

New Testament

Mòoré Language

Mòoré - Bible - New Testament

Matye	3
Mark	64
Luk	103
Zã	169
Tvuma	219
Rom	281
1 Korënt	307
2 Korënt	333
Galat	350
Efées	359
Filip	368
Kolosë	375
1 Tesalonik	381
2 Tesalonik	387
1 Tımote	390
2 Tımote	397
Tit	402
Filmo	405
Hebre	407
Zak	426
1 Pıyeer	433
2 Pıyeer	441
1 Zã	446
2 Zã	453
3 Zã	454
Zuud	456
Vënegre	458

Mòoré - Bible - New Testament

Matye

Matye 1

A Zezi Kirist roogo

- ¹ A Abraham yageng a David yageng a Zezi Kirist roog la a woto.
- ² A Abraham n dog a Izak, t'a Izak dog a Zakob, t'a Zakob dog a Zuda ne a ba-biisi,
- ³ t'a Zuda ne pag a Tamaar dog a Fares ne a Zaara, t'a Fares dog a Hesrom, t'a Hesrom dog a Aram,
- ⁴ t'a Aram dog a Aminadab, t'a Aminadab dog a Naasõ, t'a Naasõ dog a Salmo,
- ⁵ t'a Salmo ne a pag a Rahaab dog a Booz, t'a Booz ne a pag a Rut dog a Obæed,
- ⁶ t'a Obæed dog a Izayi, t'a Izayi dog a David. Rîm a David ne a Uri pagã dog a Salomo,
- ⁷ la a Salomo dog a Roboam, t'a Roboam dog a Abiya, t'a Abiya dog a Aza,
- ⁸ t'a Aza dog a Zozafat, t'a Zozafat dog a Zoram, t'a Zoram dog a Oziyas,
- ⁹ t'a Oziyas dog a Zoatam, t'a Zoatam dog a Akaaz, t'a Akaaz dog a Ezekiyas,
- ¹⁰ t'a Ezekiyas dog a Manase, t'a Manase dog a Amo, t'a Amo dog a Zoziyas,
- ¹¹ t'a Zoziyas dog a Zekonyas ne a ba-biisi. Zemsa wakat ning b sën yõg Israyell nebã n këng Babilonnã.
- ¹² La bãmb sën ta Babilon, a Zekonyas yaool n dog a Salatyel, t'a Salatyel dog a Zorobabelle,
- ¹³ t'a Zorobabell dog a Abiyuud, t'a Abiyuud dog a Eliyakim,
- ¹⁴ t'a Eliyakim dog a Azaoor, t'a Azaoor dog a Sadok, t'a Sadok dog a Akim,
- ¹⁵ t'a Akim dog a Eliyuud, t'a Eliyuud dog a Eleyazaar, t'a Eleyazaar dog a Mata, t'a Mata dog a Zakob,
- ¹⁶ t'a Zakob dog a Zozef sën ya a Maari sîda, Maari ning sën dog a Zezi b sën boond ti Kiristã.
- ¹⁷ Woto, sën sung ne a Abraham ti ta a David, yaa zamaan piig la a naase. La sën sung ne a David ti ta b sën na n yõg Israyell nebã n këng Babilonnã, yaa zamaan piig la a

naase. La sên sung ne b sên yõg bãmb n kêng Babilonnã ti ta Kiristã, yaa zamaan piig la a naase.

A Zezi Kirist dogem

18 Ad a Zezi Kirist dogem sên yɪ to-to: B rag n dika bãmb ma a Maari n kô a Zozef, la sên deng b sên na n vumd ne taaba, b mikame t'a Maari tutame, la yaa Sug-sõng n kit t'a yɪ a woto.

19 La a sɪd a Zozef sên ya nin-tirga, n ka rat n ning-a yãnd neb nifẽ yĩnga, a tagsame n dat n soos n bas-a.

20 Wakat ning a Zozef sên tagsd a woto, Zu-soabã malek puka a meng ne yēnda zãmsd pɔgẽ n yeele: Zozef, a David yagenga, da zoe dabeem ti peeg f pag a Maari ye, bala pɔgã a sên tarã yita Sug-sõng nengẽ.

21 Yē na n doga bi-ribla, la fo na n pɔda a yɔɔr t'a Zezi. Yaa bãmb n na n yols b nebã ne yel-wēnã.

22 Bõn-kãens fãa maaname ti Zu-soabã sên dag n gom ne b no-rɛɛsã noorã paam pidsgu:

23 Ade, pa-kuil na n dika pɔga, n dog bi-ribla, la b na n pɔda a yɔɔr ti Emanuwelle, sên dat n togs ti Wēnd be ne-do.

24 A Zozef sên neke, yē maana wa Zu-soabã malekã sên yeel yē wã, la a peega a pagã.

25 La yē ka bãng-a hal t'a rog bi-riblã, t'a pɔd a yɔɔr t'a Zezi.

Matye 2

Yam dãmb waame n na n ges a Zezi

1 A Zezi sên dog Zude Betlehem, rĩm a Herood zamaanẽ, gese, yam dãmb yii yaang n wa Zeruzalem n soke:

2 Zuif-rãmba rĩmã sên nan dogã bee ye? Bala tōnd yãa bãmb ãdg yaanga, la tōnd waame n na n waoog bãmba.

3 Rĩm a Herood sên wɔm dēnda, yē ne Zeruzalem dãmbã fãa maana yure.

4 Herood tigma tēngã maan-kɔɔdbã kãsem-dãmba fãa ne tōog karen-saam-dãmbã n sok-b Kirist sên da tog n dog tēng ninga.

5 Bãmb yeela yēnda ti yaa Zude Betlehem, bala Wēnnaam no-rɛɛsã dag n gɔlsame n yeel a woto:

6 "Foo Betlehem, Zuda tēnga, yaa vēneg ti fo ka poorẽ Zuda tēn-kãsemsã suk ye. Ti bõe, naab n na n yi fo pɔgẽ n dulg Israyell sên ya mam nebã."

7 La Herood soosame n bool yam dãmbã n sok-b neere n bãng ãdgã sên puk wakat ninga.

- 8 Yē tuma bāmb Betlehem n yeel-ba: Kēng-y n ti bao-y n bāng-y biigā yell neere, la y sã n yānd-a, bi y lebg n wa n togs-ma, ti mam me tõe n kēng n ti waoog-a.
- 9 Bāmb sēn kelg rīmā goam n sɛ, b loogame. La haya, ādg ning bāmb sēn dag n yā yaangā kēnga bāmb taoore, hal ti ta zīg ning bi-bilfā sēn be wā, la a yalsame.
- 10 Bāmb sēn yā ādgā, b paama sū-no-kāsenga.
- 11 Bāmb kēe roogē wā, la b yāa biigā ne a ma a Maari, la bāmb wōgemdame n waoog biigā. Dē poore, bāmb logsa b kordo, n yāgs kūun n kō Bāmba: yaa sānem la wisdu, la miir sēn tar yū-noogo.
- 12 La Wēnnaam sēn sagl bāmb zāmsd pugē ti b ra leb n tū Herood nengē, bāmb dika sor a to n kuili.

Betlehem kom-bōoneg kuubo

- 13 Bāmb sēn looge, Zu-soabā malek puka a meng ne a Zozef zāmsd pugē n yeel-a: Yik n dik biigā ne a ma n zoe n kēng Ezipte. Zīnd be hal ti mam leb n wa n gom ne foom. Ti bōe, Herood na n baoo biigā, sēn na yul n kv-a.
- 14 A Zozef yikame n dik biigā ne a ma ne yungo n kēng Ezipt.
- 15 La yē zīnda be hal ti ta Herood kūum, ti būmb ning Zu-soabā sēn dag n gom ne b no-rɛesā noorā paam pidsgu. Bāmb yeelame: Mam boola m biigā t'a yi Ezipte.
- 16 La Herood sēn mik ti yam dāmbā belga yēnda, a sūurā puuga hal wusgo, t'a tum neb Betlehem ne a tēn-kiremsā ti b ti kv kom-dibli fāa sēn zems yuum a yiibu la sēn ka ta woto me, sēn zems yē sēn dag n sok yam dāmbā n bāng ādgā sēn puk wakatā.
- 17 Woto, Wēnnaam no-rɛes a Zeremi sēn dag n togsā paama pidsgu. A yeelame:
- 18 Koɛeg n zēk Rama, yābr la wiis-kāsemse. Yaa a Rasell n yābd a kamba, la a ka sakd belsg ye, a kambā sēn ka be wā yīnga.
- 19 La Herood sēn ki, Zu-soabā malek puka a meng ne a Zozef zāmsd pugē Ezipt tēng n yeel-a:
- 20 Yik n dik biigā ne a ma n leb Israyell tēnga, bala neb nins sēn dag n baood biigā n na n kv wā kiime.
- 21 La a Zozef yik n dika biigā ne a ma n leb Israyell tēnga.
- 22 La yē sēn wum t'a Arkelawus reega a ba zīg n dut naam Zude, yē zoe rabeem n ka kēng be ye. La Wēnnaam sēn sagl yē zāmsd pugē yīnga, a kēnga Galile soolmē,
- 23 la a ti zīnda tēng sēn boond ti Nazaret ti būmb ning Wēnnaam no-rɛesdbā sēn dag n togsā paam pidsgu. B ra yeelame ti b na n boola a Zezi ti Nazaret neda.

Matye 3

A Zāmbatiis koe-moonego

- 1 Wakat kānga, a Zāmbatiis waa n moonda koe-noog Zude we-rasempugē wā n yetē:

- ² Tek-y yam n kos sugr ti arzân soolem kolgame.
- ³ Yaa a Zã yell la Wënnam no-rées a Ezayi dag n gom n yeele: Ned a yembr koεεg n kelemd we-rasempvugē n yetē: Segl-y Zu-soabã sore. Rems-y bãmb so-bugs ti yu tirse.
- ⁴ A Zã futã ra wuga ne yugemd kōbdo, la a dag n sēbda a sēeg ne gāong sēbdga. A rub dag n yaa svty la weoog sudo.
- ⁵ Zeruzalem dāmba ne Zude fãa nebã la tēns fãa sēn pē Zurdē wã neb kēnga yē nengē.
- ⁶ La bãmb vēnegame n togs b yel-wēna, ti yē lis bãmb Zurdē koomã pvgē.
- ⁷ La a Zã sēn yã Fariisē-dāmbã ne Saduusē-dāmbã wvsg sēn wat liscã, a yeel-b lame yaa: Wag-toos buudu, āna n wilg yãmb ti y zoe sũ-puugr sēn watã?
- ⁸ Sã n yaa a woto, bɪ y wom biis sēn zems neb sēn tek yam n kos sugri,
- ⁹ la y ra tags t'a Abraham sēn ya yãmb ba wã sekame ye. Tɪ bōe, mam yeta yãmb ti Wënnam tōe n dika kug-kāensã n kut ti b lebg a Abraham kamba.
- ¹⁰ Lar zoe n bee tus yēgē moasã. B na n kεεga tug ning fãa sēn ka womd bi-sōamy n lob bugmē.
- ¹¹ Mam yē lida yãmb koomē yam tekr yīnga, la sēn pvgend-a maam n watē wã yuda maam, ti mam pv n pa zems ti logs bãmb neoda ye. Bãmb na n lisa yãmb Sug-sōng pvge la bugum pvge.
- ¹² Bãmb zãada b kãorgo. Bãmb na n pusa b zεεga, n wvuk b ki n sui b baorē, la b na n yōoga wudgã ne bugum sēn ka kiida.

A Zezi koom liscu

- ¹³ A Zezi yii Galile n wa a Zã nengē Zurdē t'a lis-ba.
- ¹⁴ La a Zã zãgsame n yeele: Yaa maam n tog n wa yãmb nengē ti yãmb lis maam, ti yãmb wat mam nengē?
- ¹⁵ A Zezi leoka yē yaa: Bas ti yɪ a woto, bala a zemsame ti tōnd pids bũmb nins fãa sēn ya tirse. La a Zã ka kus bãmb yes ye.
- ¹⁶ A Zezi sēn paam lisc n sa, b yii koomē wã. La gese, yīngr pakame, la bãmb yãa Wënnam Sug sēn wēnd wall t'a sigd bãmb zugu.
- ¹⁷ La koεεg zīnda saasē n yeele: Ada yaa mam Bi-ribl-nongr sēn ta mam yam zānga.

Matye 4

Sutāanã maka a Zezi

- ¹ Dē, Sug-sōng talla a Zezi n kēng we-rasempvugē ti rōatã na n mak bãmba.
- ² La bãmb sēn loe noor rasem pis-naase, wīndg ne yvngo, kom yaool n yōka bãmba.

- 3 La makdã kolgame n yeel bãmb yaa: Yãmb sã n yaa Wẽnnaam Bi-ribla, bɪ y kit tɪ kug-kãensã lebg buri.
- 4 A Zezi leokame t'a gulsame tu ninsaal ka na n vɪ ne rub bal ye, la yaa ne goam nins fãa sɛn yit Wẽnnaam noorɛ wã.
- 5 Rõatã talla bãmb n kɛng Zeruzalem, tɛn-sõngɛ wã, n zĩndg bãmb Wɛnd-dooḡã zug n yeel-b yaa:
- 6 Yãmb sã n yaa Wẽnnaam Bi-ribla, bɪ y yɪk n tiims tɛnga, tɪ bõe, a gulsame tu bãmb na n kitame tɪ b malegsã ḡũ yãmba, tɪ b na n zãa yãmb ne b nusi, tɪ y ra wa n lak y naoor ne kugr ye.
- 7 A Zezi yeela yɛnda t'a gulsame me tɪ f ra mak Zu-soaba fo Wẽnnaamã ye.
- 8 Rõatã leb n talla bãmb n kɛng tãn-luglug zugu, n wilg bãmb dũni soolem dãmba fãa la b ziirã n yeel bãmba:
- 9 Yãmb sã n wõgemd n waoog maam, mam na n kõo yãmb yõ wã fãa.
- 10 A Zezi yeela yɛnda: Kɛng n looge, Sutãana! Bala a gulsame tɪ f waoog Zu-soabã fo Wẽnnaamã la f sak bãmb b yen bal tãa.
- 11 Dɛ, rõatã basa a Zezi, la malegs waame n sõng bãmba.

A Zezi tuum singre

- 12 A Zezi sɛn wɔm tɪ b kɛesa a Zã bi-bees roogo, b loogame n kɛng Galile.
- 13 Bãmb yii Nazaret n kɛng Kapernawom sɛn be ko-kãsengã noore, Zabulon ne Neftali soolmɛ,
- 14 tɪ bũmb ninga Wẽnnaam no-rɛes a Ezayi sɛn dag n toḡsã pidsi:
- 15 Zabulon tɛnga, Neftali tɛnga, sor sɛn dabd ko-kãsengã sɛne n be Zurdɛ ruunde, Galile, bu-zɛms sɛn vɪ a pɔḡɛ,
- 16 neb sɛn zĩ lik pɔḡɛ yãa vɛen-kãsenga, la vɛenem puka neb nins sɛn dag n zĩ kũum tɛngɛ la a maasmɛ wã yĩnga.
- 17 Wakat kãng tɛka, a Zezi sungame n moon n yeele: Tek-y yam n kos sugr tɪ arzãn soolem kolgame.
- 18 A Zezi sɛn kɛng Galile ko-kãsengã noore, b yãa raop a yiib sɛn ya ba-biisi, a Sumo b sɛn boond t'a Pɪyɛer ne a ba-biig a ãndre, tɪ b lobd zĩm-gãmbɪ ko-kãsengã pɔḡɛ. Bãmb dag n yaa zĩm-yõagdba.
- 19 A Zezi yeela bãmb yaa: Tũ-y maam la mam na n kitame tɪ yãmb yɪ mam nebã baoodba.
- 20 Tao-tao bala bãmb basa b zĩm-gãmbã n tũ a Zezi.

21 Bāmb sēn kēng taoor bilfu, b leb n yāa raop a yiib sēn ya ba-biisi, a Zebde kom-dibli a Zak ne a ba-biig a Zā ti b be koom koglgē ne b ba a Zebde n tōgd b zīm-gāmba. La a Zezi bool-b lame.

22 Tao-tao bala, bāmb basa b koom-koglgā ne b ba n tū a Zezi.

23 A Zezi saaga Galile soolmā fāa n zāms nebā karen-dot puse, n moon Wēnnaam soolem koe-noogā, n maag bāad-rāmba la koms-rāmb buud fāa sēn be neba svka.

24 Bāmb yuur saaga Siiri soolem fāa, la b talla bāad-rāmba ne neb nins fāa yīns tood buud toay-toay sēn namsda, zīn sēn tar b rāmba, la neb sēn lut kisīnkiiri, la ki-boaga n wa bāmb nengē, la a Zezi maaga bāmba.

25 Neb kuvng yii Galile ne Dekapol la Zeruzalem ne Zude la tēns sēn be Zurdē ruvndā n tū bāmba.

Matye 5

Neb nins sēn tar barka

1 A Zezi sēn yā neb kuvngā, b ruv tāng zug n zīndi, la b karen-biisā kolga bāmba.

2 Dē a Zezi sungame n zāms bāmb n yeele:

3 Bark bee sik-m-mens rāmbā zutu, bala arzān soolem yaa bāmb dēnda.

4 Bark bee sū-sāoong rāmbā zutu, bala b na n paama belsgo.

5 Bark bee sū-maasem dāmbā zutu, bala b na n sooga dūniyā.

6 Bark bee turlem kom la a ko-yūud sēn tar b rāmbā zutu, bala b na n tūgame.

7 Bark bee nimbāan-zoetbā zutu, bala Wēnnaam na n zoe bāmb me nimbāanega.

8 Bark bee pu-peelem dāmbā zutu, bala bāmb na n yāa Wēnnaam.

9 Bark bee zab-paasdbā zutu, bala b na n boola bāmb ti Wēnnaam kamba.

10 Bark bee neb nins sēn namsd turlma yīngā zutu, bala arzān soolem yaa bāmb dēnda.

11 Bark bee yāmb zutu, nebā sā n gom yāmb wēnga la b nams yāmba la b sa n sām yāmb yuur mam yīnga.

12 Maan-y sū-noog n kidme, yāmb keoor sēn na n yi kāseng arzān pugē wā yīnga. Tu bōe, b rag n namsa Wēnnaam no-rēesdbā sēn deng yāmbā a woto.

Dūni yamsem

13 Yāmb yaa dūni yamsem. La yamsem noosem sā n yi, ned na n yi a wān t'a le lebg yamsem? A ka le tar yōod ye, a tek yaa b lob-a ying ti nebā tab-a ne nao.

14 Yāmb yaa dūniyā vēnem. Tēng sēn be tāng zug ka tōe n solg ye.

15 Ned ka yōgend fitil n na n fōgen-a ne peog ye. A na n dogl-a-la fitil doagendgā zug t'a kōt neba fāa sēn be roogā pugē wā vēnem.

16 Bɪ yāmb vēnem yāg a woto me nebā svka, ti bāmb tōe n yā yāmb tuum sōamyā la b waog yāmb ba sēn be arzānā. Zuif-rāmbā kudem wēndē fitla (5.15)

A Zezi zāmsg ne tōog yelle

17 Da tags-y ti mam waame n na n sām tōogā ne Wēnnaam no-rēesdbā noy ye. Mam ka wa n na n sām-b ye, la yaa ti pids-ba.

18 Tɪ bōe, mam yeta yāmb sɪda, ti hal ti yīngr la tēng looge, i ba a ye la kargr ba a yen sēn be tōogā pugē kōn loog hal ti fāa paam pidsg ye.

19 Dē yīnga, tō-kāensā svka, ned sā n kus tōog a yembr sēn ya-a bilf n yuda, la a zāms nebā ti b maan a woto, b na n boola yē ti yao-zvug arzān soolmē. La b na n boola ned ninga sēn sakd-bā, la sēn zāmsd nebā ti b sak-bā ti nin-kāseng arzān soolmē.

20 Tɪ bōe, mam yeta yāmb ti yāmb tɪrlmā sā n ka yug tōog karen-saam-dāmbā ne Fariisē-dāmba tɪrlem, yāmb kōn kē arzān soolmē ye.

A Zezi zāmsg ne sū-yikr yelle

21 Yāmb wumame ti b rag n yeela kudem-dāmbā ti b ra kv ye, la ti ned sā n kv a to, a zemsame ti bv-kaodbā kao a bvudo.

22 La mam yeta yāmb ti ned sūr sā n yik ne a ba-biiga, a zemsame ti bv-kaodbā kao yē bvudo. Ned sā n yeel a ba-biig t'a ka bark ye, a zemsame ti kaorengā yel bv-bvudbā kao a bvudo. La ned sā n yeel a ba-biig ti yalma, yē soab zemsa bug-tēnga.

23 Woto yīnga, fo sā n wa ne kūun tēn-kugrā taoore, n zīnd be n tēeg ti f ba-biig n tar yell ne foom,

24 bɪ f bas f kūunā tēn-kugrā taoore, n deng n kēng n ti maneg f yellā ne f ba-biigā, n yaool n wa kō f kūunā.

25 Maneg f yell ne f zabd-n-taag tao-tao, yāmb sēn ket n be sor zug n dabda, ti yē ra ning foom bv-bvudā nugē, ti bv-bvudā ning foom gūud nugē t'a kēes foom bi-bees roogē ye.

26 Mam yeta foo sɪda, ti fo kōn yi be hal ti f yao-a a yaolem lagfo.

A Zezi zāmsg ne yoob yelle

27 Yāmb wumame ti b ra yeelame ti b ra yo ye.

28 La mam yeta yāmb ti ned ning fāa sēn get pag ne ratem wēng zoe n maana yoob ne-a a sūrē.

29 Fo rutg nifā sā n wat ne fo lvus bɪ f feoog-a n lob yuga, ti bōe, fo yīngā will a yembr sā n sām n sōo b sēn na n lob fo yīngā tōr bug-tēnga.

30 La fo nug rutg sā n wat ne fo lvus bɪ f fiuug-a n lob yuga, ti bōe, fo yīngā will a yembr sā n sām n sōo b sēn na n lob fo yīngā tōr bug-tēnga.

A Zezi zāmsg ne pag baosg yelle

31 B rag n yeelame ti ned sā n bas a pag bɪ a kō-a baosg sebre.

32 La mam yeta yāmb ti ned sēn basd a pag ti ka yoob yīnga, a kutdame t'a kē yoobo. La ned ning fāa sēn dikd pag b sēn bas maanda yoobo.

A Zezi zāmsg ne wēeneg yelle

33 Yāmb leb n wumame ti b rag n yeela kudem dāmbā a woto: "Da wēen ti yaool n ka sūd ye, la fo sēn pulem Zu-soabā ne būmb ninsā, pids-ba."

34 La mam yeta yāmb ti ra wēen lae-lae ye. Da wēen-y ne arzān ye, bala a yaa Wēnaam geere.

35 Da wēen-y ne tēngā ye, bala a yaa bāmb nao roagendga. Da wēen-y ne Zeruzalem ye, bala a yaa rīm-kāseng tēnga.

36 Da wēen ne f zug me ye, bala fo ka tōe ti f zoobg ba a yen lebg pēelg bī sableg ye.

37 Bī yāmb n-ye yī n-ye, ti y ayo yī ayo. Sā n yud a woto, sēn paasā yita wēng soabā nengē.

Nonglem bæbā yīnga

38 Yāmb wumame ti b rag n yeelame ti nif nif yīnga, la yēnd yēnd yīnga.

39 La mam yeta yāmb ti y ra rok y sūur ne ned sēn maand yāmb wēng ye. Ned sā n wē fo rutg yegdgā pek bī f wēnemd a to wā me n kis-a.

40 Ned sā n dat n bool foom buud zīngē n deeg f fu-bila, bī f kis-a fu-kāsengā me.

41 Ned sā n modg foom ti f yāag-a nao-yakem tusr bī f yāag-a nao-yakem tus a yiibu.

42 Ned sā n kos foom būmb bī f kō-a. La ned sā n dat n peng foom būmb bī f ra mong-a ye.

43 Yāmb dag n wumame ti b yeelame ti f nong f to la f kisg f beya.

44 La mam yeta yāmb ti y nong y bæeba la y ning neb nins sēn kāabd yāmb wēngā zut barka, la y maan neb nins sēn kis yāmbā neere la y puus neb nins sēn maand yāmb wēnga la sēn namsd yāmbā yīnga,

45 ti yāmb tōe n yī yāmb ba sēn be arzānā kamba. Bala bāmb kutdame ti bāmb wīntoogā zēk nin-wēns la nin-sōamy yīnga, la b kutdame ti saagā niid nin-turs la sēn ka-b tursā yīnga.

46 Yāmb sā n nong neb nins sēn nong yāmbā bala, bōe keoor la yāmb na n paame? Yaood-dæegdbā me ka maand a woto sūda?

47 La yāmb sā n puusd y ba-biisā bala, bōe la yāmb maand n yud y taabā? Neb nins sēn ka puusd Wēnaamā me ka maand a woto sūda?

48 Dē yīnga, bī yāmb yī neb sēn zems zānga, a wa yāmb ba sēn be arzānā sēn zems zāngā.

Matye 6

A Zezi zāmsg ne naong rāmb kūun yelle

¹ Gūus-y y mens n da tum tēbā tuum nebā nin gesg yīng ti b tōe n yānd yāmb ye. Sā n ka rē, yāmb kōn paam keoor yāmb ba sēn be arzānā nengē ye.

² Woto yīnga, fo sā n na n sōng naong rāmba, da kit ti b peeb baorg fo taoor wa zāmb dāmbā sēn maand karen-dotē la soayā zut ti nebā tōe n waoog-bā ye. Mam yeta yāmb sid ti bāmb zoe n paamda b keoore.

³ La fo sā n kōt naong rāmba, da sak ti f nug-goabg bāng f nug-rutgā sēn maand būmb ningā ye.

⁴ Woto, fo kūunā na n yu soosgo, la fo ba sēn yā ti fo soosame n kō wā, bāmb na keo foom.

A Zezi zāmsg puusg wængē

⁵ Yāmb sā n puusdē, bi y da maan wa zāmb dāmbā sēn nong n yals yīngri, karen-dotē la so-tiisē n puus ti nebā tōe n yānd bāmbā ye. Mam yeta yāmb sid ti bāmb zoe n paamda b keoore.

⁶ La fo sā n na n puuse, kē f roogē n pag kutlenga, n puus f ba sēn be zīig sēn solge. La fo ba sēn yā ti fo soosame n puuse, bāmb na n keoo foom.

⁷ Yāmb sā n puusdē, bi y da gom n leb n gom gom-vud wa buud a taabā sēn maanda, n tēd ti b goamā wusgā yīnga Wēnnaam na n leoka bāmb puusgā ye.

⁸ Da yi-y wa bāmb ye, bala sēn deng yāmb sēn na n kose, yāmb ba wā mii būmb nins yāmb sēn tog n paame.

⁹ Woto yīnga, ad yāmb sēn tog n puus to-to: Tōnd ba sēn be arzāna, bi yāmb yuvrā paam waoogre,

¹⁰ ti yāmb soolmā wa, ti yāmb daab maan tēng zug wa a sēn maand arzānā.

¹¹ Kō-y tōnd d daar o daar dubā dūnna.

¹² Kō-y tōnd sugr d beegr yīnga, a wa tōnd me sēn kōt d bæegdbā sugrā.

¹³ Da bas-y tōnd ti d kē makr pugē ye. Fāag-y tōnd wēng soabā nugē, ti yāmb n so soolem la pānga la waoogr wakat sēn kōn sa. Āmina!

¹⁴ Yāmb sā n kō nebā sugr b beegr yīnga, yāmb ba sēn be arzānā na n kōo yāmb me sugri.

¹⁵ La yāmb sā n ka kō nebā sugr b beegr yīnga, yāmb ba kōn kō yāmb me sugr y beegrā yīng ye.

A Zezi zāmsg no-loeer wængē

¹⁶ Yāmb sā n loe noore, bi y da gānem y nens wa zāmb dāmbā sēn gānemd b nens ti wilg nebā ti bāmb loee noorā ye. Mam yeta yāmb sid ti bāmb zoe n paamda b keoore.

¹⁷ La foom, fo sā n loe noor bi f sōog f zug kaam la f widg f nenga,

18 ti fo no-loerã ra yi nebã nin gesg yĩng ye, la a na yi f ba sãn be zĩig sãn solgã yĩnga. La f baaba sãn yã ti fo soosame n loe noorã, bãmb na keo foom.

A Zezi zãmsg arzãn pugẽ arzegs wεengẽ

19 Da bĩng-y paoong tẽng zug ka ti mogd bi tẽngempiisim sãamd-b lame, la wagda kēed n wokdame.

20 Bĩng-y yãmb paoongã arzãna, ti mogd bi tẽngempiisim ka sãamd-a be ye, la wagda ka kēed be n wok-a ye.

21 Ti bõe, fo paoong sãn be zĩig ningã, fo sũur me na n zĩinda beene.

A Zezi zãmsg fittl wεengẽ

22 Nif yaa yĩng fittla. Fo nif sã n ya sõama, fo yĩngã tõi na n pida ne vëenem.

23 La fo nif sã n ka sõama, fo yĩngã tõi na n yu lika. Dẽ yĩnga, vëenem ning sãn be fo pugẽ wã sã n ya lika, lik-kãng na n yu bida.

A Zezi zãmsg Wẽnnaam la arzegs wεengẽ

24 Ned ba a yen ka tõe n sak zu-soben-dãmb a yiy ye. Bala a na n kiswa a yen la a nong a to wã, wala a loe a meng ne a yen la a paog a to wã. Yãmb ka tõe n sak Wẽnnaam la y sak arzegs me ye.

A Zezi zãmsg yur wεengẽ

25 Dẽ n kit ti mam yet yãmb ti y ra maan yur ne y vumã yelle, yãmb sãn na n di bũmb ninga la y sãn na n yũ bũmb ninga, wala y maan yur ne y yĩngã yelle, yãmb sãn na n yeelg bũmb ningã ye. Vum ka yud dub la, bi yĩng ka yud futu?

26 Ges-y bõn-pĩgsã sãn yĩgd yĩngã. Bãmb ka buta, b ka tigsda, b ka suiid baoẽ ye. La yãmb ba sãn be arzãna rulgda bãmba. Yãmb ka yud bãmb wɔsg sɔda?

27 Yãmb ned a bõe n tõe n paas a vumã woglem kãntug a yen tãa a sãn maand yur yĩnga?

28 La yaa bõe ti y na n maan yur ne fut yelle? Tags-y weoog rulg-lelem sãn bit to-to wã yelle. Bãmb ka tumda, b ka wĩid lamdo.

29 Baoosgo, mam yeta yãmb t'a Salomo mengã sãn dag n tar ziir wɔsgã, a ka tõiog n yeelg a meng ti be neer n ta rulg lelemd a yembr ye.

30 Yãmb tēeb bilf rãmba! Sã n yaa ti Wẽnnaam nagsa mood ning sãn be weoogẽ dũnna n na n di bugum beoogã a woto, bãmb kõi ges yãmb fut yell n yuda?

31 Dẽ yĩnga, bi y da maan yur n sokd y mens y sãn na n di wall y yũ bũmb ninga, wall y sãn na n yeelg bũmb ninga ye.

32 Bala yaa neb nins sãn ka pɔɔsd Wẽnnaamã n baood bõn-kãense. La yãmb ba sãn be arzãna miime ti yãmb data bõn-kãense.

33 Deng n bao-y Wẽnnaam soolmã ne bãmb turlmã, la b na n kõi yãmb bõn-kãens n paase.

³⁴ Dē yīnga, bɪ y da maan yur ne beoog yell ye, ti bōe, daar fāa yell sek-a lame.

Matye 7

A Zezi zāmsg taab buud kaoob wɛngē

¹ Da bu-y neb a taab buudo, ti b da wa bu yāmb buud ye.

² Tɪ bōe, yāmb sēn buud nebā buud to-to wā, b na n buu yāmb buud a woto me. Yaa ne makdg ning yāmb sēn tar n makdē wā la b na n mak n lebs yāmba.

³ Yaa bōe ti fo ne moogā sēn be f ba-biigā nifē n yaool n ka ne sug-raoogā sēn be fo mengā nifē wā?

⁴ Walla fo na n maana a wān n yeel f ba-biig t'a bas ti f yāk moog sēn be a nifē, ti sug-raoog yaool n be f rēndē?

⁵ Zāmb soaba! Reng n yāk sug-raoogā sēn be fo nifē wā n yaool n tōog n yā moogā sēn be f ba-biigā nifē wā neer n yāk-a.

⁶ Da rik-y bōn-sōama n kō baas ye, la y da rik y kīndi n lob kurkuy taoor ti b tōe n tab-b-la ne b nao la b wēnemd n pogl yāmba.

Puusg tō-sōngo

⁷ Kos-y ti b na n kōo-y lame. Bao-y ti y na n yāame. Kabs-y ti b na n paka kvulengā ti y kē.

⁸ Tɪ bōe, ned ning sēn kot na paame, ned ning sēn baood na yā, la b na pak kvuleng ti ned ning sēn kabsd kē.

⁹ Ānna yāmb sukā biig n na n kos-a bur t'a kō-a kugri?

¹⁰ Wall a kos-a zīinf t'a kō-a waafō?

¹¹ Dē, yāmb sēn ya nin-wēnsā sā n mi ti kō y kambā bōn-sōama, ka Wēnnaam n mi n yud n na n kō neb nins sēn kot bāmbā bōn-sōama sīda?

¹² Būmb nins fāa yāmb sēn dat ti neb a taabā maan yāmba, bɪ yāmb me maan bāmb bōn-kāense. Yōwā yaa Wēnnaam tōogo la b no-rēesdbā noore.

A Zezi zāmsg arzān kōom wɛngē

¹³ Tū-y zag-no-sēkā n kē. Bala zag-noor ning sēn kēesd sāoong zīgē, ne sor ning sēn debd-a be wā yaa yalemse, la neb wɔsg n tūud be.

¹⁴ La zag-noor ning sēn kēesd vum pugē wā yaa sēka, ti sor ning sēn debd-a be wā yaa bāanega, la yaa neb bilf bal n yāt-a.

A Zezi zāmsg tug ne a biis wɛngē

¹⁵ Gūus-y yāmb mens ne belgr no-rēesdbā sēn wat yāmb suk wa piis ti b pusē wā b ya digd-n-yīid-toosā.

16 Biis nins bāmb sēn womdā n na n kit ti yāmb bāng-ba. Dē yīnga yāmb kaooda sib keglg zugu, walla y wobd kankam zaang zugu?

17 Tɪ-sōng fāa womda bi-sōama, la ti-wēng fāa womda bi-yoodo.

18 Tɪ-sōng ka tōe n wom bi-yood ye, la ti-wēng me ka tōe n wom bi-sōama ye.

19 B kɛɛda tug ning fāa sēn ka womd bi-sōama wā n tugund bugum.

20 Dē, yaa ne biis nins bāmb sēn womdā la yāmb na n bāng-ba.

A Zezi zāmsg tēedb sēn na n kong arzān wɛngē

21 Ka ned ning fāa sēn boond maam ti Zu-soaba! Zu-soaba! N na n kē arzān soolmē ye. Yaa ned ning bal sēn maand-a mam ba sēn be arzānā raab n na n kē.

22 Baraare, neb wɔsg na n yeela maam yaa: Zu-soaba! Zu-soaba! Tōnd dag n ka togs bāngr goam ne yāmb yɔvre, la d dig zīn-dāmb ne yāmb yɔvre, la d maan bōn-bān wɔsg ne yāmb yɔvr sɪda?

23 La mam na n yeel-b lame: "Mam zɪ n bāng yāmb lɛ-lɛ. Tɔɔm-wēns maandbā, yi-y mam taore."

A Zezi zāmsg rot a yiib yēbgr wɛngē

24 Woto yīnga, ned ning fāa sēn womd goam nins mam sēn yetā n tūudē, yē na n yu wa yam soab sēn me a roog kugr zugu.

25 Saag niime, koom zoe wɔsgo, sobg fugame n wē roogā la a ka lɔi ye, bala a yēbga pīig zugu.

26 La ned ning fāa sēn womd goam nins mam sēn yetā n ka sakdē, yē na n yu wa yalem sēn me a roog bīisir zugu.

27 Saag niime, koom zoe wɔsgo, sobg fugame n wē roogā. A lɔume la a sāongā yu kāsenga.

28 A Zezi sēn gom koe-kāens n sa, bāmb zāmsgā yɛesa nebā.

29 Bala bāmb zāmsa nebā wala ned sēn tar noor ne a sēn maandā, la a ka wa bāmb tōog karen-saam-dāmbā ye.

Matye 8

A Zezi maaga wāoore

1 A Zezi sēn sig tāngā, kɔɔng-kāseng tūu bāmba.

2 La gese, yīng-soab a yen n wa n wōgemd bāmb taoor n yeele: Zu-soaba, yāmb sā n data, yāmb tōe n kitame ti mam lebg yilemde.

3 A Zezi tēega b nug n sus-a n yeele: Mam datame. Lebg yilemde. La tao-tao bala a yīn-gāong-bāagā bas-a lame t'a lebg yilemde.

⁴ La a Zezi yeela yēnda yaa: Gūus f meng la f ra sak ti ned wum ye. Kēng maan-kvudā nengē ti b ges foom, la f kō būmb nins a Moyiis sēn wilgā, t'a tōe n yī kaset b yīnga.

Sodaas koabg naabā tumtumd yīns maagre

⁵ A Zezi sēn kē Kapernawom, sodaas koabg naab a yembr waa bāmb nengē n kos bāmb a woto:

⁶ Zu-soaba, mam tumtumd n ki bogr n gāe yiri, la a namsda wvsgo.

⁷ A Zezi yeela yēnda ti b na n kēngame n ti maag-a.

⁸ Sodaas koabg naabā leoka bāmb yaa: Mam ka sek yāmb na wa mam yir ye. Yāmb ye n gom bala, la mam tumtumdā na n paama laafi.

⁹ Bōe yīnga, mam yaa rao neb sēn so, la mam me soo sodaase. Mam sã n yeel a yembr t'a kēnge, a kēngdame. La mam sã n yeel a to t'a wa, a watame. La mam sã n yeel m tumtumd t'a maan woto, a maandame.

¹⁰ La a Zezi sēn wum woto, b ges-a lame n nand-a, la b yeela neb nins sēn tūud bāmbā yaa: Mam yeta yāmb sid ti mam nan pa yā tē-kāseng a woto, baa Israyell svkā ye.

¹¹ La mam yeta yāmb ti neb n na n yi yaang la taoore, n zīnd n dī ne a Abraham arzān soolmē.

¹² La b na n loba soolmā kamb lik sēn be kēngā pvge, la yābr ne yēn wābr na n zīnda beene.

¹³ Dē, a Zezi yeela sodaas koabg naabā: Kuil ti na n yu wa fo sēn tē wā bala. La wakat kāng bala tumtumdā paama maagre.

A Zezi maaga a Pvyer deem-poaka

¹⁴ Dē poore, a Zezi kēnga a Pvyer yiri, la b mikame t'a reem-poakā gāee ne yīn-wungre.

¹⁵ La a Zezi susa a nugu, la a yīn-wingrā sigame t'a yik n maan bāmb sāando.

¹⁶ Zaabr sēn ta, b talla neb wvsg zīn-dāmb sēn tar n wa a Zezi nengē. A Zezi riga zīn-dāmbā ne b noor goama, la b maag neb nins fāa sēn ka laafi wā.

¹⁷ Yu a woto ti Wēnnaam no-rēes a Ezayi sēn togsā paam pidsgu. A yeelame: Bāmb deega tōnd yīns toodo, la b zu tōnd bāase.

Ti tū a Zezi

¹⁸ A Zezi sēn yā neb kvvngā sēn gūbg bāmbā, b yeela b karen-biisā ti b loog n kēng ko-kāsengā rvvnde.

¹⁹ La tōog karen-saamb a yembr kolgame n yeel a Zezi yaa: Mam na n tūuda yāmb n kēnd zīig ning fāa yāmb sēn na n kēnge.

²⁰ La a Zezi yeela yēnda: Waas tara bogdo, ti liuuli sēn yīgd yīngrā tar tugdo, la Ninsaal Bi-riblā ka tar zīig n na n gāneg a zug ye.

21 Ned a to zīnda bāmb karen-biisā suk n yeel bāmba: Zu-soaba, bas-y ti m deng n kēng n ti mum m ba la m wa.

22 La a Zezi leoka yēnda yaa: Tū maam, la f bas kũ-rāmbā ti b mum b kũum. Waas sēn be b bok noore (8.20)

A Zezi kitame ti sobg yōke

23 Bāmb kēe koom-koglgā, la bāmb karen-biisā tūu bāmba.

24 La tao-tao bala sob-kāseng yika ko-kāsengā zug hal ti ko-pem limd koom-koglgā. La a Zezi da gōeeme.

25 Bāmb karen-biisā wa n neka bāmb n yeele: Zu-soaba, fāag-y-do! Ad tōnd na n kiime!

26 A Zezi yeela bāmb yaa: Tēeb bilf rāmba, yaa bōe ti yāmb zoet rabeem? La a Zezi yikame n tās sobdā ne ko-kāsengā, la zīiga fāa lebga sidd.

27 Daopā yeesame n yeele: Nin-kāngā yaa bōe ned ti baa sobdā ne ko-kāsengā sakd bāmba?

Gadara gāeems a yiibu

28 Bāmb sēn dugg ko-kāsengā n ta Gadara neba tēngē, gāeems a yiib yii yaadē n wa a Zezi nengē. B yaa gāeen-zabds hal wusgo, ti ned ka saagd n pugg zīg ning b sēn be wā ye.

29 Bāmb kelmame n yeele: Wēnnaam Bi-ribla, yāmb waame n na n maan tōnd bōe? Yāmb waame n na n nams tōnd ti wakatā nan ka ta laa?

30 Kurkuy wusg n dag n be hal yug n wābdē.

31 La zīn-dāmbā bōosa a Zezi n yeel ti b sā n dig bāmb ti b yi, b b tum-b ti b ti kē kurkuyā.

32 A Zezi yeela zīn-dāmbā ti b kēnge. La b yiime n kē kurkuyā. Dē, kurkuyā wudgame n yi ko-kāsengā noor sigdgā n bilim n lvi koomā pugē, la koomā ri-b lame.

33 Kurkuyā gūudbā zoeeme, la b kēnga tēngā pugē n ti togs būmb nins fāa sēn maanā, la būmb ning sēn maan neb nins zīn-dāmbā sēn dag n tarā.

34 La tēngā rāmb fāa yiime n seg a Zezi. La b sēn yā a Zezi, b kosa bāmb ti b loog la b bas-b b tēnga.

Matye 9

A Zezi maaga ned sēn ki bogre

1 A Zezi kēe koom-koglg n leb n pugg ko-kāsengā n kuil b tēngē.

2 B talla rao a yembr sēn ki bogre, n gāe a gāagē, n wa bāmb nengē. A Zezi sēn yā bāmb tēbo, b yeela sēn ki-a bogrā yaa: M biiga, keng f sūuri! Fo paama f yel-wēnā sugri.

- 3 Gom-kāng yīnga, tōog karen-saam-dāmb kēer tagsa b sūyē ti rao-kānga paoogda Wēnnaam.
- 4 La a Zezi sēn mi bāmb tagsgā yeela bāmba: Yaa bōe ti yāmb tar tags wēns y sūyā puse?
- 5 Bug yeelg n ya naana n yuda: "Fo paama f yel-wēna sugr bii, bi yik n kēne?"
- 6 La yaa ti nebā na bāng ti Ninsaal Bi-riblā tara noor tēng zug ka ti kō yel-wēnā sugri. A Zezi yeela sēn ki-a bogrā: Yik n duk f gāag n kuili.
- 7 Yē yikame n kuil a yiri.
- 8 La kuvngā sēn yā woto, b yeesame la b waooga Wēnnaam b sēn kō ninsaalb pāng a woto wā yīnga.

A Matye boolgo

- 9 A Zezi sēn yi be n kēng taoore, b yāa rao a yembr sēn boond t'a Matye t'a zī yaood-deegr zīigē. Bāmb yeela yēnda t'a tū bāmba. Daowā yikame n tū bāmba.
- 10 A Zezi sēn zī a Matye roogē n dutē, yaood-dēegdb ne yel-wēn maandb waa wusgo, n zīnd ne bāmb ne b karen-biisā n dutē.
- 11 Fariisē-dāmba sēn yā rēnda, b soka a Zezi karen-biisā yaa: Yaa bōe ti yāmb karen-saambā rut ne yaood-dēegdb la yel-wēn maandba?
- 12 A Zezi sēn wum b sokrā yeela bāmb yaa: Ka neb nins sēn tar laafi wā n baood tūp ye, yaa bāad-dāmba.
- 13 Dē, kēng n zāms-y koe-kāngā vōore: "Mam sēn dat yaa nimbāan-zoeere la ka maand ye." Bala mam ka wa ti bool nin-trs ye la yaa yel-wēn maandbā.

Sokr no-loeer poorē

- 14 Dē, a Zā karen-biis waa a Zezi nengē n sok bāmb a woto: Yaa bōe ti tōnd ne Fariisē-dāmbā loet noor ti yāmb karen-biisā yaool n ka loetē?
- 15 A Zezi leoka bāmb yaa: Dē yīnga pug-paal sūd tūud-n-taas tōe n maana sū-sāoong wakat ninga a sēn ket n be ne bāmba? Day n wat ti b na n yiis pug-paalā sūdā n bas-ba. Dē bāmb na yaool n loe noore.
- 16 Ned ka be sēn na n duk peen-paalg n līg fu-kudg ye. Ti bōe, peen-paalgā na n yōbgame n kit ti fu-kudgā kēeg n yug pīnda.
- 17 Ned ka be sēn na n sui rā-paalg ko-wao-kudē ye. Sā n ka rē, ko-waoosā na pusi, rāamā na raage, la ko-waoosā na sām. Rā-paalg tog n suii ko-wao-paalsē. Woto b tōe n bīng-a lame t'a ka sām ye.

Pag sēn sus a Zezi fuugu la naab a yen bi-pugl vuugre

- 18 A Zezi sēn ket n gomd ne bāmb a woto, naab a yembr waa n wōgemda bāmb taoor n yeele: Mam bi-pugl n ki moas-moasā. Wa-y n tik-y yēnda ne y nugu la a na n vuugame.

- 19 A Zezi yika ne b karen-biisã n tũ yēnda.
- 20 La gese, pag a yembr bãag sēn tar t'a zum daagd hal yuum piig la a yiib waa a Zezi poorē n sus bãmb fuug noore.
- 21 Bala a yeela a sūurē t'a sã n tōog n sus bãmb fuugã bala, a na n paama laafi.
- 22 A Zezi sēn wēnemd n yã pagã, b yeel-a lame: M biiga, keng f sūuri! Fo tēeb n maag foom. La pug-kāng paama maagr wakat kāng bala.
- 23 La a Zezi sēn ta naabã yir n yã wɩ-pæebdbã ne neb kuvng sēn maand burga, bãmb yeel-b lame:
- 24 Yi-y ti bi-puglã ka ki ye, a gōeeme. La nebã yaala a Zezi.
- 25 La b sēn yiis nebã n sɛ, a Zezi kēeme n gād bi-puglã nugu, la a yikame.
- 26 La bōn-kāng kibar saaga tēngã fãa.

Zoens a yiib nin pugsame

- 27 A Zezi sēn yit zĩ-kānga, zoens a yiib pugla bãmb n kelemdē n yetē: David Bi-ribla, zoe-y tōnd nimbāanega!
- 28 A Zezi sēn ta yiri, zoensã kolga bãmba, la a Zezi sok-b lame: Yãmb tēedame ti mam tōe n maana bōn-kānga? La b leokame ti n-ye Zu-soaba.
- 29 Dē a Zezi susa zoensã ninã n yeele: Bɩ a yɩ ne yãmb a wa yãmb sēn tēedã.
- 30 La b ninã pukame. La a Zezi keooga bãmb neer n yeel-b ti b gūus ti ned da bāng yōwã ye.
- 31 La bãmb sēn looge, b moona a Zezi yvvrã tēn-kāng zĩiga fãa.

A Zezi kitame ti muk gome

- 32 La bãmb sēn yita, b talla muk zĩn sēn tar n wa a Zezi nengē.
- 33 La a Zezi sēn dig zĩnã, mukã gomame. La neb kuvngã yeesame n yeel ti ned nan ka yã bũmb a woto Israyell pugē ye.
- 34 La Fariisē-dãmbã yeelame ti yaa ne zĩn-dãmbã naab pāng la a Zezi digd zĩn-dãmbã.

Tigsdbã sōor paodame

- 35 A Zezi saaga tēn-bed la tēn-bōoneg fãa n zãms nebã b karen-dotē, la b moon Wēnnaam soolem koe-noogã, la b maag bãad-dãmba la koms-rãmb buud fãa.
- 36 A Zezi sēn yã neb kuvngã, b nimbāaneg yōka bãmba. Tɩ bōe, nin-kãens da yeeme ti b nensã yeege, n ya wa piis sēn ka tar pe-kum ye.
- 37 Dē a Zezi yeela b karen-biisã yaa: Koodã sēn dat tigsgã yaa wusgo, la tigsdbã sōor paodame.
- 38 Dē yĩnga, kos-y tigsgã soab ti b tvm tvmtdb b pvvgē wã.

Matye 10

A Zezi toma karen-biis piig la a yiibu

- 1 La a Zezi boola b karen-biis piig la a yiibã n kō-b pãn-tōog tu b rig zĩn-dēgdo, la b maag bãad-dãmb buud fãa la koms-rãmb buud fãa.
- 2 Ad tēn-tũmdb piig la a yiibã yvya: Dēenem soab yaa a Sumo b sēn boond t'a Pɥɛɛr ne a ba-biig a ãndre, la a Zebde bi-riɓl a Zak ne a ba-biig a Zã,
- 3 a Filip ne a Bartelemi, a Toma ne a Matye sēn ya yaood-dæegda, a Zak sēn ya a Alfe biigã ne a Tade,
- 4 a Sumo b sēn boond tu Zelot ne a Zudas Iskaryo, soab ning sēn zãmb a Zezi wã.
- 5 Yaa bãmb piig la a yiibã la a Zezi tũmyã, n yeel-b a woto: Da kēng-y bu-zēmsã nengē ye, la y ra kē Samari nebã tēnsē ye.
- 6 Bas-y be la y kēng Israyell pe-menemdsã nengē.
- 7 Kēnd-y la y moondē tu arzãn soolem kolgame.
- 8 Maag-y bãad-dãmba la y vuvug kũum, la y kut tu yĩn-gãong bãas sēn tar b rãmbã lebg yulma, la y rig zĩn-dãmba. Yãmb deega zaalem, bɪ y kō zaalem.
- 9 Da zã-y sãnem bɪ wanzuri bɪ lagf y sæeg sēbdsē ye,
- 10 la y ra zɪ korg y so-toakã yĩng ye. Da rik-y fut a yiibu la neoda wall dasaar ye. Tu bōe, tũmtũmd togd n paama a rubo.
- 11 Yãmb sã n kē tēngē, tu yaa tēn-bedre, tu yaa tēn-bila, bɪ y bao n bãng ned sã n bee be n zems tu sik yãmb a yiri, la y zĩnd be hal tu ta y loogre.
- 12 La yãmb sã n kēed zakē wã, bɪ y yeel tu laafi zĩnd ne zakã rãmba.
- 13 La zag-kãng sã n zemsã ne laafi, bɪ yãmb laafi wã zĩnd ne a nebã. La a sã n ka zems ne laafi, bɪ yãmb laafi wã leb y nengē.
- 14 La b sã n ka reeg yãmba, la b ka kelg yãmb goamã, bɪ y foos y nus la y yi zag-kãnga walla tēn-kãng n bas-ba.
- 15 Mam yeta yãmb sida tu buudã daare, Sodom ne Gomoor sɪbgrã toolem ka na n ta tēn-kãng rēndã ye.

Namsɔ sēn be taoore

- 16 Ade, mam tũmda yãmb wa piis digd-n-yiids suka. Dē yĩnga, yɪ-y yam dãmb wa wiisi, la y yɪ neb sēn ka tar yell ye, n ya wa wala.
- 17 Gũus-y y mens ne nebã, bala b na n yōga yãmb n kēng buud zĩisē, la b na n pãba yãmb ne kalwaas b karen-dotã puse.
- 18 B na n kēnga ne yãmb Gũverneer dãmb ne rĩm-dãmb taoor mam yĩnga, tu tōe n yɪ kaset bãmb ne bu-zēmsã yĩnga.

- 19 La b sã n tall yãmb n kēnge, bɪ y da maan yur ne yãmb sēn na n gom to-to wall y sēn na n yet ti bũmb ning ye. Wakat kãng bala, b na n wilga yãmb bũmb ning y sēn na n gomã.
- 20 Bala ka yãmb n na n gom ye, yaa yãmb ba sēn be arzãñã Sugã sēn be yãmb pusã n na n gome.
- 21 Ned na n kutame ti b yök a ba-biig n kv, la ba-rãmb me na n maana b kamb a woto. Kamb na n yika ne b ba-rãmb la b ma-rãmb n kit ti b kv-ba.
- 22 Neba fãa na n kiswa yãmb mam yvvrã yĩnga, la ned ning sēn na n yals-a kãenkãe ti wakat ta na paam fãagre.
- 23 B sã n nams yãmb tēn-kãnga, bɪ y zoe n kēng tēng a to. Mam yeta yãmb sɪda ti yãmb ka na n saag Israyell tēnsã n sɛ ti Ninsaal Bi-riblã nan ka wa ye.
- 24 Karen-biig ka yud a karen-saamb ye, la tvmtvmd ka yud a zu-soab ye.
- 25 Karen-biig sã n yɪ wa a karen-saamba, ti tvmtvmd yɪ wa a zu-soaba, sekame. B sã n boola yirã soab ti Belzebul, b kōn bool a yirã rãmb a woto n yuda?

Nebã sēn tog n zoe a soaba

- 26 Dē yĩnga, bɪ y ra zoe dabeem ye. Tɪ bōe, bũmb ka be sēn lud n kōn puki, la sēn solg neb sēn kōn yã ye.
- 27 Togs-y bũmb nins mam sēn yeel yãmb likē wã vëenemē, la y rv rot zut n moon bũmb nins mam sēn walem yãmb tvbē wã.
- 28 Ra zoe-y neb nins sēn kvvd yĩngã n yaool n ka tōe n kv sugã ye. Zoe-y soab ning sēn tōe n kit ti yĩngã ne sugã sãam bug-tēngã.
- 29 B ka koosd yirg su a yembr sɪda? La baoosgo, a yembr bãmb svk ka lut tēng ti ka tũ ne yãmb ba wã raab ye.
- 30 La baa yãmb zugã zoobd fãa sōdame.
- 31 Dē yĩnga, da zoe-y rabeem ye. Yãmb bee yōod n yud yirs wvsgo.
- 32 Ned sã n kɪs kaset nebã taoor t'a yaa mam neda, mam me na n kɪsa kaset m ba sēn be arzãñã taoor ti mam yaa yē neda.
- 33 La ned sã n yeel nebã taoor t'a ka mi maam, mam me na n yeela m ba sēn be arzãñã taoor ti mam ka mi-a ye.

Ka laafi ye, yaa svuga

- 34 Ra tags-y ti mam waame ti laafi na zĩnd tēng zug ye. Mam ka wa ne laafi ye, la yaa ne zabr svuga.
- 35 Bala mam waame n na n kit ti welgr zĩnd rao ne a baaba svka, bi-pugl ne a ma svka, bi-pag ne a sɪd ma svka,
- 36 la ned yir dãmb meng n na n yɪ a bæeba.

37 Ned ning sēn nong a ba bi a ma n yud maam ka zems ti yi mam dēnd ye. La sēn nong-a a bi-ribl bi a bi-pugl n yud maam ka zems ti yi mam dēnd ye.

38 Ned ning sēn ka rikd a da-pik n pug maam ka zems ti yi mam dēnd ye.

39 Ned ning sēn na gıbl a vum, na n kong-a lame. La ned ning sēn na bas a vum mam yīng na n leb n paam-a lame.

Keore

40 Ned sã n deeg yãmba, yaa maam la a reeg-yã. La ned sã n deeg maam, yaa sēn tum-a maamã la a reeg-yã.

41 Ned ning sēn deegd Wēnnaam no-rēesa, a sēn ya bāmb no-rēesã yīnga, a na n deega Wēnnaam no-rēes keore. La ned ning sēn deegd nin-turga, a sēn ya nin-turgã yīnga, a na n deega nin-turg keore.

42 Ned sã n kō kom-bōoneg kãensã ned a yembr ko-maasg t'a yū, a sēn ya mam karen-biig yīnga, baa ya ne wūmba, mam yeta yāmb sid t'a kōn kong a keoor ye.

Matye 11

A Zāmbatiis tuma neb a Zezi nengē

1 A Zezi sēn wilg bāmb karen-biisã piig la a yiibã b tumã n se, b meng yii be n kēng n ti zāms nebã la b moon koe-noogã b tēnsã puse.

2 A Zã zīnda bi-bees roogē n wum ti b gomd a Zezi tumã yelle. Dē, yē tuma a karen-biis ti b ti sok a Zezi woto:

3 Yāmb la sēn tog n wa-a wã bii, bi d tog n gū a to?

4 A Zezi leok-b lame n yeele: Kēng-y n ti togs-y-yã a Zã būmb nins yāmb sēn wumd la y yātã:

5 zoens nin pugsdame, wobs kēndame, yīn-gāong bāas sēn tar b rāmbã yīns lebgda yulma, wums wumdame, kūum vuvgdame, la koe-noogã moonda naong rāmb soka.

6 Bark bee ned ning mam sēn kōn yi kug-lakdg a yīngã zugu.

7 La a Zã karen-biisã sēn looge, a Zezi sungame n gom ne neb kuvngã a Zã yell n yeele: Bōe la yāmb kēng n ti ges we-rasempuugē wã? Tānwīig sobg sēn miimda?

8 La yaa bōe la yāmb ti gese? Dao sēn yeelg waoogr futu? Neb nins sēn yer fu-bvgs sēn ya neebã bee rīm-dāmb zagsē.

9 Dē, bōe la yāmb kēng n ti gese? Wēnnaam no-rēesa? Mam yeta yāmb ti n-ye. La yaa ned sēn yud Wēnnaam no-rēesa.

10 Bala, yaa rao-kāng kibar la b sēn dag n gvls n yeel a woto wã: "Ade, mam tumda m koe-toagsda, t'a reng fo taore, n lvi taor n maneg f sorã."

- 11 Sɪd-sɪda, mam yeta yāmb ti pagb sēn dog b rāmbā suka, ned ka zīnd sēn ya kāseng n yud a Zāmbatiis ye. Baoosgo, soab ning sēn ya-a yao-zvug arzān soolmē wā yaa kāseng n yud yēnda.
- 12 Hal a Zāmbatiis wakat ti ta moasā, yaa ne pāng la nebā kēed arzān soolmē. La yaa pāens rāmbā n tōogd n paamd-a.
- 13 Wēnnaam no-rēesdbā fāa ne tōogā togsa pīnd-n-bāngr goam soolmā wēngē hal ti ta a Zā wakate.
- 14 La yāmb sā n na n sak n deege, yē yaa Eli ning sēn dag n tog n wa-a wā.
- 15 Sēn tar-a tvb bɪ a wume.
- 16 Mam na n mamsa zamaan-kāngā nebā ne ānna rāmba? Bāmb wēnda wa kamb sēn zī raagē n boond taab n yetē:
- 17 "Tōnd peebe wus la yāmb ka sao ye. Tōnd yula kuvr yul la yāmb ka wiis ye."
- 18 Bala a Zā waame n ka rit la a ka yūud ye, ti b yet ti sɪ-wēng n tar-a.
- 19 Ninsaal Bi-riblā sēn wa, b ritame la b yūuda, ti nebā yetē ti b yaa yāo-be-neda, la rā-yūuda, la yaood-dēegdb ne yel-wēn maandb zoa. Yam biis n wilgd t'a yaa tirga.

A Zezi lenga tēns kēere

- 20 Dē poore, a Zezi sungame n leng tēns nins bāmb sēn maan bōn-bān wvsg b pusē wā, bāmb sēn ka tek yam n kos sugrā yīng n yeele:
- 21 Korazin, fo na paam toogo! Betsayida, fo na paam toogo! Bala bōn-bān nins sēn maan yāmb pusē wā sā n dag n maanē Tur ne Sɪdō sēn ya tēn-wēnsā puse, bāmb dag n na tekē yam hal daar zār n pil bot n zīnd tompeglmē n kos sugri.
- 22 Yaa woto yīng la mam yet yāmb ti bvdā daare, Tur ne Sɪdō nebā sɪbgrā toolem kōn ta yāmb ye.
- 23 La foom, Kapernawom, b na n zēka foom hal ti f ta arzāna? Ayo, b na n sika foom hal ti ta kum-kulgu. Bala bōn-bān nins sēn maan fo pvge wā sā n dag n maanē Sodom pvge, a rag n na ketē ti ta rūnna.
- 24 Yaa woto yīng la mam yet yāmb ti bvdā daare, Sodom sɪbgrā toolem ka na n ta foom ye.

Vuusg sēn ye-bā yīnga

- 25 Wakat kānga, a Zezi gomame n yeele: M ba sēn ya arzān la tēng Zu-soabā, mam pēgda yāmba, yāmb sēn solg bōn-kāens ne yam-dāmba la yēsem-dāmba, n yaool n vēneg kom-bōonegā ne-bā yīnga.
- 26 N-ye, m ba, yāmb sēn dat ti ya a woto wā yīnga.
- 27 M ba ninga būmb fāa mam nugē, la ned ba a yen ka mi Bi-riblā, sā n ka ba wā bala. La ned ba a yen ka mi ba wā, sā n ka Bi-riblā bala, la a sēn dat n vēneg bāmb ne ned ningā.

- 28 Yāmb fāa, zub sēn zısg ti y ye wā, wa-y mam nengē, la m na n kitame ti y vuuse.
- 29 Rık-y mam yubl-balgr n pidi, la y sak mam zāmsgo, bala mam yaa nin-bugsga la sū-mar soaba, la yāmb na paam vuvsigo.
- 30 Bala yubl-balgr ning mam sēn pit yāmbā yaa faoogo, la zub ning mam sēn tukd yāmbā yaa faasga.

Matye 12

A Zezi karen-biisā yāgsa kood vuvsig daare

- 1 Wakat kānga, a Zezi puvsuga put vuvsig daare. B karen-biisā sungame n yāgs koodā n wābe, kom sēn tar-b yīnga.
- 2 Fariisē-dāmbā sēn yā yōwā, b yeela a Zezi yaa: Ges-y-yā! Yāmb karen-biisā maanda būmb sēn ka zems ti maan vuvsig daar ye.
- 3 La a Zezi leok-b lame n yeele: Yāmb ka karem būmb ning a David sēn maan wakat ning kom sēn yōk yē ne a tūud-n-taasā,
- 4 a sēn yi to-to n kē Wēnnaam doogē wā n dı bur ning sēn ya Wēnnaam dendā, yē wall a tūud-n-taasā sēn ka zems ti ri, sā n ka maan-kuvdbā balā laa?
- 5 Bı yāmb ka karem tōogā pugē ti vuvsig daare, maan-kuvdbā sēn be wēnd-dooogē wā kusda vuvsig daar tōog ti ka beegr b yīng laa?
- 6 Mam yaool n yeta yāmb ti sēn yud wēnd-dooogā n be ka.
- 7 Yāmb sā n dag n bāngē gomd ning sēn yet-a ti "mam data nimbāan-zoeer la ka maoongā" vōore, yāmb dag n ka na n sıbg neb sēn ka tar yell ye.
- 8 Bala Ninsaal Bi-riblā soo vuvsig daarā.

Dao nug sēn ki

- 9 A Zezi yii be n kēng b karen-dooogē wā.
- 10 La dao a yen n da be be t'a nug ki. La b soka a Zezi noor sā n beeme ti maag bāad vuvsig daare. La sok-kāng yaa sēn na yul n paam būmb n dōd a Zezi.
- 11 A Zezi leoka bāmb yaa: Ānna n be yāmb sukā sēn na n tar pesg a yen tāa t'a lu bokē vuvsig daare, t'a ka ti tak-a n yiisi?
- 12 Ninsaal yōod sēn yud pesg zīig ka zāra? Dē, noor beeme ti maan neer vuvsig daare.
- 13 La a Zezi yeela raowā t'a tēeg a nugā. La a tēeg-a lame, la a vuvsigame n lebg sōama wa nug a to wā.
- 14 Fariisē-dāmbā yii yung n yēs ne taab n bao b sēn na n maan to-to n kv a Zezi.

Tomtumd Wēnnaam sēn yāke

- 15 A Zezi sēn wum rēnda, b yii zī-kānga. Neb wvsg tūu bāmba, la b maaga b fāa.

- 16 La a Zezi keoog-b-la neer n yeel ti b ra sak ti ned bāng bāmb ye,
 17 ti būmb ning Wēnnaam no-rées a Ezayi sēn yeelā pidsi:
 18 Ad mam tūmtūmd mam sēn yāke, mam nin-nongr sēn ta m yam. Mam na n ninga m Sugā yē zugu, la yē na n moona tūrem koεεg buudā fāa sūka.
 19 Yē kōn wē nokoeemde wall a zēk a koεεg ye, la ned kōn wum yē koεεg soay zut ye.
 20 Yē kōn kaoog tānwī-kaong n baas ye, la yē kōn kiis fitul peend sēn ket n nusd ye, hal t'a kut ti tūrem paam tōogre.
 21 La buud toay-toayā na n teega yē yūvrā.

Sug-sōng tūsgo

- 22 Dē, b talla ned sēn ya zoang la muka ti zīn tar-a n wa a Zezi nengē, la bāmb maag-a lame, ti yē sēn dag n ya mukā, a gomdame la a yātē.
 23 Neb kuvngā fāa yeesame n yeele: Dao-kāngā ka na n yī a David biigā sūda?
 24 La Fariisē-dāmbā sēn wum woto, b yeelame: Dao-kāngā ka rigd zīn-dāmbā ti sā n ka ne zīn-dāmbā naab a Belzebul pāng ye.
 25 La a Zezi sēn mi bāmb tagsgā yeel-b lame yaa: Soolem ning fāa neb sēn welg n gōdg n zabd ne taaba, a na n wāame. La tēng ning fāa bī yir ning fāa neb sēn welg n gōdg n zabd ne taab kōn tōog n yals ye.
 26 Sā n yaa t'a Sūtāan digda a Sūtāana, a welgame n gōdg n zabd ne a menga. Dē, yē soolem na n yu a wān n yalse?
 27 La mam sā n digda zīn-dāmbā ne a Belzebul pānga, yāmb kambā yē digd-b-la ne ānna pānga? Yaa woto yīng n kut ti bāmb na n yī yāmb bv-kaoodba.
 28 La sā n yaa ne Wēnnaam Sugā pāng la mam digd zīn-dāmbā, dē, Wēnnaam soolem taa yāmb sūka.
 29 Bī ned na n yu a wān n kē pāng soab roogē n wuk a teedo, t'a ka reng n sēb-a? A sā n sēb-a, a na yaool n tōog n wuk a roogā teedā.
 30 Ned ning sēn ka be mam poorē kisa maam, la ned ning sēn ka naagd maam n tigsdē, a sāeegdame.
 31 Yaa woto yīng la mam yet yāmb ti ninsaalbā na n paama sugr b yel-wēnā la b paoogrā buud fāa yīnga. La ned ning sēn paoog-a Sug-sōng kōn tol n paam sugr ye.
 32 Ned ning sēn gom-a Ninsaal Bi-riblā wēng na n paama sugri. La ned ning sēn na n gom Sug-sōng wēng kōn paam sugr dūni-kānga puga, la dūni ning sēn watā pug me ye.
 33 Yeel-y ti tugā n ya sōama la a biis ya sōama, wall y yeel ti tugā yaa yooko la a biisā yaa yoodo. Bala yaa tug biisē la b bāngd a yaa sōama wall yooko.

34 Yāmb wag-toos buudu, yāmb sēn ya nin-wēns a woto wā, yāmb na n yu a wān n tōog n gom gom-sōama? Bala yaa būmb nins sēn pid sūurē wā n yit noorē wā.

35 Nin-sōng yiisda bōn-sōama a paoon-sōngā pugē. La nin-wēng yiisda bōn-wēns a paoon-wēngā pugē.

36 Mam yeta yāmb ti buudā kaoob daare, ninsaalbā na n leoka gom-vud nins fāa bāmb sēn dag n gomā yelle.

37 Bala yaa ne fo noorā goam la f na n paam buum, la yaa ne fo noorā goam la f na n kong buum.

Zamaan wēng sēn baood bānde

38 Dē, tōog karen-saam-dāmbā ne Fariisē-dāmbā kēer yeela a Zezi yaa: Karen-saamba, tōnd datame ti yāmb maan bānd ti d yānde.

39 A Zezi leok-b lame n yeele: Zamaan kāngā neb sēn ya nin-wēns la yoaadbā kota bānde, la b kōn kō bāmb bānd a to ti sā n ka Wēnnaam no-rēes a Zonaas bāndā ye.

40 Bala, a wa a Zonaas sēn zīnd zīm-bedrā pugē rasem a tāab la yund a tāabā, woto me, Ninsaal Bi-riblā na n paa tānd tēngr dasem a tāab la yund a tāabo.

41 Niniiv nebā na n yika buudā daar n kao zamaan kāngā nebā buud n yeel ti b ka buum ye. Bala Niniiv nebā teka yam n kos sugr a Zonaas koe-moonegā yīnga. La ade, sēn be-a ka wā yuda a Zonaase.

42 Buudā wakate, rīm-poakā sēn yit wīndg goabgā na n yika ne zamaan kāngā nebā n kao b buud n yeel ti b ka buum ye. Bala, yē yii dūni satmē n wa n kelg a Salomo yam goama. La ade, sēn be-a ka wā yuda a Salomo.

Zīn-dēgd sēn yi n leb n wa

43 Zīn-dēgd sā n yi n bas neda, a saada zī-peelē n baood vuusgo, la a ka yāt ye.

44 Dē, a yetame t'a na n leba a roog ning yē sēn yi n basā. La a sā n ta, a mikdame ti roogā yaa vuusgo, n pus n maneg ti ya neere.

45 A kēngdame n ti peeg zīn-dāmb a yopoe sēn ya wēns n yud yē mengā ti b wa n kē n zīnd be. La dao-kāng yaoleem toogā na n yu wēng n yug pipi wā. A na n yu a woto zamaan kāngā nin-wēnsā yīnga.

A Zezi ma la b ma-biisi

46 La a Zezi sēn ket n gomd ne neb kuvngā, b ma wā ne b ma-biisā da yasa yung n baood n na n gom ne bāmba.

47 Ned a yembr yeela a Zezi yaa: Yāmb ma wā ne y ma-biisā yasa yung n baood n na n gom ne yāmba.

48 A Zezi leoka sēn gom-a ne bāmbā a woto: Ānna la mam ma, la ānna rāmb la mam ma-biisi?

49 La a Zezi teesa b karen-biisā ne b nug n yeele: Ad mam ma ne mam ma-biisi.

⁵⁰ Sida, ned ning fãa sën maand-a mam Ba sën be arzãnã raabo, yẽ soab la mam ma-bi-raoogo, mam ma-bi-poaka la m ma.

Matye 13

Bõn-buud b sën fërge

- ¹ Badaare, a Zezi yii roogẽ wã n tu zĩnd ko-kãsengã noore.
- ² Neb kuvng wvsg tigma taab bãmb nengẽ ti yɪ tɪlɛ ti bãmb kẽ koom-koglgẽ n zĩndi. Neb kuvngã fãa ra yasa kuvl-koakẽ wã.
- ³ A Zezi goma ne bãmb bũmb wvsg yell ne yel-bũn n yeele: Ka-koaad n yi n na n fẽrg bãn-buudu.
- ⁴ La yẽ sën fẽrgdã, bãn-buud kẽer lvu sorã kirenga, la liuuli waa n dɪ-b lame.
- ⁵ La kẽer lvu kug zĩigẽ, tom sën ka waoogẽ. La tao-tao bala b yiime, toma sën ka waoogã yĩnga.
- ⁶ La wĩndgã sën zẽke, a yõog-b lame ti b kuv, b sën ka tar yẽgna yĩnga.
- ⁷ Kẽer lvu gõos svka, la gõosã yikame n wulumd-b n dɪ-ba.
- ⁸ La kẽer lvu zĩ-sõngẽ, la b woma biisi. Kẽer womame ti ta koabg-koabga, kẽer pis-yoobyobe, la kẽer pis-tãtã.
- ⁹ Sën tar-a tub bɪ a wvme.

Bõe yĩng t'a Zezi gomd ne yel-bũna?

- ¹⁰ Karen-biisã kolg n soka a Zezi ti yaa bõe ti bãmb gomd ne nebã ne yel-bũna?
- ¹¹ A Zezi leok-b lame n yeele: B kõo yãmb arzãn soolem yel-soalmã bãngre, la ka bãmb ye.
- ¹² Tɪ bõe, ned ning sën tara, b na n kõo yẽnda n paas t'a paam wvsgo. La ned ning sën ka tara, b na n deega baa bũmb bilf ning yẽ sën tarã.
- ¹³ Ad bũmb ning sën kut ti mam gomd ne bãmb ne yel-bũnã: baa ne b sën ne wã, b ka ne ye, la b sën wvmdã, b ka wvmd ye la b ka wvmd võor me ye.
- ¹⁴ La Wẽnnaam no-rɛes a Ezayi bãngr-goamã paama pidsg bãmb yĩnga. A yeelame: "Yãmb na n wvma sõama la y kõn bãng a võor ye, yãmb na n gesa neere la y kõn yã ye.
- ¹⁵ Bala nin-kãensã sũyã riglimame. Bãmb yẽda b tuba la b mum b nini, ti b nin da yã la b tub ra wvme, ti bãmb yamã kõn wvum a võore, ti b kõn lebg n wa ti mam maag-b ye."
- ¹⁶ La yãmba, bark bee yãmb zutu, y ninã sën yãtã la y tubã sën wvmdã yĩnga.

- 17 Sɪd-sɪda, mam yeta yāmb tɪ Wēnnaam no-rɛesdb la nin-turs wɔsg dag n dat n yānda bũmb nins yāmb sɛn yātā la b ka yā ye. B dag n dat n wɔma bũmb nins yāmb sɛn wɔmdā la b ka wɔm ye.
- 18 Dē, kelg-y bõn-bu-fērgdā yel-bũndā vōore.
- 19 Ned sã n kelg Wēnnaam soolem koεεgã n ka wɔm a vōore, wēng soabã wat n yiisa bõn-buudã sɛn dag n fērg yē sũurē wã. Yē wēnda bõn-buudã sɛn lɔɪ sorã kirengã.
- 20 Bõn-buudã sɛn lɔɪ kugã zīgē wã yaa ned ning sɛn wɔmd Wēnnaam koεεgã n deeg-a tao-tao ne sũ-noogo,
- 21 la a yaool n ka tar a meng yēgen ye. Yē kaoosda wakat bilf bala, la toog bɪ namsg sã n yaool n paam-a Wēnnaam koεεgã yīnga, yē lɔɪtame.
- 22 Bõn-buudã sɛn lɔɪ gōosã svkã yaa ned ning sɛn wɔmd Wēnnaam koεεgã, tɪ dũniyã yure la arzɛgs belgr wulumd koεεgã t'a ka womd biis ye.
- 23 Bõn-buudã sɛn lɔɪ zĩ-sōngē wã yaa ned ning sɛn wɔmd Wēnnaam koεεgã n wɔmd a vōore la a womd biisi. Kēer womame tɪ ta koabg-koabga, kēer pis-yoobyooobe, kēer pis-tātã.

Nadens ne kood yel-bũndi

- 24 A Zezi wēe bãmb yel-bũnd a to n yeele: Arzãn soolem wēnda wa rao sɛn bɔd bõn-bu-sōng a pɔɔgē.
- 25 La nebã sɛn gōe wakate, a bey waa n bɔda nadens koodã svk n bas n looge.
- 26 Koodã sɛn zēk n wom biisi, nadensã me pukame.
- 27 Yirã soab tɔmtɔmdb waa n sok-a lame yaa: Zu-soaba, ka bõn-bu-sōng la yāmb bɔd y pɔɔgē wã wε? Nadensã yii ye n wa n be be?
- 28 Yē leoka bãmb tɪ yaa bey n maan bõn-kānga. La tɔmtɔmdbã soka yēnda a sã n datame tɪ b kēng n tɪ vō nadensã.
- 29 Yē leoka bãmb yaa: Ayo! Bala, yāmb sã n vōod nadensã, tōe tɪ y wa n yīd n naag koodã n vō.
- 30 Bas-y b yībã fãa tɪ b bɪ ne taab hal tɪ ta tigsg wakate. La tigsgã wakate, mam na n yeela tigsdbã tɪ b reng n vō nadensã n sēb kil n wa n yōog bugum, la b tigs koodã n sui m baorē wã.

Siin-bil la rã-bull yel-bũna

- 31 A Zezi wēe bãmb yel-bũnd a to n yeele: Arzãn soolem wēnda wa siin-bil ned sɛn duk n bɔd a pɔɔgē.
- 32 Yēnda n ya bilf n yud bõn-buud a taabã fãa. La a sã n wa n bɪ, a lebgda bedr n yud zēed buud fãa, n lebg tug hal tɪ liuuli wat n zao a wila.
- 33 Bãmb leb n wēe yel-bũn-kāngã me: Arzãn soolem wēnda wa rã-bull pag sɛn duk n ning zom wam a tã hal t'a wuk zomã zānga.

34 A Zezi goma bõn-kãens fãa ne neb kuvngã ne yel-bũna. B ka gomda ti ka ne yel-bũn ye,

35 ti bũmb nins Wẽnnaam no-rɛɛsã sɛn dag n yeelã pidsi. A yeelame yaa: Mam na n yaaga m noor n wẽ yel-bũna, mam na n wilga bũmb sɛn solg hal naaneg wẽndẽ ti ta moasã.

A Zezi bilga nadensã yel-bũndã võore

36 Dẽ, a Zezi basa neb kuvngã n leb yiri. Bãmb karen-biisã kolg n yeela bãmb yaa: Bilg-y tõnd nadensã sɛn be puvgẽ wã yel-bũndã võore.

37 A Zezi leok-b lame n yeele: Ned ning sɛn but bõn-bu-sõngã yaa Ninsaal Bi-riblã.

38 Puvgã n ya dũni wã, bõn-bu-sõamy wã yaa soolmã kamba, nadensã yaa wẽng soabã kamba.

39 Beyã sɛn bud nadensã yaa rõatã. La tigsgã yaa dũniyã sɛebo. Tigsdbã yaa malegsã.

40 La wa b sɛn vood nadensã n yõogd bugmã, a na n yu a woto me dũni sɛeb wakate.

41 Ninsaal Bi-riblã na n tuma bãmb malegsã ti b yãgs kug-lakdsã fãa ne neb nins sɛn maand wẽngã n yiis-b bãmb soolmẽ wã.

42 La b na n loba bãmb wung bugmẽ, la be na n yu yãbr la yẽn wãbre.

43 Dẽ, nin-tursã na n yãga wa wĩndgã bãmb ba soolem puvgẽ. Bɩ ned ning sɛn tar tub wume.

Paoong sɛn solge, la kĩndf sɛn ya sõama

44 Arzãn soolem leb n wẽnda wa paoong sɛn solg puvg puvgẽ ti rao a yen yã-a n maneg n solg-a n paase. La a sũurã yu noog t'a kɛng n ti koos a sɛn tarã fãa n da puvgã.

45 Arzãn soolem leb n wẽnda wa toand sɛn baood kĩndi sɛn ya neeba.

46 Yẽ yãa kĩndf a yembr t'a ligdã ya wusgo, n kɛng n ti koos a sɛn dag n tarã fãa n da-a.

Arzãn soolem mamsga: zĩm-gãmbre

47 Arzãn soolem leb n wẽnda wa zĩm-gãmbr b sɛn lob ko-kãsengã puvgẽ n wuk zĩm buud fãa.

48 La a sɛn pidi, b vuugd-a lame n yi kvul-koakã n zĩnd n tũus sɛn ya sõama wã n sag yaasẽ, la b lob sɛn ka-b sõama wã.

49 A na n yu a woto dũni sɛeb wakate. Malegsã na n waa n baka nin-wẽnsã n yiis nin-tursã svka,

50 n lob-b wung bugmẽ. Yãbr la yẽn wãbr na n zĩnda beene.

51 Yãmb wuma bõn-kãens fãa võore? Bãmb leokame ti n-ye.

52 La a Zezi yeela bāmba: Yaa woto yīng ti tōog karen-saamb ning fāa sēn zāms arzān soolem yel n bānge, yē wēnda wa yir soab sēn yākd bōn-paals ne bōn-kvd a paong pugē.

A Zezi zāmsa neb Nazaret

53 A Zezi sēn wē yel-būn-kāens n sa, b yii zī-kānga n kēng b meng tēngē.

54 La b sēn ta be, b singame n zāms nebā b karen-dooḡē wā, hal ti nebā yees n yeele: Bāmb yamā ne b bōn-bānā yita ye?

55 Ka bāmb la ra-wāadā biigā wē? Ka b ma wā yvvr la a Maari laa? La ka b ma-biis la a Zak ne a Zozef la a Sumo ne a Zuud laa?

56 B tāopā fāa ka be tōnd suk ka sīda? Dē, bāmb paama bōn-kāensā fāa yeene?

57 La tags-kāng kitame ti b ka nand a Zezi ye. La a Zezi yeel-b lame ti no-rēes ka kongd waoogre, sā n ka a meng tēngē la a roagdbā suk ye.

58 La bāmb ka maan bōn-bān wvsg zī-kānga, nebā ka-tēebā yīnga.

Matye 14

A Zāmbatiis kūm

1 Wakat kānga, naab a Herood wuma b sēn gomd a Zezi yelle,

2 la a yeela a tvmtvmdbā ti yaa a Zāmbatiis n vuvge, la ti yaa woto yīng n kut t'a tar pān-tōog n maand bōn-bānā.

3 Bala Herood dag n yōka a Zā n sēb n kēes bi-bees roogē, a ba-biig a Filip pag a Herodyaad poorē.

4 Ti bōe, a Zā rag n yeela yēnda t'a ka tar noor ti peeg a Herodyaad n maan a pag ye.

5 Herood dag n dat n kitame ti b kv a Zā, la a dag n zoeta neb kvvngā, ti bōe, b rag n geta a Zā wa Wēnnaam no-rēesa.

6 La Herood dogmā tēegr daare, a Herodyaad bi-puglā saoo neb nins sēn be-b be wā taoore, la yu Herood noogo,

7 hal t'a wēen t'a na n kō-a-la būmb ning a sēn na n kose.

8 A ma wā saglg yīnga, a yeelame yaa: Kō-y maam a Zāmbatiis zug ne lengr ka.

9 Rīmā sūur sāmame, la a wēenegā yīnga, la nebā sēn be be n dutē wā yīnga, a yeelame ti b kō-a a sēn datā.

10 La a tvma neb ti b ti fiuug a Zā zugā bi-beesā roogē.

11 B talla a Zā zugā ne lengr n wa n kō bi-puglā, la a tallame n ti kō a ma.

12 A Zā karen-biisā waa n dika a Zā kūmā n ti mumi. La b kēngame n ti togs a Zezi.

A Zezi rilga raop tus a nu

- 13 A Zezi sēn wum bōn-kānga, bāmb kēe koom-koglg n kēng zīig neb sēn ka be. La neb kuvngā sēn bānge, b yii tēnsē wā n pug bāmb ne nao.
- 14 A Zezi sēn yi koom-koglgē wā, b yāa neb kuvngā, ti b nimbāaneg yōk-ba, la bāmb maaga bāad-dāmbā.
- 15 Zaabr sēn ta, karen-biisā kolga a Zezi n yeel-b ti zī-kāngā yaa weoogo, la wakatā zoe n yōsgame. Rē wā, bī b kuils nebā ti b kēng tēnsē wā n ti ra dubo.
- 16 A Zezi leokame ti ka tle ti nebā loog ye, bī bāmb mensā kō-b rub ti b ri.
- 17 Karen-biisā leokame ti yaa bur a nu bal ne zīm a yiib la bāmb tar be.
- 18 T'a Zezi yeel-b ti b tall rēnda n wa-ne.
- 19 A Zezi kutame ti nebā zīnd moodā zugu, la b reega bur a nu wā ne zīm a yiibā n nak n ges yīngri, n ning-b barka, n yaool n kao burā n kō b karen-biisā ti b reeg n pui neb kuvngā.
- 20 Nebā fāa rume n tige, la b wuka bur-kelā pet piig la a yiibu.
- 21 Neb nins sēn dī wā sōor kolga raop tus a nu, pagbā ne kambā toog sēn ka naage.

A Zezi kēnda koom zugu

- 22 Rē poore, a Zezi modga b karen-biisā ti b kē koom-koglgā n deng bāmb taoor ko-kāsengā runde, ti bāmb na n yōdg n kuilsa neb kuvngā.
- 23 A Zezi sēn kuils nebā n se, b ruv tānga, zīig ned sēn ka be n na n puvse. La yung sēn ta, bāmb dag n bee be b yembre.
- 24 Koom-koglgā da zoe n zāaga ne kuvl-koakā, la ko-pem da wēed-a lame hal t'a lengdē, bala, sebgā da segda bāmba.
- 25 Tōd-beoog sēn ta, a Zezi kēna koomā zug n babsd-ba.
- 26 Bāmb karen-biisā sēn yā bāmb ti b kēnd ko-kāsengā zugu, b yeesame n yeel ti yaa kuma. La rabeemā yīnga b kelmame.
- 27 Tao-tao bala a Zezi yeela bāmb ti b keng b sūyā la b ra zoe rabeem ti yaa bāmba.
- 28 La a Piyeer leokame yaa: Zu-soaba, sā n sud yaa yāmb bī y yeel-m ti m kēn koomā zug n wa yāmb nengē.
- 29 Bāmb yeela yēnda t'a wa. A Piyeer yii koom-koglgē wā n kēn koomā zug n dabd a Zezi nengē.
- 30 La a Piyeer sēn yā ti sebgā yaa wusgo, rabeem yōka yēnda. La yē sēn sung n na n lisi, a kelmame n yeel ti Zu-soaba, fāag-y-ma.
- 31 Tao-tao bala, a Zezi tēega b nug n gād yēnda n yeel-a: Tēeb bilf soaba, yaa bōe ti fo yam yoaada?
- 32 Bāmb kēe koom-koglgā pugē la sebgā yōkame.

33 Neb nins sēn dag n be koom-koglgã pugē wã wõgemda a Zezi taoor n yeele: Yãmb sɪd yaa Wēnnaam Bi-ribla.

A Zezi maaga bãad-dãmb Genezarɛt

34 Bãmb dɔvga ko-kãsengã n ta Genezarɛt tēnga.

35 Zĩ-kãng nebã bãnga a Zezi, n tum neb tēns nins sēn pē wã fãa, la b talla bãad-dãmbã fãa n wa a Zezi nengē.

36 Bãad-dãmbã bõosa a Zezi ti b bas ti b sus bãmb fuugã noor bala. La neb nins fãa sēn susã paama laafti zãnga.

Matye 15

Bũmb nins sēn dēgemd neda

1 Dē, Fariisē-dãmb ne tōog karen-saam-dãmb yii Zeruzalem n wa a Zezi nengē n sok-b yaa:

2 Bõe yĩng ti yãmb karen-biisã kUSD kãsem-dãmbã miningu? Bala, bãmb sã n na n dt b ka nudgd b nus ye.

3 A Zezi leok-b lame yaa: La yãmba, bõe yĩng ti yãmb kUSD Wēnnaam tōogã y mensã mining sakr yĩnga?

4 Tɪ bõe, Wēnnaam yeelame tu: "Waoog f ba la f ma, la ned ning sēn na n paog a ba bɪ a ma, a sɪbgr na n yu kũum."

5 La yãmba, yãmb yetame tu ned ning sēn na n yeel a ba bɪ a ma tu: "Kũun ninga mam sēn da na n sōng yãmb ne-wã lebga Wēnnaam dēnda," ka tɪlɛ t'a waoog a ba wã bɪ a ma wã ye.

6 Woto, yãmb kɪtdame ti Wēnnaam goamã lebg zaalem ti yãmb miningã reeg zĩiga.

7 Zãmb dãmba, a Ezayi sɪd togsa bãngr goam ne yãmb yell n yeele:

8 "Nin-kãensã waoogda maam ne nobumse, la b sũyã zãra ne maam.

9 Bãmb sēn waoogd maamã yaa zaalem, bala, bãmb zãmsda nebã ninsaalb tōod bala."

10 La a Zezi boola neb kɔvngã n yeel-b yaa: Kelg-y la y bãng ti

11 ka bãmb ning sēn kēed ninsaal noorē wã n maand-a t'a yɪ rēgd ye. Bũmb ning sēn yɪt ninsaal noorē wã, yaa rēnda n maand-a t'a lebg rēgdo.

12 Dē, bãmb karen-biisã kolgame n sok bãmb b sã n bãngame ti bãmb goamã zaba Fariisē-dãmbã.

13 A Zezi leokame n yeele: B na n vōoga bõn-butg ning fãa mam ba sēn be arzãnã sēn ka selã.

14 Bas-y-ba. Bãmb yaa zoens sēn tat zoense. Zoang sã n tat zoanga, bãmb b yibã fãa na n lɔv bokē.

- 15 A Pɩyɛɛr goma ne a Zezi n yeel-b ti b bilg bāmb yel-būn-kāng vōore.
- 16 La a Zezi yeela yēnda yaa: Yāmb me yam ket n nan ka wek laa?
- 17 Yāmb ka mi ti būmb nins fāa sēn kēed ninsaal noorē kēeda pugē ti b yaool n ti bas-a we-kɛɛng laa?
- 18 La būmb ning sēn yit noorē yita sūurē, la yaa bōn-kāng n maand ned t'a yɩ rēgdo.
- 19 Bala, tags-wēnse, nin-kuure, yoobo, yoob tɔumde, wagdem, zīrī la kānegr yita sūur pugē.
- 20 Ad yaa bōn-kāensā n maand ned t'a yɩ rēgdo. La ti rɩ n ka nudg f nusi, yōwā ka maand ned t'a yɩ rēgd ye.

Kanaā pag tēbo

- 21 A Zezi basa zī-kāng n loog n kēng Tur ne Sɩdō soolmē.
- 22 La gese, Kanaā pag sēn yit tēn-kāens zēka a koɛɛg n yeel bāmb yaa: Zu-soaba! A David Bi-ribla! Zoe-y mam nimbāanega. Zīn n namsd mam bi-pugl hal wɔsgo.
- 23 La bāmb ka leok yē ti būmb ye. Bāmb karen-biisā kolgame n kos bāmb ti b rig-a t'a looge, bala a pugda bāmb n kelemdē.
- 24 A Zezi leokame ti b sēn tɔm bāmbā, yaa Israyell pe-menemdsā nengē bala.
- 25 La pagā waame n wōgemd bāmb taor n yeele: Zu-soaba, sōng-y-ma.
- 26 A Zezi leokame t'a ka sōama ti rɩk kamb rub n lob ba-bi ye.
- 27 La pagā leokame yaa: Zu-soaba, yaa sɩda, la baoosgo, ba-bi rita rɩ-zersā sēn lɩt b zu-soben-dāmbā taabl tēngrā.
- 28 Dē, a Zezi yeel-a lame: Paga, ad f tēebā yaa kāsenga. Bɩ fo sēn datā yɩ. La wakat kāng bala, a bi-puglā paama maagre.

A Zezi maaga neb wɔsgo

- 29 A Zezi yii be n kēng Galile ko-kāsengā noore. Bāmb dɔv tāngā n zīnd be.
- 30 La neb wɔsg waa bāmb nengē ne wobse la zoense la mugsɩ la koms-rāmba la neb wɔsg bāas a taab sēn tara, n zīnig bāmb a Zezi taoore, la a Zezi maaga bāmba.
- 31 La neb kuvngā sēn yā mugsā sēn gomdā, la koms-rāmbā sēn paam maagrā, la wobsā sēn kēnd sōama wā, la zoensā sēn yātā, b yeesame n waoog Israyell Wēnnaamā.

A Zezi dilga neb tus a naase

- 32 A Zezi boola b karen-biisā n yeele: Kɔvɔn-kāngā nimbāaneg tara maam, bala, yaa rasem a tāab moasā b sēn be ne maam, la b ka tar rub sēn na rɩ ye. Mam ka rat n kuils-b ne kom ti b wa tek n tadg sorā zug ye.

- 33 Karen-biisã soka bãmb yaa: Tõnd na n maana a wã n paam bur weoogẽ ka sãn sekd ti nin-kãensã fãa ri n tige?
- 34 A Zezi sok-b lame ti b tara bur a wãna? Ti b leok t'a yopoe n paas zĩm-bõoneg bilfu.
- 35 Dẽ, a Zezi yeela nebã ti b zĩnd tẽnga.
- 36 La bãmb deega bur a yopoe wã ne zĩmã. La b sãn ning-a barka, b kaoome n kũs b karen-biisã ti b pũ neb kũngã.
- 37 Neba fãa rume n tige, la b wuka gũrsã sãn kellã ti pid peoog a yopoe.
- 38 Neb nins sãn dũ wã sõor yaa tus a naase, pagbã ne kambã sõor sãn ka naag ye.
- 39 Dẽ poore, a Zezi kuilsa neb kũngã la b kẽ koom-koglg n kẽng Magdala tẽnsẽ.

Matye 16

Nebã kota bãnde

- 1 Fariisẽ-dãmbã ne Saduusẽ-dãmbã kolga a Zezi n kos ti b maan bãnd sãn yit yĩngr ti b yã, la yaa sãn na yil n paam n mak bãmba.
- 2 A Zezi leok-b lame n yeele: Zaabre, yãmb yetame ti zĩgã na n yu vëenega, bala yĩngr yaa miuugu.
- 3 La yibeoogo, yãmb yetame ti saag na n nii rũna, bala yĩngr yaa miu-sablga. Yãmb mii yĩngr yel bilsgu, n yaool n ka tõe n bãng bãn sãn wilgd wakatã yelã ye.
- 4 Zamaan neb sãn ya wẽns la yoaadbã baooda bãnde. La b ka na n kõ bãmb bãnd a to ti ka a Zonaas bãndã ye. La a Zezi basa nebã n looge.

Fariisẽ-dãmbã ne Saduusẽ-dãmbã rã-bille

- 5 A Zezi karen-biisã sãn wa n dabd ko-kãsengã rũnd a to wã, b yĩmame n ka zĩ bur ye.
- 6 A Zezi yeela bãmb ti b gũus b mens neer ne Fariisẽ-dãmbã la Saduusẽ-dãmbã rã-bille.
- 7 La b tagsame ti yaa bãmb sãn ka zĩ burã yĩng la a Zezi gom woto.
- 8 La a Zezi bãnga b tagsgã n yeel-ba: Tëeb bilf rãmba! Yaa bõe ti yãmb tagsd y sũyẽ ti yaa yãmb sãn ka zĩ burã yĩnga?
- 9 Yãmb ket n nan ka wum laa? Yãmb ka tẽr bur a nu wã sãn sek raop tus a nu wã, la a kelã yãmb sãn wukã pet sõor laa?
- 10 Yãmb ka tẽr bur a yopoe wã sãn sek raop tus a naase, la a kelã yãmb sãn wukã pet sõore?
- 11 Bõe ti yãmb ka bãng ti ka bur yell la mam gomd ne yãmba? Gũus-y y mens ne Fariisẽ-dãmbã la Saduusẽ-dãmbã rã-bille.

12 La karen-biisã bāngame ti b sēn yeel bāmb ti b gūus ne būmb ningã, ka rã-bull sēn ningd burã ye, la yaa Fariisē-dāmbã ne Saduusē-dāmbã zāmsgã.

A Pɩyɛɛr kaseto

13 A Zezi sēn ta Sezaare sēn ya a Filip soolmã tēngã, b soka b karen-biisã yaa: Nebã yetame ti maam a Ninsaal Bi-riblã yaa ānna?

14 B leokame ti: Neb kēer yetame ti yāmb yaa a Zāmbatiis, ti kēer t'a Eli, ti kēer t'a Zeremi wall Wēnnaam no-rēesdbã ned a yembre.

15 T'a Zezi leb n sok-ba: La yāmba, yāmb yetame ti mam yaa ānna?

16 A Sumo Pɩyɛɛr leokame n yeele: Yāmb yaa Kirist, Wēnnaam sēn vɩ wã Bi-riblã

17 La Zezi goma ne-a n yeel-a: Sumo! A Zonaas biiga, bark bee fo zugu. Tɩ bōe, ka nemd walla zum n vēneg foom ne bōn-kāngã ye. Yaa m ba sēn be arzānã.

18 La maam, mam yeta foom ti foo la a Pɩyɛɛre, la ti mam na n mee m roogã kug-kāngã zugu, la kum-kulg ka na n tōog-a ye.

19 Mam na n kōo foom arzān soolem kvulen-biisi: Būmb nins fāa fo sēn na n loe tēng zug ka na n loee arzāna, la būmb ning fāa fo sēn na n lok tēng zug ka na n loka arzān me.

20 Dē, bāmb sagla b karen-biisã neere, n yeel-b ti b ra togs ned baa a yen ti bāmb yaa Kirist ye.

A Zezi goma b kūum yelle

21 Sēn sing wakat kānga, a Zezi sungame n wilg b karen-biisã ti yaa tɩe ti bāmb kēng Zeruzalem ti kāsem-dāmbã ne maan-kvudbã ne tōog karen-saam-dāmbã nams bāmb wvsgo, la b kv bāmba. La ra-yit-n-daare, bāmb na n vvvgame.

22 A Pɩyɛɛr boola bāmb n yi kēeng n leng-b n yeele: Zu-soaba, Wēnd na gū-yã! Yel-kāngã ka na n paam yāmb ye.

23 La a Zezi wēnemdame n yeel a Pɩyɛɛr yaa: Leb mam poorē, Svṭāana! Fo yaa gidgr mam sor zugu. Bala fo tagsdã ka Wēnnaam dēnd ye, la yaa ninsaal dēnda.

24 Dē, a Zezi yeela b karen-biisã yaa: Ned sã n dat n tū maam, bɩ a kus a meng raabo, n tvk a ra-ptk n pvug maam.

25 Bala ned ning sēn baood ti kogɩ a vum, a vum na sãame, la ned ning sēn na n bas a vum mam yīnga, a na paam-a.

26 La ned sã n paam dūni gill fāa n bas n ki, a yōod bee ye? Walla bōe la ninsaal na n duk n tek ne a yōorã?

27 Bala, Ninsaal Bi-riblã na n waa ne b ba wã ziiri, ne malegse. La rē wēnde, bāmb na n dola ned kam fāa wa sēn zems a tvumde.

28 Sɩd-sɩda, mam yeta yāmb ti sēn be-b ka wã, neb kēer n ka na n ki hal ti b yānd Ninsaal Bi-riblã sēn wat ne b naamã.

Matye 17

A Zezi neng tedgre

- 1 Rasem a yoob zugē, a Zezi peega a Pɩyɛɛr ne a Zak la a ba-biig a Zā n tall-b n yi kɛɛnga, n dv tãn-luglug zugu.
- 2 A Zezi tedga bãmb nifē. B nengã ra yãgda wa wĩntoogo, la b futã lebga peels wa vëenem.
- 3 A Moyiis ne a Eli puka b mens ne bãmba n sōsd ne a Zezi.
- 4 A Pɩyɛɛr gomame n yeel a Zezi yaa: Zu-soaba! Yaa sōama ti tōnd pa ka. Yãmb sã n data, mam na n tilga fu-rot a tãab ka: a yembr yãmb yĩnga, a yembr a Moyiis yĩnga, la a yembr a Eli yĩnga.
- 5 La yē sēn ket n gomda, sawadg sēn pind wa n gũbga bãmba. La ade, koɛɛg yii sawadgē wã n yeele: Ada yaa mam Bi-riibl-nongr sēn ta mam yam zãnga. Kelg-y-yã-a.
- 6 La karen-biisã sēn wɔm koe-kãngã, rabeem kãseng yōk-b lame ti b lvi n fōgen b nens tēnga.
- 7 La a Zezi kolgame n sus bãmb n yeel-b ti b yik la b ra zoe dabeem ye.
- 8 Bãmb zēka b nens n ges la b ka yã ned a to ti sã n ka a Zezi b yen bala.
- 9 La bãmb sēn wa n yi tãngã zug n sigda, a Zezi keooga bãmb a woto: Da gom-y ne ned ba a yembr yã-kãngã yell hal ti Ninsaal Bi-riiblã wa wɔɔg n bas kũum ye.
- 10 La karen-biisã soka a Zezi ti yaa bōe yĩng ti tōog karen-saam-dãmbã yetē t'a Eli n tog n deng n wa?
- 11 A Zezi leok-b lame n yeele: Yaa sɩd t'a Eli na n deng n waa n lebs n manega bũmb fãa ti leb n yɩ wa pĩndã.
- 12 La mam yeta yãmb t'a Eli zoe n waame la neba ka bãng-a ye, la b maana yē wa b sēn date. Woto me, bãmb na n namsa Ninsaal Bi-riiblã.
- 13 Dē, bãmb karen-biisã bãngame ti yaa a Zãmbatiis yell la a Zezi sēn gom ne bãmbã.

A Zezi maaga biig kisĩnkĩir sēn tara

- 14 Bãmb sēn kolg neb kɔvngã, dao a yembr waa n yĩgimda a Zezi taoor n yeele:
- 15 Zu-soaba, zoe-y mam bi-riiblã nimbãaneg ti kisĩnkĩir n tar-a t'a namsd wɔsgo. Naoor wɔsgo, a lɩta bugmē wall koomē.
- 16 Mam tall-a lame n wa yãmb karen-biisã nengē la b ka tōog n maag-a ye.
- 17 A Zezi leok-a lame n yeele: Zamaan neb sēn ka tēeb la sēn ya nin-wēnse! Mam na n bee ne yãmb hal ti ta wakat bugo? Mam na n maana sũ-mar ne yãmb ti ta wakat bugo? Tall-y biigã n wa-ne ka.
- 18 A Zezi lenga zĩna, la a yiime n bas biigã, la a paama laafi wakat kãng bala.

19 Dē, a Zezi karen-biisā kolga bāmb wakat neb sēn ka be ne bāmba n sok-b yaa: Bōe ti tōnd ka tōog n dig zīn-kāngā?

20 A Zezi yeela bāmba: Yaa yāmb tēebā sēn paoodā yīnga. Mam yeta yāmb sūd-sūd ti yāmb sã n tar tēeb sēn zem siin-bila, yāmb na n yeela tãn-kāngā t'a serg ka n kēng ka, la a na n kēngame. La bumb kōn zīnd yāmb sēn kōn tōog n maan ye.

21 La zīn-kāngā buud ka yita, ti ka ne puvsg la no-loeer ye.

A Zezi leb n togsa bāmb kūumã yelle

22 La bāmb sēn gōod Galile, a Zezi yeela b karen-biisā yaa: B na n zāmba Ninsaal Bi-riblā n yōk n kō ninsaalbā.

23 B na n kuv-b lame, la ra-yit-n-daare, b na n vuvgame. La karen-biisā sūyã sāama wvsgo.

Wēnd-doog yaoodo

24 A Zezi ne b karen-biisā sēn ta Kapernawom, neb nins sēn deegd wēnd-doog yaood darkem a yiib-yiibā kolga a Pɔyɛer n sok-a bāmb karen-saambā sã n ka yaood wēnd-doogā yaoodā.

25 La a Pɔyɛer leokame ti b yaoodame sē! La bāmb sēn kē roogē, a Zezi renga a Pɔyɛer n gom n sok-a: Sumo! Fo tagsda a wāna? Dūni rīm-dāmba deegda yaood la yōor yaood ānna rāmb nengē? B kamba nengē bii, bi sāambā nengē?

26 La a leoka bāmb ti yaa sāambā nengē. La a Zezi leoka yēnda yaa: Sã n ya a woto, rēnd tēngā kamb ka tog n yao ye.

27 La sēn na yul ti tōnd da beeg-ba, kēng ko-kāsengā noore, n lob zīm-leoog n yōk zīif ning sēn na n yɪ-a pipi n gād leoogā. Yaag a noorā ti f na n yāa ligd beene n yiis n wa n yao maam ne fo yīnga.

Matye 18

Ānna n ya kāseng n yuda?

1 Wakat kānga, a Zezi karen-biisā kolga bāmb n sok ti ānna n ya kāseng n yud arzān soolem pvgē?

2 La a Zezi boola bi-bilf n yals bāmb svk n yeele:

3 Sūd-sūda, mam yeta yāmb ti yāmb sã n ka tek yam n lebg wa kom-bōonego, yāmb kōn kē arzān soolmē ye.

4 Yaa woto yīng ti ned ning fāa sēn na n sik a meng n yɪ wa bi-kāngā, yēnda n na n yɪ kāseng n yud arzān soolmē.

5 La ned ning fāa sēn na n deeg bi-bilf a woto mam yvvr yīnga, yaa mam mengā la a reegda.

6 La ned sã n maan kom-bõon-kãensã sën tēed maamã ned a yembr t'a lvi, b sã n loe a soabã kokor ne neer kugr n lob-a ko-kãsengã pvgē n ket n são a yĩnga.

Makr ti maan yel-wēna

7 Bũmb nins sën wat ne lvusã na n kutame ti toog paam dũni wã. Tı bõe, bũmb nins sën wat ne lvusã ka tõe n ka wa ye. La ned ning sën na n waa-a ne-bã na paam toogo.

8 Fo nug bı f naoor sã n wat ne fo lvuse, fiuus-b n lob yuga. Fo sã n ya nug-yend wall kar-yend n paam vumã n são fo sën na n tall f nao a yیبã bı f nus a yیبã ti b lob foom bugum sën ka kiidã pvgē.

9 La fo nif sã n wat ne fo lvuse, bı f feog-a n lob yuga. Fo sã n yı nin-feog n paam vum n são fo sën na n tall f nin a yیبã ti b lob foom bug-tēngã bugum pvgē.

Pesg sën menem yel-bũndi

10 Gũus-y n da paoog-y kom-kãensã ned ba a yembr ye. Tı bõe, mam yeta yãmb ti bãmb malegsã sën be arzãnã geta mam ba sën be arzãnã neng daar fãa.

11 Bala Ninsaal Bi-riblã waame ti fãag bũmb nins fãa sën menemã.

12 Yãmb tagsda a wãna? Ned sã n tar piis koabga, t'a yen bãmb svkã meneme, a ka na n bas pis-we la a we wã sën ketã kũnkubã zut n ti bao sën menemã wã sıda?

13 La a sã n tõog n yãnd-a, sıd-sıda, mam yeta yãmb t'a maanda sũ-noog pe-kãng yĩng n yud pis-we la a we wã sën ka menemã.

14 Woto me, yãmb ba sën be arzãnã ka rat ti kom-kãensã ned ba a yembr menem ye.

Ba-biig sën maan yel-wēna

15 Fo ba-biig sã n maan yel-wēnde, kēng n ti yã-a, foo ne yēnda bala n wilg-a a kongrã. A sã n kelg foom, fo paama f ba-biiga.

16 La a sã n ka kelg foom, bı f peeg ned a yen bı neb a yیب n kēnge, "tı yellã fãa tõe n paam manegr kaset dãmb a yیب bı a tãab taoore," wa Wēnnaam guls-sõamyã sën yetã.

17 La a sã n tõdg n ka kelg-ba, togs yellã tēedbã svka. La a sã n tõdg n ka kelg wēnd-doogã, bı f ges a soabã wa ned sën ka pũsd Wēnnaam la a wa yaood-dēegda.

18 Sıd-sıda, mam yeta yãmb ti bũmb ning fãa yãmb sën na n loe tēng zug ka na n loe arzãna, la bũmb ning fãa yãmb sën na n lok tēng zug ka na lok arzãna.

19 Mam leb n yeta yãmb ti yãmb neb a yیب sã n lagem taab noor a yembr tēng zug n kos bũmbu, ba sën ya bũmb ninga, mam ba sën be arzãnã na kō-a bãmba.

20 Tı bõe, zĩig ning neb a yیب bı a tãab sën tigim taab ne mam yũvre, mam bee bãmb svka.

Tumtumd sën ka kō a to sugri

21 Dē, a Pıyeer kolgame n sok a Zezi yaa: Zu-soaba! Naoor a wãn la m ba-biig na n beeg maam ti mam kō-a sugri? Hal ti ta naoor a yopoe?

- 22 A Zezi yeela yēnda yaa: Mam ka yet foom ti hal ti ta naoor a yopoe ye, la yaa hal ti ta naoor pis-yopoe naoor a yopoe.
- 23 Yaa woto yīnga, arzān soolem yaa wa rīm a yen sēn dat t'a tūmtūmbā wilg-a b tūmā yela.
- 24 La a sēn sing n geendē, b waa ne tūmtūmd a yembr sēn tar a zu-soabā samd talā tus-piiga.
- 25 Daowā sēn ka tar n na n yao wā yīnga, a soaalā yeelame ti b koos-a ne a pagā la a kambā, la būmb nins fāa a sēn tarā n wa n yao a sāmđā.
- 26 Tūmtūmdā wōgemda yē taoore, n wē kāntug n yeele: "Maan-y sū-mar ne maam ti m na n yaoo y samđā zānga."
- 27 Tūmtūmdā nimbāaneg yōka a zu-soabā t'a bas a samđā taale, n bas-a t'a looge. b
- 28 La tūmtūmd kāng sēn yi, a sega a tūmd-n-taag a yembr sēn tar yē samd deniye koabga. Yē yōka yēnda n sog a kokoey n yeel-a: "Yao maam m samđā."
- 29 La a tūmd-n-taagā wōgemda yē taoor n bōos-a n yeel-a t'a maan sū-mar ne-a t'a na n yao-a-la a sāmđā.
- 30 La a ka sak ye, n kēng ne-a n ti sui bi-bees roogē hal t'a na yao a samđā n sa.
- 31 La a tūud-n-taasā sēn yā būmb ning a sēn maanā, b sūyā sāama hal wusgo, la b kēngame n ti togs b zu-soabā būmb nins fāa sēn maanā.
- 32 Dē, a zu-soabā ktame ti b bool yēnda t'a yeel-a: Tūmtūmd-wēnga! Mam da basa fo samđā fāa taale fo sēn bōos maamā yīnga.
- 33 Dē, fo da ka tog n zoe f tūmd-n-taagā nimbāaneg wa mam sēn zoe fo nimbāanegā sīda?
- 34 A zu-soabā sūur yīigame t'a ning-a bi-bees gūudbā nusē ti b nams-a hal t'a wa n yao a samđā zānga.
- 35 Mam ba sēn be arzānā na n maana yāmb a woto me, yāmb ned kam fāa sā n ka kō a ba-biig sugri ne a sūur fāa.

Matye 19

Pag yiisgu la sud basbo

- 1 La a Zezi sēn gom gom-kāens n se, b yii Galile n kēng Zude soolem sēn be Zurdē rrvundā.
- 2 Neb kuvng wusg tūu bāmba, la a Zezi maag-b-la beene.
- 3 Fariisē-dāmbā kolg n soka a Zezi, sēn na yulg n bēd bāmb n yeele: Dē yīnga, tōog kōta noor ti rao dig a paga a beegr buud fāa yīnga?
- 4 La a Zezi leokame n yeele: Yāmb nan ka karem ti hal singr wēndē, Naandā "naan-b-la rao ne paga,"

⁵ la b yeel ti "yaa woto yĩng ti rao na n bas a ba ne a ma n zĩnd ne a paga, la bãmb b yiiba na n lebga yĩng a yembr laa?"

⁶ Woto, b ka leb n ya neb a yiib ye, b lebga yĩng a yembre. Dẽ yĩnga, bi ninsaal da welg bũmb nins Wẽnnaam sẽn lagem ne taabã ye.

⁷ Bãmb soka a Zezi ti la yaa bõe yĩng la a Moyiis yeel ti b kõ pagã baosg sebr la b rig-a?

⁸ A Zezi leoka bãmba: Yaa yãmb sũyã sẽn ya kegemsã yĩng n kut t'a Moyiis kõ yãmb noor ti y rig y pagbã. La hal sungr wëndẽ, rag n ka a woto ye.

⁹ La mam yeta yãmb ti ned sã n dig a paga, ti sã n ka yoob yĩnga, n duk a to, a maanda yoobo.

¹⁰ Bãmb karen-biisã yeela bãmb yaa: Rao ne pag yellã sã n ya a woto, dall f sã n ka kẽ kãadem n são.

¹¹ A Zezi leok-b lame yaa: Nebã fãa ka wum̄d gom-kãngã võor ye, sã n ka b sẽn kõ b rãmb pãn-tõog ti wumã bala.

¹² Ti bõe, zu-soben-dãmb n be n ya a woto hal b rogem wakate, la kẽer yaa neb n maan-b ti b lebg a woto, la kẽer maana b mens zu-soben-dãmb arzãn soolmã yĩnga. Ned ning sẽn tõe n wum-a koe-kãngã bi a wume.

A Zezi ninga kom-bõoneg zut barka

¹³ Dẽ, neb talla kom-bõoneg n wa a Zezi nengẽ ti b na tik-b ne b nus n puv̄s b yĩnga. La karen-biisã lenga bãmba.

¹⁴ La a Zezi yeelame: Bas-y kom-bõonegã, ra gudg-b ti b ra wa mam nengẽ ye. Bala, arzãn soolem yaa neb nins sẽn wënd bãmbã yĩnga.

¹⁵ A Zezi tika kambã ne b nusi, n yaool n yi zĩ-kãnga.

Bi-bug sẽn ya arzek soaba

¹⁶ Dẽ, dao a yen kolg n soka a Zezi yaa: Karen-saamba, bõe n ya sõama mam sẽn tog n maane, n tõog n paam vum sẽn kõn sa wã?

¹⁷ A Zezi leoka yẽnda n yeele: Yaa bõe ti fo sokd maam n dat n bãng sẽn ya sõama? Ned a yen bal n ya sõama. Fo sã n dat n kẽ vum sẽn kõn sa wã pugẽ, bi f sak tõodã.

¹⁸ A soka a Zezi ti tõ-bv̄se? La a Zezi leoka yẽnda n yeele: "Da kv̄ ye, da yo ye, da zu ye, da kis kaset-zĩrĩ ye,

¹⁹ waoog f ba la f ma, la f nong f to wa f menga."

²⁰ Bi-bugã yeela a Zezi ti yẽ saka tõ-kãens fãa, la a sokame ti bõe n ket n paoog yẽnda?

²¹ A Zezi yeel-a lame yaa: Fo sã n dat n zems zãnga, kẽng n ti koos fo sẽn tarã, n duk ligdã n kõ naong rãmba, la fo na paam paoong arzãn puga. La f wa n tũ maam.

- 22 Bi-bugã sên wum gom-kãensã, a looga ne nen-gãnenga, bala, a ra tara arzogs wusgo.
- 23 Dê, a Zezi yeela b karen-biisã yaa: Sɪd-sɪda, mam yeta yãmb t'a yaa toog ti arzek soab kê arzãn soolmê.
- 24 Mam leb n yeta yãmb ti yugemd sên na n tũ fu-pĩim yõorê n yi yaa naana n yud arzek soab sên na n kê Wẽnnaam soolmê.
- 25 Karen-biisã sên wum gom kãense, a linga bãmb wusgo, ti b sok ti rê wã, ãnna n tõe n paam fãagre?
- 26 A Zezi ges-b lame n yeel-ba: Ne ninsaala bõn-kãng ka tõe ye, la Wẽnnaam tõe bũmb fãa.
- 27 Dê, a Pɪyɛɛr goma ne a Zezi n yeele: Tõnd yell na n yu a wãn-wãna?
- 28 A Zezi leoka bãmb ti yaa: Sɪd-sɪda, mam yeta yãmb ti bũmb fãa manegr wakat sã n ta, Ninsaala Bi-riblã na n zaoonda b naamã geer zugu, la yãmb me sên tũ maamã, y na n zĩnda gey piig la a yiib zut n kao Israyell buud piig la a yiibã buudo.
- 29 La ned ning fãa sên na n bas a yiya, a ba-bi-raopa, a ba-bi-pogse, a ba, a ma, a paga, a kamba wall a pɔɔg mam yɔɔrã yĩnga, a na n deega wusgo, n yud bũmb nins a sên basã la a na n paama wum sên kõn se wã ti yɪ a dogem pɔure.
- 30 Taor dãmb wusg n na n lebg poorê dãmba, ti poorê dãmb wusg lebg taor dãmba.

Matye 20

B rigsa tumtumdb wakat toor-toore

- 1 Tɪ bõe, arzãn soolem wẽnda wa yir soab sên yi yibeoog pĩnd n na n rigs tumtumdb ti b ti tum a nasaar sib pɔɔgẽ.
- 2 B sara taab ti daar a yen tumdb na n yu deniye a yembre, t'a kit ti b kẽng a nasaar sib pɔɔgẽ wã.
- 3 A yii sõ-bumdb wakate, n yã neb sên be raagẽ wã n ka maand bũmb ye,
- 4 n yeel-b ti b kẽng n ti tum yẽ nasaar sib pɔɔgẽ wã, t'a na n kõ-b-la yaood sên zemse.
- 5 Nin-kãens kẽngame. A leb n yii wĩnto-suka, la wẽn-kaore n leb n maan a woto bala.
- 6 Wĩndg sên dabd lɔuse, a leb n yiime n yã neb sên yas be, n sok-b ti yaa bõe ti b be be daarã tõi n ka maand bũmbu?
- 7 B leokame ti yaa ned ba a yen sên ka rik bãmb tumdbã. A yeel-b lame ti bãmb me kẽng yẽ nasaar sib pɔɔgẽ wã.
- 8 Zĩ-sobd sên ta, nasaar sib pɔɔgã soab yeela ned ning sên get-a yẽ tumma yellã t'a bool tumtumdbã n yao ned kam fãa, n sung ne yaolem dãmbã n ti baas ne dēnem dãmbã.

- 9 Neb nins sēn wa wīndgā lvus wakatā waame ti b kō ned fāa deniye a yembre.
- 10 Dēenem dāmbā n yaool waoongo, n tēed ti bāmb na n deeg n yuda neb a taabā. La b kōo bāmb ned fāa deniye a yembre.
- 11 B sēn deeg deniye a yen-yen wā, b yēgma ne yirā soab n yeele:
- 12 Sēn wa-b yaoolmā tuma leer a yen tāa, ti tōnd tum daarā tōr ne wīndgā n ya, ti yāmb kō bāmb būmb a yen ne tōndo.
- 13 La a leoka bāmb ned a yembr a woto: "M zoa, mam ka maan foom sēn ka turg ye. Tōnd ka sar taab deniye a yembr ti fo sak sīda?"
- 14 Rē wā, deeg f ligd n looge. Maam n dat n kō yaoleem soabā n zeng fo rēndā.
- 15 Dē yīnga, mam ka noor ti maan m sēn dat ne m sēn so laa? Bī fo getame ti mam maan-neerā ka sōama?
- 16 Woto, yaoleem dāmbā na n yu dēenem dāmba, ti dēenem dāmbā yī yaoleem dāmba.

A Zezi leb n goma b kūumā ne b vuugrā yell naoor a tāab-n-soaba

- 17 La a Zezi sēn dabd Zeruzalem, b peega b karen-biis piig la a yiibā toore, la b yeela bāmb sorā zug yaa:
- 18 Ges-y-yā! Tōnd dabda Zeruzalem, la b na n yōka Ninsaal Bi-riblā n kō maan-kvodbā kāsem-dāmbā ne tōog karen-saam-dāmbā, la b na n kaoo bāmb būvd ti yī kūum.
- 19 La b na n ninga bāmb bu-zēms nusē ti b yaal bāmba, la b pāb-b ne kalwaase, la b ka-b da-pīk zugu. La rasem a tāab daare, b na n vuugame.

A Zak ne a Zā ma kosgo

- 20 Dē, a Zebde kom-dibli wā ma waa a Zezi nengē ne a kom-dibli wā n yīgimd bāmb taoor n na n bōos bāmba.
- 21 Bāmb soka yē t'a rata bōe? La a yeela bāmb yaa: Kō-y noor ti mam kom-dibl kāens a yiibā zīnd ne yāmb y soolmā pugē, a yembr y ditgo, a to wā y goabga.
- 22 A Zezi leokame n yeele: Yāmb ka mi yāmb sēn kot maam būmb ningā ye. Dē yīnga, yāmb tōe n yūu bōn-yūudl ning mam sēn na n yū wā? La b leokame ti b tōeeme.
- 23 La a Zezi leok-b lame n yeele: Yaa sīd ti yāmb na n yūu bōn-yūudl ning mam sēn na n yū wā. La a ka be ne maam ti kō noor ti ned zīnd mam ditgo wall mam goabg ye. M sā n na n kō me, yaa neb nins mam ba sēn segl zī-kāens b yīngā.
- 24 Karen-biis piigā sēn wum woto, b sūyā sāama ne ba-biis a yiibā.
- 25 A Zezi boola bāmb n yeele: Yāmb miime ti soolem nanams maanda b nebā pānga, la ti nin-kāsemsā yabenda nebā ne pānga.

²⁶ La a kōn yi a woto yāmb suk ye. La ned ning fāa sēn dat n yi yāmb sukā nin-kāsenga, bi a yi yāmb sōangda.

²⁷ La ned ning fāa sēn dat n yi yāmb taoor soaba, bi a yi yāmb yamba.

²⁸ Yaa woto yīng la Ninsaal Bi-riblā wayā. Ka ti nebā na sōng bāmb ye, la yaa ti sōng nebā, la ti kō b vum, n yao n fāag neb wusgo.

A Zezi puka zoens a yiib nini

²⁹ La bāmb sēn yi Zeriko, neb kuvng wusg tūu a Zezi.

³⁰ La zoens a yiib sēn zī sorā noor wumame t'a Zezi n loogda, la b zēka b koes n yeele: Zu-soaba! A David Bi-ribla! Zoe-y tōnd nimbāanega.

³¹ Neb kuvngā lenga bāmb n yeel-b ti b sīndi. La b zēka b koeg n yud pīnd n yeele: Zu-soaba! David Bi-ribla! Zoe-y tōnd nimbāanega.

³² A Zezi yalsame n bool-ba, n sok-b b sēn dat ti bāmb maan būmb ning n kō-ba.

³³ La b yeelame: Zu-soaba, d data d ninā pukri.

³⁴ La a Zezi zoe bāmb nimbāanega, n sus b ninā. La tao-tao bala b ninā pukame, la bāmb tūu a Zezi.

Matye 21

A Zezi kēeda Zeruzalem ne waoogre

¹ Bāmb sēn kolg Zeruzalem n ta Betfaaze sēn be oliiv tus tāngā sēne, a Zezi tuma b karen-biis a yiib

² n yeel-b yaa: Kēng-y tēng ning sēn be yāmb taorā. Yāmb sā n kē be bala, y na n yānda bōn-yāang sēn loe ti bōn-bil be ne-a. Lok-y-b n wa n kō maam.

³ Ned sā n yeel ti būmb bi y leok ti yaa Zu-soabā n dat-ba, la wakat kānga, a na n bas-b lame ti b looge.

⁴ Mik bōn-kāng maaname ti Wēnnaam no-rēesā sēn gomā paam pidsgu:

⁵ Yeel-y Siyō nebā yaa: Ges-y-yā! Yāmb Rīmā zaoo bōn-yāanga, bōn-bila, rūng b sēn zombd biiga, n wat yāmb nengē ne sū-bugsem wusgo.

⁶ Karen-biisā kēngame n ti maan wa a Zezi sēn yeel bāmbā.

⁷ Bāmb talla bōn-yāangā ne bōn-bilā n wa, n paal b fut bōensā poey t'a Zezi zombe.

⁸ Sēn kolg neb kuvngā fāa yēeda b fut sorā zugu, ti kēer ke tus vāad n gāneg sorā zugu.

⁹ Neb nins sēn da be a Zezi taorā ne neb nins sēn pugd-b bāmbā dag n kelemdame n yetē yaa: Hozaana a David Bi-ribla! Bark bee ned ning sēn wat ne Zu-soabā yuvrā zugu! Hozaana hal saasē.

¹⁰ A Zezi sēn kē Zeruzalem, tēngā fāa rāmbame ti b sokdē ti yaa ye ned la woto?

11 Kuvngã rag n leokdame tu yaa a Zezi, Wënnam no-rées sën yit Galile Nazaret.

A Zezi riga koasdb wënd-dooḡë wã

12 A Zezi kēe wënd-dooḡã zakē n dig neb nins fãa sën dag n koosd la b raad wënd-dooḡã zakē wã. Bãmb leebe ligd tekdbã taabl dãmba la wall-koasdbã goeelse.

13 La a Zezi yeel-b lame yaa: A gulsame tu "b na n boola mam rooḡã tu puusg roogo." La yãmba, yãmb maan-a lame t'a lebg wagda geongo.

14 Zoens la wobs kolga a Zezi wënd-dooḡë wã, la a Zezi maag-b lame.

15 Maan-kuvdbã kãsem-dãmbã ne tōog karen-saam-dãmbã sën yã bõn-yeesds nins a Zezi sën maanã, la kambã sën kaasd Wënnam dooḡë wã n yetē tu "hozana a David Bi-riblã," b sūyã sãamame.

16 La bãmb soka a Zezi b sã n wumda kambã sën yetã. A Zezi leoka bãmb tu n-ye, n sok-b b sã n nan ka karem gom-kãensã sën yet tu yãmb paama pēgr sën yit kom-bõoneg la kamb sën ket n yēsemd noyē laa?

17 A Zezi basa bãmb be n yi tēngã n kēng Betani n tu pa be yuun-kãnga.

B kãaba kankang wēnga

18 La yibeoogo, a Zezi sën leb n lebd Zeruzalem, kom da tara bãmba.

19 La bãmb yãa kankang sën yas sorã noore. Bãmb kēngame n tu mik t'a ka tar biis ye, yaa vãad bala. La b yeel-a lame yaa: Fo kõn leb n wom biis ye, abada. La wakat kãng bala kankangã kuvume.

20 La karen-biisã sën yã woto, a linga bãmba, tu b sok tu kankangã yu wãn n kuv zīg pugē a woto?

21 A Zezi leoka bãmb n yeele: Mam yeta yãmb sida, tu yãmb sã n tar tēeb n ka sãmbdē, yãmb na n maana bũmb ning sën maan kankangã, la ka rē bal ye. Yãmb sã n yeel tãn-kãngã t'a yik a sën beē wã n kē ko-kãsengã pugē, a na n yu a woto bala.

22 Yãmb na n paama bũmb ning fãa y sën na n puus n kos ne tēebo.

A Zezi reega b noorã yeene?

23 A Zezi kēe wënd-dooḡë wã, la b sën zãmsd nebã wakate, maan-kuvdbã kãsem-dãmbã ne tēngã nin-kēemb waa n soka bãmb tu yaa ne no-bug la bãmb maand bõn-kãngã, la ãnna n kō bãmb no-kãnga?

24 A Zezi leoka bãmb yaa: Mam me na n soka yãmb sokr a yembre. Yãmb sã n leok maam, mam na togs yãmb mam sën paam noorã zīg ning n maand bõn-kãnga.

25 A Zã lisgã yii ye? Arzãn bii, bu ninsaalb nengē? La b yēsa ne taab n yeele: Tõnd sã n leok t'a yii arzãna, b na n yeelame tu la yaa bõe tu tõnd ka tē bãmba?

26 La tõnd sã n leok t'a yii ninsaalb nengē, d tog n zoe neb kuvngã: Bala b fãa tēedame t'a Zã yaa Wënnam no-réesa.

27 Dē, b leoka a Zezi ti b ka mi ye. T'a Zezi lebs n leok-b ti bāmb me ka na n togs-b bāmb sēn paam noorā zīg ning n maand bōn-kānga wā ye.

Kom-dibli a yiib yel-būndi

28 Yāmb tagsg yaa a wāna? Dao a yen n dag n tar a kom-dibli a yiibu. Yē goma ne pipi soabā n yeel-a: "M biiga, kēng n ti tum m nasaar sib puvgē wā rūnna."

29 La a leokame t'a ka na n kēng ye. La yē teka yam n kēnge.

30 Ba wā goma ne yiib-n-soabā n yeel yēnda me a woto bala. La bi-kāng leokame n yeele: "M baaba, mam na n kēngame." La a yaool n ka kēng ye.

31 Bāmb b yiibā suka, bug n maan a ba wā raabo? La bāmb leokame ti yaa pipi soabā. La a Zezi yeela bāmb yaa: Mam yeta yāmb sid-sid ti yaood-dēegdbā ne pug-yoadbā na n denga yāmb Wēnnaam soolmā pugē.

32 Bala, a Zā waa yāmb nengē n wilg yāmb turlem sore, la yāmb ka tē yēnda ye. La yaood-dēegdbā ne pug-yoadbā tēe yēnda. La baa ne yāmb sēn yā bōn-kāngā, yāmb yam ka tek ti y tē-a ye.

Nasaar sib puvg koadb yel-būndi

33 Kelg-y yel-būnd a to. Yir soab a yembr n dag n sel nasaar sib puugo, n wē yāgr n gūbg-a, la a tuk vē wēkr bok a puvgē, la me gāosgo, n duk-a n peng nasaar sib koadbā, la a yi n tog sore.

34 Nasaar sibā yāgsg wakat sēn kolge, yē tuma a tumtumb nasaar sib koadbā nengē ti b ti reeg nasaar sibā.

35 La nasaar sib koadbā yōga tumtumbā n pāb a yembre, n kv a yembre la b lob a tāab soabā ne kuga.

36 Yē leb n tuma tumtumb a taaba, sōor sēn yud pīnd dāmbā, la b maana bāmb me a woto.

37 A yaool n tuma a bi-ripl bāmb nengē n tēed ti b na n waoog-a lame.

38 La nasaar sib koadbā sēn yānd biigā, b yēsa ne taab a woto: Yaa yōwā n na n soog a ba wā paoongā fāa. Wa-y ti d kv-a ti paoongā lebg tōnd tēnda.

39 La bāmb yōka biigā n yiis nasaar sib puvgē wā n kv.

40 Moasā, nasaar sib puvgā soab sā n wa, a na n maana koadb kāens bōe?

41 Bāmb leoka a Zezi yaa: A na n kitame ti nin-wēns kāens ki nimbāan-kūum, la a rik puvgā n peng koadb a taab sēn na kō yē nasaar sibā a buvg wakate.

42 A Zezi yeela bāmb yaa: Yāmb nan ka karem guls-sōamyā sēn yetā laa? "Kugr ning tān-metbā sēn zāgsā, a lebga roogā pāng kugri, a soakā zīg kugri. Yaa Zu-soabā n kit t'a lebg a woto, la a yaa bōn-kāseng tōnd nifē."

43 Yaa woto yīnga mam yeta yāmb ti b na n deega Wēnnaam soolmā yāmb nugē n kō buud a to sēn na wom soolmā biisi.

44 Ned ning sēn na n lvi kug-kāngā zug na n tōtmame. La kug-kāngā sēn na n lvi ned ning zugu, a na n beds-a lame.

45 Maan-kvυdbā kāsem-dāmbā ne Fariisē-dāmbā sēn wum yel-būndā, b bāngame ti yaa bāmb yell la a Zezi da gomda.

46 Bāmb baoome n dat n yōk a Zezi la b rag n zoeta nebā, ti bōe, nebā tēedame t'a Zezi yaa Wēnnaam no-rēesa.

Matye 22

Pvg-peepr yel-būndi

1 A Zezi leb n wēe bāmb yel-būnd n yeele:

2 Arzān soolem yaa wa rīm sēn maan pvg-peepr kibs a bi-ribl yīnga.

3 Yē tuma a tvmtdb ti b ti yeel neb nins yē sēn dag n boolā ti b wa, la b da ka rat n wa ye.

4 Yē leb n tuma tvmtdb a taab n yeel-b ti b ti yeel neb nins yē sēn dag n boolā ti yaa: "Mam segla kibsā rub n sa, mam kvυ m niigi la m rūm-nobdse, būmba fāa seglame n sa. Wa-y pvg-peepr kibsā."

5 La b sēn ka nand boollā yīnga, b loogame. A yen kēnga a pvυgē, t'a to wā kēng a koosmē.

6 La neb a taabā yōga tvmtdbā n maan-b wēnga, n kv-ba.

7 Rīmā sūur yikame t'a tum a tāb-biisā ti b ti sām nin-kvυdb kāense, la b yōog b tēngā bugum.

8 Dē, a yeela a tvmtdbā yaa: "Pvg-peeprā kibs seglame n sa. La neb nins mam sēn boolā dag n ka zems ti ri-a ye.

9 Woto wā, kēng-y so-tiisē wā n bool neb nins fāa yāmb sēn na yā ti b wa."

10 Tvmtdbā saa soayā n tigs neb nins fāa b sēn yā, nin-wēns la nin-sōamy, hal ti kibsā roog pid ne neba.

11 Rīmā kēeme n na n ges nebā sēn paam boolgā, la a yāa rao a yembr be sēn ka yer pvg-peeprā kibs fuug ye.

12 A yeel-a lame: "M zoa, fo maana a wān n wa n kē ka n ka yeelg pvg-peeprā kibs fuugu?" La raowā ka tōog n leok ti būmb ye.

13 Dē, rīmā yeela tvmtdbā yaa: "Sēb-y-yā a naowā ne a nusā, n lob-a lik bida sēn be yungā pvυgē. Yābr la yēn wābr na n zīnda be."

14 Bala, b sēn bool b rāmbā yaa kvυng wusgo, la neb nins b sēn tūusā sōor paoodame.

Zemsame ti yao Sezaar yōor yaoodo?

- 15 Dē, Fariisē-dāmbā kēng n ti yēsa ne taaba n na n bao sor ning b sēn na n maan n bēd a Zezi ne b mengā noor goam n yōke.
- 16 Bāmb tuma b karen-biis kēer ne Herood poorē dāmb a Zezi nengē. Bāmb yeela a Zezi yaa: Karen-saamba, tōnd miime ti yāmb yaa sūd soaba, la yāmb zāmsda nebā Wēnnaam soayā ne sūd n ka zoet ned ye. Bala yāmb ka get ninsaalbā sēn ya to-to wā ye.
- 17 Togs-y-do. Ne yāmb tagsgo, noor beeme ti yao Sezaar yōor yaoodo?
- 18 La a Zezi sēn mi bāmb silmā, b yeel-b lame yaa: Zāmb dāmba, bōe ti y bēt maam?
- 19 Wilg-y maam ligd ning yāmb sēn tar n yaood yōor yaoodā. La b wilga bāmb deniye a yembre.
- 20 La a Zezi soka bāmb ti maasmā ne gulsmā sēn be lagfā zugā yaa ānna dēnda?
- 21 La b leokame ti yaa Sezaar dēnda. Dē a Zezi yeela bāmb woto: Sā n ya woto, bṽ ye lebs Sezaar būmb ning sēn ya Sezaar dēnda, la y lebs Wēnnaam būmb ning sēn ya Wēnnaam dēnda.
- 22 Gom-kāens yeesa bāmba, la b basa a Zezi n looge.

Sokr kūum vuogr poorē

- 23 Badaar bala, Saduusē-dāmbā, sēn yet-b ti kūum vuogr ka be wā kolga a Zezi n sok-b sok-kānga:
- 24 Karen-saamba, a Moyiis yeelame "ti ned sā n ki n ka bas biiga, a ba-biig na n deega pugkōorā n dog kamb a ba-biigā yīnga."
- 25 La ba-biis a yopoe n dag n be tōnd sūka. Kāsmā peega paga, la a kiime. La a sēn ka paam biig yīnga, a basa a pagā ne a yaowā.
- 26 Yiib soabā me yu a woto, ti ta tāab soabā, hal ti ta b yopoe wā fāa.
- 27 Bāmb fāa sēn ki n sa, pagā me kiime.
- 28 Kūum vuogrā wakate, bug ba-biisā a yopoe wā sūk n na n soog pagā? Bāmb fāa la sēn tall-a wā la!
- 29 A Zezi leoka bāmba: Yāmb bee tudgr pugē, bala yāmb ka wumd guls-sōamyā wall Wēnnaam pāngā vōor ye.
- 30 Ti bōe, kūum vuogrā wakate, raop ka na n peeg pagba, pagb ka na n kuil sūdaba, la b na n yu wa Wēnnaam malegsā sēn be arzānā.
- 31 La ne kūum vuogrā yelle, yāmb nan ka karem Wēnnaam sēn yeel yāmb ti:
- 32 "Mam yaa a Abraham Wēnnaam, a Izak Wēnnaam, la a Zakob Wēnnaamā" laa? Wēnnaam ka kūum Wēnnaam ye, bāmb yaa nin-vus Wēnnaam.
- 33 La a Zezi zāmsgā linga neb kuvngā sēn dag n kelgd bāmbā.

Tōog sēn ya kāseng n yuda

- 34 Fariisē-dāmbā sēn wum t'a Zezi muma Saduusē-dāmbā noeyā, b tigma taaba.
- 35 La bāmb ned a yen sēn ya tōog karen-saamb soka a Zezi sokr n na n mak bāmba:
- 36 Karen-saamba, tōodā suka, bvg n ya kāseng n yuda?
- 37 A Zezi leoka yēnda n yeele: "Nong Zu-soaba fo Wēnnaam ne f sūur fāa, la ne f sugā fāa, la ne f tagsgā fāa."
- 38 Yēnda n ya pipi tōogo, n leb n yud b fāa.
- 39 La ad sēn pugd-a yēnda, la a wēnda yēnda: "Nong f to wa f menga."
- 40 Tōodā fāa ne Wēnnaam no-ræesdbā koes fāa yēbga tō-kāens b yiibā zutu.

Kirist yaa āna biiga?

- 41 Fariisē-dāmbā sēn tigma, a Zezi sok-b-la woto:
- 42 Yāmb tagsda bōe ne Kiristā yelle? B yaa āna biiga? B leokame ti yaa a David.
- 43 La a Zezi yeel-b lame: La yita a wān ti Sug-sōng sēn ning goam a noorē wā, a David bool bāmb ti Zu-soab n yeele:
- 44 "Zu-soabā yeela mam Zu-soaba yaa: Zīnd mam dutgo, hal ti m kit ti f tab f beebā n zīē?"
- 45 A David sā n boonda bāmb ti Zu-soaba, bāmb le yita wān n ya yēnda biiga?
- 46 Ned baa a yen ka tōog n yā gomd n leok bāmb ye. La sēn sung ne badaare, ned baa a yen ka leb n saag n sok bāmb būmb ye.

Matye 23

A Zezi gomda tōog karen-saam-dāmbā ne Fariisē-dāmbā yelle

- 1 Dē, a Zezi goma ne neb kuvngā la ne b karen-biisā n yeele:
- 2 Tōog karen-saam-dāmbā ne Fariisē-dāmbā bee a Moyiis zīgē.
- 3 Dē wā, maan-y būmb nins b sēn na n yeel yāmbā, la y tū būmb nins b sēn na n zāms yāmbā, la y da maan wa bāmb sēn maandā ye. Bala, bāmb yetame la b yaool n ka maandē ye.
- 4 Bāmb sēbda zub sēn ya zisdo n tugend nebā, n yaool n ka rat n sus-b ne b nug-bil ye.
- 5 Bāmb maanda b tumā fāa nebā nin gesg yīnga. Woto, bāmb maanda b puvsg gānā ti yī yalemse, la b kitd ti b futā zerd yī wogd n yud b taaba. Puvsg gān la fut zerdo (23.5)
- 6 Bāmb nonga naam zīndg zīis rub zīisē la karen-dotē.
- 7 Bāmb nonga nebā puvsem raasē, la b nongē ti nebā boond bāmb ti karen-saamba.
- 8 La yāmba, ra kit-y ti nebā boond yāmb ti karen-saamb ye. Bala, yāmb karen-saamb yaa a yen taa, la yāmb fāa yaa ba-biisi.

- 9 Da bool-y ned baa a yen tãa dũni ka ti ba ye. Bala, ned a yen tãa n ya yãmb ba, soab ning sãn be-a saasẽ wã.
- 10 Da kit-y ti nebã bool yãmb ti taoor dãmb ye, bala, ned a yen tãa n ya taoor soaba, yaa Kirist.
- 11 Sãn ya-a kãseng n yud yãmb sukã, bi a yi yãmb tumtumda.
- 12 Ned sã n zẽk a menga, b na n sik-a lame, la ned sã n sik a menga, b na n zẽk-a lame.
- 13 Yãmba, tãog karen-saam-dãmbã, la Fariisẽ-dãmb sãn ya zãmb dãmbã, yãmb na paam toogo! Ti bõe, yãmb pagda arzãn soolmã ti nebã ka tõe n kẽ ye. Yãmb mensã ka kēede, la yãmb ka basd neb nins sãn dat n kẽ wã me ti b kẽ ye.
- 14 Yãmba, tãog karen-saam-dãmbã, la Fariisẽ-dãmb sãn ya zãmb dãmba, yãmb na paam toogo! Ti bõe, yãmb seesda pugkõap paoongo, n pũsd pũsd-wogd n belgd neba. Bõn-kãng yĩnga, yãmb sibgr na n yu toog n yuda.
- 15 Yãmba, tãog karen-saam-dãmba, la Fariisẽ-dãmb sãn ya zãmb dãmba, yãmb na paam toogo! Ti bõe, yãmb saagda ko-kãsengã ne tẽngã fãa n baood ned sãn na sak yãmb kaorengã. La yãmb sã n paam neda, yãmb kitdame t'a lebg bug-tẽng ned sãn ya wẽng n yud yãmb naoor a yiibu.
- 16 Yãmb sãn ya tetb sãn ya zoensã, yãmb na paam toogo! Yãmb yetame ti ned sã n pulem wẽnd-doogã, rẽ ka be yell ye, la t'a sã n pulem sãnemã sãn be wẽnd-doogẽ wã, yaa tle t'a pidsi.
- 17 Ka-yam dãmb la zoense, bug n ya kãseng n yuda, sãnemã bii, bi wẽnd-doogã sãn kitd ti sãnemã lebg bõn-sõngã?
- 18 Yãmb leb n yetame ti ned sã n wẽn ne tẽn-kugrã, rẽ ka be ye, la ti ned sã n wẽn ne kũunã sãn be tẽn-kugrã zugã, yaa tle t'a pidsi.
- 19 Zoensã, bug n ya kãseng n yuda, kũunã bii, bi tẽn-kugrã sãn kitd ti kũunã lebg bõn-sõngã?
- 20 Ned ning sãn pulemd tẽn-kugrã pulemda tẽn-kugrã la ne bũmb ning sãn be a zugã.
- 21 Ned ning sãn wẽend ne wẽnd-doogã wẽenda ne roogã la ne ned ning sãn so-a roogã.
- 22 La ned ning sãn wẽend ne arzãn wẽenda ne Wẽnnaam geerã la ne a soab sãn zao a zugã.
- 23 Yãmba, tãog karen-saam-dãmba, la Fariisẽ-dãmb sãn ya zãmb dãmbã, yãmb na paam toogo! Ti bõe, yãmb yãkda zẽ-vãad wa mant la anet la kume piig-pũure, la yãmb basda bũmb ning sãn ya kãseng n yud fãa tãogã pugẽ: yaa nimbãan-zoere la sid maanego. Yaa bõn-kãensã la yãmb tog n maane, la y da bas sãn ketã me ye.
- 24 Tetb sãn ya zoense, yãmb yoogda koom n kokd dũmpigla, n yaool n vend yugemde.

- 25 Yāmba, tōog karen-saam-dāmba, la Fariisē-dāmb sēn ya zāmb rāmbā, yāmb na paam toogo! Tı bōe, yāmb nedgda ko-yūud wamd ne laag poore, ti b pvsā yaool n pid ne fāab la yīng ratem sakre.
- 26 Fariisē sēn ya zoanga, deng n nedg ko-yūud wamdā ne laagā pug ti yı yilemde, ti b poeyā me na yı yoalma.
- 27 Yāmba, tōog karen-saam-dāmba la Fariisē-dāmb sēn ya zāmb rāmbā, yāmb na paam toogo! Tı bōe, yāmb wēnda wa yaad sēn puus goor ti ya pēelga, ti b yungā ya neere, ti b pvsā pid ne kūum kōab, la rēgd buud fāa.
- 28 Yāmb me, nebā sā n get yāmb yungā, yāmb yaa wa nin-turse. La pugē wā, yāmb pida ne zāmba la tūm-wēnse.
- 29 Yāmba, tōog karen-saam-dāmba, la Fariisē-dāmb sēn ya zāmb dāmba, yāmb na paam toogo! Tı bōe, yāmb meta Wēnnaam no-rēesdbā yaado, la y nagsd nin-tursā yaado,
- 30 la y yetē ti yāmb sā n dag n vumdē y ba-rāmbā zamaanē, yāmb dag n kōn naag ne bāmb n daag Wēnnaam no-rēesdbā zum ye.
- 31 Ne gom-kāense, yāmb kaooda y mens buudo, n wilgdē ti yāmb yaa neb nins sēn kv-b Wēnnaam no-rēesdbā kamba.
- 32 Beneere, bı y kell n maan y yaab-rāmbā tūmd n baase.
- 33 Wiisā! Wag-toos buudu! Yāmb na n yu a wān n pōs bug-tēng sūgrā?
- 34 Yaa woto yīng la mam tūmd yāmb Wēnnaam no-rēesdba, la yam dāmba, la tōog karen-saam-dāmba. Yāmb na n kvv kēere, n ka kēer da-pıgs zutu. Yāmb na n pāba b taabā karen-dotā puse, la y na n namsa bāmb tēng-tēnga.
- 35 Woto, nin-tursā zum sēn daage, sēn sung ne a Abel ti ta a Berikıya biig a Zakari yāmb sēn kv wēnd-dooğā ne tēn-kugrā svkā zum na n zīnda yāmb zutu.
- 36 Sıd-sıda, mam yeta yāmb ti bōn-kāens fāa na n waa zamaan kāngā nebā zutu.

A Zezi sū-sāoong Zeruzalem yīnga

- 37 Zeruzalem! Zeruzalem! Tēnga, a neb sēn kvvd Wēnnaam no-rēesdba, la a lobd neb nins b sēn tvm foomā kuga! Naoor wvsg la mam da tvlg n tıgs f kambā wa no-yāang sēn pōgended a no-bi a pıgsē, la yāmb ka ralğ ye.
- 38 Gese, b na n basa y roogā vuvug ne-yā.
- 39 Bala, mam yeta yāmb ti yāmb ka na n leb n yā maam yes hal ti ta wakat ning yāmb sēn na n yeel ti "bark bee soab ning sēn wat ne Zu-soabā yvvrā zugu."

Matye 24

Wēnd-dooğā sāoongo la bān sēn na n deng dūni saabo

- 1 A Zezi sên yi wënd-doogē wã n loogdē, b karen-biisã kolgame n wilg bãmb ti b ges a meebã sên yi to-to
- 2 A Zezi leoka bãmb n yeele: Yãmb yãa bõn-kãensã fãa? Sıd-sıda, mam yeta yãmb ti kugr baa a yen kõn pa a to zug ye. B na n leeb-b-la zãng n lubi.
- 3 Bãmb zĩnda oliiv tus tãngã zugu, la bãmb karen-biisã waa bãmb nengē neb sên ka be be wakat n yeel-b yaa: Togs-y tõnd wakat ning bõn-kãens fãa sên na n zĩndã, la bãnd ning sên na n wilg ti yãmb watame la ti dũni na n saame wã.
- 4 A Zezi leok-b lame n yeele: Gũus-y y mens ti ned da belg yãmb ye.
- 5 Tı bõe, neb wusg n na n dik mam yuur n wa n yeel ti yaa bãmb la Kiristã. La b na n tudga neb wusgo.
- 6 Yãmb na n wumame ti b gomd zab yelle, la y wum zab rãamde. Yõk-y y mens n da yees ye, bala, bõn-kãens fãa tog n waame. La ket n nan ka wakat saab ye.
- 7 Soolem na n yika zabr ne soolem a to, ti rĩung yik ne rĩung a to, la kom ne tẽn-digimdg na n zĩnda zĩig-zĩiga.
- 8 Yõwã fãa na n yu wa rogem toog sungr bala.
- 9 Dē, b na n namsa yãmba, n kv yãmba, la soolem fãa nebã na n kisga yãmb mam yuurã yĩnga.
- 10 Bõn-kãng na n waa ne neb wusg lvuse. B na n zãmba taaba, n kisg taaba.
- 11 Belgr no-ræesdb wusg na n pukame la b na n belga neb wusg n tõoge.
- 12 Wëngã maaneg sên na n paamd paoosgã yĩnga, neb wusg nonglem na n boogame.
- 13 La ned ning fãa sên na n mao-a ti wakat ta, a na paam fãagre.
- 14 Wëннаam soolmã koe-no-kãngã na n moona dũni gill fãa, ti yi kaset soolem fãa nebã yĩnga. Dē, wakat saab na yaool n ta.
- 15 Yaa woto yĩng ti yãmb sã n yãnd sũ-sãoong bõn-wëngã Wëннаam no-ræes a Daniyel sên dag n gom a yellã sên be zĩ-sõngē wã, bı sên karemd-a wã gũusi,
- 16 bı neb nins sên be Zude wã zoe n dv tãmsã,
- 17 bı ned ning sên be beoong zug da sig n kē a roogē n na n dik bũmb be ye,
- 18 la bı ned ning sên be a pvvgē ra leb a poorē n na n ti rik a fuug ye.
- 19 Pagb nins sên tute la sên yësemđ kamb wakat kãngã na paam toogo.
- 20 Bõos-y Wëннаam ti y zoesã ra yi waood wënd wall vusg daar ye.
- 21 Bala, wakat kãnga, to-kãseng n na n zĩndi, la a buud ka zĩnd hal dũni sungr wakat ti ta masã ye, la a buud kõn zĩnd yes ye, abada.
- 22 La da-kãens sõorã sã n dag n ka boogē, ned baa a yen dag n kõn põsē ye. La b booga da-kãens sõor nin-tũusdsã yĩnga.

- 23 Dē, ned sã n yeel yãmb ti Kiristã bee ka wall ka sēne, bɪ y da tē a soab ye.
- 24 Tɪ bōe, belgr kirist-rãmb la belgr no-ræesdb n na n puki. B na n maana bõn-kãsemse, la bõn-yæesdse, hal ti b sã n tõe menga, b na n tudga nin-tũusdsã mense.
- 25 Gese, mam pĩnd n togsa yãmb bõn-kãnga.
- 26 Dē, b sã n yeel yãmb ti "ad Kiristã bee we-rasempvugē wã," bɪ y ra kēng ye, wall "ad b bee roogē wã," bɪ y ra tē ye.
- 27 Sɪda, a wa sa-yãgb sēn yit yaang n yãg n tãag nin-taorã, Ninsaal Bi-riblã waoong me na n yu a woto.
- 28 Dɪgr sēn be zĩig ning fãa, yɪbrend na tigs taab be.

Ninsaal Bi-riblã waoongo

- 29 Tao-tao bala, ra-kãens toogã zugē, wĩndgã na n sobgame, kiuugã peelem kõn leb n zĩnd ye, ãdsã na n yii yĩngr n svuge, la saasē pãens na rigimdi.
- 30 Wakat kãng masã, Ninsaal Bi-riblã bãnd na n puka saasē. Buud fãa sēn be dũni na n wiisame, la b na n yãa Ninsaal Bi-riblã sēn zao sawat n wat ne pãn-kãsenga la ne ziiri.
- 31 Bãmb na n tuma b malegs ne baorg koe-kãsenga, ti b tigs bãmb nin-tũusdsã sēn be kurems a naasã, hal saasē kireng a yen ti ta a to.
- 32 Reeg-y kankangã yel-bũndã ti yɪ zãmsg y yĩnga. Kankang sã n wa n tãood wil-poala, n sung n tobdē, yãmb miime ti sig-noy kolgame.
- 33 Woto me, yãmb me sã n wa n yã bõn-kãensã fãa, bɪ y bãng ti Ninsaal Bi-riblã kolgame la b bee dignoorē.
- 34 Sɪd sɪda, mam yeta yãmb ti zamaan kãngã kõn sa ti bõn-kãensã fãa ka maan ye.
- 35 Saasē la tēng na looge, la mam goamã kõn loog ye.
- 36 Sã n yaa ne a daarã la a wakatã, ned baa a yen ka mi ye: malegsã sēn be arzãnã ka mi, Bi-riblã ka mi. Yaa d ba wã bal n mi.
- 37 Bũmb ning sēn zĩnd a Nowe wakatã n na n zĩnd Ninsaal Bi-riblã waoong wakat me.
- 38 Bala, rasem nins sēn deng sãoong sa-kãsengã, nebã dag n ditame la b yũuda, n kēed kãadem la b yiisd b kamb kãadem, hal ti ta daar ning a Nowe sēn kē koom koglgã pugē wã.
- 39 Bãmb da ka tēed yell hal ti sãoong sa-kãsengã wa n kãag bãmb fãa. Na n yu a woto me Ninsaal Bi-riblã waoong wakate.
- 40 Dē, daop a yɪib n na n tũmd pvug pugē: b na n dɪka a yen la b bas a to wã.
- 41 Pagb a yɪib n na n werd neerē: b na n dɪka a yembr la b bas a to wã.
- 42 Rē yĩnga, neend-y, yãmb sēn ka mi daar ning yãmb Zu-soabã sēn na n wa wã yĩnga.

- 43 Bāng-y ti yir soab sã n da bāngē wagdr sēn na n wa yungã wakat ninga, a dag n na n gūume la a ka na n bas-a t'a poog a roogã ye.
- 44 Woto yīnga, yāmb me segl n sē, bala, Ninsaal Bi-riblã na n waa wakat ning yāmb sēn ka tagsd ti b na wa wã ye.
- 45 Dē wã, tũmtũmd bvg n maand sɪda, la a ya gūus-m-meng soaba, t'a soaalã lvus-a a nebã taoore, t'a tõe n kō-b rub wakat fãa sēn segde?
- 46 Tũmtũmd kãng soaalã sã n lebg n wa n mik t'a maanda a woto, tũmtũmdã sũur na n yu noogo.
- 47 Sɪd-sɪda, mam yeta yāmb t'a soaalã na n kitame t'a soog bũmb nins fãa yē sēn tarã.
- 48 La a sã n ya tũmtũmd yoog sēn yet t'a soaalã kaoosda waoongo,
- 49 a sã n sung n pãb a zīnd-n-taasã, a sã n naag rã-yũudbã n dutē la a yũuda,
- 50 a soaalã na n waa daar ning a sēn ka tēeda, la wakat ning a sēn ka mi ye.
- 51 La a na n sɪbg-a-la sōama, ti bũmb ning sēn paamd zãmb dãmbã paam-a, zīg ning yãbr la yēn wãbr sēn na n zīndã.

Matye 25

Pvg-sadb piig yel-bũndi

- 1 Dē, arzãn soolem na n yu wa pa-kuil-n-dãmb piig sēn dɪgs b fitl dãmb n yi n na n ti seg pvg-paal sɪda.
- 2 Nu bãmb sukã yaa ka-yam dãmba, ti nu wã ya yam dãmba.
- 3 Ka-yamã rãmb rɪgsa b fitl dãmbã, la b ka zɪ kaam ye.
- 4 La yamã rãmb rɪgsa b fitl dãmbã, la b zɪ kaam ne tvgdo.
- 5 La pvg-paalã sɪd sēn kaoos waoong yīnga, gōeem yōka b fãa ti b gūsi.
- 6 Keleng n zēk yun-sukã n yeele: Pvg-paalã sɪd watame! Yi-y n seg-y-yã-a.
- 7 Dē, pa-kuil-n-dãmb kãens fãa yikame n maneg b fitl dãmba.
- 8 Ka-yamã rãmb kosa yamã rãmb ti b yãk b kaamã bilf n kō-b ti bãmb fitl dãmbã sunga kũum.
- 9 Yam dãmbã leok-b lame n yeele: Ayo! Ka na n sek tōnd ne yāmb me ye. Kēng-y ka-koasdbã nengē n ti ra y mens yīng ti rēnda n são.
- 10 Bãmb sēn wa n kēnd n na n ti ra wã, pvg-paalã sɪd taame. Pvg-sadb nins sēn dag n segl n sē wã tũu yēnda n kē kãadmã kibsã, la b paga kvulengã.
- 11 Pa-kuil-n-dãmb a taabã yaool n wa waame n yeele: M kēema! M kēema! Pak-y ti d kē!
- 12 La a leoka bãmb ti sɪd-sɪdã, a ka mi-b ye.

13 Woto yīnga, bɪ y neende, tɪ bōe, yāmb ka mi daarā, wall wakatā ye.

Talā-rāmb yel-būndi

- 14 Arzān soolmā leb n na n yu wa rao a yembr sēn dat n tog sore, n bool a tɔmtɔmdbā, n dɪk a paoongā n pɔɪ-ba.
- 15 A kōo ned a yen talā a nu, n kō a yīb soabā talā a yību, la a kō tāab soabā talā a yen, n zems ned fāa sēn tōe n tall n tɔme, la a bas n toge. Ligd sēn boond tɪ talā (25.15)
- 16 A sēn loog yee, la sēn deeg-a talā a nu wā loog-yā, n tall-b n leebe, n paam yōod talā a nu n paase.
- 17 Sēn deeg-a talā a yībā me maana a woto, n paam yōod talā a yīb n paase.
- 18 La sēn deeg-a talā a yen tāa wā tɪ tuka bok tēnga, n bus a zu-soabā ligdi.
- 19 Kaoosg pugē, tɔmtɔmd-kāens zu-soabā waame n zīnd ne-b n na n geele.
- 20 Sēn dag n deeg-a talā a nu wā kolgame, la a talla talā a nu wā a sēn paamā n wa-ne n yeele: Zu-soaba, yāmb da kōo maam talā a nu. La ad talā a nu a taab mam sēn tɔm n paame.
- 21 A zu-soabā yeel-a lame: Yaa sōama, tɔmtɔmd sōng sēn maand sɪda! Fo maana sɪd ne būmb bilfu, la mam na n kitame tɪ fo ges būmb wɔsg yelle. Wa n paam pɔɪr ne f zu-soabā sū-noogā.
- 22 Sēn dag n deeg-a talā a yībā me kolgame n yeele: Zu-soaba, yāmb dag n kɪsa maam talā a yību, la ad talā a yīb a taab mam sēn tɔm n paame.
- 23 A zu-soabā yeel-a lame: Yaa sōama, tɔmtɔmd sōng sēn maand sɪda! Fo maana sɪd ne būmb bilfu, la mam na n kitame tɪ fo ges būmb wɔsg yelle. Wa n paam pɔɪr ne f zu-soabā sū-noogā.
- 24 Sēn dag n deeg-a talā a yen tāa wā yaool n kolgame n yeele: Zu-soaba, mam dag n miime tɪ yāmb yaa nen-kɛgeng soaba, n tigsd y sēn ka budē, la y koond y sēn ka yedgē ye.
- 25 Dabeem yōka maam tɪ mam kēng n tuk bok tēng n solg y talā wā. Ad-y y talā! Deeg-y-yā.
- 26 A zu-soabā yeel-a lame: tɔmtɔmd-wēng sēn ya kvuma, fo rag n miime tɪ mam tigsda m sēn ka budē ye, la m koond m sēn ka yedgē ye.
- 27 Fo rag n tog n tɪ ningē la mam ligdā bānkē, tɪ m sā n wa lebg bɪ m reeg m ligd-ma ne a yōodo.
- 28 Deeg-y-yā a talā wā n kōo ned ning sēn tar-a talā piigā.
- 29 Tɪ bōe, b na n kōo ned ning sēn tar-a wā t'a paam hal wɔsgo, la sēn ka tar-a wā, b na n deega baa būmb bilf ning a sēn tarā n bas-a.

30 La tumtumd ning sën ka-a yōodā, lob-y-yā-a lik bida sën be-a yingā pugē, zīig ning yābr la yēn wābr sën na n zīndā.

Buud fāa buudo

- 31 Ninsaal Bi-riblā sã n wa ne b ziirã, la ne b malegsã fãa, b na n zaoonda b ziir geerã.
- 32 Soolem fãa nebã na n tigma bãmb taoore. Bãmb na n welga nebã ne taab wa rûm-kum sën welgd piis ne buusã.
- 33 Bãmb na n yalsa piisã b ritgo, la buusã b goabga.
- 34 Dē, Rīmã na n yeela neb nins sën be bãmb ditgã yaa: Yãmb dãmb sën tar m ba wã barkã, wa-y-yã! Reeg-y soolmã sën dag n segl yãmb yīng hal dūni naaneg wakatã ti y y rogem pūre.
- 35 Tı bōe, kom dag n talla maam, la yãmb kōo maam rubo. Ko-yūud yōka maam, la yãmb kōo maam koom ti m yū. Mam dag n yaa sãana, la yãmb sika maam y yiri.
- 36 Mam dag n yaa beelle, la yãmb yeelga maam fuugu. Mam dag n yaa bãada, la yãmb waa n gesa maam. Mam dag n bee bi-bees roogē, la yãmb waa mam nengē.
- 37 La nin-tursã na n leokame yaa: Zu-soaba, dabur la tōnd yã yãmb ti kom tar yãmb ti tōnd kō yãmb ti y ri, wall ti ko-yūud tar yãmb ti tōnd kō yãmb ti y yū?
- 38 Dabur la tōnd yã yãmb ti y ya sãan ti tōnd sik yãmb d yiri, wall ti y ya beel ti tōnd yeelg yãmb fuugu?
- 39 Dabur la tōnd yã yãmb ti y ya bãada, wall y be bi-bees roogē ti tōnd wa yãmb nengē?
- 40 Dē, Rīma na n leoka a woto: Sıd-sıda, mam yeta yãmb ti wakat ning fãa yãmb sën maan bōn-kãens kom-kãensã sën ya bōoneg n yuda, la b ya mam ba-biisã, yaa maam la yãmb maan-yã.
- 41 Dē poore, b na n yeela neb nins sën be-b bãmb goabgã yaa: Yãmb dãmb kãab-wēng sën be y zutã, yi-y mam taoore! Kēng-y bugum sën paad wakat sën kōn sa wã pugē, bugum ning sën segl rōatã ne a malegsã yīngã.
- 42 Tı bōe, kom talla maam, la yãmb ka kō maam ti m dı ye. Ko-yūud talla maam, la yãmb ka kō maam ti m yū ye.
- 43 Mam dag n yaa sãana, la yãmb ka sik maam y yir ye. Mam dag n yaa beelle, la yãmb ka yeelg maam fuug ye. Mam dag n yaa bãada, la mam zīnda bi-bees roogē ti yãmb ka wa n ges maam ye.
- 44 La bãmb me na n leokame yaa: Zu-soaba, dabur la tōnd yã yãmb ti kom wall ko-yūud tar yãmba, wall y ya sãan bı beelle, bı bãada, wall y be bi-bees roogē la keta tōnd n ka sōng yãmba?

45 La b na n leoka bāmb yaa: Sɪd-sɪda, mam yeta yāmb ti wakat ning fāa yāmb sēn tōdɔg n ka maan kom-kāens sēn ya bōoneg n yud fāa wā ned a yembr bōn-kāense, yaa maam la yāmb ka maane.

46 La nin-kāens na n kēe sibgr sēn kōn sa pɔgē, la nin-tɪrsā na n kēe vum sēn kōn sa wā pɔgē.

Matye 26

Kāsem-dāmbā baooda weer n dat n ku a Zezi

1 La a Zezi sēn gom gom-kāens n sɛ, b yeela b karen-biisā yaa:

2 Yāmb miime ti zɔvɔg-n-basā yaa ra-yita, la ti b na n yōka Ninsaal Bi-riblā n kɪs ti b ka ra-pɪk zugu.

3 Dē, maan-kvɔdbā kāsem-dāmbā ne tēngā nin-kēemb tigma taab maan-kvɔd kāsma b sēn boond t'a Kayifā zakē,

4 la b seda ne taab n na n maan silem n yōk a Zezi n kv-ba.

5 Baoosgo, b yetame ti ka tog n yɪ kibsā pɔgē, ti rāmbg ra wa n yik nebā svk ye.

Pag kiiga tudar kaam a Zezi zug Betani

6 A Zezi sēn be Betani n zī yīng soab a Sumo roogē,

7 pag a yen kolga bāmba. A dag n zāada albatr tuk sēn pid ne tudare, a raab sēn ya toogo. A kiiga tudarā a Zezi zug bāmb sēn dit wakate.

8 Karen-biisā sēn yā rēnda, b sūyā sāamame ti b yeel ti yaa bōe ti pagā sāam tudarā?

9 Bala, b da tōe n koos-a lame n paam ligd wɔsg n kō naong rāmba.

10 A Zezi bāngame n yeel-ba: Bōe ti yāmb maan ti pagā sūur sāame? A maana maam yel-sōmde.

11 Bala, naong rāmbā bee ne yāmb daar fāa, la maam, yāmb ka na n paam ti mam be ne yāmb daar fāa ye.

12 Pagā sēn walg mam yīngā tudar kaamā, yaa mam mumb yīnga.

13 Sɪd-sɪda, mam yeta yāmb ti dūni tek fāa, zīig ning fāa b sēn na n moon koe-no-kāngā fāa, b na n goma būmb ning pagā sēn maanā yelle, a tēegr yīnga.

A Zudas baooda weer n na n zāmb a Zezi

14 Dē, karen-biisā piig la a yiibā ned a yembr sēn boond t'a Zudas Iskaryo kēnga maan-kvɔdbā kāsem-dāmbā nengē

15 n ti sok-b ti b na n kōo yēnda bōe t'a yōk a Zezi n kō-ba? La b yao-a-la wanzuri ligd pis-tā.

16 Sēn sung ne wakat kānga, a baoo we-sōng a sēn na n paam n yōk a Zezi n kō.

A Zezi kūum tēegr rubo

- 17 Bur sên ka rã-bullã wakat pipi daare, karen-biisã waa n soka a Zezi b sên dat tu bãmb segl zvuug-n-basã rub zïig ning n kô-ba.
- 18 A Zezi leok-b lame n yeele: Kêng-y têngã pugẽ, a zagl yiri, n tu yeel-a tu yãmb karen-saambã n yet a woto: "Mam wakat kolgame. Yaa fo yirã la mam dat n maan zvuug-n-basã kibs ne m karen-biisã."
- 19 Karen-biisã maana bũmb ning a Zezi sên yeelã, la b segla zvuug-n-basã kibsã.
- 20 Zĩ-sobd sên ta, a Zezi zĩnda ne b karen-biisã n na n dt.
- 21 La b rubã wakate, a Zezi yeelame: Sıd-sıda, mam yeta yãmb ti yãmb ned a yembr n na n yõk maam n kô.
- 22 Karen-biisã sũy sãama wusgo, ti ned fãa sok a Zezi yaa: Zu-soaba, yaa maam?
- 23 B leoka bãmb n yeele: Ned ning sên tum-a laagẽ wã ne maamã, yaa soab kãng n na n zãmb maamã.
- 24 Ninsaal Bi-riblã na n looga wa b sên dag n guls b yellã to-to wã. La ned ning sên na n yõk-a Ninsaal Bi-riblã n kô wã na paam toogo. Dao kãng sã n dag n ka dogẽ n são.
- 25 A Zudas, soab ning sên na n zãmb-a bãmbã gomame n soke: Karen-saamba, yaa maam? A Zezi leok-a lame n yeele: Foom n yeele.
- 26 Bãmb sên duta, a Zezi dıka buri. La b sên ning-a barka, b kaoo-a lame n kô b karen-biisã n yeele: Reeg n dt-y-yã. Yõwã yaa mam yĩngã.
- 27 Rẽ zugẽ, b rıka bõn-yũudla. La b sên ning-a barka, b kôo b karen-biisã n yeele: Bı yãmb fãa yũ-a,
- 28 bala, yõwã yaa mam zum, kãab-paalgã zum sên daag neb wusg yĩnga, yel-wëna sugr yĩnga.
- 29 Mam yeta yãmb ti mam ka na n leb n yũ nasaar sib ko-kãngã hal ti ta daar ning m sên na n yũ a paalg ne yãmb m ba soolmã pugẽ ye.

A Zezi pĩnd n togsa a Pıyɛɛr kusgo

- 30 La bãmb sên yul yun-sõamyã, bãmb kênga oliiv tus tãngã zugu.
- 31 Dẽ, a Zezi yeela bãmba: Yun-kãngã bala, yãmb fãa na n zoe n basa maam. Bala, b gulsa a woto: "Mam na n wëe rũm-kumã, la piisã sên dag n ya sullã na n sãeegame."
- 32 La m vuugrã zugẽ, m na n deng-y la Galile.
- 33 A Pıyɛɛr gomame n yeele: Baa neba fãa sã n na n bas yãmba, mam yẽ kôn bas yãmb ye.
- 34 La a Zezi yeel-a lame: Sıd-sıda, mam yeta foom ti yun-kãngã bala, sên deng no-raoog kelenga, fo na n yeela naoor a tãab ti fo ka mi maam ye.
- 35 A Pıyɛɛr yeela bãmba: Baa sã n na n yı tlae ti mam ki ne yãmba, mam ka na n yeel ti m ka mi yãmb ye. La karen-biis a taabã me yeela a woto.

A Zezi puusg Getsemaane

- 36 Rē poore, a Zezi kēnga zīig ning sēn boond ti Getsemaane wā ne b karen-biisā, la b yeel-b lame yaa: Zīnd-y ka ti m kēng taor bilf n ti puuse.
- 37 A Zezi peega a Pɩɣɛɛr ne a Zebde kom-dibli a yiibā, la sū-sāoong kāseng ne pelen-yik yōka a Zezi.
- 38 Dē, bāmb yeelame: Sū-sāoong n tar maam hal n dat n kv maam. Pa-y ka n neend ne maam.
- 39 La bāmb kēnga taor bilfu, n wōgemd n fōgen b nenga, n puus a woto: M ba, sã n tōeeme, bɩ y kut ti bōn-yūudl kängã loog n bas maam. Baoosgo, bɩ a ra yɩ mam sēn dat ye, a yɩ wa yāmb sēn data.
- 40 Bāmb lebg n waa b karen-biisā nengē n mik ti b gōeeme, la b yeela a Pɩɣɛɛr yaa: Yāmb ka tōog n neend ne maam lɛɛr a yen tãa ye.
- 41 Neend-y la y puuse, ti y ra wa n kē makr pugē ye. Sugã ratame, la yīngã pāng paodame.
- 42 Bāmb leb n vēsga naoor a yiib soab n puus a woto: M ba, sã n yaa ti ka tōe ti bōn-yūudl kängã loog kal mam yū-a, bɩ y tɔlsem maane.
- 43 Bāmb waame n mik ti b leb n gōeeme, gōeem sēn tar-bã yīnga.
- 44 Bāmb basa b karen-biisā n leb n zāag naoor a tãab soaba, n leb n puus wa pīndã.
- 45 Dē poore, b leb n waa b karen-biisā nengē n yeel-ba: Yāmb gōee moasã n vuusdē. Ad wakat kolgame ti b na n yōk Ninsaal Bi-riblã n kō yel-wēn maandba.
- 46 Yik-y ti d kēnge. Sēn zāmb-a maamã kolgdame.

B yōka a Zezi

- 47 Bāmb sēn na n ket n gomda, piig la a yiibā ned a yembre, a Zudas waa ne neb kuvungo, maan-kuvudba kāsēm-dāmba ne tēnga nin-kēembā sēn tɔme, la b ra zāada zabr suus ne roeya.
- 48 Ned ning sēn zāmbd a Zezi wā dag n kōo nebã bānd n yeel ti ned ning yē sēn na n mokã, yaa yē la a Zezi, la b yōk-a.
- 49 A kolga a Zezi tao-tao bal n yeele: Karen-saamba, ne y yungo! La a moka bāmba.
- 50 A Zezi yeela yēnda: M zoa, fo sēn wa n na n maan būmb ningã, maane. Woto, nin-kāens kolgame n gād a Zezi, n yōk-ba.
- 51 Neb nins sēn dag n be ne a Zezi wā, ned a yembr gāda a suug n wōog n ke maan-kuvud kāsēmã tɔmtɔmd n fiuug a tɔbre.
- 52 La a Zezi yeel-a lame: Lebs f suugã n sui a wuugē. Bala neb nins fāa sēn na n zab ne zabr suuse, zabr suus n na n sām-ba.

53 Fo tēedame ti mam ka tōe n bool m ba ti b tum maam malegs sēn yud tus-tus sul piig la a yiib laa?

54 Sã n yi a woto, guls-sōamyã sēn yet t'a tog n yu a woto wã na n yu a wãn n paam pidsgu.

55 Wakat kãnga, a Zezi yeela neb kuvngã: Yãmb waa ne zabr sovse la ne roey n na n yök maam wa m yaa fãada. Mam dag n zĩi ne yãmb wënd-dooğē wã daar fãa, n zãmsd nebã, la yãmb ka yök maam ye.

56 La bõn-kãens fãa maaname ti bũmb nins Wẽnnaam no-rēesdbã sēn gulsã paam pidsgu. Dē, karen-biisã fãa basa a Zezi n zoe.

A Zezi bee kaoreng yel-buudbã taoore

57 Neb nins sēn yök a Zezi wã talla bãmb n kēng maan-kvud kãsem a Kayif zakē, zĩig ning tōog karen-saam-dãmbã ne kãsem-dãmba sēn tigs taabã.

58 A Pıyεer pugla a Zezi yug-yug hal ti ta maan-kvud kãsmã zakē, n kē n naag ne gũudbã n zĩē n dat n ges yellã sēn na n baas to-to

59 Maan-kvudbã kãsem-dãmbã ne kaorengã yel-buudbã fãa da baooda kaset zĩrĩ n na n paam n rōd a Zezi n kit ti b kv-ba,

60 la b ka paam ye, baa ne zĩrĩ kaset rãmb wvsg sēn wa wã. Neb a yiib n yaool n wa n yeele:

61 Rao-kãngã yeelame ti yē tōe n sãama wënd-dooğã n lebs n me-a dasem a tãab pugē.

62 Maan-kvud kãsmã yikame n sok a Zezi yaa: Yãmb ka leokd ti bũmb laa? Yaa ne bõe la b rõt yãmbã?

63 A Zezi kell n sīndame. La maan-kvud kãsmã yeela bãmba: Mam kota yãmb ne Wẽnnaam sēn vı wã yvur ti y togs tōnd yãmb sã n yaa Kirist, Wẽnnaam Bi-ribla.

64 A Zezi leok-a lame n yeele: Yaa yãmb sēn yeelã. Sēn paase, mam yeta yãmb ti sēn sung ne moasã, yãmb na n yãa "Ninsaal Bi-riblã, ti b zĩ Sēn-Tōe-a-fãa wã rutgo, la b zao yĩngr sawat n watē."

65 Dē, maan-kvud kãsmã kēesa a fut n yeele: Bãmb paooga Wẽnnaam. Tōnd leb n baooda kaset dãmb n na n maan bõe? Yãmb la sēn wum bãmb sēn paoog Wẽnnaamã la! Yãmb tagsg yaa bõe?

66 B leokame n yeele: Bãmb togda kvubo.

67 Dē, b tvbsa a Zezi nengã kolkoodo, la b pãb bãmb ne nug-gila. Neb kēer laala bãmb pegs n yeele:

68 Kirist, togs-y bãngr gomd n wilg tōnd ned ning sēn pãb-a yãmbã.

A Pıyεer kusame t'a ka mi a Zezi ye

69 Wakat kãnga, a Pıyεer dag n zĩi yunga, zaka pugã. Tumtumnd-poak a yembr kolga yēnda n yeele: Fo me rag n bee ne Galile ned a Zezi wã.

- ⁷⁰ La a kusa neba fãa taoor n yeel ti yê ka mi bũmb ning pagã sên dat n yeelã ye.
- ⁷¹ La yê sên yik n kënd zakã noor sêne, tũmtũmd-poak a to n yãnd yênda n yeel neb a taabã ti rao-kãngã dag n bee ne Nazaret dao a Zezi.
- ⁷² A leb n kusame, n wêen n yeele: Mam ka mi rao-kãngã ye.
- ⁷³ Sên yĩ bilfu, neb nins sên dag n be be wã kolgame n yeel a Pɩyɛɛr yaa: Sɩda yê, fo yaa bãmb ned a yembre, bala fo goamã bal wilgda fo sên ya a soaba.
- ⁷⁴ Dê, a sungame n kãab la a wêen n yeele: Mam ka mi rao-kãngã ye. Tao-tao bala, no-raoog kelmame.
- ⁷⁵ La a Pɩyɛɛr tēega a Zezi sên dag n yeel ti: Sên deng no-raoog sên na n kelme, fo na n kusa naoor a tãabo, ti fo ka mi maam ye. La a yii yung n yãb ne sũ-sãoong-kãsenga.

Matye 27

B kēnga ne a Zezi a Pilat nengē

- ¹ Beoog sên vēege, maan-kvũdbã kãsem-dãmbã ne tēngã nin-kēemb yêsa ne taab a Zezi yellã poorē n dat n kv-ba.
- ² La b sēba bãmb n tall n ti kɩs Gvũrneer a Pilat.

A Zudas sũ-sãoong la a luulgu

- ³ A Zudase, soab ning sên yōk a Zezi n kō wã sên yã ti b kaoo a Zezi bũvd ti na n yĩ kũumã, a sũurã sãamame, la a talla wanzuri ligd pis-tã wã n wa n na n lebs maan-kvũdbã kãsem-dãmbã ne tēngã nin-kēembã la a yeel-ba:
- ⁴ Mam beegame, mam sên zãmb rao-kãng sên ka tar yellã ti b yōk-a wã yĩnga. La b leoka yênda n yeele: Tōnd toogo? Paka foom.
- ⁵ A Zudas loba ligdã wēnd-doogē wã la a yi n kēng n ti sãrg a menga.
- ⁶ Maan-kvũdbã kãsem-dãmbã wũka ligdã, la b yeel ti bãmb ka tar noor ti lebs-a wēnd-doogã ligdē ye, bala, a yaa zum ligdi.
- ⁷ La b sên yēs ne taaba, b rɩka ligdã n da yagbã pũvg n maan sãamb yaad zĩiga.
- ⁸ Yaa rēnda n kut ti b boond pv-kãng ti zum pũvg hal ti ta rũnna.
- ⁹ Woto, gomd ning Wēnnaam no-rɛɛs a Zeremi sên goma pidsame. A yeelame ti: B rɩka wanzuri ligd pis-tã, ligd ning Israyell nebã sên tall n da bãmbã,
- ¹⁰ n kɩs n deeg yagbã pũvgo, wa Zu-soabã sên dag yeel yê t'a maanã.

A Pilat sokda a Zezi

- ¹¹ A Zezi yalsa Gvũrneerã taoore. Gvũrneerã soka bãmb woto: Yãmb yaa Zuif-rãmb rĩma? T'a Zezi leok-a ti yaa wa yê sên yeelã:
- ¹² La maan-kvũdbã kãsem-dãmb ne nin-kēembã sên dõt bãmbã, bãmb ka leok yê gomd baa a yen.

13 Dē, a Pilat soka bāmb ti b ka wɔmd būmb nins fāa b sēn gomd n rōt bāmbā laa?

14 La a Zezi ka leok yē gomd baa a yembr ye, la rē yeesa Gvverneerā wɔsgo.

B kaoo a Zezi buud ti yaa kūum

15 Kibs fāa, Gvverneerā minim n yiisda bi-bæeg a yembre, neb kuvngā sēn kot a soabā n base.

16 Bāmb dag n tara bi-bæeg a yembr nebā sēn mi a yell sōama, n boond t'a Barabas.

17 Dē, nebā sēn tigmā, a Pilat sok-b lame yaa: Bug la yāmb dat ti mam yiis n bas n kō-yā? A Barabas bii, bi a Zezi b sēn boond ti Kiristā?

18 Bala, a dag n miime ti yaa sū-kiir yīng la b yōk a Zezi n wa kō yē wā.

19 La yē sēn be buuda zīigē wā, a pagā tuma ned t'a yeel-a yaa: Da kēes f toog nin-tur-kāngā yellē wā ye, Bala rūnna, mam namsa wɔsg zāmsd pugē daowā poorē.

20 Maan-kvudbā kāsem-dāmbā sagla nebā n tōog ti b kos a Barabas la b kit ti b kv a Zezi.

21 Gvverneerā goma ne-b n yeele: Bāmb b yīibā soka, bug la yāmb dat ti mam yiis n base? La b leokame t'a Barabas.

22 A Pilat leb n sok-b lame: La woto wā, mam na n maana a Zezi b sēn boond ti Kiristā bōe? La b fāa leokame ti b ka-b ra-pɔk zugu.

23 Gvverneerā sokame ti yaa bōe yel-wēnd la b maan-yā? La nebā leb n kelma ne pāng n yud pīnda, ti b ka-b da-pɔk zugu.

24 A Pilat sēn yā ti yē ka tōogd baa bilfu, la ti bɔrgā paasdame wā, a reega koom n nudg a nus neb kuvngā taoor n yeele: Nin-tur-kāngā zum ka be mam zug ye. Rē bee ne yāmba.

25 La nebā fāa leokame n yeel ti bi b zumā zīnd bāmb ne b kambā zutu.

26 Dē, a Pilat yiisa a Barabas n bas n kō-ba. La yē sēn kit ti b pāb a Zezi ne kalwaase, yē rika bāmb n kō nebā ti b ti ka-b da-pɔk zugu.

27 Gvverneerā sodaas talla a Zezi n kēng sodaas naabā zakē, n tigs sodaasā fāa ti b gūbg bāmba.

28 B yeesa a Zezi futā, n lebs fu-miuug n yeelg bāmba.

29 B wuga maanf ne gōos n fōgen a Zezi zugu, la b bao tā-wīig n ning b nug-ritgā, n yaool n wōgemd bāmb taoor n paogd bāmb n yetē ti: Zuif-rāmbā rīma, Wēnd na kaoos-yā!

30 B tubsa a Zezi kolkoodo, la b reegd tā-wīigā bāmb nugē n wēed b zugā.

31 B sēn yaal a Zezi woto n sɛ, b yeega fuugā n lebs b futā n yeelg-ba, la b tall-b n na n ti ka ra-pɔk zugu.

B kaa a Zezi da-pɔk zugu

- 32 Bāmb sēn yita, b yāa Siren dao a yen sēn boond t'a Sumo, la b modga yēnda t'a tuk a Zezi ra-pkã.
- 33 Bāmb sēn ta zīg sēn boond ti Golgota, sēn dat n togs ti zu-wang zīga,
- 34 b kōo a Zezi divē sēn kalem ne tum sēn ya toog wa yam ti b yū. La a Zezi sēn lembe, b tōdgame n ka yū ye.
- 35 Sodaasā sēn ka a Zezi da-puk zug n sa, b puu bāmb futā ne taaba, n maan bānd n na n bāng ned fāa sēn na n paame, ti Wēnnaam no-rēsā gomd pidsi. A yeelame yaa: B puu mam futā ne taaba, la b maana bānd n na n bāng ned ning sēn na n soog-a mam fuug sēn ka tar sēnesmā.
- 36 Dē, sodaasā zīndame n gū a Zezi.
- 37 B ninga gulsem bāmb zugē n wilgd bāmb kuvbā vōore: Rao-kāngā yaa a Zezi, Zuif-rāmbā rīma.
- 38 Dē, b kaa fāadb a yiib ne bāmba: a yembr bāmb ditgo, a to wā bāmb goabga.
- 39 So-loaagdbā da paoogda bāmba, n gōmsd b zut
- 40 n yetē: Fo soab sēn tōe n sām wēnd-doogā n lebs-a n me rasem a tāab pugē wā, bi f fāag f meng we! Fo sã n yaa Wēnnaam Bi-ribla, bi f sig da-pkã zugu.
- 41 Maan-kuvdbā kāsēm-dāmbā ne tōog karen-saam-dāmbā, la nin-kēembā me yaala bāmb n yetē:
- 42 Yē fāaga neb a taaba, la a yaool n ka tōe n fāag a meng ye. Yē ka Zuif-rāmb rīm la! A wa sig ra-pkã zug la tōnd na tē-a.
- 43 Yē teega Wēnnaam: bi Wēnnaam fāag-a moasā, sã n yaa ti b nong-a lame. Ti bōe, a yetame ti yē yaa Wēnnaam Bi-ribla.
- 44 Fāadbā me b sēn ka ne bāmbā me da tvuda bāmb a woto bala.
- 45 Sēn sung ne wīnto-suk hal ti ta wēn-kaore, zīgā fāa lebga lika.
- 46 La wēn-kaorā wakate, a Zezi zēka b koεg n gom ne pāng n yeele: Eli! Eli! Lama sabaktani? Sēn dat n yeel ti: "Mam Wēnnaam! Mam Wēnnaam! Yaa bōe ti yāmb bas maam?"
- 47 Neb nins sēn dag n be-b be wā, kēer wuma bāmb goamā n yeel ti b boonda a Eli.
- 48 Tao-tao bala, bāmb ned a yembr wudgame n duk neodg n los divē miisgē, n sel tānwīg n tees bāmb ti b fōose.
- 49 La neb a taabā yeelame ti b bas n gese, a Eli sã n na wa n fāag-a.
- 50 A Zezi leb n zēka b koεg n kelem ne pānga, la b bas b suga.
- 51 La gese, wēnd-doogā fu-lillidgā sunga yīngr n kēeg n tāag tēnga, n pasg a yiibu. Tēngā rigimdame, pīsā pusame,

- 52 yaad pagsame, la nin-sōamy wvsg sēn dag n ki wā vuvgame.
- 53 B yii yaadē wā n kē tēn-sōngā pvḡē, a Zezi vuvgrā zugē, la b puka b mens ne neb wvsgo.
- 54 Sodaas koabg naabā ne neb nins sēn dag be ne yēnda n gūud a Zezi wā sēn yā tēn-digimdgā ne būmb ning sēn maanā, rabeem kāseng yōka bāmb tu b yeele: Hakuka, dao-kāngā yaa Wēnnaam Bi-ribla.
- 55 Pagb wvsg n dag n yas yug n getē. Yaa pagb nins sēn yi hal Galile n yāag a Zezi n na n ges b yellā:
- 56 A Maari sēn yit Magdala, la a Zak ne a Zozef ma a Maari, la a Zebde kom-dibli wā ma ra bee pvḡ-kāens svka.

A Zezi mumbu

- 57 Zaabr sēn ta, Arimate dao a yen sēn ya arzek soab t'a yvvr boondē t'a Zozef waame. Yē me dag n yaa a Zezi karen-biiga.
- 58 Yē kēnga a Pilat nengē n ti kos a Zezi kūumā. Dē, a Pilat yeelame ti b kō-a.
- 59 A Zozef dika kūumā, n vil-a ne lē peend sēn ya sōama,
- 60 n gāneg-a yao-paalḡ pvḡē. Yē dag n kitame ti b tuk yao-kāng pīḡ pvḡē a meng yīnga. La a bilma kug-bedr n yēd yaoogā noor la a looge.
- 61 A Maari sēn yit Magdala ne Maari a to wā dag n zīi be ti b nens tees yaoogā.

Sodaas gūu yaoogā

- 62 Vēkembeoogo, seglg daarā yi ti zaamē, maan-kvudbā kāsēm-dāmbā ne Fariisē-dāmbā tūu taab n ti yā a Pilat
- 63 n yeel-a: N na! Tōnd tērame ti belgd-kāngā dag n yeela a sēn ket n vī wakat t'a na n vuvga dasem a tāab daarā.
- 64 Dē wā, bī y kit ti b gū yaoogā hal ti ta dasem a tāab daarā, t'a karen-biisā da wa n zuk a kūumā la b yeel nebā ti b vuvḡ n basa kūum ye. Yaoolem belg-kāng na n yu wēng n yug pipi soabā.
- 65 A Pilat yeel-b lame yaa: Yāmb tara gūudba. Bī y kēng n ti gū-a wa yāmb sēn datā.
- 66 La b kēngame n ti sog yaoogā noor kugrā, la b ning gūudb ti b gū yaoogā.

Matye 28

A Zezi Kirist vovgre

- 1 Zuif-rāmbā vuvsg daar loogr zugē, semennā pipi daar tōd-beoogo, a Maari sēn yit Magdala, ne Maari a to wā kēngame n na n ti ges yaoogā.
- 2 La gese, tēn-digimdg kāseng zīndame. Tī bōe, Zu-soabā malek yii arzān n sigi, n wa bilg kugrā n zīnd a zugu.

- 3 Malekã dag n wēnda wa sa-yāgbo, la a fuugã yaa pēelg fas wa lampalga.
- 4 Gūudba rigda ne rabeem n lebg wa kūum.
- 5 La malekã goma ne pagbã n yeel-ba: Sã n yaa ne yāmba, bɪ y ra yees ye. Mam miime ti yāmb baooda a Zezi b sēn ka da-pɪk zugã.
- 6 Bāmb ka be ka ye, bala, b vuuga wa b sēn dag n yeelã. Wa n ges-y zīg ning b sēn dag n gāe wã,
- 7 la y kēng tao-tao n ti togs b karen-biisã ti b vuugame n bas kūum. La ade, b renga yāmb taor Galile. Yaa be la yāmb na n yã bāmba. Ade, mam togsa yāmba.
- 8 B yii yaoogã zīgē tao-tao ne rabeem, la ne sū-no-kāsenga, la b zoeme n ti togs karen-biisã koegã.
- 9 La gese, a Zezi wa n sega pagbã n yeel-b yaa: Mam puvsda yāmba. Bāmb kolgame n gād a Zezi naowã n waoog-ba.
- 10 Dē, a Zezi yeel-b lame yaa: Da maan-y rabeem ye. Kēng n ti yeel-y m ba-biisã ti b kēng Galile. Yaa be la b na n yã maam.
- 11 Pagbã sēn nan ket n be sorē, gūudbã neb kēer kēnga tēngã pugē n ti togs maan-kvudbã kāsēm-dāmbã bumb nins fāa sēn maanã.
- 12 Bāmb ne nin-kēembã tigma taab n yã taaba, la b kōo sodaasã ligd wvsg
- 13 n yeel-b ti b yeel ti bāmb gūsame t'a Zezi karen-biisã wa zuk kūumã,
- 14 la Gvverneerã sã n wvme, bāmb mensã na n goma ne-a n tōog t'a ka maan bāmb bumb ye.
- 15 Sodaasã deega ligdã, la b maana wa b sēn yeel bāmbã. La gom-kāng kell n saaga Zuif-rāmbã suk hal ti ta rūnna.
- 16 Karen-biis piig la a yembrã kēnga Galile, tāng ning a Zezi sēn dag n bilg bāmbã zugu.
- 17 La b sēn yānd a Zezi, b waooga bāmba. La neb kēer maana sāmbse.
- 18 A Zezi kolgame n gom ne bāmb a woto: Wēnnaam kōo maam pāng fāa sēn be arzān la tēng zugu.
- 19 Bɪ y kēng n maan neba buud fāa ti yɪ mam karen-biisi, n lis bāmb ne Ba, la Bi-ribla, la Sug-sōng yvvre,
- 20 la y zāms bāmb ti b sak bumb nins fāa mam sēn yeel yāmb ti y maanã. La gese, mam bee ne yāmb wakat fāa, hal ti ta wakat seebo.

Mark

Mark 1

A Zāmbatiis koe-moonego

¹ Koe-noog ninga sēn togsd a Zezi Kirist sēn ya Wēnnaam Bi-riblā yelā singr la a woto.

² A zemsa wa Wēnnaam no-rēes a Ezayi sēn gvlsā: Ade, mam tumda m koe-toagsd t'a reng fo taor n maneg f sorā.

³ Yaa yē koεeg n kelemd we-rasempvugā pvḡē n yetē: Maneg-y Zu-soaba sore, rems-y bāmb so-bugsā ti yi turse.

⁴ A Zā ra bee weoogē n lisd nebā la a moondē n yetē ti b tek yam n deeg lisd b yel-wēna sugr yīnga.

⁵ Zude rāmba ne Zeruzalem dāmba yitame n kēngd yē nengē, n vēnegd n togsd b yel-wēna t'a lisd bāmb Zurdē kvulga pvḡē.

⁶ A Zā futā ra wvga ne yvgemd kōbdo. A sēbdgā ra yaa gāongo, la a rub ra yaa svya la weoog sudo.

⁷ Yē ra moondame n yetē: Ned sēn yud maam n na n pvgl maam n wa. Mam pus n pa zems ti zōond n lok bāmb neooda loets ye.

⁸ Mam lisa yāmb koomē, la bāmb na n lisa yāmb Sug-sōng pvḡē.

A Zezi reega koom ligu

⁹ Wakat kānga, a Zezi yii Galile Nazaret n wa, la a Zā lisa bāmb Zurdē kooma pvḡē.

¹⁰ La b sēn yit koomē wā, b yāa yīngr sēn pake, la Sug-sōng sēn wēnd wall sēn sigd bāmb zugu.

¹¹ Koεeg zīnda saasē n yeele: Fo yaa mam Bi-ribl-nongr sēn ta mam yam zānga.

Svtāana maka a Zezi

¹² Tao-tao bala, Sugā kitame t'a Zezi kēng we-rasempvugē.

¹³ Bāmb paa be rasem pis-naas ti Svtāanā mak bāmba. B ra bee be ne we-rūmsi, la malek-rāmb ra sōngda bāmba.

A Zezi tvvm sungre

¹⁴ B sēn kēes a Zā bi-bees roogā zugē, a Zezi kēnga Galile n ti moond koe-noogā n yetē:

¹⁵ Wakat taame, la Wēnnaam soolem kolgame. Tek-y yam n bas y yel-wēna la y tē koe-noogā.

A Zezi boola zīm-yōagdb a naase

16 Bãmb sên tũud Galile mogrã noore, bãmb yãa a Sumo ne a ba-biig a Ændre ti b lobd zĩm-gãmb r mogrã pugẽ. Bala, b ra yaa zĩm-yõagdba.

17 A Zezi yeel-b lame yaa: Wa n tũ-y maam, ti m na n kitame ti y lebg nin-baoodba.

18 Bãmb basa b zĩm-gãmba wã tao-tao n tũ a Zezi.

19 Bãmb sên kẽng taor bilfu, b yãa a Zebde kom-dibli a Zak ne a ba-biig a Zã. Bãmb me ra bee koom-koglgẽ n tõgd b zĩm-gãmba.

20 Tao-tao bala, a Zezi boola bãmba, la b basa b ba a Zebde koglgã pugẽ ne tũmtũmbã n tũ bãmba.

A Zezi maaga rao zĩn-dẽgd sên tara

21 A Zezi ne b karen-biisã kẽnga Kapernawom. La Zuif-rãmbã wũsg daarã sên ta, a Zezi kẽe karen-dooğẽ wã n sung n zãms nebã.

22 Bãmb zãmsgã yeesa nebã, bala, b zãmsa ne noore, la ka wa tõog karen-saam-dãmbã ye.

23 La rao a yen n da be bãmb karen-dooğẽ wã ti zĩn-dẽgd tar-a. A kelmame n yeele:

24 Zezi sên yit Nazaret, yãmb toor bee ne tõndo? Yãmb waame n na n sãam tõnd laa? Mam bãnga yãmb sên ya ned ninga. Yãmb yaa Wẽnnaam sõmblem soaba.

25 A Zezi leng-a lame n yeele: Sĩnd la f yi n bas rao wã.

26 Zĩn-dẽgdã kelma ne pãnga, n yi n bas rao wã t'a rigd wũsgo.

27 Neba fãa yeesame n sok taaba: Bõn-kãnga yaa bõe? Koe-paalga! B tãsda zĩn-dãmb mens hal ti b sakd-ba.

28 Tao-tao bala, bãmb yũur saaga zĩiga fãa Galile soolmẽ.

A Zezi maaga a Pũyẽer reem-poaka

29 A Zezi ne b karen-biisã sên yi karen-dooğẽ wã, a Zezi ne a Zak la a Zã kẽnga a Sumo ne a Ændre rãmb zakẽ.

30 A Sumo reem-poakã yĩns ra wungame t'a gãeyã. La a Zezi sên ta bala, b togs-b lame.

31 Bãmb kolgame n gãd a nug n sõng-a t'a yiki, la wakat kãng bala, a yĩn-wungrã sigame t'a yik n maan-b sãando.

A Zezi maaga neb wũsg zĩ-sobdo

32 La zĩ-sobdo, wĩndgã lũus poore, neba talla bãad-dãmba fãa ne neb nins zĩn-dãmb sên tarã n wa a Zezi nengẽ.

33 La tẽngã nebã tigma taab roogã noore.

34 A Zezi maaga neb wũsgo, bãas buud toay-toay sên da tara. Bãmb diga zĩn-dãmb wũsg me n ka sak ti b gom ye, bala, zĩn-dãmba da mii bãmba.

A Zezi kẽnga koe-moonego

- 35 A Zezi sãda beoogo, ti zĩigã ket n ya lika, n kēng zĩig neb sēn ka be n ti puuse.
- 36 A Sumo ne neb nins sēn be ne yē wã baoo bāmba.
- 37 La b sēn yānd a Zezi, b yeel-b lame yaa: Neba fãa baooda yāmba.
- 38 La a Zezi leoka bāmba: Wa-y ti d kēng tēn-kuremse, ti m ti moon koe-noogã beene me, ti yaa rēnda yĩng la m wa-yã.
- 39 Bāmb saaga Galile n moon koe-noogã karen-dotã puse, la b rig zĩn-dāmba.
- A Zezi maaga yĩng soaba
- 40 Ned a yen yĩn-gāong bāag sēn tar n wa a Zezi nengē n yĩgimd n bōos bāmb ne nimbāaneg n yeele: Yāmb sã n data, y tōe n maaga maam ti m yĩ yilemde.
- 41 Rao wã nimbāaneg yōka a Zezi ti b tēeg b nug n sus-a n yeele: Mam datame, lebg yilemde.
- 42 Wakat kāng bala, yĩn-gāongã bāag loog n bas-a lame t'a lebg yilemde.
- 43 A Zezi yeel-a-la tao-tao t'a looge, n keoog-a neer n yeele:
- 44 Yōk f noor n da yeel ned ti bũmb ye. La f kēng n ti wilg f meng maan-kuudã, la f maan maong ning a Moyiis sēn wilgã, f yulgr yĩnga, t'a yĩ kaset neba yĩnga.
- 45 La rao wã sēn looge, a puka yellã n moone, hal t'a Zezi ka le tōe n kē tēngē ti ka yĩ ne soosg ye. Bāmb zĩnda zĩis neb sēn ka be, la neb ra yita zĩiga fãa n wat bāmb nengē.

Mark 2

A Zezi maaga ned sēn ki bogre

- 1 Rasem bilf rē loogr poore, a Zezi lebg n waa Kapernawom, la nebã wumame ti b bee roogē.
- 2 Nebã tigma taab hal wusgo, ti weer ka be baa rig-noorē wã ye. La a Zezi moona bāmb Wēnnaam koεεga.
- 3 B talla ned a yen sēn ki bogr n wa bāmb nengē, la yaa neb a naas n tuk-a.
- 4 La bāmb sēn ka tōe n tall-a n ta a Zezi nengē neba waooglem yĩngã, b laka roogã zugu, zĩig ning a Zezi sēn yesã n tũnug vō-kānga n sik ki-bogrã ne a gāagã.
- 5 A Zezi sēn yã b tēebã, b yeela sēn ki-a bogrã yaa: M biiga, fo paama f yel-wēna sugri.
- 6 Tōog karen-saam-dāmb kēer sēn da zĩ be ra tagsda b sũurē woto:
- 7 Yaa a wān ti ra-kānga gomd a woto? Bāmb paoogda Wēnnaam. Ānna n tōe n kō yel-wēn sugr ti ka Wēnnaam b yen tãa?
- 8 A Zezi bānga bũmb nins b sēn tagsd b sũurē wã n sok-b yaa: Yaa bōe ti yāmb tagsd woto y sũyã puse?

9 Bug n ya naana n yud ti yeel ki-bogr soabã: Fo paama f yel-wëna sugri, bi yik n dik f gãagã n këne?

10 La yaa ti yãmb na bãng ti Ninsaal Bi-riblã tara pãng dũni zug ti kô yel-wën sugri.

11 La a Zezi yeela ki-bogr soabã yaa: Mam yeta foom ti f yik n dik f gãagã n kuili.

12 Tao-tao bala, a yikame n dik a gãagã n loog nebã fãa nifë, ti b fãa yees n pëg Wënaam n yeele: Tõnd nan ka yã bũmb a woto nand ye.

A Levi boolgo

13 A Zezi leb n kënga mogrã noore, la kũngã fãa waa bãmb nengë. La bãmb zãms-b lame.

14 A Zezi sën loogda, b yãa a Alfe biig a Levi t'a zĩ yaood-deegr zĩgë. Bãmb yeela yënda yaa: Tũ maam. La a Levi yikame n tũ bãmba.

15 A Zezi sën zĩ a Levi roogë n dutë, yaood-dëegdbã ne yel-wën maandb wusg me lagmame n dut ne bãmba, ne b karen-biisã. Bala, b yu wusg n tũ bãmba.

16 Tõog karen-saam-dãmbã sën ya Fariisë-dãmb sën yã t'a Zezi rut ne yaood-dëegdbã la ne yel-wën maandbã, b soka b karen-biisã yaa: Bõe yĩng ti bãmb dut la b yũud ne yaood-dëegdbã la ne yel-wën maandbã?

17 A Zezi sën wum woto, b yeela bãmba: Nin-kegems ka baood tup ye, yaa bãad-dãmb n baooda. Mam ka wa n na n bool nin-turs ye, la yaa yel-wën maandbã.

Sokr no-loeer poorë

18 A Zã karen-biisã ne Fariisë-dãmbã da loeta noore. Nebã wa n soka a Zezi: Yaa bõe t'a Zã karen-biisã ne Fariisë-dãmbã karen-biisã loet noor ti yãmb karen-biisã ka loetë?

19 A Zezi leok-b lame n yeele: Ned sã n maan kãadem n bool neba, nin-kõens tõe n loee noor wakat ning b sën ket n be ne-a wã sida? Bãmb sã n ket n be ne pug-paalã sida, b ka tõe n loe noor ye.

20 Daar n wat ti b na n yiis pug-paalã sidã b soka. Dë, wakat kãnga, b na yaool n loe noore.

21 Ned ka rikd peen-paalg n liss fu-kudg ye, ti bõe, peen-paalgã na n kutame ti fu-kudgã këeg n yug pĩnda.

22 Ned ka suiid divë paalg ko-wao-kudë ye, ti bõe, divë wã na n kutame ti b pusi: Divë wã na raage, ko-waoosã na sãame. Divë paalg tog n suii ko-wao-paals puse.

A Zezi karen-biis yãgsa kood Zuif-rãmbã vusg daare

23 Zuif-rãmbã vusg daar a yen, a Zezi ne b karen-biisã da puvugda pvto, la b karen-biisã sën këndã, b sungame n yãgs koodo.

24 Fariisë-dãmbã yeela bãmb yaa: Gese, yaa bõe ti bãmb maand bũmb ning sën ka zems ti maan vusg daare?

- 25 A Zezi leok-b lame n yeele: Yãmb zi n karem bũmb ning a Daviid sãn maan b yel-pakr wakate, la kom sãn tar bãmb ne neb nins sãn dag n be ne bãmbã laa?
- 26 La ti bãmb kõe Wẽnnaam roogẽ, maan-kvvd a Abiyataar zamaanẽ, n dt kaset bur-paadem sãn ka zems ti neba ri, kal maan-kvvd bala, la ti bãmb kõo neb nins sãn da be ne bãmbã me laa?
- 27 B yeel-b lame yes yaa: Vvvsug raarã maana ninsaal yĩnga, la b ka maan ninsaal vvvsug daarã yĩng ye.
- 28 Woto yĩnga, Ninsaal Bi-riblã soo bũmba fãa, baa ne vvvsug daarã me.

Mark 3

Rao nug sãn ki

- 1 A Zezi leb n kõe karen-doogã pugẽ, la rao a yen n da be be t'a nug ki.
- 2 La Fariisẽ-dãmbã gũusa a Zezi n dat n bãng b sã n na n maaga yẽnda Zuif-rãmbã vvvsugã daare, sãn na yilẽ n paam n dõd bãmba.
- 3 A Zezi yeela rao ninga nug sãn ki wã yaa: Yik n yaas svk ka!
- 4 La b soka Fariisẽ-dãmba yaa: Dẽ yĩnga, noor beeme ti maan neer vvvsugã daar bii, bi ti maan wẽnga? Tı fãag ned bii, bi ti kv-a? La b sĩndame.
- 5 A Zezi wẽneg n gesa b fãa ne sũ-yikri la ne sũ-sãoongo, b sũyã sãn diglmã yĩngã. La b yeela rao wã t'a tẽeg a nugã. Rao wã tẽegame la a nugã vvvsugame.
- 6 Fariisẽ-dãmbã yiime n yēs ne Herood poorẽ dãmba tao-tao n bao b sãn na n maan to-to n menes a Zezi.

Neb kvvng bee mogr noore

- 7 A Zezi ne b karen-biisã kẽnga mogrã sêne. La neb wvsg yii Galile la Zude la Zeruzalem la Yidume la Zvrdẽ rvvnde la Tur ne Svdõ tẽmse n tũ bãmba.
- 8 Neb kvvng kvvng sãn wvm bũmb nins fãa bãmb sãn maanã waa bãmb nengẽ.
- 9 A Zezi yeela b karen-biisã tu b pẽneg kogl-bil yam-yam wakat fãa bãmb yĩnga, tu kvvngã ra wa n didg bãmb ye.
- 10 Bãmb sãn maagd neb wvsgã yĩng kitame ti bãad-dãmb wvsg da maoodẽ n didgd taab n dat n sus bãmba.
- 11 Zĩn-dãmb nins sãn ya rẽgdã sã n yã bãmba, b wõgemdeda bãmb taoor n kelem n yeele: Yãmb yaa Wẽnnaam Bi-ribla.
- 12 La a Zezi keooga bãmb neere, n yeel-b ti b ra kaas b yvvrã ye.
- A Zezi yãka karen-biis piig la a yiibu
- 13 Rẽ zugẽ, bãmb dvv tãngã n bool b sãn dat b rãmbã ti b wa bãmb nengẽ.
- 14 Bãmb yãka raop piig la a yiib ti b pa ne bãmba,

- 15 ti b tõe n tum-b ti b ti moon koe-noogã, ne pãn-tõog ti rig zĩn-dãmba.
- 16 Ad raop piig la a yiibã bãmb sãn yãkã: a Sumo b sãn pvd a yvvr t'a Pıyεεr,
- 17 a Zak sãn ya a Zebde biiga, ne a ba-biig a Zã, a Zezi sãn pvd b yvy ti Boanerges, sãn dat n yeel ti raop sãn wënd wa sa-kelenga,
- 18 a Ændre, a Filip, a Bartelemi, a Matye, a Toma, a Alfe biig a Zak, a Tade,
- 19 a Sumo sãn boond ti zelot la a Zudas Iskaryo, ned ning sãn zãmb-a a Zezi wã.
- Sug-sõng tvvsgo
- 20 A Zezi kuila yir ne b karen-biisã. La neb kuvng wvsg tigma taab yes hal ti bãmb ka tar sêk n na n dt ye.
- 21 A Zezi roagdbã sãn wvm bõn-kãnga, b waame n na n peeg-ba, bala, b ra tagsdame t'a Zezi ra zvbsdame.
- 22 La tõog karen-saam-dãmbã sãn yi Zeruzalemã yeelame: Belzebul n so bãmba. Bãmb rigda zĩn-dãmbã ne zĩn-dãmbã naab pãnga.
- 23 A Zezi boola bãmba, n gom ne bãmb ne yel-bũnd n yeele: Svtãanã na n yu a wãn n dig svtãana?
- 24 Soolem neb sã n welg taab n gõdg n zabd ne taaba, soolem kãng na wã.
- 25 La yir a yen neb sã n welg taab n gõdg n zabd ne taaba, yi-kãng na wã.
- 26 Woto, Svtãanã sã n zabd ne a menga, a welgame la a ka tõe n yals ye, a yell sãamame.
- 27 Ned ka tõe n kē pãng soab roogē n wvk a teedo, a sã n ka reng n sēb-a ye. La a sã n sēb-a, a tõe n yaool n wvka a roogã teedo.
- 28 Mam yeta yãmb sid ti ninsaalbã yel-wēna fãa b sãn maandã, la paoogr nins fãa b sãn paoogdã tõe n paama sugri.
- 29 La ned sã n paoog Sug-sõngo, a ka tõe n paam sugr abada. Yel-wēn kãng paada ne-a wakat sãn kõn sa.
- 30 A Zezi goma a woto b sãn yeel ti zĩn-dēgd n tar bãmbã yĩnga.
- A Zezi ma ne b ma-biisi
- 31 A Zezi ma ne b ma-biis waa n yalsa yung n tum ti b bool-b ti b wa.
- 32 Kuvngã ra zĩndame n gũbg bãmba, la b yeela a Zezi yaa: Ad y ma ne y ma-biisã bee yung n baood yãmba.
- 33 La b leokame: Mam ma yaa ãnna, la m ma-biis yaa ãnna rãmba?
- 34 La b wēnemdame n ges neb nins sãn zĩ n gũbg bãmbã n yeele: Ad m ma ne m ma-biisi.

35 Bala, ned ninga fãa sên maand-a Wẽnnaam daabo, ada soab n ya mam ma-bi-raoogo, la m ma-bi-poaka, la m ma.

Mark 4

Bõn-buud b sên fěrg yel-bũndi

- 1 A Zezi leb n singame n na n zãms nebã mogrã noore. Neb kuvng wusg sên tigim taab bãmb nengẽ yĩnga, bãmb kēe koom-koglg ninga sên be mogrã pugẽ wã n zĩndi. La kuvngã fãa zĩnda koomã noore.
- 2 Bãmb wēe yel-bũn n zãms nebã bũmb wusgo. Zãmsgã pugẽ b yeela nebã yaa:
- 3 Kelg-y-yã! Ned a yen n da kēng n na n ti fěrg bõn-buudu.
- 4 Fěrgrã wakate, bõn-biis kēer lvu sor kurenga, la liuuli waa n du bãmba.
- 5 La kēer lvu kug zĩiga, tom sên ka waoogẽ, la tao-tao bala, b yiime, tomã sên ka waoogã yĩnga.
- 6 La sōor sên zēke, wĩntoogã yōog-b lame ti b ki, b sên ka paam yēgã yĩnga.
- 7 La kēer lvu gōos suka, la gōosã yikame n dı-b ti b ka wom biis ye.
- 8 La kēer lvu zĩ-sōngẽ n yik n wom biisi. Kēer womame ti ta bēel pis-tãtã, ti kēer ta pis-yoobyooe, ti kēer ta koabg-koabga.
- 9 Dē, a Zezi yeelame: Sên tar-a tvb sên wumd bı a wum.
- 10 Bãmb sên wa n be keenga, neb nins sên tũ-b bãmbã ne karen-biis piig la a yĩibã soka bãmb yel-bũnã vōore.
- 11 A Zezi yeela bãmba: Yaa yãmb la Wẽnnaam kut ti y bãng bãmb soolem bõn-solgde, la ne neb nins sên ka be soolmã pugẽ wã, yel-kãens yaa soalem bala,
- 12 "hal ti baa b sã n get sōama, b kōn yã ye, la b sã n wumd sōama, b kōn wum a vōore, ti b ra wa n tek yam n kos sugr n paam ye."

Yel-bũndã bilgri

- 13 A Zezi leb n sok-b lame yaa: Yãmb ka wumd yel-bũn-kãnga vōor laa? Dē, yãmb na n maana a wãn n wum yel-bũnã fãa vōore?
- 14 Bõn-bu-fěrgdã fěrga Wẽnnaam goama.
- 15 Neb kēer wēnda wa sor kurengã, zĩig ning Wẽnnaam goama sên fěrgã. Bãmb sên wum koegã yee, la Svtãanã sên wat n yiis koeg ning sên bvd b sũurẽ wã.
- 16 Woto me, neb nins sên wum Wẽnnaam koegã n deeg-a tao-tao ne sũ-noogã wēnda wa kugã zĩig bõn-buudã sên lviẽ wã.
- 17 Bãmb ka tar yēg ye, bãmb kaosda bilf bala. La toog bı namsg sã n paam bãmba Wẽnnaam koegã yĩnga, tao-tao bala, b lvtame.

18 Neb a taab wēnda wa gōos zīigā bōn-biisā sēn lviē wā. Bāmb yaa neb nins sēn wumd Wēnnaam koεεgā, ti yur ne dūniyā yelā,

19 la arzogs belgre, la būmb a taab ratem kēedē n dit Wēnnaam koεεgā t'a ka womd biis ye.

20 La neb a taab wēnda wa zī-sōngā bōn-biisā sēn lvi a pugē wā. Bāmb dāmb yaa neb sēn wumd Wēnnaam koεεgā n deegdē n womd biisi. Kēer womame ti ta bæel pis-tātā, ti kēer ta pis-yoobyooobe, ti kēer ta koabg-koabga.

Fitla la makdga

21 A Zezi leb n soka bāmb yaa: Rē yīnga, b fōgenda fitul ne peoogo, wall b ning-a gāag tēngre? B kōn dogl-a fitul doagendgā zug sīda?

22 Ti bōe, būmb ka be sēn ludi, sēn kōn puk ye, la būmb ka be sēn solge, sēn kōn vēneg ye.

23 Bī sēn tar-a tub sēn wumd wome.

24 Bāmb leb n yeela neba yaa: Gūus-y neer ne būmb ning yāmb sēn wumdā. Wēnnaam na n maka ne makdg ninga yāmb sēn tar n makd n kōt nebā n lebs yāmba, la b na n ningame ti sudgi.

25 Bala, b na n kōo ned ning sēn tar-a, la ned ning sēn ka tar-a wā, b na n deega baa būmb bilf ning a sēn tarā.

Bōn-buud sēn yit n butē

26 Bāmb leb n yeelame: Wēnnaam soolem yaa wa rao sēn bud bōn-biis a puvgē.

27 A gōe t'a ne me, wīndg ne yungo, bōn-biisā bundame n yikdē, la yē ka mi sēn yit to-to ye.

28 Bōn-bulā yita b toore, n deng n ya vāado, n wa rik puse, n yaool n wom biis sēn ya sōama.

29 La biisā sā n bi zānga, b tigsdame, bala, a tigsg wakat taame.

Siin-bila

30 A Zezi leb n yeelame: Tōnd na n mamsa Wēnnaam soolemā ne bōe, wall d bilg-a ne bōe yel-būndi?

31 A wēnda wa siin-bila. Yē yaa bilf n yud bōn-biisā fāa sēn but tēngā.

32 La b sā n bud-a, a yikdame n lebg wok n yud zēed buud a taabā fāa, n tāoodē ti liuuli tōe n tvi b tvgd a maasmē.

A Zezi zāmsa neb ne yel-būna

33 Yaa ne yel-būn a woto buud wusg la a Zezi wilg nebā Wēnnaam goamā, a wa sēn zems b wumbo.

34 A Zezi ka gom ne-ba, a sã n ka ne yel-bũn ye. La b sã n wa n be ne b karen-biisã bala, b bilgda bãmb bũmb fãa võore.

A Zezi kitame ti sobg yõke

35 La baraar bala, zĩ-sobd sãn ta, a Zezi yeela b karen-biisã yaa: Wa-y ti d kěng mogrã runde.

36 La karen-biisã sãn kuils nebã n se, bãmb looga ne a Zezi ne koom-koglg ning b sãn dag n be a pugẽ wã. La kogond a taab me tũu bãmba.

37 Sob-kãseng yikame ti ko-pema kěed koglgã pug hal t'a zoe n kolg pidbu.

38 La a Zezi ra bee koglgã poorẽ n kugl zu-kuk n gõe. La b neka bãmb n yeele: Karen-saamba, tõnd sãn na n sãamã yell ka pak yãmb laa?

39 A Zezi sãn neke, b lenga sobgã, n yeel ko-kãsengã t'a bas buur la a sĩndi! La sobgã yõkame ti zĩigã lebg sidd.

40 Dẽ, a Zezi sok-b lame: Yaa bõe ti yãmb zoet rabeem a woto? Yaa a wãn ti yãmb ka tar tẽebo?

41 Dabeem kãseng yõk-b lame, la b soka taab ti nin-kãnga yaa bõe neda, ti hal baa sobgã ne ko-kãsengã sakd bãmba?

Mark 5

A Zezi maaga ned zĩn sãn tara

1 A Zezi ne b karen-biisã taa ko-kãsengã runde, tẽng sãn boond ti Gadara.

2 A Zezi sãn yi koom-koglgã pugẽ bala, rao a yen zĩn-děgd sãn tar yii yaad zĩigẽ n wa bãmb nengẽ.

3 Rao-kãng da gãee yaadẽ wã, la neb da ka le tõe n sěb-a ye, baa ne kutu.

4 Bala, naoor wusgo, b ra balga a naowã ne kutu la b sěb-a ne bãense, la a kaoo bãensã n sãam kutã, la ned baa a yen ka tar pãng sãn sek ti tõog-a ye.

5 Daar fãa, yung ne wĩndga, a bee yaadẽ wã la tãensã zut n kelemdẽ la a pogend a meng ne kuga.

6 A sãn yã a Zezi sãn ket n be yuga, a wudgame n ta n wõgemd bãmb taoore, n zěk a koeg n gom ne pãng n yeele:

7 Zezi! Saasẽ-saasẽ Wẽnnaam bi-ribla, yãmb data maam ne bõe? Mam kota yãmb ne Wẽnnaam yuur ti y ra nams maam ye.

8 Bala, a Zezi yeela yẽnda yaa: Zĩn-děgdã! Yi n bas rao wã.

9 La bãmb sok-a lame yaa: Fo yuur la a bõe? T'a leok-ba: Mam yuur la a Tusa wã, bala, tõnd yaa wusgo.

10 La yẽ kosa a Zezi ne a sũur fãa n yeel ti b ra rig zĩn-dãmbã ti b yi tẽn-kãng ye.

- 11 Kurkuy kuvng wvsg n da be tãngã sêne n wãbdě.
- 12 La zĩn-dãmbã bõosa a Zezi n yeele: Tvm-y tõnd kurkuyě wã ti d ti kě-ba.
- 13 La b kô-b la noore. La zĩn-dãmba yiime n kě kurkuyã ti b yi tãngã sigdg n wudg n lvi ko-kãsengã pugě. La b sõorã kolga tus a yi, la koomã ri-b lame.
- 14 La neb nins sãn dag n gũud bãmbã zoeeme n ti togs koεgã tẽngã pugě la a kuremsã, la neba yiime n ti ges bũmb ninga sãn maanã.
- 15 Bãmb waa a Zezi nengě, la b yãa ned ning zĩn sãn boond ti Tusa wã sãn dag n tarã, t'a yer fut n zĩě, n mi a nenga.
- 16 Neb nins sãn yãnd bũmb ning sãn maanã togsa neb a taabã sãn yı to-to ne rao ning zĩna sãn da tarã, la ne kurkuyã.
- 17 Dě, bãmb sungame n kos a Zezi ne b sũur fãa ti b yi n bas b tẽngã.
- 18 Bãmb sãn wa n kěed koom-koglgě wã, rao ning zĩna sãn dag n tarã kosa bãmb noor n na n pa ne bãmba.
- 19 La a Zezi ka sak ye, n yeel-a t'a kuil a nebě n ti wilg bũmb nins fãa Zu-soabã sãn maan yẽnda wã, la b sãn zoe yě nimbãaneg to-to.
- 20 Yě kẽnga Dekapol soolem n ti moon bũmb nins fãa a Zezi sãn maan n kô yě wã. La neba fãa yeesame.
- Bi-pugl vuvgre, la pag sãn sus a Zezi fuugu
- 21 A Zezi kěe koom-koglgã n leb ko-kãsengã rvunde. La neb kuvng wvsg le tigma taab bãmb nengě, la a Zezi da bee koomã noore.
- 22 La karen-doog kãsem a yembr n wa be t'a yvvr boondě t'a Zayirus. Yě sãn yã a Zezi, a wõgemda bãmb taoore,
- 23 n kos bãmb ne a sũur fãa n yeele: Mam bi-pugl n kolg kũum. Wa-y n sus-y-yã-a ne y nus t'a sãoog n tulge.
- 24 A Zezi yãaga yẽnda, la neb kuvng wvsg tũu bãmba, n didgd bãmba.
- 25 Mik ti pag a yen n da be be t'a zum yit hal yvvr piig la a yiibu.
- 26 Yě namsa wvsg tıpdb wvsg nusě, n kıs bũmb nins fãa a sãn da tarã, la a ka sãoog baa bilfu, bãagã pus n yãngdame.
- 27 A wuma a Zezi kibare, la a wědga nebã n wa a Zezi poorě n sus bãmb fuugu.
- 28 Bala, a ra yeela a sũurě woto: Mam sã n tõog n sus b futã bala, mam na n paama maagre.
- 29 La wakat kãng bala, zuma sãn dag n yitã yõkame, la a bãnga a yĩngã pugě ti bãagã bas-a lame.

- 30 Wakat kãng bal me, a Zezi bãnga b mengã pugẽ tu pãng n yi bãmb nengẽ. La b wẽnemda kuvngã suk n soke: ãnna n sus mam futã?
- 31 Bãmb karen-biisã yeela bãmb yaa: Yãmb yãame tu neb wusg ridga yãmba, tu yãmb le sokdẽ ti ãnna n sus yãmba.
- 32 La bãmb da wẽnemdame n na n ges n bãng sãn maan-a bõn-kãngã.
- 33 La rabeem yõka pagã t'a rigda, la a sãn mi bũmb ning sãn maan yẽ yĩngẽ wã yĩnga, a waa n yĩgimda a Zezi taoore, n pelg a pugã fãa n togs bãmba.
- 34 La a Zezi yeela yẽnda: M biiga, fo tẽeb n maag-fo. Kẽng ne laafi n paam f meng ne bãag ning sãn tar foomã.
- 35 Bãmb sãn ket n gomda, neb yii karen-doog kãsmã zakẽ n wa n yeele: Yãmb bi-puglã kiime, bõe ti y na n kell n nams karen-saamba?
- 36 La a Zezi ka kelg gom-kãens ye, la b yeela karen-doog kãsmã yaa: Da maan dabeem ye, tẽ bala.
- 37 La b ka sak ti ned yãag bãmb ye, sã n ka a Pɥɛɛr la a Zak ne a ba-biig a Zã.
- 38 B sãn ta karen-doog kãsmã zakẽ, a Zezi yãa neb wusg sãn be be n yãbda, n wiisdẽ, n maand buur wusgo.
- 39 Bãmb kẽeme n sok neba yaa: Yaa bõe ti yãmb maand buur a woto la y yãbda? Biigã ka ki ye, a gõeeme.
- 40 La neba yaala bãmba. Dẽ, a Zezi kitame ti neba fãa yi, la b tall biigã ba ne a ma, ne b karen-biis a tãabã sãn yãag bãmbã n kẽ biigã sãn be zĩig ningã.
- 41 Bãmb gãda biigã nug n yeel-a: "Talita kumi" sãn dat n yeel tu: Mam bi-pugla, mam yeta foom ti f yiki.
- 42 Tao-tao bala, bi-puglã yikame n sung n kẽnda, bala, a ra tara yvum piig la a yiibu. La nebã yeesa wusgo.
- 43 A Zezi sagla bãmb neere n yeel-b ti b gũus ti ned da bãng ye, n yaool n yeel-b ti b bao rub n kõ biigã t'a ri.

Mark 6

Nazaret nebã kusa a Zezi

- 1 A Zezi basa zĩ-kãnga n leb b meng tẽngẽ, la b karen-biisã tũu bãmba.
- 2 La Zuif-rãmbã wvsg daar sãn ta, bãmb zãmsa nebã karen-doogẽ wã. Neba wusg sãn wvum bãmb zãmsgã, b yeesame n soke: Bãmb bãng-kãng yita ye? Ad yaa yam meng-meng la b kõ-ba, hal ti b tõe n maan bõn-bãn ne b nusi!
- 3 Ka bãmb la ra-wãadã, a Maari biigã, a Zak la a Zoze la a Zuud la a Simo ma-biigã? Bãmb ma-bi-pogs ka be tõnd suk ka sida? La yõwã kitame ti Nazaret nebã ka tẽ a Zezi ye.

4 La a Zezi yeela bāmb yaa: Wēnnaam no-rēes ka kongd waoogre, sã n ka a meng tēngē la a roagdb suka la a meng zakē ye.

5 Bāmb ka tōog n maan bōn-bānd baa a yen beene, sã n ka b sēn tik bāad-dāmb kēer ne b nus n maag-bā bala.

6 La nebã ka-tēebã yeesa a Zezi. A Zezi saaga tēn-kuremsã n zāms nebã.

A Zezi tuma karen-biis piig la a yiibu

7 Dē, bāmb boola b karen-biisã piig la a yibã, n sung n tum bāmb b yib-yiibu, n kō-b pān-tōog ti b rig zīn-dāmb nins sēn ya rēgdã.

8 A Zezi yeel-b lame ti b ra zã baa fvi b kēndã yīnga, sã n ka rasaar bal ye. Tı b ra zã buri, wall korg bı ligd b sēbds pus me ye.

9 B yeel-b lame ti b wid neoda la b ra yeelg fu-yord a yib ye.

10 La a Zezi yeela bāmb yaa: Yāmb sã n ti sig ned zakē, pa-y be hal ti ta y loogre.

11 La yāmb sã n kēng tēngē ti b ka reeg yāmba, la b ka kelg yāmba, bı y yi be la y pīms y naowã tom ti bōn-kāng yı kaset b yīnga.

12 Bāmb loogame n moon n yeel nebã ti b tog n teka yam n kos sugri.

13 Bāmb diga zīn-dāmb wvsgo, la b tigma bāad-dāmb wvsg ne kaam n maag-ba.

A Zāmbatiis kuum

14 Naab a Herood wuma a Zezi kibare, bala, b yvvrã saaga zīgã fãa. Neba yeelame: A Zāmbatiis vuvgame n yi kuum suka. Yaa woto n kit t'a tar pāng n maand bōn-bāna.

15 Neb a taab yeelame: Yaa a Eli! La neb kēer yeelame: Bāmb yaa Wēnnaam no-rēes wa Wēnnaam no-rēesdb a taabã.

16 La Herood sēn wum woto, yē yeelame: Yaa Zã ning mam sēn da fiuug a zugã. Yaa yēnda n vuvge.

17 Tı bōe, Herood meng da kitame ti b yōk a Zã n sēb n kēes bi-bees roogē, yē ba-biig a Filip pag a Herodyaad a sēn peegã poorē.

18 Bala, a Zã ra yeel-a lame ti ka zems ne tōog ti yē dik a ba-biigã pag ye.

19 A Herodyaad sūur yika ne a Zã t'a rat n kit ti b kv-a.

20 La yē ka tōe ye, bala, Herood zoeta a Zã, a sēn mi t'a yaa nin-turg la nin-sōngã yīnga. Herood gū-a lame, la a sēn wum a Zã goamã, lebga tagsg wvsg ne-a. Baoosgo, a kelg-a la ne sū-noogo.

21 Herood sēn tēeg a dogem daar n maan kibs a nin-kāsemsã ne a sodaas nanamsã ne Galile soolem nanamsã yīnga, a Herodyaad paama weer n na n maan a sēn dag n datã.

22 A Herodyaad bi-pugl kēe roogē wã n sao, la biigã saoog yu Herood ne neb nins sēn dag n zī ne yē n dutē wã noogo.

- 23 Herood wēena ne yēnda n yeele: Fo sēn kos maam būmb ning fāa, mam na kō foom, baa sã n ya mam soolemã puɪ-suka.
- 24 La bi-puglã yiime n ti sok a ma: M kos bōe? La a ma wã leokame: Kos a Zāmbatiis zugã.
- 25 La yē leba rīma nengē tao-tao n ti kos yēnda a woto: Mam datame ti y kō maam a Zāmbatiis zug ne lengr moasã bala.
- 26 Rīma sūur sāmame. La a wēenegã ne neba sēn zī ne yēnda wã yīnga, a ka rat n tōdg ye.
- 27 Tao-tao bala, rīmã yeela dapoe-bil t'a kēng n ti wa ne a Zāmbatiis zugã.
- 28 Dapoe-bilã kēngame n ti fiuug a Zã zugã bi-beesã roogē n sagl lengrē n tall n wa n kō bi-puglã, la bi-puglã tallame n ti kō a ma.
- 29 La a Zã karen-biisã sēn wume, b waa n dika kūuma n ti ning yaoogē.
A Zezi rulga neb tus a nu
- 30 A Zezi tēn-tumdbã tigma taab bāmb nengē n wilg bāmb būmb nins fāa bāmb sēn maane, la b zāms nebã.
- 31 Neb wɔsg ra watame la b loogdē hal ti bāmb ka tol n tar weer n na n dɪ ye. Dē, a Zezi yeel-b lame yaa: Wa-y ti d yi we-keenga, neb sēn ka beē ti y ti wɔs bilfu.
- 32 Bāmb kēe koom-koglgã n na n yi keenga, zīig neb sēn ka beē.
- 33 La neb wɔsg yāa bāmb loogrã n bāng bāmba. La neb yii tēns fāa n zoe ne nao n deng bāmb n ta zīig ning bāmb sēn dabdã.
- 34 A Zezi sēn yi koom-koglgē wã, b yāa neb kɔvng wɔsgã, la b nimbāaneg yōka bāmba, ti bōe, bāmb wēnda wa piis sēn ka tar pe-kum ye. La bāmb sungame n zāms-b būmb wɔsgo.
- 35 Wakatã sēn loogdã yīnga, a Zezi karen-biisã kolga bāmb n yeele: Zī-kāngã yaa weoogo, la wakatã loogdame.
- 36 Kut-y ti nebã loog n kēng tēn-bōonego la tēn-kurems sēn pē n ti ra dub n dɪ.
- 37 A Zezi leok-b lame ti bāmb mensã kō nebã rub ti b rɪ. La b yeela a Zezi: Tōnd na n kēngame n ti ra bur deniye kobsi n wa n kō-b ti b rɪ?
- 38 La a Zezi leok-b lame n yeele: Yāmb tara bur a wāna? Kēng n ges-y yã. Karen-biisã kēngame n ti gese, la b wa n togs a Zezi ti yaa bur a nu ne zīm a yiibu.
- 39 Dē, bāmb yeelame ti b zīnig nebã fāa sull-sull mo-maasã zugu.
- 40 La bāmb zīnda rulg-rulga, koabg-koabga la pis-nunu.
- 41 A Zezi dika bur a nu wã ne zīm a yiibã n nak n ges yīngri, n ning barka, n yaool n kao burã n kō b karen-biisã ti b puɪ kɔvngã. Bāmb puɪ zīm a yiibã me ti ta neba fāa.

42 Bāmb fāa rume n tige.

43 La b wvka bur-girsā ne zīm-kelā peoog piig la a yiibu.

44 Neb nins sēn dt burā yaa raop tus a nu.

A Zezi kēnda koom zugu

45 Tao-tao bal yōwā zugē, a Zezi kitame ti b karen-biisā kē koom-koglgā n deng bāmb taoor ko-kāsengā rvunde, Betsayida sēne, ti bāmb mengā yōdg n kuils nebā.

46 Bāmb sēn kuils nebā n sa, b kēnga tāngā zug n ti pvuse.

47 Zī-sobd sēn ta, koom-koglgā bee ko-kāsengā svka, t'a Zezi be tēng b yembre.

48 Bāmb yāame ti b karen-biisā namsda wvsgo, n dugsd koom-koglgā, bala, sobg n segd-ba. Sēn kolg tōd-beoogo, a Zezi kēna ko-kāsengā zug n dabd b karen-biisā sēne, n dat n loog-ba.

49 Bāmb sēn yā a Zezi ti b kēnd koomā zugā, b tēeme ti yaa kuma,

50 la b kelmame, bala, bāmb fāa yā-b lame, la rabeem yōka bāmba. Tao-tao bala, a Zezi goma ne bāmb n yeele: Keng-y y sūyā, yaa maam. Da zoe-y rabeem ye.

51 Bāmb kēe koom-koglgā pugē n paas b karen-biisā, la sobgā yōkame. Karen-biisā yeesame n sēege,

52 ti bōe, bāmb dag n ka wvm burā bōn-bāndā vōore, b sūyā sēn diglmā yīnga.

A Zezi maaga bāad-dāmb Genezarēt

53 La bāmb sēn pvvg mog-kāsengā, bāmb taa Genezarēt soolmē, la b yalsa koomā noore.

54 La bāmb sēn yi koom-koglgē wā, nebā bānga a Zezi tao-tao.

55 La b zoeeme n kē soolemā fāa n ti rvg bāad-dāmbā ne pānday n wa zīg ning fāa b sēn wvm t'a Zezi be.

56 A Zezi sēn taē fāa, ti yaa tēn-bōonegē, ti yaa tēn-bedē, ti yaa put rotē, nebā gānegda bāad-dāmb raas pvse, la b kosa a Zezi ti b sak ti b sus b fuugā noor bala. La neb nins fāa sēn susā paama laafi.

Mark 7

Būmb nins sēn maand ned t'a lebg rēgdo

1 Fariisē-dāmbā ne tōog karen-saam-dāmbā kēer sēn yi Zeruzalem tigma taab n gūbg a Zezi.

2 Bāmb yāa a Zezi karen-biisā kēer sēn dt rub ne nus-rēgdo, sēn dat n togs ti sēn ka nudg ye.

3 Fariisē-dāmbā ne Zuif-rāmbā fāa yaool n ka rut ti b ka reng n nudg b nusā neer wa sēn zems b yaab-rāmbā miningā ye.

- 4 La bāmb sã n yi raagẽ n wa, b sã n ka waase b ka rit ye. La b tara minind a taab b sãn sakda, a wa wama la yuya la zũud laas needgo.
- 5 Fariisẽ-dāmbã ne tōog karen-saam-dāmbã soka a Zezi ti yaa bõe yĩng ti bāmb karen-biisã ka sakd b yaab-rāmbã miningu, n dit ne nus-rẽgdo?
- 6 A Zezi leoka bāmb yaa: Zāmb-dāmba, a Ezayi sɪd togsa bāngr goam ne yāmb yelle, a sãn gvls n yeele: "Nin-kāensã waoogda maam ne b nobums bala, la b sũyã zāra ne maam.
- 7 La bāmb sãn waoogd maamã yaa zaalem, bala, bāmb zāmsa nebã kaoreng sãn ya ninsaalb tōod bala."
- 8 Yāmb basda Wẽnnaam tōod n sakd ninsaalb minindu.
- 9 A Zezi kēnga taoor n yeele: Yāmb tara slem n maandẽ n basd Wẽnnaam tōodã kēnga n sakd y mens minindu.
- 10 Bala, a Moyiis ra yeelame: "Waoog f ba la f ma, la ned sã n paog a ba bɪ a ma bɪ b kv-a."
- 11 La ne yāmba, ned sã n yeel a ba bɪ a ma: "Mam sãn da na n sōng yāmb ne bũmb ningã, a lebga korbã, sãn dat n togs ti kũun Wẽnnaam yĩnga," a ka yell ye.
- 12 Yāmb ka le sakd t'a maan baa fvi a ba bɪ a ma yĩng ye.
- 13 Woto, yāmb minindã yāmb sãn karemd nebã kutdame ti Wẽnnaam goamã lebg zaalem. La yāmb maanda bũmb a woto buud wvsgo.
- 14 Dẽ poore, bāmb leb n boola neb kvvngã n yeel-ba: Yāmb fãa, kelg-y maam la y bānge.
- 15 Bũmb ka be n kēed ninsaal pvğẽ n tõe n kut t'a lebg rēgd ye. Yaa bũmb ning sãn yit ninsaal pvğẽ wã n kutd t'a lebg rēgdo.
- 16 Sãn tar-a tvb sãn wvmda, bɪ a wvm.
- 17 Bāmb sãn bas nebã n kē roogẽ, b karen-biisã soka bāmb yel-bũn kãng vōore.
- 18 La a Zezi yeel-b lame yaa: Yāmb me yam ka vēneg laa? Yāmb ka wvmd ti bũmb sãn be yung n kēed ninsaal pvğẽ ka tõe n kut t'a lebg rēgd laa?
- 19 Bala, bõn-kãng ka kēed yẽ sũurã pvğẽ ye, a kēeda a pvğẽ ti b yaool n ti yiis-a n bas we-kēnga. (A Zezi goma a woto n na n wilg ti rub fãa yaa sãn na ru.)
- 20 Bāmb leb n yeelame: Yaa bũmb ning sãn yit ninsaal pvğẽ wã n kutd t'a lebg rēgdo.
- 21 Bala, yaa pvğẽ, ninsaalb sũyã pvus la bõn-wēnsã yita: tags-wēnse, tvvm-dēgdo,
- 22 wagdem, nin-kvvre, yoobo, yāo-beedo, pv-toogo, slem, rāmbgo, sũ-kiiri, nin-tvvre, titaam la yalem-tagsgo.
- 23 Bõn-wēn kãens fãa yita ninsaal pvğẽ n kutdẽ t'a lebg rēgdo.

Siiri Fenisi pag tēbo

24 A Zezi basa zī-kānga n kēng Tur soolmē. Bāmb kēe roogē n ka rat ti ned bāng ye, la b ka tōog n soond ye.

25 Bala, zīn-dēgd n dag n tar pag a yembr bi-pugla, la pagā wuma a Zezi kibare, n wa n wōgemd bāmb taoore.

26 Yē yaa Gerk sēn yit Siiri Fenisi. Yē kosa bāmb ti b rig zīnā sēn tar a biigā.

27 A Zezi yeela yēnda: Bas ti kambā rī n tūg nanda, bala, a ka zems ti b rīk kamb rub n kō ba-bi ye.

28 Yē leoka bāmb yaa: Zu-soaba, yaa sīda, la ba-bi sēn be taabl tēngr rīta kambā rī-zersā.

29 Dē, bāmb yeel-a lame yaa: Gom-kānga yīng bī f kēnge. Zīnā yiime n bas f bi-puglā.

30 La yē sēn ta yiri, a mikame ti zīnā yīi n basa a bi-puglā t'a gāe a gāagē.

A Zezi maaga rao sēn ya bidg la wunga

31 A Zezi basa Tur soolem n leb n tū Sūdō n puvug Dekapol n kēng Galile mog-kāsengā sēne.

32 B waa ne wung sēn ya bidg bāmb nengē n kos-b ti b tik-a ne b nusi.

33 Bāmb peega yēnda kuvngā suk n yī kēnga, n ning b nus-bi a tubā pusē, la b tubsame, n tēk a zelemdā ne kolkoodā,

34 n yaool n nak n ges yīngr n wē sir n yeele: "Effata", sēn dat n togs ti yoke.

35 Tao-tao bala, a tuba yoosame, la a zelemdā lakame t'a gomd sōama.

36 A Zezi sagla bāmb ti b ra togs ned ye. La bāmb sā n sagendē, b moondame n yud pīnda.

37 Nebā yēesa hal wusg n yetē: Bāmb maanda būmb fāa neere. Bāmb kitdame ti baa wums wumdē, ti mugs gomda.

Mark 8

A Zezi dulga neb tus a naase

1 Ra-kāense, neb wusg sēn leb n tigim taaba, la b ka tar rub sēn na rī, a Zezi boola b karen-biisā n yeel-b yaa:

2 Kuvngā nimbāaneg tara maam, bala, rasem a tāab moasā la b be ne maam n ka tar rub sēn na rī ye.

3 Mam sā n kut ti b kuil ne kom, b na n tadga sorē, bala, kēer sēn yiē zārame.

4 Bāmb karen-biisā sok-b lame yaa: Ned na n yu a wān n paam bur weoogē ka ti sek bāmba fāa?

- 5 A Zezi soka bāmb yaa: Yāmb tara bur a wāna? Bāmb leokame t'a yopoe.
- 6 Dē, bāmb kitame ti kuvngā zīnd tēnga. Bāmb dika bur a yopoe wā, la b sēn ning-a bark n sa, b kaoome n kō b karen-biisā ti b puɪ nebā, la b puɪ-b lame.
- 7 La bāmb dag n tara zīm-bōoneg bilfu. La a Zezi sēn ning-a barka, b yeelame ti b puɪ rē me.
- 8 Nebā dume n tige. La karen-biisā wuka bur-gursā sēn kellā peog a yopoe n zā.
- 9 Sēn dt-bā sōor kolga neb tus a naase. Dē poore, a Zezi kuils-b lame.
- 10 Tao-tao bala, bāmb ne b karen-biisā kēe koom-koglgā n kēng Dalmanuta.

Fariisē-dāmbā kosa bānde

- 11 Fariisē-dāmba waame n sung n gom ne a Zezi. La sēn na ytlē n mak a Zezi, b kosa bāmb ti b wa ne bānd sēn yit yīngri.
- 12 A Zezi wēe sir-kāseng b sūurē n yeele: Bōe ti zamaan kāngā nebā baood bānde? Mam yeta yāmb sid ti zamaan kāngā nebā kōn tol n paam bānd ye.
- 13 Dē, a Zezi basa bāmb n kē koom koglg n kēng ko-kāsengā rvunde.

Fariisē-dāmbā ne Herood rā-bulle

- 14 B karen-biisā yīmame n ka zi bur ye. Yaa bur a yen tāa bal la b dag n tar koglgā pugē.
- 15 A Zezi sagla bāmb woto: Gūus-y y mens neer ne Fariisē-dāmba la Herood rā-bulle.
- 16 B karen-biisā yēsa ne taab n yeel ti yaa bāmb sēn ka tar burā yīng la a Zezi gom a woto wā.
- 17 A Zezi bāngame n sok-b yaa: Yaa a wān ti yāmb yēsd ne taab n yetē ti yaa yāmb sēn ka tar burā yīnga? Yāmb yam ket n nan ka vēneg laa? Yāmb ket n nan ka wum laa? Yāmb yamā kɪdame laa?
- 18 Yāmb sēn tar ninā y ka ne laa? "Yāmb sēn tar tobā y ka wumɪd laa? Yāmb ka tol n tar pu-tēer laa?"
- 19 Mam sēn kao bur a nu n kō neb tus a nu wā, yāmb wuka bur-gursā sēn kellā peog a wāna? Bāmb leokame ti piig la a yiibu.
- 20 La mam sēn kao bur a yopoe n kō neb tus a naasā, yāmb wuka bur-gursā sēn kellā peog a wāna? Bāmb leokame t'a yopoe.
- 21 La a Zezi sok-b lame yaa: Yāmb ket n ka wum laa?

A Zezi maaga zoang Betsayida

- 22 Bāmb kēnga Betsayida, la b waa ne zoang a Zezi nengē n kos bāmb ti b sus-a.
- 23 Bāmb gāda zoangā nug n tē-a n yi tēngā, n tubs kolkood n ning a ninā, n tik-a ne b nusi, n sok-a a sā n yāta būmbu.

24 Zoangã gesame la a leok ti yê nee nebã, la b wênda wa tuse, la b këndame.

25 A Zezi leb n tika yê ninã ne b nusã yesa. La zoangã sên ges kûii, a ninã pukame t'a ne vëenega.

26 Dê, a Zezi kuilsa yê a yiri, n yeel-a t'a da kê têngã pugê ye.

A Pɔyɛɛr kaseto

27 A Zezi ne b karen-biisã kênga têns sên pê têng sên boond ti Filip Sezaare. La b sên be sorê, a Zezi soka b karen-biisã ti nebã yetame ti bãmb a Zezi yaa ãnna?

28 B leokame ti kêer yetame t'a Zãmbatiis, ti kêer yetê t'a Eli, ti kêer me yetê ti Wënnam no-rëesdbã ned a yembre.

29 La a Zezi sok-b lame yaa: La yãmba, yãmb yetame ti mam yaa ãnna? A Pɔyɛɛr leoka bãmb n yeel ti b yaa Kiristã.

30 A Zezi sagla bãmb neer ti b ra togs ned yôwã ye.

A Zezi pïnd n goma b kûum la b vuugr yelle

31 Dê, a Zezi sungame n zãms b karen-biisã n yeel ti yaa tle ti Ninsaal Bi-riblã nams wusgo, la ti têngã nin-kêembã ne maan-kvudbã kãsem-dãmbã, ne tôog karen-saam-dãmbã na n zãgsa bãmba, la ti b na n kuv bãmba, la ti ra-yit-n-daarã, bãmb na n vuugame.

32 Bãmb wilga bôn-kãens vëenega. La a Pɔyɛɛr boola bãmb kênga, n sung n zab bãmba.

33 A Zezi leb n wënegame n ges b karen-biisã, n leng a Pɔyɛɛr n yeele: Svtãana, leb mam poorê, bala, fo tagsgã ka Wënnam tagsg ye, yaa ninsaalb rënda.

34 Dê, bãmb boola b karen-biisã ne neb kvungã n yeel-b yaa: Ned sã n dat n tũ maam, bɩ a kus a mengã raabo, n dɩk a ra-pɩk n tũ maam.

35 Bala, ned ning fãa sên dat n gũ a vum, a vumã na sãam, la ned ning fãa sên na bas a vum mam yïnga la koe-noogã yïnga, a na pöse.

36 La ned sã n paam dũni bũmb fãa n yaool n bas n ki, bõe yôod la a paam a pugê?

37 Ninsaal na n teka a vumã ne bõe?

38 Mam yelle la mam goamã sã n ya yãnd ne nina zamaan kãngã nebã sên ya yoaadbã la yel-wên maandbã suka, yê me yell na n yu yãnd ne maam a Ninsaal Bi-riblã, wakat ning mam sên na n wa ne m ba wã naam la ne maleg-sõmyã.

Mark 9

1 A Zezi leb n yeela nebã yaa: Mam yeta yãmb sɩda, ti neb n be ka n ka na n ki hal ti b yãnd Wënnam soolemã sên wat ne pãnga.

A Zezi neng tedgre

- 2 Yı ti rab-yoaablē, a Zezi peega a Pıyεer ne a Zak la a Zā n tall bāmb bal n du tǎn-luglug zugu, zīg neb sēn ka be. La a Zezi nengā tedga bāmb taoore.
- 3 Bāmb futā pundame, n ya peels n yud dūni neb sēn tōe n kut ti yı.
- 4 A Eli ne a Moyiis puka bāmb taoore, n gom ne a Zezi.
- 5 A Pıyεer yeela a Zezi yaa: Karen-saamba, yaa neer ti d pa ka, ti d tilg fu-rot a tǎabo: yāmb a yembre, a Moyiis a yembre, a Eli a yembre.
- 6 A ra ka mi a sēn yet ye, bala, rabeem kāseng n da kē-ba.
- 7 Sawadg waa n luda bāmba, la koεeg yii sawadgē wā n yeele: Ada yaa mam Bi-ri-bl-nongre. Kelg-y-yā-a.
- 8 Tao-tao bala, karen-biisā wēnesame n ges zīga fāa, la b ka yā neda, sā n ka a Zezi bal sēn yes ne bāmbā.
- 9 Bāmb sēn sigd tǎngā, a Zezi yeela b karen-biisā ti b ra saag n togs ned būmb nins b sēn yā wā, hal ti Ninsaal Bi-ri-blā vuvug n bas kūum.
- 10 Bāmb talla koe-kāng bāmb soka, la b soka taab ti "vuvug n bas kūumā" vōor yaa bōe.
- 11 Karen-biisā soka bāmb woto: Yaa bōe ti tōog karen-saam-dāmbā yetē ti yaa tle t'a Eli reng n wa?
- 12 Bāmb leok-b lame yaa: Sıda, a Eli n na n deng n wa n lebs n maneg būmba fāa. La yaa bōe ti b guls ti yaa tle ti Ninsaal Bi-ri-blā nams wusgo la b paam paogre?
- 13 La mam yeta yāmb t'a Eli waame, la nebā maana yē wa b sēn data, wa b sēn pīnd n guls n gom a yellā.
- A Zezi riga zīn t'a yi n bas biiga
- 14 La bāmb sēn kolg b karen-biis a taabā nengē, bāmb yāa neb kuvng wusg sēn gūbg bāmba, la tōog karen-saam-dāmb sēn wēed nokoεem ne bāmba.
- 15 La nebā sēn yā a Zezi wā, a ling-b la wusgo, la b zoεeme n ti puvus-ba.
- 16 A Zezi soka nebā: Yaa bōe yell la yāmb gomd ne bāmba?
- 17 La rao a yen n zīnd kuvngā suk n leok bāmba: Karen-saamba, mam waa ne m biig yāmb nengē. Zīn sēn kitd ti ned lebg mukā n tar-a.
- 18 A sēn yōk-a zīg ning fāa, a lubd-a-la tēnga ti tǎntǎn-puud yit a noorē, ti biigā wāb a yēn n ture. La mam kosa yāmb karen-biisā ti b rig zīnā la b ka tōog ye.
- 19 A Zezi leoka bāmba: Yāmba, zamaan kāngā neb sēn ka tēbo, mam na n zīnda ne yāmb hal ti ta wakat bugo? Mam na n maana sū-mar ne yāmb hal ti ta wakat bugo? Tall-y biigā n wa ka.
- 20 La b tall-a lame n wa bāmb nengē. Tao-tao bala, zīnā sēn yā a Zezi, a rīmsa biigā ne pānga, hal t'a lvi tēng n bilimdē t'a tǎntǎn-puud yita.

- 21 A Zezi soka a ba wã: Wakat bug la a sung n maand biigã a woto? Yẽ leokame: Hal a sën ket n ya bilf wakate.
- 22 La naoor wvsgo, a lub-a-la bugmẽ bɪ koomẽ n dat n kv-a. La yãmb sã n tõe n maana bũmb bɪ y zoe d nimbãaneg n sõng-do.
- 23 A Zezi yeela yẽ yaa: Yãmb sã n tõe? Ned ning fãa sën tẽed tõe bũmb fãa.
- 24 Tao-tao bala, biigã ba zẽka a koεg n yeele: Mam tẽedame. Paas-y m tẽebã t'a paodame.
- 25 A Zezi sën yã kvvngã sën zoet n watẽ wã, bãmb lenga zĩn-dẽgdã n yeel-a: Zĩn sën maand ned t'a lebg muk la wvngã, mam yeta foom, yi n bas biigã la f ra leb n kẽ-a yes ye.
- 26 La zĩnã kelname, n zugs biigã ne pãng t'a lebg wa kũum, la a yi bas-a. Neb kẽer yeelame t'a kiime.
- 27 La a Zezi gãda a nug n zẽk-a, la a yik n yalsa yĩngri.
- 28 Wakat ning a Zezi sën kẽ roogẽ ti neb a taab ka be be, bãmb karen-biisã soka bãmb yaa: Bõe ti tõnd ka tõog n dig zĩn-kãngã?
- 29 A Zezi yeela bãmb yaa: Bõn-kãngã ka yita, ti sã n ka ne pvvsg ye.
A Zezi leb n goma b kũumã la b vvvgrã yelle
- 30 Bãmb yii be n pvvsg Galile. La a Zezi ka rat ti ned bãng bãmb sën beẽ ye.
- 31 Bala, bãmb zãmsa b karen-biisã n yeele: B na n ninga Ninsaal Bi-riblã neb nusẽ. B na n kv-b lame, la b kv-b ti rab tãtẽ, b na n vvvgame.
- 32 La bãmb karen-biisã ka wvm gom kãng vvoor ye, la b zoe rabeem n ka sok bãmb ye.
Ãnna n ya kãseng n yuda?
- 33 Bãmb taa Kapernawom, la a Zezi sën kẽ roogẽ, b soka b karen-biisã: Yaa bõe poorẽ la yãmb da wẽed nokoeemd ne taab sorã zugã?
- 34 La b sĩndame, bala, bãmb sën dag n be sorã zugã, b ra wẽeda nokoeemd ne taaba n dat n bãng sën ya-a kãseng n yud bãmb svka.
- 35 Dẽ, a Zezi zĩndame n bool b karen-biis piig la a yibã n yeel-b yaa: Ned sã n dat n yi taoor soaba, bɪ a yi neba fãa poorẽ soaba, la neba fãa tvmtvmda.
- 36 Bãmb peega bi-bilfu n yals-a bãmb svka, n kogl-a n yeel b karen-biisã:
- 37 Ned sã n deeg bi-bilf a woto mam yĩnga, yaa maam la a reeg-yã. La ned sã n deeg maam, ka maam la a reegt ye, yaa sën tvm-a maamã la a reeg-yã.
Sën ka kUSD-a tõnd bee ne tõndo

38 A Zã yeela bãmb yaa: Karen-saamba, tønd yãa rao a yembr t'a rigd zĩn-dãmb ne yãmb yvure, n yaool n ka tønd tũud-n-taag ye. La tønd gıdg-a lame a sãn ka tũud tøndã yĩnga.

39 A Zezi leokame n yeele: Da gıdg-y-yã-a ye, bala, ned ka be sãn na n maan bõn-bãnd ne mam yvure, n wẽneg n sãbs maam ye.

40 Ned sã n ka kUSD tũndo, a bee ne tũndo.

41 Mam yeta yãmb sıda, ti ned sã n kũ yãmb koom mam yĩng ti y yũ, yãmb sãn ya Kirist nebã yĩnga, a soab kũn kong a keoor ye.

Bõn-lakdse

42 La ned sã n maan kom-bõoneg kãens sãn tẽed maamã ned a yembr t'a lvi, sãn ya neer n yud a soab yĩnga, yaa b sãn na n loe a yubl ne neer kugr n lob-a ko-kãsensgã pugẽ. Neer kuga (9.42)

43 Fo nug sã n dat n maan foom ti f lvi, bi f fiug-a. Yaa neer ti fo yi nug-yend n paam vum sãn kũn sa, n yud ti fo tall f nus a yiibã n ti kũ bug-tẽnga, bugum sãn ka kiid pugẽ,

44 zĩig ning bãmb zũnzũy sãn ka kiida la bugum sãn ka kiida.

45 Fo naoor sã n dat n maan foom ti f lvi, bi f fiug-a. Yaa neer ti fo yi nao-yende, n paam vum sãn kũn sa, n yud ti f tall f nao a yiibã n ti kũ bug-tẽnga,

46 zĩig ning bãmb zũnzũy sãn ka kiida, la bugum sãn ka kiida.

47 Fo nif sã n dat n maan foom ti f lvi, bi f feog-a. Yaa neer ti f yi nin-feoog n kũ Wẽnnaam soolmẽ, n yud ti tall f nin a yiibã n ti kũ bug-tẽnga,

48 "zĩig ning bãmb zũnzũy sãn ka kiida la bugum sãn ka kiida."

49 Ti bõe, ned fãa na n paama yuglg ne bugum wa yamsem.

50 Yamsem yaa bõn-sõngo. La yamsem noosem sã n yi, yãmb na n maana bõe t'a leb n yi noogo? Tall-y yamsem noosem n zĩnd ne taab ne laafi.

Mark 10

Pag yiisgu la sud basbo

1 A Zezi yii be n kẽng Zude soolem pugẽ tẽnsẽ, la Zurdẽ rũnd a to wã. La neb kũng leb n tigma bãmb nengẽ, la bãmb leb n zãms-b lame wa b sãn mi n maandẽ wã.

2 Fariisẽ-dãmbã waa a Zezi nengẽ. B soka a Zezi sok-bẽdgo, n yeel ti rẽ yĩnga tũogã kũta rao noor t'a lebs a paga?

3 A Zezi leoka bãmba: A Moyiis tũogã yeela yãmb ti bõe?

4 Bãmb yeelame: A sakame ti b guls baosg sebr n kis-a la b rig-a.

5 A Zezi yeela bãmba: Yaa yãmb sũyã sãn diglmã yĩng la a Moyiis kũ yãmb tũ-kãnga.

- 6 La hal dūni sungrē, "Wēnnaam naana rao la paga.
- 7 Yaa woto yīnga, rao na n yii n basa a ba la a ma, n zīnd ne a paga.
- 8 La bāmb b yiibā fāa na n lebga yīng a yembre." Woto, bāmb ka leb n ya a yiib yes ye, bāmb yaa yīng a yembre.
- 9 Dē, bɪ ninsaal da welg būmb nins Wēnnaam sēn lagem ne taab ye.
- 10 Bāmb sēn kē roogē, b karen-biisā le soka bāmb koe-kāng yelle.
- 11 A Zezi yeela bāmb yaa: Ned sā n dig a pag n dɪk pag a to, a yaa yoaad a pipi pagā nifē.
- 12 La pag sā n bas a sɪd n dɪk a to, a maanda yoobo.

Kom-bōoneg ne a Zezi

- 13 Neb talla kom-bōoneg n wa a Zezi nengē tɪ b sus-ba, la b karen-biisā lenga neb nins sēn wa-b ne-bā.
- 14 A Zezi sēn yā bōn-kānga, a ka yɪ b sūurā noog baa bilf ye. La bāmb yeela b karen-biisā yaa: Bas-y kom-bōonegā tɪ b wa mam nengē la y ra gɪdg-b ye, tɪ Wēnnaam soolmā yaa neb nins sēn wēnd-b bāmbā yīnga.
- 15 Mam yeta yāmb sɪda tɪ ned ning fāa sēn kōn deeg Wēnnaam soolmā koeg wa bi-bilfu, a kōn kē be ye.
- 16 Dē, bāmb deega kambā n tik-b ne b nusi, n ning-b barka.

Arzek soaba

- 17 A Zezi sēn yik n dɪk sore, dao a yen n zoe n wa n yīgimd bāmb taoor n sok bāmb yaa: Karen-saamb sōngo, bōe la mam na n maan n paam vum sēn kōn sa?
- 18 A Zezi yeela yēnda: Bōe tɪ fo boond maam tɪ sōngo? Nin-sōng ka be tɪ sā n ka Wēnnaam b yen bala.
- 19 Fo mii tōodā: "Da kv ye. Da yo ye. Da zu ye. Da kɪs kaset-zīrī ye. Da zāmb ned ye. Waoog f ba la f ma."
- 20 Yē leoka bāmb yaa: Karen-saamba, mam saka rēnda fāa hal m yāadem wakat tɪ ta moasā.
- 21 A Zezi ges-a lame n noang-a. La bāmb yeela yēnda: Būmb a yen n paoog foom. Kēng n koos būmb nins fāa fo sēn tarā n kō naong rāmba, la fo na paam paoong arzāna, la wa n tū maam.
- 22 La koe-kāng kitame tɪ rao wā neng gānem t'a loog ne sū-sāoongo, bala, a rag n tara paoong wusgo.
- 23 A Zezi wēnegrime n ges n yeel b karen-biisā: A na n yu toog ne neb nins sēn tar-b arzgsā tɪ kē Wēnnaam soolmē.

- 24 A Zezi gom-kāng yeesa b karen-biisā, la a Zezi kēnga taoor n yeel-ba: M kamba, ad na n yu toog ne neb nins sēn teegd arzogsā ti b kē Wēnnaam soolmē.
- 25 A yaa naana ti yugemd tū fu-pīim yōorē n looge, n yud ti arzek soab kē Wēnnaam soolmē.
- 26 Bāmb karen-biisā yeesg paasame ti b sok taab yaa: Dē, āna n tōe n paam fāagre?
- 27 A Zezi gesa bāmb n yeele: Ninsaal ka tōe bōn-kāng ye, la ka a woto ne Wēnnaam ye. Bala, Wēnnaam tōee būmb fāa.
- 28 A Piyēer sungame n yeel bāmba: Gese, tōnd basa būmba fāa n tūud yāmba.
- 29 A Zezi leokame: Mam yeta yāmb sɪda, ti ned ka be sēn na n bas a yiri, bɪ a ba-bi-raopa, bɪ a ba-bi-pogse, bɪ a ma, bɪ a ba, bɪ a kamba, bɪ a put mam yīnga la koe-noogā yīnga,
- 30 n ka paam yiyā, la ba-bi-raopa la ba-bi-pogse, la ma-rāmba, la kamba, la put naoor koabga, la namsg ye. La wakat sēn wata, a na paam vum sēn kōn sa.
- 31 Taoor rāmb wɔsg na n lebga poorē dāmba, ti poorē dāmb wɔsg lebga taoor dāmba.
- A Zezi leb n togsa b kūuma ne b vuvgrā yell naoor a tāab soaba
- 32 Bāmb bee sorē n dabd Zeruzalem, la a Zezi luu bāmb taore. Bāmb karen-biisā yeesame, la neb nins sēn dag n pugd bāmbā da maanda yure. A Zezi leb n peega b karen-biis piig la a yiibā n sung n togs-b būmb nins sēn na n paam bāmbā.
- 33 Gese, tōnd dabda Zeruzalem, la b na n yōka Ninsaal Bi-riblā n kō maan-kvudbā kāsēm-dāmbā ne tōog karen-saam-dāmbā. La b na n kaoo bāmb buud n yeel ti b kv-ba. B na n ninga bāmb bu-zēms nusē,
- 34 b na n yaala bāmba, n tubs bāmb kolkoodo, n pāb bāmb ne kalwaase, n kv bāmba. La b ki ti rab tātē, b na vuvge.
- A Zak ne a Zā kosgo
- 35 A Zebde kom-dibli a Zak ne a Zā kolga a Zezi n yeel bāmb yaa: Karen-saamba, tōnd datame ti yāmb maan būmb ning tōnd sēn na n kos yāmbā n kō-do.
- 36 A Zezi soka bāmba: Bōe la yāmb dat ti mam maan n kō yāmba?
- 37 Bāmb yeelame: Yāmb sā n wa n be y naama sēn tar ziirā pugē, sak-y ti tōnd ned a yembr zīnd yāmb dutgo, t'a to wā zīnd yāmb goabga.
- 38 A Zezi leoka bāmb yaa: Yāmb ka mi būmb ning yāmb sēn kotā ye. Dē yīnga, yāmb tōee n yūu bōn-yūudl ning mam sēn na n yū wā, la y reeg toog ning mam sēn na n deegā?
- 39 Bāmb yeelame ti b tōeeme! La a Zezi leoka bāmba: Yaa sɪda, yāmb na n yūu bōn-yūudl ning mam sēn na n yū wā, la y reeg toog ning mam sēn na n deegā.

- 40 La a ka be ne maam ti sak ti yāmb zīnd mam dutgo wall mam goabg ye. La neb nins Wēnnaam sēn segl zī-kāng b yīngā na paam-a.
- 41 Karen-biis piigā sēn wum gom-kāngā, b sūur sāama ne a Zak la a Zā.
- 42 A Zezi boola bāmb n yeel-b yaa: Yāmb mi ti neb nins nebā sēn get wa soolem nanamsā maanda b nebā pānga, la ti nin-kāsemsā soo bāmb ne pānga.
- 43 La a kōn yī a woto yāmb suk ye. Ned sā n dat n yī kāseng yāmb sukā, bī a yī yāmb tumtumda.
- 44 La ned sā n dat n yī taor soab yāmb sukā, bī a yī yāmb fāa yamba.
- 45 Tī bōe, Ninsaal Bi-riblā sēn wa wā, ka ti nebā na tum bāmb yīng ye, la yaa ti tum nebā yīnga, la ti kō b vum ti yī yaoodo, ti neb kuvng wusg tōe n paam yolsgo.
- Zoang a Bartime nin pukri
- 46 Bāmb taa Zeriko. La bāmb sēn yit Zeriko ne b karen-biisā la neb kuvng wusgā, a Time biig a Bartime ra zī sorā kireng n bōosdē.
- 47 Yē sēn wum ti yaa Nazaret Zezi n watā, a sungame n kelem n yeele: Zezi! A Daviid Bi-ribla! Zoe-y mam nimbāanega.
- 48 Neb wusg lenga yēnda n yeel-a t'a sīndi, la a zēka a koeg n yud pīnd n yeele: A Daviid Bi-ribla, zoe-y mam nimbāanega!
- 49 A Zezi yalsame n yeel ti b bool-a. La b boola zoangā n yeel-a: Keng f sūuri. Yik ti b boonda foom.
- 50 Zoangā loba a fuug tēng n yik wugup, n wa a Zezi nengē.
- 51 A Zezi sok-a lame yaa: Bōe la fo rat ti mam maan n kō foom? Zoangā leoka bāmb n yeele: M karen-saamba, m data m ninā pukri.
- 52 La a Zezi yeel-a lame: Kēnge! Fo tēeb n maag foom. Tao-tao bala, a paama a nini, la a sungame n tū a Zezi sorā zugu.

Mark 11

A Zezi kēeda Zeruzalem ne waoogre

- 1 Bāmb sēn kolg Zeruzalem n pēneg Betfaaze la Betani, oliiv tus tāngā sēne, a Zezi tuma b karen-biis a yīib n yeel-b yaa:
- 2 Kēng-y tēng ninga sēn be-a yāmb taorā. Yāmb sā n kē tēngā bala, y na n yāa bōn-bil sēn loe, ned sēn nan ka zomb-a ye. Lok-y-yā-a n wa-ne ka.
- 3 Ned sā n sok yāmb ti yaa bōe ti yāmb maand a woto? Bī y leok-a ti yaa Zu-soabā n dat-a, la bāmb na n kitame ti b leb n tall-a n wa ka moas-moasā bala.
- 4 Bāmb karen-biisā kēngame n ti yā bōn-bil sēn loe zak noore, sorā kirenga, la bāmb lok-a lame.

5 Neb kēer sēn be be soka bāmb yaa: Yāmb maanda bōe? Yaa bōe ti yāmb lokd bōn-bilā?

6 Bāmb leoka wa a Zezi sēn da yeel bāmbā, la b basa bāmb ti b looge.

7 Bāmb waa ne bōn-bilā a Zezi nengē, n palg-a b futu, la a Zezi zomb-a lame.

8 Neb wvsg yeeda b fut sorā zugu, ti kēer gāneg tus vāad b sēn kao put pvšē.

9 Neb nins sēn be a Zezi taorā ne neb nins sēn pvgd bāmbā kelmame n yeele: Hozaana! Bark bee ned ning sēn wat ne Zu-soaba yvvrā zugu!

10 Bark bee soolem ning sēn wat-a wā, tōnd ba a Daviid soolmā zugu. Hozaana hal saasē!

11 A Zezi taa Zeruzalem n kē wēnd-dooḡē wā. La bāmb sēn ges būmbā fāa n sa, rē ti zīigā sobgame. La b yii be ne b karen-biisā piig la a yiibā n kēng Betani.

Kankang paama kāab-wēnga

12 Vēkembeoog yibeoogo, bāmb sēn yit Betani, kom da tara a Zezi.

13 La b sēn tool n yā kankang sēn tar vāad yuga, bāmb kēngame n na n ti ges b sā n na paam būmb beene. La b sēn kolge, b ka yā būmb ye, yaa vāad bala: Bala, kankam wakat nan ka ta ye.

14 Dē, bāmb yeela kankangā yaa: Ned kōn leb n dt fo biis yes ye, abada. La bāmb karen-biisā wvname.

A Zezi riga koasdb wēnd-dooḡē wā

15 Bāmb taa Zeruzalem, la a Zezi sēn kē wēnd-dooḡā zakē, b sungame n dig neb nins sēn koosda, wall b raad beene wā. La b leebe ligd tekdbā taabl-dāmba la wan koasdbā goeelse.

16 La bāmb ka sak ti ned baa a yen zā teoog n pvvsg wēnd-dooḡā zak ye.

17 La bāmb zāmsa nebā n yeele: Rē yīnga, b ka gvls ti "b na n boola mam doogā ti pvvsg roog buud fāa yīng" sida? La yāmb maan-a lame t'a lebg wagda geongo.

18 Maan-kvvdā kāsem-dāmbā ne tōog karen-saam-dāmbā wvma a Zezi gomdā, la b baoo sor ning b sēn na n tū n kv-ba. Bāmb dag n zoeta a Zezi, bala, b zāmsgā ra kēe neb kvvngā sōama.

19 La zī-sobd sēn ta, a Zezi yii tēngā ne b karen-biisā.

Kankangā kvvme

20 La yibeoogo, bāmb sēn loogda, b yāa kankangā sēn kvv ne a yēgā fāa.

21 A Pvyer sēn tēeg būmb ninga sēn dag n maanā, a yeela a Zezi yaa: Karen-saamba, ges-y-yā! Kankangā yāmb sēn dag n kāab wēngā, a kvvme.

22 A Zezi yeela bāmba: Maan-y tēeb ne Wēnnaam.

23 Mam yeta yāmb sɪda, tɪ ned sã n yeel tãn-kãngã t'a serg a sãn beẽ wã n kẽ ko-kãsensã pugã, la a sã n ka sãmb a sũurã pugẽ, la a sã n tẽ tɪ bũmb ning yẽ sãn yeelã na n yume, Wẽnnaam na n kitame tɪ yɪ a woto.

24 Yaa woto yĩnga, mam yeta yāmba: Bũmb ning fãa yāmb sãn na pɔɔs n kose, bɪ y tẽ tɪ y reeg-a lame, la yāmb na yã t'a pidsame.

25 Yāmb sã n yas yĩngr n pɔɔsdẽ, yāmb sã n tara yell ne neda, bɪ y kō-a sugri, tɪ yāmb ba sãn be arzãnã me kō yāmb sugr y beegrã yĩnga.

26 La yāmb sã n ka maan sugri, yāmb ba sãn be arzãnã me kōn maan yāmb sugr ne y beegrã ye.

A Zezi reega b noorã yɛene?

27 Bãmb leb n kēnga Zeruzalem yesa, la a Zezi sãn gōod wënd-doogẽ wã, maan-kuɔdbã kãsem-dãmbã ne tōog karen-saam-dãmbã, ne kãsem-dãmbã waa bãmb nengẽ n sok-b yaa:

28 Yāmb maanda bõn-kãens ne no-bugo, la ãnna n kō yāmb noor tɪ y maane?

29 A Zezi leoka bãmb yaa: Mam na n soka yāmb sokr a yembre. Leok-y maam tɪ mam na yaool n togs yāmb mam sãn paam noorã zĩig ning n maand bõn-kãensã.

30 A Zã lɪsgã yii arzãn bii, bɪ ninsaalb nengẽ? Leok-y maam.

31 La bãmb yẽsa ne taab a woto: Tõnd sã n leok t'a yii arzãna, bãmb na n yeelame tɪ la yaa wãn tɪ tõnd ka tẽ-a?

32 La tõnd sã n yeel t'a yii ninsaalb nengẽ, ha!... Bãmb dag n zoeta nebã, bala, nebã ra tẽedame t'a Zã sɪd yaa Wẽnnaam no-rɛes hakuka.

33 Dẽ, bãmb leoka a Zezi tɪ b ka mi ye. La a Zezi yeela bãmba: Mam me kōn togs yāmb mam sãn paam noorã zĩig ning n maand bõn-kãensã ye.

Mark 12

Nasaar sib pɔɔg koaadb yel-bũndi

1 Dẽ poore, a Zezi singame n tão bãmb yel-bũnd n yeele: Dao a yen n da sel a nasaar sib tuse, n wẽ yãgr n gũbg-a, n tuk divẽ wẽkr boko la a me gãosgo. La yẽ gũnug-a-la ne sib koaadba la a bas n tog sore.

2 La bõn-buɔng sãn ta, yẽ tuma tumtumɔd sib koaadbã nengẽ t'a tɪ reeg a pɔɔr n wa n kō-a.

3 La bãmb yõka yẽnda n pãbe, n dig-a t'a lebg a nug-zaala.

4 La yẽ leb n tuma tumtumɔd a to bãmb nengẽ, la b pãba yẽ zugã n yaal-a.

5 Yẽ tuma a tãab soaba, la b kuv yẽnda. La yẽ tuma neb a taab wɔsgo, la b pãba kẽere, n kuv kẽere.

6 Nin-yend tãa n da ket yê sên tõe n tume: A bi-ribl nongre. Yê yaool n tuma yênda n tagsdê: B na n waooga mam biigã.

7 La sib koadb kãens yêsa ne taab n yeele: Yaa yõwã n na n soog a ba wã paoongã. Wa-y ti d kv-a ti paoongã lebg tõnd dënda.

8 La bãmb yõka yênda n kv, n yiis-a nasaar sibã puvgê n lob keenga.

9 Woto wã, nasaar sib puvgã soab na n maana bõe? Yê na n waame n kv sib koadb kãense, la a rik puvgã n gûnug koadb a taaba.

10 Yãmb nan ka karem guls-sõmyã koe-kãngã laa? Kugr ninga tân-metbã sên zãgsã lebga roogã pãng kugri, a soakã zïigê wã.

11 Yaa Zu-soabã n kut t'a yî a woto, la a yaa bõn-kãseng tõnd nifê. Gãosg nasaar sib puvgê (12.1)

12 Maan-kvudbã kãsem-dãmbã ne tõog karen-saam-dãmbã la kãsem-dãmbã da rat n yõka a Zezi, la b zoe kuvngã. B bãngame ti yaa bãmb yell la a Zezi gom yel-bũndã pugê. La b basa a Zezi n looge.

Zemsame ti yao Sezaar yõor yaoodo?

13 Bãmb tuma Fariisê-dãmba kêer ne Herood poorê dãmb kêer ti b ti maan sulem n kut t'a Zezi gom n yõk b meng n kõ-ba.

14 B waa n yeela a Zezi a woto: Karen-saamba, tõnd miime ti yãmb yaa sid soaba, la ti yãmb ka zoet ned baa a yen: Bala, yãmb ka tũusd neb ye. La yãmb zãmsda nebã Wënaam sorã ne sida. Dê yïnga, a zemsa ne tõnd tõogã ti yao Sezaar yõor yaood bi a ka zemse? Tõnd tog n yaome bii, bi d ka tog n yao?

15 A Zezi sên mi b zãmbã leoka bãmb yaa: Yaa bõe ti yãmb makd maam? Wa-y ne lagf a yen ti m gese.

16 La b talla a yen n wa n kõ bãmba. La a Zezi sok-b lame yaa: Maasmã ne yuvrã yaa ãna rënda? Bãmb leokame ti yaa Sezaar rënda.

17 Dê, a Zezi yeela bãmb yaa: Lebs-y Sezaar bũmb nins Sezaar sên so, la y lebs Wënaam bũmb nins Wënaam sên so. A Zezi leokrã yeesa bãmba.

Sokr kũum vuvgr poorê

18 Saduusê-dãmba sên yet ti kũum vuvgr ka be wã waa a Zezi nengê n sok bãmb a woto:

19 Karen-saamba, a Moyiis ra gulsame n yeel tõnd ti: "Ned sã n ki n bas a paga, n ka tar biiga, bi a ba-biig reeg a pagã n dog kamb a ba-biigã yïnga."

20 Raop a yopoe n da be n ya ba-biisi. Kêem soabã peega paga, la a kiime n ka paam biig ye.

21 Yiib soabã reega pugkõorã, la yênda me kiime n ka paam biig ye. Tãab soaba me yu a woto.

22 Bāmb b yopoe wā ned baa a yen ka paam biig ye. Bāmb fāa sēn ki, pagā me yaool n kiime.

23 Kūum vuvgr wakate, pagā na n yu ānna soab paga? Bala, yē yu bāmb b yopoe wā fāa paga.

24 A Zezi leoka bāmba: Ka yāmb sēn ka wumd guls-sōamyā, wall Wēnnaam pāngā vōor yīng la yāmb tudg-y sīda?

25 Tī bōe, kūum vuvgr wakate, raop ka na n le rigs pagba, pagb me ka na n kuil sīdba: Bāmb na n yu wa malegsā sēn be arzānā.

26 La ne kūum vuvgrā yelle, yāmb nan ka karem a Moyiis sebrē wā, Wēnnaam sēn gom ne a Moyiis to-to, tuugā sēn wit bugma sēegē wā n yeele ti: "Mam yaa a Abraham Wēnnaam, a Izak Wēnnaam la a Zakob Wēnnaam" laa?

27 Wēnnaam ka kūum Wēnnaamā ye b yaa nin-vuse Wēnnaam. Ad yāmb tudgrā yaa kāsenga!

Tōog sēn ya kāseng n yuda

28 Tōog karen-saamb a yembr sēn wum bāmb goama, la a sēn yā t'a Zezi leoka bāmba ne yam, a kolgame n sok bāmb yaa: Tōodā fāa svka, bug n yuda?

29 A Zezi leokame n yeele: Ad tōog ning sēn yud-a wā: "Israyel dāmba, kelg-y-yā. Zu-soaba, tōnd Wēnnaamā yaa Zu-soab b yen tāa.

30 Nong Zu-soaba fo Wēnnaam ne f sūur fāa la f ratem fāa la f yam fāa la f pāng fāa."

31 Tōog ninga sēn pugd-a yē la woto: "Nong f to wa f menga." Tōog ka be sēn yud bāmba ye.

32 Tōog karen-saambā yeela bāmb yaa: Karen-saamba, y gomd yaa sīda. Wēnnaam sīd yaa b yen tāa, la a to ka be kal bāmb bala,

33 la ti nong bāmb ne f sūur fāa la f yam fāa la f pāng fāa, la ti nong f to wa f menga, a yuda maand sēn yōogd bugum la maand buud a taabā fāa.

34 A Zezi sēn yā ti yē leoka ne yam, b yeel-a lame: Fo ka zār ne Wēnnaam soolem ye. La ned baa a yen ka saag n le sok bāmb būmb ye.

Kirist yaa ānna biiga?

35 A Zezi sēn zāmsd nebā wēnd-doogē wā, b sokame: Yūta a wān ti tōog karen-saam-dāmbā yetē ti Kirist yaa a Daviid biiga?

36 Sug-sōng kitame t'a Daviid meng yeel ti: "Zu-soaba yeela mam Zu-soaba yaa: Zīnd mam dtgo, hal ti m kit ti f tab f beebā n zīē."

37 A Daviid meng boonda bāmb ti Zu-soaba. Dē, bāmb na n yu a wān n le yī a Daviid biiga? La neb kuvng wvsg kelga bāmb ne sū-noogo.

A Zezi gomda tōog karen-saam-dāmbā yelle

38 Zāmsgā pugē, a Zezi yeela nebā yaa: Gūus-y y mens ne tōog karen-saam-dāmbā sēn nong n gō ne fu-beda, n dat ti nebā puvsd bāmb raas pvsā.

39 Bāmb baooda waoogr zaoods karen-dotē la rub zīisē.

40 Bāmb gvsda pugkōap paoongo, la b puvsd puvss-wogd nebā gesg yīnga. Bāmb na n paama sibgr sēn ya toog n yud a taabā.

Pugkōor kōo kūuni

41 A Zezi zīndame n tees b neng ligdā koglgā, n get kuvngā sēn ningd ligdā be wā. Arzgs rāmb wvsg ninga ligd wvsgo.

42 Pugkōor a yen sēn ya naong soab n wa n ning lagd-bōoneg sēn zem tāma.

43 La a Zezi boola b karen-biisā n yeel-ba: Mam yeta yāmb sūd-sūd ti pugkō-kāngā sēn ya naong soabā kōome n yud neba fāa sēn ning ligd ligdā koglgē wā.

44 Ti bōe, bāmb ned kam fāa tum n yōngame n ningi, la yē sēn ka tarā, a pusa a meng zāng n kīse, hal a rub ligdi.

Mark 13

Bān sēn wilgd wakat saabo

1 A Zezi sēn yit wēnd-dooḡē wā, bāmb karen-biig a yembr yeela bāmb yaa: Karen-saamba, ges-y kugā neerlem la rotā bedrem!

2 A Zezi leoka yēnda: Fo nee ro-kāsems kāensā? Kugr baa a yen kōn pa a to zug b sēn kōn leeb n lub ye.

3 A Zezi zīnda oliiv tus tāngā sēn be wēnd-dooḡā neng taorā zugu. Bāmb sēn ya b yen ti neb a taab ka be ne bāmba, a Piyēer ne a Zak la a Zā la André kosa a Zezi a woto:

4 Wilg-y tōnd bōn-kāng sēn na n wa wakat ninga, la bānd sēn na n wilg bōn-kāens fāa saab wakate.

5 La a Zezi sungame n yeel bāmba: Gūus-y y mens neer ti ned da tōog n tudg yāmb ye.

6 Bala, neb wvsg na n dika mam yvur n wa n yeel ti bāmb yaa maam, la b na n tudga neb wvsgo.

7 Yāmb sā n wum zabr rāamde, la y wum zabr kibare, bi y ra yees ye, ti bōe, yaa tile ti bōn-kāens fāa zīndi, la rē nan ka wakat saab nand ye.

8 Tēng a ye rāmb na n yika zabr ne tēng a to rāmba, ti soolem a ye rāmb yik ne soolem a to rāmba. La tēn-digimdg na n zīnda zīig-zīiga, la kom na n zīndame. Bōn-kāens fāa na n yu wa rogem toog singr bala.

9 Gūus-y y mense. Neb na n yōga yāmb n kēng buvd zīisē, la b na n pāba yāmb karen-dot puse. Neb na n yōga yāmb n kēng Gvverneer dāmba la rīm-dāmb taoor mam yīnga, ti bāmb paam n wum kasetā.

- 10 Yaa tle ti koe-noogã reng n moon tẽnsã fãa puse.
- 11 La b sã n yõg yãmb n kẽnd buvdã zĩgẽ, bɪ y ra maan yur ne yãmb sẽn na n ti yeel ti bũmb ning ye. Togs-y bũmb ning Wẽnnaam sẽn na n wilg yãmb wakat kãngã, bala, ka yãmb n na n gom ye, yaa Sug-sõngo.
- 12 Ned na n zãmba a ba-biig ti b kv-a. Kamb na n yika ne b ba-rãmb la b ma-rãmba, n kit ti b kv-ba.
- 13 Neb na n kisga yãmb mam yuvrã yĩnga, la ned ninga fãa sẽn na yals kãenkãe hal ti wakat ta na paam fãagre.
- 14 Yãmb sã n wa n yã "sãoong bõn-wẽngã" t'a be zĩig ning sẽn ka zems t'a beẽ wã - bɪ sẽn karemd-a wã wum a võor sõama - bɪ neb nins sẽn be Zude soolmẽ wã zoe n du tãensã.
- 15 Bɪ ned ning sẽn be a roog zug ra sig n kẽ a roogẽ n na n dik bũmb ye.
- 16 La bɪ ned ning sẽn be a puvgẽ ra lebg n ti rik a fuug ye.
- 17 Pagb nins sẽn tuta la sẽn yẽsemɗ kamb na yã toog da-kãens daare.
- 18 Puvv-y ti bõn-kãens ra yɪ waood wẽnd ye.
- 19 Tɪ bõe, tood nins sẽn na n zĩnd da-kãens daarã, sẽn sung ne Wẽnnaam sẽn naan dũni hal ti ta moasã, a buud nan ka zĩnd ye, la tood a woto buud kõn leb n zĩnd ye, abada.
- 20 Zu-soabã sã n da ka boogẽ da-kãens sõore, ned baa a yen dag n kõn põs ye. La nin-tũusdsã bãmb sẽn tũusã yĩnga, bãmb booga da-kãens sõore.
- 21 Dẽ, ned sã n yeel yãmb ti Kirist bee ka, wall b bee ka sẽn, bɪ y ra tẽ-a ye.
- 22 Tɪ bõe, neb sẽn yagd zĩrɪ ti b yaa Kirist, la neb sẽn yagd zĩrɪ ti bãmb yaa Wẽnnaam no-rẽesdb na n yikame n maan bãna la bõn-yẽesdse, ti b sã n tõe, bɪ b tudg nin-tũusdsã.
- 23 Gũus-y y mense. Mam pĩnd n togsa yãmb bũmba fãa.
- Ninsaal Bi-riblã waoongo
- 24 Wakat kãnga, to-kãng zugẽ, wĩntoogã na n sobgame la kiuugã kõn kõ a vẽnem yes ye.
- 25 Ædsã na n yii yĩngr n duvge, la saasẽ pãens rãmbã na n digimdame.
- 26 Dẽ poore, nebã na n yãa "Ninsaal Bi-riblã sẽn wat ne sawato," ne pãn-kãsenga, la naam.
- 27 La bãmb na n tuma b malegsã, n tigs b nin-tũusdsã sẽn be dũni kurems a naasã, hal dũni tek ti ta yĩngr teka.
- 28 Ges-y kankang n paam zãmsgo: a sã n tão wil-poal n tobdẽ, yãmb miime ti sig-noor kolgdame.

- 29 Woto me, yāmb sã n yã ti bõn-kãens maandē, bi y bāng ti Ninsaal Bi-riblā waoong kolgame, la b waame n sa.
- 30 Mam yeta yāmb sɪda, ti zamaan kãngã kõn looge, hal ti bõn-kãens fãa paam pidsgu.
- 31 Yĩngr la tēng na looge, la mam goamã kõn tol n loog ye, abada.
- 32 Sã n yaa ne da-kãng daare la a wakatã, ned baa a yen ka mi ye: Malegs sēn be arzãn ka mi, bi-riblā me ka mi. Yaa m ba bal n mi.
- 33 Gũus-y neere. Neend-y, ti bõe, yāmb ka mi wakat ninga ra-kãng sēn na n wa ye.
- 34 A na n yu wa rao sēn togd sore, n bas a yir ne a tũmtũmbã, n wilg ned kam fãa a tũmde la a yeel zag-no-gũudã t'a gũ.
- 35 Woto yĩnga, neend-y, ti yāmb ka mi wakat ning yirã soab sēn na n wa wã ye. Tõe n yu zĩ-sobdo, wall yũũn-sũka, wall no-keleng wakate, wall yibeoogo.
- 36 Maan-y rabeem ti b ra ling n wa n mik ti yāmb gõeeme ye.
- 37 Bũmb ning mam sēn yet yāmbã, mam yet-a-la neba fãa: Neend-y-yã.

Mark 14

B baooda weer n na n kv a Zezi

1 Ra keta rasem a yiib ti ta zvug-n-bas kibsã, la bur sēn ka rã-bull kibsã. La maan-kvũdbã kãsem-dãmbã ne tōog karen-saam-dãmbã da baooda slem ning bãmb sēn na n maan n paam n yõk a Zezi n kit ti b kv.

2 La b yeelame ti b ra maan kibsã wakate, ti rãmbg ra wa n zĩnd nebã suk ye.

Pag kiiga tɪdar kaam a Zezi zugu

3 A Zezi sēn be Betani n zĩ yĩng soab a Sumo roogē n dutē, pag a yembr n wa be n tar albatre tvk sēn pid ne naar halaal tɪdar kaam, a raab sēn ya toogo. La a wãaga tvkã n kiig kaamã a Zezi zugu.

4 Bãmb karen-biis kēer sũy yikame ti b gom ne taab n yeel ti yaa bõe ti b sãam tɪdar kaamã?

5 Tɪ b ra tõe n koos-a-la deniye kobs-tã n kō naong rãmba. La b yēgma ne pagã.

6 La a Zezi yeel-b lame: Bas-y-yã-a laafi. Bõe ti yāmb namsd-a? A maana maam yel-sõmde.

7 Tɪ bõe, naong rãmb na n kell n bee ne yāmb wakat fãa, la yāmb tõe n maan-b la neer y sēn dat wakate. La mam ka na n be ne yāmb daar fãa ye.

8 Pagã maana a sēn tõe. A pĩnd n ninga mam yĩngã tɪdar kaam m mumb yĩnga.

9 Mam yeta yāmb sɪda ti dũni tek fãa, zĩig ning fãa b sēn na n moon koe-no-kãngã, b na n togsa bũmb ning pagã sēn maanã, a tēegr yĩnga.

A Zudas Iskaryo zãmba a Zezi

- 10 A Zudas Iskaryo sên ya a Zezi karen-biis piig la a yiibã ned a yembr kênga maankuudbã kâsem-dâmb nengê n ti yeel-b t'a na n yôka a Zezi n kô-ba.
- 11 Koe-kâng yî-b la noogo, ti b kâab-a ligdi. La a Zudas baoo weer ninga a sên na paam n yôk bãmb n kô.
- A Zezi rita Pak ne b karen-biisã
- 12 Bur sên ka rã-bull kibsã pipi daar sên ya zugg-n-basã pe-bilã kuub raare, a Zezi karen-biisã soka bãmb ti b ratame ti bãmb kêng n ti segl zugg-n-basã kibs rub ye bãmb yînga.
- 13 La a Zezi tuma b karen-biis a yiib n yeel-ba: Kêng-y têngã pugê, la yãmb na n sega rao sên zit koom ne yuure. Pug-y yênda.
- 14 La a sên na n kê zak ningã, bi y yeel yirã soab ti karen-saamb sokdame yaa: "Ziig bee ye mam sên na n di zugg-n-basã kibs ne m karen-biisã?"
- 15 La a na n wilga yãmb do-kâseng sên be roog zugu, sên segle, ti teed fãa be a pugê. Yaa be la yãmb na n segl pakã tønd yînga.
- 16 Karen-biisã loogame n kêng têngã pugê, la b mikame ti bumba fãa yu wa a Zezi sên da yeelã, la b segla zugg-n-basã kibsã.
- 17 Zî-sobd sên ta, bãmb waa ne b karen-biisã piig la a yiibã.
- 18 Bãmb sên zî n dutê, a Zezi yeelame: Yãmb ned a yen sên dit ne maamã n na n zãmb maam.
- 19 Sû-sãoong sung n yôka bãmb ti b sok a Zezi yembr-yembre: Yaa maam?
- 20 A Zezi leoka bãmba: Yaa yãmb piig la a yiibã ned a yembr sên tumd a nug ne maam laagê wã.
- 21 Ninsaal Bi-riblã na n kii wa b sên guls b yellã to-to wã. La rao ning sên na n yôk-a bãmb n kô wã na n paama toogo. Rao-kâng ma sã n dag n ka rogê-yã-a n são.
- 22 Rubã wakate, a Zezi ruka bur n ning bark n kao n kô bãmb n yeele: Deeg-y n di-y-yã. Yôwã yaa mam yîngã.
- 23 Dê poore, bãmb dika bôn-yũudla, n ning-a bark n kô b karen-biisã, la b fãa yũume.
- 24 La a Zezi yeela bãmb yaa: Yôwã yaa mam zum, kâab-paalg zum sên daag neb wusg yînga.
- 25 Mam yeta yãmb sida, ti mam kôn leb n yũ nasaar sib biis koom yes ye, hal ti ta daar ninga mam sên na n yũ a paalg Wënnaam soolmê wã.
- A Zezi pînd n togsa a Pteer kusgo
- 26 Bãmb sên yul yulã n se, bãmb kênga oliiv tus tângã zugu.
- 27 A Zezi yeela b karen-biisã yaa: Yãmb fãa na n targ n basa maam. Ti bõe a guls a woto: "Mam na n wêe pe-kumã, la piisã na n sãeegame."

- 28 La mam sã n vuuge, mam na n dena yãmb taor Galile.
- 29 A Pɩyɛɛr yeela bãmb yaa: Baa neba fãa sã n targ n bas yãmba, mam yẽ kɔn targ ye.
- 30 A Zezi leoka yẽnda: Mam yeta foom sɩda, ti rũnna, yungã bala, sɛn deng no-raoog keleng a yɩib soabã, foo, fo na n kusa naor a tãab ti f ka mi maam ye.
- 31 La a Pɩyɛɛr yeela ne pãng n yud pĩnda, ti baa sã n ya tɩle ti yẽ naag bãmb n ki, yẽ kɔn kus t'a ka mi bãmb ye. La bãmb fãa me yeela a woto.
- A Zezi puusg Getsemaane
- 32 Bãmb taa zĩg a yen sɛn boond ti Getsemaane. La a Zezi yeela b karen-biisã ti b zĩnd ka ti bãmb kɛng n ti puus la b wa.
- 33 B peega a Pɩyɛɛr ne a Zak la a Zã ti b tũ bãmba. A Zezi sungame n paam sũur zi-kãsenga.
- 34 Bãmb yeela a Pɩyɛɛr dãmb yaa: Sũ-sãoong n tar maam hal n dat n kv maam. Pa-y ka n neende.
- 35 Dẽ, a Zezi kɛnga taor bilfu, n vãbend tɛng n puus n yeel ti sã n da tõeẽ bi to-kãngã da paam bãmb ye.
- 36 Bãmb yeelame: Abba, m ba, yãmb tõe bũmb fãa. Yiis-y bɔn-yũudl kãngã mam taore. Baoosgo, da maan-y mam daab ye, maan-y y raabo.
- 37 A Zezi waa b karen-biisã nengẽ n mik ti b gõeeme. La bãmb yeela a Pɩyɛɛr yaa: Sumo, fo gõeeme laa? Fo ka tõe n neend leer a yembre?
- 38 Neend-y la y puuse n da wa n lvi makr pug ye. Sugã ratame, la yĩngã bee pãnkomsen pugẽ.
- 39 A Zezi leb n zãaga bilf n ti puus wa pĩndã bala.
- 40 Bãmb leb n waa n mikame ti b karen-biisã gõeeme yesa, ti bõe, gõeema ra tar-b la wusgo. La b karen-biisã ka mi b sɛn na n leok bãmb ti bũmb ning ye.
- 41 A Zezi leb n waa naor a tãab soab n yeel bãmb yaa: Kell n gũs-y moasã n vuuse. Maan n saame. Wakatã taame. Ges-y-yã, b zãmba Ninsaal Bi-riblã n kɔ yel-wɛn maandbã.
- 42 Yik-y ti d kɛnge. Ned ninga sɛn na n zãmb-a maam n yɔk n kɔ wã kolgdame.
- A Zezi yɔkre
- 43 A Zezi sɛn nan ket n gomda, a Zudas sɛn ya bãmb karen-biisã piig la a yɩibã ned a yembr waame, la a waa ne neb kuvng maan-kuvdbã kãsem-dãmbã ne tɔog karen-saam-dãmbã ne kãsem-dãmbã sɛn tum, la b zãada suus ne roaya.
- 44 Ned ning sɛn na n zãmb a Zezi wã dag n kɔo bãmb bãnd n yeel ti ned ninga yẽ sɛn na n mokã, yaa soab kɔng la a Zezi. Bi b yɔk-a, n gũ-a neer n tall n looge.
- 45 A Zudas sɛn ta bala, a kolga a Zezi n yeel-b ti "karen-saamba", la a mok-ba.

- 46 Neb a taabã yōka a Zezi. A Zudas waa ne sodaase (14.43)
- 47 Ned a yen sēn dag n be be wōoga a sūvg n ke maan-kuud kãsmã tũmtũmd n fiuug a tũbre.
- 48 A Zezi goma ne-b n yeele: Yãmb waa ne sũvs la roay n na n yōk maam wa m yaa fãada!
- 49 Mam dag n bee ne yãmb daar fãa n zãmsd nebã wēnd-dooogē wã, la yãmb ka yōk maam ye. La yaa ti guls-sōmyã na paam pidsgu.
- 50 La bãmb karen-biisã fãa basa bãmb n zoe.
- 51 Bi-bug a yembr n dag n lob fu-goabg bal n tũ bãmba.
- 52 La b gãda yēnda t'a bas a fu-goabgã n zoe beelle.
- A Zezi bee kaoreng yel bu-buudbã taoore
- 53 Bãmb talla a Zezi n kēng maan-kuudbã kãsem yiri, zīg ning maan-kuudbã kãsem-dãmba fãa la kãsem-dãmbã ne tōog karen-saam-dãmbã sēn tigmã.
- 54 A Piyeer pugla bãmb yug-yuga, n ta maan-kuudbã kãsem zakē n zīnd ne tũmtũmbã n woot bugum.
- 55 Maan-kuudbã kãsem-dãmbã ne kaoreng yel bu-buudbã fãa baoo kaset dãmb sēn na n dōd a Zezi n kit ti b kv-ba, la b ka yã ye.
- 56 Bala, neb wũsg yaga zīrĩ n dōd bãmba la b kasetã ka zems taab ye.
- 57 Neb kēer yik n kisa kaset zīrĩ ne bãmb yell n yeel ti bãmb wuma a Zezi sēn yeel ti:
- 58 Mam na n sãama Wēnd-do-kãnga ninsaalb nus sēn me wã, n lebs n me a to ninsaalb nus sēn ka me, dasem a tãab pugē.
- 59 La baa ne yel-kãnga, bãmb kasetã ka zems taab ye.
- 60 Dē, maan-kuudbã kãsem yika tigingã svk n sok a Zezi yaa: Yãmb ka leokd ti bũmb laa? Yaa bōe rōadg la nebã rōt yãmbã?
- 61 A Zezi sīndame n ka leok ti bũmb ye. Maan-kuudbã kãsem soka bãmb yesa, bãmb sã n yaa Kirist, Wēnnaam sēn ya bark soabã Bi-ribla.
- 62 A Zezi leokame n yeele: Mam sid yaa Kirist. La yãmb na n yãa "Ninsaal Bi-riblã sēn zao sēn-tōe-a-fãa wã soabã ritgo, la b sēn wat ne sawato."
- 63 Dē, maan-kuudbã kãsem pãrsa a fut n yeele: Tōnd le rata kaset rãmb n maan bōe?
- 64 Yãmb wuma b sēn gom n paog Wēnnaamã. Yãmb tagsda a wãna? La nebã fãa kaoo bãmb buud n yeel ti b zemsa kũum.
- 65 Neb kēer sungame n tũbs bãmb kolkoodo, n pil bãmb neng ne peend n pãb bãmb ne nug-gila, n yeel bãmb yaa: Togs-y bãngr goama. La tũmtũmbã deega a Zezi n laal bãmb pegse.

A Pɩyɛɛr kusame t'a ka mi a Zezi ye

66 A Pɩyɛɛr sɛn zĩ zakã pɔgẽ wã, maan-kvɔɔdbã kãsem tɔmtɔmd-poak n wa be.

67 A sɛn yã a Pɩyɛɛr sɛn woot bugmã, a ges-a lame n yeel-a: Yãmb me ra bee ne Nazaret dao a Zezi.

68 Yẽ kusame n yeele: Mam ka mi ye. Mam ka bãng fo sɛn dat n togs bũmb ningã ye. La a yiime n kɛng zãongẽ wã. La no-raoog kelmame.

69 Tɔmtɔmd-poakã sɛn yã yẽnda, a leb n sungame n wilg neb nins sɛn be be wã t'a Pɩyɛɛr yaa a Zezi neda.

70 La a Pɩyɛɛr leb n kusame ti ka sid ye. Sɛn yɩ bilfu, neb nins sɛn be be wã yeela a Pɩyɛɛr: Fo sɛ ya bãmb neda, bala, fo yaa Galile ned wɛ!

71 La a sungame n kãab a meng n wɛen n yeele: Mam ka mi rao ning yãmb sɛn gomd a yellã ye.

72 Wakat kãng bala, no-raoog kelma naoor a yiib soaba. La a Pɩyɛɛr tɛega gomd ning a Zezi sɛn dag n yeel yẽ wã: Sɛn deng no-raoog sɛn na n kelem naoor a yiibu, fo na n kusa naoor a tãab ti f ka mi maam ye. La a sɛn tagse, a yãbame.

Mark 15

A Pilat kaoo a Zezi buɔdo

1 Yibeoog pĩnda, maan-kvɔɔdbã kãsem-dãmb tigma ne kãsem-dãmbã la tɔog karen-saam-dãmbã, la kaoreng yel bu-buɔdbã fãa. Bãmb sɛba a Zezi n tall-b n ti kis a Pilat.

2 A Pilat soka a Zezi: Yãmb yaa Zuif-rãmbã rĩma? A Zezi leoka yẽ a woto: Yãmb n yeele.

3 Maan-kvɔɔdbã kãsem-dãmbã rɔda bãmb ne bũmb wusgo.

4 A Pilat leb n soka bãmb yaa: Yãmb ka leokd ti bũmb laa? Ges-y bũmb nins fãa b sɛn dɔt yãmbã.

5 La a Zezi ka tol n leok ti bũmb ye. La rɛ yɛesa a Pilat.

B kaoo a Zezi buɔd ti b toga kvɔbo

6 Kibs fãa, a Pilat dag n yiisda bi-bɛɛg a yen, nebã sɛn kos a soabã n base.

7 La ned a yen sɛn boond t'a Barabas dag n bee bi-bees roogẽ ne tɛn-dãmbdba, ti bõe, tɛn-dãmbg wakate, b kvɔ neda.

8 Kvɔngã ruume n ti kos a Pilat bũmb ning a sɛn mi n maand n kɔt bãmbã.

9 A Pilat soka bãmb b sã n datame t'a bas Zuif-rãmbã dĩmã n kɔ-ba.

10 Bala, yẽ bãngame ti yaa sũ-kiir yĩng la maan-kvɔɔdbã kãsem-dãmbã yɔk a Zezi n wa n kis yẽnda.

11 La maan-kvɔɔdbã kãsem-dãmbã kitame ti nebã kos ti b yiis a Barabas n base.

- 12 A Pilat leb n gomame n sok bāmb ti b ratame ti yē maan a soab ning bāmb sēn boond ti Zuif-rāmbā dīmā bōe?
- 13 Bāmb leb n kelmame n yeele: Ka-y bāmb da-pɩk zugu.
- 14 A Pilat soka bāmba: B maana bōe sēn ya wēnga? La nebā leb n kelma ne pāng n yud pīnda: Ka-y bāmb da-pɩk zugu.
- 15 A Pilat sēn dat n noog neba sūur yīnga, a yiisa a Barabas n base. La yē sēn kit ti b pāb a Zezi ne kalwaase, yē rika bāmb n kō nebā ti b ka-b da-pɩk zugu.
- 16 Sodaasā talla a Zezi n kēng zaka pɩgē, sēn dat n togs ti sodaasā zakē, la bāmb tigma sodaasā fāa sēn be zī-kāngā.
- 17 B yeelga a Zezi fu-miuugu, la b kala gōos wa maanfo n fōgen bāmb zugu.
- 18 Dē, sodaasā sungame n pɩvs bāmb n yeele: Zuif-rāmbā dīma, tōnd pɩvsda yāmba.
- 19 La bāmb wēe a Zezi zug ne tānwīga, n tubs bāmb kolkoodo, la b yīgimdame n wōgemd bāmb taore.
- 20 Bāmb sēn yaal a Zezi a woto n se, b pidga fu-miuugā n lebs a Zezi futā n yeelg-ba, la b talla bāmb n na n ti ka da-pɩk zugu.
- B kaa a Zezi da-pɩk zugu
- 21 Bāmb modga ned a yen sēn yi weogē n loogdē t'a tuk a Zezi da-pɩkā. A yɩvɩr la a Smo, n ya Siren neda. Yē yaa a Alegsāndr ne a Rufus ba.
- 22 Bāmb talla a Zezi n kēng zīig ning sēn boond ti Golgota, sēn dat n togs ti zu-wang zīiga.
- 23 Bāmb kōo a Zezi rāam sēn kalem ne miir la a Zezi ka yū ye.
- 24 Bāmb kaa a Zezi da-pɩk zugu, la b pɩv bāmb futā n maan bānde, n na n bāng ned kam fāa sēn na n paam fuug ninga.
- 25 Yaa sō-bumnd wakat la b ka bāmb da-pɩkā zugu.
- 26 Gɩlsem ning sēn wilgd b sēn dōd bāmb ne būmb ningā yeta a woto: Zuif-rāmbā rīma.
- 27 Bāmb kaa fāadb a yiib da-pɩgs zut ne a Zezi: A yembr b ritgo, a to wā b goabga.
- 28 Woto, gɩls-sōng sēn yet ti b lagma bāmb ne wēng maandbā paama pidsgu.
- 29 Neb nins sēn loogd be wā tɩv bāmba, n gōms b zut n yeele: N-faa! Yāmb sēn tōe n sāam wēnd-doogā n lebs n me-a rasem a tāabā,
- 30 bi y fāag y meng n wa n sig da-pɩkā zugu.
- 31 Maan-kɩvɩdbā kāsēm-dāmbā ne tōog karen-saam-dāmbā me goma ne taab n yaal bāmb n yeele: B fāaga neb a taaba, n yaool n ka tōe n fāag b meng ye.

- 32 Bɪ Kirist sɛn ya Israyel dīmã sig da-pɪkã zug moasã ti d yã n tẽ. La neb nins b sɛn ka da-pɪgs zut ne bãmbã me goma bãmb wɛnga.
- 33 Sɛn ta wĩnto-svka, dũni gill fãa lebga lik bida hal ti ta wɛn-kaooore.
- 34 La wɛn-kaoor wakate, a Zezi zɛka b koɛɛg n kelem n yeele: Eloyi! Eloyi! Lama sabaktani? Sɛn dat n togs ti: "Mam Wɛnnaam! Mam Wɛnnaam! Yaa bõe ti yãmb bas maam?"
- 35 Neb kɛer sɛn dag n be be wã sɛn wum a woto, b yeelame: Gese, bãmb boonda a Eli.
- 36 La bãmb ned a yembr wudgame n dɪk needg n los miismẽ, n yaag n sel tãnwĩig n kõ bãmb ti b yũ, la a yeele: Bas-y ti d ges a Eli sã n na wa n sik bãmba.
- 37 La a Zezi zɛka b koɛɛg n kelem ne pãnga, la b kiime.
- 38 Wɛnd-doogã fu-lilldig sunga yĩngr n kɛeg n tãag tɛnga.
- 39 Sodaas koabg naabã sɛn dag n yas t'a neng tees a Zezi wã, a sɛn yã b kũuma sɛn yɪ to-to wã, a yeelame: Hakuka, rao-kãngã yaa Wɛnnaam Bi-ribla.
- 40 Pagb me n dag n be be n yas yug n getẽ. A Maari sɛn yit Magdala, ne a Maari sɛn ya a Zak-bil ne a Zoze ma, la a Salome da bee bãmb svka.
- 41 Bãmb dag n tũuda a Zezi n sõngd bãmb wakat ninga b sɛn dag n be Galile. Pagb a taab wusg da tũu a Zezi n wa Zeruzalem.

A Zezi mumbu

- 42 Dag n yaa seglg daare, sɛn dat n togs ti daar ninga sɛn deng vuusg daarã. La wĩndgã sɛn kolg lvus yĩnga,
- 43 a Zozef sɛn yit Arimate waame. Yẽ yaa kaorengã yel bu-bvud neba fãa sɛn waoogda, la a me rag n gũuda Wɛnnaam soolem waoongo. Yẽ maana raood n kɛng a Pilat nengẽ n ti kos a Zezi kũumã.
- 44 A Pilat sɛn wum t'a Zezi zoe n kiime, a yɛesame, la a kitame ti b bool sodaas koabg naabã t'a wa, t'a sok-a n na n bãng b sã n kii sɛn kaoose.
- 45 Sodaas koabg naabã sɛn wilg yẽ yellã sɛn yɪ to-to wã, a kõo a Zozef a Zezi kũumã.
- 46 La a Zozef raa lɛ peen-peelse, n sik a Zezi kũumã da-pɪkã zugu, n vil-b ne pɛelã n gãneg-b yaoog sɛn tuk kugr zug pugẽ, la a bilma kugr n lud yaoogã noore.
- 47 A Maari sɛn yit Magdala ne a Zoze ma a Maari ra geta zĩig ninga b sɛn gãneg bãmbã.

Mark 16

A Zezi vuugre

- 1 Vuusg daarã sɛn looge, a Maari sɛn yit Magdala ne a Zak ma a Maari la a Salome daa tɪdar sɛn ya yũ-noogo n na n ti yug a Zezi kũumã.

- 2 Dimaasã daar yibeoog pĩnda, bãmb taa yaoogẽ wã sō-pukr wakate.
- 3 Bãmb goma ne taab n yeel ti ãnna n na n lak kugrã n bas yaoogã noor n kō-ba.
- 4 La bãmb sãn zêk b nens n gese, b yãame ti b bilga kugrã sãn ya bedr wusgã n bas yaoogã noore.
- 5 Bãmb sãn kẽ yaoogẽ wã, b yãa bi-bug t'a zĩ ritgo n yer fu-pœelga, la b yeesame.
- 6 Yẽ yeela bãmba: Da yees-y ye. Yãmb baooda Nazaret dao a Zezi b sãn ka da-pikã zugã. Bãmb vuugame. Bãmb ka be ka ye. Ad zĩig ning b sãn dag n gãneg bãmbã.
- 7 La y kẽng n ti yeel b karen-biisã ne a Pɥyɛɛr t'a Zezi na n denga yãmb taoor n kẽng Galile. Yaa beene la yãmb na n yã bãmba wa b sãn da yeel yãmbã.
- 8 Pagbã yii yaoogẽ wã n zoe ne yeeg la rigbu. La yeegã yĩnga, bãmb ka togs ned ti bũmb ye.
- A Zezi puka b meng ne a Maari sãn yit Magdala
- 9 A Zezi sãn vuug dimaas daar yibeoogã, b reng n puka b meng ne a Maari sãn yit Magdala, soab ninga bãmb sãn dig zĩn-dãmb a yopoe ti yi n basã.
- 10 La yẽ kẽngame n ti togs neb nins sãn dag n be ne a Zezi wã la sãn zĩ ne sũ-sãams la nintãmã.
- 11 Bãmb sãn wum t'a Zezi vume, la ti pagã yã-b lame, bãmb ka tẽ-a ye.
- A Zezi puka b meng ne b karen-biis a yiibu
- 12 Dẽ poore, a Zezi puka b meng ne bãmb neb a yiib sãn dag n be sorẽ n kënd weoogẽ, la yu ne wẽneg a to.
- 13 Bãmb me lebg n waa n togsa b taabã, la b kell n ka tẽ bãmb me ye.
- A Zezi wilga b karen-biis piig la a yembrã b tumde
- 14 A Zezi yaool n puka b meng ne karen-biis piig la a yembrã, dẽ ti b zĩ n ditame. La a Zezi zab-b lame, b ka-tẽebã la b sũ-riglmã yĩnga. Bala, b ka tẽ neb nins sãn yã bãmb b vuugrã zugẽ wã ye.
- 15 La a Zezi yeela bãmb yaa: Saag-y dũni tek fãa n moon neba fãa koe-noogã.
- 16 Ned ning fãa sãn na tẽ, ti b lis-a, a na paam fãagre. La ned ning fãa sãn kõn tẽ na kong buum.
- 17 Ad bãn nins sãn na n tũ neb nins sãn na n tẽ wã: ne mam yuure, bãmb na n diga zĩn-dãmba la b gom gom-zẽnse.
- 18 Bãmb na n yõga wiisi, la b sã n yũ bũmb sãn ya zẽnem, a kõn zab-b ye. Bãmb na n tika bãad-rãmb ne b nusi, la b na n paama maagre.

A Zezi zẽkre

19 Zu-soab a Zezi sēn gom woto n sɛ, dē Wēnnaam zēka bāmb n kēng arzāna, la bāmb zīnda Wēnnaam nug rɪtgo.

20 La bāmb karen-biisā kēngame n moon koεεgā zīg fāa. Zu-soabā tuma ne bāmba, n maan bān n tūnug koεεgā n wilg t'a yaa sɪda.

Luk

Luk 1

Koεεg a Teofill yīnga

- 1 Neb wɔsg makame n gɔls bũmb nins sɛn maan tɔnd sukã.
- 2 B sɛn gɔlsã zema wa neb nins sɛn dag n yã yellã hal a singrɛ, la b lebg koe-noogã moaandbã sɛn togs tɔndã.
- 3 Teofill sɔngo, mam sɛn fees n bao n bãng fãa neb nins sɛn bils maamã nengɛ wã, mam tagsame ti yaa neer ti mam me gɔls yãmb n wilg yelã sɛn pɔg taab to-to,
- 4 ti yãmb tɔe n deeg ti bũmb nins b sɛn dag n zãms yãmbã yaa sɪda.

Malek pīnd n togsa a Zãmbatiis rogem

- 5 Wakat ning Herood sɛn dag n ya Zude rīma, maan-kvud a ye n da be ti b boond t'a Zakari. Yɛ yaa maan-kvud a Abiya sull a ye neda. A pagã yaa maan-kvud kãsem a Aarɔ yagenga, la a yvur la a Elizabet.
- 6 Bãmb b yibã fãa dag n yaa nin-turs Wɛnnaam nifɛ, la b da sakda Zu-soabã tɔodã la b noyã fãa sɔama.
- 7 La b ra ka tar biig ye. Bala, a Elizabet da yaa kiiri, la b yibã fãa da kvulame.
- 8 Daar a yembre, a Zakari buudã sɛn da tog n ges maoongã yelle, a Zakari dag n maanda maan-kvur tvumdã Wɛnnaam taore.
- 9 Bala, b dag n maana bãnde, wa sɛn zems maan-kvudbã miningu, n yãk yɛnda t'a kɛ Zu-soabã roogɛ wã n yɔog wusdã.
- 10 La neb kvungã dag n bee yung wisdã yɔogr wakat n pvusdɛ.
- 11 La Zu-soabã malek puka a meng ne a Zakari, n yas wusdã yɔogr tɛn-kugrã rutgo.
- 12 La a Zakari sɛn yã malekã, a yɛesame, ti rabeem yɔk-a.
- 13 Malekã yeela yɛnda yaa: Zakari, da zoe rabeem ye, ti bɔe, Wɛnnaam leoka fo pvusgo. Fo pag a Elizabet na n dogã bi-ribl n kɔ-fo. La fo na n pɔda a yvur t'a Zã.
- 14 Fo na n paama sũ-noog n kɪdme, la neb wɔsg na n maana sũ-noog a rogmã yīnga.
- 15 Tɪ bɔe, yɛ na n yu nin-kãseng Zu-soabã nifɛ. Yɛ kɔn yũ divɛ wall bɔn-yũudl sɛn yilimd neng ye. Sug-sɔng na n pida yɛ a ma sɛn na n dog-a wakat bala.
- 16 A na n kitame t'a Israyel kamb wɔsg lebg n wa Zu-soabã sɛn ya bãmb Wɛnnaamã nengɛ.
- 17 Yɛ na n kɛna Wɛnnaam taor ne sug ning la pãng ning a Eli sɛn da tarã, n kut ti bārãmbã paam zems-n-taar ne b kamba, n kut ti kusdbã paam yam n lebg nin-turse. La a na n sɔnga nebã ti b segl n sa Zu-soabã yīnga.

- 18 A Zakari soka malekã ti yẽ na n yu a wãn n bãng bõn-kãnga? Bala, yẽ yaa nin-kẽema, la a pagã me yuum ka paood ye.
- 19 La malekã leoka yẽnda yaa: Mam yaa a Gabriyel, n be Wẽnnaam taoore. B tuma maam ti m wa n gom ne foom la m togs-f koe-no-kãnga.
- 20 Gese, fo na n lebga muka, la fo kõn tõog n gome, hal ti ta wakat ning bõn-kãngã sãn na n paam pisdgu, fo sãn ka tẽ mam goama, ti b yaool n na n paam pidsgu, b wakat sã n ta wã yĩnga.
- 21 Wakat kãnga, nebã da gũuda a Zakari, la a sãn kaoosd wënd-doogẽ wã yeesa bãmba.
- 22 La a sãn yi, a ka tõog n gom ne nebã ye. La b bãngame t'a yãa yãab wënd-doogẽ wã. La a sungame n bils bãmb ne magbo, la a ket n yaa muka.
- 23 La a Zakari tuumdã rasem sõor sãn pidi, a kuila a yiri.
- 24 La wakat bilf sãn paase, a pag a Elizabet rika puga. La yẽ soondame hal ti ta kiis a nu.
- 25 La a yeelame yaa: Ad bũmb ning Zu-soabã sãn maan n kõi maam, n zems wakat ning bãmb sãn yãk yam n na n yiis bũmb ning sãn dag n ya mam yãnd nebã sukã.

Malek pĩnd n togsa a Zezi rogem

- 26 Kiis a yoob soabã wakate, Wẽnnaam tuma malek a Gabriyel, Galile tẽng a yembr sãn boond ti Nazaret,
- 27 pa-kuil a yembr nengẽ, b sãn da rik n kõi a Daviid yageng a Zozef. Pvg-sadã yuur la a Maari.
- 28 Malekã waa yẽ nengẽ n yeel-a yaa: Mam puusda foom, ned ning Wẽnnaam sãn ning barkã. Zu-soabã bee ne foom.
- 29 Gom kãens namsa a Maari t'a sokd a meng ti puus-kãngã võor yaa bõe?
- 30 Malekã yeel-a lame yaa: Maari, da zoe rabeem ye. Bala, fo paama bark Wẽnnaam nifẽ.
- 31 Gese, fo na n dika puga, n dog bi-ribla, la f na n puda a yuur t'a Zezi.
- 32 Yẽ na n yu nin-kãsenga, la b na n boond-a lame ti Wẽn-kẽemd Bi-ribla. Zu-soab a Wẽnnaam na n kõi yẽnda a yaab a Daviid naam.
- 33 Yẽ na n sooga a Zakob buudã wakat sãn kõn sa, la a naamã kõn zĩnd saab wakat ye.
- 34 A Maari soka malekã ti bõn-kãng na n yu wãn n yi ti yẽ nan ka mi raoa?
- 35 La malekã leok-a lame yaa: Sug-sõng na n waa fo zugu, la Wẽn-kẽemdã pãngã na n luda foom ne b maasem. Yaa woto yĩng la b na n bool bi-sõng ning fo sãn na n dogã ti Wẽnnaam Bi-ribla.

36 Ad fo kēem a Elizabet me rika pug a kuvlem wakate, n na n dog bi-ribla. B sēn dag n boond yē ti kiirā, a tara kiis a yoob pug moasā.

37 Bala, būmb ka be Wēnnaam sēn ka tōe ye.

38 Dē, a Maari yeelame yaa: Mam yaa Zu-soabā tumtumd poaka. Bt yāmb sēn yeel būmb ningā yi. La malekā loogame n bas-a.

A Maari kēnga a Elizabet nengē

39 Da-kāens pugē, a Maari yikame n kēng Zude tēng a yembr sēn be tāensā sēne wā tao-tao.

40 A Maari kēe a Zakari zakē, n puvv a Elizabet.

41 A Elizabet sēn wum a Maari puvvgā bala, biigā sēn be yē pugē wā virsime, la a Elizabet pida ne Sug-sōngo.

42 A zēka a koeg n yeele: Fo tara Wēnnaam bark n yud pagbā fāa. La biigā sēn be fo pugē wā me tara barka.

43 Maana a wān ti mam wa paam ti m Zu-soabā ma wat m nengē?

44 Bala, ade, fo puvvmā sēn kē mam tubrē wā yee, la biigā sēn be mam pugē wā sēn virs ne sū-noogo.

45 Bark bee pag ning sēn tē ti Zu-soabā sēn yeel yēnda wā na n paama pidsgā zugu.

46 La a Maari yeelame yaa: Mam sugā pēgda Zu-soabā,

47 la mam sūr pida ne sū-noogo, mam fāagd a Wēnnaam yīnga.

48 Bala, bāmb gesa b tumtumd-poakā a sik-m-mengā pugē. Bala, sēn sung ne moasā, ad zamaan fāa neb na n yeelame ti bark bee mam zugu.

49 Bala, sēn Tōe-a-fāa wā maana bōn-kāsems n kō maam. Bāmb yuvv yaa sōmblem.

50 "Bāmb nimbāan-zoerā paada neb nins sēn zoet bāmbā zutu, zamaan o zamaane."

51 Bāmb wilga b kang pānga. Bāmb sāeega neb nins sēn dag n tar wuk-m-meng tagsd b sūyā puvvē wā.

52 Bāmb deega pāens rāmbā naam n bas-ba, la b zēk sik-m-mens rāmbā.

53 Bāmb tūgsa kom sēn tar b rāmbā ne arzegse, la b kut ti arzegsā rāmb loog zaalem.

54 Bāmb sōnga b tumtumd a Israyel, la b tēeg n maan nimbāan-zoere,

55 wa b sēn dag n yeel tōnd yaab-rāmbā ti b na n maana a Abraham ne a yagensā neer wakat fāa wā.

56 A Maari paa ne a Elizabet sēn kolg kiis a tāabo, n yaool n lebg n kuil a yiri.

A Zāmbatiis rogem

57 A Elizabet rogem wakat taame. La a roga bi-ribla.

- 58 Yě yags-rāmbā ne a roagdbā wumame ti Zu-soabā puka b nimbāan-zoeer ne yēnda, la b lagma ne-a n paam sũ-noogo.
- 59 Rogmā rasem a nii daare, bāmb waa ne bi-bilfā n na n kēes bāongo, la b da rat n puda a yuur t'a Zakari wa a baaba.
- 60 La a ma wā gomame n yeel ti ayo! T'a yuur na n yu a Zā.
- 61 Nebā yeela a Elizabet ti yē roagdbā sukā, ned ka be n tar yu-kāng ye.
- 62 La bāmb bilsa biigā baaba ne nus n dat n bāng a sēn dat ti b pud biigā yuur ninga.
- 63 A Zakari kosa walga, n guls ti biigā yuur la a Zā. La nebā fāa yeesame.
- 64 Wakat kāng bala, a Zakari zelemd lakame t'a sung n gomd n pēgd Wēnnaam.
- 65 Rabeem yōka b yagsā fāa. La koe-kāng saaga Zude tēmsā fāa sēn be tāensā sukā. Nebā dag n gomda bōn-kāng yell ne taaba.
- 66 Neb nins fāa sēn wum gomdā da tagsda a yelle, la b sokdē ti bi-kāngā na n yu bōe biiga? Bala, Zu-soabā pāng dag n bee ne-a.

A Zakari bāngr goama

- 67 Biigā ba a Zakari pida ne Sug-sōngo, n gom pīnd-n-bāngr goam n yeele:
- 68 Pēgr Zu-soabā sēn ya Israyel nebā Wēnnaam, bāmb sēn wa n ges b nebā n fāag-bā yīnga,
- 69 la bāmb sēn kō tōnd fāagd sēn tar pānga, sēn yit a Daviid sēn ya bāmb tūmtūmdā buud pugē
- 70 wa bāmb sēn dag n gom ne b no-rēes-sōamyā noey hal wakat sēn kaoose,
- 71 ti b na n fāaga tōnd n yiis d bēebā la neb nins fāa sēn kis-b tōndā nusē wā.
- 72 Woto, bāmb zoe tōnd yaab-rāmbā nimbāanega, n tēeg bāmb kāab-sōngā yelle,
- 73 wa bāmb sēn dag n kāabe, n wēn n yeel tōnd yaab a Abraham
- 74-75 ti b na n fāaga tōnd n yiis d bēebā nusē, la b kō tōnd pān-tōog ti puus bāmb ne sōmblem la turlem bāmb taoor hal tōnd vumā teka, ti rabeem kaē ye.
- 76 La foom a bi-bilfā, b na n boola foom ti Wēn-kēemd no-rēesa. Ti bōe, fo na n luu Zu-soabā taore n maneg bāmb soayā,
- 77 la f kut ti nebā bāng ti Wēnnaam na n kō-b-la b yel-wēnā sugr n fāag-ba,
- 78 tōnd Wēnnaamā nimbāan-zoeerā sēn ya kāsengā yīnga. Yaa nimbāan-zoeerā yīng la sōorā sēn pukdā na n wa tōnd nengē,
- 79 n kō neb nins sēn zī lik pugē la kūum maasmē wā vēnem, la a tae tōnd ti d tū laafi sore.

80 La biigã bitame t'a yam paasdê. La a paa weoogê wã hal ti ta daar ning a sên puk a meng ne Israyel nebã.

Luk 2

A Zezi rogem

- 1** Ra-kãense, Sezaar a Ogust yiisa tōog n yeel ti b sōd a soolmã nebã fãa.
- 2** Sōd-kãng sên yɪ dēenem soabã zīnda Siiri Gvverneer a Kiriniyus zamaanê.
- 3** Ned fãa kuiisa a meng tēngê ti b ti sōd-ba.
- 4** A Zozef me yii Nazaret sên be Galile soolmê n kēng a Daviid tēng sên boond ti Betlehem n be Zude soolmê, yê sên ya a Daviid buud la a yagengã yīnga.
- 5** Yê kēnga be ne a pug-bil a Maari ti b sōd-a. La a Maari da tvtame.
- 6** La bāmb sên be be, a Maari rogem wakat taame.
- 7** La yê roga a bi-ribl kāsengã, n vil-a ne peend n gāneg rŭms rub koglg pugê, weer sên ka be sik-zīigê wã yīnga.

Pe-kumb ne malegse

- 8** La tēn-kãng pe-kumb n dag n be we-keeng ne yung n gūud b piisi.
- 9** Zu-soabã malek puka a meng ne bāmba, la Zu-soabã ziir vēenem yāgame n gūbg bāmba. Dabeem kāseng yōka bāmba.
- 10** La malekã yeel-b lame yaa: Da zoe-y rabeem ye, bala, mam togsda yāmb koe-noog sên na n wa ne sū-no-kāseng nebã fãa yīnga.
- 11** Fāagd la b rog yāmb yīng dūnna, a Daviid tēngê wã. Bāmb la Kiristã, Zu-soabã.
- 12** Ad bānd ning sên na n kut ti yāmb bāng bāmba: Yāmb na n yāa bi-peelg sên vil ne peend n gāe rŭms rub koglgê.
- 13** La zīig pugê bala, malegs wɔsg yii arzān n waa n paas malekã n pēgd Wēnnaam n yetê:
- 14** Ziiri! Wēnnaam sên be hal saasê saasê! Laafti bee dūni zugu, neb nins bāmb sên nongã suka.
- 15** Malegsã sên bas bāmb n leb n leb arzāna, pe-kumbã yeela taab yaa: Wa-y ti d kēng Betlehem n ti ges bŭmb ning sên maan ti Zu-soabã togs tōndã.
- 16** La bāmb kēnga tao-tao n ti yã a Maari ne a Zozef la bi-peelgã sên gāe rŭms rub koglgê wã.
- 17** Bāmb sên yã bi-peelgã, b togsa bŭmb nins fãa b sên dag n gom ne bāmb biigã wēngê wã.
- 18** Yellã linga neb nins fãa sên wum bŭmb nins pe-kumbã sên togsd bāmbã.

- 19 A Maari bīnga gom-kāens fāa a sūurē n tagsd b yelle.
- 20 Pe-kumbā lebgame, n waoogd Wēnnaam la b pēgd bāmba, būmb nins fāa bāmb sēn wume, la b sēn yā ti sid yaa wa malekā sēn da togs bāmbā yīnga.

B waa ne a Zezi wēnd-doogē

- 21 La rasem a nii daarā sēn ya biigā bāong kēesg daarā sēn ta, b puda a yuur t'a Zezi, wala malekā sēn dag n yeel sēn deng a ma sēn na n dik a pugā.
- 22 La a Maari ne biigā yulgr wakat sēn pidi, wa sēn zems ne a Moyiis tōogā, yē ne a Zozef talla biigā n kēng Zeruzalem n na n ti kō Zu-soabā.
- 23 Bāmb maana wa sēn guls Zu-soabā tōog pugē n yetē ti b tog n dika bi-ribl rēeng fāa n kō Zu-soabā.
- 24 La b maana wal a yiib bu man-wall-bi a yiib maoongo, wa sēn guls Zu-soabā tōog pugē wā.
- 25 La mik rao a yen n da be Zeruzalem n boond t'a Sumyō. Rao-kāng dag n yaa nintirga, la a sakda Wēnnaam. Yē dag n gūuda Israyel belsgo, la Sug-sōng dag n bee a zugu.
- 26 Sug-sōng dag n wilg-a lame t'a kōn ki, hal t'a yā Kiristā, Zu-soabā sēn na n tumā.
- 27 Sug-sōng kutame t'a Sumyō kēng wēnd-doogē wā. La a Zezi ba wā ne b ma wā sēn tall bāmb n wa n na n pids būmb ning tōogā sēn yetā,
- 28 a Sumyō deega biigā a nusē, n pēg Wēnnaam n yeele:
- 29 Zu-soaba! Moasā, yāmb basa y tumtumdā t'a loogd ne laafi. Wa yāmb sēn dag n yeelā,
- 30 mam nin yāa fāagr ning yāmb sēn kō tōndā,
- 31 fāagr y sēn segl neba fāa nifē wā.
- 32 A yaa vēnem sēn vēnegd bu-zēmse, la a yaa Israyel sēn ya yāmb nebā ziiri.
- 33 B sēn gom a Zezi yell a woto wā yēesa b ba ne b ma.
- 34 A Sumyō ning-b-la barka, la a yeel a Zezi ma a Maari yaa: Ad bi-kāngā waa Israyel neb wusg luuse la b yikr yīnga, la a na n yu bānd neb sēn na n zāgse.
- 35 A na n puka neb wusg sūy pusē yela, la sū-sāoong sēn wēnd swg sēn kōs ned n na n paam foom.
- 36 Wēnnaam no-rēes-poak a ye n da be be. A yuur la a Ānn, a Fanuwel bi-pugla, n ya a Azēer buudu. A ra kuvla wusgo. A zīnda ne a sidā yuum a yopoe a pugsademd wakate,
- 37 n lebg pugkōore, n kell n paa a woto. La baa ne a sēn tar yuum pis-nii la a naasā, a dag n ka yit wēnd-doogē wā ye. A dag n maanda Wēnnaam tumd wīntoog ne yungo, ne no-loeer la pusgo.

38 Yē me waa wēnd-doogē wā wakat kāng bala. Yē dag n pēgda Wēnnaam la a gomd ne neb nins sēn dag n gūud Zeruzalem fāagrā a Zezi yelle.

A Maari ne a Zozef leba Nazaret

39 La bāmb sēn pids būmb fāa wa sēn zems Zu-soabā tōogo, a Zozef ne a Maari leb n leba b tēngē, Nazaret.

40 Biigā ra bitame, la a pāng paasdame, la a da pida ne yam, la Wēnnaam barkā da bee a zugu.

Biig a Zezi bee wēnd-doogē wā

41 A Zezi ba-rāmbā dag n kēngda Zeruzalem yuumd fāa, zuyg-n-basā kibs yīnga.

42 A Zezi sēn ta yuum piig la a yiibu, b kēnga Zeruzalem wa sēn zems kibsā miningu.

43 La kibsā sēn sa ti bāmb lebg n kuiisē, biig a Zezi paa Zeruzalem, la b ba-rāmbā ka bāng ye.

44 Bāmb sēn dag n tags t'a Zezi bee b kēnd-n-taasā nengē wā yīnga, b kēna daar a ye kēnde, n yaool n gēes a Zezi b mitinsā svka.

45 La b ka yānd-b ye. La b lebg n lebda Zeruzalem la b gēesd a Zezi.

46 Ra-yut-n-daarā, bāmb yānda a Zezi wēnd-doogē wā ti b zī karen-saam-dāmbā svk n kelgd-b-la b sogsd-b sokdse.

47 A Zezi bāngrā ne b leokdsā linga neb nins fāa sēn da wumd bāmbā.

48 A Zezi ba-rāmbā sēn yānd-bā, b yeesame. A Zezi ma wā yeel-b lame yaa: M biiga, yaa bōe ti fo maan tōnd a woto? Gese, maam ne f baaba baoo foom ne sū-sāanga.

49 A Zezi yeel-b lame yaa: Bōe yīng ti yāmb da baood maam? Yāmb da ka mi ti mam tog n bee m ba wā roogē laa?

50 La bāmb ka wum būmb ning a Zezi sēn da gomd ne bāmbā vōor ye.

51 Dē poore, a Zezi tūu bāmb n leb Nazaret, la b saka bāmb noore. Bāmb ma wā dag n bīngda bōn-kāens fāa a sūurē.

52 A Zezi ra bitame, ti b yamā paasdē, la b paama Wēnnaam barka la ninsaalb rēnd me.

Luk 3

A Zāmbatiis koe-moonego

1 Sezaar a Tibēer sēn deeg naam ti yuum piig la nuunē, t'a Pilat dag n yaa Zude soolem Guverneere, ti Herood ya Galile rīma, t'a biig a Filip ya Yituure ne Tarkonit soolem dīma, t'a Lizanyaas ya Abilen soolem dīma,

2 t'a Ann ne a Kayif ya maan-kuudbā kāsem-dāmba, Wēnnaam goma ne a Zakari biig a Zā weoogē wā.

- 3 La a Zā saaga tēms nins fāa sēn pē Zurdē wā, n moondē n yet nebā ti b tek yam n deeg lisgu, n paam b yel-wēnā sugri.
- 4 Yu wa sēn guls Wēnnaam no-rēes a Ezayi sebrā pugē wā: Yaa ned ning koεεg sēn kelemd we-rasempugē wā, n yetē ti: Maneg-y Zu-soabā sore! Rems-y bāmb so- bugsā ti yī turse!
- 5 Londā fāa na n pidsame! Tāensā ne kūnkubā fāa na n sarmame! So-golemsā na n lebga turse, la b na n kōo so-rvdā!
- 6 La ninsaal buud fāa na n yāa fāagr ning Wēnnaam sēn kōtā.
- 7 Dē, a Zā ra yeta neb kuvngā sēn wat yē nengē t'a lis-bā yaa: Wag-toos buudu, āna n wilg yāmb ti y zoe sū-puugr sēn watā?
- 8 Woto yīnga, bī y wom biis sēn zemsd ne neb sēn tek yam n kos sugri, la y da tags y sūyā pvs t'a Abraham sēn ya yāmb yaabā sekame ye. Bala, mam yeta yāmb ti Wēnnaam tōe n dika kug-kāensā n kut ti b lebg a Abraham yagense.
- 9 Larā zoe n bee tusā yēgē moasā. Dē, b na n keega tug ning fāa sēn ka womd bi-sōama, n lob bugmē.
- 10 Neb kuvngā soka a Zā yaa: Woto wā, bōe la tōnd tog n maane?
- 11 A Zā leok-b lame n yeele: Bī ned ning sēn tar fu-yerdi a yiib yāk a ye n kō sēn ka tar-a, la ned ning sēn tar n dtē me maan a woto.
- 12 Yaood-dεεgdbā me waame n dat t'a lis-ba. B soka a Zā yaa: Karen-saamba, tōnd tog n maana bōe?
- 13 Yē leok-b lame n yeele: Da reeg-y yaood n yud b sēn kō yāmb noor ti y reegā baa bilfu.
- 14 Sodaas me soka a Zā ti la bāmb yē tog n maana bōe? Yē leoka bāmb n yeele: Da maan-y ned pāng ye, la y da rōd neb zaalem ye, la y maan sū-noog ne y yaoodā.
- 15 Nebā da yas n gūudame, la b fāa da sokda b mens n dat n bāng sānde ka a Zā la Kiristā.
- 16 A Zā leoka bāmb fāa n yeele: Mam lida yāmb koomē. La ned a ye n wata, n tar pāng n yud maam. Mam pvs n pa zems ti lood bāmb neoda sēbds ye. Bāmb na n lisa yāmb Sug-sōngē la bugmē.
- 17 Bāmb zāada b kōoorgo. Bāmb na n pusa b zεεga, n wvk ki wā n sui b baoorē. La b na n yōoga wudgā ne bugum sēn ka kiida.
- 18 A Zā sagla nebā ne sagls a taab wusgo, n moon bāmb koe-noogā.
- 19 La a Zā sēn wilg Herood sēn ya Guverneerā t'a sēn maan ne a ba-biig a Filip pag Herodyaadā, ne tvvm wēnsā fāa a sēn maanā ka zemse,
- 20 Herood leb n maana tvvm wēng a to n paase, n yōk a Zā n sui bi-bees roogo.

A Zezi koom lisgu

- 21 Neba fãa sên paam koom lisgu, a Zezi me paama lisgu. La bãmb sên puusd wakate, yĩngr pakame,
- 22 la Sug-sõng rika man-wall wẽneg n sig bãmb zugu. Koεeg zĩnda saasẽ n yeele: Fo yaa mam bi-riibl-nongr sên ta mam yam zãnga.

A Zezi roogo

- 23 A Zezi sên wa n na n sung b tuumdã, rē ti b da tara yuum pis-tã sene. Bãmb da yaa a Zozef biig wa nebã sên dag n tagsdã. A Zozef dag n yaa a Heli biiga,
- 24 sên yaa a Matat biiga, sên yaa a Levi biiga, sên yaa a Melki biiga, sên yaa a Yanayi biiga, sên yaa a Zozef biiga,
- 25 sên yaa a Matatyas biiga, sên yaa a Amos biiga, sên yaa a Nahum biiga, sên yaa a Esli biiga, sên yaa a Nagayi biiga,
- 26 sên yaa a Maat biiga, sên yaa a Matatyas biiga, sên yaa a Semeyin biiga, sên yaa a Zozef biiga, sên yaa a Zoda biiga,
- 27 sên yaa a Zoana biiga, sên yaa a Resa biiga, sên yaa a Zorobabell biiga, sên yaa a Salatyel biiga, sên yaa a Neeri biiga,
- 28 sên yaa a Melki biiga, sên yaa a Adi biiga, sên yaa a Kozam biiga, sên yaa a Elmadam biiga, sên yaa a Ëer biiga,
- 29 sên yaa a Zezi biiga, sên yaa a Eliyezeer biiga, sên yaa a Zorim biiga, sên yaa a Matat biiga, sên yaa a Levi biiga,
- 30 sên yaa a Semyõ biiga, sên yaa a Zuda biiga, sên yaa a Zozef biiga, sên yaa a Zonam biiga, sên yaa a Eliyakim biiga,
- 31 sên yaa a Meleya biiga, sên yaa a Mena biiga, sên yaa a Matata biiga, sên yaa a Natã biiga, sên yaa a Daviid biiga,
- 32 sên yaa a Ezayi biiga, sên yaa a Zobæed biiga, sên yaa a Booz biiga, sên yaa a Sala biiga, sên yaa a Nasõ biiga,
- 33 sên yaa a Aminadab biiga, sên yaa a Admin biiga, sên yaa a Arni biiga, sên yaa a Esrom biiga, sên yaa a Fares biiga, sên yaa a Zuda biiga,
- 34 sên yaa a Zakob biiga, sên yaa a Izak biiga, sên yaa a Abraham biiga, sên yaa a Taara biiga, sên yaa a Nakoor biiga,
- 35 sên yaa a Seruk biiga, sên yaa a Reyu biiga, sên yaa a Falek biiga, sên yaa a Ebeer biiga, sên yaa a Sala biiga,
- 36 sên yaa a Kayinam biiga, sên yaa a Arfaksaad biiga, sên yaa a Sem biiga, sên yaa a Nowe biiga, sên yaa a Lemek biiga,
- 37 sên yaa a Matusala biiga, sên yaa a Henok biiga, sên yaa a Zared biiga, sên yaa a Maleleyel biiga, sên yaa a Kayinam biiga,

38 sên yaa a Enos biiga, sên yaa a Set biiga, sên yaa a Adam biiga, sên ya Wënnaam biiga.

Luk 4

Sutāanā maka a Zezi

- 1 A Zezi sên pid ne Sug-sōngo, bāmb yii Zurdē n lebg n wa, la Sugā tallā bāmb n kēng weoogē.
- 2 La rōatā maka bāmb beene dasem pis-naase. La dasem kāens pugē, bāmb ka tol n du bumb ye. La rē sên looge, kom yaool n yōka bāmba.
- 3 Dē, rōata yeela bāmb yaa: Yāmb sã n yaa Wënnaam Bi-ribla, bɪ y yeel kug-kāensã tɪ b lebg buri.
- 4 La a Zezi leoka yēnda t'a gulsame tɪ: Ninsaal kōn vɪ ne rub bal ye.
- 5 Rōata tallā bāmb n du yīngr n paase, n wilg bāmb dūniyā soolem dāmbā nif kamsg pugē,
- 6 n yeel-b yaa: Mam na n kōo yāmb dūni naamā fāa, ne soolem kāensã ziirā, bala, b kō-a-la maam, la mam kōt-a la m sên dat a soaba.
- 7 Dē, yāmb sã n wōgemd mam taoore, a fāa na n lebga yāmb n so.
- 8 A Zezi leok-a lame n yeele: B gulsame yaa: "Waoog Zu-soaba, fo Wënnaam, la f pɔvɔs bāmb b yen bala."
- 9 Rōata leb n tallā a Zezi yes n kēng Zeruzalem, n yals bāmb wēnd-doogā zug n yeel-ba: Yāmb sã n yaa Wënnaam Bi-ribla, bɪ y yik ka n tiimd tēnga.
- 10 Bala, b gulsame tɪ: "Bāmb na n yeela b malegsã tɪ b gū yāmba,
- 11 la malegsã na n zāa yāmb ne b nusi, sên na n yul tɪ yāmb naoor da wa n lak kugr ye."
- 12 A Zezi leoka yēnda tɪ b gulsame tɪ: Ra mak Zu-soaba, fo Wënnaamā ye.
- 13 Rōata sên mak a Zezi ne makr buud toor-toor n sɛ, a loogame n bas bāmba, hal tɪ ta a sên na n le paam weer a to n mak-ba.

A Zezi tuumd singre

- 14 A Zezi lebg n leba Galile ne Sug-sōngā pānga. La bāmb yuvrā saaga soolmā fāa.
- 15 A Zezi da zāmsda nebā karen-dot puse, la nebā fāa ra pēgda bāmba.

B kusa a Zezi Nazaret

- 16 A Zezi kēnga Nazaret, tēng ning b sên dag n wub bāmbā. La vɔvsg daare, bāmb kēe karen-doogē wã wa bāmb sên minim n maandē wã. Bāmb yikame n na n karem.
- 17 La b kōo bāmb Wënnaam no-rɛɛs a Ezayi sebre. Bāmb laka sebrā, n yã zīg ning b sên da guls n yeel tɪ:

- 18 Zu-soabã Sug bee mam zugu, ti bõe, b pudga b kaam mam zugu, ti m tõe n bels sũ-sãoong rãmba, ti m togs naong rãmbã koe-noogã. Bãmb tuma maam ti m tvg n moon yemsã yolsg koœga, la m moon n togs zoensã, ti b na n leb n paama b nini, ti m kit ti neb nins b sãn namsdã loog ne lohorem,
- 19 ti m moon bark yvumd Zu-soabã sãn kötã.
- 20 A Zezi pila sebrã n kũs tvmtvmdã la b zĩndi. Neba fãa sãn be karen-doogẽ wã da geta bãmba.
- 21 A Zezi sungame n gom ne-b n yeele: Guls-sõng kãngã yãmb sãn wum moas-moasã wã paama pidsg rũna.
- 22 La nebã fãa da kita bãmb kaset n pëgd bãmba, gom-sõamy nins sãn dag n yit bãmb noorẽ wã yĩnga, la b sokdẽ ti bãmb ka a Zozef biigã wε?
- 23 A Zezi yeel-b lame yaa: Mam miime ti yãmb na n wõe maam yel-bũn kãnga: Tupa, tũp f meng f toor n sãoooge, la: bũ y maan bũmb nins fãa yãmb sãn maan Kapernawom ti tõnd wumã, y tẽngẽ ka.
- 24 A Zezi leb n yeel-b lame yaa: Sida, mam yeta yãmb ti Wẽnnaam no-rœes baa a yen zi n paam ti b reeg-a sõama a meng tẽngẽ ye.
- 25 Mam yeta yãmb sid t'a Eli wakate, yĩngr sãn pag ti saag ka ni yvum a tãab la kiis a yoobe, ti kom kãsensg kẽ tẽngã fãa wã, pugkõap wvsg n da be Israyel.
- 26 Baoosgo, Wẽnnaam ka tum a Eli pugkõor baa a yen nengẽ, sã n ka Sidõ soolem pugkõor a yembr sãn dag n be Sarepta nengẽ bala.
- 27 La Wẽnnaam no-rœes a Elize wakate, yĩn-gãong bãas sãn tar b rãmbã me ra yaa wvsg Israyel. La baoosgo, baa a yen bãmb sukã ka paam yulgr ye, sã n ka Siiri rao a Naama bala.
- 28 Neba fãa sãn dag n be karen-doogẽ wã sãn wum gom kãensã, b sũyã puugame.
- 29 Bãmb yikame n veo a Zezi n yiis tẽngã, n tall-b n ti ta tãn-puuf ning bãmb tẽngã sãn tiẽ wã zugu, n na n tus bãmb ti b yi tãngã zug n lvũ.
- 30 La a Zezi tũu bãmb suk bal n looge.

Dao zĩn sãn tara

- 31 A Zezi kẽnga Kapernawom, Galile tẽng a ye, la bãmb dag n zãmsda nebã Zuif-rãmbã vuvsg raare.
- 32 La bãmb zãmsgã yœesa nebã. Bala, bãmb da zãmsda ne noore.
- 33 Dao a yen n da be karen-doogẽ wã ti zĩn-dëgd tar-a.
- 34 A kelma ne pãng n yeele: Hey! Nazaret dao a Zezi, yãmb data tõnd ne bõe? Yãmb waame n na n sãam tõnd laa? Mam mii yãmb sãn ya ned ninga. Yãmb yaa Wẽnnaam sõmblem soaba.

35 A Zezi tãsa yēnda n yeel-a t'a sīndi, la a yi n bas rao wã. Zĩnã luba daowã nebã sukã, la a yi n bas-a n ka maan-a wēng baa bilfu.

36 Nebã fãa yeesame n gomd ne taab n yetē ti koe-kāngã yaa bōe koεεga? Bāmb tara noor la pānga, ti b sã n yeel zĩn-dāmb nins sēn ya rēgdã ti b yi, b yitame.

37 La a Zezi yvvrã dag n saagda soolmã fãa.

A Zezi maaga a Pɩyεεr reem-poaka

38 A Zezi sēn yi karen-dooḡē wã, b kēnga a Sumo yiri. A Sumo reem-poakã yĩns ra wunga hal wusḡo, la b kosa a Zezi ti b maag-a.

39 A Zezi sulga a zugē n tãs yĩn-wungrã, la a yĩn-wungrã sigame. La wakat kāng bala, a yikame n maan-b sãando.

A Zezi maaga neb wusḡo

40 Wĩndḡ sēn kē, neb nins fãa sēn dag n tar bāad-dāmba, bāas buud toay-toay sēn tara, tall-b lame n wa a Zezi nengē. A Zezi tika bāmb ned kam fãa ne b nusi, n maag-ba.

41 Zĩn-dāmb me dag n yit n basda neb wusḡo, la b kelemdē n yetē ti: Yāmb yaa Wēnnaam Bi-ribla. La a Zezi da tāsda bāmba, n ḡidḡd-b ti b ra gom ye. Bala, zĩn-dāmbã ra miime t'a Zezi yaa Kiristã.

A Zezi kēnga koe-moonego

42 Beoḡã sēn vēege, bāmb yiime n kēng zĩḡ sēn ya we-rasempvugē. Neb kuvng sungame n ḡeesd bāmba, n wa n ta bāmb nengē. B dag n datame n ḡidḡ a Zezi ti b da loog n bas-b ye.

43 La a Zezi yeel-b lame ti yaa tle ti bāmb moon Wēnnaam soolem koe-nooḡã tēms a taabã me. Bala, yaa bōn-kāng yĩḡ la b sēn tum bāmbã.

44 La a Zezi da moonda koe-nooḡã Galile karen-dotã pvse.

Luk 5

B yōga zĩm wusḡo

1 A Zezi sēn da be Genezaret mogrã noore, neb kuvngã ḡūbga bāmba, n pēdḡd taab n dat n wvm Wēnnaam goamã.

2 A Zezi yānda koom kogend a yiib sēn be kooma noore, zĩm-yōagdb sēn da sig n bas n pegsd b zĩm-gāmba.

3 A Zezi kēe koglg a yen sēn da ya a Sumo rēnda, n kos-a t'a zāag bilf ne kvul-koakã. La a Zezi zĩnda koom koglgē wã n pa be n zāmsd neb kuvngã.

4 A Zezi sēn gom n se, b yeela a Sumo yaa: Kēng-y kooma sēn zulmē wã, ti y lob y zĩm-gāmba wã n yōḡ zĩma.

5 A Sumo leoka bāmba: Karen-saamba, tōnd tuma yungã tōr n ka tol n yōk būmb ye. La yāmb sēn yeelã yĩnga, m na n loba zĩm-gāmba wã.

- 6 Bāmb sēn lobā, b yōga zīm wusgo, la b zīm-gāmba wā ra pārsdame.
- 7 Bāmb kamsa b tūud-n-taasā sēn dag n be koglg a to wā pugē wā ti b wa n sōng-ba. B waame la b pidsa koom-kogend a yiibā hal ti b rat n lisi.
- 8 A Sumo Pɔyɛɛr sēn yā woto, a wōgemda a Zezi taor n yeele: Zu-soaba, zāag-y y meng ne maam. Tɪ bōe, mam yaa yel-wēn maanda.
- 9 Bala, rabeem n da yōk yē ne neb nins sēn da be ne yēnda wā, zīma bāmb sēn yōgā waooglem yīnga.
- 10 La yu woto me ne a Zebde kom-dibli a Zak ne a Zā sēn yaa a Sumo tūud-n-taasā. La a Zezi yeela a Sumo yaa: Da zoe rabeem ye. Sēn sung ne moasā, fo na n yu nin-baooda.
- 11 Dē, bāmb lebg n talla kogendā n wa kvɪl-koakē wā, n bas fāa la b tū a Zezi.

A Zezi maaga wāoore

- 12 A Zezi ra bee tēng a yen pugē, la rao a ye n be be ti yīn-gāong bāag tar-a. A sēn yānd a Zezi, a lɔume n fōgen a neng tēnga, n bōos bāmb a woto: Zu-soaba, yāmb sā n data, y tōee n kitame ti m yɪ yilemde.
- 13 A Zezi tēega b nug n sus-a n yeele: Mam datame. Bɪ f yɪ yilemde. Tao-tao bala, yīn-gāong bāagā loog n bas-a lame.
- 14 Dē, a Zezi keooga yē t'a ra gom bōn-kāng ne ned ye. La b yeel-a yaa: Kēng n ti wilg f meng maan-kvɔdā, la f maan maoong wa sēn zems a Moyiis sēn yeelā, f yɪlgrā yīnga, t'a tōe n yɪ kaset bāmb yīnga.
- 15 A Zezi yvvrā ra saagd n yuda pīnda. Neb kvvng wvsg tigma taab n na n kelg-ba, la b tōe n paam ti b maag b bāasā.
- 16 La a Zezi ra kēngda we-rasempvūsē, n tɪgd n pvvvdē.

A Zezi maaga ned sēn ki bogre

- 17 Daar a yembre, a Zezi ra zāmsda neba. Fariisē-dāmb ne tōog karen-saam-dāmb da yii Galile tēmsā fāa ne Zude la ne Zeruzalem n wa n zī be. La Zu-soaba pāng ra bee ne a Zezi ti bāmb maagd bāad-dāmba.
- 18 La ade, neb n tvk ned sēn ki bogre, ne gāaga, n da baood n na n kēes-a, n sik-a a Zezi taoore.
- 19 La nebā sēn ya wvsg ti bāmb ka mi b sēn na n tū zīg ning n kēes-a wā yīnga, b dvv roogā zugu, n maan vōore, n sik ki-bogrā ne a gāagā a Zezi taor nebā svka.
- 20 A Zezi sēn yā b tēebā, b yeela rao wā t'a paama a yel-wēna sugri.
- 21 Tōog karen-saam-dāmbā ne Fariisē-dāmbā sungame n tagsdē n yetē yaa: Yaa ye ned la yōwā n paogd Wēnnaam a woto? Sā n ka Wēnnaam b yen, ānna n tōe n kō yel-wēn sugri?

- 22 A Zezi bānga bāmb tagsdā, n gom ne-b n sok-b yaa: Bōe yīng ti yāmb tagsd a woto y sūyā puse?
- 23 Bug yeelg n ya naana n yuda? "Fo paama f yel-wēna sugr" bii, bi "yik n kēne"?
- 24 La yaa sēn na yul ti yāmb bāng ti Ninsaal Bi-riblā tara pān-tōog tēng zug ti kō yel-wēna sugri. Dē, a Zezi yeela ki-bogrā yaa: Mam yeta foom ti f yik n dik f gāag n kuil f yiri.
- 25 La wakat kāng bala, a yika bāmb taoore, n dik gāag ning yē sēn da gāe a zugā, n loog n kuiis a yir la a pēgd Wēnnaam.
- 26 Bāmb fāa ra yeesame, la b waoogd Wēnnaam. La rabeem yōka bāmb ti b yeel yaa: Tōnd yāa bōn-bānd rūnna.

A Levi boolgo

- 27 Dē poore, a Zezi yiime, la b yāa yaood-dēegd sēn zī a tūm zīgē, t'a yuvr la a Levi. A Zezi yeela yē t'a tū bāmba.
- 28 A Levi basa fāa n yik n tū a Zezi.
- 29 A Levi maana kibs kāseng a yiri, a Zezi yīnga. La yaood-dēegdb wusg ne neb a taab n da be be n zī n dut ne bāmba.
- 30 Fariisē-dāmbā ne bāmb tōog karen-saam-dāmbā ra yēgemdame n yet a Zezi karen-biisā yaa: Bōe yīng ti yāmb ditē la y yūud ne yaood-dēegdbā la yel-wēn maandbā?
- 31 A Zezi gomame n yeel-b yaa: Ka neb nins sēn tar laaft wā n baood tūp ye: yaa bāad-dāmbā.
- 32 Mam ka wa n na n bool nin-turs ti b wa tek yam n kos sugr ye, yaa yel-wēn maandbā.

Sokr no-loeer wεεngē

- 33 Bāmb yeela a Zezi yaa: A Zā karen-biisā ne Fariisē-dāmba karen-biis loeta noor naoor wusg n pūsdē, ti yāmb karen-biisā yaool n ditē la b yūuda.
- 34 A Zezi leoka bāmb yaa: Yāmb tōe n modga pvg-paal sūd tūud-n-taas ti b loe noor wakat ninga pvg-paal sūdā sēn ket n be bāmb suk sūda?
- 35 Day n wat ti b na n yiis pvg-paal sūdā n bas-ba. Dē, da-kāense, b na yaool n loe noore.
- 36 A Zezi wēe bāmb yel-būnd me n yeele: Ned kōn kēeg fu-paalg n yāk a peend n na n lisg fu-kvdg ye. Sā n ka rē, yē n kēeg fu-paalga, la peendā yē sēn yākā ka zemsd ne fu-kvdgā ye.
- 37 La ned ka suiid divē paalg ko-wao-kvdē ye. Sā n ka rē, divē paalgā na n kitame ti ko-waoosā pusi. Divē wā na raage, la ko-waoosā na sām.
- 38 La b tog n suii divē paalg ko-wao-paals puse.

39 La ned sã n yũ divẽ kudgo, a ka leb n dat divẽ paalg ye. Tı bõe, a yetame ti divẽ kudgã yaa noogo.

Luk 6

A Zezi karen-biisã yãgsa kood vuusg daare

1 Zuif-rãmbã vuusg daar a yen, a Zezi dag n puusgda puto. Bãmb karen-biisã ra yãgsda kood n tẽgd n wãbdẽ.

2 Fariisẽ-dãmba kãer soka bãmb yaa: Yaa bõe ti yãmb maand bũmb sãn ka zems ti maan vuusg daare?

3 A Zezi leok-b lame yaa: Yãmb ka karem bũmb ning a Daviid sãn maan kom sãn tar yẽ ne a tũud-n-taasã wakate,

4 sãn yi wãn ti yẽ kã Wẽnnaam doogẽ wã n deeg kaset bur paadma n wãb la a kã a tũud-n-taasã, baa ne ned sãn ka tar noor ti ri, sã n ka maan-kvudbã balã laa?

5 La a Zezi yeela bãmb ti Ninsaal Bi-ribla yaa vuusg daarã Zu-soaba.

Dao nug sãn ki

6 Zuif-rãmbã vuusg daar a to, a Zezi kãe karen-dooogẽ wã n zãmsd neba. Dao n dag n be be t'a nug ritg ki.

7 Tõog karen-saam-dãmbã ne Fariisẽ-dãmbã da gũusda a Zezi n dat n ges b sã n na n maaga ned vuusg daarã. Dag n yaa sãn na n yil n paam bũmb n dõd a Zezi.

8 La a Zezi da mii b tagsdã. Dẽ, b yeela rao ninga nug sãn ki wã t'a yik n yals suk be. Yẽ yik n yaasa yĩngri.

9 Dẽ, a Zezi yeela bãmb yaa: M sokda yãmba, noor beeme ti maan neer vuusg daare, wall ti maan wẽnga? Tı fãag neda, wall ti kv-a?

10 Dẽ, a Zezi wẽnemd n gesa bãmb fãa n yeel rao wã t'a tẽeg a nugã. Yẽ tẽegame la a nugã vuugame.

11 Bãmb sũyã puuga wusg ti b yẽsd ne taab n baood b sãn na n maan a Zezi bũmb ninga.

A Zezi tũusa karen-biis piig la a yiibu

12 Wakat kãnga, a Zezi kãnga tãng zug n na n ti puuse. La bãmb puusa Wẽnnaam yungã tek fãa.

13 La beogã sãn vëege, bãmb boola b karen-biisã n tũus bãmb piig la a yiibu, n bool-b ti tẽn-tvmdba.

14 Yaa a Simo bãmb sãn pud a yvur t'a Piyeerã, ne a ba-biiga Ændre, a Zak la a Zã, la a Filip ne a Bartelemi,

15 a Matye la a Toma, la a Alfe biig a Zak ne a Sumo b sãn boond ti zelot,

16 la a Zak biig a Zuud, la a Zudas Iskaryo sãn lebg zãmb soabã.

A Zezi moonda neb kuvng koεga

17 A Zezi yii ne b karen-biisã tãngã zug n sig n yaas tēnga. Bãmb karen-bi wvsgã da bee be ne neb kuvng wvsg sēn yi Zude soolem fãa, la Zeruzalem la Tur tēn-kiremse ne Sidō. Bãmb da waame n na n kelg a Zezi, la b paam ti b yiis b bãasã n maag-ba.

18 Zīn-dēgd sēn da namsd-b rãmbã paama maagre.

19 La neb kuvngã fãa ra baood n sus a Zezi. Bala, pãng n da yit a Zezi nengē n maagd bãmb fãa.

Barka, la toogo

20 Dē, a Zezi zēka b neng n ges b karen-biisã n yeel yaa: bark bee yãmb sēn ya naong rãmba zutu, bala, Wēnnaam soolem yaa yãmb dēnda.

21 Bark bee yãmb kom sēn tar moasã wã zutu, bala, yãmb na n tɔgame. Bark bee yãmb sēn yãbd moasã wã zutu, bala, yãmb na la.

22 Bark bee yãmb zutu, nebã sēn na n kisg yãmba, la b bak yãmb toore, la b tu yãmba, la b tōdg yãmb yvvrã wa bōn-wēnga, Ninsaal Bi-riblã yīnga.

23 Bɪ y maan sū-noog da-kãnga n kɪdme, ti bōe yãmb keoor na n yu kãseng arzãn pɔgē. Bala, bãmb ba-rãmb dag n maanda Wēnnaam no-rēesdbã me a woto.

24 La yãmb sēn ya arzogs rãmbã, yãmb na paam toogo, bala, yãmb tara y belsgo.

25 Yãmb sēn dit n tɔgd moasã wã, yãmb na paam toogo, bala, kom na n yōka yãmba. Yãmb sēn laad moasã wã, yãmb na paam toogo, bala, yãmb na n paama sū-sãoong la nintãm.

26 Yãmb na paam toogo, neba fãa sã n pēgd yãmba, bala, ba-rãmba ra maanda belgr no-rēesdbã a woto.

Nonglem bæbã yīnga

27 La mam yeta yãmba, yãmb sēn kelgd maamã, ti y nong y bæbã, la y maan neb nins sēn kis yãmbã neere.

28 Ning-y neb nins sēn kãabd yãmb wēngã zut barka, la y pɔvs neb nins sēn maand yãmb wēngã yīnga.

29 Ned sã n wē fo yēgd pɛka, bɪ f wēnemd a to wã me n kō-a. Ned sã n deeg fo fu-bedre, bɪ f bas-a t'a reeg f fu-bilã me.

30 Ned ning fãa sēn kos foom bũmb bɪ f kō-a, la ned sã n dɪk fo paoongo, bɪ f ra sok-a ye.

31 Bũmb ninga yãmb sēn dat ti neba maan yãmbã, bɪ yãmb me maan bãmb me a woto.

32 Yãmb sã nong neb nins sēn nong yãmbã bala, bōe bark la yãmb na n paame? Bala, yel-wēn maandbã me nonga neb nins sēn nong bãmbã.

33 La yāmb sã n maand neb nins sën maand yāmb neerã bal neere, bõe bark la yāmb na n paame? Bala, yel-wën maandbã me maanda a woto.

34 La yāmb sã n pengd neb nins yāmb sën tēed ti b na n paam n lebsa yāmbã bala, bõe bark la yāmb na n paame? Bala, yel-wën maandbã me pengda taaba, ti b tõe n leb n deeg sën zem a woto.

35 La, nong-y yāmb bæeba. Maan-y-b neere, la y peng n da tēed ti b na lebs-y ye. La yāmb keoor na n yu kāsenga, la yāmb na n yu Wënnaam sën be saasē saasē wã kamba. Bala, bãmb yaa sōama zı-beoog rãmbã ne nin-wënsã yīnga.

36 Bı y ı nimbãan-zoetba, wa yāmb ba wã sën ya nimbãan-zoetã.

Taab buud kaoobo

37 Da bu-y ned buud ye, la b kōn bu yāmb buud ye. Da kao-y ned buud ye, la b kōn kao yāmb buud ye. Maan-y sugri, la b na maan yāmb me sugri.

38 Bı y kō la b na kō yāmba. B na n maka sōama n kō yāmba, n dī, n yegse, n ning ti sudgi. Bala, ne makdg ninga yāmb sën makd n kōt nebã, Wënnaam na n maka ne rēnda n kō yāmba.

39 A Zezi wēe bãmb yel-bünd me n yeele: Zoang tõe n tæ zoang sıda? Bãmb b yiibã fãa kōn lıı bokē sıda?

40 Karen-biig ka yud a karen-saamb ye. La karen-biig fãa sën paam zãmsg n taas lebga wa a karen-saamba.

41 Yaa bõe ti fo get moogã sën be f ba-biigã nifē wã, n yaool n ka ne sug-raoogã sën be fo mengã rēndē wã?

42 Fo sën ka ne sug-raoogã sën be fo nifē wã, fo na n yu a wãn n yeel f ba-biigã t'a bas ti f yāk moogã sën be a nifē wã? Zãmb soaba, deng n yāk sug-raoogã sën be fo nifē wã, la rē, fo na n yaa sōama n tōog n yāk moogã sën be f ba-biigã nifē wã.

Tug ne a biisi

43 Tı-sōng ka be n womd bi-wëns ye, la tu-wëng me ka be n womd bi-sōama ye.

44 Bala, b bāngda tug fãa a biisē. B ka wobd kankam gōaag zug ye, la b ka kaood sib keglg zug ye.

45 Nin-sōng yiisda bōn-sōng a laog-sōngã bīngr zīigē sën be a sūurē, la nin-wëng yiisda wēnga a laog-wëngã bīngr zīigē. Bala, yaa bumb ning sën pid sūurã n yit noorē wã.

Rot a yiib yēbgre

46 Bõe yīng ti yāmb boond maam ti Zu-soaba! Zu-soaba! La y ka maand mam sën yet yāmbã?

47 Ned ning fãa sën wat mam nengē n kelgd mam goama n sakdē, mam na n wilga yāmb yē sën wënd ned ninga.

48 Yě wēnda wa rao sēn yik n na n me a roogo. Yě tuu bog-zulunga, n yēbg roogā kugr zugu. La ko-kāseng sēn wa, ko-zoetma zoeeme n wē roogā, la a ka tōog n miim-a ye, roogā meebā sēn da ya sōama wā yīnga.

49 La ned ning sēn wumd n ka sakdē wā, yě wēnda wa rao a yen sēn me a roog tom zugu, n ka tuk bok ye. Ko-zoetma zoe n wē roogā, la tao-tao bala, a lbume, la ro-kānga sāoongā yu kāsenga.

Sodaas koabg naabā tumtumd yīns maagre

Luk 7

1 A Zezi sēn gom gom-kāense ne neb nins sēn da kelgd bāmba n se, b kēnga Kapernawom.

2 Sodaas koabg naab a ye n da tar a tumtumd nongr sēn gāe ne bāag n kolg kūum.

3 Yě sēn wum ti b gomd a Zezi yelle, a tuma Zuif-rāmbā kāsem-dāmb bāmb nengē ti b ti kos-b ti b wa n fāag a tumtumdā.

4 Bāmb sēn ta a Zezi nengē, b bōosa bāmb ne pēdgr n yeele: Rao-kāngā zemsame ti y maan a sēn kotā n kō-a.

5 Ti bōe, yě nonga tōnd buudā, la yaa yēnda n me tōnd karen-dooḡā.

6 Dē, a Zezi da tūuda bāmb n dabda, la b sēn kolg yirā, sodaas koabg naabā tuma a zo-rāmb ti b ti yeel a Zezi yaa: Zu-soaba, da nams-y y meng a woto ye. Bala, mam ka zems ti yāmb kē mam zakē ye.

7 Yaa woto yīng me n kut ti mam ka tags ti mam zemsame ti wa yāmb nengē m toorā. Yāmb ye n gom bala, la mam tumtumdā na n paama laafi.

8 Bala, neb sēn yud maam n so maam, ti mam me so sodaase. Mam sā n yeel a yen t'a kēnge, a kēngdame, la m yeel a to t'a wa, a watame. Mam sā n yeel m tumtumd t'a maan woto, a maanda rē.

9 Dē, a Zezi sēn wum gom-kāensā wā, a yēesa bāmba. La b wēnemdame n yeel neb kuvngā sēn da pugd bāmbā yaa: Mam yeta yāmb ti hal baa Israyel pugē, mam nan ka yā tē-kāseng a woto ye.

10 La b sēn tum-b rāmbā sēn lebg n ta yiri, b mikame ti tumtumda paama laafi.

A Zezi vuuga pugkōor biiga

11 Vēkembeoogo, a Zezi kēnga tēng a yen sēn boond ti Nayin. Bāmb karen-biisā ne neb wusg da tūuda bāmba.

12 A Zezi sēn wa n kolg tēngā noore, mikame ti neb n da tuk kūum n dabd mumbu. Yě da yaa pag a yen sēn ya pugkōor bi-ribl yende. La tēngā neb wusg ra yāagda pagām

13 Zu-soabā yānda pagā, t'a nimbāaneg yōk-b ti b yeel-a t'a ra yāb ye.

14 A Zezi kolgame n tik pāndarā, la neb nins sēn da tuk-a wā yalsame. A Zezi yeelame yaa: Bi-buga, mam yeta foom ti f yiki.

15 La sēn ki-a wā yikame n zīnd n sung n gomda, t'a Zezi lebs-a a ma.

16 Neba fāa yeesame n pēgd Wēnnaam n yetē yaa: Wēnnaam no-rēes kāseng puka tōnd sukā, la Wēnnaam waa n gesa b nebā.

17 Nebā sēn gom a Zezi yell woto wā, koe-kāng saaga Zude soolmā fāa ne a tēn-kuremsā.

A Zāmbatiis toma neb a Zezi nengē

18 A Zā karen-biisā togsa yē bōn-kāens fāa.

19 A Zā boola a karen-biis a yiib n tum-b ti b ti sok Zu-soabā n gese, yaa bāmb la sēn tog n wa-a wā bii, bi bāmb tog n gūu ned a to.

20 Raopā sēn ta a Zezi nengē, b yeelame yaa: A Zāmbatiis toma tōnd yāmb nengē ti d wa sok n gese, yaa yāmb la sēn tog n wa-a wā bii, bi tōnd tog n gūu ned a to?

21 Wakat kāng bala, a Zezi maaga bāad-dāmb wusgo, koms-rāmba, la si-wēns sēn tar-b rāmba, la b pugs zoens wusg nini.

22 La a Zezi leok-b lame n yeele: kēng-y n ti togs-y-yā a Zā būmb nins yāmb sēn yā la y wumā: Zoens nin pugsdame, wobs kēndame, yīn-gāong bāas sēn tar b rāmbā yīns lebgda sōama, wums wumdame, koe-noogā moonda naong rāmb sukā.

23 La bark bee ned ning mam sēn kōn yi kug-lakdg a yīngā zugu.

24 A Zā sēn tum-b rāmbā sēn looge, a Zezi sungame n gom ne neb kuvngā a Zā yell n yeele: Yāmb kēng n ti gesa bōe we-rasempuugē wā? Tānwīig sobg sēn miimda?

25 La bōe la yāmb sēn kēng n ti gesā? Rao sēn yer waoogr futu? Ad neb nins sēn yer fu-bugsā, la b vi bōn neeb sukā bee rīm-dāmb zagsē.

26 La boē la yāmb sēn kēng n ti gesā? Wēnnaam no-rēesa? Mam yeta yāmb ti n-ye, la a pvs n yuda Wēnnaam no-rēesa.

27 Yaa yē yell la b sēn guls n yeel ti: "Gese, mam tumda m koe-toagsd t'a reng fo taoor n segl f waoongā."

28 Mam yeta yāmb ti pagb sēn dog b rāmbā sukā, baa a yen ka be sēn ya-a kāseng n yud a Zā ye. La baoosgo, sēn ya-a yao-zuug Wēnnaam soolmē wā yaa kāseng n yud a Zā.

29 Neba fāa ne yaood-dēegdbā sēn wum a Zā goama, b reega a Zā lisgā, n wilg ti Wēnnaam yaa turga.

30 La Fariisē-dāmbā ne tōog karen-saam-dāmbā sēn zāgs t'a Zā kōn lis bāmbā, b tōdga būmb ning Wēnnaam sēn da segl bāmb yīngā.

- 31 Dē, a Zezi kēnga taoor n yeele: Mam na n mamsa zamaan kāngā neb ne bōe? La b wēnda ānna?
- 32 Bāmb wēnda kamb sēn zī raagē n boond taab n yetē yaa: Tōnd peebea wug yāmb yīnga, la yāmb ka sao ye. Tōnd yula kūr yula, la yāmb ka yāb ye.
- 33 Bala, a Zāmbatiis waame n ka wābd buri, la a ka yūud divē ye, ti yāmb yetē ti zīn n tar-a.
- 34 Ninsaal bi-riblā sēn wa, b ritame la b yūuda, ti yāmb yetē ti rao-kānga yaa yāo-be-neda, la rā-yūuda, la yaood-dæegdbā ne yel-wēn maandbā zoa.
- 35 La neb nins sēn deegd Wēnnaam yamā miime t'a yaa yam.

A Zezi bee Fariisē a Sumo yiri

- 36 Fariisē a yen bōosa a Zezi ti b wa n di ne yēnda. A Zezi kēe Fariisē wā yir n zīnd n na di.
- 37 La gese, pag a ye n da be tēngā pugē n ya yel-wēn maanda. Yē bāngame t'a Zezi zī Fariisē wā zakē n ditē. Yē talla albatr tuk sēn pid ne tidare, n wa n yals a Zezi poorē, b nao wā sæegē.
- 38 A dag n yābdame, n sung n madgd a Zezi nao wā ne a nintāma, la a da yēesd-b ne a zoobdo, n mogsd bāmb naowā la a zāgsd-b ne tidarā.
- 39 Fariisē ning sēn bool a Zezi wā sēn yā woto, a tagsa a sūurē n yeele: rao-kāngā sā n da yaē Wēnnaam no-ræesa, b rag n na bāngē pag ning sēn susd bāmbā sēn ya ned ninga, la a sēn ya būmb ninga: yel-wēn maanda.
- 40 A Zezi goma ne a Sumo n yeel-a yaa: Sumo, mam dat n yeela foom būmbu. T'a leok ti: "Karen-saamba, yeel-y-yā".
- 41 A Zezi yeela yēnda yaa: ned a ye n da be ti neb a yiib tar yē samde. A yembrā dag n tara deniye kobs-nu samde, t'a to wā tar pis-nu.
- 42 La bāmb sēn da ka tar n na yao wā, yē basa b yiibā fāa samā taale. Bāmb b yiibā suka, bug n na n nong yēnda n yuda?
- 43 A Sumo leokame ti yē tagsdame ti yaa ned ning sēn dag n tar sam-kēeng ti b bas-a taalā. A Zezi yeela yē t'a togsa sīda .
- 44 Dē, a Zezi wēnemda paga sēne n yeel a Sumo yaa: Fo nee pug-kāngā? Mam kēe fo zakē, la fo ka kō maam koom ti m waas m nao ye. La yēnda, a madga mam nao ne a nintām, n yēes-b ne a zoobdo.
- 45 Fo ka mok maam ye, la hal mam sēn kē wā teka, yē mogsda mam nao n ka basdē ye.
- 46 Fo ka sōog mam zug kaam ye, la yēnda, a waala mam nao ne tidare.

47 Yaa woto yīnga, mam yeta foom ti yē paama a yel-wēna sēn yaa wusgā sugri. Bala, yē wilga a nonglem kāsenga. La ned ning b sēn kōt sugr bŭmb bilf yīng nonglem yaa bilfu.

48 La a Zezi yeela pagā yaa: fo paama f yel-wēna sugri.

49 Neb nins sēn n da zī ne bāmb n dutē wā singame n tags b sŭyē wā a woto: dao-kāngā yaa ānna n kōt baa yel-wēna sugri?

50 La a Zezi yeela pagā yaa: fo tēeb n fāag foom. Kēng ne bāane.

Luk 8

Pagb kēer sōnga a Zezi

1 Dē poore, a Zezi ra kēnda tēn-bōoneg puse, n moondē la b togsd Wēnnaam soolem koe-noogā. Karen-biis piig la yīibā ra bee ne bāmba,

2 n paas pagb kēere, a Zezi sēn dig si-wēns sēn n dag n be ne-bā, la b maag-b n yiis b bāasā: Yaa a Maari b sēn boond ti Magdala Maari, soab ning a Zezi sēn dig zīn-dāmb a yopoe ti b yi n bas-a wā,

3 Herood tuma get a Suuza pag a Zan ne a Suzan, la pagb a taab wusg sēn da yākd b paoong n sōngd a Zezi ne b karen-biisā.

Bōn-bu-fērgd yel-būndi

4 Neb kuvng wusg tigma taaba, la neb yii tēns toay-toay n wa bāmb nengē. A Zezi tāoo solem-kānga:

5 Bōn-bu-fērgd a ye n yi n na n ti fērg a bōn-buudu, la yē sēn fērgdā, bōn-buudā kēer lvu sor kurenga. Neb tab-b la ne nao, la liuuli ri-b lame.

6 Kēer lvu kugr zugu. La b sēn yi, b kuvme, maasr sēn n ka be yīnga.

7 Kēer me lvu gōos svka. La gōosā naaga bāmb n yi n di-ba.

8 La kēer lvu zī-sōngē, n yi n wom biis ti ta koabg-koabga. A Zezi sēn gomdā, b zēka b koeg n yeele: Ned ning sēn n tar-a tub sēn wumd bi a wume.

9 A Zezi karen-biisā soka bāmb yel-būndā vōore.

10 A Zezi leoka bāmb n yeel yaa: b kōo yāmb pān-tōog ti y bāng Wēnnaam soolem yel-soalma. La ne neb a taabā, b togsda bāmb bōn-kāens ne soalma, sēn na n yil ti "bāmb sēn getā, bi b ra yā ye, la ti b sēn wumdā, b kōn wum a vōor ye."

11 Yel-būndā vōor la a woto: bōn-buudā yaa Wēnnaam goamā.

12 Sēn be-b sor kurengā yaa neb nins sēn wum koegā, ti rōata wat n yiisd koegā sēn da be b sŭyē wā, sēn na n yil la b ra tē n paam fāagr ye.

13 Sēn be-b kugrā zugā yaa neb nins sēn wumd koegā n deegd-a ne sū-noogā. La b ka tar yēgen ye. Bāmb tēeda wakat bilf bala, la makr wakate, bāmb basda tēebā.

14 Gõosã, bõn-buudã sën lvi b sukã, yaa neb nins sën womd koεεgã n se n looge, ti yure, la arzegse, la dũni sũ-noogã ri koεεgã t'a ka womd biis ti bi ye.

15 Zĩ-sõngã, yaa neb nins sën womd koεεgã ne sũur sën ya sõama la turga, n talld-a, n yalsd kãenkãe, n womd biisã.

Ned kõn yõgen fitul n fõgn ne peoog ye

16 Ned ka yõgend fitul n fõgn-a ne peoogo, wall a ning-a gãag tēngr ye. B rogend-a-la fitul doagendgã zug ti neb nins sën kēedã tõe n yã vēnemã.

17 Bala, bũmb ka be sën lud sën kõn puk ye, la bũmb ka be sën solg sën kõn vēneg ye.

18 Dē, bi y gũus ne yãmb sën kelgd to-to wã. Bala, b na n kōo ned ning sën tara, la ned ning sën ka tara, b na n deega baa bũmb ning yē sën tagsd t'a tarame wã n bas-a.

A Zezi ma ne b ma-biisi

19 A Zezi ma ne b ma-bi-raop waa bãmb nengē, la neb kuvngã yĩnga, b ka tōog n ta a Zezi ye.

20 Nebã yeela a Zezi ti b ma wã bee yung ne b ma-bi-raopã n dat n yãnd-ba.

21 La a Zezi leoka bãmb n yeele: mam ma ne m ma-bi-raop yaa neb nins sën kelgd Wēnnaam goamã n sakdē wã.

A Zezi ktame ti sobg yõk koom zugu

22 Daar a ye, a Zezi kēe koom-koglg ne b karen-biisã, n yeel-b ti b wa ti b kēng ko-kãsengã rrvunde. La b loogame.

23 La bãmb sën dugsd koglgã wakate, a Zezi gũsame. La sob-kãseng yika kooma zugu, ti koom-koglgã ra pid ne koom, ti lebg yel-pakr ne-ba.

24 Karen-biisã kolgame n nek a Zezi n yeel yaa: Karen-saamba! Karen-saamba! Tõnd na n kiime! A Zezi nekame, n tãs sobgã ne ko-pemã, la b yõkame, la zĩigã lebga sũddd.

25 Dē, bãmb soka b karen-biisã yaa: Yãmb tēebã bee ye? La rabeem yõka bãmb ti b yees n sok taab ti nin-kãngã yaa ye neda? Bala, baa sobgã ne ko-pema sakda bãmb noore.

A Zezi maaga Geraza ned zĩn sën da tara

26 Bãmb taa Geraza rãmbã tēnga, tēng sën teesd Galile.

27 La a Zezi sën n sig tēnga, tēngã rao a ye zĩn-dãmb wusg sën tar waa n sega bãmba. Hal daar zãra, a ka le yeelgd fut ye, la a ra ka gãe yir ye, yaa yaadē.

28 A sën yãa a Zezi, a kelmame n wõgemd bãmb taoor n zēk a koεεg n yeele: Wēnnaam sën be saasē saasē bi-ribl a Zezi, yãmb data maam ne bõe ? Mam bõosd-y lame ti y ra nams maam ye.

29 Bala, a Zezi ra yeta zĩn-dēgdã sën dag n kē yē hal daar zãrã t'a yi n bas rao wã. B ra sēbda yē ne bãense, n balg a nao wã ne kutu, la a ra kaooda a sēbdsã. La zĩna ra talld-a lame n kēngd we-rasempvũsē.

- 30 A Zezi soka yē t'a yuur la a bōe. T'a leok t'a tusa. Bala, zīn-dāmb wusg n da kē yēnda.
- 31 La zīn-dāmbā bōosa a Zezi ti b ra rig-b ti b kēng zī-zulungē wā ye.
- 32 Kurkuy wusg n da be tānga zug n wābdē, la zīn-dāmbā bōosa a Zezi ti b kō bāmb noor ti b ti kē kurkuyā. La a Zezi kō-b lame.
- 33 Zīn-dāmbā yii n basa rao wā n ti kē kurkuyā, la kurkuyā wudga tānga sigdgē, n bilim n lvi koomē wā, la koomā ri-b lame.
- 34 Neb nins sēn da gūud kurkuyā sēn yā būmb ning sēn maanā, b zoe n ti togsa koεεgā tēnga pugē la putē wā me.
- 35 Nebā kēngame n na n ti ges būmb ning sēn maanā. Bāmb waa a Zezi nengē, la b yāa rao ning zīn-dāmbā sēn yi n basā t'a zī a Zezi sεεgē, n yer futu, n tar yam sōama. La rabeem yōka bāmba.
- 36 Neb nins sēn yā būmb ning sēn maanā togsa bāmb rao ning zīna sēn da tarā sēn paam yolsg to-to.
- 37 Geraza soolmā neba fāa kosa a Zezi ti b zāag n bas bāmba. Bala, rabeem kāseng n da yōk-ba. A Zezi kēe koom-koglgā n lebg n lebe.
- 38 Rao ning zīn-dāmbā sēn yi n basā bōosa a Zezi ne pēdgr n dat n pa ne bāmba. La a Zezi kuils-a lame n yeele:
- 39 Lebg n kuil f yir n ti wilg būmb nins fāa Wēnnaam sēn maan n kō fooma. Rao wā loogame n ti moon būmb nins fāa a Zezi sēn maan n kō yē wā tēngā fāa pugē.

Pag sēn sus a Zezi fuugu, la naab a yen bi-pugl vuugre.

- 40 A Zezi sēn leb ruundā, neb kuvng reega bāmba, bala, b fāa ra gūuda bāmba.
- 41 La gese, dao a yen yuur sēn boond t'a Zayirus, n yaa karen-doog naab waame n wōgemd a Zezi taoor n bōos bāmb ti b wa yē yirā.
- 42 Bala, yē ra tara a bi-pugl yende, a yuum sēn kolg piig la yiibu, n gāe n dat n ki. A Zezi sēn dabd be wakate, neb kuvngā ridga bāmba.
- 43 La pag a ye n da be be ti bāag tar-a, t'a zum yit hal yuum piig la a yiibu. Yē rika a sēn da tarā fāa n kō tūpda, la b baa a yen ka tōog t'a paam laaft ye.
- 44 Yē kolga a Zezi poorē, n sus bāmb fuugā noore. La wakat kāng bala, zumā sēn da yitā yōkame.
- 45 La a Zezi sokame ti ānna n sus bāmba? Ned fāa sēn kUSD ti ka yēnda, a Ptyeer yeelame yaa: Karen-saamba, neb kuvngā gūbga yāmb n dudgd yāmba.
- 46 La a Zezi leokame n yeele: Ned n sus maam. Bala, mam bāngame ti pāng n yi mam nengē.

- 47 Pagã sên yã t'a yellã pukame, a waa n yĩgimda a Zezi taoor ne rigbu, neba fãa nifẽ, n togs bũmb ning yĩng sên kit ti yẽ sus a Zezi wã, la yẽ sên paam laafi zĩig pugẽ to-to.
- 48 A Zezi yeel-a lame: M bi-pugla, fo tẽeb n fãag foom, kẽng ne bãane.
- 49 A Zezi sên ket n gomda, ned n yi karen-doog naabã yir n wa n yeel-a: Da le nams-y karen-saamb ye: Yãmb bi-puglã kiime.
- 50 La a Zezi sên wome, b yeela karen-doog naabã yaa: Da maan dabeem ye. Tẽ bala, la biigã na n pòsame.
- 51 La a Zezi sên ta yirã, bãmb ka sak ti ned tũ bãmb n kẽ, sã n ka a Pɩyɛer ne a Zã, la a Zak ne biigã ba la a ma bala.
- 52 Neba fãa ra yãbdame n wiisd biigã yĩnga. Dẽ, a Zezi yeel-b lame ti b ra yãb ti biigã ka ki ye, t'a gõeeme.
- 53 Nebã sên da mi ti biiga kiime wã, b yaala a Zezi.
- 54 La a Zezi gãda biigã nugu, n zẽk b koɛɛg n yeele: M biiga, yiki.
- 55 La a sugã lebg n waame, la wakat kãng bala, a yikame. La a Zezi yeelame ti b kô biiga rub t'a ru.
- 56 Bi-puglã ba-rãmb yeesame, la a Zezi keooga bãmb ti b ra togs ned bũmb ning sên maanã ye.

Luk 9

A Zezi tuma karen-biis piig la a yiibu

- 1 A Zezi tigma karen-biis piig la a yibã n kô-b pãnga la noor ti b tōog zĩn-dãmba, la pãn-tōog ti b maag bãad-dãmba.
- 2 A Zezi tum-b lame ti b ti moon Wẽnnaam soolem koɛɛga, la b maag bãad-dãmba.
- 3 A Zezi yeel-b lame yaa: Da rik-y bũmb y kẽnda yĩng ye. Da rik-y da-saare, korgo, buri wall ligd ye. La y ra zã fut a yib yib ye.
- 4 Yãmb sên sig zak ning pugẽ, bɩ y pa be n ta y sên na n yi be n looge.
- 5 La zĩig ning fãa nebã sên ka reeg yãmba, y sã n wa n yit tẽn-kãnga, bɩ y pĩms y nao wã tom ti y kaset b yĩnga.
- 6 A Zezi karen-biisã loogame n kẽng tẽng tẽnga, n moond koe-noogã, la b maagd neb zĩiga fãa.

A Zãmbatiis kũum

- 7 Naab a Herood da woma bũmb nins fãa sên da maandã, la a da ka mi yẽ sên na n tags ti bũmb ning ye. Bala, neb kẽer da yetame t'a Zã vuvgame n yi kũum suka,
- 8 ti kẽer yetẽ ti Wẽnnaam no-reesdbã sên zĩnd pĩndã ned a ye n vuvge.

9 La Herood yeelame: Mam kitame ti b fiuug a Zã zugu. Dẽ, ned ning mam sën wumɗ ti b gomɗ a yell woto wã yaa ǎnna soaba? La yẽ ra baoodame n dat n yãnd a Zezi.

A Zezi dulga neb tus a nu

10 Tën-tumɗbã sën lebg n wa, b togsa a Zezi bũmb nins fãa bãmb sën maanã. A Zezi peega bãmb n yi kɛng n kɛng tɛng a yen sën boond ti Betsayida sêne.

11 La neb kuvngã bǎngame n pug bǎmba. A Zezi reeg-b lame n gom ne-b Wɛnnaam soolem yelle, la b maag neb nins sën dag n dat maagrã me.

12 Wĩndgã sën kille, karen-biis piig la yĩibã kolgame n yeel a Zezi yaa: Kit-y ti neb kuvngã loog n kɛng tɛn-bõonegẽ wã ne putã sën pẽ ka wã n ti paam gǎag zĩisi, la b paam dubo. Bala, tõnd sën beẽ wã yaa we-rasempuuga.

13 A Zezi yeela karen-biisã ti bãmb mensã kõ nebã rub ti b ru. La b leokame n yeele: Tõnd ka tar sën yud bur a nu ne zĩm a yĩib ye. Sã n ka ti tõnd mens na n kɛngame n ti ra rub nin-kǎensã fãa yĩnga.

14 La nebã sën da be be wã kolga raop tus a nu. A Zezi yeela b karen-biisã ti b kit ti neba zĩnd sull-sulli, neb pis-nunu.

15 Karen-biisã maana a woto n kit ti b fãa zĩndi.

16 A Zezi reega bur a nu wã ne zĩm a yĩibã n nak n ges yĩngr n ning-b barka, n yaool n kao burã ne zĩma n kõ karen-biisã ti b puɗ neb kuvngã.

17 Bãmb fãa rume n tige, la b wɔka gursã sën kellã n pid pet piig la a yĩibu. Bur a nu ne zĩm a yĩibu (9.13)

A Pɩyɛɛr kaseto

18 Daar a ye, a Zezi ra bee zĩig neb sën ka be, n puɗsdẽ, la karen-biisã ra bee ne bǎmba. A Zezi soka b karen-biisã yaa: Neb kuvngã yetame ti mam yaa ǎnna?

19 Bãmb leokame ti kɛer yetame t'a Zǎmbatiis, ti kɛer yetẽ t'a Eli, ti kɛer yetẽ ti Wɛnnaam no-rɛesdbã sën zĩnd pĩndã ned a ye sën vuɗge.

20 La a Zezi soka bãmb yaa: La yãmba, yãmb yetame ti mam yaa ǎnna? A Pɩyɛɛr leokame ti bãmb yaa Kirist sën yi Wɛnnaam nengẽ.

21 A Zezi keooga bãmb neere, n yeel-b ti b ra saag n togs ned yõwã ye.

A Zezi togsa bãmb kũum yelle

22 A Zezi gomame n paas n yeel ti yaa tɩlɛ ti Ninsaal Bi-riblã nams wuɗgo, ti kǎsem-dǎmbã ne maan-kuvɗbã kǎsem-dǎmba la tõog karen-saam-dǎmbã kus bǎmba n ku-ba, la ti rasem a tǎab daare bãmb na vuɗge.

23 Dẽ, a Zezi yeela b fãa yaa: ned sã n dat n tũ maam, bu a kus a mengã ratem, n tuk a da-pik daar fãa n pug maam.

24 Sɩd me, ned ning fãa sën dat n kogl a vum, a vum na sǎame. La ned ning sën na n bas a vum mam yĩnga, a na n le paam-a lame.

25 Ned sã n paam dũni bũmb fãa, n yaool n menem wall a sãam a menga, a yõod bee ye ne-a?

26 Sɪd me, ned sã n zoe mam yãnde la mam goama yãnde, Ninsaal Bi-riblã sã n wa n wa ne b ziirã, la b ba wã ziiri, ne malegs-sõamyã, b na n zoe ye me yãnde.

27 Mam yeta yãmb sɪd-sɪd ti neb nins sãn be ka wã kēer ka na n ki hal ti b yãnd Wẽnnaam soolmã.

A Zezi neng tedgre

28 Sãn kolg rasem a nii, a Zezi sãn gom gom-kãensã zugẽ, bãmb peega a Pɪyɛer ne a Zã la a Zak n dɪ tãngã zug n na n pɪvɛse.

29 La bãmb sãn pɪvɛsd wakate, b nengã yalẽ tedgame, la bãmb futã lebga peels n punda.

30 La gese, raop a yiib n wa n gom ne a Zezi. Dag n ya a Moyiis ne a Eli,

31 n puk b meng ne ziiri, n gomd ne a Zezi b kũuma b sãn na n ki Zeruzalema yelle.

32 Gõeem ra namsda a Pɪyɛer ne a tũud-n-taasã, la bãmb neendame n yãnd a Zezi ziirã ne raop a yiibã sãn da be ne bãmbã.

33 Wakat ning raopã sãn bas a Zezi n loogdẽ wã, a Pɪyɛer yeela a Zezi yaa: Karen-saamba, yaa sõama ti tõnd pa ka. D tilg fu-rot a tãabo: a yembr yãmb yĩnga, a yembr a Moyiis yĩnga, a yembr a Eli yĩnga. Yẽ ra ka mi a sãn gomd bũmb ningã ye.

34 La yẽ sãn gomd a woto, sawadg waa n luda bãmba, la a Moyiis rãmb sãn kēed sawadgẽ wã, rabeem yõka bãmba.

35 La koɛeg yii sawadgẽ wã n yeele: Ada yaa mam Bi-ribl mam sãn yãke, bɪ y kelg-a.

36 La koɛegã sãn gom a woto n sɛ, a Zezi ra yɛsa b yembre. Karen-biisã kell n sɪndame n ka togs ned bũmb ning bãmb sãn yã wã da-kãens ye.

A Zezi maaga biig zĩn sãn tara

37 Vẽkembeoogo, bãmb sãn yi tãngã zug n sigi, neb kɪvɛng wɪsg waa n sega a Zezi.

38 La gese, neb kɪvɛngã svka, dao a ye n zĩnd be n zẽk a koɛeg n yeele: Karen-saamba, m kot-y lame ti y ges m bi-riblã. Bala, yaa m bi-yende.

39 Zĩn n kēed-a, la a sã n kē-a bala, a kelemdame, la zĩna kɪtdame t'a sobg n gvɪgsdẽ, ti tãntãn-puudã yita. A sã n na n wa n yi n bas biigã, rẽ t'a nams-a-la wɪsgo, n pogl-a.

40 Mam bõosa yãmb karen-biisã ti b rig-a, la b ka tõog ye.

41 A Zezi yeelame yaa: Neb sãn ka tēebo, la sãn ya nin-wẽnse, mam na n paa ne yãmb la m maan sũ-mar ne yãmb ti ta wakat bugo? Tall f biigã n wa ne ka.

42 La biigã sãn kolgdã, zĩna lub-a-la tẽnga, n nams-a wɪsgo. La a Zezi lenga zĩn-dẽgdã, n maag biigã n kɪs-a a ba.

43 La neba fãa yɛesame, b sãn yã Wẽnnaam pãn-kãsengã yĩngã.

A Zezi leb n goma b kūuma yelle

Nebã sĕn ket n tagsd būmb nins fãa a Zezi sĕn maanã yell ne yĕcsgo, a Zezi yeela b karen-biisã yaa:

44 Yãmba, yok-y y tub n kelg gom-kãensã sōama: b na n yōka Ninsaal Bi-riblã n kō neba.

45 La karen-biisã ra ka wumd gom-kãng vōor ye. A ra solga ne bãmba, sĕn na n yilg ti b ra bãng a vōorã ye. La b ra yĕsdame n ka rat n sok a Zezi bōn-kãng wĕengĕ ye.

Ānna n ya kãsens n yuda?

46 Nokoeemd yika bãmb sukã, ti b rat n bãng sĕn ya-a kãsens n yud bãmb sukã.

47 A Zezi sĕn mi bãmb sũyã tagsgã, b peega bi-bilf n zĩnig-a b sĕegĕ

48 n yeel karen-biisã yaa: ned ning fãa sĕn na n deeg bi-bilf kãngã mam yvvrã yĩnga, yaa mam mengã la a reeg-yã. La ned ning fãa sĕn deeg maam, a reegda sĕn tuma maamã. Bala, ned ning sĕn ya-a yao-zvvg yãmb sukã, yaa yĕ soab n ya kãsenga.

Ned ning sĕn ka kis yãmb yaa yãmb dĕnda

49 A Zã gomame n yeele: Karen-saamba, tōnd yãa rao sĕn digd zĩn-dãmb ne yãmb yvvre, la tōnd gidg-a lame, a sĕn ka naag tōnd n tũud yãmbã yĩnga.

50 A Zezi leok-a lame n yeele: ra gidg-a ye. Bala, ned sã n ka kis yãmba, a bee ne yãmba.

A Zezi lenga a Zak ne a Zã

51 Wakat ning b sĕn tog n zĕk a Zezi ti b kĕng arzãnã sĕn kolge, bãmb tolg n yãka yam n na n kĕng Zeruzalem.

52 B tuma neb ti b reng bãmb taoore. La b kĕngame n ti kĕ Samari n na n segl būmb fãa a Zezi yĩnga.

53 La neba ka reeg a Zezi ye, bãmb sĕn dag n dabd Zeruzalema yĩnga.

54 Bãmb karen-biis a Zak ne a Zã sĕn yã woto, b yeelame yaa: Zu-soaba, yãmb datame ti d kit ti bugum yi yĩngr n sig n dı-ba?

55 La a Zezi wĕnemdame n leng bãmb n yeele: yãmb ka mi sug ning sĕn tar yãmbã ye.

56 Bala, Ninsaal Bi-riblã ka wa ti sãam ninsaalbã vum ye, la yaa ti fãag-ba. La bãmb kĕnga tĕng a to.

Ned sã n dat n yĭ a Zezi karen-biiga

57 Bãmb sĕn be sorĕ n dabda, ned n yeel a Zezi t'a na n tũu bãmb n kĕng zĩig ning fãa bãmb sĕn na n kĕnge.

58 A Zezi leok-a lame ti waas tara bogdo, la liuuli sĕn yĭgda tara tugdo, la Ninsaal Bi-riblã ka tar zĩig sĕn na n gãneg a zug ye.

59 A Zezi yeela ned a to t'a tũ bãmba. La yẽ leoka a Zezi yaa: bas-y-m nand ti m ti mum m ba la m wa.

60 La a Zezi leok-a lame n yeele: bas kũ-rãmbã ti b mum b kũum, la foo, kẽng n moon Wẽnnaam soolem koεεgã.

61 Ned a to leb n yeelame: Zu-soaba mam na n tũu yãmba, laa, sak-y ti m deng n ti puus m zaka rãmb wẽnd-na-taas la m wa.

62 A Zezi leoka yẽ yaa: ned sã n gãd wãk rũng sẽn tata, la a rat n wẽnemd n ges a poorẽ, yẽ ka zems ti kẽ Wẽnnaam soolma ye.

Luk 10

A Zezi tuma karen-biis pis-yopoe

1 Rẽ poore, Zu-soabã leb n yãka neb pis-yopoe la a yiib a taaba, n tum bãmb yiib yiib ti b reng bãmb taoor n kẽng tẽng fãa la zĩig ning fãa bãmb meng sẽn tog n kẽngã.

2 A Zezi yeela bãmb yaa: Tigsgã yaa wusgo la tumtumdbã sõor paodame. Kos-y tigsgã soab ti b tum tumtumdb b tigsgẽ wã.

3 Kẽng-y-yã! Ade, mam tumda yãmb wa piis digd-n-yĩids suka.

4 Da zã-y ligd korgo, wall yolgo, wall neoda ye, la y ra yals n puus ned sor zug ye.

5 Yãmb sã n na n kẽ yir fãa, bi y puus-b a woto: Bi laafi zĩnd yi-kãnga puga.

6 La laafi ned sã n be be, yãmb laafi wã na n siga a zugu. La laafi ned sã n ka be, bi y loog ne y laafi puusem.

7 Pa-y yi-yenga, n di la y yũ bũmb ning sẽn be be. Bala, tumtumd toga ne a yaodo. Da-y tegs-y yiy ye.

8 Tẽng ning fãa yãmb sẽn na n kẽ ti b reeg yãmba, bi y ri bũmb nins b sẽn na n kõ yãmbã.

9 Maag-y bãad-rãmb nins sẽn be be wã, la y yeel-b ti Wẽnnaam soolmã kolga bãmba.

10 Tẽng ning fãa yãmb sẽn na n kẽ ti b ka reeg yãmba, kẽng-y tẽngã soay zut n yeele:

11 Yãmb tẽngã wubsg meng sẽn bol tõnd nao wã, tõnd pĩmsd-a lame n basd ne yãmba. La baoosgo, bãng-y ti Wẽnnaam soolmã pẽnegame.

12 Mam yeta yãmb ti da-kõngo, Sodom sibgrã toolem kõn ta tẽng kãng rëndã ye.

Tẽns sẽn tõdg ti b kõn tẽ ye

13 Korazin, fo na paam toogo! Betsayida, fo na paam toogo! Bala, bõn-bãn nins sẽn maan yãmb sukã sã n dag n maanẽ Tur ne Sıdõ, yaa hal daar zãr la b da na n yeelg boto, la b yug b zug tompeglem n kos sugri.

14 Dẽ n kit ti buvdã daare, Tur ne Sıdõ sibgr kõn ta yãmb dëndã ye.

15 La foom, Kapernawom, b na n zēka foom n taas saasē bt? Ayo! B na n sigsa foom hal n taas kum-kulgu.

16 Ned ning sēn kelgd yāmb kelgda maam. La ned ning sēn zāgsd yāmb zāgsda maam. La sēn zāgsd-a maam zāgsda sēn tum-a maamā.

Karen-biis pis-yopoe wā lebg n waame

17 Neb pis-yopoe la a yiibā lebg n waa ne sū-noog n yeele: Zu-soaba, baa zīn-dāmba mens sakda tōnd noor yāmb yuvrā yīnga.

18 A Zezi yeel-b lame: Mam dag n nee a Svtāan sēn yi yīngr n lut wa sa-yāgbo.

19 La ade, mam kōo yāmb pāng tu y tab wiis la namse, la beyā pāngā fāa, la baa fu kōn tōog n maan yāmb wēng ye.

20 Baoosgo, da maan-y sū-noogo, zīn-dāmbā sēn sakd yāmbā yīng ye. Maan-y sū-noogo, yāmb yuyā sēn guls arzān pugē wā yīnga.

A Zezi sū-noogo

21 Wakat kāng bala, Sug-sōng kitame t'a Zezi paam sū-no-kāseng n yeele: M ba sēn ya arzān la tēng Zu-soaba, mam pēgda yāmba, yāmb sēn solg bōn-kāens ne yam-dāmba la yēsem-dāmbā, n yaool n vēneg-b ne kom-bōonegā yīnga. N ye, m ba, yāmb sēn dat ti yi a woto wā yīnga.

22 M ba kōo maam būmba fāa, la ned baa a yen ka mi Bi-riblā sēn yaa a soaba, a sã n ka a ba wā ye. La ned baa a yen ka mi ba wā sēn yaa a soaba, sã n ka Bi-riblā bala, la ned ning Bi-riblā sēn dat n vēneg bāmb ne-a wā ye.

23 A Zezi wēnemdame n gom ne b karen-biisā b yen-yen n yeel-b yaa: Bark bee neb nins nin sēn yāt būmb nins yāmb sēn yātā zutu.

24 Bala, mam yeta yāmb tu Wēnnaam no-reesdb wusgo, la rīm-dāmb dag n dat n yāa būmb nins yāmb sēn yātā la b ka yā ye. B dag n dat n woma būmb nins yāmb sēn wumda la b ka wum ye.

Samari nin-sōng yel-būndi

25 La gese, tōog karen-saamb a yembr yikame n na n mak a Zezi n yeele: Karen-saamba, bōe la mam tog n maan n paam vum sēn kōn sa wā ti yi m pūre?

26 A Zezi sok-a lame ti bōe la b guls tōodā sebrā pugē, la bōe la yē karemd be?

27 A leokame n yeele: Nong Zu-soaba fo Wēnnaam ne f sūur fāa, la f sug fāa, la f pāng fāa, la f tagsg fāa, la f nong f to wa f menga.

28 A Zezi leok-a lame yaa: Fo leokrā yaa sōama. Maan a woto, la f na vumde.

29 La yē sēn dat n wilg t'a yaa turga, a soka a Zezi ti ānna la yē to?

30 A Zezi leb n gomame n yeele: Dao n dag n yi Zeruzalem n dabd Zeriko. A ti lut fāadb svka, ti b rees a sēn tarā, n pāb-a hal t'a kolg kūum, ti b bas-a n looge.

- 31 Mikame ti maan-kuud n dag n duk so-kānga. A yāa rao wā, la a gilg n loog n bas-a lame.
- 32 Woto me, Levit a yen taa zī-kānga. A yāa rao wā, la a gilg n loog n bas-a lame.
- 33 La Samari ned sēn dag n togd sor taa rao wā sēegē n yānd-a, t'a nimbāaneg yōk-a.
- 34 A kolga rao wā, n tibs a noadā ne kaam la divē, la a vil-b ne peela. Rē sēn sa, a rik-a lame n zombg a meng bōn-zoambedga, n tall-a n kēng sik zīgē n ti ges a yelle.
- 35 Vēkembeoogo, a yāka deniye a yiib n kis sik zīgā soab n yeel-a t'a yōdg n ges bāadā yelle, la t'a ligd sā n kē, a lebgre a meng na lebs-a.
- 36 Bāmb b tāabā sukā, bug n wēnda a yaa ned ning sēn lvi-a fāadbā sukā to?
- 37 Tōog karen-saambā leokame ti yaa ned ning sēn zoe-a yē nimbāanegā. La a Zezi yeel-a lame t'a me kēng n ti maan a woto. Samari nin-sōngo (10.30)

A Mart ne a Maari

- 38 A Zezi sēn kēnd ne b karen-biisā, b taa tēng a yembre, la pag sēn boond t'a Mart sika bāmb a yiri.
- 39 A dag n tara ma-bi-poak sēn boond t'a Maari. La a Maari zīnda Zu-soabā sēegē n kelgd bāmb goama.
- 40 Rubā seglg yel toay-toayā dag n sooga a Mart tagsgā. A waame n yeel yaa: Zu-soaba, mam ma-bi-poakā sēn bas maam m yembr ti m get seglgā yellā ka namsd yāmba? Dē wā yaa, yeel-y-yā-a t'a sōng-ma.
- 41 Zu-soabā yeela a Mart yaa: Mart! Mart! Fo maanda yure, n sidgd ne būmb wusgo.
- 42 Būmb a yen tāa n ya tle. A Maari yāka pvi-sōng b sēn kōn deeg n bas-a ye.

Luk 11

A Zezi zāmsa b karen-biis pūsogo

- 1 Daar a yen, a Zezi da bee zīg a ye n pūsdē. Bāmb sēn pūs n se, b karen-biig a yembr yeela bāmb yaa: Zu-soaba, zāms-y tōnd pūsogo, wa a Zā sēn zāms b karen-biisā.
- 2 A Zezi yeela bāmb yaa: Yāmb sā n pūsdē, bi y yeele: Tōnd ba! Bi yāmb yūrā yi ne waoogre, ti yāmb soolmā wa.
- 3 Kō-y tōnd d daar o daar dubā daar fāa.
- 4 Kō-y tōnd d beegrā sugri, ti tōnd me kōta neb nins fāa sēn beegd tōndā sugri, la y ra bas tōnd ti d kē makr pugē ye.
- 5 A Zezi leb n yeela bāmb a woto: Ānna yāmb sukā n na n tar a zoa, t'a wa a nengē yun-suka, n yeel-a ti "m zoa, peng-m bur a tāab
- 6 ti m zoa n yi sor n wa n sig-m ti m ka tar būmb sēn na kō-a t'a ri ye".

- 7 A zoa wã sã n pa pugẽ n leok-a t'a ra nams-a ye, ti rignoorã zoe n pagame, la ti yẽ ne a kambã zoe n kõe gãaga, la t'a ka le tõe n yik n kõi-a bur ye.
- 8 Mam yeta yãmb ti baa a sã n ka na n yik n kõi-a burã, a sãn ya yẽ zoa wã yĩnga, a na yik n kõi-a bũmb nins fãa a sãn data, a pẽdgrã yĩnga.
- 9 La maam, mam yeta yãmb ti y kose la b na kõi yãmba, ti y bao la y na yã, ti y kabse la b na pak ti y kẽ.
- 10 Bala, ned ning fãa sãn kot deegdame. Ned ning sãn baood yãtame, la b pakdame ti sãn kabsd-a kẽ.
- 11 Yãmb sãn ya ba-rãmbã, ãnna yãmb suk bi-ribl n na n kos-a bur t'a kõi-a kugri,
- 12 wall a kos-a zĩinf t'a kõi-a waaf ti ka zĩinfu, wall a kos-a gell t'a kõi-a nanga?
- 13 Sã n yaa ti yãmb sãn ya nin-wẽnsã miime ti kõi y kambã bõn-sõamyã, yãmb ba sãn be arzãnã n mi n yuda, n na n kõi neb nins sãn kot bãmbã Sug-sõngo.

B rõi-a Zezi ti b leoke

- 14 A Zezi dag n digda zĩn sãn ya muka. Zĩnã sãn yi, mukã gomame, la neb kuvngã yeesame.
- 15 La neb kõi yeelame ti yaa ne zĩn-dãmbã naab a Belzebul pãng la a Zezi digd zĩn-dãmbã.
- 16 La neb kõi sãn dat n mak bãmbã kosa bãmb ti b wa ne bãnd sãn yit arzãna.
- 17 La a Zezi sãn mi b tagsgã yeel-b lame yaa: soolem ning fãa neb sãn welg taab n gõdg n zabd ne taaba, a na sãame, la rotã na n lut n yẽegda taaba.
- 18 La sã n yaa ti Svtãanã welgame n gõdg n zabd ne a menga, a soolmã na n yu a wãn n yalse? Bõe yĩnga, yãmb yetame ti yaa ne a Belzebul pãng la mam digd zĩn-dãmbã.
- 19 La sã n yaa ti mam digda zĩn-dãmbã ne a Belzebul pãnga, yaa ne ãnna soab pãng la yãmb kambã rigd-ba? Rẽnda n kit ti bãmb mensã na n yĩ yãmb bu-kaoodba.
- 20 La sã n yaa ne Wẽnnaam pãngã la mam digd zĩn-dãmbã, rẽnda Wẽnnaam soolem taa yãmb nengẽ.
- 21 Pãng soab sãn raolem a meng sõama sã n gũud a zaka, bũmb kõi sus a paoongã ye.
- 22 La ned pãng sãn yud yẽnda sã n wa n tõiog-a, a reegda a zab-teedã fãa a sãn dag n teegã, la a wuk a teedã n pvi neba.
- 23 Sãn ka be-a ne maam kisa maam, la sãn ka naagd-a maam n tigsdẽ sãeegdame.
- 24 Sug sãn ya rẽgd sã n yi n bas neda, a saagda zĩ-peelã n baood vuvsogo. La a sãn ka yãt vuvsogã yĩnga, a yetame t'a na n leb n leba a yir ning a sãn dag n yi n basã.
- 25 La a sã n ta, a mikdame ti yirã pusame n maneg n nagsẽ.

26 Dē, a kēngdame n tu peeg sus a yopoe a taab sēn ya wēns n yud yēnda. B wat n kēe be n zīndi, la rao-kāng vumā lebgda wēng n yud pipi wā.

Būmb nins sēn ya bark sūd-sūda

27 A Zezi sēn gom a woto, pag n zīnd nebā suk n zēk a koεεg n yeel tu pag ning sēn zā-a a Zezi puga la a yēsem bāmbā yaa ned sēn tar barka.

28 La a Zezi leokame n yeel tu yaa neb nins sēn kelgd Wēnnaam goamā n sakdē wā n tar barkā.

Neb baooda bānde

29 Nebā sēn tigsd taab n lebgd kuvngā, a Zezi yeelame yaa: Zamaan kāngā neb yaa nin-wēnse. B baooda bānde, la b kōn kō bāmb bānd a to tu ka a Zonaas rēndā ye.

30 Bala, a wa a Zonaas sēn yu bānd Niniiv nebā yīngā, Ninsaal Bi-riblā me na n yu bānd zamaan kāngā nebā yīnga.

31 Rīm-poak ning sēn dag n yi wīndg goabgā na n yika buvdā daar n kao zamaan kāngā nebā buvdo. Bala, a yii tēngā satmē n na n wa n kelg a Salomo yam goama. La gese, sēn be-a ka wā yuda a Salomo.

32 Buvdā wakate, Niniiv nebā na n yika ne zamaan kāngā nebā n kao b buvdo. Tū bōe, a Zonaas sēn moon bāmb koεεgā, b kosa sugri. La gese, sēn be-a ka wā yuda a Zonaas.

Yīng vēnem

33 Ned kōn yōgen fitil n bao zīig n solg-a, wall a fōgen-a ne peoog ye. Ayo! A dogend-a-la fitil doagendg zugu, tu neb nins sēn kēedā na yā vēnem.

34 Fo nifā yaa f yīngā fitla. Fo nif sā n ya sōama, fo yīngā tōr tara vēnem. La a sā n ka sōama, fo yīngā tōr me bee lik pugē.

35 Gūus f menga, tu vēnem ning sēn be fo pugē wā da wa n lebg lik ye.

36 Dē, fo yīngā tōr sā n tar vēnem, tu lik baa bilf ka be zīig baa a ye, a na n paama vēnem sōama wa wakat ning fitil sēn yāgd ne a pāngā fāa n vēnegd foomā.

A Zezi gomda Fariisē-dāmbā ne tōog karen-saam-dāmbā

37 A Zezi sēn gomda, Fariisē a yembr bōosa bāmb tu b wa n dī ne yēnda. A Zezi kēeme n zīnd n na n dī.

38 Fariisē wā sēn yā t'a Zezi ka waas n yaool n na n dī wā, ling-a lame.

39 La Zu-soabā yeel-a lame yaa: Yāmb Fariisē-dāmbā, yāmb nedgda wama ne laasā poaya, la yāmb pusā pida ne fāab la wēnga.

40 Ka-yam-dāmba, ka sēn maan-a yingā n maan pugē wā me laa?

41 Kō-y naong rāmbā ne y sūyā fāa, la būmba fāa na n yu yolgemd yāmb yīnga.

- 42 Yāmb Fariisē-dāmbā na n paama toogo! Tɪ bōe, yāmb yaooda mant ne ru la zē-vāad buudā fāa piig-pɔɪya, n yaool n basd trlem la Wēnnaam nonglem. Yaool n yaa bōn-kāensā la yāmb tog n maane, la y ra bas sēn ketā me ye.
- 43 Yāmb Fariisē-dāmbā, y na paam toogo! Tɪ bōe, yāmb nonga pipi zaog karen-dotē wā, la y nong nebā sēn pɔɪsd yāmb daasē wā.
- 44 Yāmb na paam toogo! Tɪ bōe, yāmb yaa wa yaado, būmb sēn ka wilgd b zīga, ti neb tabd n ka miē ye.
- 45 Tōog karen-saamb a yembr goma ne bāmb n yeele: Karen-saamba, yāmb sēn gomd a woto wā, yāmb paoogda tōnd me.
- 46 A Zezi leokame n yeele: Yāmb tōog karen-saam-dāmbā me na n paama toogo! Tɪ bōe, yāmb dikda zubo, a tɪkr sēn ya toog n tɪkd nebā, ti yāmb mensā yaool n ka susd-b ne y nug-bil ye.
- 47 Yāmb na paam toogo! Tɪ bōe, yāmb meta Wēnnaam no-rēesdbā yaado, ti yaool n ya yāmb ba-rāmbā n kv-ba.
- 48 Woto, yāmb yaa kaset rāmba, la y wilgdame ti yāmb saka y ba-rāmbā sēn tumā. Bāmb n kv Wēnnaam no-rēesdbā, ti yāmb met b yaadā.
- 49 Yaa rēnda n kut ti Wēnnaam yamā yetē yaa: Mam na n tuma no-rēesdb la tēn-tɔmdb b nengē. Bāmb na n kvv kēere, la b nams kēere,
- 50 ti m tōe n sok zamaan kāngā nebā m no-rēesdb nins fāa b sēn kv hal dūni sung ti ta moasā wā zum,
- 51 sēn sung ne a Abel zum ti ta a Zakari b sēn kv tēn-kugrā ne wēnd-dooḡā sukā zum. N-ye! Mam yeta yāmb ti b na n soka zamaan kāngā nebā bōn-kānga.
- 52 Yāmb tōog karen-saam-dāmbā, yāmb na paam toogo! Tɪ bōe, yāmb feoga bāngr kulen-bilā. Yāmb mens ka rat n kē ye, la y ḡɪdgda neb nins sēn dat n kē wā ti b ka tōe n kē ye.
- 53 Bāmb sēn yi be, tōog karen-saam-dāmbā ne Fariisē-dāmbā pēdga bāmb wusgo, n sogs-b ti b gom būmb wusg yelle,
- 54 n bēt bāmba n dat n paam gomd sēn yi bāmb noorē n yōk-ba.

Luk 12

Gūus-y ne zāmbō

- 1 Wakat kānga, neb tus tus tigma taaba, n sēbg taaba, ti ya wa b na n fēda taaba. A Zezi deng n goma ne b karen-biisā n yeel-b yaa: Gūus-y y mens ne Fariisē-dāmbā rā-bullā sēn ya zāmbā.
- 2 Būmb ka be sēn ludi, sēn kōn puk ye. La būmb ka be sēn solge, b sēn kōn bāng ye.

3 Yaa woto yĩng ti bũmb ning fãa yãmb sẽn na gom lik bida pugẽ, b na n wum-a-la vẽnemẽ. La bũmb nins yãmb sẽn na n walem tvbẽ, rot pvsẽ, b na n moon-b-la rot zutu.

Nebã sẽn tog n zoe a soaba

4 M zo-rãmba, mam yeta yãmb ti y ra zoe neb nins sẽn kuvd yĩngã n yaool n ka tõe n maan bũmb a to n paasã ye.

5 Mam na n wilga yãmb y sẽn tog n zoe a soaba. Zoe-y soab ning sẽn tõe n kv, la b tõe n kões bug-tẽngẽ me wã. N-ye! Mam yeta yãmb ti yaa soab kãng la yãmb tog n zoe.

6 B ka koosd yirs a nu su a yiib sida? Baoosgo, Wẽnnaam ka yĩmd b baa a yembr yell ye.

7 Baa yãmb zugã zoobd fãa sõdame. Dẽ yĩngã, bi y ra zoe rabeem ye. Yãmb bee yõod n yud yirs wvsgo.

Kıs Kirist kaset nebã taoore

8 Mam yeta yãmb ti ned ning fãa sẽn na n kıs kaset nebã taoor t'a yaa mam neda, Ninsaal Bi-riblã me na n kısa kaset Wẽnnaam malegsã taoor ti soab kãng yaa bãmb neda.

9 La ned ning fãa sẽn na n kus nebã taoor t'a ka mi maam, Ninsaal Bi-riblã me na n kısa Wẽnnaam malegsã taoor ti bãmb ka mi-a ye.

10 Ned ning fãa sẽn goma Ninsaal Bi-riblã wẽng tõe n paama sugri. La ned ning sẽn na n paoog-a Sug-sõng kõn tol n paam sugr ye.

11 B sã n tall yãmb n kẽng karen-dotẽ wall bu-kaoodba la pãn-soadbã taoore, bi y da maan yur ne yãmb sẽn na n gom to-to n yiis y menga, wall y sẽn na n yet ti bũmb ning ye.

12 Ti bõe, wakat kãng bala, Sug-sõng na n wilga yãmb bũmb ning y sẽn tog n yeelã.

Arzek soab sẽn ka yam yel-bũndi

13 Ned a yen zĩnda kuvngã suk n yeel a Zezi yaa: Karen-saamba, yeel-y m ba-biigã t'a put tõnd dogem pvurã n yãk m dẽnd n kõ-ma.

14 A Zezi leok-a lame yaa: Dao wa, ãnna n yãk maam ti m yi yãmb bu-kaooda, wall y te-pvita?

15 Dẽ, a Zezi yeela nebã yaa: Gũus-y y mens ne rat wvsgã. Bala, hal baa naar pugẽ, ninsaal vumã ka tũud ne bũmb nins a sẽn tarã ye.

16 La a Zezi wõe bãmb yel-bũnd n yeele: Arzek soab a yen put n da sak sõama.

17 La a da tagsda a sũurẽ n yetẽ yaa: Mam na n maana a wãna? Bala, mam ka tar zĩig n na n bĩng m koodã ye.

18 A yeelame yaa: "Ad bũmb ning mam sẽn na n maane: Mam na n wãa m bao wã n lebs n me sẽn ya bed n yuda, n bĩng m koodã fãa ne m teedã be.

- 19 La mam a n yeela m meng yaa: Fo tara paoong wɔsg sɛn sekd yɔum wɔsg yĩnga. Bɩ f vɔvse, n dɩ la f yũ, la f maan sũ-noogo.”
- 20 La Wɛnnaam yeela yɛnda yaa: "Yalma! Yun-kãngã bala, mam na n deega fo vumã. La bũmb nins fo sɛn seglã na n yu ãna rɛnda?"
- 21 Yaa a woto ne ned ning fãa sɛn tigsd paoong a meng yĩnga, n yaool n ka tar Wɛnnaam arzega.

Yur yell

- 22 Dɛ poore, a Zezi yeela b karen-biisã yaa: Yaa woto yĩng ti mam yet yãmb ti y ra maan yur ne y vumã yelle, yãmb sɛn na n dɩ bũmb ninga, wall ne y yĩngã yelle, y sɛn na n yeelg bũmb ning ye.
- 23 Bala, vum yuda rubo, la yĩng yuda futu.
- 24 Ges-y gãabdã! B ka buta, b ka tigsda, b ka tar pilgu wall baoor ye. La Wɛnnaam rulgd-b lame. Yãmb ka be yood n yud bõn-yıgdɩ wã sɩda?
- 25 ãna yãmb sukã n tõe n paas a vumã woglem kãntug a yembre, a sɛn maand yur yĩnga?
- 26 Dɛ, yãmb sã n ka tõe n maan bũmb sɛn ya bilf n yuda, bõe yĩng ti yãmb maand yur ne bũmb nins sɛn ketã?
- 27 Ges-y rulg-lelem sɛn bit to-to. B ka tumda, la b ka wĩid lamdo. Baoosgo, mam yeta yãmb t'a Salomo mengã ne a naamã fãa ka tõog n maneg a meng ne fut n yɩ neer wa rulg-lelemd a yembr ye.
- 28 Yãmb tɛeb bilf rãmba, sã n yaa ti Wɛnnaam nagsa mood sɛn be weogɛ rũna, ti b na n tugl-b bugum beogã a woto, bãmb kõn ges yãmb fut yell n yuda?
- 29 Dɛ wã, bɩ y da nams y mens n baood y sɛn na n dɩ bũmb ninga, wall y sɛn na n yũ bũmb ning ye.
- 30 Tɩ bõe, yaa dũni neb nins sɛn ka pɔvɔsd Wɛnnaamã n baood bõn-kãense. Yãmb ba wã miime ti yãmb dat-b lame.
- 31 Bas-y rɛ la y bao Wɛnnaam soolmã, la b na n koo yãmb bõn-kãensã n paase.

Arzega arzãn puga

- 32 Mam piisi, da zoe-y dabeem ye. Bala, a taa yãmb ba wã yam ti b koo yãmb b soolmã.
- 33 Koos-y yãmb sɛn tarã n dɩk a ligdã n koo naong rãmba. Bao-y kord sɛn ka sãamda, la paoong sɛn ka sat arzãn puga, zĩig ning wagdr sɛn ka kolgda, la mogd sɛn ka sãamda.
- 34 Bala, yãmb paoong sɛn beẽ wã, yãmb sũurã me na n zĩnda be.

Tumtum-d-sõamy sɛn gũud b zu-soab waoongo

- 35 Bɪ y sēb y sees sēbdse, la y yōgen y fitl-dāmba,
 36 la y yɪ wa neb sēn gūud ti b zu-soab yi pɔg-peeɔr kibɪs n lebg n wa, t'a sã n ta bal n wē bɪ b pak t'a kē.
 37 Bark bee tɔmtɔmd kãens zutu, b zu-soabã sēn na n wa n ta n mik ti b neeme. Mam yeta yãmb sɪd-sɪd ti b zu-soabã na n sēba a sēbdga, n kit ti b zĩnd rub zĩigē, t'a wa n kō-b rubo.
 38 Yē wat yɔn-sɔk ti ya no-kɛlenga, a sã n wa n mik ti b ka gōe, b sūur na yɪ noogo.
 39 Bãng-y neer ti roog soab sã n dag n miē wakat ning wagdr sēn na n wa, a rag n na n neendame n ka bas t'a poog a roogã ye.
 40 Bɪ yãmb me segl n sɛ. Bala, Ninsaal Bi-riblã na n waa wakat ning yãmb sēn ka tagsd ti b na n waame wã.

Tɔmtɔmd sēn ka segl a zu-soabã waoong yĩnga

- 41 Dē, a Pɪyɛɛr soka a Zezi yaa: Zu-soaba, yaa tōnd bal la yãmb wē yel-būn kãngã bii, bɪ yaa neba fãa?
 42 T'a Zezi leok yaa: Dē, āna n ya tɔmtɔmd sēn maand sɪda la a tar yam, t'a zu-soabã yeel-a t'a ges a tɔmtɔmdbã yelle, n kōt-b rub wakat fãa sēn zemse?
 43 Tɔmtɔmd kãng zu-soabã sã n wa n mik t'a maanda a woto, tɔmtɔmdã sūur na yɪ noogo.
 44 Mam yeta yãmb sɪd-sɪd t'a zu-soabã na n kitame ti yē ges a arzogsã fãa yelle.
 45 La tɔmtɔmd kãng sã n yeel a sūurē t'a zu-soabã kaoosda waoongo, n sung n pãbd tɔmtɔmd daopã la tɔmtɔmd pogsã, n ditē la a yūud n gãeemdē,
 46 tɔmtɔmd kãng zu-soabã na n waa daar ning yē sēn ka gūud-a, la wakat ning a sēn ka mi. A zu-soabã na n sɪbga yē sōama, n kit ti būmb nins sēn paamd neb nins sēn ka maand sɪdã paam yēnda me.
 47 Tɔmtɔmd ning sēn mi a zu-soab raabo, n yaool n ka segl būmbu, la a ka maan a zu-soabã sēn datã, b na n pãb-a la wɔsgo.
 48 La ned ning sēn ka mi a zu-soabã raabo, n maan tɔvɔmd sēn tog ne sɪbgre, b na n pãba yē bilfu. B sã n kō ned būmb wɔsgo, b na n sok-a-la būmb wɔsgo. La b sã n gūnug ned būmb wɔsgo, b na n sok-a-la wɔsg n yuda.

A Zezi wata ne welgre

- 49 Mam waame n na n lob bugum dūni zugu. La mam nonga a sã n da zoe n widgē!
 50 La lɪsg n be mam sēn tog n deege, la a yellã na n namsa maam hal t'a wa n pɪdsi.
 51 Yãmb tēedame ti mam waame ti laafi na zĩnd tēng zugu? Mam yeta yãmb ti ayo. La yaa ti welgr na zĩndi.

52 Bala, sēn sing ne moasā, neb a nu sēn be zak a yen pug na n welga taaba, ti tāabā kus yiibā, ti yiibā kus tāabā.

53 Ba na n welga ne a bi-ribla, ti bi-ribl welg ne a ba. Ma na n welga ne a bi-pugla, ti bi-pugl welg ne a ma. Sɪd ma na n welga ne a bi-paga, ti bi-pag welg ne a sɪd ma.

Bān sēn wilgd wakate

54 A Zezi leb n yeela neb kuṁgā yaa: Yāmb sā n yā sawadg sēn yikd nin-taore, tao-tao bala, yāmb yetame ti saagā na n niime, la a yita a woto.

55 La yāmb sā n yā ti sobg yita wīndg goabga, yāmb yetame ti zīigā na n yu tɔvlgɔ, la a yita a woto.

56 Zāmb-dāmba, yāmb mii tēng yela, la yīngr yel sēn ya to-to. Bōe ti yāmb ka mi moasā wakatā yel n welge?

Maneg f yell ne f zabd-n-taaga

57 La yaa bōe ti yāmb ka tōe n bāng sēn ya turg y toor n bake?

58 Fo sā n dabd buvd zīigē ne f zabd-n-taaga, bi f modg n maneg f yellā ne-a, yāmb sēn ket sorā zug wakate, ti yē ra wa tall foom n kēng bu-kaoodba taoore, ti bu-kaoodbā yōk foom n kō bi-bees roog gūud t'a kēes-f bi-bees roog ye.

59 Mam yet-f lame ti fo kōn yi be hal ti f yao a samdā yaoolem lagf ye.

Luk 13

Tek yam n kos sugri

1 Wakat kānga, neb kēer waa n togsa a Zezi būmb ning sēn maan Galile neba, a Pilat sēn daag b zum n kalem ne b maandā zumā.

2 A Zezi leoka bāmb n yeele: Yāmb tēedame ti Galile nin-kāens sēn nams a woto wā, b yaa yel-wēn maandb n yud Galile neb a taabā laa?

3 Ayo! Mam yeta yāmb ti ayo. Yāmb sā n ka tek yam n kos sugri, yāmb fāa na n sāama a woto me.

4 Wall neb piig la a nii Siloe gāosgā sēn lvi n buvg-b n kv-bā, yāmb tagsdame ti bāmb yaa bēegdb n yud Zeruzalem neb a taabā laa?

5 Ayo! Mam yeta yāmb ti ayo. Yāmb sā n ka tek yam n kos sugri, yāmb fāa me na n sāama a woto.

6 A Zezi wēe yel-būn kāngā me: Ned n dag n tar kankang sēn sel a nasaar sib puvgē. A waame n na n yāgs biisi, la a ka yā ye.

7 Dē, a yeela puvgā koad yaa: "Yuum a tāab moasā la mam wat n dat kankangā biisi, la m ka yāt ye. Keeg-a! Bōe yīng t'a yāmb zīigā zaalem?"

8 Nasaar sib puvgā koad leokame n yeele: "M soaala, leb n bas-y-yā-a roandā yesa. Ka ne rē, mam na n tuume n gilg-a la m ning-a birga.

9 Daar ninga a na wom biisi. La a sã n ka wome, bi y keeg-a".

Pag paama maagr vuusg daare

10 Zuif-rãmbã vuusg daar a yembre, a Zezi dag n zãmsda neb karen-dooog a yen pugẽ.

11 La pag a yen n da be be, ti zĩn kut t'a lebg koams hal yuum piig la a nii. A dag n zõrame n ka tõe n doog baa bilf ye.

12 A Zezi yãa-a lame n gom ne-a n yeele: Paga, fo paama yolsg ne f komsmã.

13 Bãmb tika yẽ ne b nusi. Wakat kãng bala, a roogame n kõ Wẽnnaam waoogre.

14 La karen-dooogã naab sũur sãama ne a Zezi sãn maan bõn-bãnd vuusg daarã, la a yeela nebã yaa: Dase m a yoob n be tuum yĩnga. Wa-y da-kãens ti b maag-yã, ti da yit tõnd vuusg daarã ye. Zu-soabã leok-a lame n yeele:

15 Zãmb rãmba, yãmb ned kam fãa ka lokd a naaf a rub koglgẽ n tall n ti yũnug vuusg daarã sda?

16 La pug kãngã sãn ya a Abraham bi-pugla, t'a Svtãan loe-a hal yuum piig la a nii wã, d ka tog n lok-a vuusg daare?

17 A Zezi sãn gom a woto, yãnd yõka b bæeba fãa, la neb kuvngã maanda sũ-noog bũmb nins fãa a Zezi sãn maan ti be ziirã yĩnga.

Siin-bil ne rã-bull yel-bũna

18 A Zezi leb n yeelame yaa: Wẽnnaam soolma wẽnda bõe, la m na n mams-a-la ne bõe?

19 A wẽnda wa siin-bil ned sãn duk n lob a zẽed zĩgẽ. A yitame n lebg tuga, la yĩngr liuuli vu a wilẽ wã.

20 B leb n yeelame: Mam na n mamsa Wẽnnaam soolmã ne bõe?

21 A wẽnda rã-bull pag sãn duk n ning zom wam a tãabo, hal ti zom-nagdgã fãa wuki.

Zak noor sãn ya sãka

22 A Zezi da puvgda tẽn-bed la tẽn-bõonego, n zãmsd nebã la b dabd Zeruzalem.

23 Ned n sok bãmb yaa: Zu-soaba, yaa neb bilf bal n na n paam fãagre? A Zezi leoka bãmb n yeele:

24 Nang-y pãng n tũ digno-sẽkã n kẽ. Bala, mam yeta yãmb ti neb wusg na n baome ti kẽ la b ka na n tõog ye.

25 Yirã soab sã n yik n pag rignoorã, ti yãmb pa yung n sung n kabsdẽ la y yet Zu-soabã ti b pak ti y kẽ, b na n leoka yãmb ti b ka mi yãmb sãn yitẽ ye.

26 Dẽ, yãmb na n sungame n yeele: "Tõnd du ne yãmba la d yũ ne yãmba, la yãmb zãmsa neb tõnd soaya zutu."

27 La b na n leoka yāmb n yeele: "Mam ka mi yāmb sēn yitē ye. Zāag-y ne maam, yāmb fāa sēn tumd ka-turlem tumma."

28 Yāmb sã n yã a Abraham, la a Izak, la a Zakob ne Wēnnaam no-rēesdbã fãa Wēnnaam soolmã pugē, ti b yaool n lob yāmb yunga, nintām ne yēn wābr na zīnd be.

29 Neb na n yii yaang la taoore, dutg la goabga, n zīnd n dı Wēnnaam soolmã pugē.

30 La gese, poorē dāmb n be n na n yi dēenem dāmba, ti dēenem dāmb me yi poorē dāmba.

A Zezi sū-sāoong Zeruzalem yīnga

31 Wakat kānga, Fariisē-dāmbã kēer waa n yeela a Zezi yaa: Kēng n looge! Yi ka, bala, Herood dat n kuv foom.

32 A Zezi yeela bāmb yaa: Kēng n ti yeel-y bōn-bēegã ti mam digda zīn-dāmba, la m maagd bāad-dāmb rūnna la beooge. La ra-yit na n yu baoosg daar ne maam.

33 La yaa tle ti mam kēn dūnna, la beoogo, la dayta. Bala, a ka zems ti Wēnnaam no-rēes ki zīg a to ti ka Zeruzalem ye.

34 Zeruzalem! Zeruzalem! Fo sēn kuvd Wēnnaam no-rēesdba, la f lobd neb nins Wēnnaam sēn tum fo nengē wã kugã, naoor a wãn la mam dag n tvlg n tigs fo kambã wa no-yāang sēn pōgended a kamb a pıgsē? La yāmb ka ralg ye.

35 Gese, b na n basa yāmb ne y roogã. La mam yeta yāmb ti yāmb ka na n leb n yã maam yesa, hal ti ta daar ning yāmb sēn na n yeel ti: "Bark bee ned ning sēn wat ne Zu-soabã yuvrã zugu."

Luk 14

1 Daar a yembre, a Zezi kēe Fariisē-dāmbã naab a yembr zakē n na n dı, la Fariisē-dāmbã dag n gūusda bāmba.

2 La ade, rao a ye n dag n be bāmb taoore, bā-motg sēn tara.

3 A Zezi goma ne tōog karen-saam-dāmbã la Fariisē-dāmba n yeele: Dē yīnga, noor beeme ti maag ned vusg daare?

4 Bāmb kell n sīndame. Dē, a Zezi peega bāadã, n maag-a, la b kuils-a.

5 La a Zezi yeel-b lame yaa: Ānna yāmb sukã bi-ribl bi a naaf n na n lvi bulgē vusg daar t'a ka yiis-a tao-tao?

6 La b ka tōog n leok gom kãng ye.

Naam zīndg zīisi

7 Rē poore, a Zezi goma ne neb nins b sēn bool rubã yīngã n wē-b yel-būndi. Ti bōe, bāmb yāame ti nin-kāens baooda naam zīndg zīisi. B yeel-b lame yaa:

8 Ned sã n bool foom yi-kāadem kibsa, da tvg n zīnd naam zīndg zīgē ye, ti tōe t'a boola ned sēn yud foom.

- 9 Sã n yɪ a woto, sɛn bool-a foom ne yɛnda wã na n waa n yeela foom ti f yik n bas zĩg n kō-a, fo na n yaool n ti zĩnda poorẽ zaoogã zugu, la f na n yãa yãnde.
- 10 B sã n bool foom, kɛng n ti zĩnd poorẽ zaoogã zugu, ti ned ning sɛn bool-a foomã sã n wa bɪ a yeel foom yaa: "M zoa, wa taor ka!" Woto na n yu fo waoogr neb nins fãa sɛn zĩ ne foom n dutẽ wã taore.
- 11 Sɪd me, b na n sika ned ning fãa sɛn zẽkd a menga, la b na n zẽka ned ning fãa sɛn sikd a menga.
- 12 La a Zezi yeela ned ning sɛn bool-a bãmb ti b wa n dɪ wã yaa: Fo sã n na n bool neb ti b wa n dɪ ne foom, ti ya wĩntoog bɪ yvngo, da bool f zo-rãmba, wall f ba-biisi, wall f buudu, wall f yags nins sɛn ya arzogs rãmbã, ti bãmb me da wa n bool foom ye. Rẽ na n yu lebsgo.
- 13 Fo sã n na n bool neb ti b wa n dɪ ne foom, bool naong rãmba, la koms-rãmba, la wobse, la zoense,
- 14 la fo na n paama sũ-noogo, b sɛn ka tar n na n kō foom n lebsã yĩnga. Bala, nin-tirsã vuvgr wakate, fo na n paama keore.

Kibs kãsensg yel-bũndi

- 15 Neb nins sɛn dag n zĩ n dutẽ wã sɛn wum a Zezi gom kãensã, b ned a yembr yeelame yaa: Bark bee ned ning sɛn na n naag-a n dɪ Wɛnnaam soolmẽ wã zugu!
- 16 La a Zezi leoka yɛnda n yeele: Dao a yembr n dag n segl rub n bool neb wvsg ti b wa rɪ.
- 17 Dubã wakate, a tuma a tvmtvmd t'a ti yeel neb nins a sɛn boolã ti b wa ti bũmba fãa zoe n segl n saame.
- 18 La bãmb ned kam fãa sung n padmame. Pipi soabã yeelame ti yẽ raa pvvgo, la yaa tɪle ti yẽ kɛng n ti gese, la a kotame ti b bas-a taale.
- 19 A to yeelame ti yẽ raa nag-koods piiga, la yẽ na n mak-b lame n gese, la a kotame ti b bas-a taale.
- 20 Ned a to yeelame ti yẽ nan peega a pvgr-paala, la rẽ n kut ti yẽ ka na n tōog n wa ye.
- 21 Tvmtvmdã lebgame n ti togs a soalã bõn-kãense. A soalã sũur yĩgame t'a yeel a tvmtvmdã t'a kɛng raasẽ wã, la tɛngã soayã zut tao-tao, n wa ne naong rãmba, la koms-rãmba, la zoense, la wobsã be.
- 22 Tvmtvmdã yeelame ti yẽ maana a soalã sɛn yeelã, la vuvgr ket n beeme.
- 23 La soalã yeela tvmtvmdã yaa: Rik soayã, la f yeg yãgã n modg nebã ti b wa kẽ hal ti mam yirã pid ne neba.
- 24 Bala, mam yeta yãmb ti neb nins mam sɛn dag n boolã, bãmb ned baa a yen kōn lemb mam dubã ye.

Deng n geelge

- 25 Neb kuung wusg dag n tũuda a Zezi sorã zugu. A Zezi wẽnemdame n yeel-b yaa:
- 26 Ned sã n wat mam nengẽ, n ka kis a ba la a ma la a paga la a kamba la a ba-bi-raopa la a ba-bi-pogse, la baa ne a mengã vum, a ka tõe n yɪ mam karen-biig ye.
- 27 La ned ning fãa sẽn kõn dɪk a da-pɪk n tũ maam, ka tõe n yɪ mam karen-biig ye.
- 28 Bala, ãnna n be yãmb svkã n dat n me gãosgo, n ka reng n zĩnd n geel ligd ning fãa a sẽn tog n yiis tvumdã yĩnga, n bãng a sã n tara sẽn sek ti me-a n sa?
- 29 Sã n ka rẽ, a sã n yẽbg roogã n sa, n yaool n ka tõe n baas-a, neb nins fãa sẽn na n yã wã na n yaala yẽnda n yeele:
- 30 Rao kãngã singa gãosg meeb la a ka tõog n baas ye.
- 31 Wall rĩm bug n be n dat n ti zab ne rĩm a to, n ka reng n zĩnd n mag n gese, yẽ ne a nebã tus piigã sã n tara pãn-tõog ti kẽng n seg rĩm a to wã sẽn wat ne neb tus pisi wã?
- 32 Rĩm a to wã sẽn ket n be yuga, a na n tvma neb a nengẽ ti b ti yẽs laafi yẽsg ne-a.
- 33 Woto me, yãmb ned ning fãa sẽn ka basd bũmb nins fãa a sẽn tarã ka tõe n yɪ mam karen-biig ye.
- 34 Yamsem yaa bõn-sõngo. La yamsem sã n lebg poada, bõe la b na n ning-a t'a le paam noosem?
- 35 A ka yõod tãnd yĩnga, wall birg yĩng ye. B lobd-a la yunga. Bɪ sẽn tar-a tvb n wumdẽ wume!

Luk 15

Pesg sẽn menem yel-bũndi

- 1 Yaood-deegdba fãa ne yel-wẽn maandba fãa kolga a Zezi n na n kelg-ba.
- 2 La Fariisẽ-dãmba la tõog karen-saam-dãmba da yẽgemdame n yetẽ ti rao-kãnga reegda yel-wẽn maandba la b rut ne-ba.
- 3 La a Zezi wõe bãmb yel-bũn kãnga n yeele:
- 4 Nin-bug n be yãmb svkã n na n tar piis koabga, t'a yembr meneme, t'a ka bas pis-we la a we wã weoogẽ wã n kẽng n ti gẽes pesg ning sẽn menem-a wã hal t'a yãnd-a?
- 5 La yẽ sã n yãnd-a, a na n palg-a-la a bagdẽ ne sũ-noogo.
- 6 La yẽ sã n lebg n ta yiri, a boonda a zo-rãmbã ne a yagsã a yir n yeel-b yaa: "Naag-y maam n maan sũ-noogo, bala, mam yãnda m pesgã sẽn dag n menemã".
- 7 Woto me, mam yeta yãmb ti sũ-noog na n zĩnda arzãn pugẽ, yel-wẽn maand a yen sẽn tek yam n kos sugr yĩnga, n yud nin-turs pis-we la a we sẽn ka baood sugr kosgã yĩnga.

Lagf sẽn menem yel-bũndi

8 Walla, pvg bvg n na n tar ligd piiga t'a yembr menem t'a ka yōgen fitla, n pus roogā la a gēes-a neer hal n yānd-a?

9 La a sã n yānd-a, a boonda a zo-rāmbã ne a yagsã a yir n yeel-b yaa: Naag-y maam n maan sũ-noogo, bala, mam yānda m lagfã sēn dag n menemã.

10 Woto me, mam yeta yāmb ti yel-wēn maand a yen sã n tek yam n kos sugri, sũ-noog na n zīnda Wēnnaam malegsã svka.

Bi-bug sēn bas a ba-yiri

11 A Zezi leb n yeelame yaa: Rao n dag n tar kom-dibli a yiibu.

12 La yaowã yeela a ba wã yaa: "M ba, pvi-y y paoongã n yāk m pvir n kō-ma". La ba wã pvi-b-la a paoongã.

13 Rasem bilf zugē, yaowã tigma a sēn da tarã fãa n kēng tēng sēn zāra, n ti sãam a paoongã be ne tvvm-dēgd maanego.

14 La yē sēn sãam a paoongã fãa n sa, kom kāseng n kē tēn-kānga, la koma sungame n nams-a.

15 Yē kēng n ti noka tēnga ned a yembre, t'a tum yē a putē t'a ti gū kurkuyã.

16 Yē dag n datē la zābnã kurkuyã sēn da ritã n di n pid a puga, la ned ka kōt yēnda ye.

17 Yē tagsa a sūurē n yeele: "M baaba tvmtvmbã waooga, la b tara rub n dit n tigd n kelldē, ti kom kvvd maam ka.

18 Mam na n yikame n kēng m baaba nengē n ti yeel-b yaa: M ba, mam beega Wēnnaam la m beeg yāmba.

19 Mam ka le zems ti b bool maam ti yāmb biig ye. Ges-y maam wa yāmb tvmtvmd a yembre".

20 La a yikame n kēng a ba wã nengē. La yē sēn ket n be yuga, a ba wã yã-a lame t'a nimbāanega yōk-a. A ba wã wudgame n ti mobg-a n mok-a.

21 Biigã yeela a ba wã yaa: "M ba, mam beega Wēnnaam la m beeg yāmba. Mam ka le zems ti b bool maam ti y biig ye."

22 La a ba wã yeela a tvmtvmbã yaa: "Wa-y ne fuug ning sēn yaa-a neer n yudã tao-tao n yeelg-a. Ning-y-yã-a nug-bilã nugnīnga, la y wīd-a neooda.

23 Wa-y ne nag-bi-noabdgã, n kv-a ti d ri la d maan sũ-noogo.

24 Bala, mam bi-ribl kānga ra kiime la a leb n vvugame. A rag n menemame, la d leb n yānd-a lame." La bāmb sungame n kīdemdē.

25 La bi-ribl kāsengã ra bee putē. La yē sēn lebg n watē n kolg yiri, a wuma yvumb ne saog rāamde.

26 Yē boola tvmtvmd a yembr n sok-a būmb ninga sēn maandã vōore.

- 27 Tumtumdã yeela yê yaa: "Yãmb yaowã lebg n waame, ti yãmb ba wã kv nag-bi-noabdgã, a sên lebg n wa ne laafi wã yïnga."
- 28 Yê sũurã puugame t'a ka sak n na n kē ye. A baaba wã yiime n na n bool-a t'a wa n kē.
- 29 Dē, a leoka a ba wã yaa: "Ade, yaa yuum wusg la mam tumd n kōt yãmba. Mam nan ka kus yãmb noor ye. La maam yē, yãmb zu n kō maam baa bull ti m maan sũ-noog ne m zo-rãmb ye.
- 30 La yãmb bi-kãnga, sên sãam-a yãmb paoongã ne pug-yoaadbã sên lebg n wa wã, yãmb kuv nag-bi-noabdgã n kō-a".
- 31 A ba wã yeel-a lame yaa: "M biiga, fo bee ne maam daar fãa, la bũmb nins fãa mam sên tarã yaa foom n so.
- 32 La a zemsame ti tōnd maan sũ-noog n kidem. Bala fo yao wã fo sên ne wã ra kiime, la a leb n vuugame. A rag n menemame, la m leb n yãnd-a lame".

Luk 16

Tumtumd sên ka maand sid yel-bũndi

- 1 A Zezi yeela b karen-biisã me yaa: Arzek soab a yembr n da n be n tar a tum taor soaba, la b togs-a lame t'a tumtumdã sãamda yē paoongã.
- 2 Yē boola tumma taor soab n yeel-a yaa: "Bōe ti b gomd fo yell a woto ti mam wumde? Wilg maam fo tumma sên yu to-to. Bala, fo ka na n le yu mam tumma taor soab ye."
- 3 Tumma taor soab tagsa a sũurē n yeele: "Mam zu-soabã sên dat n yiis maam tumde wã, mam na n maana boē? Koobo? Mam ka tar pãng n na n ko ye, la bōsg yaa yãnd ne maam.
- 4 Mam mii m sên na n maanega, ti b sã n wa n yiis maam m tumde wã, bi neb deeg maam b yiyã".
- 5 Dē, yē kitame ti b bool a zu-soaba sam-dãmbã yembr yembre, n yeel pipi soabã yaa: "Fo tara mam zu-soaba samd wãna?"
- 6 T'a leok ti kaam rug-bed koabga. La a yeela yē t'a reeg a sebrã n zĩnd tao-tao n guls ti pis-nu.
- 7 Yē leb n soka a to yaa: "La fo yē samdã yaa wãna?" Ti yē leok ti kood yond kobs-nu. La a yeela yē t'a reeg a sebrã n guls ti kobs-naase.
- 8 La a zu-soaba pēga a tumma taor soab sên ka turgã a sên maan yama yïnga. Bala, dũni kanga neb maanda yam ne taaba, n yud vëenem kambã.
- 9 La mam yeta yãmb ti y rik dũni paoongã n bao zo-rãmba, ti paoongã sã n wa n se n bas yãmba, bi Wënaam reeg yãmb yiy sên paad wakat sên kōn sa wã pugē.

10 Ned ning sēn maand sid bōn-bōoneg puse, a maanda sid bōn-kāsems puse. La ned ninga sēn ka maand sid bōn-bōoneg pvs ka na n maan sid bōn-kāsens pvs me ye.

11 Dē, yāmb sã n ka maan sid ne dūniyã arzegse, āna n na n dik paoong sid-sid n gūnug yāmba?

12 La yāmb sã n ka maan sid ne ned a to paoongo, āna n na n kō yāmb y meng rēnda?

13 Tumtumd baa a ye ka be n tōe n sak zu-soben-dāmb a yiib ye. Bala, yē na n kisga a yen la a nong a to wã, wall a waoog a yen la a paoog a to wã. Yāmb ka tōe sak Wēnnaam la ligd me ye.

14 Fariisē-dāmbã sēn da nong ligdã ra kelgda bōn-kāensã fãa la b ra yaanda a Zezi.

15 A Zezi yeel-b lame yaa: yāmb yaa neb sēn wilgd nebã ti y yaa tirse. La Wēnnaam mii yāmb sūyã. Bala, bumb ning neba sēn pēgd wusgã yaa bōn-wēng Wēnnaam nifē.

Tōog la Wēnnaam soolem

16 Hal ti ta a Zã wakate, dag n yaa tōogã ne no-ræesdbã wakate. La sēn sung ne a Zã wakatã, b moonda Wēnnaam soolem koe-noogã, la ned kam fãa nangda pāng n dat n kē be.

17 Yīngr la tēng loogr yaa naana n yud tōogã kargr a yen menengo.

18 Ned ning fãa sēn dig a pag la a rik a to, maanda yoobo. La ned ning fãa sēn dik paga a sid sēn dig maanda yoobo.

Arzek soab ne a Lazaar

19 Rao a ye n da be n ya arzek soaba, n yeelgd fu-sōama sēn ya neeba. La daar fãa, a tara bumb fãa ti seke, t'a vuma ya noog wusgo.

20 Naong soab a yen sēn boond t'a Lazaar dag n gãee arzek soabã zak noore. La a yīnga fãa da pida ne noada.

21 A rag n nongē lame n paam ru-zeremsã sēn yit arzek soaba taabl zug n lutē wã n di. La sēn paase, baasã wat n lelemda a noadã.

22 Naong soabã wa n kiime. La malegsã tallã yē n kēng a Abraham nengē. La arzek soabã me wa n kiime, la b mum-a lame.

23 Kum-kulgã pugē, yē nak n gesame. La a namsgã pugē, a tool n yãa a Abraham yuga, t'a Lazaar be ne-a.

24 Yē zēka a koεeg n yeel: "M ba a Abraham! Zoe-y mam nimbāanega, n tum a Lazaar t'a tēk a nug-bil koomē n wa n wvlg m zelemdã. Bala, mam namsda wusg bug-kānga pugē."

25 A Abraham leoka yē n yeele: "M biiga, bɪ f tēeg ti fo paama arzogs f vumã wakate, la t'a Lazaar paama toodo. La moasã, yē paamda belsg ka, ti fo be toog pugē.

26 La rē fāa sēn yāk a toogo, bok-kāseng n be tōnd ne yāmb suka, sēn na n yil ti neb nins sēn dat n yi ka n wa yāmb nengē wā ra tōog ye, la ti sēn be-b yāmb nengē wā me ra tōog n wa tōnd nengē ye".

27 Arzek soabā yeelame yaa: "Sā n ya a woto, m ba, mam kota yāmb ti y tum a Lazaar mam ba wā yiri.

28 Bala mam tara ba-bi-raop a nu. Bɪ a kēng n ti kɪs bāmb kaset ti b ra wa n wa zĩ-kānga sēn ya namsg zīgā ye".

29 A Abraham leokame ti b tara a Moyiis ne Wēnnaam no-rēesdbā, la b kelg bāmba.

30 La arzek soabā yeelame yaa: "Ayo, m ba a Abraham! La ned sēn ki sā n vuug n kēng bāmb nengē, b na n teka yam n kos sugri."

31 La Abraham leoka yē yaa: "Bāmb sā n ka kelg a Moyiis ne Wēnnaam no-rēesdbā, baa ned sēn ki sā n vuuge, b kōn tē-a ye." A Lazaar ne arzek soabā (16.19)

Luk 17

Būmb nins sēn wat ne louse

1 A Zezi yeel a b karen-biisā yaa: Būmb nins sēn wat ne lousā ka tōe n ka wa ye. La ned ning sēn na n wa-a ne-bā na paam toogo.

2 B sēn na loe ned kokor ne neer kugr n lob-a ko-kāsenga pug n são a yīnga, n yud a sēn na n kut ti kom-bōoneg kāens ned a yembr lvi.

3 Gūus-y y mense. Fo ba-biig sā n maan yel-wende, bɪ f leng-a, la a sā n kos sugri, bɪ f kō-a.

4 La a sā n beeg foom naoor a yopoe daar a yembre, n lebg n wa fo nengē naoor a yopoe n yet t'a kota sugri, bɪ f kō-a sugri.

Karen-biisa kota a Zezi ti b paas bāmb tēbo

5 Tēn-tumdba yeela Zu-soabā yaa: Paas-y d tēebā.

6 La Zu-soabā yeelame yaa: Yāmb sā n da tarē tēeb sēn zem siin-bila, yāmb dag n na yeel wom-sē-kāngā t'a vik n ti sel ko-kāsengā puga, la a dag n na sak yāmba.

Tumtumd sēn tog n maane

7 Āna n be yāmb sukā n tar tumtumd sēn kood wall sēn gūud rūmsi, t'a sā n yi weoog n lebg n wa bɪ a yeel tumtumdā: wa kell n zīnd n dɪ?

8 Yē ka na n yeel tumtumdā ti: Segl dub n kō-ma n tek fuug n tall rubā n wa n kō-m ti m dɪ la m yū. Rē poore fo na yaool n dɪ la f yū?

9 Yē na n puusa tumtumd-kāng barka, a sēn maan būmb ninga b sēn yeel-a t'a maana yīnga?

10 Woto me, yāmb sã n maan bũmb nins fãa b sēn yeel yāmb ti y maana, bi y yeele: Tõnd yaa tumtumdb sēn ka yōod ye, d maana tumtumdb ninga tõnd sēn da tog n maanã bala.

A Zezi maaga wāoob piiga

- 11 A Zezi sēn wa n dabd Zeruzalem, bāmb da tũuda Samari soolem ne Galile svka.
- 12 Bāmb sēn kēed tēn-bil a yen puga, neb piiga yīn-gāong bāas sēn tar waa n sega bāmba. Bāmb yaasa yug n zēk b koes n yeele:
- 13 Zezi, Zu-soaba, zoe-y tõnd nimbāanega.
- 14 A Zezi sēn yānd-bã, b yeel-b lame ti b kēng n ti wilg b mens maan-kvodbã. La bāmb sēn dabd be wakate, bāmb kell n lebga ylma.
- 15 Bāmb svka ned a yen sēn yã t'a paama maagre, yē lebg n puga a nao, n zēk a koεεg n pēgd Wēnnaam.
- 16 Yē wōgemda a Zezi taore, n fōgn a neng tēnga, n pvvs bāmb barka. A dag n yaa Samari neda.
- 17 A Zezi gomame n yeel yaa: Bāmb piiga fãa ka lebg ylma sɪda? La neb a wε wã bee yε?
- 18 Yaa sãan-kānga bal n lebg n wa n na kō Wēnnaam waoogre?
- 19 Dē a Zezi yeel-a lame yaa: yik n looge. Fo tēeb n fāag foom.

Wēnnaam soolem waoongo

- 20 Fariisē-dambã soka a Zezi n dat n bāng Wēnnaam soolmã sēn na n wa wakat ninga. A Zezi leok-b lame yaa: Wēnnaam soolmã ka wate, n ya wa bũmb ned sēn tōe n gēnes ye.
- 21 B ka na n yeel ti ges-y-yã! Wēnnaam soolem bee ka wall a bee ka sēne ye. Bala, ad-y Wēnnaam soolmã bee yāmb svka.
- 22 La a Zezi yeela b karen-biisã yaa: Wakat n wat ti yāmb na n dat n yã Ninsaal Bi-riblã rayã daar a yen la yāmb kōn yã ye.
- 23 B na n yeela yāmb ti b bee ka, wala b bee ka sēne. Da kēng-y be ye, la y ra babs-b ye.
- 24 A wa sa-yāgb sēn yit kireng a yen n yāg n ti ta kireng a to wã, Ninsaal Bi-riblã me na n yu a woto b waoongã dāare.
- 25 La yaa tle ti bāmb deng n nams wvsgo, la ti zamaan kānga nebã zāgs bāmba.
- 26 Bũmb ninga sēn zīnd a Nowe wakatã na n zīnda Ninsaal Bi-riblã waoongã wakat me.
- 27 Nebã rag n ditame la b yũuda, la b kēed kāadem, la b kōt b kamb sɪdba, hal ti ta daar ninga a Nowe sēn kē koom koglgē wã. Sa-kāsenga waame n sām bāmb fãa.

- 28 A na n yu wa a Lot wakatã. Nebã rag n dutame la b yũuda, n daadẽ la b koosdẽ, n butẽ la b metẽ.
- 29 La daar ning a Lot sãn yi Sodom tẽngã, bugum yii yĩngr n ni wa saaga, ne kidbri n sãam bãmb fãa.
- 30 Na n yu a woto me daar ning Ninsaal Bi-riblã sãn na n puk b mengã.
- 31 Badaare, bu ned ninga sãn be roog zug t'a teed be roogã pug ra sig n dug-b ye. La bu ned ninga sãn be putẽ da lebg n leb poorẽ me ye.
- 32 Tẽeg-y-yã a Lot pagã yelle.
- 33 Ned ninga sãn na n bao ti gũ a vum, a na n menes-a lame, la ned ning sãn na bas a vum na n paam-a lame.
- 34 Mam yeta yãmb ti baraar yungo, neb a yiib sãn na n goẽ gãag a yembr zugu, b na n dika a ye, n bas a ye.
- 35 Pagb a yiib sãn na n werd neerẽ ne taaba, b na n dika a yembr n bas a ye.
- 36 Raop a yiib sãn na n be pugẽ, b na n dika a yembr la b bas a ye.
- 37 Karen-biisã soka a Zezi yaa: Zu-soaba, na n yu zĩ-bugo? La a Zezi leokame ti dugr sãn be zĩg ninga, ybrend tigimda beene. Pagb a yiib sãn werd neerẽ (17.35)

Luk 18

Pugkõor ne bu-kaood yel-bũndi

- 1 A Zezi wõe bãmb yel-bũnd n na n wilg-b ti b tog n pũusa wakat fãa n da ye ye.
- 2 A Zezi yeelame: Bu-kaood a ye n da be tẽng a yen pugẽ n ka zoet Wẽnnaam, la a ka zoet ned baa a yen nif ye.
- 3 Pugkõor a ye me n da be tẽn-kãng pugã, n wat n yet bu-kaoodã t'a sõng-a ti ned n zabd ne yẽnda.
- 4 Bu-kaoodã zãgsame n kaoos t'a ka na n sõng-a ye. La a yaool n tagsa a sũurẽ n yeele: "Baa ne mam sãn ka zoet Wẽnnaama, la m ka zoet ned nifã,
- 5 pugkõ-kãngã sãn pẽdgd maama yĩnga, mam na n baas n sõng-a lame t'a ra wat n namsd maam ti wa n loog nug ye."
- 6 Zu-soabã leb n yeelame yesa: Kelg-y bu-kaood-wẽngã sãn yeelã.
- 7 Dẽ, Wẽnnaam kõn sõng bãmb nin-tũusdsã sãn zẽkd b koes wĩndg la yung n kot bãmbã? B na kaoos n sõng-ba?
- 8 Mam yeta yãmb ti b na n sõnga bãmb tao-tao. La Ninsaal Bi-riblã sã n wa, b na n yãa tẽeb tẽng zugu?

Fariisẽ ne yaood-dẽgd yel-bũndi

9 A Zezi leb n wêe yel-bûn-kānga neb kêer yīnga, b sên da tēed ti b yaa turse, la b paoogd neb a taabā yīnga, n yeele:

10 Daop a yiib n da kēng wēnd-dooḡē n na n ti puvse. A ye wā yaa Fariisē ned la a to wā yaa yaood-dæḡda.

11 Fariisē nedā yalsa yīngr n puvv a sūurē a woto: "Mam Wēnnaam, m puvvsa yāmb bark mam sên ka wēnd wa neb a taabā sên ya wagda la nin-wēnse la yoaadbā, la m ka wēnd baa yaood-deegd-kānga wā yīnga.

12 Mam loeta noor naoor a yiib rasem a yopoe pugē, mam yākda m sên tarā piig puvv n kōtē."

13 Yaood-dæḡdā yalsa yuga, n puvv n ka saagd n na n doog a neng yīngr ye. La a ra pīisda a yāoog n yetē: "Mam Wēnnaam! Zoe-y mam nimbāaneg ti m yaa yel-wēn-maanda."

14 Mam yeta yāmb ti rao-kāng lebg n kuila a yir ne turlem. La fariisē nedā ka paam ye. Bala, b na n sika ned ning sên zēkd a menga, la b na zēka ned ning sên sikd a menga.

A Zezi ninga kom-bōoneg zut barka

15 Neb n dag n talled hal baa kom-peels n wat a Zezi nengē ti b sus-ba. La karen-biisā sên yā bôn-kānga, b sungame n lengd neb nins sên tall-b kambā n wa wā.

16 La a Zezi kitame ti b wa ne kambā, la b yeele: Bas-y kom-bōonegā ti b wa mam nengē la y ra ḡdg-b ye. Bala, Wēnnaam soolmā yaa neb nins sên wēnd-b bāmbā yīnga.

17 Sīd-sīdā, mam yeta yāmb ti ned ning fāa sên ka reegd Wēnnaam soolmā wa bi-bilf ka na kē be ye.

Bi-bug sên ya arzək soaba

18 Naab a yembr soka a Zezi yaa: Karen-saam-sōngo, bōe la mam tog n maan n paam vum sên kōn sa?

19 A Zezi yeel-a lame yaa: Bōe yīng ti f boond maam ti nin-sōngo? Ned kae n ya sōama ti sā n ka Wēnnaam b yen bala.

20 Fo mii tōodā: "Da yo ye, da kv ye, da zu ye, da kis kaset zīrī ye, waoog f ba la f ma".

21 Rao wā yeelame ti yē saka bôn-kāensā fāa hal sên sung a yāadem wakate.

22 A Zezi sên wum woto, b yeel-a lame yaa: Būmb a ye n ket n paoog foom. Koos fo sên tarā fāa n puvv naong rāmba la f na n paama paoong arzāna. La f wa tū maam.

23 Yē sên wum bôn-kānga, a sūurā sāama hal wusgo, bala yē ra tara arzegs wusgo.

24 A Zezi sên yā t'a sūurā sāama wusgā, b yeelame: Ad na n yu toog ne neb nins sên tar arzegsā ti kē Wēnnaam soolmē.

25 Bala, yugemd sën na n tũ fu-pĩim yõorẽ n loog yaa naana n yud arzek soab sën na n kě Wënnaam soolmẽ.

26 Neb nins sën da kelgd bãmbã yeelame ti rě, ãnna n tõe n paam fãagre.

27 La a Zezi leokame ti ninsaalbã sën ka tõe bũmb ningã, Wënnaam tõeeme.

28 La a Pɥɛɛr yeelame yaa: Ade, tõnd basa d sën tarã n tũ yãmba.

29 La a Zezi yeela bãmb yaa: Sid-sidã, mam yeta yãmba, ti ned ka be sën na n bas a yiri, a paga, a buudu, wall a kamba, Wënnaam soolmã yĩnga,

30 n ka reeg wɔsg n yud a woto zamaan kãnga pugẽ, la a paam vum sën kõn sa zamaan ninga sën watã pugẽ ye.

A Zezi leb n goma b kũuma yell naoor a tãab soaba

31 A Zezi peega karen-biis piig la yiiibã kɛeng n yeel-b yaa: Ade, tõnd dabda Zeruzalem, la bũmb ninga fãa Wënnaam no-rɛesdbã sën da guls Ninsaal Bi-riblã yell wɛengẽ wã na n pidsame.

32 Bala, b na n yõka bãmb n kõ bu-zẽmsã. Bu-zẽmsã na n yaala bãmba, n gom bãmb wẽnga n tubs bãmb kolkoodo.

33 La b na n pãba bãmb ne kalwaase n yaool n kv-ba. La ra-tãtẽ-daare bãmb na n vɔgame.

34 La karen-biisa ka wɔm b gomda võor baa bilfu. Gom-kãensa rag n solga ne bãmba, la b ra ka mi gom kãng sën dat n yeelg ye.

A Zezi puka zoang nin zeriko tẽnga noore

35 A Zezi sën kolg Zeriko, zoang a ye n da zĩ sorã kɛeng n bõsdẽ.

36 Yẽ wɔma kvungã sën loogdã rãamde, a sokame n na n bãng sën ya bũmb ninga.

37 La b togsa yẽ ti yaa Nazaret dao a Zezi n da loogde.

38 La a kelmame n yeele: Zezi, a Daviid Bi-ribla, zoe-y mam nimbãanega!

39 Neb sën da kẽnd taorã lenga yẽ n dat t'a sĩndi. La a kelmame n yud pĩnda n yeel ti: Daviid bi-ribla, zoe-y mam nimbãanega.

40 A Zezi yalsame n yeel ti b tall-a n wa. La a sën kolge, a Zezi sok-a lame:

41 Bõe la fo rat ti m maan n kõ-fo? Yẽ leokame ti: Zu-soaba, m dat n le paama m ninã.

42 La a Zezi yeela yẽnda : Leb n paam f nini. Fo tẽeb n fãag-fo.

43 Wakat kãng bala, a ninã pukame t'a tũ a Zezi la a waoogd Wënnaam. Neba fãa sën yã rẽnda wã, b pẽga Wënnaam.

Luk 19

A Zezi ne a Zaase

- 1 A Zezi kēe Zeriko, n puvgd tēngā,
 2 la dao a ye n da be be t'a yuur boond t'a Zaase, a yaa arzēk soaba n ya yaood-
 dēegdbā naaba.
 3 Yē ra baood n yānda a Zezi n bāng b sēn ya a soaba, la neb kuvngā yīnga, a rag n ka
 tōe n yā-b ye, bala yē yaa rao-kvεεga.
 4 Dē, yē wudgame n kēng taoor n ti rv wom-sεεg n na n ges a Zezi, bala b ra tog n tūu
 beene n looge.
 5 La a Zezi sēn ta zī-kānga, bāmb nak n gesame n yeel a Zaase yaa: Zaase, sig tao-tao,
 bala mam tog n siga fo yirā rūnna.
 6 A Zaase siga tao-tao n deeg a Zezi ne sū-noogo.
 7 Nebā sēn yā rē, bāmb fāa yēgmame n yetē t'a Zezi ti siga yel-wēn-maand yiri.
 8 La a Zaase yalsa Zu-soabā taoor n yeel-b yaa: Ade, Zu-soaba, mam na n yāka m
 paoongā pvi-svk n kō naong rāmba. La mam sā n dag n zāmba ned n deeg a būmbu, m
 na n lebsa yēnda naoor a naase.
 9 A Zezi yeela yēnda yaa: Fāagr waa yi-kānga pvg rūndā, ti bōe, nin-kānga me ya a
 Abraham yagenga.
 10 Bala Ninsaal Bi-ribla waame n na n bao būmb nins sēn da menema n fāag-ba.

Min piig yel-būndi

- 11 La neba sēn kelg gom-kāense, a Zezi leb n wēe bāmb yel-būndi, ti bōe, bāmb da
 kolga Zeruzalem. La nebā ra tagsdame ti Wēnnaam soolmā na n puka wakat kāng
 bala.
 12 Dē, a Zezi yeelame yaa: Na-biig a yembr n da yi n kēng tēng sēn zār n na n ti reeg
 naam la n wa.
 13 Yē boola a tvmtvmbd piig n kō-b min piig n yeel-b ti b yōdg n leeb n paam yōod
 hal ti yē lebg n wa.
 14 La a soolmā neba ra kisa yēnda, la b tvma neb ti b pvgl-a n ti yeel yaa: "Tōnd ka rat
 ti rao-kānga soog tōnd ye."
 15 La yē sēn deeg naama n lebg n wa, a kitame ti b bool tvmtvmbd nins yē sēn da kō
 ligdā ti b wa, ti yē bāng ned kam fāa sēn leeb n paam yōod to-to.
 16 Pipi soabā waa n yeelame yaa: "Zu-soaba yāmb minna paama yōod min piiga."
 17 A yeela yē yaa: "Be neere, tvmtvmd-sōngo, fo sēn maan svd ne būmb bilfā yīnga, bu
 f soog tēms piiga."
 18 La yiib soabā waame n yeele: "Zu-soaba, yāmb minna dogā min a nu."
 19 A yeela yē yaa: "Fo me soog tēms a nu."

- 20 A to n waa n yeele: "Zu-soaba, ad yãmb minna! Mam dag n vil-a-la ne peend n bĩngi,
- 21 bala, mam da zoeta yãmba, yãmb sɛn ya nin-toaagã yĩnga. Yãmb dukda bũmb ninga y sɛn ka rigle, la y tigsd bũmb ninga yãmb sɛn ka bud ye."
- 22 Naabã yeela tumtumɗ kãng yaa: "Tumtumɗ-wɛnga, mam na n duka fo menga goam n kao fo buɗdo. Fo ra miime ti mam yaa nin-toaaga, ti mam dukda bũmb ning mam sɛn ka rigle, la m tigsd bũmb ning mam sɛn ka bud ye,
- 23 dɛ, bõe yĩng ti fo ka bĩng mam ligdã bãnkɛ ti mam sã n lebg n wa bi m deeg-a ne yõodo?"
- 24 La a yeela neb nins sɛn da be be wã ti b reeg min a yembrã a sɛn tarã n kõ ned ning sɛn tar-a min piigã.
- 25 Bãmb yeela yɛ yaa: "Zu-soaba, yɛ tara min piiga."
- 26 Mam yeta yãmb ti b na kõo ned ning sɛn tara, la ned ning sɛn ka tarã, b na n deega baa bũmb bilf ninga yɛ sɛn tarã.
- 27 La sɛn keta, tall-y mam bæebã sɛn da ka rat ti mam soog-bã n wa ne ka. Kood-y-b mam nifɛ.

A Zezi kɛeda Zeruzalem ne naam

- 28 A Zezi sɛn gom a woto n sɛ, bãmb luvu nebã taor ti b rabd Zeruzalem.
- 29 La bãmb sɛn kolg Bɛtfaaze ne Betani sɛn be tãng ninga sɛn boond ti oliiv tus tãngã sɛne, a Zezi tuma b karen-biis a yiibu.
- 30 N yeel-b yaa: Kɛng-y tɛng ninga sɛn be taorã, y sã n ta be, y na n yãnda bõn-bil b sɛn loe, ti ned nan ka zomb-a. Lok-y-yã-a, n wa ne ka.
- 31 Ned sã n sok yãmb ti bõe yĩng ti y lokd-a, bi y yeel-a ti yaa Zu-soabã n dat-a.
- 32 Neb nins b sɛn da tuma kɛngame n ti mik ti yaa wa a Zezi sɛn da yeel bãmbã bala.
- 33 La bãmb sɛn lokd bõn-bilã, a soalbã soka bãmb ti yaa bõe ti b lokd bõn-bilã.
- 34 B leokame ti Zu-soabã dat-a lame.
- 35 La b talla bõn-bilã n wa a Zezi nengɛ, n paal b fut a poorã n kut t'a Zezi zombe.
- 36 La bãmb sã n kɛngdɛ, nebã yeeta b futã sorã zugu.
- 37 Bãmb sɛn kolgd Zeruzalem, oliiv tus tãngã sigdg sɛne, bãmb karen-bi-kuvngã fãa sungame n zɛk b koes n pɛg Wɛnnaam ne sũ-noogo, bõn-bãna fãa bãmb sɛn yã wã yĩnga.
- 38 Nebã da yetame ti yaa: Wɛnd na bark rĩm ninga sɛn wat ne Zu-soabã yuvrã! Laafi bee arzãna, la ziir bee hal yĩngri.

39 Fariisē-dāmba kēer sēn dag n be neb kuvngā suk yeela a Zezi ti b leng b karen-biisā ti b sīndi.

40 A Zezi leokame yaa: Mam yeta yāmb ti b sã n sīndi, kugã na n kelmame!

41 Bāmb sēn kolg Zeruzalem, a Zezi sēn yã tēngã, b yāba a yīng n yeele:

42 Fo me sã n da bāngē būmb ninga sēn wat ne fo laaft wã rūnna! La moasã b solga ne foom.

43 Wakat n wat ti fo bæeba na n me bōn-yood n gilg foom. B na n gūbga foom n dudg-f zīiga fãa.

44 B na n sarma foom ne f kambã sēn be fo pugē wã, la b kōn bas kugr baa yembr kugr a to zug fo pugē ye, fo sēn ka bāng wakat ninga fo fāagrã sēn wa wã yīnga.

A Zezi rigda te-koaasdb wēnd-doogē

45 A Zezi kēe wēnd-doogē wã n sing n dig koasdbã,

46 n yeel-b yaa: A gulsame ti: "Mam doogã na n yu puvsg roogo, la yāmba, y maan-a lame t'a lebg wagda geongo."

47 A Zezi da zāmsda nebã daar fãa wēnd-doogã pugē. La maan-kvudbã kãsem-dāmba ne gulbdbã la tēngã kãsem-dāmb dag n baood n na n kuv bāmba.

48 La bāmb da ka mi b sēn na n maan to-to ye, ti bōe nebã fãa ra yong n kelgda a Zezi.

Luk 20

A Zezi reega b noorã yεεne?

1 Ra-kāense, daar a yembre, a Zezi sēn zāmsd nebã wēnd-doogē wã la b moond koe-noogã, maan-kvudba kãsem-dāmba, la gulbdba ne kãsem-dāmbã waame.

2 La b yeela a Zezi yaa: Togs-y tōndo: Yaa ne no-bvg la yāmb maand bōn-kāensã, wall ānna n kō yāmb no-kānga.

3 A Zezi leok-b lame yaa: Mam me na n soka yāmb sokre.

4 Togs-y maam: A Zã lispã yii arzãn bii, bi yaa ninsaalb nengē?

5 La bāmb yēsa ne taab n yeele: Tōnd sã n yeel t'a yii arzãna, b na n yeelame ti la yaa bōe ti tōnd ka tē a Zã,

6 la tōnd sã n yet t'a yii ninsaalb nengē, neba fãa na n loba tōnd kuga, bala neba tēda hakuk t'a Zã yaa Wēnnaam no-rēesa.

7 Dē bāmb leokame ti b ka mi lis-kāng sēn yi zīig ning ye.

8 A Zezi yeel-b lame yaa: Mam me ka na n togs yāmb mam sēn paam noorã zīig ninga n maand bōn-kāensã ye.

Nasaar sib puug koadb yel-būndi

- 9 La a Zezi sungame n wē neba yel-būn kānga n yeele: Dao a ye n da sel nasaar sib puvgo, n dik-a n peng nasaar sib koadbā, la a yi n tog sor n na n ti kaoose.
- 10 La bōn-buvng sēn ta, a tuma tūmtūmd nasaar sib koadbā nengē ti b kis-a nasaar sib biis t'a wa n kō-a. La nasaar sib koadbā pāba yēnda n lebs-a t'a kuil nug-zaala.
- 11 Yē leb n tuma tūmtūmd a to Yēsa. La koadbā pāba yēnda n paoog-a n lebs-a t'a kuil nug-zaala.
- 12 Yē leb n tuma tāabē soaba, la b pogla yēnda n dig-a.
- 13 La nasaar sib puvgā soab yeelame yaa: "Mam na n maana bōe? Mam na n tuma m bi-ribl-nongrā ti tōeeme ti b waoog-a."
- 14 La nasaar sib koadbā sēn yā biigā, b yēsa ne taab n yeele: "Yaa yōwā n na n soog a ba wā paoongā."
- 15 La b yōka yē n yiis nasaar sib puvgē wā n kv-a. Moasā nasaar sib puvgā soab na n maan-b-la bōe?
- 16 A na n waame, n sām koadb-kāense, la a rik puvgā n peng koadb a taaba. La nebā sēn wum bōn-kānga, b yeelame ti: Bɪ ra yɪ a woto ye.
- 17 La a Zezi gesa bāmb n yeel yaa: Gvlg sōngā sēn yeel ti: "Kugr ning tān-metbā sēn zāgsā lebga roogā pāng kugri, a soaka zīgē wā" vōor yaa bōe?
- 18 Ned ninga sēn na n lvi-a kug-kānga zug na n tōtmame, la kug-kānga sēn na n lvi ned ninga zugu, a na n beds-a lame.

Zemsame ti yao Sezaar yōor yaoodo?

- 19 Maan-kvudbā kāsem-dāmb ne tōog karen-saam-dāmbā baome ti yōk a Zezi wakat kāng bala, la bāmb zoe nebā. B ra bāngame ti yaa bāmb yīng la a Zezi sēn wē yel-būn kāngā wā.
- 20 Bāmb sungame n gvusd a Zezi, sēn na yɪl n paam a Zezi gomd n bēd-b n yōk n ti kis pān-soadbā ne Gvverneerā sēn so noorā.
- 21 Nin-kāens soka a Zezi a woto: Karen-saamba, tōnd miime ti yāmb gomda trlem la y zāmsd nebā ne trlem, la ti yāmb ka tūusd neb ye. La yāmb zāmsda nebā Wēnnaam sor wa sēn zems sūdā.
- 22 Tōogā kōta tōnd noor ti d yao Sezaar yōor yaood bɪ a ka kōta?
- 23 La a Zezi sēn bāng bāmb silma leok-b lame yaa:
- 24 Wilg-y maam lagfo. Maasmā ne gvsemā sēn be a zugā yaa ānna rēnda? Tɪ b leok ti Sezaar.
- 25 Dē, a Zezi yeela bāmb yaa: Rē wā, kō-y Sezaar būmb ning sēn ya Sezaar dēnda, la y kō Wēnnaam būmb ning sēn ya Wēnnaam dēnda.

26 Bāmb ka tōog n yōk a Zezi b gomd baa a yen pugē nebā taoor ye. La a Zezi leokrā yees-b lame ti b sīndi.

Sokr kūum vuogr poorē

27 Saduusē-dāmba sēn yet ti kūum vuogr ka be wā neb kēer kolgame n sok a Zezi a woto:

28 Karen-saamba, a Moyiis dag n gulsame n yeel tōnd tu: "Ned ba-biig sã n tar pag n ki n bas-a n ka paam biiga, bɪ yē peeg pagã n dog kamb a ba-biigã yĩnga."

29 La raop a yopoe n dag n be n ya ba-biisi. La kāsma peega paga la a kiime n ka paam biig ye.

30 La yiib soabã reega pugkōorã, n ki n bas-a ti tãab soaba reeg-a.

31 La a yu woto ne bāmb b yopoe wā fãa, b kiime n ka paam kamb ye.

32 La pagã me yaool n kiime.

33 Kūum vuogr daare, bāmb sukã, yē na n yu ānna soab paga? Bala yēnda rag n yu neb a yopoe wā paga.

34 A Zezi leoka bāmb yaa: Dūni kānga nebā peegda pagba ti pagba kuiis sɪdba,

35 la neb nins b sēn na n mik ti b zemsame ti zīnd dūni ning sēn watã pugē wã la ti vuogr n bas kūumã ka na n le peeg pagba, wala kuil sɪdb ye.

36 Bāmb ka tōe n leb n ki yes ye, ti bōe, b na n yu wa malegse, la b na n yu Wēnnaam kamba, bāmb sēn vuogr n bas kūumã yĩnga.

37 Zīig ning b sēn gomd tuugã bugma sēn be a zugã yellã, a Moyiis wilgame ti kūum vuogdame, yē sēn boond Zu-soabã t'a Abraham ne a Izak la a Zakob Wēnnaamã.

38 La Wēnnaam ka kūum Wēnnaam ye, b yaa nin-vus Wēnnaam. Bala ne bāmba neba fãa vume.

39 Gulsgb kēer leokame yaa: Karen-saamba, yāmb goma sōama.

40 La bāmb ka saag n le sok a Zezi sokr a to yes ye.

Kirist yu a wān n ya Daviid yagenga?

41 A Zezi sok-b lame yaa: B tōe n yu a wān n yeel ti Kirist yaa a Daviid yagenga?

42 A Daviid meng yeela yun-sōamyã sebr pugē tu: "Zu-soaba yeela mam Zu-soaba yaa: Zīnd mam ditgo,

43 hal ti m kit f bēeba yɪ fo nao roagendga."

44 Dē, a Daviid boonda bāmb ti Zu-soaba, woto bāmb na n yu a wān n yaa a yagenga?

A Zezi gomda tōog karen-saam-dāmbã yelle

45 La nebā fãa sēn kelgd a Zezi, bāmb yeela b karen-biisã yaa:

46 Gūus-y y mens ne gulsdbā sēn nong n gōod ne fu-wogdo, n nongē ti neba puusd bāmb raasē, la b baood n zīnd waoogr goeels zut karen-dotē, la rub zīisē wā.

47 Bāmb deesda puḡkōapā paoong zānga la b puusd puus-wogd nebā nin gesḡ yīnga. Bāmb na n paama sībgr sēn ya toog n yuda.

Luk 21

Puḡkōor kōo kūuni

1 A Zezi zēka b neng n ges arzogsā rāmb sēn da ningd b kūunā ligdā ningr zīigē.

2 Bāmb yāa puḡkōor a yen me sēn ya naong soab t'a ningd tāma a yiib beene.

3 La a Zezi yeelame yaa: Mam yeta yāmb sūd-sūd ti puḡkō-kāngā sēn ya naong soabā ningame n yud neb a taabā fāa.

4 Bala, nin-kāensā ned kam fāa tum n yāka a paoong a sēn tar ti loogā puḡē n ning ligdā ningr zīigē, la puḡkōorā ninga a sēn tarā fāa, hal baa a rubā ligd zānga.

Wēnnaam doog sāoongo, la bān sēn wilgd dūni saabo.

5 La neb kēer sēn dag n gomd wēnd-doogā yell n wilgd ti b nags-a-la ne kug-needā, la teedā neb sēn tall n wa n kō Wēnnaamā, a Zezi yeelame yaa:

6 Day n wate, ti būmb ningā yāmb sēn ne wā, kugr baa a yen kōn pa a to zug b sēn kōn leeb n lub ye.

7 Bāmb soka a Zezi yaa: Karen-saamba, dē, bōn-kāens na n waa dabure, la bōe bānd n na n wilg bōn-kāens waoongo?

8 A Zezi leokame yaa: Gūus-y ti ned ra belḡ yāmb n tōog ye. Bala, neb wusḡ n na n duk mam yuur n wa n yeel ti bāmb la Kirist, la ti wakat kolgame. Da tū-y-b ye.

9 La yāmb sā n wa wum ti b gomd zabre, la tēn-dāmbḡ yelle, bi y ra zoe rabeem ye. Bala, bōn-kāens tog n deng n waame, la ka dūniyā saab nand ye.

10 Dē, a Zezi yeel-b lame: Tēng a yembr na yika zabr ne tēng a to, la rīung a yen na n yika ne rīung a to.

11 Tēn-digimdg kāsems na n zīndame, la bā-longds ne kom na n zīnda zīig zīiga, la yel-kāsems sēn kēesd rabeem ne bōn-bān sēn yit yīngr na n zīndame.

12 La sēn deng bōn-kāens fāa, b na n yōga yāmba, n nams-yā. B na n yōga yāmb n tall n kēng karen-dotē, b na n kēesa yāmb bi-bees roto, b na n tall-y lame n kēng rīm-dāmb ne Guverneer dāmb taoor mam yuurā yīnga.

13 Na n tūu ne rēnda ti yāmb kus bāmb mam kaseto.

14 Dē wā, ning-y y yamē, n da reng n tags y sēn na n ti gom būmb ning n fāag y meng ye.

15 Bala, mam na n ninga goam y noorē, la m kō-y yam, la yāmb beebā fāa baa a yen kōn tōog n kus wall b wē nokoeemd ye.

- 16 Baa yāmb ba-rāmba, la y ba-biisi, la y roagdba, la y zo-rāmb mens na n yōga yāmb n kīse, la b na n kuv yāmb neb kēere.
- 17 Nebā fāa na n kīsga yāmb mam yvvrā yīnga.
- 18 La yāmb zug zoobg baa a yen kōn menem ye.
- 19 Yāmb sã n yals kãenkãe, y na n fãaga y mense.
- 20 Dē, yāmb sã n wa n yã sodaas sēn gūbg Zeruzalem, bī y bāng t'a sãongã kolgame.
- 21 Dē, bī neb nins sēn na n be Zude wã zoe n dv tāmse, ti neb nins sēn be Zeruzalem tēngã pugē wã zoe n yi, la ti neb nins sēn na n be-b wetē da kē tēngã pugē ye.
- 22 Bala, ra-kãens na n yu sū-dokr rayã, ti bumb nins fāa b sēn gvlsã na paam pidsgu.
- 23 Pagb nins sēn tutã, la sēn yēsem d kamb ra-kãens daarã na n paama toogo. Bala, tokāseng n na n zīnd soolmã pugē, la Wēnnaam sū-puugr na n lvu nin-kãens zutu.
- 24 Zabr svvg n na n kv bāmba, la b na n yōga bāmb n maan yemse, n tall n kēng buudã fāa svka. La bu-zēms na n sooga Zeruzalem ne pāng hal ti b wakatã pidi.

Ninsaal Bi-riblã waoongo

- 25 Bãn na n zīnda wīndgē, la kiuugē, la ādsē, la tēngã zugu, ko-kāsengã burgã, la a kopemã na n yeesa buud toay-toayã ti b ka mi b sēn na n maan bumb ning ye.
- 26 Rabeem na n kuv ninsaalba, bāmb sēn gūd bumb ning sēn na n wa dūni zugã yīngã. Bala, yīngr pãens na n digimdame.
- 27 Dē, b na n yã Ninsaal Bi-riblã sēn zao sawadg n wat ne pānga la ne ziiri.
- 28 La bōn-kãens sã n sung n watē, bī y roog la y nak n gese, ti bōe, yāmb fãagrã kolgame.
- 29 La a Zezi wēe bāmb yel-būnd n yeele: Ges-y kankanga, la tusã fāa.
- 30 Yāmb sã n yã b sēn tobda, yāmb mens miime ti sigr zoe n kolgame.
- 31 Woto me, yāmb me sã n wa n yã ti bumb kãensã maandame, bī y bāng ti Wēnnaam soolmã kolgame.
- 32 Sīd-sīdã, mam yeta yāmb ti neb nins sēn vī moasã wã fāa kōn ki ti bōn-kãensã ka pids ye.
- 33 Yīngr la tēng na looge, la mam goamã kōn tol n loog ye.
- 34 Gūus-y y mens ti rī-n-tik wall rã-tigre, la vumã yel yur da wa n zīsg yāmb sūyã ye, la ti ra-kāng ra wa n ling yāmb
- 35 wa zīm-gāmbre, bala, ra-kāng na n waa n linga neb nins fāa sēn be tēn-gāongã fāa zugã.
- 36 Dē yīnga, bī y neend la y pvvs wakat fāa ti y tōe n paam pāng n pōs bumb nins fāa sēn tog n wa wã, la y tōog n yals Ninsaal Bi-riblã taoore.

37 A Zezi da zāmsda nebã wënd-dooḡẽ wã wĩndga, la yungo bãmb kēnd n gāee tãng ning b sēn boond ti oliiv tus tãnga zugu.

38 La nebã fãa kēngda bãmb nengē wënd-dooḡẽ wã, sēn sung ne yibeoogo, n na n ti kelg bãmba.

Luk 22

Kāsem-dāmbã baooda weer n na ku a Zezi

1 Bur sēn ka rã-bull kibsa, b sēn boond ti zvuḡ-n-basã da kolgame.

2 Maan-kvudbã kãsem-dāmba ne tōḡ karen-saam-dāmbã dag n baooda b sēn na n maan to-to n kv a Zezi. Bala, b ra zoeta nebã.

3 La a Svtaan kēe a Zudas, b sēn boond ti Iskaryo, sēn dag n ya neb piig la a yiibã ned a yembrã.

4 La a Zudas kēngame n ti yēs ne maan-kvudbã kãsem-dāmbã la ne wënd-dooḡ gũudbã kãsem-dāmbã, n bao a sēn na n tũ sor ning n yōk a Zezi n kō-ba.

5 Bãmb sũyã yu noogo, ti b sar ti bãmb na n kōo a Zudas ligdi.

6 La yē sakame, n sung n baood weer ning yē sēn na n yōk a Zezi n kō-ba, ti kvungã ka bãng ye.

A Zezi dita zvuḡ-n-basã kibs ne b karen-biisã

7 Bur sēn ka rã-bullã raare, daar ning b sēn da tog n kv zvuḡ-n-basã pe-bilã taame.

8 La a Zezi tuma a Piyeer ne a Zã n yeel-b yaa: Kēng-y n ti segl-y Zuif-rãmbã zvuḡ-n-basã rub tōnd yĩng ti d r-a.

9 Bãmb soka a Zezi ti yeene la bãmb dat ti b ti segl zvuḡ-n-basã.

10 A Zezi leok-b lame yaa: Ade, yãmb sã n kē tēngã pvgē, yãmb na n sega rao sēn tuk koom ne yvure. Tũ-y-yã-a n kē yir ning a sēn na n kē wã.

11 Yeel-y yirã soab yaa: "Karen-saamb sokdame ti roog ning bãmb sēn na n di zvuḡ-n-basã kibs ne b karen-biisã bee ye?"

12 La yē na n wilga yãmb do-pvg sēn ya yalenga n be roog zugu, ti teedã fãa be be, yaa be la y na n segl zvuḡ-n-basã.

13 Bãmb kēngame, n ti mik ti bũmba fãa yaa wa a Zezi sēn dag n yeel bãmbã, la b segla zvuḡ-n-basã.

14 Wakat sēn ta, a Zezi zĩnda ne tēn-tvmdbã n na n di.

15 A Zezi yeel-b lame yaa: Mam tvlga ne m sũur fãa n di zvuḡ-n-bas kãngã ne yãmba, sēn deng m namsgã.

16 Bala, mam yeta yãmb ti mam kōn leb n di-a yesa, hal t'a pids Wēnnaam soolem pvgē.

- 17 A Zezi rika bõn-yũudla n ning bark n yeele: Deeg-y bõn-yũudl-kãngã n pvi ne taaba.
- 18 Bala, mam yeta yãmb ti sën sung ne moasã, mam kôn leb n yũ nasaar sib koom yesa, hal ti Wënnam soolmã wa.
- 19 Dë poore, a Zezi rika bur n ning bark n yaool n kao-a n kô karen-biisã n yeele: Ada yaa mam yĩnga, b sën kô yãmb yĩnga. Bı y maand bõn-kãnga n tēegd mam yelle.
- 20 Woto me, bãmb sën dt n se, a Zezi rika bõn-yũudlã n kô-b n yeele: Bõn-yũudl kãngã yaa kãab paalga, mam zumã sën daag yãmb yĩngã maasem yĩnga.
- 21 Baoosgo, ade, ned ning sën zãmbd-a maamã naaga maam ka n dtē.
- 22 Ninsaal Bi-riblã na n kii wa Wënnam sën yãk yam to-to wã. La ned ning sën na n zãmb-a bãmbã na n paama toogo.
- 23 La karen-biisã sungame n sokd taab n dat n bãng sën ya ned ning bãmb sukã n na n maan yel-kãngã.

Anna la kãsens n yuda?

- 24 Karen-biisã wëe nokoeemd ne taab wusg n dat n bãng ned ning b sën tog n ges wa kãsem bãmb sukã.
- 25 A Zezi yeel-b lame: Soolem dīm-dãmbã soo nebã ne pãnga, la sën tar-b noor ne nebã kutdame ti b boond bãmb ti tvm neer maandba.
- 26 La a ka a woto ne yãmb ye. Sën ya-a kãsens n yud yãmb sukã, bı a yı wa yao-zvuga, ti ned ning sën ya-a taor soab yı wa tvmtvmda.
- 27 Bala, ned ning sën zĩ n dtē wã la kãsens n yud bii, bı yaa ned ning sën kut-a rubã? La baoosgo, mam bee yãmb suk wa rı-kita.
- 28 Yãmba, yãmb yaa neb sën kell n modg n pa ne maam m makrã pugē.
- 29 Yaa rënd n kut ti mam kôt yãmb soolmã, wa m ba sën kô-a maamã,
- 30 ti yãmb tõe n zĩnd ne maam m soolmã pugē n dt la y yũ, la y zaoond gey zut n kao Israyel buud piig la a yiibã buudo.

A Zezi pĩnd n togsa a Pıyeer kusgo

- 31 Zu-soabã yeelame yaa: Sımo! Sımo a Svtãan kosame n na n yelg yãmb wa b sën yelgd koodo.
- 32 La mam pvusa fo yĩnga, ti f tēeba ra wa paoog ye. La fo sã n lebg n wa mam nengē, bı f paas f ba-biisã raodo.
- 33 A Pıyeer yeelame yaa: Zu-soaba, mam seglame n se ti kē bi-bees roog ne yãmba, wall ti ki ne yãmba.
- 34 La a Zezi yeel-a lame yaa: Pıyeer, mam yeta foom ti rũnna, no-raoog kôn kelem ti fo ka kus noor a tãab ti f ka mi maam ye.

Kotmaane, korgo, la svuga

- 35 A Zezi leb n yeela b karen-biisã yaa: Mam sën tum yãmb ti y ka zi ligdi wall korgo, wall neooda wã, bũmb paooga yãmba? B leokame ti baa fi.
- 36 La a Zezi yeel-b lame: Moasã, ka le yaa a woto ye. Bɪ ned ning sën tar ligd korg rik-a, ti ned ning me sën tar korg rike. La ned ning sën ka tar zabr svuga, bɪ a koos a fuug n da a yen.
- 37 Bala, mam yeta yãmb ti bũmb ning b sën gvls n yeel ti "b naaga bãmb ne tum-wëns maandbã" tog n pidsa mam zugu. La bũmb ning sën gvls n gomd mam yellã kolga pidsgu.
- 38 Karen-biisã yeela a Zezi ti ad zabr svus a yiibu. La a Zezi yeel-b lame ti rë sekame.

A Zezi pvusa oliiv tus tãngã zugu

- 39 A Zezi yiime n këng oliiv tus tãngë wã, wa bãmb sën minim n maandë wã. La karen-biisã tũu bãmba.
- 40 Bãmb sën ta zĩ-kãnga, a Zezi yeela b karen-biisã ti b pvus n da wa n lvi makr pvgë ye.
- 41 La bãmb zãag n basa karen-biisã, sën zems kugr lobgre, n ti yĩgimd n pvus
- 42 n yeel yaa: M ba, yãmb sã n data, bɪ y zãag bõn-yũudl kãngã ne maam. Baoosgo, bɪ y ra maan mam sën datã ye, maan-y y raabo.
- 43 Dë, malek yii arzãn n puk a meng ne bãmba n paas bãmb pãnga.
- 44 La sũ-sãoong-kãseng yõka a Zezi, la bãmb pvusa ne pãng n yud pĩnda, la b tvulgã lebga wa zi-pela, n lasd tẽnga.
- 45 Bãmb basa b pvusgã n yik n wa b karen-biisã nengë n mik ti b gõeeme, sũ-sãoongã yĩnga.
- 46 La a Zezi yeel-b lame yaa: Bõe yĩng ti yãmb gõe? Yik-y n pvus-y n da wa n lvi makr pvgë ye.

B yõka a Zezi

- 47 Bãmb sën dag n nan ket n gomda, ad neb kvung sën be taabë! La ned ning b sën boond t'a Zudas, n ya karen-biis piig la yiibã ned a yembrã dag n lvi bãmb taoore. Yë kolga a Zezi n mok-ba.
- 48 A Zezi yeela yë yaa: Zudas, yaa ne mokr la fo na n yõk Ninsaal Bi-riblã n kõ laa?
- 49 Neb nins sën dag n be ne a Zezi wã yãa bũmb ning sën na n maanã, la b soka a Zezi yaa: Zu-soaba, d ke-b ne svuse?
- 50 Karen-biisã ned a yembr kee maan-kvudbã kãsem tvmtumd n fiuug a ditg tubre.
- 51 La a Zezi gomame n yeel yaa: Bas-y-yã a woto. La a Zezi tika rao wã tvbr n maag-a.

52 Dē poore, a Zezi yeela maan-kuudbā kāsēm-dāmbā ne wēnd-doog gūudbā nanamsā la kāsēm-dāmbā sēn dag n na n yōk bāmbā yaa: Yāmb waa mam nengē ne sūse la ne rasab wa m yaa fāada.

53 Mam dag n bee wēnd-doogē wā daar fāa ne yāmba, la y ka yōkd maam ye. La wakat kāngā yaa yāmb rēnda la likā pāng wakate.

A Pɔyɛɛr kusame t'a ka mi a Zezi ye

54 B yōka a Zezi n tall-b n kēng maan-kuudbā kāsēm yiri. A Pɔyɛɛr dag n pugda yug-yuga.

55 Nebā yōgna bugum zaka sūka, n zīndi. La a Pɔyɛɛr zīnda ne bāmba.

56 Tumtumd-poak a yen sēn yā a Pɔyɛɛr t'a zī bugmā vēnemē, a ges-a-la kuii n yeele: Rao-kānga me rag n bee ne a Zezi.

57 La a Pɔyɛɛr kusame n yeele: Paga, mam ka mi a Zezi ye.

58 Sēn yɪ bilfu, ned a to yāa a Pɔyɛɛr n yeele: Fo me yaa bāmb ned a yembre. La a Pɔyɛɛr yeela rao wā yaa: Mam ka bāmb ned ye.

59 Sēn zems lēer a yembr rē zugē, ned a to leb n yeelame: Hakuka! Rao-kāngā rag n bee ne bāmba. Bala, yē yaa Galile neda.

60 A Pɔyɛɛr leokame: Hey! Mam ka mi būmb ninga fo sēn gomd a yellā ye. Wakat kāng bala, yē sēn ket n gomda, no-raoog kelmame.

61 Zu-soaba wēnemdame n ges a Pɔyɛɛr. La a Pɔyɛɛr tēega gomd ning bāmb sēn dag n yeel yēnda wā: Sēn deng no-raoog sēn na n kelem rūnna, fo na n kusa naoor a tāab ti f ka mi maam ye.

62 A Pɔyɛɛr yii yung n yāb ne sū-sāoong wusgo.

A Zezi yaalgo, la b pābre

63 Raop nins sēn da gūud a Zezi wā yaala bāmba, n pāb-ba.

64 Bāmb da loeta a Zezi nengā ne peend n yet-b yaa: Bāng-bānge, ānna n wē yāmbā?

65 La bāmb tɔv a Zezi ne tɔiy a taab wusgo.

A Zezi bee kaoreng yel bu-buudbā taoore

66 La beogā sēn vēege, tēngā nin-kēembā sull ne maan-kuudbā kāsēm-dāmb la tōog karen-saam-dāmbā tigma taab n kut ti b tall a Zezi n wa bāmb kaoreng yel bu-buudbā taoore.

67 B yeela a Zezi yaa: Yāmb sā n yaa Kiristā, bɪ y yeel tōndo. A Zezi leok-b lame n yeele: Mam sā n yeel yāmba, y kōn tē maam ye.

68 La m sā n sok yāmb būmbu, y kōn leok-m ye.

69 Sēn sung moasā, Ninsaal Bi-riblā na n zīnda pāng soab a Wēnnaam rutgo.

70 Bāmb fāa sokame: Rēnd yāmb yaa Wēnnaam biig wε? La a Zezi leok-b lame: Yaa wa yāmb sēn yeelā: "Mam yaa woto."

71 Dē, bāmb yeelame: Yaa bōe kaset la tōnd leb n baoodē? Tōnd mens wuma bāmb noor goama.

Luk 23

A Zezi bee a Pilat taoore

1 Bāmb fāa yikame n tall a Zezi n kēng a Pilat taoore.

2 B sungame n dōd a Zezi n yeel yaa: Tōnd yāa rao-kānga t'a rāmbd tōnd tēngā n yetē ti b ra yao a Sezaar yōor yaood ye. La a yetē ti yē menga yaa Kiristā, la rīma.

3 A Pilat soka a Zezi a woto: Yāmb yaa Zuif-rāmba rīma? T'a Zezi leok-a: Yaa wa yāmb sēn yeelā.

4 A Pilat yeela maan-kvudba kāsēm-dāmb ne neb kvungā ti yē ka yā bōn-wēng ne rao-kāngā sēn na kit ti b subg-a ye.

5 La nebā kēnga taoor n kell n yeel yaa: Zāmsgā bāmb sēn sung Galile n Zāms nebā Zude fāa hal ti ta ka wā wata ne rāmbg nebā svka.

A Zezi bee Herood taoore

6 A Pilat sēn wum bōn-kānga, yē sokame n dat n bāng rao wā sā n yaa Galile neda.

7 La a Pilat sēn wum t'a Zezi yaa Herood soolma neda, a tuma bāmb a nengē. A Herood me rag n bee Zeruzalem wakat kānga.

8 Herood sēn yānd a Zezi, a paama sū-no-kāsenga, bala, yē rag n wumame ti b gomd b yelle, la hal daar zāra, yē rag n dat n yāa a Zezi. La a rag n tēedame t'a Zezi na n maana bōn-bānd t'a yānde.

9 Herood soka bāmb būmb wvsgo, la a Zezi ka leok yē ti būmb ye.

10 Maan-kvudbā kāsēm-dāmbā ne tōog karen-saam-dāmba yalsa be n dōd a Zezi b pāng teka.

11 Herood ne a sodaasā paoga a Zezi, n yaal-ba, n yeelg-b fu-neere la a lebs-b a Pilat nengē.

12 Badaar bala, a Pilat ne Herood sēn dag n ya beemā lebga zoodo.

A Pilat yeelame t'a Zezi zemsa kuubo

13 A Pilat tigma maan-kvudba kāsēm-dāmba la nanamse ne nebā

14 n yeel-b yaa: Yāmb talla rao-kānga n wa mam nengē n yeel t'a yaa tēn-dāmbda. Ade, mam sok-a-la yāmb taoore la mam ka yā t'a maana tvum-wēns nins yāmb sēn dōt-a wā ba a yembr ye.

15 Herood me ka yā bōn-wēng ne-a ye, bala, bāmb lebs n tum-a-la tōnd nengē. Ade, rao-kānga ka maan būmb sēn tog ne kūum ye.

- 16 Dē, mam na n kitame ti b sɪbg-a-la m bas-a.
- 17 Kibs fāa, rag n yaa tɪlɛ t'a Pilat yiis bi-bæeg a ye n bas n kō nebā.
- 18 Bāmb fāa naaga taab n kelem n yeel ti b kv rao-kānga la b yiis a Barabas n kō-ba.
- 19 B ra kēesa a Barabas bi-bees roogē tēn-dāmbg sēn dag n zīnd tēngā pugē wā poorē, la a sēn kv ned yīnga.
- 20 A Pilat leb n goma ne nebā, n dat n bas a Zezi.
- 21 La nebā ra kelemdame n yetē: Ka-y-b da-pɪk zugu! Ka-y bāmb da-pɪk zugu!
- 22 A Pilat leb n yeela bāmb naoor a tāab soab yaa: La bāmb maana bōe sēn ya wēnga? Mam ka yā būmb b sēn maane, n tog kvvb ye. Dē wā mam na n kitame ti b sɪbg-ba la m bas-ba.
- 23 La neba zēka b koes wvsg n kos ti b ka a Zezi da-pɪk zugu. La b kelemsā tōogame t'a Pilat tū b sēn datā.
- 24 A Pilat kaoo bvvdā ti yɪ wa nebā sēn kosā.
- 25 Yē basa ned ninga nebā sēn kosā, a soab b sēn dag n kēes bi-bees roog tēn-dāmbgo, la nin-kvvr yīngā. La a rɪk a Zezi n kɪs-b ti b maan b sēn dat ne-ba.

B kaa a Zezi da-pɪk zugu

- 26 La bāmb sēn tall a Zezi n loogdē, bāmb yōka dao a yen sēn yi weoogē n kuiisē. A yvvr la Sumo. B kitame t'a tvk da-pɪkā n pvḡ a Zezi.
- 27 Neb kvvng wvsgo, raop la pagb dag n pvḡda a Zezi. La pagbā da yābdame, n wiisdē, n pīisd b geɣ a Zezi yīnga.
- 28 A Zezi wēnɛgame n yeel pagbā yaa: Zeruzalem pagba, da yāb-y mam yīng ye. Yāb-y y mense, la y kamb yīnga.
- 29 Bala, bāng-y ti ray n wate, ti b na n yeel ti pvḡ-kiyā la sēn ka tol n dog-bā, la sēn ka yēsem-b kambā n tar sū-noogo.
- 30 La nebā na n sing n yeela tāmsa ti b sirg n pōd-ba, la b yeel kūnkuba ti b lill bāmba.
- 31 Bala, b sā n maand ra-maas a woto, b na n maana ra-koeemsā wān-wāna?
- 32 B rag tara nin-wēns a yiib n kēnd n na ti lagem ne a Zezi n kv.
- 33 La bāmb sēn ta zīig ninga b sēn boond ti zu-wangā, b kaa a Zezi da-pɪkā zug be, ne nin-wēns a yiibā: A yembr b rɪtgo a to wā b goabga.
- 34 A Zezi yeelame yaa: M ba, kō-y-b sugri, ti b ka mi būmb ninga b sēn maandā ye. La bāmb maana bānd n pvɪ a Zezi futā ne taaba.
- 35 Nebā rag yasa be n getē. La tēnga nanamsa ra yaanda a Zezi n yetē: B fāaga neb a taaba, bāmb sā n yaa Kiristā, Wēnnaam sēn yāk a soabā, bɪ b fāag b menga.
- 36 Sodaasā me kolgame n yaal a Zezi, la b kō-b divē miisga,

- 37 n yeel a Zezi yaa: Yãmb sã n yaa Zuif-rãmbã rĩma, bɪ y fãag y meng y toore.
- 38 B ra gɔlsa a woto bãmb zugẽ: Nin-kãnga yaa Zuif-rãmbã rĩma.
- 39 Nin-wẽnsã sãn dag n be da-pɔgsã zutã ned a yen tɔvsa a Zezi n yeel-b tɪ ka bãmb la Kiristã laa? Tɪ b fãag b meng la b fãag bãmba.
- 40 La a to wã lenga yẽnda n yeel-a yaa: Fo ka zoet Wẽnnaam laa? Fo sɪbgrã sãn ya yembr ne bãmb sɪbgrã?
- 41 Tõnd yẽ sɪbgrã zemsame. Bala, tõnd deegda sãn zems d tɔvma. La nin-kãngã ka maan bũmb sãn ya wẽng ye.
- 42 La a yeela a Zezi yaa: Yãmb sã n wa n deeg y naamã, bɪ y tẽeg mam yelle.
- 43 A Zezi leok-a lame yaa: "Mam yeta foo sɪd-sɪd tɪ rũnna bala, fo na n zĩnda ne maam Paradi pɔvga."
- 44 Rẽ tɪ ra zoe n kolga wĩnto-sɔka, la zĩiga fãa lebgã lik bida hal tɪ ta wẽn-kaore.
- 45 Wĩntoogã sobgame, la fu-lillidgã sãn be wẽnd-dooegẽ wã pãrga pɔv-sɔka.
- 46 La a Zezi zẽka b koeg n yeel yaa: M ba, m basda m sugã yãmb nugẽ. La a Zezi sãn gom a woto n sɛ, b kiime.
- 47 Sodaas koabg naabã sãn yã bũmb ninga sãn maana, a waooga Wẽnnaam n yeel tɪ: Hakuka rao-kãnga ra yaa nin-turga.
- 48 La neb kɔvngã sãn da wa n na ges bõn-kãngã sãn yã bũmb nins sãn maana, b lebgdame la b pĩisd b yãodo.
- 49 Neb nins fãa sãn dag n mi a Zezi wã, ne pagb nins sãn yi Galile n yãag bãmbã dag n yasa yug n get bũmb nins sãn maandã.

A Zezi mumbu

- 50 Kaorengã yel-bv-kaood a ye n da be t'a yuur boond t'a Zozef n ya nin-sõngo la nin-turga.
- 51 A rag n ka lagem ne bv-kaoodb a taabã n yãk yama la a maan b sãn maan bũmb ningã ye. A rag n yaa Arimate sãn ya Zuif-rãmbã tẽng neda. La a ra gũuda Wẽnnaam soolmã waoongo.
- 52 A kẽnga a pilat nengẽ n tɪ kos a Zezi kũumã.
- 53 Yẽ sika kũumã, da-pɪkã zugu, n vil-a ne lẽ peend n tɪ gãneg yaoogẽ sãn tu kugr zugu, kũum sãn nan ka mumẽ ye.
- 54 Badaar dag n yaa seglg daare, la vɔvsg daarã da rat n sungame.
- 55 La pagbã sãn da yi Galile n yãag a Zezi wã tũu a Zozef n wa yã yaoogã la b sãn gãneg a Zezi kũuma be to-to.

56 La b lebgame n ti to tidar zom la b maan tidar kaam. La bāmb vuusa vuusg daarā wa sēn zems a Moyiis toogā. Yaoog sēn tuk piigē (23.53)

Luk 24

A Zezi vuugre

- 1** Dimaas daar yibeoog pīnda, pagbā talla ka-rambā b sēn da seglā n kēng yaoogē wā.
- 2** B mikame ti b bilga kugrā n bas yaoogā noore.
- 3** Bāmb kēeme la b ka yā Zu-soab a Zezi kūumā ye
- 4** Bāmb sēn da ka mi b sēn tagsd ti būmb ningā, ade, raop a yiib sēn yer fut sēn pund puka b meng ne bāmba.
- 5** Rabeem yōka bāmb ti b yīgimd n sulg b nens tēnga. La raopā yeel-b lame yaa: Yaa bōe ti yāmb baood nin-vug kūum svka?
- 6** Bāmb ka be ka ye, b vuugame. Tēeg-y būmb ning bāmb sēn da gom ne yāmb b sēn da ket n be Galile wā.
- 7** B yeelame ti yaa tle ti b zāmb Ninsaal Bi-riblā n yōk n kō yel-wēn maandbā ti b ka-b da-pɩk zugu, la ti rasem a tāab daare bāmb na n vuugame.
- 8** La pagbā tēega a Zezi goama.
- 9** La bāmb yii yaoogē wā n kēng n ti togs karen-biis piig la a yembrā ne neb a taabā fāa bōn-kāens fāa.
- 10** Da yaa a Maari sēn yit Magdala, ne a Zan la a Zak ma a Maari, n paas pagb a taab sēn da be ne bāmbā n ti togs tumtumbā bōn-kānga.
- 11** La tumtumbā tagsame ti pagbā sēn da gomdā yaa zubsogo la b ka tē-b ye.
- 12** La a Pɩyɛɛr yikame n wudg n kēng yaoogē wā. Yē sēn zōonde, a ka yā būmb ti sā n ka pɛelā sēn dɩr tēngā. La būmb ninga sēn maana yeesa yē, la a lebg n leba a yiri.

Emayus kēnde

- 13** La mikame ti badaare, karen-biis a yiib n da rabd tēn-bil a yen sēn boond ti Emayus, n zems kilometr piig la a yembr ne Zeruzalem.
- 14** Bāmb da gomda būmb nins fāa sēn maanā yell ne taaba.
- 15** La bāmb sēn gomd n kUSD taaba, a Zezi meng waame n kēn ne bāmba.
- 16** La bāmb yam ludame ti b ka bāng a Zezi ye.
- 17** A Zezi soka bāmb ti yaa bōe yell la b gomd ne taab la b kēnda. La b yalsame ti b nensā gānem.
- 18** La bāmb ned a yen sēn boond t'a Keleopaas soka a Zezi yaa: Yāmb y yen bal n be Zeruzalem n ka bāng būmb ninga sēn maan be rasmā noorā?

- 19 A Zezi soka bāmb ti yaa bōe yelle. La b leoka bāmb yaa: Yell ning sēn paam Nazaret dao a Zezi wā. Sēn da yaa Wēnnaam no-rēes sēn tar pāng ne b tuma la b goama, Wēnnaam la nebā fāa taorā.
- 20 Ti tōnd maan-kvvdā kāsem-dāmb ne tōnd nanamsā sēn yī to-to n yōk bāmb n kis ti b kao b vvd n yeel ti b zemsā kūma, n ka-b da-pik zugā.
- 21 Tōnd da tēedame ti yaa bāmb n na n fāag Israyel, la sēn paas rē fāa, ad yaa rasem a tāab rūnna la bōn-kāens maan-yā.
- 22 Yaa sid ti pagb kēer sēn be tōnd suk yēesa tōnd wusgo. B kēnga yaoogē wā yibeogē pīnda,
- 23 n ti ka yā a Zezi kūma ye. B waa n yeelame ti malegs n puk b mens ne bāmba, n yeel bāmb t'a Zezi vume.
- 24 La neb kēer sēn da be ne tōndā kēnga yaoogē wā n ti mik ti būmba fāa yaa wa pagbā sēn dag togsā bala. La bāmb ka yānd a Zezi ye.
- 25 Dē, a Zezi yeel-b lame yaa: Neb yam sēn ka weke, yāmb ka tēed būmb nins fāa Wēnnaam no-rēesdbā sēn togsā tao-tao ye!
- 26 Dē yīnga, Kirist dag n ka tog n nams a woto n yaool n deeg b naamā sīda?
- 27 A Zezi bilga bāmb būmb nins sēn be guls-sōamyā fāa pugē n gomd bāmb yellā, sēn sung ne a Moyiis ti ta Wēnnaam no-rēesdbā fāa.
- 28 La b sēn kolg tēn-bil ninga bāmb sēn da rabdā, a Zezi maana wa bāmb dat n taa taore.
- 29 La karen-biis a yībā pēdga bāmb n yeel ti b pa ne bāmba, bala, yung kolgame la wīndgā dat n kēeme. A Zezi kēe n siga ne bāmba.
- 30 A Zezi sēn zī ne bāmb n na n di, b rika burā n pvvs Wēnnaam bark n kao-a n kō bāmba.
- 31 Dē, karen-biisā yama vēnegame ti b bāng ti yaa a Zezi, la a Zezi menema bāmb taor bala.
- 32 La bāmb goma ne taab n yeel yaa: Bāmb sēn da gomd ne tōnd sorā zug la b bilgid tōnd guls-sōamyā, tōnd ka paam sū-no-kāseng sīda?
- 33 La bāmb yika wakat kāng bal n leb Zeruzalem n ti yā karen-biis piig la a yembrā ne b tūud-n-taas sēn tigim taaba,
- 34 la b yeela bāmb ti hakuka! Zu-soaba vuvgame la b vēnega b meng ne a Sumo.
- 35 Bāmb me togsa būmb ning sēn maan bāmb sorā zugā, la bāmb sēn bāng a Zezi to-to b sēn wa n kaood burā.

A Zezi puka b meng ne b karen-biisā

- 36 Bāmb sēn da ket n gomd a woto, a Zezi meng puka bāmb suk n yeel-b yaa: Bɪ laafi zīnd ne yāmba.
- 37 Dabeem yōka bāmb la b yeesame n tēed ti b yāa kuma.
- 38 La a Zezi yeel-b lame yaa: Bōe yīng ti yāmb yeesdē, la yaa bōe ti y sām̄bd y sūyā pusē a woto?
- 39 Ges-y mam nusā la m nao wā. Yaa maam bala, Sus-y maam n gese. Kum ka tar nemd wall kōab wa mam sēn tarā ye.
- 40 A Zezi sēn gom a woto, b wilga karen-biisā b nusā la b nao wā.
- 41 Karen-biisā sēn ket n ka tēeda, b sū-nooga yīnga, la sēn ya lingr ne bāmbā, a Zezi sok-b lame b sā n tara rub be sēn na ri.
- 42 Bāmb kōo a Zezi zīm-sēedgo ne sud bilfu.
- 43 A Zezi reeg-a lame n dɪ bāmb nifē.
- 44 Dē poore, a Zezi yeel-b lame yaa: Būmb ninga mam sēn da togs yāmb mam sēn dag n ket n be ne yāmba la woto: Ra yaa tɪe ti būmb nins fāa sēn guls a Moyiis tōoga pugē la Wēnnaam no-rēesdbā seb pusā la yun-sōamyā pugē n gomd mam yellā paam pidsgu.
- 45 Dē, a Zezi vēnega b yamā ti b tōog wum Wēnnaam guls sōamyā vōore.
- 46 La a Zezi yeel-b lame yaa: Woto b gulsame n yeel ti Kiristā tog n namsame la ti b na n vuvug n basa kūum rasem a tāab daare.
- 47 La ti sēn sung ne Zeruzalem, b na n moona yam tekr koεeg buuda fāa suk ne bāmb yuvr ti b tōe n paam yel-wēna svgr̄i.
- 48 Yāmb yaa bōn-kāng kaset-dāmba.
- 49 La ade, mam na n tuma yāmb būmb ninga m ba sēn dag n kāabā, t'a wa yāmb zutu. Pa-y Zeruzalem hal ti y deeg pāng sēn yit yīngri.

A Zezi zēkre

- 50 La a Zezi peega bāmb n kēng Betani sēne, la b zēka b nus n ning karen-biisā zut barka.
- 51 La barkā ningr wakate, a Zezi basa karen-biisā n zēk n kēng arzāna.
- 52 La karen-biisā waooga a Zezi, la b leb Zeruzalem ne sū-no-kāsenga.
- 53 La bāmb bee wēnd-doogā pug wakat fāa n pēgd Wēnnaam.

Zã

Zã 1

Gomdã rika yïnga

- 1 Hal singr wëndë, gomdã dag n beeme, la gomdã dag n bee ne Wënnam, la gomdã yaa Wënnam.
- 2 Bãmb dag n bee ne Wënnam hal singr wëndë.
- 3 B naana bumb fãa ne bãmba, la bumb ka be sën naane, ti ka yi ne bãmb ye.
- 4 Vum dag n bee bãmb pugë, la vumã dag n yaa vënem ninsaalbã yïnga.
- 5 Vënemã yãga lik pugë, la likã ka reeg-a ye.
- 6 Dao a yembr la Wënnam tum t'a wa. A yuur la a Zã.
- 7 Dao kãng waame n ya kaset kita, n na n kïs vënemã kaseto, ti neba fãa tõe n tẽ yë yïnga.
- 8 Dag n ka yë la vënemã ye, la a waame n na n kïs vënemã kaseto.
- 9 Vëen-kãng yaa sid vënem, n wa dũni pugë n vënegd ned fãa.
- 10 Gomdã dag n bee dũni pugë. B naana dũni wã ne bãmba, la dũni ka bãng bãmb ye.
- 11 Bãmb waa b meng nebë, la b nebã ka reeg bãmb ye.
- 12 La b koo neb nins fãa sën deeg bãmba, la neb nins sën tãed bãmb yuurã noor ti b lebg Wënnam kamba.
- 13 Ka kamb b sën dog ne zum, wall ne yïng ratem, wall ne ninsaal datem ye, yaa Wënnam sën doge.
- 14 B kitame ti gomdã rik yïng n zïnd tønd soka. Tønd gesa bãmb ziiri, Bi-ribl sën ka to ziir a sën deeg a ba wã nengë, la b pida ne bark la sida.
- 15 A Zã kisa bãmb kaset n yeele: Yaa soab ning mam sën gom a yell n yeel ti ned ning sën pugend maam n watë wã yuda maam, bala, b renga maam n beë wã.
- 16 La tønd fãa paama bãmb yalë wã, n deegd bãmb barkã n paasd wakat fãa.
- 17 Bala, b tũnuga a Moyiis n koo tãogã, la barkã ne sidã tũnuga a Zezi Kirist n wa.
- 18 Ned baa a yen nan ka yã Wënnam ye. Wënnam sën ya Bi-ribl yend sën ka to, n be ba a Wënnam nengë kitame ti nebã bãng bãmba.

A Zãmbatiis kaseto

- 19 Ad kaset ning a Zã sën kïs wakat ning Zuif-rãmbã sën tum maan-kuudb ne Levit-rãmb ti b yi Zeruzalem n wa n sok yënda a sën yaa a soabã.
- 20 Yë vënegame n togs n ka kus ye. A vënegame n togs ti yë ka Kiristã ye.

- 21 B leb n sok-a lame ti rē wā, yē yaa āna? Yē yaa a Eli? T'a leok ti yē ka a Eli ye. La b sok-a lame ti la yaa yē la Wēnnaam no-rēesā? T'a leok ti ayo.
- 22 La b leb n yeelame yaa: Foo la āna, ti tōnd tōe n ti leok neb nins sēn tum-b tōndā? Fo mengā yetame ti fo yaa āna?
- 23 A Zā yeelame yaa: "Mam yaa soab ning sēn kelemd we-rasempuugē n yetē ti b rems Zu-soabā sor ti yi turgā koēega," wa Wēnnaam no-rēes a Ezayi sēn yeelā.
- 24 B sēn dag n tum b rāmbā yaa Fariisē-dāmba.
- 25 B sok-a lame yaa: Bōe yīng ti fo lisd neba, fo sā n ka Kirist bi a Eli bi Wēnnaam no-rēesā?
- 26 A Zā leokame n yeele: Maam, mam lida yāmb koomē. La yāmb sukā, ned a yen n be be yāmb sēn ka mi ye.
- 27 Soab kāng puḡenda maam, la mam ka zems ti lood bāmb neoda loets ye.
- 28 Gom-kāens goma Betani, Zurdē ruunde, zīg ning a Zā sēn dag n lisd nebā.
- 29 Vēkembeoogo, a Zā yāa a Zezi sēn wat yē nengē, n yeele: Ad Wēnnaam pe-bilā, sēn yiisd-a dūni yel-wēnā.
- 30 Yaa bāmb yell la mam dag n gom ne yāmb n yeel ti dao n puḡend maam, la b yuda maam, bala, b renga maam n beē wā.
- 31 La mam dag n ka mi bāmb ye, la mam waa n lida nebā koomē ti bāmb tōe n vēneg b meng ne Israyell nebā.
- 32 A Zā leb n kisa kaset n yeele: Mam yāa Sug-sōng sēn yi arzān n sig wa wall n pa bāmb zugu.
- 33 La mam dag n ka mi bāmb ye. La sēn tum-a maam ti m wa n lis nebā koomē wā yeela maam ti mam sēn na n yā ned ning ti Sug-sōng sig n pa a soab zugā, bi m bāng ti yaa yēnda n lisd nebā Sug-sōng puḡē wā.
- 34 Maam, mam yāame, la mam kisa kaset ti yaa bāmb la Wēnnaam Bi-riblā.

Pipi karen-biisi

- 35 Vēkembeoogo, a Zā ra leb n bee be ne a karen-biis a yiibu.
- 36 A dag n geta a Zezi sēn loogd n yeele: Ad Wēnnaam pe-bilā.
- 37 Karen-biis a yībā wuma gom-kāense, la b puḡla a Zezi.
- 38 A Zezi wēngame n mik ti b puḡda bāmba, la b sok-b lame ti b baoda bōe? B leoka a Zezi n yeele: Rabbi, sēn dat n yeel ti karen-saamba, yāmb yir yaa ye?
- 39 A Zezi yeela bāmb yaa: Wa-y ti y na yā. B kēngame n ti yā zīg ning a Zezi sēn be wā, la b paa ne bāmb da-kānga. Dag n yaa zaabr wakat a naas sēne.

40 Neb a yیبā sēn wum a Zā goam n puḡl a Zezi wā, a yembr bāmb suk la a Āndre, a Sumo Pɿyēer ba-biiga.

41 A Āndre reng n yānda a meng ba-biig a Sumo n yeel-a: Tōnd yāa Mesi, sēn dat n togs ti "Kiristā."

42 A talla a Sumo n wa a Zezi nengē. A Zezi ges-a lame n yeele: Foo la a Sumo, a Zonaas bi-ribla. B na n boonda foom t'a Sefas, sēn dat n yeel ti Pɿyēer (wall kugri).

A Zezi boola a Filip ne a Natanayel

43 Vēkembeoogo, a Zezi yāka yam n na n kēng Galile. Bāmb yānda a Filip n yeel-a t'a tū bāmba.

44 A Filip dag n yaa Betsayida sēn yaa a Āndre ne a Pɿyēer tēngā neda.

45 A Filip yānda a Natanayel n yeel-a yaa: Dao ning a Moyiis tōogā ne Wēnnaam no-rēesdbā sēn gom a yellā, tōnd yāa-a lame. Yaa Nazaret dao a Zezi, a Zozef bi-riblā.

46 A Natanayel soka yē yaa: Dē yīnga, bōn-sōng tōe n yii Nazaret sıda?

47 A Filip yeel-a lame t'a wa n gese. A Zezi yāa a Natanayel sēn wat bāmb nengē, n gom a yell n yeele: Ad Israyell ned sıda, zāmb sēn ka be a puḡē ye.

48 A Natanayel soka bāmb yaa: Yāmb bānga maam yēene? A Zezi leok-a lame n yeele: Sēn deng a Filip sēn na n bool foomā, fo sēn dag n be kankangā tēngrā, mam yāa foom.

49 Dē, a Natanayel yeelame yaa: Karen-saamba, yāmb la Wēnnaam Bi-riblā! Yāmb la Israyell Rīmā!

50 A Zezi leok-a lame n yeele: Mam sēn yeel ti mam yāa foom kankangā tēngrā yīnga, fo tēedame. La fo na n yāa bōn-kāsems sēn yud a woto.

51 Sıd-sıda, mam yeta yāmb ti yāmb na n yāa arzān sēn pake, la Wēnnaam malegs sēn dud la b sigd ninsaal Bi-riblā zugē.

Zā 2

Yi-kāadem sēn zīnd Kana

1 Dasem a tāab rēnda zugē, yi-kāadem n zīnd Galile Kana. A Zezi ma ra bee be.

2 B boola a Zezi me ne b karen-biisā ti b wa yi-kāadmā.

3 La divē sēn paooge, a Zezi ma yeela a Zezi ti nebā ka leb n tar divē ye.

4 A Zezi yeel-a lame yaa: Paga, bōe n be maam ne fo svka? Mam wakatā nan ka ta ye.

5 Bāmb ma wā yeela tūmtūmbā ti b maan būmb ning fāa a Zezi sēn na n yeel-b ti b maane.

- 6 Sīms a yoob sēn pees ne kug n dag n be be, ti b ningd koom ti Zuif-rāmbā tar n waasd b mens wa sēn zems bāmb miningu, la a yen fāa tōe deega ko-yvy a naas bi a nu koom.
- 7 A Zezi yeel-b lame ti b pids sīmsā ne koom, la b pids-b la pal-pale.
- 8 T'a Zezi yeel-b ti b toog moasā n ti kō ned ning sēn get-a rubā ppub yellā. La b tallame n ti kīs-a.
- 9 Sēn get-a rubā ppub yellā furga koomā sēn tedg n lebg divē wā. Yē dag n ka mi divē kāng sēn yitē ye, la tūmtūmdb nins sēn wi-b koomā rag n miime.
- 10 A boola pug-paalā sūd n yeel-a: Ned fāa rengd n kōo nebā divē sōngā, ti nebā nens sā n wa n yuusdē, bi a yaool n kō-b divē ning sēn ka-a sōama zāngā. La foom, fo bīnga divē sōngā hal ti ta moasā.
- 11 Bōn-bānā a Zezi sēn maanā singa a woto Galile Kana. Bāmb wilga b ziiri, la bāmb karen-biisā tēe bāmba.
- 12 Rē poore, bāmb kēnga Kapernawom ne b ma la b ma-bi-raopa, la b karen-biisā, ti b ti zīnd be rasem bilf bala.

A Zezi riga koasdb wēnd-doogē wā

- 13 Zuif-rāmbā zvvg-n-basā kibs dag n kolgame, la a Zezi kēnga Zeruzalem.
- 14 Bāmb ti yāame ti nag-koasdba, la pe-koasdba, la man-wall koasdba, la ligd tekdb tara zīis wēnd-doogā zakē n koosd b koosem.
- 15 A Zezi dika wī n maan sābsga, n dig bāmb fāa ti b yi wēnd-doogā zakē, la b riga piisā ne niisā, la b sāeeg ligd tekdbā ligdi, la b leeb taabl-dāmbā,
- 16 la b yeel mol-wan koasdbā yaa: Yiis-y yōwā kaane. Da maan-y mam ba wā roog ti yi leebg zīig ye.
- 17 Bāmb karen-biisā tēegame t'a gulsame ti: Yāmb roogā nonglem na n sooga maam zānga.
- 18 Zuif-rāmbā goma ne a Zezi n yeele: Bōe bānd la yāmb na n wilg tōndo, n wilg ti yāmb tara noor ti maan bōn-kānga?
- 19 A Zezi leoka bāmb n yeele: Sāam-y wēnd-do-kāngā, la rasem a tāab pugē, mam na lebs-a n me.
- 20 Dē, Zuif-rāmbā yeela bāmb yaa: Yu tile ti b tum yvum pis-naas la a yoob n yaool n me wēnd-do-kāngā n sa, ti fo na n wa n lebs-a n me rasem a tāab pugē?
- 21 La a Zezi dag n gomda b yīngā sēn ya wēnd-doogā yelle.
- 22 Bāmb sēn wa n vvvg n bas kūumā, b karen-biisā tēegame t'a Zezi dag n yeela a woto, la b tēe Wēnnaam guls-sōamyā ne gomd ning a Zezi sēn dag n gomā.

A Zezi mii neba fāa

23 Bāmb sēn dag n be Zeruzalem zvug-n-basā kibsā wakatā, neb wvsg tēe bāmb yvvrā, b sēn yā bānā bāmb sēn dag n maandā yīnga,

24 la a Zezi yē ka bas yard ne-b ye, bala, bāmb dag n mi-b-la fāa,

25 la ti bāmb ka baood ti ned kīs a to kaset ye, bala, bāmb mengā mii būmb ning sēn be ninsaal pugē.

Zā 3

A Zezi ne a Nikodēm

1 Rao a yen n dag n be Fariisē-dāmba svka, n ya Zuif-rāmbā naaba, t'a yvvr boondē t'a Nikodēm.

2 Yē waa a Zezi nengē ne yvng n yeel-b yaa: Karen-saamba, tōnd miime ti yāmb yaa karen-saamb Wēnnaam sēn tume. Bala, ned ka tōe n maan bōn-bān nins yāmb sēn maandā, ti sā n ka Wēnnaam n be ne-a ye.

3 A Zezi leok-a lame n yeele: Mam yeta foom sūd-sūd ti ned sā n ka paam ti b leb n dog-a, a ka tōe n yā Wēnnaam soolmā ye.

4 A Nikodēm yeela bāmba: Ned sēn kvvl na n yu a wān n leb n doge? A tōe n leb n kēe a ma pugē yes n dog sūda?

5 A Zezi leoka yēnda n yeele: Mam yeta foom sūd-sūd ti ned sā n ka rog ne koom la ne Sug-sōngo, a ka tōe n kē Wēnnaam soolmē wā ye.

6 Būmb ning yīng sēn dog yaa yīnga, la būmb ning Sug-sōng sēn dog yaa suga.

7 Da sak ti mam sēn yeel ti fo tog n leb n dogame wā yees foom ye.

8 Sobg fugd n teesd a sēn datē. Fo wvmda a rāamdā, la fo ka mi a sēn yitē, la a sēn dabdē me ye. Yaa woto me ne ned ning Sug-sōng sēn doge.

9 A Nikodēm leb n gomame n yeele: Bōn-kāng tōe n yu a wān n yī?

10 Fo yaa Israyell karen-saam-kāsenga, la fo ka mi rēnda?

11 Mam yeta foom sūd-sūda, ti tōnd yeta d sēn mi, la tōnd kīta būmb nins d sēn yā kaseto, la yāmb ka tē tōnd kasetā ye.

12 Mam sā n gom ne yāmb dūni būmb yel ti yāmb ka tēeda, yāmb na n yu a wān n tē, mam sā n gom ne yāmb saasē yel yelle?

13 Ned baa a yen ka dv saasē ye, sā n ka sēn yi-a arzān n wa wā: yaa Ninsaal Bi-riblā.

14 A wa a Moyiis sēn zēk waafā ne ra-yak we-rasempvugē wā, na n yu tīe ti b zēk Ninsaal Bi-riblā me,

15 ti ned ning fāa sēn na tē bāmb na paam vum sēn kōn sa.

16 Bala, Wēnnaam nonga dūni wā hal wvsgo, n kō b Bi-ribl yen tāa wā, ti ned ning fāa sēn na tē n bāmb kōn sāam ye, la a na paam vum sēn kōn sa.

- 17 Sid me, Wēnnaam ka tum b Bi-riblā dūni ka ti b kao nebā buud n sibg-b ye, la yaa ti nebā na paam fāagr bāmb maasem yīnga.
- 18 B ka na n kao ned ning sēn tēedā buud n sibg-a ye. La ned ning sēn ka tēedā, a sibgr zoe n beeme, a sēn ka tē Wēnnaam Bi-ribl yen tāa wā yuurā yīnga.
- 19 Būmb ning sēn wat ne sibgrā la a woto: vēnem waa dūni pugē, la ninsaalbā nonga likā n yud vēnemā, b tumā sēn ya wēnsā yīnga.
- 20 Bala, ned ning fāa sēn maand wēng kisa vēnem, n ka wat vēnemē wā ye, ti vēnemā na n wa n wilg t'a tumā ka sōama ye.
- 21 La ned ning sēn maand sid wata vēnemē, ti nebā tōe n bāng t'a tumā tumda Wēnnaam sakr pugē.

A Zezi ne a Zā

- 22 Rē poore, a Zezi kēnga Zude soolmē ne b karen-biisā, n pa be rasem bilf ne bāmba, la b lisd neba.
- 23 A Zā me dag n bee Eno, zūig sēn pē ne Salim n lisd neba, bala, koom dag n bee be wusgo. Nebā dag n kēnda be t'a lisd-ba.
- 24 Bala, b dag nan ka sui a Zā bi-bees doogē ye.
- 25 La a Zā karen-biis kēer wēe nokoeemd ne Zuif a yembr yulg-m-mengā poorē.
- 26 B kēnga a Zā nengē n ti yeel-a: Karen-saamba, ned ning sēn dag n be ne yāmb Zurdē ruundā, ti yāmb kis a kasetā, ad a lisd neba, la nebā fāa dabda a nengē.
- 27 A Zā leokame n yeele: Ninsaal ka tōe n deeg būmb baa fu, ti sā n ka sēn yi arzān n kō-a ye.
- 28 Yāmb mens yaa kaset dāmb ti mam yeelame ti mam ka Kiristā ye, la ti yaa bāmb n tum maam ti m deng b taore.
- 29 Yaa pag sid n so-a. La pug-sidā zoa bee ne-a n kelgd-a, la a sā n wum pug-sidā koega, a sūr yaa noogo. Sū-no-kāng la mam dēndā, la a pida moasā.
- 30 Bāmb tumd nebā suk tog n tara paoosg ti mam dēndā tar boogre.

Kaset soab sēn yit yīngri

- 31 Sēn yi-a yīngr n wa wā yuda nebā fāa. Sēn yaa-a tēng zug ka ned yaa tēng būmbu, la a gomda tēng būmb yela. Sēn yi-a arzānā yuda nebā fāa.
- 32 Bāmb togsda būmb nins b sēn yā la b wume, la ned baa a yen tāa ka tēed bāmb kasetā ye.
- 33 Ned sā n deeg bāmb kasetā, a soabā wilgdame ti Wēnnaam yeta sida.
- 34 Soab ning Wēnnaam sēn tumā togsda Wēnnaam goama, bala, Wēnnaam kōta a soab bāmb Sugā ti seke.
- 35 Ba wā nonga Bi-riblā, n duk būmba fāa n ning a nugē.

36 Ned ning sēn tēed-a Bi-riblā tara vum sēn kōn sa. La ned ning sēn kUSD-a Bi-riblā kōn paam vi-kāng ye, la Wēnnaam sū-puugrā na n ta-a lame.

Zā 4

Samari paga

- 1 Zu-soabā bāngame ti Fariisē-dāmbā wumame ti bāmb paama karen-biis n yud a Zā, la b lisd-ba.
- 2 Baoosgo, a Zezi dag n ka lisd nebā b toor ye, dag n yaa b karen-biisā.
- 3 Dē, bāmb yii Zude n na n kēng Galile.
- 4 Yaool n dag n yaa tile ti bāmb puug Samari soolem.
- 5 Dē, bāmb taa Samari tēng a yembr sēn boond ti Sikaar, puug ning a Zakob sēn dag n kō a bi-ribl a Zozefā sēegē.
- 6 A Zakob bulgā dag n bee be. Kēndā yaams yīnga, a Zezi zīnda bulgā noore. Dē ti yaa wīnto-svk sēne.
- 7 Samari pag a yen n wa n na n yāk koom. A Zezi kos-a lame t'a kō-b koom ti b yū.
- 8 Bala, bāmb karen-biisā dag n kēnga tēngā pugē n na n ti ra rubo.
- 9 Samari pagā yeela bāmb yaa: Yita a wān ti yāmb sēn ya Zuifā kot maam, koom n na n yū? Ti mam yaool n ya Samari paga. (Sid me, Zuif-rāmbā dag n ka tar lagem-n-taar ne Samari rāmbā ye.)
- 10 A Zezi leok-a lame n yeele: Fo sā n dag n miē būmb nins Wēnnaam sēn kōtā, la f mi ned ning sēn kot-a foom koomā n na n yū wā, yaa foom n dag n na n kos-a, la a dag n na n kōo foom ko-bundga.
- 11 La pagā yeela bāmb yaa: M kēem sōngo, yāmb ka tar baa fi n na n toog koomā bulgē wā ye, ti bulgā yaool n zulmē. Dē, yāmb na n yāa ko-bund-kāng yeene?
- 12 Yāmb yuda tōnd yaab a Zakob, sēn kō-a tōnd bulgā laa? Bāmb meng yūu a koom, ti b kom-dibli ne b rūm-bāgā me yū.
- 13 A Zezi leok-a lame n yeele: Ko-yūud na n leb n yōka ned ning fāa sēn yūud ko-kāngā.
- 14 La ko-yūud kōn leb n yōk ned ning fāa sēn na n yū koom ning mam sēn na n kō-a wā ye, la koom ning mam sēn na n kō-a wā na n lebga ko-bundg sēn na n buli, hal ti ta vum sēn kōn sa wā pugē.
- 15 Pagā yeela bāmba: M kēem sōngo, kō-y maam ko-kānga, ti ko-yūud da leb n yōk maam, ti m leb n wat ka n yākd koomā ye.
- 16 A Zezi yeel-a lame t'a kēng n ti bool a sidā, la a lebg n wa be.
- 17 La pagā leokame t'a ka tar sid ye. A Zezi yeel-a lame yaa: Fo maana neere, fo sēn yeel ti f ka tar sidā.

- 18 Bala, fo talla sɪdb a nu, la fo sɛn tar a soab moasã wã ka fo sɪd ye. Fo togsa sɪd yellã pɔgẽ.
- 19 Pagã yeela bãmb yaa: M kɛem sɔngo, mam neeme ti yãmb yaa Wɛnnaam no-rɛesa.
- 20 Tɔnd ba-rãmbã dag n pɔvsda tãn-kãngã zugu. La yãmb zuif-rãmbã yetame ti zĩig ning b sɛn tog n pɔvsã yaa Zeruzalem.
- 21 A Zezi yeel-a lame yaa: Paga, tɛ mam goamã! Wakat n wat ti ka tãn-kãngã zug wall Zeruzalem la yãmb na n pɔvs y ba wã ye.
- 22 Yãmb pɔvsda y sɛn ka mi. Tɔnd pɔvsda d sɛn mi, bala, Wɛnnaam tũnuga Zuif-rãmbã n na n fãag nebã.
- 23 La wakat watame - la yaa moasã - ti tɔnd ba wã waoogdb sɪd-sɪdã na n waoog bãmb ne b suse la ne sɪda. Bala, yaa waoogdb a woto buud la tɔnd ba wã baooda.
- 24 Wɛnnaam yaa Suga, la yaa tɩe ti neb nins sɛn pɔvsd bãmbã na pɔvs ne b suse, la ne sɪda.
- 25 Pagã yeela bãmb yaa: Mam miime ti Mesi wã, soab ning b sɛn boond ti Kiristã na n waame. B sã n wa, b na n wilga tɔnd bũmba fãa.
- 26 A Zezi yeela yẽnda: Maam, soab ning sɛn gomd ne fooma, yaa maam la bãmba.
- 27 Karen-biisã taa wakat kãnga, la a yɛesa bãmb ti yã a Zezi sɛn gomd ne paga, la bãmb ned baa a yen ka sok bãmb b sɛn kot pagã bũmb ninga, wall b sɛn gomd ne-a bũmb ning yell ye.
- 28 Dɛ, pagã basa a yɔvrã be, n kɛng tɛngã pɔgẽ n ti yeel nebã yaa:
- 29 Wa-y n ges-y rao sɛn togs maam bũmb nins fãa mam sɛn maanã! Dɛ yĩnga, ka na n yɪ Kiristã?
- 30 Nebã yii tɛngã n kɛng a Zezi nengẽ.
- 31 Wakat kãnga, a Zezi karen-biisã dag n bɔosda bãmb n yetɛ ti: Karen-saamba, di-y-yã.
- 32 La a Zezi leoka bãmb yaa: Mam tara rub yãmb sɛn ka mi, n dutɛ.
- 33 Dɛ, karen-biisã goma ne taab n yeel ti daar ninga ned n tall rub n wa n kɔ-ba.
- 34 A Zezi yeela bãmb yaa: Mam ruba, yaa ti maan sɛn tɔm-a maamã raabo, la m baas tɔvmd ning b sɛn kɔ maam ti m maanã.
- 35 Yãmb ka mi n yetɛ ti keta kiis a naas ti tigsg wakat ta wɛ? Ad-y, mam yeta yãmb ti y zɛk y nens n ges putã sɛn pelg n dat tigsgã.
- 36 Sɛn tigsd-a wã zoe n deegda a tɔvm yaoodo, la a tigsda koodã wakat sɛn kɔn sa yĩnga. Woto, sɛn but-a wã ne sɛn tigsd-a wã naagda taab n kidme.
- 37 Yel-bũnd ning sɛn yet ti ned a yen n but ti ned a to tigsã, yaa sɪda.

38 Mam tuma yāmb ti y tvg n tigs puvg yāmb sēn ka tumē ye. Neb a taab n tume, ti yāmb wa n kē n dut a yōodo.

39 Samari tēn-kāng neb wvsg tēe a Zezi, pagā kaset yīnga, a sēn yeel t'a Zezi togsa yēnda būmb nins fāa yē sēn maanā yīnga.

40 La Samari nebā sēn yā a Zezi, b kos-b lame ti b pa ne bāmba. La a Zezi paa be rasem a yiibu.

41 Neb nins sēn tē a Zezi b goamā yīngā sōor n yuda, la b yeela pagā yaa:

42 Ka leb n ya fo goamā yīng la tōnd sēn tēed a Zezi wā ye. Bala, tōnd mensā wuma b goamā, la tōnd miime ti sid yaa bāmb la dūni fāagdā.

A Zezi maaga rīm tumtumd biiga

43 Dasem a yiib kāens zugē, a Zezi yii be n na n kēng Galile,

44 bala, bāmb mengā dag n kisa kaset ti Wēnnaam no-rees ka paamd waoogr a meng ba-yirē ye.

45 Bāmb sēn ta Galile, Galile nebā reega bāmba, b sēn dag n yā būmb nins fāa bāmb sēn maan Zeruzalem, kibsā wakatā yīngā. Bala, bāmb me dag n kēnga kibsā.

46 Dē, a Zezi leba Galile Kana, tēng ning bāmb sēn dag n tek koom ti lebg divē wā. Rīma tumtumd kāseng a yembr n dag n be Kapernawom, t'a bi-ribl ka keem ye.

47 A wumame t'a Zezi yii Zude n wa Galile, la a kēnga bāmb nengē n ti bōos-b ti b wa n maag a biigā sēn dag n kolg kūum.

48 A Zezi yeel-a lame yaa: Dē, yāmb sā n ka yāt bōn-bān la bōn-yeesdse, yāmb ka na n tē ye.

49 Rīmā tumtumd kāsengā yeela a Zezi ti b wa tao-tao t'a bi-bilfā da wa ki ye.

50 A Zezi yeel-a lame t'a kēng t'a biigā sāoogame. Daowā tēe gomd ning a Zezi sēn yeelā, la a loogame.

51 A sēn be sorē n kuiisē, a tumtumdbā seg-a lame n yeel-a t'a biigā sāoogame.

52 Tumtumd-kāsengā soka bāmb n na n bāng wakat ning biigā sēn sung n sāoogā. La b yeel-a lame ti yaa zaame wīnto-svk sēn loog leer a yembr la a yīn-wungrā sig-yā.

53 Biigā baaba bāngame ti yaa wakat kāng bal la a Zezi yeel yēnda t'a bi-riblā sāoogame wā. La yē ne a yirā rāmb fāa tēe a Zezi.

54 A Zezi leb n maana bōn-bān kānga, a yiib soaba, b sēn yi Zude n wa Galile wā poorē.

Zā 5

Koams paama maagr Betesda

1 Dē poore, Zuif-rāmbā kibs n zīndi, la a Zezi kēnga Zeruzalem.

- 2 Mik bāk n dag n be Zeruzalem, piisā dignoor sēegē, ti b boond ne hebre goam ti Betesda, la zān a nu n dag n be be.
- 3 Bāad-dāmb wvsg n dag n gāe zānā tēngre: zoense, wobse, ki-boaga. B dag n bee be n gūud koomā rāmbgo.
- 4 Bala, malek n sigd bākā pvge wakat wakat n dāmbd koomā. La koomā sã n dāmb n sa, ned ning sēn yɪ-a pipi n lvi koomē wã paamda maagre, baa bāagã sēn ya bũmb ninga.
- 5 Dao a yen n dag n be be n ka keemē, la a bāagã taa yvum pis-tã la a nii.
- 6 A Zezi yāa a sēn gāe, la b sēn mi t'a bee be hal daar zārã, b sok-a lame yaa: Fo rat n paama laafi?
- 7 Bāadã leoka bāmb yaa: M kēem sōngo, mam ka tar ned sēn na n lob maam bākē wã koomā lengr wakat ye. La mam sã n dabd be, ned n dengd maam n lvi be.
- 8 A Zezi yeel-a lame yaa: Yik n dik f gāagã n kēne.
- 9 Wakat kãng bala, daowã paama laafi. A rika a gāag n sung kēna.
- 10 Badaar dag n yaa Zuif-rāmbã vvsug daare. Dē, Zuif-rāmbã yeela rao ning sēn paam-a maagrã ti daarã dag n yaa vvsug daare, ti la a ka tar noor ti tuk a gāagã ye.
- 11 La a leoka bāmb ti ned ning sēn kō-a yē laafi wã yeela yēnda t'a rik a gāagã n kēne.
- 12 Zuif-rāmbã soka daowã ti yaa āna soab n yeel yē t'a rik n kēna?
- 13 La rao ning sēn paam-a maagrã dag n ka mi sēn ya ned ning ye, bala, a Zezi dag n kēe nebã sēn dag n be be wã suk n meneme.
- 14 Dē poore, a Zezi yāa rao wã wēnd-doogē wã n yeel-a: Gese, fo paama laafi. Da leb n maan yel-wēn ye, ti yell sēn yud a woto da wa n paam foom ye.
- 15 Rao wã kēngame n ti yeel Zuif-rāmbã ti yaa a Zezi la sēn maag yē wã.
- 16 Rēnda n kut ti Zuif-rāmbã dag n namsd a Zezi, b sēn maand bōn-kāng vvsug daarã yīngã.
- 17 La a Zezi leoka bāmb n yeele: M baaba tvmda hal ti ta moasã. Mam me tvmdame.
- 18 Gom-kāng yīnga, Zuif-rāmbã baoda a Zezi n yud pīnd n dat n kv. Ka b sēn kus bāmb vvsug daar tōogã yīng bal ye, la yaa b sēn boond Wēnnaam ti b meng ba, n wilgd ti bāmb ne Wēnnaam yaa yembrã yīnga.

Wēnnaam Bi-riblã noore

- 19 Dē, a Zezi leoka bāmb n yeele: Mam yeta yāmb sid-sid ti Bi-riblã ka tōe n maan baa fi a toor ye, yaa bũmb nins a ba sēn maand t'a yātē wã bal la a maanda. Bũmb nins fāa ba wã sēn maanda, Bi-riblã me maanda rē me.
- 20 Bala, ba wã nonga Bi-riblã, n wilgd-a bũmb nins fāa b sēn maandã, la b na n le wilg-a-la tvum sēn ya kāsems n yud a woto, ti yāmb yeese.

- 21 Sɪd me, a wa ba wã sɛn vuugd kũum, n kutdɛ ti b leb n vi wã, woto me, Bi-riblã kutdame ti bãmb sɛn dat t'a soab vumdã vumde.
- 22 Sɛn paase, ba wã ka kaood ned baa a yembr buud ye, b basa buudã fãa ne Bi-riblã,
- 23 ti neba fãa na waoog-a wa b sɛn waoogd ba wã. Ned ning sɛn ka waoogd Bi-riblã ka waoogd ned ning sɛn tum-a wã me ye.
- 24 Mam yeta yãmb sɪd-sɪd ti ned ning fãa sɛn kelgd mam goama, la a tɛed sɛn tum-a maamã a tara vum sɛn kɔn sa. B ka na n sɪbg-a ye. A yii kũumɛ n kɛ vumɛ.
- 25 Mam yeta yãmb sɪd-sɪd ti wakat watame - la yaa moasã bala - ti sɛn ki-bã na n wum Wɛnnaam Bi-riblã koɛɛga. La neb nins sɛn wum-bã na n vumdame.
- 26 Sɪd me, a wa vumã sɛn be ba wã nugɛ wã, ba wã kɔo Bi-riblã pãn-tɔog ti b tar vumã b nugɛ,
- 27 la b kɔ-a-la noor ti kao buudo, bala, a yaa Ninsaal Bi-ribla.
- 28 Da sak-y ti rɛ yɛes yãmb ye, bala, wakat n wat ti neb nins fãa sɛn be yaadɛ na n wum bãmb koɛɛga.
- 29 Neb nins sɛn maan neerã na n yiime n paam vuogr la vum. Neb nins sɛn maan wɛngã na n yiime n paam vuogr la buudo.
- 30 Mam ka tɔe n maan baa fi m toor ye. Mam buuda buudã n zɛsed m sɛn wumdã, la mam buudã yaa turga, bala, mam ka baood ti maan m daab ye, la yaa sɛn tum-a maamã raabo.
- 31 Sã n yaa maam n kit m meng kaseto, mam kasetã ka sɪd ye.
- 32 Yaa ned a to n kit mam kaseto, la mam miime ti kaset ning a soab sɛn kit mam wɛengɛ wã yaa sɪda.
- 33 Yãmb tuma koe-toagsedb a Zã nengɛ, la a Zã kɪsa sɪdã kaseto.
- 34 Ne maam, mam kasetã ka yit ninsaal nengɛ ye, la mam gomda a woto ti yãmb tɔe n paam fãagre.
- 35 A Zã dag n yaa fitl sɛn wita, n yãgda, la yãmb tulgame n maan sũ-noog wakat bilf bal yɛ vɛenemɛ wã.
- 36 La maam, mam tara kaset sɛn yud a Zã rɛndã. Bala, tum nins m ba sɛn kit ti mam maandɛ wã, tum kãens meng mam sɛn maandã kita mam kaseto, n wilgdɛ ti m ba n tum maam.
- 37 La m ba sɛn tum maamã, bãmb meng kɪsa mam kaseto. Yãmb zi n wum b koɛɛga, wall y yãnd b neng ye,
- 38 la bãmb goamã ka be yãmb pugɛ, yãmb sɛn ka tɛed bãmb sɛn tum a soabã yɪnga.
- 39 Yãmb likd n geta Wɛnnaam guls-sɔamyã puse, yãmb sɛn tɛed ti yãmb na n paama vum sɛn kɔn sɛ, b maasem yɪngã. Yaa guls-sɔamy kãens n kit mam kaseto.

- 40 La yāmb yaool n ka rat n wa mam nengē n paam vumā ye.
- 41 Mam ka reegd ziir sēn yit ninsaalb nengē ye...
- 42 La mam mii yāmba: Wēnnaam nonglemā ka be yāmb pvsē ye.
- 43 Mam waa m ba yvvr yīnga, la yāmb ka reegd maam ye. Ned a to sã n wa ne a meng yvvre, yāmb deegda yēnda.
- 44 Yāmb sēn paamd pēgr taab nengē, la y ka baood pēgr sēn yit Wēnnaam b yen taa nengē wã, yāmb tōee n yu wãn n tē?
- 45 Da tags-y ti mam na n yeela m ba ti yāmb ka maan neer ye. Sēn na n yeel-a ti yāmb beegame wã, yaa a Moyiis, yāmb teegr sēn be ne a soabã.
- 46 Bala, yāmb sã n dag n tēedē a Moyiisi, yāmb dag n na tē maam, bala, a gvlsame n gom mam yelle.
- 47 La yāmb sã n ka tēed būmb nins a sēn gvlsã, yāmb na n tēe mam goama wãn-wãna?

Zã 6

A Zezi kitame ti bur lebg wusgo

- 1 Rēnda poore, a Zezi kēnga Galile bi Tiberyaad ko-kāsengã ruvnde.
- 2 Neb kuvng wusg dag n pvvda bāmba, b sēn yāt bōn-bān nins a Zezi sēn maand n maagd bāad-dāmbā yīnga.
- 3 A Zezi dvv tångã n zīnd be ne b karen-biisã.
- 4 Zuif-rāmbã kibs sēn boond ti zvvg-n-basã dag n kolgame.
- 5 A Zezi zēka b nenga, la b yāa neb kuvng wusg sēn wat bāmb nengē, la b yeela a Filip yaa: Tōnd na n daa bur yeene ti nin-kāensã paam rubo?
- 6 A Zezi goma a woto n na n mak a Filip n gese. Bala, b meng rag n mii b sēn na n maan būmb ninga.
- 7 A Filip leoka bāmb n yeel ti deniye kobsi bur ka tōe n sek ti ned fãa paam gurg ye.
- 8 A Zezi karen-biig a yembre, a Sumo Pvyer ba-biig a Ændre yeela bāmb yaa:
- 9 Bi-riibl bil n be ka n tar orz bur a nu ne zīm a yiibu. La rēnda yaa bōe ne neb sōor a woto?
- 10 A Zezi yeelame yaa: Kit-y ti nebã zīndi. Mood n dag n be zī-kāng wusgo. Dē, nebã zīndame, la raopã sōor tata tus a nu.
- 11 A Zezi deega burã, n pvvs Wēnnaam barka, n pvi neb nins sēn dag n be-b be wã. B maana a woto me ne zīmã, ti ned fãa deeg a sēn dat tēka.
- 12 Nebã sēn dt n tige, a Zezi yeela b karen-biisã ti b wvk ru-zersã sēn kellã, ti būmb baa a yen da pa n sãam ye.

- 13 Dē, b wuka orz bur a nu wã pedsã, nebã sën di ti kellã, n pids pet piig la a yiibu.
- 14 Nin-kãens sën yã bõn-bãn nins a Zezi sën maanã, b yeelame yaa: Sɪd yaa bãmb la Wënnam no-rëes ning sën da tog n wa-a dūni pugē wã.
- 15 A Zezi sën mi ti nebã na n waa n yōka bãmb n ti maan b rīmã yīnga, b yii be n leb n du tãngã zug b yembre.

A Zezi kēnda koom zugu

- 16 Zaabr sën ta, a Zezi karen-biisã sigame n ta ko-kāsengã noore.
- 17 Bãmb kēe koom-koglgē n na n kēng Kapernawom, ko-kāsengã ruund a to wã. Ziigã ra zoe n sobga zãnga, la a Zezi dag n ka wa b nengē ye.
- 18 Sobg n dag n fugd ne pãng hal wusgo, la ko-pemã dag n zēkdame.
- 19 Karen-biisã sën dugs koglgã n zãag sën zems kɪlo a nu bi a yoobe, b yãnda a Zezi sën kēnd ko-kāsengã zug n kolgd koom-koglgã. La rabeem yōk-b lame.
- 20 La a Zezi yeel-b lame ti b ra maan dabeem ti yaa bãmba.
- 21 Karen-biisã dag n dat n duka a Zezi ne koom-koglgã, la tao-tao bala, koom-koglgã ruuga tēnga. Bala, b taa b sën dag n dabdē wã. Koom-koglg sobg sën lengda (6.16)

Neb baoo a Zezi

- 22 Vēkembeoogo, neb kuvngã sën dag n yals ko-kāsengã ruundã tēegame ti dag n yaa koom-koglg a yen tãa n dag n be be, la t'a Zezi dag n ka kē koglg-kãng ne b karen-biisã ye, la ti karen-biisã b yen-yen n looge.
- 23 La koom-kogend a taab yii Tiberyaad n wa n yals zīg sën pē ne zīg ning a Zezi sën ning burã bark n kō neb kuvngã ti b wãbã.
- 24 La kuvngã sën yã t'a Zezi bi b karen-biisã ka be be wã, b mensã kēe koom-kogendē wã n kēng Kapernawom n na n ti bao a Zezi.

Bur sën kōt vum

- 25 B yãnda a Zezi ko-kāsengã ruund a to wã, n sok-b yaa: Karen-saamba, yãmb waa ka rabvre?
- 26 A Zezi leoka bãmb n yeele: Mam yeta yãmb sud-sud ti yãmb sën baood maamã, ka bõn-bãnã yãmb sën yã wã yīng ye, la yaa yãmb sën wãb burã n tugã yīnga.
- 27 Da tum-y dub sën sãamdã yīng ye. Tum-y rub ning sën paad vum sën kōn sa wã yīnga: Ninsaal Bi-riblã n na n kō-a yãmba. Bala, yaa yēnda la m ba a Wënnam kō noore.
- 28 Nebã soka a Zezi yaa: Bōe la tōnd na n maan n tum Wënnam tumdã?
- 29 A Zezi leoka bãmb n yeele: Wënnam tumde, yaa ti yãmb tē a soab ning bãmb sën tumã.

- 30 La b yeela a Zezi yaa: Bõe bõn-bãnd la yãmb maand ti tõnd na n yã n tẽ yãmba? Bõe tum la yãmb tumda?
- 31 Tõnd ba-rãmbã du man we-rasempugã pugẽ wa b sãn guls n yeel ti: "A Moyiis koo bãmb bur sãn yit arzãn ti b wãbe."
- 32 A Zezi yeela bãmb yaa: Mam yeta yãmb sɪd-sɪd ti ka a Moyiis n koo yãmb bur sãn yi arzãnã ye, la yaa m baaba n kõt yãmb bur sɪd-sɪd sãn yi arzãnã.
- 33 Bala, Wẽnnaam burã, yaa soab ning sãn yit-a arzãn n sigda, n kõt dũni neb vumã.
- 34 La nebã yeela a Zezi yaa: Zu-soaba, kõt-y tõnd bur kãng daar fãa.
- 35 A Zezi yeela bãmb yaa: Maam la bur sãn kõt vumã. Kom kõn leb n yõk ned ning sãn wat-a mam nengẽ ye, la ko-yũud kõn leb n yõk ned ning sãn tẽed-a maamã abada.
- 36 La mam yeela yãmb ti yãmb yãa maam la y ka tẽed ye.
- 37 Neb nins fãa m ba sãn kõt maamã na n waa mam nengẽ, la mam kõn dig ned baa a yen sãn wat mam nengẽ ye.
- 38 Bala, mam sãn yi arzãn n sigã, ka ti maan m sãn dat ye, la yaa ti maan sãn tum-a maamã raabo.
- 39 La sãn tum-a maamã raab la woto: yaa ti m da bas ned baa a yen bãmb sãn koo maamã ti menem ye, la mam na n vug-a-la yaoolem daarã.
- 40 Sɪd me, ad m baaba raabo: yaa ti ned ning fãa sãn yã Bi-riblã n tẽ bãmb na paam vum sãn kõn sa. La mam na n vug-a-la yaoolem daarã.
- 41 Zuif-rãmbã dag n yẽgemda ne taab a Zezi poorẽ, bala, a Zezi yeelame ti bãmb la bur sãn yi arzãn n sigã.
- 42 Nebã yeelame yaa: Ka yẽnda la a Zezi wɛɛ, a Zozef bi-riblã, ti tõnd mi a ba ne a ma wã laa? La yaa a wãn t'a yetẽ ti yẽ yii arzãn n sigi?
- 43 A Zezi leoka bãmb n yeele: Da yẽgem-y ne taab ye.
- 44 Ned baa a yen ka tõe n wa mam nengẽ, ti sã n ka m ba, sãn tum-a maamã n tak a soab n wa-ne ye. La mam na n vug-a-la yaoolem daarã.
- 45 A Gulsã Wẽnnaam no-rɛesdbã sɛbẽ ti: "B fãa na n deega zãmsg Wẽnnaam nengẽ." Ned ning fãa sãn wum m ba koɛɛg la a reeg bãmb zãmsgã wata mam nengẽ.
- 46 Ka rat n yeel ti ned n zoe n yã d baaba ye, sã n ka soab ning sãn yi-a Wẽnnaam nengẽ wã. Soab kãng yẽ yãa d ba wã.
- 47 Mam yeta yãmb sɪd-sɪd ti ned ning sãn tẽedã tara vum sãn kõn sa.
- 48 Mam yaa bur sãn kõt vum.
- 49 Yãmb yaab-rãmbã du mann we-rasempugẽ wã, la b kiime.
- 50 Bur ning sãn yit-a yĩngrã yell la woto: Ned ning sãn dt-a kõn ki ye.

- 51 Maam, mam yaa bur-vug sën yi arzân n sigi. Ned sã n di bur kãngã, a na n vumda wakat sën kôn sa. La bur ning mam sën na n kô dũni wã vum yĩngã, yaa mam yĩngã.
- 52 Gom-kãng poorë, Zuif-rãmbã wëe nokoeemd ne taab wusg n yeele: Nin-kãngã na n yu wã n kô tønd a yĩngã ti d wãbe?
- 53 A Zezi yeela bãmb yaa: Mam yeta yãmb sid-sid ti yãmb sã n ka wãb Ninsaal Bi-riblã nemdo, la yãmb sã n ka yũ a zumã, yãmb ka tar vum y pvsë ye.
- 54 Ned ning sën wãbd mam nemd la a yũud mam zum tara vum sën kôn sa, la mam na n vuvug-a-la yaoolem daarã.
- 55 Bala, mam nemdã yaa rub sid-sida, la mam zumã yaa bõn-yũudl sid-sida.
- 56 Sën wãbd-a mam nemd la a yũud mam zumã paada mam pugë, ti mam paad yë pugë.
- 57 A wa m ba wã sën vɪ, n tum maam, ti mam vɪ d ba wã maasem yĩngã, woto me, ned ning sën dit maam na n vu mam maasem yĩnga.
- 58 Ada la bur sën yi arzân n sigi. A ka wënd bur ning yãmb ba-rãmbã sën wãbã ye: Bãmb kiime. Sën dit-a bur kãngã wã na n vumda wakat sën kôn sa.
- 59 Yaa woto la a Zezi gom wakat ning b sën dag n zãmsd nebã Kapernawom karen-doogë wã.

Vum sën kôn sa goama

- 60 A Zezi karen-biisã sën wum bãmb goamã, wusg yeelame yaa: Zãms-kãngã deegr yaa toogo. Ænna n tõe n sak-a?
- 61 A Zezi sën mi b yamë ti b karen-biisã yëgemda gomdã poorë, b yeela bãmb yaa: Yõwã tuka yãmb sũur laa?
- 62 La yãmb sã n yã Ninsaal Bi-riblã t'a zëkd n lebd a sën dag n beë wã, na n yu a wãna?
- 63 Yaa Sug-sõng n kõt vum. Yĩngã ka sõngd ne baa fi. Goam nins mam sën togs yãmbã wata ne Sug-sõng la vum.
- 64 La neb këer n be yãmb sukã n ka tëed ye. Bala, hal sungr wëndë bala, a Zezi dag n mii neb nins sën ka tëed bãmba, la ned ning sën na n zãmb-a bãmb n yõk n kô wã.
- 65 A Zezi gomame n paas n yeele: Dë n kut ti mam yeel yãmb ti ned baa a yen ka tõe n wa mam nengë, ti sã n ka m ba n kô-a tōogr ye.
- 66 Sën sung ne wakat kãnga, bãmb karen-biis wusg leba poorë, n bas n ka leb n tũud a Zezi ye.
- 67 Dë, a Zezi yeela b karen-biis piig la a yiibã yaa: La yãmb yë, yãmb ka rat n loog laa?

68 A Sumo Pɔyɛɛr leoka bāmb n yeele: Zu-soaba, tōnd na n kēnga ānna soab nengē? Yāmb tara vum sēn kōn sa wā goama.

69 La tōnd tēeme, la tōnd bāngame ti yāmb yaa sōmblem soab sēn yi Wēnnaam nengē.

70 A Zezi leoka bāmb n yeele: Ka maam n tūus yāmb piig la a yiibā wɛ? La yāmb ned a ye n ya zīna.

71 Bāmb dag n gomda a Sumo Iskaryo biig a Zudas yelle. Bala, yaa yēnda, bāmb piig la a yiibā suk ned ning sēn da na n zāmb-a bāmbā.

Zā 7

A Zezi ma-biis ka-tēebo

1 Rē poore, a Zezi dag n saagda Galile, bala, b dag n ka rat n saag Zude ye. Ti bōe, Zuif-rāmbā dag n baooda bāmb n na n kv.

2 Rē ti zānā kibsa, sēn ya Zuif-rāmbā kibs dag n kolgame.

3 A Zezi ma-biisā yeela bāmb yaa: Yi ka n kēng Zude ti f karen-biisā me paam n yā tum nins fo sēn maandā.

4 Ned sā n dat ti nebā yā-a, a ka soosd n tumd a tumā ye. Fo sēn maand bōn-kāensā, maan ti dūni neb bāng-fo.

5 Sida, a Zezi ma-biisā me dag n ka tēed bāmb ye.

6 A Zezi yeela bāmb yaa: Ne maam, wakatā nan ka ta ye, la ne yāmba, wakat fāa zemsame.

7 Dūni wā ka tōe n kisg yāmb ye. B kisa maam, ti bōe, mam kita kaset ti b tumā yaa wēnse.

8 Kēng-y kibsa. Mam nan ka na n kēng kibs kāngā ye, ti bōe, mam wakatā nan ka pid ye.

9 A Zezi sēn gom ne bāmb woto n sa, a Zezi kell n paa Galile.

A Zezi kēnga zānā kibsa

10 A Zezi ma-bi-raopā sēn kēng kibsa, bāmb mengā me yaool n kēngame. B soosame n kēng ti nebā ka yā bāmb ye.

11 Zuif-rāmbā dag n baooda a Zezi kibsa wakat n sokdē ti b bee ye?

12 La vūn-vūn n dag n be kvungā suk wusg bāmb poorē. Neb kēer yetame ti bāmb yaa nin-sōngo, ti kēer yetē ti ayo, bāmb kēesda nebā moogo.

13 Ned baa a yen ka saagd n gom bāmb yellā vēeneg ye, b sēn zoet Zuif-rāmbā yīnga.

14 Kibsa da zoe n taa pvi-suka, t'a Zezi kēng wēnd-doogē wā, n sung n zāmsd nebā.

15 Linga Zuif-rāmbā, la b sokame yaa: Rao wā yu wān n mi Wēnnaam guls-sōamy wā n yaool n ka paam zāmsgo?

- 16 A Zezi leoka bāmb n yeele: Zāmsg ning mam sēn zāmsd nebā ka yit mam nengē ye, a yita sēn tum-a maamā nengē.
- 17 Ned ning fāa sēn dat n tū Wēnnaam daabā na bāng zāms-kāng sā n yita bāmb nengē, wall mam goamā sā n yita mam meng nengē.
- 18 Ned ning goam sēn yit a meng nengē baooda a meng waoogre. La ned ning sēn baood sēn tum-a yē wā waoogr yaa sid soaba, la ka-turlem ka be yē pugē ye.
- 19 A Moyiis ka kō yāmb tōogā sīda? La yāmb ned baa a yen ka maand tōogā sēn yetā ye. Yaa bōe ti yāmb baood n na n kv maam?
- 20 Neb kvungā leokame ti zīn n tar a Zezi, la ti ānna n baood n na n kv bāmba?
- 21 A Zezi leoka bāmb n yeele: Mam tuma tumd a yen, la a yeesa yāmb fāa.
- 22 A Moyiis n yeel yāmb ti y kēes kom-dibli wā bāongo (bāongā ka sung ne a Moyiis ye, yaa yaab-rāmbā n sung-a), la yāmb kēesda kambā bāongo, baa ne vusg daare.
- 23 Yāmb sā n tōe n kēes ned bāong vusg daare, n da kus a Moyiis tōogā, bōe ti yāmb sūyā yīigd ne maam, mam sēn kō yīn-tōr laafi vusg daarā yīnga?
- 24 Da bv-y buvdā ti zems ne nin sēn yātā ya, bv-y bv-turga.

Dē yīnga, a Zezi yaa Kiristā?

- 25 Zeruzalem neb kēer yeelame yaa: Ka rao kāngā la b sēn baood n na n kv wā we?
- 26 Ad a sēn yes nebā suk n gomd ti b ka yet-a ti būmbu! Rē yīnga, kāsem-dāmbā sid reegame ti yaa bāmb la Kiristā laa?
- 27 Tōnd yaool n mii rao kāngā sēn yitē. La Kirist sā n wa, ned baa a yen ka na n bāng b sēn yitē ye.
- 28 Dē, a Zezi zēka b koεeg wakat ning b sēn zāmsd nebā wēnd-dooḡē wā n yeele: Yāmb mii maam, la y mii mam sēn yitē. Baoosgo, mam ka wa m toor ye. La sēn tum-a maamā yaa sid soaba, la yāmb ka mi-b ye.
- 29 Mam mii bāmba, bala, yaa bāmb yuur yīng la mam sēn be ka wā, la yaa bāmb n tum maam.
- 30 Nebā da rat n yōka a Zezi, la ned baa a yen ka sus bāmb ye, bāmb wakatā sēn dag n nan ka ta wā yīnga.
- 31 Neb kvungā sukā, wusg tēe a Zezi n yetē: Dē yīnga, Kirist sā n wa, b na n maana bōn-bān n yud dao kāngā sēn maandā sīda?

B tuma gūudb a Zezi nengē

- 32 Fariisē-dāmbā wuma neb kvungā sēn dag n gomd a Zezi yell vūn-vūnā. Dē, maankvudbā kāsem-dāmba ne Fariisē-dāmbā tuma gūudb ti b ti yōk a Zezi.
- 33 A Zezi yeel-b lame yaa: Mam ket n bee ne yāmb wakat bilf yīng bala, la m na n leba sēn tum-a maamā nengē.

34 Yāmb na n baoo maam, la y ka na n yā maam ye, la mam sēn na n zīnd zīig ningā, yāmb ka tōe n wa be ye.

35 Zuif-rāmbā goma ne taab n yeele: A na n kēe ye ti tōnd da yā-a? A na n kēnga Zuif-rāmb nins sēn sāeeg n be Gerk-rāmbā svka nengē n ti zāms Gerk-rāmbā bi?

36 A sēn yeel ti tōnd na n baoo-a lame n ka yā, la ti tōnd ka tōe n wa zīig ning a sēn na n zīndē wā, gom kāng vōor yaa bōe?

Kvuls koom sēn kōt vum

37 Kibsā yaoolem daare, daar ning sēn ya-a kāseng n yudā, a Zezi yalsa yīngr n zēk b koεeg n yeele: Bɪ Ko-yūud sēn tar ned ning wa mam nengē n yū.

38 Kvulse, b koom sēn kōt vum na n yii ned ning sēn tēed maamā pugē, wa Wēnnaam gvls-sōamyā sēn yetā.

39 A Zezi dag n goma Sug-sōngā neb nins sēn tēed bāmbā sēn na n deegā yelle. Bala, b dag n nan ka kō nebā Sug-sōngā ye, a Zezi sēn dag n nan ka paam waoogrā yīnga.

Welgr kēe nebā svka

40 Nebā sēn wum gom kāensā, neb n zīnd kvvngā svk n yeel ti dao kāngā sɪd yaa Wēnnaam no-rēesa.

41 Kēer da yetame ti dao-kāngā yaa Kiristā. La neb a taab yetame yaa: Dē yīnga, sɪd yaa Galile la Kiristā tog n yi sɪda?

42 Wēnnaam gvls-sōamyā ka yeel ti "Kiristā na n yu a Daviid yagenga, n dog Betlehem sēn yaa a Daviid tēngā" sɪda?

43 Dē, welgr zīnda nebā svk a Zezi poorē.

44 Neb kēer bāmb svk dag n dat n yōka a Zezi, la ned baa a yembr ka sus bāmb ye.

Ned nan ka gom wa rao-kāngā ye

45 Gūudbā leba maan-kvudbā kāsem-dāmbā ne Fariisē-dāmbā nengē, la b sok-b lame ti yaa bōe ti b ka tall a Zezi n wa?

46 Gūudbā leokame n yeele: Ned nan ka gom wa rao-kāngā ye.

47 Tɪ Fariisē-dāmbā le sok-ba: "A tōog n belga yāmb me n tōog laa?"

48 Dē yīnga, naab bɪ Fariisē baa a yen tāa beeme n tē bāmb sɪda?

49 La neb kvvngā sēn ka mi tōogā, b yaa neba, kāab-wēng sēn be b zutu.

50 Bāmb ned a yembre, a Nikodem, sēn dag n wa-a a Zezi nengē pīndā yeel-b lame yaa:

51 Dē yīnga, tōnd tōodā kaooda ned kvud ti d ka reng n kelg-a, la d bāng būmb ning a sēn maanā sɪda?

52 B leoka yēnda n yeele: Fo me yaa Galile ned laa? Vees sōama n gese, la f na yā ti Wēnnaam no-rēes ka yit Galile ye.

53 Rē poore, ned fāa kuila a yiri.

Zã 8

Pug-yoodre

1 A Zezi kēnga oliiv tus tångē wā.

2 La yibeoog bala, b leb n kēnga wēnd-dooḡē wā, la nebā fāa waa bāmb nengē. Bāmb zīndame n zāmsd nebā.

3 Dē, tōog karen-saam-dāmbā ne Fariisē-dāmbā talla pag b sēn yōk yoodem zug n wa ne-a

4 a Zezi taoore, n yals-a nebā fāa svk n yeel a Zezi yaa: Karen-saamba, b linga pug-kāngā t'a maand yoobo.

5 A Moyiis yeela tōnd a tōogā pugē ti d lob pagb a woto kuga. La yāmba, yāmb yetame ti bōe?

6 B goma a woto n na n bēd a Zezi n paam n dōd-ba. La a Zezi zōondame n sung n guls tomā pugē ne b nug-bila.

7 La nebā sēn dag n ket n pēdgd bāmb ne b sokrā, b roogame n yeel-b yaa: Sēn be-a yāmb svk n ka tar yel-wēnde, b a deng n lobg pagā kugri.

8 A Zezi leb n zōondame n gulsd tomē wā.

9 Tōog karen-saam-dāmbā ne Fariisē-dāmbā sēn wum gom-kōngo, ti b sūyā kaset kao b buudo, b yii yembr yembre, sēn sung ne kāsēm hal ti ta yaoolem soaba. La a Zezi paa b yembr ne pagā sēn dag n yes nebā svkā.

10 Dē, a Zezi roogame n yeel pagā yaa: Paga, sēn dōt-b foomā bee ye? Baa a yen ka kao fo buud laa?

11 Pagā leokame ti: Zu-soaba, ned baa a yen. La a Zezi yeel-a lame yaa: Mam me ka kaood fo buud ye. Kēnge, la f ra le saag n maan yel-wēn ye.

A Zezi yaa dūni vēenem

12 A Zezi leb n goma ne bāmb n yeele: Mam yaa dūni vēenem. Ned ning sēn tūud maam kōn kēn lik pugē ye, la a na n paama vum vēenem.

13 Dē, Fariisē-dāmbā yeela bāmb yaa: Fo kita f meng kaseto, fo kaset ka sūd ye.

14 A Zezi leoka bāmb n yeele: Baa ne mam sēn kit m meng kasetā, mam kasetā yaa sūda. Bala, mam mii m sēn yiē, la m sēn dabdē. La yāmb ka mi mam sēn yiē, wall m sēn dabdē ye.

15 Yāmb buuda wa ninsaalb sēn data. La maam, mam ka buud ned baa a yen buud ye.

- 16 La mam sã n buvdẽ me, mam buvdã tũuda sɪda, bala mam ka m yembr ye. M ba, sãn tum-a maamã bee ne maam.
- 17 B gɔlsa yãmb tɔogã pugẽ ti neb a yiib kaset yaa sɪda.
- 18 Mam kɪta m meng kaseto, la m ba, sãn tum-a maamã kɪta mam kaseto.
- 19 Dẽ, b yeela a Zezi yaa: F baaba bee ye? A Zezi leokame n yeele: Yãmb zɪ mam sãn yaa a soaba, la y zɪ m ba sãn yaa a soab me. Yãmb sã n da miiẽ-la maam, y dag n na bãng m baaba me.
- 20 A Zezi goma woto, wakat ning b sãn dag n zãmsd nebã wënd-dooğẽ wã, ligd loabrã koglg sɛegẽ, la ned baa a yen ka yøk bãmb ye, bãmb wakatã sãn ket n nan ka ta wã yĩnga.

Yãmb ka tõe n kěng mam sãn dabdẽ wã ye

- 21 A Zezi leb n yeela bãmb yaa: Mam loogdame, la yãmb na n baoo maam, la yãmb na n kii y yel-wëndã pugẽ. Yãmb ka tõe n wa mam sãn kěndẽ wã ye.
- 22 Zuif-rãmbã yeelame yaa: A sãn yet ti tønd ka tõe n wa zũig ning a sãn kěndẽ wã, a na n kuv a meng laa?
- 23 La a Zezi yeela bãmb yaa: Yãmb yaa tẽngr ka neba, la mam yaa yĩngr neda. Yãmb yaa dũni kãngã neba, la mam ka dũni kãngã ned ye.
- 24 Dẽnda n kɪt ti mam yeel yãmb ti y na n kii y yel-wẽnã pugẽ wã. Bala, yãmb sã n ka tẽed ti mam yaa m sãn yaa a soabã, yãmb na n kii y yel-wẽnã pugẽ.
- 25 B soka a Zezi b sãn ya a soaba. A Zezi leoka bãmb n yeele: Pipi, bõe yĩng ti m na n gom ne yãmba?
- 26 Mam tara bũmb wɔsg n na n gome, sãn kěed ne yãmb yelle, la m bu b buvdo. La sãn tum-a maamã yaa sɪd soaba, la mam togsda dũni wã bũmb ning m sãn wum bãmb nengẽ.
- 27 Nebã ka wum ti yaa b ba a Wẽnnaam yell la a Zezi sãn gomd ne bãmbã ye.
- 28 Dẽ, a Zezi yeel-b lame yaa: Yãmb sã n wa n zěk Ninsaal Bi-riblã n sa, y na yaool n bãng ti mam yaa m sãn ya a soaba, la ti mam ka maand baa fi m toor ye, la ti mam gomda wa m ba sãn zãms maamã.
- 29 Sãn tum-a maamã bee ne maam. B ka bas maam m yembr ye, ti bõe, wakat fãa, mam maanda sãn noom bãmba.

Burkĩmba, la yemse

- 30 A Zezi sãn gom a woto wã, neb wɔsg tõe bãmba.
- 31 Dẽ, a Zezi yeela Zuif-rãmb nins sãn tẽ bãmbã yaa: Yãmb sã n sak mam goama neere,
- 32 yãmb sɪd yaa mam karen-biisi. Yãmb na bãng sɪdã, la sɪdã na kɪt ti yãmb lebg burkĩmba.

- 33 Nebã leoka a Zezi n yeele: Tõnd yaa a Abraham yagense, la tõnd zi n yi ned yems ye. Bõe ti yãmb yetẽ ti tõnd na n lebga burkĩmba?
- 34 A Zezi leoka bãmb n yeele: Mam yeta yãmb sɪd-sɪd ti ned ning fãa sãn maand yel-wẽnd yaa yel-wẽn yamba.
- 35 La yamb ka paad yir wakat fãa ye. La yirã bi-ribl paada be wakat fãa.
- 36 Dẽ, Bi-riblã sã n yols yãmba, yãmb na n yu burkĩmb meng-menga.
- 37 Mam miime ti yãmb yaa a Abraham yagense. La yãmb yaool n dat n kuv maam, yãmb sãn ka reegd mam goamã yĩnga.
- 38 Mam togsda bãmb ning m sãn yã m ba wã nengẽ wã. La yãmba, yãmb maanda bãmb ning y sãn wum y ba wã nengẽ.
- 39 Nebã leoka a Zezi n yeel ti bãmb ba la a Abraham. A Zezi yeela bãmb yaa: Yãmb sã n yaa a Abraham kamba, bi y tum y ba a Abraham tumã.
- 40 La moasã, maam, soab ning sãn togs yãmb sɪd m sãn wum Wẽnnaam nengẽ wã, yãmb baooda maam n na n kv. A Abraham zi n maan bõn-kãngã buudu.
- 41 Yãmb tumda y ba tumã. Bãmb yeela a Zezi yaa: Tõnd ka tãmpĩib ye. Tõnd ba yaa a yen tãa: Yaa Wẽnnaam.
- 42 A Zezi yeela bãmb yaa: Wẽnnaam sã n dag n yaẽ yãmb ba, yãmb dag n na n nongẽ-la maam, bala, mam yii Wẽnnaam pugẽ, la m yii Wẽnnaam nengẽ n wa. Mam ka wa m toor ye, la yaa bãmb n tum maam.
- 43 Bõe ti yãmb ka wumɔd mam goamã võore? Yaa ti yãmb ka tõe n kelg mam gomɔd ye.
- 44 Yãmb ba la Sõtãanã, la yãmb dat n pidsa y ba wã raabo. A yu nin-kuvɔd hal sungɔr wẽndẽ ti ta moasã, la a ka pa sɪd pugẽ ye, sɪd sãn ka be yẽ pugẽ wã yĩnga. A sã n yagd zĩrĩ, yaa a pugã fãa la rẽnda, bala, a yaa zĩrĩ yagda, la zĩrĩ wã ba.
- 45 La mam sãn togsd sɪdã, yãmb ka tẽed maam ye.
- 46 Æna yãmb svkã n na n wilg maam ti m maana yel-wẽnde? Mam sã n togsda sɪda, bõe ti yãmb ka tẽed maam?
- 47 Wẽnnaam biig kelgda Wẽnnaam goama. Yãmb ka kelgda, yãmb sãn ka Wẽnnaam kambã yĩnga.

A Zezi ne a Abraham

- 48 Zuif-rãmbã leoka a Zezi n yeele: Tõnd ka tar buum ti yeel ti fo yaa Samari neda, la ti zĩn n tar foom sɪda?
- 49 A Zezi leokame n yeele: Zĩn ka tar maam ye. Mam waoogda m ba, la yãmb paoogda maam.

- 50 Mam yē ka baood m meng waoogr ye. Ned a yen tãa n baood waoogrã, la a buvd buvdã.
- 51 Mam yeta yãmb sid-sid ti ned sã n tall mam gomdã, a kôn tol n ki ye.
- 52 Zuif-rãmbã yeela bãmb yaa: Moasã wã yē, tōnd miime ti zīn n tar foom. A Abraham kiime, Wēnnaam no-rēesdbã me kiime, ti fo yaool n yetē ti ned sã n tall fo goama a kôn tol n ki ye.
- 53 Dē yīnga, fo yuda tōnd ba a Abraham, sēn ki-a wã laa? Wēnnaam no-rēesdbã me kiime. Fo tēedame ti fo yaa āna?
- 54 A Zezi leokame n yeele: Mam sã n waoogd m menga, mam waoogrã ka fi. Yaa m ba, soab ning yãmb sēn boond ti y Wēnnaamã n waoogd maam.
- 55 La yãmb ka mi bãmb ye. Mam yē mii bãmba. Mam sã n yeel ti m ka mi bãmba, mam na n yu zīrī yagd wa yãmba. La mam mii bãmba, n sakd bãmb noore.
- 56 Yãmb ba a Abraham dag n kidma ne sū-noogo, a sēn dag n tagsd t'a na n yãa mam daarã yīnga. A yãa-a lame, n maan sū-noogo.
- 57 Zuif-rãmbã yeela a Zezi yaa: Fo nan ka ta yuum pis-nu, n yaool n yã a Abraham?
- 58 A Zezi yeela bãmb yaa: Mam yeta yãmb sid-sid ti sēn deng a Abraham dogem, mam dag n beeme.
- 59 Gom-kāng poorē, Zuif-rãmbã wuka kug n na n lob a Zezi, la a Zezi soondame, la b yii wēnd-doogē wã.

Zã 9

A Zezi maaga ned sēn dog ne zondo

- 1 A Zezi sēn loogda, b yãa dao a yen sēn dog ne zondo.
- 2 Bãmb karen-biisã soka bãmb yaa: Karen-saamba, yaa āna soab n maan yel-wēnd ti rao wã rog ne zondo? Yaa yē meng bii, bi yaa a ba-rãmbã?
- 3 A Zezi leokame n yeele: "Ka ti yaa yēnda bi a ba-rãmbã n maan yel-wēnd ye, la yaa ti Wēnnaam tumã na tūnug yēnda n puki.
- 4 Tōnd tog n tuma sēn tum-a maamã tuma, wīndg sēn ket n be. Yung n wat ti ned baa a yen ka tōe n tum ye.
- 5 Mam sēn be dūni pugē wakate, maam la dūni wã vēnem."
- 6 A Zezi sēn gom woto n sa, b tvbsa tēnga, n kalem tãndã ne kolkoodã ti lebg begdo, n duk n be zoangã nini
- 7 n yeel-a t'a kēng Siloe bākē wã n ti widg a nenga (Siloe dat n yeelame t'a soab b sēn tume). Zoangã kēnga be n ti widg a nengã, la a sēn lebg n watē wã, a ra neeme.
- 8 A yags-rãmbã ne neb nins sēn dag n yã t'a yaa bōasã yetame yaa: Ka rao ning sēn dag n zī n bōosdē wã la woto?

9 Neb kēer yetame ti yaa yēnda, ti kēer yetē ti ayo, ti yaa a wēnego. La yē mengā ra yetame ti yaa yēnda vā.

10 Dē, b sok-a lame t'a ninā maana a wān n puki?

11 A leokame n yeele: Dao ning b sēn boond t'a Zezi wā n bui tom n be mam ninā, la b yeel mam ti m kēng Siloe bākē wā n tu widg m nenga. Mam kēngame n tu widg m nenga, la m ninā pukame.

12 La nebā soka rao wā yaa: Rao-kāng bee ye? La a leokame t'a ka mi ye.

Fariisē-dāmbā sokda rao wā sēn paam maagrā

13 Nebā talla ned ning sēn dag n ya-a zoangā n kēng Fariisē-dāmbā nengē.

14 Yaool n dag n yaa Zuif-rāmbā vuvsg daar la a Zezi bui tomā n puk rao wā ninā.

15 Fariisē-dāmbā me soka daowā a ninā sēn maan to-to n puki. La a yeela bāmb ti sēn maag-a yē wā bee yē ninā ne tāndo, ti yē ti widg a nenga, la yē neeme.

16 Fariisē-dāmbā sēn wum woto, kēer yeelame ti rao-kāngā ka yit Wēnnaam nengē ye. Bala, a ka sakd vuvsg daar tōodā ye. Neb a taab yeelame ti yel-wēn maand tōe n yu a wān n maan bōn-bān a woto?

17 La welgr kēe bāmb soka. B leb n soka zoangā yaa: Fo kaset yaa bōe ne ned ning sēn puk-a fo ninā? A leokame t'a yaa Wēnnaam no-reesa.

18 Sēn deng b sēn na n bool daowā ba-rāmba, Zuif-rāmbā ka tē ti rao wā dag n yu zoang t'a ninā yaool n puk ye.

19 B soka a ba-rāmbā yaa: Yaa yāmb bi-ribl la woto, ti yāmb yet t'a roga ne zondā? Maana a wān t'a yātē moasā?

20 A ba-rāmbā leokame n yeele: Tōnd miime t'a yaa tōnd bi-ribla, la t'a roga ne zondo.

21 La sēn yu to-to t'a yāt moasā wā, tōnd ka mi ye. Tōnd ka mi ned ning sēn puk-a a ninā me ye. Sok-y-yā-a t'a yuumā seka a sēn na gom a mengā yelle.

22 Rao wā ba-rāmbā goma a woto, ti bōe, b rag n zoeta Zuif-rāmbā. Bala, Zuif-rāmbā dag n seda ne taab n yeel ti ned sā n yeel t'a Zezi yaa Kiristā, bi b rig-a n yiis karen-doogē wā.

23 Rēnda n kit t'a ba-rāmbā yeel t'a yuumā waoogame la b sok-a wā.

24 Fariisē-dāmbā leb n boola rao ning sēn dag n yaa-a zoangā n yeel-a: Togs sid Wēnnaam waoogr yīnga. Tōnd yē miime ti rao-kāngā yaa yel-wēn maanda.

25 A leokame n yeele: A sā n yaa yel-wēn maanda, mam ka mi ye. Būmb a yen la mam mi: yaa ti mam dag n yaa zoanga, la ti moasā mam neeme.

26 B soka yēnda yaa: A maana foom bōe? A puka fo ninā wān-wāna?

- 27 Sēn dag n yaa-a zoangā leoka bāmb n yeele: Mam zoe n togsa yāmba, la yāmb ka kelg maam ye. Bōe ti yāmb dat ti mam leb n togs yāmb yes ti y kelge? Yāmb me dat n lebga bāmb karen-biis laa?
- 28 Fariisē-dāmbā tɔv rao wā n yeel-a yaa: Foo la bāmb karen-biiga. Tōnd yē yaa a Moyiis karen-biisi.
- 29 Tōnd miime ti Wēnnaam goma ne a Moyiis, la yōwā soaba, tōnd ka mi a sēn yitē ye.
- 30 Rao wā leoka bāmb yaa: Sēn lingd maam yaa ti yāmb ka mi a sēn yitē ye. B puka mam nini.
- 31 Tōnd miime ti Wēnnaam ka leokd yel-wēn maandb pɔvsg ye. La ned sã n waoogd Wēnnaam la a tūud bāmb daabā, Wēnnaam leokda yēnda soaba.
- 32 Ned nan ka wum ti ned n puk zoang sēn dog ne zond nin ye.
- 33 Dao-kāngā sã n dag n ka yitē Wēnnaam nengē, a dag n kōn tōog n maan baa fi.
- 34 B leok-a lame n yeele: Fo yīngā tōr bee yel-wēn pɔgē, hal f rogem wakat ti ta moasā, ti fo wa yes n na n zāms tōndo? La b rig-a lame n yiis yunga.

Sug zondo

- 35 A Zezi wumame ti b riga rao wā n yiis karen-dooogē wā. A Zezi yānd-a lame n yeel-a yaa: Dē yīnga, fo tēeda Ninsaali Bi-riblā?
- 36 A leokame n yeele: Zu-soaba, bāmb yaa āna, ti mam na tē bāmba?
- 37 A Zezi yeel-a lame ti: Fo yāa-a lame, yaa sēn gomd-a ne foomā, yaa yēnda.
- 38 Dē, dao wā yeelame yaa: Zu-soaba, mam tēedame. La a wōgemdame n waoog bāmba.
- 39 Dē poore, a Zezi yeela rao wā yaa: Mam waa dūni kāngā pɔgē buud yīnga, ti neb nins sēn ka yātā na yā, ti neb nins sēn yātā na lebg zoense.
- 40 Fariisē-dāmb kēer sēn dag n be be ne a Zezi, n wum gom-kāensā soka bāmb yaa: Dē yīnga, tōnd me yaa zoense?
- 41 A Zezi leoka bāmb n yeele: Yāmb sã n dag n yaē zoense, yāmb yel-wēnā dag n kōn beē yāmb pɔsē ye. Moasā, yāmb yetame ti y yātame. Woto, yāmb yel-wēnā paada ne-yā.

Zã 0

Pe-kum ne a piisi

- 1 Mam yeta yāmb sɔd-sɔd ti ned ning sēn ka tūud piisā yāgr noor n kēedē, n gāndgd zīig a to n kēedē, a yaa wagdr la fāada.
- 2 La ned ning sēn tūud-a yāgrā noor n kēedē wā, yē soab la piisā pe-kuma.

3 Zag-no-gũudã pakda yãgrã noor n kô-a, la piisã wumda a koεεgã. A sën so piis ninsã, a boonda ned fãa ne a yvvre, n tall-b n yi yunga.

4 A sã n yiis piis nins a sën so wã zãnga, a luta b taore, la piisã pugd-a lame, b sën mi a koεεgã yïnga.

5 Piisã kôn tol n pug sãan ye, la b na n zoe n zãaga ne-a, ti bõe, b ka mi sãambã koes ye.

6 A Zezi wëe yel-bũn kãngã, la b ka wum a vöor ye.

A Zezi yaa pe-kum-sõngo

7 A Zezi leb n yeela bãmb yaa: Mam yeta yãmb sid-sid ti yaa maam la piisã zag-noore.

8 Neb nins fãa sën deng maam n wa wã yaa wagda la fãadba. La piisã ka kelg-b ye.

9 Maam la zag-noorã. Sën tũ-a maam n kē na n paama fãagre. A na n kēedame la yita, la a na n paama yamdo.

10 Wagdr sã n wa n watē, yaa ti zu, n kv, la a sãame. La mam waame ti piisã na paam vum, la ti b na paam-a sōama.

11 Maam la pe-kum-sõngã. Pe-kum-sõng gēnegda a yōor a piis yïnga.

12 La ned ning b sën duk t'a gũud piisã, n ka pe-kumã la a ka so piisã, a sã n yã we-baag sën wata, a basda piisã n zoe. We-baagã kēeda piisã n yōg-ba, la a sãεεg-ba.

13 A sën zoetã, yaa ti yaa yaood yïng la a gũud piisã, la b yellã ka pak-a ye. Maam la pe-kum-sõngã.

14 Mam mii m piisã, la m piisã mii maam,

15 wa m ba wã sën mi maam ti mam me mi m ba wã, la mam kōta m vumã m piisã yïnga.

16 Mam tara piis a taab sën ket n nan ka be yãg-kãngã pugē ye. Kal mam tall bãmb me n wa. B na n wuma mam koεεga, na n yu bãgr a yembre, la pe-kum yenga.

17 M baaba nonga maam, ti bõe, mam kuta m vuma n na n leb n deeg-a.

18 Ned ka yiisd mam vumã ye, la yaa maam n kit-a m toore. Mam tara pãn-tōog ti kus-a, la m tara pãn-tōog me ti leb n deeg-a yesa. Noor ning m ba sën yeel maamã la woto.

19 Gom-kãens yïnga, welgr leb n kēe Zuif-rãmbã svka.

20 Wvsg bãmb svkã yeelame yaa: Zïn n tar a Zezi! A yaa gãeenga! Bõe ti yãmb kelgd-a?

21 Neb a taab yeelame yaa: Gom-kãensã ka ned zïn sën tar goam ye. Dē yïnga, zïn tōe n puka zoens nini?

Zuif-rãmbã zãgsa a Zezi

- 22 Wakat kãng ti b dag n maanda bark ningr kibis Zeruzalem. Dag n yaa waood wēnde.
- 23 A Zezi dag n bee a Salomo zãndē wã n kēnda.
- 24 Zuif-rãmbã gũbga bãmba n yeele: Hal ti ta dabur la yãmb na n bas tōnd ti d yamã gōodē? Yãmb sã n yaa Kiristã, bɪ y togs tōnd vēenega.
- 25 A Zezi leoka bãmb n yeele: Mam togsa yãmba, la yãmb ka tēed ye. Tuum nins mam sēn maand ne m ba wã yvvrã kita mam kaseto.
- 26 La yãmb ka tēed ye, ti bōe, yãmb ka mam piis ye.
- 27 Mam piisã wumda mam koεega. Mam mi-b lame, la b pugda maam.
- 28 Mam kōt-b-la vum sēn kōn sa. B kōn tol n sãam ye, la ned baa a yen kōn yiis-b mam nugē ye.
- 29 Mam ba sēn kō-a maam piisã yuda fãa, la ned baa a yen ka tōe n yiis-b m baaba nugē ye.
- 30 Maam ne m ba, tōnd yaa yembre.
- 31 Zuif-rãmbã leb n wuka kug n na n lob a Zezi.
- 32 A Zezi leb n goma ne bãmb n yeele: Mam wilga yãmb tuum sōamy wvsg sēn yit m ba nengē ti y yãnde. Tuum-sōng bug poorē la yãmb dat n lob maam kugã?
- 33 Zuif-rãmbã leoka bãmb n yeele: Ka tuum-sōng yīng la tōnd dat n lob yãmb kug ye, yaa Wēnnaam tvsg yīnga. Sēn paase, yãmb sēn ya ninsaalã, yãmb geenda y meng wa Wēnnaam.
- 34 A Zezi leoka bãmb yaa: B ka guls yãmb tōogã sebr pugē tu: "Mam yetame ti yãmb yaa wēnnaam dãmb" sɪda?
- 35 Sã n yaa ti tōogã boola Wēnnaam sēn gom ne neb ninsã ti wēnnaam dãmba (tōnd d miime ti ned ka tōe n sãam Wēnnaam guls-sōngã ye),
- 36 yãmb yeta ned ning d ba wã sēn welg toor la b tum-a wã t'a tvvuda Wēnnaam, mam sēn yeel ti m yaa Wēnnaam bi-riblã yīnga.
- 37 Mam sã n ka tumd m ba wã tvvmd bɪ y ra tē maam ye.
- 38 La mam sã n tumdame, baa yãmb sã n ka tēed maam me, bɪ y tē tvvm-kãense, ti y tōe n bãng la y reeg ti d ba wã bee mam pugē, ti mam be bãmb pugē.
- 39 Nebã leb n baoome n na n yōk a Zezi, la a Zezi pōsg-b lame.
- 40 A Zezi leb n leba Zurdē rvvndã, zīig ning a Zã sēn deng n lis nebã, la b paa be.
- 41 Neb wvsg waa bãmb nengē n yetē: A Zã ka maan bōn-bãnd baa a yembr ye. La bumb nins fãa a Zã sēn togs ne rao-kãngã yellã yaa sɪda.
- 42 Neb wvsg tēe bãmb beene.

Zã 11

A Lazaar kũum

- 1 Dao a yembr n lvi bãaga. A yuur la a Lazaar, n be Betani. A Maari ne a ma-bi-poak a Mart dag n vu tẽn-kãnga.
- 2 Yaa Maari kãng n dag n kiig tudar kaam a Zezi zug la a yëes bãmb nao ne a zoobdã. Yaa yẽ tão a Lazaar n lvi ka-keemã.
- 3 Ma-bi-pogs a yiybã tumame ti b ti yeel a Zezi yaa: Zu-soaba, ad ned ning yãmb sën nongã bëedame.
- 4 A Zezi sën wum woto, b yeelame ti bã-kãngã ka kũum bãag ye, yaa Wënnaam waoogr yĩnga, la ti Wënnaam bi-riblã me na n tũnuga rënda n paam waoogre.
- 5 La a Zezi yaool n dag n nonga a Mart ne a ma-bi-poakã, la a Lazaare.
- 6 A Zezi sën wum t'a Lazaar ka laafi, b kell n paa zĩig ning b sën dag n be wã rasem a yiyb yesa.
- 7 Rẽ poore, b yeela b karen-biisã ti b wa ti b leb Zude.
- 8 Karen-biisã yeela a Zezi yaa: Karen-saamba, nindaarẽ ka bal la Zuif-rãmbã dag n dat n lob yãmb ne kuga, ti yãmb le lebd be?
- 9 A Zezi leokame n yeele: Yibeoog ti ta zaabr ka lëer-dãmb piig la a yiibu? Ned sã n kënd wĩndga, a ka lagsd ye, bala, a nee dũni kãngã vëenemã.
- 10 La ned sã n kënd yungo, a lagsdame, bala, vëenem ka be yẽ pugẽ ye.
- 11 A Zezi sën gom a woto n sa, b yeela b karen-biisã yaa: Tõnd zoa a Lazaar gũsame, la mam na n këng n ti nek-a lame.
- 12 Karen-biisã yeela bãmb yaa: A sã n gũsame, rënda a na n paama a menga.
- 13 A Zezi dag n gomda a Lazaar kũumã yelle, la b karen-biisã dag n tëedame ti yaa gõeem meng-menga.
- 14 Dẽ, a Zezi yeel-b-la vëeneg yaa: A Lazaar maana kaalem.
- 15 La mam sũur nooma m sën ka zĩnd be wã yĩnga, ti yãmb tõe n tẽ. Wa-y ti d këng a nengẽ.
- 16 Dẽ, a Toma b sën boond ti Didim yeela karen-biis a taabã yaa: Wa-y ti d me tũ bãmb n ti naag n ki.

A Zezi yaa vuogr la vum

- 17 A Zezi sën na n ta wã, rẽ ti b sën mum a Lazaar yaa ti rab-naaslẽ.
- 18 Betani yaool n dag n pëe ne Zeruzalem sën zems kũlo a tãab bala.
- 19 Zuif-rãmb wusg waa a Maari ne a Mart nengẽ n na n bels-ba, b tão wã kũum yĩnga.
- 20 A Mart sën wum t'a Zezi watame, a yiime n seg bãmba, la a Maari paa yir n zĩẽ.

- 21 A Mart yeela a Zezi yaa: Zu-soaba, yāmb sã n dag n beẽ ka, mam tão wã dag n ka na n ki ye.
- 22 La baa ne moasã, mam miime ti Wēnnaam na n kōo yāmb bũmb ning fãa yāmb sēn na kos bāmba.
- 23 A Zezi yeel-a lame t'a tão wã na n vuugame.
- 24 A Mart leoka bāmb n yeele: Mam miime t'a na n vuuga vuugrã wakate, yaolem daarã.
- 25 A Zezi yeel-a lame yaa: Yaa maam la vuugrã soaba, la vum. Ned ning fãa sēn tēed maam na vumde, baa a sã n zoe n kiime.
- 26 La ned ning fãa sēn vi n tēed maam kōn tol n ki ye. Dē yīnga, fo tēeda yōwã?
- 27 A Mart yeela a Zezi yaa: N-ye, Zu-soaba, mam tēedame ti yāmb yaa Kirist, Wēnnaam bi-riblã, soab sēn tog n wa-a dūni pugē wã.

A Zezi yābame

- 28 A Mart sēn gom woto n sa, a loogame. La a boola a ma-bi-poak a Maari n soos n yeel-a ti Karen-saamb waame la b boond-a lame.
- 29 A Maari sēn wum a woto, a yika tao-tao n babs a Zezi,
- 30 bala, a Zezi dag n nan n ka kē tēngã pugē ye, b rag n ket n bee zīig ning a Mart sēn seg bāmbã.
- 31 Zuif-rāmb nins sēn dag n be yir n belsd a Maari wã sēn yã t'a yika tao-tao n yi wã, b pug-a lame, n tēed t'a kēnda yaoogē wã n na n ti yābe.
- 32 A Maari sēn ta zīig ning a Zezi sēn be wã, n yānd bāmba, a wōgemda bāmb taor n yeel bāmba: Zu-soaba, yāmb sã n dag n zīndē ka, mam tão wã dag n ka na n ki ye.
- 33 A Zezi sēn yã t'a Maari yābdame, la ti Zuif-rāmb nins sēn tũ yē wã me yābdame, bāmb yīngã sidgame, la b sūurã bōdmame.
- 34 A Zezi sokame ya: Yāmb ning-a-la ye? La b leoka a Zezi n yeele: Zu-soaba, wa n ges-y-yã.
- 35 A Zezi yābame.
- 36 Dē, Zuif-rāmbã yeelame yaa: Ges-y-yã a sēn dag n nong-a to-to!
- 37 Bāmb neb kēer yeelame yaa: Bāmb sēn puk zoangã ninã, bāmb dag n ka tōe n maan ti rao-kāngã ka ki laa?

A Lazaar vuugre

- 38 A Zezi yīngã leb n sidgame, la b kēnga yaoogē wã. Dag n yaa tãn-yokē, ti b bilim kugr n yēd a noorã.
- 39 A Zezi yeelame ti b lak kugrã. Kiidã tão a Mart yeela a Zezi yaa: Zu-soaba, a zoe n lebga yūugu, bala, a kūumã rasem a naas la rūnna.

- 40 A Zezi yeel-a lame yaa: Mam ka yeel foom ti fo sã n tẽ, fo na n yãa Wẽnnaam ziir sɪda?
- 41 Dẽ, nebã laka kugrã, la a Zezi nak n gesa yĩngr n yeele: M ba, mam puvuda yãmb barka, y sãn leok mam kosgã yĩnga.
- 42 Mam yẽ miime ti yãmb leokda mam kosg wakat fãa, la yaa neb kuvngã sãn be ka wã yĩng la mam gomda, ti b na tẽ ti yaa yãmb n tum maam.
- 43 A Zezi sãn gom woto n sɛ, b goma ne pãng n yeele: Lazaar, wa yi ka!
- 44 La sãn dag n ki-a wã yiime, la a nao wã ne a nusã vila ne pɛela, la a nengã dag n luda ne peende. A Zezi yeela nebã ti b lood a pɛelã, la b bas-a t'a looge.

Kãsem-dãmbã baooda sor n na n ku a Zezi

- 45 Zuif-rãmb nins sãn dag n wa a Maari nengẽ, n yã bũmb nins a Zezi sãn maanã, wvsg tẽe bãmba.
- 46 La neb k̄eer k̄engame n ti yã Fariisẽ-dãmbã n togs-b bũmb ning a Zezi sãn maanã.
- 47 Dẽ, maan-kvudbã kãsem-dãmba, la Faariisẽ-dãmbã tigma kaorengã yel bv-bvudbã n yeele: Tõnd na n maana a wãna? Rao wã maanda bõn-bãn wvsgo.
- 48 Tõnd sã n bas-a t'a ket n maandẽ, nebã fãa na n tẽe-a lame, la Rome dãmbã na n waa n sãama tõnd wënd-doogã ne d soolmã.
- 49 Bãmb ned a yembre, a Kayif, sãn dag n ya-a maan-kvud kãsem yvum kãngã yeel-b lame yaa: Yãmb ka wvmd yellã baa fi.
- 50 Yãmb ka ne ti ned a yen sã n ki nebã fãa yĩng ti soolmã tõi da sãam n são?
- 51 Mik ka ne a mengã yam la a gom a woto ye. A sãn dag n ya maan-kvud kãsem yvum kãngã, a togsa bãngr gomd n wilg t'a Zezi tog n kii bãmb soolmã yĩnga.
- 52 La ka bãmb soolmã yĩng bal ye, la yaa sãn na yulẽ me n tigim Wẽnnaam kambã sãn sãeegã, ti b lebg yĩng a yembre.
- 53 Sãn sung ne da-kãnga, Zuif-rãmbã yãka yam ti ku a Zezi.
- 54 Dẽ, a Zezi da ka leb n pukd b meng n k̄end Zuif-rãmbã svk ye. La bãmb yii be n k̄eng zĩg sãn pẽ ne we-rasempvugã, t̄eng b sãn boond ti Efrayim pvge. Bãmb zĩnda be ne b karen-biisã.
- 55 Zuif-rãmbã svvg-n-bas kibsã dag n kolgame, la t̄engã neb wvsg k̄enga Zeruzalem, sãn deng kibsã, n na n ti yulg b mense.
- 56 B dag n baooda a Zezi la b yet taab wënd-doogẽ wã yaa: Yãmb tagsg yaa bõe ne b yellã? B na n kell n paame n ka wa kibsã?
- 57 Mik maan-kvudbã kãsem-dãmbã ne Fariisẽ-dãmbã dag n yeela nebã ti ned sã n bãng a Zezi zĩga, bɪ a wa n wilg ti b ti yõk-ba.

Zã 12

A Maari kiiga a Zezi kaam

- 1 Zuvug-n-basã kibs sën ket tu rasem a yoobe, a Zezi waa Betani, tēng ning a Lazaar bāmb sën vuvug-a t'a yi n bas kūumã sën be wã.
- 2 La b segla rub be bāmb yīnga. A Mart dag n pvuta rubã, la a Lazaar dag n naaga ne neb nins sën zī ne a Zezi n dutē wã.
- 3 A Maari duka tidar sën maan ne naar halaale, n tat litr pvi-svka, t'a ligd ya wusgo, n waal a Zezi nao wã, n yēes-b ne a zoobdo. La doogã fãa lebga tidarã yūugu.
- 4 A Zezi karen-biig a yembre, a Zudas Iskaryo, soab ning sën na n zāmb-a bāmbã yeelame yaa:
- 5 Bōe ti b ka koos tidarã deniye kobs-tã n kō naong rāmba?
- 6 A sën gom woto wã, ka t'a kumda naong rāmbã ye. Yaa t'a dag n yaa wagdre, la yē sën zāad ligdã korgã, b sã n ning bumb be fãa, a vaagd-a lame.
- 7 La a Zezi yeelame yaa: Bas-y pagã t'a bīng tidar-kāngã mam mumb yīnga.
- 8 Naong rāmbã bee ne yāmb wakat fãa, la yāmb kōn paam tu mam be ne yāmb wakat fãa ye.

B baome ti kv a Lazaare

- 9 Zuif-rāmbã wusg wumame t'a Zezi bee Betani, la neb kuvng waa be. B sën wa wã, ka a Zezi yīng bal ye, la yaa ti yã a Lazaar a Zezi sën vuvug t'a yi kūum svkã.
- 10 Maan-kvudbã kãsem-dāmb yēsa ne taab n na n kell n kv a Lazaar me,
- 11 bala, Zuif-rāmbã wusg basda bāmba n tēed a Zezi, a Lazaar yīnga.

A Zezi kēeda Zeruzalem ne naam

- 12 Vēkembeoogo, neb kuvng wusgã sën wa Zeruzalem kibsã yīngã wumame t'a Zezi kēeda Zeruzalem.
- 13 B kaoo koms vāad n yi n seg bāmba, n kelemdē n yetē tu: Hozaana, bark bee ned ning sën wat ne Zu-soabã yvure, Israyell Rīmã zugu.
- 14 A Zezi yāa bōn-bila, n zomb-a wa b sën gvlsã. B gvlsame n yeele:
- 15 Siyō neba, da maan-y rabeem ye. Ad yāmb Rīma zomba bōan-bil n watē.
- 16 Bāmb karen-biisã ka wum ada vōor sungrē wã ye. La a Zezi sën wa n paam waoogrã, karen-biisã yaool n tēegame ti b dag n gvlsa yel-kāens yell a Zezi wēengē, la ti nebã pidsa sën gvlsã.
- 17 Neb kuvngã sën dag n be ne a Zezi wakat ning bāmb sën bool a Lazaar yaoogē wã, n vuvug-a t'a yi kūumē wã kɪsa a Zezi kaseto.
- 18 Rē n kit tu nebã yi n seg bāmbã, bala, b wumame t'a Zezi maana bōn-bān kānga.

19 Dē, Fariisē-dāmbā yeela taab yaa: Yāmb neeme ti y ka tōogd baa bilf ye. Nebā fāa pugda bāmba.

Gerk-rāmb dat n yāa a Zezi

20 Gerk-rāmb n dag n be neb nins sēn wa Zeruzalem n na n puus Wēnnaam kibsā wakatā suka.

21 Bāmb kolga Galile Betsayida ned a Filip n kos-a n yeele: Kāsma, tōnd dat n yāa a Zezi.

22 A Filip kēngame n ti togs a Āndre, la bāmb b yiibā kēngame n ti togs a Zezi.

23 A Zezi leoka bāmb a woto: Wakat taame ti ninsaal Bi-riblā tog n paam waoogre.

24 Mam yeta yāmb sūd-sūd ti ka-buug sã n ka kē tãndē n pa be n ki, a paada a yembre. La a sã n ki, a womda biis wusgo.

25 Ned ning sēn nong a vum menesd-a lame. La ned ning sēn na kisg a vum dūni kãngã pugē, a na n bīng-a lame wakat sēn kōn sa wã yīnga.

26 Ned sã n dat n tum mam yīnga, a tog n tūu maam. La mam sēn be zīg ninga, mam tumtumd me na n bee be. Ned sã n tumd mam yīnga, m ba na n waooga a soaba.

Yaa tle ti b zēk Ninsaal Bi-riblā

27 Moas-moasã wã, sū-bōdem n tar maam. La mam na n yeelame ti bōe? Mam na n kosa m ba ti b kit ti m pōs to-kãngã? La hal ti ta moasã, yaa rēnda yīng la mam wa-yã.

28 M ba, waoog-y y yuurã! Dē, koεeg zīnda yīngr n yeele: Mam waooga m yuurã, la m na n le waoog-a lame yesa.

29 Neb kuvngã sēn dag n yas be, n wum koεegã dag n yetame ti yaa sa-tāsga. Neb a taab dag n yetame ti malek n gom ne a Zezi.

30 A Zezi leb n gomame n yeele: Ka mam yīng la koεegã sēn gom ti yāmb wumã ye, yaa yāmb yīnga.

31 Moasã yaa dūni kãngã buud wakate. Moasã, b na n yiisa dūni kãngã naabã n bas yunga.

32 La b sã n wa n zēk maam ti m bas tēn-gãongã, mam na n taka nebã fāa ti b wa m nengē.

33 A Zezi goma a woto n na n wilg kūum ninga buud bāmb sēn na n ki wã.

34 Kuvngã leoka bāmb n yeele: A Moyiis tōogã wilga tōnd ti Kiristã paada wakat sēn kōn sa. Bōe ti yāmb yetē ti yaa tle ti b zēk Ninsaal Bi-riblā? Ninsaal Bi-ribl kãng yaa āna?

35 A Zezi yeel-b lame yaa: Vēnemã ket n bee yāmb suk wakat bilf yīnga. Yāmb sēn tar vēnemã wakate, b y kēne, ti lik bida da wa n ling yāmb ye. Sēn kēnd-a lik bida pugē ka mi a sēn dabdē ye.

36 Wakat ning yāmb sēn tar vēnemā, bi y tē-a, ti y na lebg vēnem kamba. A Zezi yeela rēnda, la b loog n zāag ne nebā n ti soonde.

Zuif-rāmbā ka-tēbo

37 Baa ne a Zezi sēn maan bōn-bān wusg a woto nebā taorā, b ka tē bāmb ye,

38 ti gomd ning Wēnnaam no-rēes a Ezayi sēn yeelā pidi. A yeelame yaa: Zu-soaba, ānna n tē koēeg ning tōnd sēn moonā? La Zu-soabā pāng puka ne ānna?

39 Sēn paase, b ka tōe n tē ye, ti bōe, a Ezayi leb n yeela a woto:

40 Wēnnaam luda b ninā, la b keng b sūyā, ti b da wa n yā ne b ninā, ti b da tags n wum a vōore, la ti b da wa n tek yam, ti mam maag-b ye.

41 Yaa woto la a Ezayi gom wakat ning a sēn yānd a Zezi ziirā n gom bāmb yellā.

42 Baoosgo, baa nanamsā svka, wusg tēe a Zezi, la Fariisē-dāmbā yīnga, b ka sak n tog ti b tēedame ye, ti b da wa n dig-b n yiis karen-doogē wā ye.

43 Bala, b dag n nonga ninsaalbā waoogr n yud Wēnnaam sēn na n waoog bāmbā.

A Zezi goamā kaoo nebā buudo

44 A Zezi zēka b koēeg n yeele: Sēn tēed-a maam ka tēed maam ye, yaa sēn tum-a maamā la a tēeda,

45 la sēn yāt-a maam yāta sēn tum-a maamā.

46 Mam sēn ya vēnemā, mam waa dūni pugē, ti ned ning fāa sēn tēed maam kōn pa lik pugē ye.

47 Ned sā n wum mam goamā n ka reege, ka maam n buud a soabā buud ye: Bala, mam sēn wa wā, ka ti bu dūni nebā buud ye, la yaa ti fāag-ba.

48 Sēn tōdg-a maam la a ka reegd mam goamā, a tara a bu-kaooda: goam nins mam sēn goma n na n kao yē buud yaolem daare.

49 Bala, mam goamā ka yit mam nengē ye. La m ba, sēn tum-a maamā, bāmb b toor n wilg maam m sēn tog n yeel la m gome.

50 La mam miime ti bāmb noorā yaa vum sēn kōn sa. Woto, būmb nins mam sēn gomdā, yaa wa m ba sēn yeel maamā.

Zā 13

A Zezi waasa b karen-biis nao wā

1 Sēn deng zvug-n-basā kibsā, a Zezi sēn mi ti bāmb wakat taame ti yi dūni kāngā n kēng b ba nengē wā, bāmb nonga b nebā sēn dag n be dūni pugē ti bāmb nongē wā, hal ne nonglem tekē.

2 Rubā wakate, rē ti Svtāanā dag n ninga a Sumo biig a Zudas sūurē t'a zāmb a Zezi n yōk n kō.

- 3 A Zezi sɛn mi ti b ba wã ninga bũmb fãa bãmb nugẽ, la b mi ti bãmb yii Wẽnnaam nengẽ n wa, la ti b le lebda beene wã,
- 4 b yik n basa rubã, n yees b futã, la b rik peend n sɛbg b sɛɛga.
- 5 Rẽ poore, b pɔdga koom laagẽ, n sung n waasd b karen-biisã nao la b yẽesd-b ne peendã sɛn sɛbg bãmb sɛɛgã.
- 6 Bãmb taa a Sumo Pɛyɛɛr, la a yeela bãmb yaa: Zu-soaba, yãmb n na n waas mam nao wã?
- 7 A Zezi leoka yẽnda n yeele: Fo ka wumd mam sɛn maandã võor moasã ye, la sã n yɛ bilfu, f na yaool n wume.
- 8 A Pɛyɛɛr yeela a Zezi yaa: Ayo! Yãmb kɔn waas mam nao abada! A Zezi leoka yẽnda n yeele: Mam sã n ka waas foom, fo kɔn le paam baa fi mam nengẽ ye.
- 9 A Sumo Pɛyɛɛr yeela bãmb yaa: Ka mam nao wã bal la y na n waas ye, yaa ne m nusã la m zugã me.
- 10 A Zezi yeela a Pɛyɛɛr yaa: Sɛn so-a koom kale baood soobo, sã n ka nao wã waoosg bal ye. Bala, a yĩngã tɔr yaa yolgemde. Yãmb yaa yoalgema, la ka yãmb fãa ye.
- 11 Sɪd me, bãmb dag n mii ned ning sɛn na n zãmb-a bãmbã. Dẽnda n kit ti bãmb yeel ti ka karen-biisã fãa n ya yoalgem ye.
- 12 A Zezi sɛn waas b karen-biisã nao n sa, la b lebs n yeelg b futã, b leb n zĩnda rubẽ wã n yeel b karen-biisã yaa: Yãmb wuma mam sɛn maan yãmbã võore?
- 13 Yãmb boonda maam ti karen-saamba la Zu-soaba, la yãmb sɛn yetã zemsame, bala, mam sɪd yaa a boto.
- 14 Dẽ, mam sɛn ya Zu-soab la Karen-saambã sa n waasa yãmb nao wã, yãmb me tog n waasa taab nao wã.
- 15 Bala, yaa mamsg la mam kɔ yãmba, ti yãmb me na maan wa mam sɛn maan yãmbã.
- 16 Mam yeta yãmb sɪd-sɪd ti tɔmtɔmd ka yud a zu-soab ye, la tɛn-tɔmd me ka yud sɛn tɔm-a yẽ wã ye.
- 17 Yãmb sã n mi rɛnda, yãmb yaa sũ-noog rãmba, yãmb sã n maand a woto.
- 18 Ka yãmb fãa yell la mam sɛn gomdã ye. Mam mii neb nins mam sɛn tũusã. La yaa tle ti bũmb ning sɛn guls Wẽnnaam guls-sɔamyã pugẽ wã pidsi. B yeela be ti: "Ned ning sɛn wãbd-a bur ne maamã wɛneg n zabda ne maam."
- 19 Mam pĩnd n togsa yãmb moasã, sɛn deng a pidsgu, t'a sã n wa n pidsi, bɪ yãmb tẽ ti mam yaa m sɛn ya.
- 20 Mam yeta yãmb sɪd-sɪd ti ned sã n deeg mam sɛn tɔm a soaba, a reega maam, la sɛn deeg-a maam deega sɛn tɔm-a maamã.

A Zezi togsame ti ned n na n zāmb bāmba

- 21 A Zezi sēn gom woto n sa, sū-sāoong yōka bāmba, la b yeelame yaa: Sɪd-sɪda, mam yeta yāmb ti yāmb ned a yembr n na n yōk maam n kō.
- 22 Bāmb karen-biisā dag n geta taab n sokd a Zezi sēn gomd ned ningā yelle.
- 23 A Zezi karen-biig a yembre, soab ning bāmb sēn dag n nongā dag n ku kāntug rubā zīgē n yegl a Zezi.
- 24 A Sumo Pɪyɛɛr kamsa yēnda n yeel-a t'a sok a Zezi ti yaa āna yell la bāmb sēn gomdā.
- 25 Karen-bi-kāng kulla a Zezi yāoogē n yeel-b yaa: Zu-soaba, yaa āna?
- 26 A Zezi leoka yēnda n yeele: Yaa ned ning mam sēn na n suk bur-gurg n kō-a wā. Bāmb suka bur-gurgā n kō Iskaryo Sumo biig a Zudas.
- 27 A Zudas sēn deeg burā bal la Sɪtāanā sēn kē yēnda. A Zezi yeel-a lame: Fo sēn na n maan būmb ningā, maan-a tao-tao.
- 28 La neb nins sēn dag n zī be n dutē wa, baa a yen ka wum a Zezi sēn yeel a Zudas woto wā vōor ye.
- 29 Sɪd me, sēn dag n ya a Zudas n zāad bāmb ligdā, kēer tagsame t'a Zezi yet-a lame t'a ra būmb nins bāmb sēn tog n paam kibsā yīnga, wall t'a kō naong rāmbā būmbu.
- 30 A Zudas deega bur-gurgā n kell n yik n yi. Dag n yaa yungo.

Tō-paalga

- 31 A Zudas sēn yi, a Zezi yeelame yaa: Ninsaal bi-riblā paama waoogr moasā, la Wēnnaam paama waoogr bāmb pugē.
- 32 Wēnnaam sā n paam waoogr bāmb pugē, Wēnnaam me na n waooga bāmb b mengā pugē, la keta bilf bal ti b waoog-ba.
- 33 M kom-bōonego, mam sēn ket n be ne yāmbā, yaa wakat bilf bal yīnga. Yāmb na n baoo maam, la a wa mam sēn dag n yeel Zuif-rāmbā ti bāmb ka na n tōog n wa mam sēn dabdē wā, mam yeta yāmb woto me moasā.
- 34 Mam kōta yāmb tō-paalga: Nong-y taaba. Nong-y taab me wa mam sēn nong yāmbā.
- 35 Yāmb sā n tall nonglem taab yīnga, nebā fāa na bāng ti yāmb yaa mam karen-biisi.

A Zezi pīnd n togsa a Pɪyɛɛr kusgo

- 36 A Sumo Pɪyɛɛr yeela bāmb yaa: Zu-soaba, yāmb dabda ye? A Zezi leokame n yeele: Fo ka tōe n pugl maam n kēng m sēn dabdē wā moasā ye, la kaoosg pugē, fo na pugl n wa.
- 37 A Pɪyɛɛr yeela bāmb yaa: Zu-soaba, bōe yīng ti mam ka tōe n pugl yāmb moasā? Mam na n saka kūum yāmb yīnga.

38 A Zezi leokame n yeele: Fo na n saka kũum mam yĩnga. Sıd-sıdã, mam yeta foom ti no-raoog kõn kelem ti fo ka kus naoor a tãab ti f ka mi maam ye.

Zã 14

A Zezi yaa sore

- 1** Da sak-y ti y sũyã sãam ye. Tẽ-y Wẽnnaam, la y tẽ maam me.
- 2** Zĩnd-zĩis yaa wvsg m ba wã yiri, sã kaẽ dẽ, mam dag n na n yeela yãmba. Bala, mam dabdame n na n ti segl zĩig yãmb yĩnga.
- 3** Dẽ, mam sã n kẽng n ti segl zĩig yãmb yĩnga, mam na n lebg n waa n peega yãmba, ti yãmb na be ne maam zĩig ning mam sẽn na n zĩndã.
- 4** Yãmb mii mam sẽn dabd zĩig ningã sore.
- 5** A Toma yeela bãmb yaa: Zu-soaba, tõnd ka mi yãmb sẽn dabdẽ ye. Dẽ, tõnd na n yu a wãn n bãng a sore?
- 6** A Zezi yeela yẽ yaa: Maam la sore, la sida, la vum. Ned baa a yen ka tõe n wa m baaba nengẽ ti ka tũ ne maam ye.
- 7** Yãmb sã n dag n miẽ maam, yãmb dag n na miẽ m baaba me. La sẽn sung ne moasã, yãmb mii bãmba, la yãmb yãa bãmba.
- 8** A Filip yeela bãmb yaa: Zu-soaba, wilg-y tõnd y ba wã, la rẽ na sek tõndo.
- 9** A Zezi yeela yẽ yaa: Filip, mam sẽn be ne yãmb kaoosa wvsgo, ti fo ket n nan ka bãng maam? Sẽn yã-a maam yãnda m baaba. Yuta a wãn ti fo yet maam ti m wilg yãmb m baaba?
- 10** Fo ka tẽed ti mam bee m ba wã pugẽ, ti m ba wã be mam pugẽ laa? Goam nins mam sẽn gomd ne yãmbã ka yit mam meng nengẽ ye. M ba sẽn be mam pugẽ wã n maand b tũma.
- 11** Mam sẽn yet ti mam bee m ba pugẽ, ti m ba wã be mam pugẽ wã, tẽ-y rẽnda, wall n tẽ maam tũm kãsems kãensã yĩnga.
- 12** Sıd-sıdã, mam yeta yãmb ti ned ning sẽn tẽed maam me na n tũma tũm nins mam sẽn tũmdã, la a na n tũma tũm kãsems n yuda, ti bõe, mam dabda m ba nengẽ,
- 13** la bũmb nins fãa yãmb sẽn na kos ne mam yvure, mam na n maan-b lame, ti m ba wã paam ziir b biigã pugẽ.
- 14** Yãmb sã n kos maam bũmbu, mam na maane.

A Zezi kãabame ti b na n tuma Sug-sõngo

- 15** Yãmb sã n nong maam, y na n saka mam tõodã,
- 16** la maam, mam na n bõosa m baaba, la b na n kõo yãmb sõangd a to ti b pa ne yãmb wakat sẽn kõn sa.

- 17 Sõangd kãng yaa sid Sug dũni sãn ka tõe n deege, a sãn ka ne bãmba la a ka mi-bã yĩnga. La yãmba, yãmb mii bãmba, bala, b bee ne yãmba, la b na n zĩnda yãmb pvsẽ.
- 18 Mam ka na n bas yãmb kubd ye, mam na n waa yãmb nengẽ.
- 19 Bilf bal sã n paase, dũni kãn leb n yã maam ye. La yãmb yẽ na yã maam. Bala, mam vume, la yãmb me na n vume.
- 20 Badaare, yãmb na bãng ti mam bee m ba pugẽ, ti yãmb be mam pugẽ, ti mam be yãmb pvsẽ.
- 21 Ned ning sãn talld-a mam tãodã n sakd-ba, yaa yẽ soab n nong maam. M ba na n nonga ned ning sãn nong-a maam, la mam me na n nong-a lame, la m na n puka m meng ne-a.
- 22 A Zuud, sãn ka a Iskaryo yeela bãmb yaa: Zu-soaba, yuta a wãn ti yaa ne tãnd la yãmb tog n puk y menga, la ka ne dũni wã?
- 23 A Zezi leoka yẽ yaa: Ned sã n nong maam, a na n saka mam gomde, la m baaba na n nonga a soaba. Tãnd na n waa yẽ nengẽ, n zĩnd yẽ pugẽ.
- 24 Ned ning sãn ka nong-a maam ka sakd mam goam ye. La gomd ning yãmb sãn womdã ka mam gomd ye, la yaa m ba, sãn tum-a maamã gomde.
- 25 Mam goma ne yãmb bãn-kãng yelle, mam sãn ket n be ne yãmb wakate.
- 26 La sõangdã, Sug-sõngã m ba sãn na n tum ne mam yvurã, yaa bãmb n na n zãms yãmb bũmb fãa, la b tãeg yãmb bũmb nins fãa mam sãn yeel yãmbã.
- 27 Mam basda laafi ne yãmba. Mam kãta yãmb m laafi. Mam ka kãt yãmb wa dũni wã sãn kãtã ye. Bı y ra maan yur wall y yees ye.
- 28 Yãmb wuma mam sãn yeel yãmb ti m na n loogame la m na n lebg n waa yãmb nengẽ wã. Yãmb sã n da nongẽ maam, y dag n na maanẽ sũ-noogo, mam sãn dabd m ba nengẽ wã yĩnga. Bala, m baaba yuda maam.
- 29 Mam togsa yãmb bãn-kãens ti b nan ka ta ye, ti b sã n wa n pidsi, bı y tẽ.
- 30 Mam ka na n tol n leb n gom ne yãmb yes ye, bala, dũni naabã watame. A baa fi ka be mam pugẽ ye.
- 31 La yaa ti dũni na bãng ti mam nonga m ba, la ti mam maanda wa m ba sãn yeel maamã. Yik-y ti d loog ka.

Zã 15

A Zezi yaa nasaar sib tug seeg meng-menga

- 1 Mam yaa nasaar sib tug seeg meng-menga, la m baaba yaa nasaar sib pu-koaada.
- 2 Will ning fãa sãn tão mam zug n yaool n ka womd biisi, m baaba kurgd-a lame. La b na n yosa will ning fãa sãn womd biisi, t'a tõe n wom n paase.
- 3 B zoe n yosa yãmba, gomd ning mam sãn togs yãmbã yĩnga.

- 4 Pa-y mam pugē, wa mam sēn paad yāmb pvsē wā. A wa nasaar sib tug will sēn ka tōe n wom biis a toore, a sã n ka kell n tong ne tugã sēegã, woto me, yāmb ka tōe n wom biisi, y sã n ka pa mam pugē ye.
- 5 Maam la nasaar sib tugã sēega, ti yāmb ya wilã. Ned ning sēn paad mam pugē, ti mam paad a soab pugē womda biis wvsgo. Bala, sã n ka ne maam, yāmb ka tōe n maan baa fi ye.
- 6 Ned sã n ka paad mam pugē, b na n lob-a-la ying wa nasaar sib tug willã, la a na n kuvume. La b wvkdã wilã n tugund bugum, la bugmã rit-b lame.
- 7 Yāmb sã n pa mam pugē, ti mam goamã pa yāmb pugē, bi y kos bũmb ning fãa y sēn data, la b na kō yāmba.
- 8 Yāmb sã n wom biis wvsgo, m baaba na n paama waoogre, la yāmb na n yu mam karen-biisi. Nasaar sib ne a tuga (15.1)
- 9 Mam me nonga yāmb wa m ba sēn nong maamã. Pa-y mam nonglemã pugē.
- 10 Yāmb sã n tall mam tōodã, yāmb na n paa mam nonglemã pugē, wa mam me sēn tall m baaba tōod n be bāmb nonglem pugē wā.
- 11 Mam goma ne yāmb a woto, ti mam sũ-noogã na zĩnd yāmb pugē, la ti y sũ-noogã na pidi.
- 12 Ad mam tōogo: Nong-y taab wa mam sēn nong yāmbã.
- 13 Nonglem ka be ninsaal yĩnga, n yud ti kō f vum f zo-rāmb yĩng ye.
- 14 Yāmb sã n maan bũmb nins mam sēn yet yāmbã, yāmb yaa mam zo-rāmba.
- 15 Mam ka boond yāmb ti tvmtvmdb ye, ti bōe, tvmtvmd ka mi a zu-soab sēn maand ye. Mam boola yāmb ti m zo-rāmba, ti bōe, mam kitame ti yāmb bāng bũmb nins fãa m ba sēn togs maamã.
- 16 Ka yāmb n yāk maam ye, yaa maam n yāk yāmba, n ning m tvvmd yāmb zutu, ti yāmb na kēng n wom biisi, la ti yāmb biisã na pa wakat fãa. Woto, bũmb ning fãa yāmb sēn na kos m baaba ne mam yvvre, b na kō yāmba.
- 17 Bũmb ning mam sēn yet yāmb ti y maane, yaa ti y nong taaba.

Dũni wã kisa a Zezi ne b karen-biisã

- 18 Dũni neb sã n kis yāmba, bāng-y ti b reng n kiska maam.
- 19 Yāmb sã n dag n ya dũni rēnda, dũni neb dag n na nong bũmb nins dũni sēn so. La yāmb sēn ka dũni rēnda, n paas mam sēn tũus yāmb n yiis dũni neb svkã yĩnga, dũni rāmb kisa yāmba.
- 20 Tēeg-y gomd ning mam sēn yeel yāmbã. Mam yeela yāmb ti tvmtvmd ka yud a zu-soab ye. B sã n namsa maam, b na n namsa yāmb me. B sã n deega mam goama, b na n deega yāmb goam me.

- 21 La b na n maana yāmb bōn-kāensā fāa mam yuurā yīnga, ti bōe, b ka mi sēn tum-a maamā ye.
- 22 Mam sã n dag n ka waē, la m dag n ka gomē ne-ba, beegr dag n kōn zīnd b zut ye. La moasã, b ka tar padeng sēn na n padem b yel-wēnā yīng ye.
- 23 Sēn kis-a maam kisa m baaba me.
- 24 Mam sã n dag n ka maanē tum nins ned baa a yen sēn nan ka maan bāmb sukā, beegr dag n kōn zīnd b zut ye. Moasã, b yāa mam tumā, la b kisa maam ne m ba wā fāa.
- 25 La beemā kēeme, ti būmb ning sēn guls bāmb tōogā pugē wā pidsi. A yeela be yaa: "Bāmb kisa maam zaalem bala."
- 26 Sōangdā mam sēn na n deeg m ba nengē n tum yāmbā, sid Sugā sēn yit m ba pugē wā sã n wa, b na n kisa mam kaseto,
- 27 la yāmb me na n kisa mam kaseto, yāmb sēn be ne maam hal sungr wēndē wā yīnga.

Zã 16

- 1 Mam goma ne yāmb a woto ti būmb da wa kut ti yāmb lvi ye.
- 2 B na n diga yāmb n yiis karen-dotē wā, la wakat pus n watame ti ned ning fāa sēn na n kv-a yāmb na tē ti yē maanda Wēnaam tumde.
- 3 B na n maana a woto, ti bōe, b ka bāng m baaba, wall maam ye.
- 4 Mam goma ne yāmb a woto, ti wakat sã n wa ta, bi yāmb tēeg ti mam dag n yeela yāmba. Mam ka yeel yāmb ada hal sungrē ye, ti bōe, mam dag n bee ne yāmba.

Sug-sōng tuuma

- 5 Moasã, mam lebda sēn tum-a maamā nengē, la yāmb ned baa a yen ka sokd maam ti mam dabda yeene ye.
- 6 La mam sēn gom ne yāmb bōn-kāng yellā yīnga, sū-sāoong n pid yāmba.
- 7 Baoosgo, mam yeta yāmb sid ti mam loogr n são yāmb yīnga. Bala, mam sã n ka kēnge, sōangdā ka na n wa yāmb nengē ye. La mam sã n kēnge, mam na n tum-b lame n kō-yā.
- 8 La b sã n wa, b na n kitame ti dūni neb sak n deeg yel-wēnā yelle, la turlem yelle, la buvd yelle.
- 9 B na n sak n deega yel-wēnā yellā, ti bōe, b ka tēed maam ye.
- 10 B na n deega turmā yellā, ti bōe, mam dabda m baaba nengē, la ti yāmb ka na n leb n yā maam yes ye.
- 11 B na n deega buvdā yellā, ti bōe, dūni-kāngā naabā buvd kaoome.
- 12 Būmb wusg la mam ket n tar n na n togs yāmba, la yāmb ka tōe n wum-b moasã ye.

13 La sid Sugã sã n wa, b na n tee yãmb sidã fãa pugẽ. Bala, b ka na n gom b sãn dat ye, b na n togsa yãmb bũmb nins b sãn wome, la b na n togsa yãmb bũmb sãn be taor n watẽ.

14 Bãmb na n waooga maam, ti bõe, b na n duka bũmb nins sãn ya mam deng n togs yãmba.

15 M ba sãn tar fãa yaa maam n so. Dẽ n kut ti mam yeel ti sid Sugã na n duka bũmb nins sãn ya mam dend n togs yãmbã.

Sũ-sãoong na n lebga sũ-noogo

16 Sã n yɪ bilfu, yãmb ka na n leb n yã maam ye, la sã n leb n yɪ bilf n paase, yãmb na n le yãa maam, ti bõe, mam dabda m ba nengẽ.

17 Dẽ, bãmb karen-biisã yeela taab yaa: Bãmb sãn yeel ti sã n yɪ bilfu tønd ka na n leb n yã bãmba, la sã n leb n yɪ bilf n paase tønd na n leb n yãa bãmbã, n leb n yeel ti b dabda b ba nengẽ wã, a vòorã yaa bõe?

18 Dẽ, karen-biisã yeelame yaa: Bõe gomd la b sãn gomdã? "Sã n yɪ bilfu?" Tønd ka mi b sãn gomd bũmb ning yell ye.

19 A Zezi sãn dag n mi ti b karen-biisã na n soka bãmbã, b yeel-b lame yaa: Yãmb sogsda taab ne mam sãn yeel ti bilf sã n paase yãmb ka na leb n yã maam ye, la sã n leb n yɪ bilf n paase, yãmb na n leb n yãa maamã.

20 Sid-sidã, mam yeta yãmb ti yãmb na n yãbame n wiisi, la dũni neb sũy na n yu noogo. Yãmb na n yãa sũ-sãoongo, la yãmb sũ-sãoongã na n tekame n lebg sũ-noogo.

21 Pag rogem sã n ta, sũ-sãams n tar-a, ti bõe, a wakatã taame. La a sã n dog biigã n sa, a ka leb n tẽr a toogã ye, a sũur sãn noom ne ned sãn dogã yĩngã.

22 Moasã, yãmb tara sũ-sãamse, la mam na n leb n yãa yãmba, y sũyã na n yu noodo, la ned baa a yen kòn yiis yãmb sũ-noogã ye.

23 Da-kãng daare, yãmb kòn leb n sok maam bũmb baa a yembr yell ye. Sid-sidã, mam yeta yãmb ti bũmb ning yãmb sãn na n kos m baaba, b na n koo yãmb mam yuurã yĩnga.

24 Hal ti ta moasã, yãmb nan ka kos bũmb ne mam yuur ye. Kos-y ti y na n deegame, ti y sũ-noogã tõe n pid zãnga.

A Zezi tōoga dūniyã

25 Mam goma ne yãmb a woto ne yel-bũna. Wakat n wat ti mam ka na n leb n gom ne yãmb ne yel-bũn ye, la mam na n togsa yãmb m ba wã yell vëenega.

26 Badaare, yãmb na n kosa ne mam yuure, la mam ka yet ti m na n bõosa m ba yãmb yĩng ye.

27 Bala, m ba wã meng nonga yãmba, ti bõe, yãmb nonga maam, la y tẽeme ti mam yii Wënaam nengẽ.

28 Mam yii Wēnnaam nengē n wa dūni pugē. Moasā, mam yita dūni wā, la mam dabda m ba nengē.

29 Bāmb karen-biisā yeela bāmb yaa: Ges-y-yā, yāmb gomda ne tōnd vēeneg moasā, n ka leb n gomd baa fi yell ne yel-būn ye.

30 Moasā, tōnd miime ti yāmb mii būmb fāa, la ti yāmb ka baood ti ned sok yāmb ye. Yaa rēnda yīng la tōnd sēn tēed ti yāmb yii Wēnnaam nengē wā.

31 A Zezi leoka bāmb n yeele: Yāmb tēeda moasā...?

32 Ad wakat n wate, la a zoe n waame, ti b na n sāeeg yāmb fāa yembr-yembre, la yāmb na n basa maam m yembre. La mam ka m yembr ye, bala, m baaba bee ne maam.

33 Mam goma ne yāmb a woto ti yāmb tōe n paam sūur laaft mam pugē. Yāmb na n paama namsg dūni pugē. La bɪ y keng y sūyā, ti mam tōoga dūni wā.

Zā 17

A Zezi puusda b karen-biisā yīnga

1 A Zezi sēn gom woto n se, bāmb nak n gesa yīngr n yeele: M ba, wakat taame. Waoog-y y bi-riblā, ti yē me na waoog yāmb

2 wa sēn zems noor ning yāmb sēn kō-a ne Ninsaal buud fāa, t'a tōe n kō neb nins fāa yāmb sēn kō yē wā vum sēn kōn sa.

3 La vum sēn kōn sa wā yaa ti nebā na bāng yāmb sēn ya y yen, n ya sid Wēnnaamā, la b bāng a Zezi Kirist, yāmb sēn tum a soabā.

4 Mam kitame ti yāmb paam waoogr tēng zugu. Mam seesa tumnd ning yāmb sēn kō maam ti m maanā.

5 Dē, moasā, m ba, waoog-y maam y meng nengē ne ziir ning mam sēn dag n tar yāmb nengē sēn deng dūni belmā.

6 Mam puka yāmb yvvrā neb nins yāmb sēn yiis dūni pugē n kō maamā svka. Yāmb n dag n so-ba, la yāmb kō-b-la maam, la b reega yāmb goamā.

7 Moasā, b bāngame ti būmb nins fāa yāmb sēn kō maamā yita yāmb nengē.

8 Bala, mam togs-b-la goam nins yāmb sēn kō maamā. B reega goamā, la b bānga sid-sid ti mam yii yāmb nengē, la b tēeme ti yāmb n tum maam.

9 Yaa bāmb yīng la mam sēn puusdā. Mam ka puusd dūni nebā yīng ye, yaa neb nins yāmb sēn kō maamā yīnga, ti bōe, bāmb yaa yāmb neba

10 la ti būmb nins fāa mam sēn so yaa yāmb n so, la yāmb sēn so yaa maam n so. La mam paamda waoogr bāmb pugē.

- 11 Mam ka leb n be dūni kāngā pugē ye, la bāmb ket n bee a pugē, ti mam wat yāmb nengē. M ba sēn ya sōmblem soaba, tall-y-b yāmb yuurā yīnga, yuur ning yāmb sēn kō maamā, ti bāmb na lebg yembr wa tōnd sēn ya yembrā.
- 12 Mam sēn dag n be ne bāmbā wakate, mam dag n gūuda neb nins yāmb sēn kō maamā ne yāmb yuure. Mam kogl-b lame ti ned baa a yembr ka menem ye, sã n ka sēn da tog n sãam-a wã, ti yāmb guls-sōamyã paam pidsgã.
- 13 Moasã, mam wata yāmb nengē, la mam gomda a woto dūni pugē, ti nebã na paam mam sũ-noog sēn zems zāngã.
- 14 Mam kōo bāmb yāmb goamã, la dūni neb kisga bāmba, ti bōe, bāmb ka dūni neb wa mam me sēn ka dūni nedã.
- 15 Mam ka kot yāmb ti y yiis-b dūni ye, la yaa ti yāmb na gū-b ne wēng soabã.
- 16 Bāmb ka dūni neb ye, wa mam me sēn ka dūni nedã.
- 17 Kit-y ti yāmb sidã kit ti b welg toor yāmb yīnga. Yaa yāmb goamã la sidã.
- 18 Mam tuma bāmb dūni pugē wa yāmb sēn tum maam dūni pugē wã me.
- 19 Mam welga m meng toor bāmb yīnga, ti bāmb me na welg toor sidã pugē.
- 20 Ka bāmb yīng bal la mam puusd ye. Yaa neb nins sēn na tē maam bāmb goam yīngã yīng me,
- 21 ti bāmb fãa na lebg yembre, wa yāmba, m ba sēn be mam pugē, ti mam be yāmb pugē wã. Bɪ bāmb me lebg yembr tōnd pugē, ti dūni nebã na tē ti yaa yāmb n tum maam.
- 22 La mam kōo bāmb ziir ning yāmb sēn kō maamā, ti bāmb na lebg yembr wa tōnd sēn ya yembrā,
- 23 ti mam be bāmb pugē, ti yāmb be mam pugē, ti b na lebg yembr fast, la ti dūni neb na bāng ti yaa yāmb n tum maam, la ti yāmb nonga bāmb wa yāmb sēn nong maamā.
- 24 M ba, mam datame ti neb nins yāmb sēn kō maamā me na zīnd ne maam zīg ning mam sēn be, ti b na get mam ziirã, ziir ning yāmb sēn kō maam, yāmb sēn nong maam hal sēn deng dūni yēbgrã yīnga.
- 25 M ba sēn ya turga, dūni neb ka bāng yāmb ye, la maam yē, mam bānga yāmba, la nin-bāmba bāngame ti yaa yāmb n tum maam.
- 26 Mam kitame ti b bāng yāmb yuurã, la mam na n kitame ti b bāng-a, ti nonglem ning yāmb sēn nong maamā na zīnd bāmb puuse, la ti mam na zīnd bāmb puuse.

Zã 18

B yōka a Zezi

- 1 A Zezi sēn gom woto n sa, b yii ne b karen-biisã n kēng Sedrō kuul-bilã ruund a to wã. Zēed zīg n be be, la a Zezi kēe be ne b karen-biisã.

- 2 A Zudas, soab ning sën da zãmbd-a bãmb n na n yõk n kõ wã rag n mii zĩ-kãng sõama, ti bõe, a Zezi ne b karen-biisã dag n tigma taab be naoor wusgo.
- 3 Dẽ, a Zudas peega sodaas sulli, ne gãudbã maan-kvudbã kãsem-dãmbã ne Fariisẽ-dãmbã sën tumã, ti b zãad bug-vilemse, la fitil-dãmba, la zab-teedo, n këng zĩgẽ wã.
- 4 A Zezi sën mi bũmb nins fãa sën na n paam bãmbã, b kolga nebã n yeel-b yaa: Yãmb baooda ãnna?
- 5 La b leoka bãmb ti yaa Nazaret Zezi wã. La a Zezi yeel-b lame yaa: Yaa maam! A Zudas, soab ning sën yõkd bãmb n na n kõ wã dag n bee ne nebã.
- 6 Wakat ning a Zezi sën yeel tu: Yaa maamã, nebã tarame n lvi tẽnga.
- 7 A Zezi leb n sok-b lame yaa: ãnna la yãmb baooda? La b yeelame ti yaa Nazaret Zezi wã.
- 8 A Zezi leokame n yeele: Mam yeela yãmb ti yaa maam. Dẽ, sã n yaa maam la yãmb baooda, bi y bas nin-kãensã ti b looge.
- 9 Yaa sën na yil ti bãmb sën dag n yeelã pidsi: Neb nins yãmb sën kõ maamã, ned baa a yen ka menem ye.
- 10 A Piyeer dag n tara zabr svuga, la a wõog-a lame n ke maan-kvud kãsmã tumtumnd n fiuug a ritg tvbre. Tumtumndã yvur la a Malkus.
- 11 A Zezi yeela a Piyeer yaa: Lebs f zabr svugã a wvugẽ. Mam ka na n yũ bõn-yũudl ning m ba sën kõ maamã laa?

B waa ne a Zezi a Ann ne a Kayif taoore

- 12 Dẽ, sodaasã sull ne b sodaas naabã, la Zuif-rãmbã gãudbã yõka a Zezi n sẽbe.
- 13 B deng n talla bãmb n këng a Ann yiri, bala, yẽ dag n yaa a Kayif sën ya maan-kvud kãsem yvum kãngã rẽemba.
- 14 Yaa a Kayif n dag n sagl Zuif-rãmbã ti ned a yen tãa sã n ki soolmã nebã yĩng n são wã.

Maan-kvud kãsmã taoore

- 15 Mik t'a Sumo Piyeer ne a Zezi karen-biig a to dag n pvгда a Zezi. Maan-kvud kãsmã dag n mii karen-bi-kãnga, la karen-biiga tũu a Zezi n kẽ maan-kvud kãsmã zakẽ,
- 16 la a Piyeer paa yunga, zag-noorã sɛɛga. Karen-biig a to wã maan-kvud kãsmã sën mi wã yiime n gom ne pag ning sën gãud zakã noorã, n kit t'a Piyeer kẽ.
- 17 Dẽ, tumtumnd poakã, zag-no-gũudã yeela a Piyeer yaa: Fo ka rao-kãngã karen-biig a yen sɪda? La a Piyeer yeelame ti yẽ ka bãmb karen-biig ye.
- 18 Tumtumdbã ne gãudbã dag n yasa be. La waood yĩnga, b dag n yõgna saal bugum n wootẽ. A Piyeer me dag n bee ne bãmb n woot bugmã.

19 Maan-kvvd kãsmã soka a Zezi b karen-biisã yelle, la bũmb nins b sãn zãmsd nebã yelle.

20 A Zezi leoka yẽnda n yeele: Mam goma nebã fãa taoor wakat fãa, mam zãmsa nebã karen-dooḡẽ la wẽnd-dooḡẽ wã, zĩig ning Zuif-rãmbã sãn tigimd taabã, la mam ka soos n gom baa fi.

21 Bõe ti fo sokd maam? Sok neb nins sãn wum-b maamã bũmb nins mam sãn gomã. Ad mam mii bũmb nins fãa mam sãn gomã.

22 A Zezi sãn gom woto wã, gũud a yen sãn dag n be be wẽe a Zezi pek n yeele: Yaa woto la fo leokd maan-kvvd kãsmã?

23 A Zezi leoka yẽnda n yeele: Mam goamã sã n ka yɪ sõama, wilg a sãn ka sõama zĩig ninga. La mam sã n goma sõama, bõe ti f wẽed-ma?

24 Dẽ, a Ann kitame ti b tall a Zezi b sãn sẽbã n kẽng maan-kvvd a Kayif yiri.

A Pɪyɛɛr kusame t'a ka mi a Zezi ye

25 A Simo Pɪyɛɛr dag n bee be n woot bugum. Ned n yeel-a yaa: Fo me ka bãmb karen-biiga? A kusame n yeel yaa: Mam ka bãmb karen-biig ye.

26 Maan-kvvd kãsmã tũmtũmd a yembre, sãn ya rogem ne ned ning a Pɪyɛɛr sãn dag n ke a tvbr n fiugã yeelame yaa: Mam ka yã foom zẽedã zĩigẽ ne bãmb sɪda?

27 A Pɪyɛɛr leb n kusame. La wakat kãng bala, no-raoog kelmame.

A Zezi bee a Pilat taore

28 B yii ne a Zezi a Kayif zakẽ wã n tall-b n kẽng guverneerã zakẽ. Dag n yaa yibeogo. Bãmb mensã ka kẽ zakẽ wã ye, sãn na yul n da rẽgem b mense, n paam n dɪ zvvg-n-bas kibsã.

29 Dẽ, a Pilat yiime n wa nebã nengẽ n yeel-ba: Bõe rõadg la yãmb tar ne rao-kãngã?

30 B leokame n yeele: A sã n dag n ka maanẽ wẽnga, tõnd dag n kõn tall-a n wa n kõ yãmb ye.

31 Dẽ, a Pilat yeel-b lame yaa: Bɪ yãmb mensã deeg-a n bu a buvdã wa sãn zems yãmb tõogã. Zuif-rãmbã yeela a Pilat ti bãmb ka tar noor ti kv ned ye.

32 Yaa sãn na yul la gomd ning a Zezi sãn gom n na n wilg kũum ning buud bãmb sãn na n ki wã pidsi.

33 A Pilat kõe a zakẽ wã n bool a Zezi n yeel-ba: Yaa yãmb la Zuif-rãmbã dĩma?

34 A Zezi leokame n yeele: Yãmb meng n tags a woto n sokdẽ bii, bɪ yaa neb a taab n gom mam yell a woto?

35 A Pilat leokame n yeele: Dẽ yĩnga, mam yaa Zuif laa? Fo soolmã neb ne maan-kvvd bã kãsem-dãmbã n tall foom n wa n kõ maam. Bõe la f maan-yã?

36 A Zezi leokame n yeele: Mam soolmã ka dũni ka rënd ye. Mam soolmã sã n dag n yaẽ dũni ka rëndã, mam tumtumdbã dag n na zab n sõng maam, ti b ra yõk maam n kõ Zuif-rãmbã ye. La moasã, mam soolmã ka tẽng zug ka rënd ye.

37 A Pilat yeelame: Dënd fo yaa dĩm wε? A Zezi leokame n yeele: Ya wa yãmb sẽn yeelã, mam yaa rĩma. Ad bũmb ning yĩng mam sẽn dogã, la bũmb ning yĩng mam sẽn wa dũni wã: Yaa ti kĩs sɪdã kaseto. Ned ning fãa sɪd sẽn so kelgda mam koεεga.

38 A Pilat sokame yaa: Sɪd yaa bõe?

B kaoo a Zezi buud n yeel ti b tog n kiime

A Pilat sẽn gom woto n sa, a leb n yiime n kẽng Zuif-rãmbã nengẽ n yeel-b yaa: Mam ka yã baa fi rao wã nengẽ sẽn sekd ti b kao a buud n yeel t'a zemsa kũum ye.

39 La yãmb tara mining sẽn yaa ti mam yiis bi-bεεg a yembr y zuyg-n-basã kibs wakat n base. Yãmb datame ti mam bas Zuif-rãmbã rĩmã y yĩnga?

40 Nebã leb n kaasame n yeele: Ayo! Da bas-y yẽ ye, bas-y-yã a Barabas. A Barabas yaool n dag n yu fãada.

Zã 19

1 Dẽ, a Pilat kitame ti b tall a Zezi n ti pãb-b ne kalwaase.

2 Sodaasã wuga maanf ne gõos n fõgen a Zezi zugu, la b yeelg bãmb ne fu-bed miuugu,

3 n yaool n kolg bãmb n yetẽ yaa: Zuif-rãmbã dĩma, tõnd puvvsa yãmba. La b dag n laanda bãmb pegse. Gõos maanfo (19.2)

4 A Pilate leb n yiime n yeel Zuif-rãmbã yaa: Ad-y, mam yiisda rao wã yunga, ti yãmb na bãng ti mam ka yã bũmb baa a yembr ne-a sẽn sekd m na yeel t'a toga kuvv ye.

5 Dẽ, a Zezi yii yung ne gõos maanfã, la fu-bed-miuugã, la a Pilat yeela nebã yaa: Ad daowã!

6 Maan-kuvvdbã kãsem-dãmbã ne gũudbã sẽn yã a Zezi, b kaasame n yeele: Ka-a da-puk zugu! Ka-a da-puk zugu. A Pilat yeel-b lame yaa: Deeg-y-yã-a n ka-a y toore, bala, mam ka yã bũmb ne-a sẽn sek m na yeel t'a toga kuvv ye.

7 Zuif-rãmbã leoka a Pilat n yeele: Tõnd tara tõogo, la ne tõogã, a segda kuvvbo, ti bõe, a maana a meng Wẽnnaam Bi-ribla.

8 A Pilat sẽn wvm gom-kãnga, a rabeemã paasame.

9 A leb n kõe zakẽ wã n sok a Zezi ti b yaa ye neda? La a Zezi ka leok-a ye. Dẽ, a Pilat yeela bãmb yaa:

10 Maam la fo sĩnd n ka gomd-ne? Fo ka mi ti mam tara noor ti kit ti b bas foom, la m tar noor ti kit ti b ka foom da-puk zug laa?

11 A Zezi leokame n yeele: Sã n ka noorã sën yi yĩngrã, yãmb da ka tarë noor ti maan maam baa fi. Rënda n kit ti ned ning sën tall maam n wa n kō yãmbã yel-wënd yud yãmb dëndã.

12 Sën sung ne wakat kãnga, a Pilat baome n na n bas a Zezi. La Zuif-rãmbã kaasame n yeele: Yãmb sã n bas rao wã, rënd yãmb ka Sezaar zoa ye. Ned ning fãa sën maand a meng rĩm wilgdame t'a kisa Sezaar.

13 A Pilat sën wum gom-kãensã, a talla a Zezi n yi yunga, n zĩnd buudã zĩgë, b sën boond ti kug sën gãneg zĩiga, la Gabata ne hebre goama.

14 Dag n yaa zvuug-n-basã kibs seglg daare, sën kolg wĩnto-svka. A Pilat yeela Zuif-rãmbã yaa: Ad-y y rĩma!

15 La b kaasame n yeele: Kũ-y-yã-a! Kũ-y-yã-a! Ka-y-yã-a da-pĩk zugu! A Pilat yeel-b lame yaa: M ka y dĩmã da-pĩk zugu? Maan-kvũdbã kãsem-dãmb leokame n yeele: Tõnd ka tar dĩm a to, ti ka Sezaar ye.

16 Dë, a Pilat kō-b-la a Zezi ti b ti ka da-pĩk zugu. Dë, b deega a Zezi n tall n looge.

B kaa a Zezi da-pĩk zugu

17 A Zezi tvka b ra-pĩkã n yi tẽngã, n tees zĩig sën boond ti zu-wang zĩiga, la Golgota ne hebre goama.

18 Yaa be la b ka a Zezi ne neb a yĩib a taaba, da-pĩgs zutu, a yen goabga la a yen dutgo, t'a Zezi be svka.

19 A Pilat gulsa da-peok zug n tabl da-pĩkã. A gulsa be tu: Nazaret dao a Zezi, Zuif-rãmbã dĩma.

20 Zuif-rãmbã wusg karma gulsmã, ti bõe, zĩig ning b sën ka a Zezi da-pĩk zugã pëe ne tẽngã. B dag n gulsa gomdã ne Hebre, la Latë, la Gerik.

21 Maan-kvũdbã kãsem-dãmbã yeela a Pilat yaa: Da guls-y ti Zuif-rãmbã dĩm ye, guls-y t'a yeelame t'a yaa Zuif-rãmbã dĩma.

22 A Pilat leokame n yeele: Bũmb ning mam sën gulse, mam gulsame.

23 Sodaasã sën ka a Zezi n sa, b wvka bãmb futã n pvũ zĩis a naase, ti sodaag fãa dik pvur a yembre. B rĩka a Zezi fu-wokã me. A ka tar sënsem ye, yaa peen yend bala, yĩngr ti ta tẽngre. B goma ne taab n yeele:

24 Wa-y ti d da pãrs fuugã ye. D maan bãnde, ti bãndã wilg ned ning sën na n soog-a fuugã. Yu woto ti Wẽnnaam guls-sõngã pidsi. A yeelame: B pvu mam futã ne taaba, la b maana bãnd mam fu-wokã yĩnga. Ad bũmb ning sodaasã sën maanã.

25 A Zezi ma wã ne a ma-bi-poaka, a Kolopas pag a Maari ne a Maari Madelen dag n yesa da-pĩkã sëegë.

26 A Zezi sën yã b ma wã, la karen-biig ning bãmb sën nongã, t'a yes b ma wã sëegë, b yeela b ma yaa: Paga, ad f bi-ribla.

27 La b yeela karen-biigã yaa: Ad f ma. La sên sung ne wakat kãnga, karen-biigã deega a Zezi ma wã a zakê.

28 Rê poore, a Zezi sên mi ti bũmb fãa zoe n maan n saame wã, b yeelame ti ko-yũud n tar bãmba, ti Wẽnnaam guls-sõngã pidsi.

29 Laok n dag n dug be n pid ne divê miisga. B rika neodg n los divê miisgê wã, n vil kãnkãre, n zêk n tees a Zezi noorã.

30 La a Zezi sên fõos divê miisgã n sa, b yeelame yaa: Bũmb fãa maan n saame. La b sulga b zugu, la b kiime.

B kōsa a Zezi lugre

31 Dag n yaa vuug-n-basã kibs seglg daare. La Zuif-rãmbã sên ka rat n bas nebã ti b pa ra-pıgsã zut bãmb vuug daarã yĩnga, "Vuug da-kãng dag n yaa da-kãsenga," b kosa a Pilat t'a kut ti b kao b gey wã la b sigs-ba.

32 Dê, sodaasã waame, n kao pipi ned ning sên dag n ka da-pık zug a Zezi seegê wã gey, la b kao ned a to wã me geya.

33 B sên ta a Zezi, n mik ti b zoe n kiime wã, b ka kao bãmb geyã ye.

34 La sodaag a yembr kōsa bãmb lugr ne kãnde, la tao-tao bala, koom ne zum n yi be.

35 Ned ning sên yã bõn-kãngã kusa a kaseto, la a kasetã yaa sıda. La a miime t'a togsa sıda, ti yãmb me na tẽ.

36 Yu woto ti Wẽnnaam guls-sõngã pidsi. A yeelame yaa: Bãmb kōbr baa a yembr ka na n kaoog ye.

37 Wẽnnaam guls-sõngã yeela zĩig a to yaa: Bãmb na n gesa ned ning bãmb sên kōsã.

A Zezi mumbu

38 Rê poore, Arimate dao a Zozef sên dag n soos n ya a Zezi karen-biiga, a sên zoet Zuif-rãmbã yĩngã kosa a Pilat noor n na n duk a Zezi kũumã. La a Pilat kō-a-la noore. Dê, a waa n sika kũumã n tall n looge.

39 A Nikodem, sên dag n wa-a a Zezi nengê ne yungã me talla miir ne alowes sên kalem taaba, sên tar yũ-noogo, sên tat kulo pis-naas la a nu n wa.

40 Dê, b dıka a Zezi kũuma, n ning-a bõn-yũugã, n vil ne peela, wa sên zems Zuif-rãmbã sên minim n mumd kũum to-to wã.

41 La tus zĩig n dag n be zĩig ning b sên ka a Zezi da-pıkã zugã, la zĩigã pugê, yao-paall n dag n be be b sên da nan ka mum ned a pugê ye.

42 Yu be la b gãneg a Zezi kũumã, Zuif-rãmbã seglg yĩnga, ti bõe, yaoogã dag n pẽeme.

Zã 20

A Zezi vuugre

- 1 Dimaasã daar yibeoog pĩnda, a Maari Madelen kēnga yaoogē wã, rē ti zīgã ket n yaa libsgu. La a mikame ti b bilga kugrã n bas yaoogã.
- 2 Yē zoeme n ti yãnd a Sumo Pɩyɛɛr ne karen-biig a to wã a Zezi sēn dag n nongã, n yeel-b ti yaa: B yiisa Zu-soabã yaoogē wã, la tōnd ka mi b sēn ti bīng-b zīg ning ye.
- 3 A Pɩyɛɛr ne karen-biig a to wã yiime n na n kēng yaoogē wã.
- 4 Bãmb b yībã ra zoetame, la karen-biig a to wã zoe tao-tao n yug a Pɩyɛɛr, n deng-a n ta yaoogē wã.
- 5 A sulgame n gese, n yã pɛelã sēn be be wã, la a yaool n ka kē ye.
- 6 A Sumo Pɩyɛɛr sēn dag n pɔgd yē wã taame. A kēe yaoogē wã, n mik ti pɛelã bee be.
- 7 Peend ning b sēn dag n lud a Zezi zug ne-wã me dag n bee be, la a ka naag ne a taabã ye, la b gil-a lame n dɔgl toor.
- 8 Dē, karen-biig a to wã, sēn deng-a n ta wã me kēe yaoogē wã n yã bũmb nins sēn be be wã, la a tēeme.
- 9 Bala, a dag n nan ka wum Wēnnaam guls-sōngã sēn yet t'a Zezi tog n vɔvɔgame wã vōor ye.
- 10 La karen-biisã lebg n kuila b yiya.

A Zezi puka b meng ne a Maari Madelen

- 11 A Maari yaool n dag n yasa yung yaoogã sɛɛgē n yãbda. A yãbdame, la a sulgame n na n ges yaoogã pɔgē,
- 12 la a yãa malegs a yīb sēn yer fu-peelse, n zī zīg ning b sēn dag n gāneg a Zezi wã. A yen dag n zī zugã zīgē, t'a yen zī nao wã zīgē.
- 13 Malegsã yeela pagã yaa: Paga, yaa wãn ti fo yãbda? La a leokame ti yaa b sēn duk a Zu-soabã t'a ka mi b sēn ning-b zīg ningã yīnga.
- 14 Pagã sēn gomd a woto wã, a wēnɛgame n yãnd a Zezi sēn yes yīngri, la a dag n ka mi ti yaa bãmb ye.
- 15 A Zezi yeel-a lame yaa: Paga, bōe ti fo yãbda? ãnna la fo baooda? La pagã sēn tēed ti yaa tusã soab la sēn gomd ne yē wã, a yeelame yaa: M kēema, sã n yaa yãmb n duk-b bi y togs maam yãmb sēn bīng-b zīg ning ti m na ti rik-ba.
- 16 A Zezi yeel-a lame yaa: Maari! A Maari wēnemɛdame n yeel ne hebre goam ti rabuni, sēn dat n togs ti karen-saamba.
- 17 A Zezi yeel-a lame yaa: Ra sus-m ye. Mam nan ka ru m ba nengē ye. Kēng m ba-biisã nengē n ti yeel-b ti mam dɔvda m ba sēn ya yãmb ba wã nengē, mam Wēnnaam sēn ya yãmb Wēnnaamã nengē.
- 18 A Maari Madelen waa n togsa karen-biisã t'a yãnda Zu-soabã, la ti b yeela yēnda bōn-kāense.

A Zezi puka b meng ne b karen-biisã

- 19 Da-kãng sën ya dimaas daarã yungo, doog ning a Zezi karen-biisã sën dag n be wã noy dag n pagame, bãmb sën zoet Zuif-rãmbã yïnga. A Zezi waame n yals bãmb suk n yeel-b yaa: Bɪ laafi zïnd ne yãmba!
- 20 A Zezi sën yeel woto, b wilga b karen-biisã b nusã ne b lɔgrã. Karen-biisã sën yãnd Zu-soabã, b kidmame.
- 21 A Zezi leb n yeel-b lame yaa: Bɪ laafi zïnd ne yãmba! Mam me tumda yãmb wa m ba sën tum maamã.
- 22 Gom-kãens zugẽ, a Zezi fɔusa bãmb zug n yeel-ba: Reeg-y Sug-sõngo.
- 23 Neb nins yãmb sën na n kô sugrã na n paama sugri, la neb nins yãmb sën na tōdg sugrã kōn paam sugr ye.

A Toma ka-tēbo

- 24 Karen-biisã piig la a yiibã ned a yembre, a Toma b sën boond tɪ Didimã dag n ka be ne a taabã wakat ning a Zezi sën wa wã ye.
- 25 Dẽ, karen-biis a taabã yeela yēnda yaa: Tōnd yānda Zu-soabã! La a yeela bãmb yaa: Mam sã n ka yānd kutã bãn b nusẽ wã, mam sã n ka tum m nug-bil kutã bogdẽ wã, la m sã n ka tum m nug bãmb lɔgrẽ wã, mam kōn tol n tẽ ye.
- 26 Rasem a nii rē zugẽ, a Zezi karen-biisã da leb n tigma taab roogẽ wã, la a Toma dag n bee ne bãmba. Kɔulemsã dag n pagame, la a Zezi waa n yalsa bãmb suk n yeel-b yaa: Bɪ laafi zïnd ne yãmba!
- 27 La b yeela a Toma yaa: Tēeg f nug-bilã ka. Ges mam nusã. Tēeg f nugã n tum mam lɔgrẽ wã me, la f tẽ n da yɪ ka-tēeb soab ye.
- 28 A Toma leoka bãmb n yeele: Mam Zu-soaba la mam Wēnaam!
- 29 A Zezi yeela yēnda yaa: Yaa fo sën yã maamã yïng la fo tēeda. Bark bee neb nins sën ka yã n yaool n tēedã zutu.

Bũmb ning sën kit tɪ b guls sebrã

- 30 Bõn-bãn wɔsg a taab la a Zezi maan b karen-biisã taoor tɪ ka guls seb-kãngã pugẽ ye.
- 31 La bãmbã sën gulsã, yaa tɪ yãmb na tẽ t'a Zezi yaa Kirist, Wēnaam Bi-ribla, la tɪ yãmb na paam vum bãmb yɔvrã yïnga, yãmb sën tẽ wã yïnga.

Zã 21

A Zezi puka b meng ne b karen-biis a yopoe

- 1 Rē zugẽ, a Zezi puka b meng ne karen-biisã Tiberyaad ko-kāsengã noore. Ad b sën puk b meng to-to:

- 2 A Zezi karen-biisã rag n bee ne taaba: A Sumo Pɩyɛɛr ne a Toma b sɛn boond ti Didim, la a Natanayel sɛn yit Galile Kana wã, la a Zebde kom-dibli wã ne a Zezi karen-biis a taab a yiibu.
- 3 A Sumo Pɩyɛɛr yeelame t'a na n ti yõga zĩma, la neb a taabã yeel-a lame ti bãmb me na n tũu yẽnda. B yiime n ti kɛ koom koglgõ. B ka yõk fi yvɛn-kãng ye.
- 4 Yibeoog sɛn ta, a Zezi dag n bee kvul-koakẽ wã, la karen-biisã dag n ka mi ti yaa a Zezi ye.
- 5 A Zezi yeel-b lame yaa: M kamba, yãmb ka tar sɛn na rɩ laa? B leoka a Zezi ti ayo.
- 6 A Zezi yeel-b lame yaa: Lob-y zĩm-gãmbɾã koglgã rutgo, la y na paame. Dẽ, b loba zĩm-gãmbɾã, la b dag n ka le tõe n tak-a ye, zĩmã waooglem yĩnga.
- 7 Dẽ, karen-biig ning a Zezi sɛn dag n nongã yeela a Pɩyɛɛr yaa: Yaa Zu-soabã! A Sumo sɛn wum ti yaa Zu-soaba yee, la a yeelg a fuugu, bala, a dag n yaa beelle, la a yik n lvi koomẽ wã.
- 8 Karen-biis a taabã tae zĩm-gãmbɾã sɛn pid ne zĩmã ne koom-koglgã n wa, bala, b ne tẽngã dag n ka yud nao-yakem koabg la pis-nu ye.
- 9 Bãmb sɛn yi koomẽ wã n ta tẽnga, bãmb yãa bug-saal sɛn wit ti zĩm be a zugu, n paas buri.
- 10 A Zezi yeel-b lame ti b wa ne zĩmã b sɛn yõg paalmã.
- 11 A Sumo Pɩyɛɛr kɛe koom-koglgẽ wã n vuug zĩm-gãmbɾã n yiisi, la a dag n pida ne zĩm-bed koabg la pis-nu la a tãabo. La baa ne zĩmã sɛn dag n waoog a woto wã, zĩm-gãmbɾã ka kɛeg ye.
- 12 A Zezi yeel-b lame: Wa n dt-y-yã. La karen-biisã ned baa a yen ka saag n sok-b bãmb sɛn yaa a soab ye, bala, b dag n miime ti yaa Zu-soabã.
- 13 A Zezi kolgame n dik burã n kõ-ba, la b kõ-b zĩmã me.
- 14 A Zezi sɛn vuug n yi kũum sokã tɛka, naoor a tãab moasã la b puk b meng ne b karen-biisã.

A Zezi ne a Pɩyɛɛre

- 15 Bãmb sɛn dt n sa, a Zezi yeela a Sumo Pɩyɛɛr yaa: A Zonaas biig a Sumo, dẽ yĩnga fo nonga maam n yud bãmbã sɛn nong maamã? A leoka bãmb yaa: N-ye, Zu-soaba! Yãmb miime ti mam nonga yãmba. A Zezi yeel-a lame yaa: Ges mam pe-bi wã yelle.
- 16 B leb n yeel-a-la naoor a yiib soab yaa: A Zonaas biig a Sumo, dẽ yĩnga, fo nonga maam? A Pɩyɛɛr leoka bãmb n yeele: N-ye, Zu-soaba! Yãmb mi ti mam nonga yãmba. A Zezi yeel-a lame yaa: Yɩ mam piisã pe-kuma.
- 17 B yeela yẽnda naoor a tãab soab yaa: A Zonaas biig a Sumo, dẽ yĩnga fo nonga maam? A Pɩyɛɛr sũur sãamame, a Zezi sɛn sok yẽnda naoor a tãab moasã ti rɛnda

yīnga yē nonga bāmbā yīnga. La a leoka bāmb n yeele: Zu-soaba, yāmb mii būmb fāa. Yāmb miime ti mam nonga yāmba. A Zezi yeel-a lame yaa: Ges m piisā yelle.

18 Sɪd-sɪdā, mam yeta foom ti fo sēn dag n ya bi-bugā, fo dag n sēbgda f sēeg sēbdga, n dabd f sēn datē. La fo sā n wa n kuvle, fo na n zēka f bāgdo, ti ned a to sēb foom f sēbdgā, n tall foom n kēng f sēn ka ratē ye.

19 A Zezi goma a woto n na n wilg kūum ning buud a Pɪyɛɛr sēn na n ki n kō Wēnnaam waoogrā. A Zezi sēn gom a woto n sa, b yeel-a lame yaa: Wa n tū maam!

A Zezi ne b karen-bi-nongre

20 A Pɪyɛɛr wēnegrā n yā karen-biig ning a Zezi sēn nongā t'a wat bāmb nengē. Yaa soab kāng n kull a Zezi yāoogē dubā wakat n sok bāmb ti: Zu-soaba, yaa ānna n na n zāmb yāmb n yōk n kō wā?

21 A Pɪyɛɛr sēn yā yē, a soka a Zezi yaa: Zu-soaba, la bōe n na n paam rao-kāngā?

22 A Zezi yeel-a lame yaa: Mam sā n dat t'a vumnd hal ti mam wa, bug n pak foom? Fo yē ye n wa n tū maam.

23 Gom-kāng zugē, gomd n saag ba-biisā svk n yetē ti karen-bi-kāng ka na n ki ye. A Zezi yaool n ka yeel t'a ka na n ki ye. B yeelame ti bāmb sā n dat t'a vumnd hal ti bāmb wa, bug n pak a Pɪyɛɛre?

24 Yaa karen-bi-kāng n kit bōn-kāens kaseto, la a gvls-ba. La tōnd miime t'a kasetā yaa sɪda.

25 A Zezi maana būmb wvsg a taaba. Ned sā n dag n na n gvlsē yela fāa yembr-yembre, mam ka tēed ti dūni meng dag n na tōog n deegē sebā b sēn na n gvlsā ye.

Tuuma

Tuuma 1

A Zezi kāaba tēn-tumdbā Wēnnaam Sug-sōngo

- 1 Teofill, mam dēnem sebrā pugē, mam wilga būmb nins fāa a Zezi sēn sung n maan la b zāms nebā,
- 2 hal ti ta daar ning bāmb sēn zēk n kēng arzāna. Sēn deng a Zezi sēn na n zēke, b kōo b tōodā tēn-tumdb nins bāmb sēn tūusā, ne Sug-sōng pānga.
- 3 A Zezi namsgā zugē, b maana būmb wvsg n na n wilg b karen-biisā ti b vume. A Zezi puka b meng ne tēn-tumdbā rasem pis-naase, n gom ne bāmb Wēnnaam soolmā yelle.
- 4 Daar a yembre, a Zezi da zī ne tēn-tumdbā n ditē, la b yeel-b lame yaa: Da zāag-y ne Zeruzalem ye. Pa-y be n gū būmb ning m ba sēn da kāabā, kūun ning mam sēn da gom ne yāmb a yellā.
- 5 Bala, a Zā ra lisa nebā koomē. La yāmba, rasem bilf sā n paase, yāmb na n paama lisg Sug-sōng pugē.

A Zezi zēkre

- 6 La tēn-tumdbā sēn da tigim taabā soka a Zezi yaa: Zu-soaba, yaa moasā la y na n deeg Israyel soolmā n lebs-ba?
- 7 A Zezi leok-b lame yaa: Ka be ne yāmb ti bāng wakate la sasa ning m ba sēn yāk ne noor ning b sēn tarā ye.
- 8 La Sug-sōng sā n wa yāmb zutu, y na n deega pānga, la yāmb na n yu mam kaset dāmb Zeruzalem, la Zude soolmā fāa, la Samari, la hal ti ta dūni tek fāa.
- 9 A Zezi sēn gom a woto n se, b zēkame ti nebā get-ba. La sawadg lilla a Zezi ti nebā ka le ne-b ye.
- 10 La bāmb sēn da ket n get yīngr wakat ning a Zezi sēn zēkdā, haya! Raop a yiib sēn yer fu-peels waa n yalsa bāmb sēegē
- 11 n yeel-b yaa: Galile neba, yaa bōe ti y yas n get yīngri? Zezi kāngā Wēnnaam sēn zēk ti b yi yāmb suk to-to n kēng arzān ti yāmb yā wā, b na n lebg n waa a woto bala.

B yāka ned t'a led a Zudaas zīgē

- 12 Dē, tēn-tumdba yii tāng ning sēn boond ti Oliiv tus tāngā n sig n leb Zeruzalem. Tāngā zārem ne Zeruzalem zemsa vuvsg daar kēnd bala.
- 13 La bāmb sēn ta Zeruzalem, b ruv yīngr doogā, zīg ning bāmb sēn minim n sigdā. Dag n yaa a Pıyeer ne a Zā la a Zak la a André la a Filip la a Toma la a Bartelemi la a Matye la a Alfe biig a Zak la a Sumo sēn ya Zelot ne a Zak biig a Zuud.

- 14 Bāmb fāa lagma taab ne yam a yembr n kēngd taoor n puvsd daar fāa, ne pagbā, la a Zezi ma a Maari ne a Zezi ma-biisā.
- 15 Badaare, a Pɥɛɛr yika a ba-biis a taabā svka, la b sōorā da taa neb koabg la pisi, n yeel yaa:
- 16 M saam-biisi, ra yaa tle ti būmb ning Sug-sōng sēn da gom ne a Daviid noor ti b gvls gvls-sōamyā pvsē, n deng n togs t'a Zudaas na n lvu neb taoor ti b wa n yōk a Zezi wā paam pidsgu.
- 17 A Zudaas ra yaa tōnd sullā ned a yen, la a ra paama a puvr ne tōnd tūmdā.
- 18 La rao-kāng rika ligd ning a sēn paam a yel-wēndā poorē wā n da puvgo, la a lvume t'a zugā reng taore, t'a pugā pusg t'a yāadā yvlvm.
- 19 La Zeruzalem tēngā neba fāa wuma bōn-kānga. Rē n kit ti b pvd puvgā yuvr ne b buudā goam ti "Hakeldama" sēn dat n togs ti zum puvgo.
- 20 Mik b gvlsa yun-sōamyā sebr pugē n yeel yaa: Bɪ a yirā lebg raboogo, ti ned ra zīnd be ye. La ti ned a to reeg yē tūmdā.
- 21-22 Rē wā, ti d gēes neb nins sēn zīnd-b ne tōnd wakat ning Zu-soab a Zezi sēn dag n tar tōnd n kēnd la b watē, sēn sung ne wakat ning a Zā sēn lis bāmbā n tāag daar ning Wēnnaam sēn zēk bāmb n bas tōndā svka, n yāk ned a yembr t'a naag tōnd n kis a Zezi vuvgrā kaseto.
- 23 Bāmb wilga neb a yiibu: A Zozef b sēn boond t'a Barsabas la b boondē me t'a Zustus ne a Matyaas.
- 24 Dē, bāmb fāa puvsa a woto: Zu-soaba, yāmb sēn mi neba fāa sūyā, wilg-y ned ning yāmb sēn yāk bāmb b yiibā svka,
- 25 t'a kē tūmdā pugē, n yɪ tēn-tūmd n led a Zudaas zīgē, t'a basame n kēng zīg ning sēn segd ne-a.
- 26 Bāmb maana bānde n na n yāk ned a yembre, la bāndā yōka a Matyaas. La yē naaga tēn-tūmdb piig la a yembrā sullē.

Tuuma 2

Sug-sōng waoongo

- 1 Pāntekotā daar sēn ta, bāmb fāa ra tigma taab zīg a yembre.
- 2 La tao-tao bala, burg sēn wēnd sob-kāseng sēn fugd burg yii arzān n wa n pid roog ning pug bāmb sēn da zī wā.
- 3 La bāmb yāa būmb sēn wēnd wa zelma, n ya wa bug-witim, n welg taab n sig ned kam fāa zugu.
- 4 Bāmb fāa pida ne Sug-sōngo. La b singame n gom gom-zēn wa sēn zems Sugā sēn kō-b ti b goma.

- 5 Mik ti Zuif-rāmb sēn sakd tēebā sōama, sēn yi soolem nins fāa sēn be dūniyā tekā, n wa n be Zeruzalem.
- 6 Burgā sēn maanā, neb kuvng wvsg tigma taaba. La bāmb fāa yeesa wvsgo, ned kam fāa sēn da wvmd tēedbā sēn gomd ne yē meng goama yīnga.
- 7 La a linga bāmb ti b yeēs n yetē yaa: Nin-kāensa fāa sēn gomdā, b ka Galile neb we?
- 8 La yu a wān ti tōnd ned kam fāa wvmd bāmb sēn gomd tōnd mens goam d sēn dog ne a wā?
- 9 Neb sēn yit Part la Meed ne Elam dāmba, ne neb nins sēn yi Mezopotami la Zude la Kapados la Pō ne Azi soolem,
- 10 la Firzi la Pamfili ne Ezipt la Libi soolem toadgā sēn pē Siren.
- 11 La neb nins sēn yi Rom n ya Zuif-rāmba la bu-zēms sēn sakd Zuif-rāmba kaorengo, la Keret neba ne Arabi neb bee tōnd svka. La baoosgo tōnd wvmda b sēn gomd Wēnnaam tvvm kāsmsā ne tōnd mens goama!
- 12 Bāmb fāa yeesame n da ka mi b sēn na tags ti būmb ning ye. La b goma ne taab n yeel ti bōn-kāngā vōor yaa bōe.
- 13 La neb a taab ra yaanda tēedbā n yetē ti b yūu rā-toose n tige.

A Pɥɛɛr koe-mooneg Pāntekotā daare

- 14 Dē, a Pɥɛɛr yika yīngr ne neb piig la a yembrā n zēk a koεεg n gom ne neb kuvngā a woto: Yāmb Zuif-rāmba, la yāmb fāa sēn be-b Zeruzalem, bāng-y bōn-kānga la y kelg mam goama neere.
- 15 Nin-kāensā ka yū rāam wala yāmb sēn tēedā ye. Bala, nan ket n yaa yibeoogo, wakat a we bala.
- 16 La yaa būmb ning Wēnnaam no-rēes a Zowel sēn da togsā:
- 17 "Wēnnaam yeelame yaa: Yaoleem wakate, mam na n pudga m Sugā ninsaalbā buud fāa zutu. Yāmb kom-dibli la y kom-pugli na n togsa bāngr goama. Yāmb kom-bus na n yāa vēnegre, la yāmb nin-kēemb na n paama zāmsdo.
- 18 N ye! Ra-kāens daare, mam na n pudga m Sugā m tvmtvmd-raopa la m tvmtvmd-pogs zutu, la b na n togsa bāngr goama.
- 19 Mam na n maana bōn-yeesds yīngri, saasē, la bōn-bān dūniyā zugu, zum, la bugum, la bug-zōos na n zīndame.
- 20 Wīndgā na n lebga lik bida, la kiuugā na n lebga wa zum, ti Zu-soabā daarā sēn ya ra-kāseng la sēn be ziiṛā yaool n wa.
- 21 La ned ning fāa sēn na n pvvv ne Zu-soaba yvvv na n paama fāagre.”

- 22 Yāmb Israyel neba, kelg-y gom-kāensā. Yāmb mens miime ti yaa Nazaret dao a Zezi la Wēnnaam tall n maan bōn-bānā la bōn-yeeds la bān yāmb svka, n wilg ti yaa bāmb n tum-ba.
- 23 B zāmba rao-kānga, n yōk n kō yāmb wa sēn zems Wēnnaam yam-yākrā, la bāmb sēn da pīnd n yeelā. Yāmb kitame ti yel-wēn maandb ka a Zezi da-pik zug n kv-ba.
- 24 La Wēnnaam vuvga bāmb n fāag-b kūum pāng nugē. Tı bōe, kūumā pāng ra ka tōe n tall bāmb ye.
- 25 Bala, a Daviid dag n goma b yell n yeel yaa: "Mam dag n yāta Zu-soaba mam taoor wakat fāa. Bala, bāmb bee ne maam, sēn na n yul ti būmb da wa n miim maam ye.
- 26 Woto yīnga, mam sūur pida ne sū-noogo, la mam zelemd kudemdame. La baa mam yīngā na n vuvsa tēeb pidsg gūudem pvgē.
- 27 Tı bōe, yāmb ka na n bas maam kum-kulg pvgē ye, la yāmb kōn bas y sōmblem soabā t'a pa yaoogē n pōog ye.
- 28 Yāmb wilga maam vum soaya: Yāmb na n pida maam ne sū-noog y nengē."
- 29 M saam-biisi, kō-y maam noor ti m gom ne yāmb tōnd yaab a Daviid yell vēnega: Bāmb kiime, ti b mum-ba, la b yaoog ket n bee tōnd svk hal ti ta rūnna.
- 30 La bāmb da yaa Wēnnaam no-rēesa, n mi ti Wēnnaam dag n wēname n kāab bāmb n yeel ti b na n kitame ti b yagensā svka, a yembr sēn yit bāmb buud pvgē zaoond b naama geer zugu.
- 31 A Daviid da reng n goma Kiristā vuvgr yell n yeel ti b ka bas Kirist kum-kulg ye, la b yīngā ka pa yaoogē n pōog ye.
- 32 Yaa Zezi kāng la Wēnnaam sēn vuvgā, la tōnd fāa yaa bōn-kāng kaset dāmba.
- 33 A Zezi zēkame n be Wēnnaam dutgo, la bāmb deega Sug-sōngā b sēn da kāabā, b ba wā nengē, n pvdg-a tōnd zutu. La yaa bōn-kāng la yāmb sēn yāt la y wumd moasā wā.
- 34 Tı bōe, a Daviid meng ka rv arzān ye, la a yeelame ti Zu-soab a Wēnd yeela yē Zu-soaba yaa: "Wa n zīnd mam dutgo,
- 35 hal ti m kit ti f tab f beebā."
- 36 Dē yīngā, Israyel buudā fāa, bāng-y sūd-sūd ti Zezi kāng yāmb sēn ka da-pikā zugā, Wēnnaam kitame ti bāmb lebg Zu-soaba la Kirist.
- 37 La nebā sēn wum gom-kānga, a susa bāmb sūyā. La b soka a Pıyēer ne tēn-tvmdba a taabā yaa: D saam-biisi, tōnd tog n maana bōe?
- 38 A Pıyēer yeel-b lame yaa: Tek-y yam n kos sugri, la bı ned kam fāa sak n deeg koom lisg ne a Zezi Kirist yvvr a yel-wēna sugr kūun yīnga. Dē, y na yaool n deeg Wēnnaam kūuna sēn ya Sug-sōngā.

39 Tı bõe, Wënnam kãabgã yaa yãmb ne y kamb yĩnga, la neb nins fãa sën be zĩ-zãrgã yĩnga, la neb nins fãa tõnd Wënnam sën na n boolã me yĩnga.

40 A Pɩyɛɛr leb n goma goam a taab n kɩs kaset n sagl-b ne pɛdgr n yeel-b ti b fãag b mens n yi zamaan kãnga sën ya wëngã pugê.

41 Neb nins sën sak a Pɩyɛɛr goama paama koom lisgu. La badaare, karen-biis sõor sën kolg tus a tãab n paase.

Tëedba manesem

42 Bãmb da sakda tẽn-tũmdba zãmsga neere, n vɩ ba-biis lagem-n-taar pugê, la b kaood burã n dit ne taaba, la b puusd ne taaba.

43 La yeeg ra tara neba fãa, ti bõe, tẽn-tũmbã ra maanda bõn-yeesds ne bõn-bãn wusgo.

44 Tëedba fãa ra naaga taaba zĩ-yende, n dik b paoongã fãa n naag taaba.

45 B ra koosda b paoongã ne b sën tarã n pvt ligdã ti tat neba fãa, ti ned kam fãa paamd sën zemsd sën tõe sõng-a.

46 Daar fãa, bãmb da naagda taab noor a yembr n be wënd-doogê wã. Bãmb da naagda taab n dit rubã b yiyã puse, la b dag n dita b rubã ne sũ-noogo, la ne sũy sën ya sõama.

47 Bãmb da pɛgda Wënnam. La neba fãa ra nong-b lame. La daar fãa, Zu-soabã da fãagda neb n paasd wënd-doogê wã.

Tuuma 3

Koams paama maagre

1 Zabr leer a tãab sën ya puusgã wakat sën ta, a Pɩyɛɛr ne a Zã da tũu taab n kɛng wënd-doogê wã.

2 La rao a ye sën dog ne komsem n da be be. La b ra rikda yê daar fãa n wat n zĩndgd-a wënd-doogã noor ninga b sën boond ti rigno-neerã t'a bõosd neb nins sën da kɛed wënd-doogê wã.

3 La rao wã sën yã a Pɩyɛɛr ne a Zã sën dat n kɛ wënd-doogê wã, yê bõos-b lame.

4 A Pɩyɛɛr ne a Zã gesa yênda n yeel-a t'a ges bãmba.

5 La rao wã gesa a Pɩyɛɛr ne a zã n tɛed ti bãmb na n kõ-a-la bũmbu.

6 La a Pɩyɛɛr yeel-a lame yaa: Mam ka tar wanzuri wala sãnem ye, la mam kõta foo bũmb ninga mam sën tarã, ne a Zezi Kirist sën yi Nazaret yvure, yik n kɛne!

7 La a Pɩyɛɛr gãda rao wã nug-rutgo, n kut t'a yiki. La wakat kãng bala koamsã nao wã ne a nao-sẽbã lebga kãenkãe.

8 La yê yika wugvɩ n yals yĩngr n sung kɛna. La yê kɛname n tũ bãmb n kɛ wënd-doogê wã n yugd n tiimsid n pɛgd Wënnam.

9 Nebã fãa yãnda yẽ sãn kënd la a pëgd Wënnamã.

10 La bãmb bãngame ti yaa rao ninga sãn da zĩ wënd-doogã rignoor ninga sãn boond ti neerã n bõosdẽ wã, la b sãn yã bãmb ninga sãn maan rao wã, dabeem yök-b lame ti b yees wusgo.

A Piyeer moona kosɛg wënd-doogã pugë

11 La rao wã sãn da pugd a Piyeer ne a Zã wã, neba fãa yeesame n zoe n këng bãmb nengë, zĩg sãn boond t'a Salmo veranda wã.

12 A Piyeer sãn yã woto, a yeela nebã yaa: Yãmb Israyel neba, yaa bõe ti bõn-kãnga yees yãmba? La yaa bõe yĩng ti yãmb get tønd a woto wala yaa ne tønd pãng wala d sõmblem yĩng la d tōog n kit rao-kãnga kända?

13 Yaa Abraham ne Izak la a Zakob Wënnam sãn ya tønd yaab-rãmba Wënnamã n waog b tẽn-tvmd a Zezi. Yaa bãmb la yãmb sãn da zãmb n yök n kɩs a Pilat, t'a Pilat da tags n dat n bas-b ti yãmb tōdg yẽnda taorã.

14 Yãmb tōdga sõmblem la turlem soabã, n kos ti b bas nin-kuudã n kō-yã.

15 La y yaool n kit ti b kv vum-naabã. La Wënnam vuvg-b lame ti b yi kũum svk n vt. Tønd yaa bõn-kãng kaset dãmba.

16 Yaa ne tēeb la a Zezi yvurã n kō dao kãngã yãmb sãn ne la y miẽ wã pãnga tønd sãn tēe bãmb yvurã yĩnga. Yaa tēeb ne a Zezi n maag rao-kãnga zãng fast yãmb fãa nifẽ.

17 La moasã, m saam-biisi, mam miime ti yaa yãmb ne y nanamsa zulma yĩng n kit ti y maan a Zezi a woto.

18 La Wënnam maana a woto n pids bãmb ninga b sãn da pĩnd n togs ne b no-réesdbã fãa noy ti bãmb Kiristã na n namsame wã.

19 Dẽ, tek-y yam n kos sugri ti Wënnam tõe n yees y yel-wëna,

20 woto, Zu-soaba na n kitame ti yolsg wakat wa. La b na n tvma Kirist a Zezi bãmb sãn da yãk yãmb yĩngã.

21 A Zezi tog zĩnda arzãn nanda hal ti Wënnam sãn da togs bãmb ningã fãa wakat sãn loogã ne b no-rées sōamyã noyã manegre wakat ta.

22 A Moyiis ra yeelame: "Zu-soaba sãn ya yãmb Wënnam na n yãka b no-rées sãn ya wa maam yãmb buudã svk n kō-yã. Yãmb na n kelga bãmb nins fãa yẽ sãn na n togs yãmbã.

23 La ned ning sãn ka kelgd-a Wënnam no-rées kãnga, b na n menes-a-la Wënnam nebã svka."

24 La Wënnam no-réesdbã fãa sãn sung ne a Sãmwell la sãn pugl-b bãmba me goma ra-kãens yelle.

25 Yāmb yaa Wēnnaam no-rēesdba kamba, la kaool ninga Wēnnaam sēn maan ne tōnd yaab-rāmbā kamba, Wēnnaam sēn yeela Abraham ti dūniyā buud fāa na n paama bark bāmb yagensā maasem yīngā.

26 Yaa yāmb yīng pipi la Wēnnaam yāk b tēn-tumd n tum-b yāmb nengē, ti ned kam fāa yāmb sukā sã n wēnemd n bas a yel-wēna bi b ning-a barka.

Tuuma 4

A Pɩyɛɛr ne a Zã bee kaoreng yel-bv-kaoodba taoore

1 A Pɩyɛɛr ne a Zã sēn da ket n gomd ne nebã, maan-kvudbã ne wēnd-doog gūudba naab la Saduusē-dāmba waame.

2 Bāmb sūyā puuga wvsg ne tēn-tumdba yiibã sēn da zāmsd nebã la b moondē n yetē ti neb nins sēn tūud a Zezi wã na n vuvg n bas a kūum wala a Zezi sēn vuvg n bas kūuma.

3 La b yōga tēn-tumdbã n kɩs gūudbã ti b gū-b hal ti beoog vēege, bala wīndga da zoe n kēeme.

4 Baoosgo, neb nins sēn da wum koe-moonegã, wvsg tēeme. Neba sēn tē wã sōor kolga tus a nu.

5 La vēkembeoogo, Zuif-rāmba nanamse la kāsēm-dāmba ne tōog karen-saam-dāmbã,

6 la maan-kvudbã kāsēm a Ānn ne a Kayif, la a Zã la a Alegsāndr la neb nins fāa sēn da ya maan-kvudba kāsēm-dāmb buudã tigma taab Zeruzalem.

7 Bāmb talla a Pɩyɛɛr ne a Zã n wa n yals bāmb suk n sok-b ti yaa ne pāng bvg wala yaa ne āna yvvr la b maan bōn-kānga.

8 Dē, a Pɩyɛɛr sēn pid ne Sug-sōngo, yē yeel-b lame yaa:

9 Zuif-rāmba nanamse ne kāsēm-dāmba, b sēn sokd tōnd rūnna n dat bāng maan-neerã tōnd sēn maan koamsã, la sēn yɩ to-to ti rao-kāng paam maagrã.

10 Yāmb fāa ne Israyel neba fāa bāng-y neere, ti yaa ne Nazaret dao a Zezi Kirist yāmb sēn ka da-pɩk zug ti Wēnnaam vuvg-b n bas kūuma yvvre, n kit ti rao-kānga paam laafi zāng n yas yāmb fāa taoore.

11 Wa gvls sōamyã sēn yetã, a Zezi yaa: "Kugr ninga yāmb a tãn-metbã sēn da zagsã, la kug-kāng n lebg roogã pāng kugri."

12 Fāagr ka be ne ned a to sã ka a Zezi ye. Ti bōe, Wēnnaam ka kō ned yvvr a to ninsaalba suk dūniyā zug ti tōnd tōe n tū m paam fāagr ye.

13 La bāmb sēn yã a Pɩyɛɛr ne a Zã pel-kegengã, b yeesame, ti bōe, b ra bāngame t'a Pɩyɛɛr ne a Zã yaa nin-zaals sēn ka paam zāmsgo. La b ra bāngame t'a Pɩyɛɛr ne a Zã ra tūuda a Zezi.

14 Kaorengã yel-bv-kaoodbã sēn yã rao ningã sēn paam maagrã t'a yik n yas a Pɩyɛɛr ne a Zã seegē wã, b ra ka tar sēn na leok ye.

- 15 La b kōo a Pɩyɛɛr dāmb noor ti b yi kaoreng yel-bv-kaoodba roogē. La kaoreng yel-bv-kaoodbã yêsa ne taab n yeel yaa: Tōnd na n maana nin-kāensa bōe?
- 16 Bala, Zeruzalem neba fāa bānga vēeneg ti nin-kāensa maana bōn-bān-kāsenga, la tōnd ka tōe n kus bōn-kāng ye.
- 17 La sēn na n yɩl ti yel-kānga ra saag neba suk n paase, wa-y ti d gidg-b ti b ra leb n gom ne ned ba a yen a Zezi yvvrã yell ye.
- 18 Dē, b boola a Pɩyɛɛr ne a Zã n yeel-b ti b ra leb n tol n gom la b zāms nebã ne a Zezi yvvr ye.
- 19 La a Pɩyɛɛr ne a Zã leok-b lame yaa: Yaa turg Wēnnaam nifē ti tōnd sak yāmb n yaool n bas Wēnnaam? Bɩ yāmb mens togse.
- 20 Bala, tōnd ka tōe n ka gom bumb ninga tōnd sēn yā la d wuma yell ye.
- 21 La kaoreng yel-bv-kaoodba leb n lenga a Pɩyɛɛr dāmb n leb n bas-b n ka tōog n paam bumb sēn na n sɩbg-b ye, b sēn zoet nebã yīnga. Tɩ bōe, neba fāa ra pēgda Wēnnaam bumb ninga sēn maana yīnga.
- 22 Bala, rao ninga maagrã sēn yɩ bōn-bāndã da tara sēn yud yvvr pis-naase.

Tēedba pɩusa Wēnnaam n paam daodo

- 23 La b sēn yiis a Pɩyɛɛr ne a Zã n base, bāmb kēnga b ba-biis a taaba nengē, n ti togs-b bumb ning fāa maan-kvudba kāsēm-dāmba ne kāsēm-dāmba sēn da yeel bāmbã.
- 24 Tēedba sēn wum yōwã, b lagma taab n pɩus Wēnnaam n yeel yaa: Zu-soaba, yāmb n naan yīngr la tēnga, la ko-kāsengã, la bumb nins fāa sēn be b pɩsē wã,
- 25 yāmb n kut ti tōnd yaab a Daviid sēn ya yāmb tɩmtɩmda gom ne Sug-sōng pānga, n yeel ti: "Yaa bōe yīng ti buud toay-toayã sūy puudē, la yaa bōe ti nebã set sedb sēn ka vōore.
- 26 Dūniyã rīm-dāmba segla b mens zabr yīnga, la nanamsã lagma taaba, n na n zab ne Zu-soabã la ne bāmb Kiristã."
- 27 Tɩ bōe, Herood ne a Pōns Pilat sɩd lagma taab Zeruzalem ka, ne bv-zēmsã la ne Israyel nebã n zab ne yāmb tēn-tɩmd-sōng a Zezi yāmb sēn yākã.
- 28 Woto, bāmb pidsa bumb ninga fāa sēn zems yāmb sēn da pīnd n yāk ne y pānga la y ratma.
- 29 La moasã, Zu-soaba, kelg-y b zabr goama. La y kō y tēn-tɩmdbã raood kāseng ti b moon yāmb koεεgã.
- 30 Tēeg-y y nug n kut ti neb paam maagre, ti bōn-bāna la bāna maan ne y tēn-tɩmd-sōng a Zezi yvvre.
- 31 La bāmb sēn pɩus n se, bāmb sēn da tīgim taab roog ningã rigmdame. La b fāa pida ne Sug-sōngo. La b moona Wēnnaam koεεgã ne raodo.

Tēedba pɩu b sēn tarã fāa ne taaba

- 32 Neb wuŋgã sɛn ya tɛedbã sũyã la b yama fãa ra yaa a yembre. Bãmb ned ba a yen dag n ka yet ti bũmb nins yɛ sɛn so wã yaa a meng rɛnd ye. La paoongã fãa ra yaa bãmb fãa n so.
- 33 La tɛn-tũmbã ra kita Zu-soaba a Zezi vuugrã kaset ne pãn-kãsenga. La bark kãseng ra sigda bãmb fãa zutu.
- 34 La bãmb suka ned ba a yen da ka naong soab ye, bala, neb nins fãa sɛn da tar puto, wall rotã koosa bãmb fãa, n duk b sɛn koosã ligd n tall n wa.
- 35 La b kita tɛn-tũmba ligdã, la b puuta ligdã ti ned kam fãa paam sɛn zems a sɔngre.
- 36 La a Zozef, tɛn-tũmbã sɛn pud a soab yuur t'a Barnabas sɛn dat n togs ti ned sɛn belsd a taaba. Yɛ yaa Levi buudu la a yita Sɔpr.
- 37 Yɛ koosa a puug n tall ligdã n wa riŋl tɛn-tũmba taoore.

Tuuma 5

A Ananiyas ne a Safira

- 1 La rao a yen yuur sɛn boond t'a Ananiyas ne a paga a Safira me koosa b puugo.
- 2 La a Ananiyas ne a paga seda ne taab n yãk ligdã n bĩng b mens yĩnga. La a rik sɛn kellã n ti kis tɛn-tũmbã.
- 3 La a Pɔyɛer sok-a lame yaa: Ananiyas, yaa bõe ti Sutãana soog fo sũurã hal n kut ti f yag zĩrĩ ne Sug-sɔng n yãk puugã ligd fo sɛn koosã?
- 4 Fo sɛn dag n nan ka koos puugã, a ka foom n so laa? La fo sɛn koos-a wã ligdã ka fo rɛnd sɔda? La yu a wãn ti fo tags f sũurɛ ti maan bõn-kãnga? Fo ka yag zĩrĩ wã ne ninsaalb ye, la yaa ne Wɛnnaam la f yag-yã.
- 5 A Ananiyas sɛn wum gom-kãense a luu tɛng n ki. La rabeem kãseng yõka neb nins fãa sɛn wum yel-kãnga
- 6 La kom-busa yikame n duk-a n vil ne pɛel n ti mumi.
- 7 La sɛn kaoos bilf n kolg leer a tãabo, a Ananiyas pagã me kɛeme la yɛ ka bãng bũmb ninga sɛn da maana ye.
- 8 A Pɔyɛer sok-a lame yaa: Togs maam yãmb sã n koosa y puugã a woto teka. La a leokame ti n-ye, ti yaa woto teka.
- 9 Dɛ, a Pɔyɛer yeela yɛ yaa: Yu a wãn ti yãmb sed ne taab n na n mak Zu-soabã Suga? Gese, neb nins sɛn mum fo sɔdã bee rignoorɛ, la bãmb na n dika foom me n looge.
- 10 La wakat kãng bala, yɛ luu tɛng a Pɔyɛer taoor n ki. La kom-busã kɛeme n mik t'a Safira kiime. La b rik-a lame n ti mum n yegl a sɔdã.
- 11 Rabeem kãseng yõka tɛedba fãa ne neb nins fãa sɛn wum bõn-kãensa.

Bõn-bãn ne bõn-yɛsds wusg maaname

- 12 Tēn-tvmdba maana bāna la bōn-yeesds wvsg nebā suka. Tēedba fāa tigma taab zīg ning sēn boond ti Salmo zāndā.
- 13 La neb a taabā svk ned ba a yen da ka saagd n dat n naag-b ye. La nebā ra pēgda tēedba wvsgo.
- 14 Raop la pagb wvsg sēn da tēed Zu-soaba tara paasg daar fāa.
- 15 B ra tallda bāad-dāmb ne gāas wala pānday n wat n gānegd-b soaya zut ti daar ninga a Piyēer sã n wa n loogdē, bɪ a maasma tōe n bui bāad-dāmb kēere.
- 16 La neb wvsg-wvsg yii tēns sēn yeg Zeruzalem n tall bāad-dāmb la neb zīn-dēgd sēn namsd n wa. La bāmb fāa paama maagre.

A Piyēer ne a Zā paama namsgo

- 17 La maan-kvudba kāsēm ne neb nins fāa sēn da be ne yēnda wā, sēn dat n togs ti Saduusē-dāmbā, yik n pida ne sū-kiiri.
- 18 Bāmb yōga tēn-tvmdbā n kēes bi-bees roogē.
- 19 La Zu-soabā malek waa ne yvng n pak bi-bees roogā kvuleng n yiis tēn-tvmdbā n yeel-b yaa:
- 20 Kēng-y n ti yals-y wēnd-doogā pug n togs nebā vum kānga koēega fāa.
- 21 La bāmb sēn wvm woto, bāmb kēe wēnd-doogē wā yibeoog pīnd n sung n zāmsd nebā. La maan-kvudba kāsēm ne neb nins sēn da be ne yē wā waame n tigim kaorengā yel-bv-kaoodba la Israyel kāsēm-dāmbā, La b tvname ti b tall tēn-tvmdbā sēn be bi-bees roogē wā n wa.
- 22 La gūudba sēn ta bi-bees roogē wā, b ka yānd tēn-tvmdbā be ye. La b lebgame n ti yeel yaa:
- 23 Tōnd yāa bi-bees roogā sēn pag sōama, ti gūudbā yas noyē wā n gūudē. La tōnd sēn pake d ka yā ned doogā pugē ye.
- 24 La bāmb sēn wvm gom-kāensā, wēnd-doog gūudbā kāsēm ne maan-kvudba kāsēm-dāmb dag n ka mi b sēn na n tags būmb ninga tēn-tvmdbā wēngē ye, la b ra sokda b mens ti yel-kānga na n yu a wāna.
- 25 La ned n wa n yeel-b ti neb nins bāmb sēn dag n kēes bi-bees roogā bee wēnd-doogē wā n zāmsd nebā.
- 26 La wēnd-doog gūudbā kāsēm ne gūudba kēngame n ti tall tēn-tvmdbā n wa n ka maan-b pāng ye. Tɪ bōe, gūudba ra yeesdame ti nebā na n wa lob bāmb kuga.
- 27 La b sēn tall tēn-tvmdbā n leb n wa, b kitame ti b yals kaoreng yel-bv-kaoodbā taore. La maan-kvudba kāsēm yeel-b lame yaa:
- 28 Tōnd dag n yeela yāmb ti y ra le saag n zāms nebā ne yv-kāngā ye. La ade, yāmb pidsa Zeruzalem ne y zāmsgā. La y rat n dik raowā kūum yell n dogl tōnd zutu!

- 29 A Piyeer ne tēn-tūmbā leokame yaa: Tōnd tog n saka Wēnnaam n yud ninsaalbā.
- 30 Tōnd yaab-rāmba Wēnnaam vuuga a Zezi yāmb sēn dag n ka a soab da-pikā zug ti b ki wā.
- 31 Wēnnaam zēka a Zezi ti b be bāmb rutgo n ya rīma la fāagda n na n kō Israyel nebā yam tekre la yel-wēna sugri.
- 32 Tōnd yaa bōn-kāens kaset dāmba. La Sug-sōng Wēnnaam sēn kō neb nins sēn sak bāmbā me yaa kaset soaba.
- 33 La kaoreng yel-bv-kaodbā sēn wum gom-kāense, b sūyā puugame ti b ra baood tēn-tūmbā n dat n kv.
- 34 La tōog karen-saamb a yen yuur sēn boond t'a Gamalyell n ya Fariisē ned n dag be b svka. La neba ra waoogda yēnda la a yika kaoreng yel-bv-kaodbā taor n kō noor ti yiis tēn-tūmbā ti yī bilfu.
- 35 La yē yeela nebā yaa: Israyel neba, gūus-y ne būmb ningā yāmb sēn dat n maan nin-bāmba wā.
- 36 Tī bōe, a Tedaas yika wakat sēn ka zāra n yetē ti yē yaa nin-kāsenga. La neb sēn kolg kobs naas da tūuda yēnda. La b kv-a lame, la neb nins fāa sēn da tūud yē wā zoe n sāeegame, la b tūudma yu zaalem.
- 37 La yē sēn looge, Galile dao a Zudas me yika sōdbā wakat n kit ti neb wvsg tū yēnda. La b kvv yē me, la neb nins fāa sēn da tūud yē wā sāeegame.
- 38 Dē, moasā, mam yeta yāmb ti y bas nin-bāmba ti b loog la y ra le bao ti maan bāmb būmb ye. Tī bōe, bāmb sēn maanda, wala b tvvma sā yaa ninsaalb rēnda, b na n sāama b toore.
- 39 La b sā n yita Wēnnaam nengē, yāmb kōn tōog n sāam-b ye. Gūus-y y mens n da wa n zab ne Wēnnaam ye.
- 40 Bāmb saka a Gamalyel goama. La b leb n boola tēn-tūmbā n kit ti b pāb-b ne kalwaase n yeel-b ti b ra le saag n gom ne a Zezi yuur ye. La b bas-ba.
- 41 Tēn-tūmbā yīi kaoreng yel-bv-kaodbā taor ne sū-noogo b sēn ges ti bāmb zemsame ti paam namsg a Zezi yuurā yīnga.
- 42 Bāmb dag n zāmsda nebā la b moond Kirist Zezi koe-noogā wēnd-doogē wā la zagsā pvs daar fāa n ka basdē ye.

Tuuma 6

B yāka yel-gētb a yopoe

- 1 Wakat kānga, karen-biisā ra lebgda wvsgo. Zuif-rāmb nins sēn vī-b tēn-taasā yēgma ne Zuif-rāmb nins sēn vī-b Zeruzalema, b sēn da ka kōt bāmb pvkgōapā b daar fāa pūurā wa sēn zemsā yīnga.

- 2 Dē, tēn-tvmdba piig la a yiibā tigma karen-biisa fāa n yeel-b yaa: A ka zems ti tōnd bas Wēnnaam koegā mooneg n pvit neb rub ye.
- 3 Ba-biisi, woto yīngā, bi y yāk raop a yopoe yāmb svkā sēn tar kaset sōngo, n pid ne Sug-sōng la yam, ti tōnd ning tvvm-kāngā bāmb zutu.
- 4 La tōnd na n kell n kēnga taor ne pvvsigo la Wēnnaam koegā moonego.
- 5 La neb kvvngā fāa sūur yu noog ne koe-kānga. Dē, bāmb yāka a Eten sēn pid ne tēeb la Sug-sōngo la a Filip la a Porkoor la a Nikanoor la a Tumo la a Parmenaas ne a Nikola sēn yit Āntiyos n dag n kē Zuif-rāmba kaorengo.
- 6 B talla bāmb n wa tēn-tvmdba nengē la b pvvsame n tik-b ne b nusi.
- 7 La Wēnnaam koegā ra saagdame n yud pīnda, la karen-biisā sōor dag n paasda wvsg Zeruzalem. La maan-kvudb wvsg ra sakda tēebā.

B yōka a Eten

- 8 A Eten sēn pid ne bark la pānga, a maana bōn-yeesds kāsemse la bān neba svka.
- 9 La karen-doog ning sēn boond ti neb sēn paam lohorem karen-doogā neb kēere sēn yit Siren la Alegsāndri n paas ne Zuif-rāmb sēn yit Silisi la Azi soolem sungame n wē nokoeemd ne a Eten.
- 10 La a Eten sēn da gomd ne yam la Sug-sōng pāngā, b ka tōog n leok yē ye.
- 11 Dē, b maana Zāmb n paam neb ti b yeel ti bāmb wvmame t'a Eten tvvd a Moyiis ne Wēnnaam.
- 12 La b rāmba nebā ne kāsem-dāmba la ne gvlsdbā. La b waame n yōk a Eten ne pāng n tall-a n kēng Kaoreng-yel-bv-kaoodbā taore.
- 13 Bāmb waa ne zīri kaset dāmb ti b yet t'a Eten tvvda zī-sōngā la tōogā n ka basdē ye.
- 14 Bala, bāmb wuma a Eten sēn yeel ti Nazaret dao a Zezi na n sāama zī-kānga la b tek minind nins a Moyiis sēn da kō bāmbā.
- 15 Neb nins sēn da zī bv-kaorā zīigē wā fāa ra geta a Eten la b yāame ti yē nengā wēnda wa malek nenga.

Tvuma 7

A Eten goama

- 1 La maan-kvudbā kāsem soka a Eten ti sid yaa a woto laa?
- 2 A Eten leokame n yeel yaa: Raopa, la ba-biisi la m ba-rāmba, kelg-y-yā. Tōnd yaab a Abraham sēn dag n be Mezopotami n nan ka kēng kaarā nandā, Wēnnaam sēn tar zīirā vēnega b meng ne bāmba.
- 3 La Wēnnaam yeel-b lame tt: "Yi n bas f tēngā ne f buudā n kēng tēng ning mam sēn na n wilg foomā."

- 4 Dē, a Abraham yi n basa Kalde-rāmba tēng n kēng n tu zīnd kaarā. La bāmb ba wā kūum poore, Wēnnaam kutame ti b yi be n wa tēn-kānga yāmb sēn be moasā wā pugē.
- 5 La Wēnnaam ka kō a Abraham zīg ba sēn sekd naoor rīglog ti yī a puur tēng kāngā pugē ye. La Wēnnaam kāabame ti b na n kōo bāmb ne b yagensā tēngā ti b soog-a, a Abraham loogr poore. La rē t'a Abraham nan ka tar biig ye. Wēnnaam da gomame n yeel a Abraham a woto:
- 6 "Fo yagensā na n zīnda tēng a to, ti b kēes-b yembdo, la b na n namsa bāmb hal ti ta yuum kobs naase."
- 7 Wēnnaam yeelame yaa: "La mam na n sibga buud ninga sēn na n kēes-b yembdā, la bōn-kāng zugē b na n yaool n yii be n waoog maam tēn-kānga pugē."
- 8 Dē, Wēnnaam maaana zood lagem-n-taar ne a Abraham n kō-a bāong kēesg ti yī bānde. La a Abraham dog a Izake. La rasem a nii sēn ta, b kēesa a Izak bāongo, la a Izak sēn dog a Zakobe, a kēesa yē me bāongo. La a Zakob sēn dog Zuif-rāmba yaab-rāmb piig la a yībā, a kēes-b la bāongo.
- 9 La Zuif-rāmba yaab-rāmb maana sū-kiir ne a Zozef n koos-a ti b tall-a n kēng Ezipt.
- 10 La Wēnnaam dag n bee ne a Zozef, la b fāaga yē namsgā fāa pugē. La Wēnnaam kutame t'a Zozef tar yam la bark Ezipt rīm a Farō nifē. La Farō kutame t'a Zozef lebg Ezipt Gouverneur ne na-yirā fāa.
- 11 La kom-kāseng n kē Ezipt soolma fāa ne Kana tēng gilli, la namsgā yu wusgo la tōnd yaab-rāmba ra ka tar dub sēn na rī ye.
- 12 A Zakob sēn wum ti kood bee Ezipt tēnga, b tuma tōnd yaab-rāmba be dēnem.
- 13 La a Zakob sēn tum-b naoor a yīb soaba, a Zozef vēnega a meng ne a ba-biisā. La Farō bānga a Zozef sēn ya buud ninga.
- 14 Dē, a Zozef tumame ti b ti peeg a ba a Zakob ne b yirā rāmb fāa, b sōora taa bāmb pis-yopoe la a nu.
- 15 A Zakob kēnga Ezipt la b kii be. La tōnd yaab-rāmba me kii be.
- 16 La b tuka b kūuma n kēng Sīsem n tu mum yaoog ninga a Abraham sēn dag n da ne ligd a Hamoor kamba nengē sēn be Sīsema pugē.
- 17 La wakatā sēn kolgd ti Wēnnaam sēn dag n maan kāabg ninga ne a Abrahamā tog n pidsi, neba fugame n lebg wusg Ezipt tēngā pugē,
- 18 hal ti Ezipt rīm a to sēn ka bāng a Zozef reeg naam.
- 19 Rīm kāng maana silem n zāmb tōnd buudā n maan tōnd yaab-rāmbā pāng n kit ti b bas b kom-peels ti b ki.
- 20 La yaa wakat kāng la b rog a Moyiis. A rag n yaa bi-neere n ta Wēnnaam yam. La yē zīnda a ba wā zakē kiis a tāabo.
- 21 La b sēn yiis a Moyiis n base, Farō bi-pugla rika yē n wub-a wa a biiga.

- 22 B zāmsa a Moyiis Ezipt-rāmba yama fāa. La a goama ne a tɔvma ra tara pānga.
- 23 La a Moyiis sēn ta yvum pis naase, a tags a sūurē n dat n gesa a ba-biisā sēn ya Israyel yagensā.
- 24 A Moyiis yāa b sēn maand Israyel ned a yen pānga, la a sōnga Israyel nedā n dok a sūur n kv Ezipt nedā.
- 25 A Moyiis ra tēedame t'a ba-biisā na n bāngame ti Wēnnaam na n talla yēnda n fāag ba. La b ka bāng ye.
- 26 La vēkembeoogo, a Moyiis yāa Israyel neb a yiib sēn zabd taaba. La yē rat paas a zabrā n yeel yaa: "Yaa bōe ti y maan taab pānga? Yāmb yaa ba-biisi."
- 27 Ned ninga sēn maand a to wā pāngā tusa yē n yeel-a ti āna n yāk-a t'a yī bāmb naab la b bv-kaooda,
- 28 t'a Moyiis rat kvv yē wala a sēn kv Ezipt nedā zaame wā laa?
- 29 A Moyiis sēn wum gom-kāngā, a Zoeme n kēng n ti zīnd Madiyā tēng n dog kom-dibli a yiib beene.
- 30 La yvum pis naas rē zugē, malek puka a meng ne a Moyiis tuug sēn wit bugum pugē weoog sēn pē Sinayi tāngā.
- 31 A Moyiis sēn yā tuugā sēn wit bugmā b yeesame. La b sēn kolgd n na n gese, bāmb wuma Zu-soaba koeg sēn yeel yaa:
- 32 "Mam yaa fo yaab-rāmba Wēnnaam. A Abraham la a Izak ne a Zakob Wēnnaam." La rabeem yōka a Moyiis t'a sung n digda, n ka saag n na n ges ye.
- 33 La Zu-soaba yeela a Moyiis yaa: "Piid f neoda wā, bala fo sēn be zūig ningā yaa zī-sōngo.
- 34 Mam yāa m nebā sēn be Eziptā namsgā, la m wuma b wōosgā. La m sigame n na n fāag-ba. Moasā, wa ti m na n tvm-f la Ezipt."
- 35 Moyiis ninga Israyel kamba sēn dag yeel ti āna yāk-a t'a yī bāmb naab la b bv-kaoodā, yaa Moyiis kāng la Wēnnaam tvm y t'a yī naaba la fāagda, ne malek ninga sēn dag n puk a meng ne bāmb tuugā pugē wā sōngre.
- 36 Yaa a Moyiis n maan bōn-yeeds la bāna Ezipt tēngā n yiis Israyel kambā Ezipt soolma pugē la mog-miuugā ne weoogā pugē yvum pis-naasā.
- 37 Leb n ya a Moyiis kāng n dag n yeel Israyel kambā yaa: "Wēnnaam na n yāka b no-rees sēn wēnd maam yāmb ba-biisā svk n kō yāmba."
- 38 La yaa yēnda n zīnd ne Israyel nebā weoogē wā, n dag n be ne malekā sēn gomd ne yēnda Sinayi tāngā. La a zīnda ne tōnd yaab-rāmbā n deeg tōog sēn kōt vumā n kō yāmba.
- 39 Tōnd yaab-rāmbā rag n ka tvlg n na n sak a Moyiis ye. Bāmb basa a Moyiis keenga n baood n lebq n leb Ezipt.

- 40 B yeela a Aarō yaa: "Maan wēnnaam-dāmb n kō tōnd ti b lvi d taoore. Ti bōe, a Moyiisi, soab ning sēn yiis-a tōnd Ezipt tēngā, tōnd ka mi būmb ning sēn maan-a ye."
- 41 Dē, badaare b maana nag-bila, n maan maoong n kō wēnd-naandgā, la b maana sū-noog ne būmb ninga b mens nus sēn maana.
- 42 La Wēnnaam wēnemda b neng n bas-b ti b pvvv yīngr āds wa sēn guls Wēnnaam no-rēesdbā sebr pugē wā: "Israyel neba, yāmb sēn zīnd weogā pugē yvum pis-naasā, yāmb kuv rūms la y maan maand n kō maam sīda?"
- 43 La yāmb zēka wēnnaam a molok fu-roogo ne wēnnaam a Ramfā ādga. Yāmb maana wēnd-naands kāens n na n waoogd-ba. Woto yīnga, mam na n yiisa yāmb ti y kēng hal n zāag ne Babilon."
- 44 Weogē wā tōnd yaab-rāmba da tara kaset fu-roogā. Fu-roogā wēnda mamsg ninga a Moyiis sēn dag n yāndā, ti sēn gomd-a ne yē wā yeel-a t'a ti n wēneg a woto wā.
- 45 Rē zugē, tōnd yaab-rāmba reega fu-ro-kāng n tall-a n kē tēng ninga pug a Zozoe sēn lvi bāmb taoor n zab ti Wēnnaam dij buud a taabā ti b reeg n soogā, la fu-roogā paa be hal ti ta a Daviid zamaane.
- 46 A Daviid paama bark Wēnnaam nifē, n kos bāmb noor n dat n me roog n kō a Zakob Wēnnaam.
- 47 La baoosgo yu a Salmo n me roogā n kō Wēnnaam.
- 48 La Wēnnaam sēn-ka-to ka kēed rot sēn me ne ninsalb nus ye. Wala Wēnnaam no-rēesa sēn yeelā:
- 49 Zu-soaba yeelame: "Arzān yaa mam geere la dūniyā yaa mam nao-raogendga. Ro-bug buud la yāmb na n me n kō maam? La mam vvvsz zīg bee ye?"
- 50 Ka mam meng n naan bōn-kāens fāa laa?"
- 51 Yāmb yaa kusdba. La yāmb sūyā ne y tuba pagame n ka wumd Wēnnaam boaalā ye. Yāmb kusda Sug-sōng daar fāa wala y yaab-rāmbā sēn da maana.
- 52 Wēnnaam no-rēes bug la y yaab-rāmbā ka namse? B kuv neb nins sēn da pīnd n togs turlēm soaba waoongā. La moasā, yaa yāmb n zāmb turlēm soabā n kv-a.
- 53 Malek-rāmba kōo yāmb Wēnnaam tōogā la yāmb ka sak-a ye.
- 54 Kaoreng yel-bv-kaoodbā sēn wvm gom-kāensā, b sūyā yika ne a Eten ti b wāb b yēna.
- 55 La a Eten sēn pid ne Sug-sōngo, yē gesa yīngri la a yānda Wēnnaam ziiṛā, la a Zezi sēn yas Wēnnaam dtgo.
- 56 La a Eten yeelame yaa: Kelg-y yā, mam nee yīngr sēn pake la Ninsaal Bi-riblā sēn yas Wēnnaam dtgo.
- 57 Dē, bāmb kelma ne pāng n yēd b tuba. La b fāa wudgame n yōk a Eten.

58 La b talla yēnda n yi tēngā n sung n lob-a ne kug n na n kv. La kaset dāmba rvvga b fut bi-bug a yen yvvr sēn boond t'a Soll taoore.

59 La b sēn da lobd a Eten ne kugā, a ra pvvdsame n yetē: Zu-soab a Zezi, reeg-y m sugā.

60 Dē, a Eten yīgimda a rūm zug n kelem ne pāng n yeel yaa: Zu-soaba da ning-y b taal yel-wēn-kānga yīng ye. La a sēn yeel a woto n sē, a gūsame.

Tuuma 8

1 La a Soll da gesame t'a Eten kvvbā zemsame.

A Soll namsda a Zezi tēedbā

La wakat kāng bala, b sung n namsda a Zezi tēedbā sēn da be Zeruzalemā wusgo. La b fāa sāeegame n kē Zude soolem ne Samari soolem puse, sā n ka tēn-tvmdba bal n ka sāeegē.

2 Nin-sōamyā rika a Eten n mum la b yāba wvsg yē kūuma yīnga.

3 La a Soll da namsda tēedbā wvsgo. Yē ra kēeda rot pvv fāa n yōgd raop la pagb n kēesd-b bi-bees roogē.

A Filip moona koεεg Samari

4 Dē, b sēn sāeeg neb ninsā da kēngda zīig zīig n moond koe-noogā.

5 A Filip kēnga Samari na-tēngā n ti moon Kirist koεεgā be.

6 Neb kvvngā sēn wvmd la b yāt a Filip sēn maand bōn-bāna, bāmb naaga taab n kelgd būmb ninga yē sēn togsdā neer neere.

7 Tı bōe, zin-dēgd wvsg ra kelemda ne pāng n yit n basd neb nins b sēn da tarā. La koms-rāmb wvsg ne wobs me ra paamda maagre.

8 La sū-no-kāseng zīnda tēn-kāng pvga.

9 Dao a yen yvvr sēn boond t'a Sumo n da zoe n deng n be tēn-kāng me pvga n maand tit n yeesd Samari nebā. A ra yeta a meng ti nin-kāsenga.

10 La sēn sung ne nin-tals la nin-kāsems fāa ra kelgda yēnda neere n yetē ti rao-kāng yaa Wēnnaam pānga. Tı yaa pāng ninga b sēn boond ti pān-kāsengā.

11 Nebā ra kelgda yē neere, ti bōe, yaa daar zār la a maand a tumā n yeesd bāmba.

12 La neba sēn tē a Filip sēn moond Wēnnaam soolem koe-noogā la a Zezi Kirist yvvrā, b raop la b pagb sak n deega koom lisgu.

13 A Sumo menga tēeme n deeg koom lisc n kell n pa ne a Filip la a sēn yāt bōn-yeesdsā ne bōn-bān kāsemsā sēn maandā, a yeesame.

14 Tēn-tvmdbā sēn be Zeruzalemā sēn wvmd ti Samari nebā reega Wēnnaam goama, b tvma a Pıyεεr ne a Zā bāmb nengē.

- 15 A Pɩyɛɛr ne a Zã sɛn ta Samari b pɩɩsa tɛɛdbã yĩng ti b reeg Sug-sõngo.
- 16 Bala, Sug-sõng nan zu n sig bãmb ned ba a yen zug ye. Bãmb da paama koom llig bal ne zu-soab a Zezi yɩɩre.
- 17 Dɛ, a Pɩyɛɛr ne a Zã tika tɛɛdba ne b nusi, la b reega Sug-sõngo.
- 18 A Sumo sɛn yã ti wakat ning tɛn-tɔmbã sɛn tikd tɛɛdbã ne b nusã b reegda Sug-sõngo, yɛ waa ne ligd n na n kô a Pɩyɛɛr ne a Zã.
- 19 Yɛ yeel-b lame yaa: Kô-y maam me pãn-kãnga ti mam sɛn na n tik ned ning fãa ne m nusi, bi a reeg Sug-sõngo.
- 20 La a Pɩyɛɛr yeela yɛnda yaa: Bi f ligdã naag foom n sãam, fo sɛn tɛɛd ti ligd tõe n daa Wɛnnaam kũunã yĩnga.
- 21 Fo ka tar puur yel-kãnga pugɛ ye. Ti bõe fo sũurã ka turg Wɛnnaam taoor ye.
- 22 Dɛ yĩnga, bi f tek yam n bas f tags wɛnsã n puɩs Zu-soabã ti sã n tõe bi f paam sugr kũun tags kãnga sɛn be fo sũurɛ wã yĩnga.
- 23 Ti bõe, mam neeme ti sũ-toog n tar foo ti f ya yel-wɛna yamba.
- 24 A Sumo yeel-b lame yaa: Yãmb mens puɩs Zu-soabã mam yĩnga, ti bũmb nins yãmb sɛn yeelã ba a yen da paam maam ye.
- 25 La a Pɩyɛɛr ne a Zã sɛn kis kaset la b moon Zu-soabã koɛɛg n sa, b lebg n leba Zeruzalem. La b sɛn wa n dabdã, b moona koe-noogã Samari tɛn-bõones wɩsg puse.

A Filip ne Etiyopi neda

- 26 La Zu-soabã malek goma ne a Filip n yeel-a t'a yik n kɛng wĩndgã goabg n tũ sor ningã sɛn yit Zeruzalem n dabd Gaza, n ya weoog sorã.
- 27 A Filip yikame kɛng tao-tao. La rao a yen sɛn ya zu-soab n yit Etiyopi sega yɛ sorã zugu. Rao-kãng yaa Etiyopi rĩm-poaka, Kãndaas ligd gũuda, yɛ ra waa Zeruzalem n na n puɩs Wɛnnaam.
- 28 La yɛ ra lebg n kuiisame, a ra zĩi a wiid voatur pug n karemd Wɛnnaam no-rɛes a Ezayi sebre.
- 29 La Sug-sõng yeela a Filip t'a kɛng n kolg voaturã.
- 30 Yɛ wudg n kolgame, la a wuma Etiyopi rao wã sɛn da karemd Wɛnnaam no-rɛes a Ezayi sebre, t'a Filip sok-a t'a wumda a sɛn karemda võor sɩda?
- 31 Ti raowã leok ti yɛ na n yu wãn n tõog n wum a võor ti sã n ka ned n bilg n kô-a. La a boola a Filip t'a wa kɛ voaturã pug n zĩnd ne yɛnda.
- 32 Rao wã sɛn da karemd zĩig ninga gɩls-sõngã pugɛ wã ra yeta a woto: B waa ne bãmb wala b sɛn wat ne pesg kuɩb zĩigɛ, la wala pe-bil sɛn ka yaagd a noor a wõrsdã ye.

- 33 B sɛn paog bāmba pɔgɛ, b ka kao b buvd tɔrg ye. Ānna n na n tōog n wilg bāmb sɛn bas b poorɛ? Bala, b yiisa bāmb vum dūniyā zug ka.
- 34 Ligd-gūudā yeela a Filip yaa: M Bōosdame ti y togs maam. Yaa ānna yell la Wɛnnaam no-rɛɛsā sɛn gomd a woto wā? Yaa b meng yell bii, bɪ yaa ned a to yelle?
- 35 Dɛ, a Filip singa ne guls-sōngā zī-kāng n moon yɛnda a Zezi koe-noogā.
- 36 La bāmb sɛn ket n kɛnda, b waa n taa koom zīgɛ. La ligd-gūudā yeelame yaa: Ad koom, bōe n gɔdg maam ne koom lisgu?
- 37 A Filip yeel-a lame t'a sā n tɛ ne a sūurā fāa, a tōe n paama koom lisgu. La a leokame ti yɛ tɛedame t'a Zezi Kirist yaa Wɛnnaam Bi-ribla.
- 38 Dɛ, a kitame ti voaturā yalse. La a Filip ne ligd-gūudā tūu taab n sig n kɛ koome wā. La a Filip lisa yɛnda.
- 39 La bāmb sɛn lebg n yi koomā pɔgɛ, Zu-soabā Sug rika a Filip n looge, la ligd-gūudā ka le yānd-a ye. La a leb n dika a sor ne sū-noogo.
- 40 La b yāa a Filip Azot. La yɛ moona koe-noogā tɛns nins fāa yɛ sɛn tū wā, halɪ n ti ta Sezaare.

Tuuma 9

A Soll teka yam n kos sugri

- 1 Baoosgo, a Soll sɛn dag n ket n namsd Zu-soaba karen-biis n dat kv-bā, a kɛnga maan-kvudba kāsem nengɛ
- 2 n ti kos-a t'a guls sɛb n tum karen-dot nins sɛn be Damasā ti yɛ sā ti n yā neb beene sɛn tūud Zu-soaba sore, sā n ya raop wala pagba, bɪ yɛ yōg-b n tall n wa Zeruzalem.
- 3 La yɛ sɛn wa n be sorɛ n kolg Damase, tao-tao bala, vɛenem n yi arzān n yāg n gūbg yɛnda.
- 4 La a Soll lvu tɛnga. La a wuma koɛɛg sɛn yet yɛnda yaa: Solle, Solle, yaa bōe ti fo namsd maam?
- 5 A Soll leokame ti Zu-soaba, yāmb yaa ānna: La Zu-soaba yeelame yaa: Mam yaa a Zezi fo sɛn namsd a soabā. Na n yu toog ne foom, fo sɛn kusda yīnga. La yɛ ra yɛesame n digd n sok Zu-soaba ti bāmb datame ti yɛ maan bōe. Dɛ Zu-soaba yeela yɛnda
- 6 Yik n kɛ tɛngā pɔgɛ, la beene b na n yeela foom būmb ninga f sɛn tog n maane.
- 7 La raop nins sɛn da tūud a Sollā yɛesame n yas n ka tōe n gom ye. B dag n wɔmda koɛɛgā la b ka ne ned ye.
- 8 A Soll yikame, la baa yɛ nina sɛn pukā, a ra ka tōe n yā baa fvu. B gāda a nug n tae-a n kɛng Damase.
- 9 Yɛ maana rasem a tāab n ka tōe n yā ye. La a ka rɪ wala a yū būmb ye.

- 10 Karen-biig a ye n dag n be Damas t'a yuur boond t'a Ananiyas. Zu-soaba puka b meng ne yēnda vēnegr pūgē n yeel-a ti Ananiyas! T'a leok yaa: Ad mam Zu-soaba.
- 11 Zu-soaba yeela a Ananiyas yaa: Yik n kēng sor ning sēn boond ti turgā n ta a Zudas zakē n bao ned yen sēn yit Tars t'a yuur boond t'a Solle.
- 12 Tı bōe yē pūsdame n yā vēnegr pūgē ti ned a yen yuur sēn boond t'a Ananiyas waa n tik yē ne a a nus ti yēnda leb n paam a nini.
- 13 A Ananiyas leokame n yeel yaa: Zu-soaba, mam wuma neb wūsg sēn gomd rao-kānga sēn maan yāmb nebā sēn be Zeruzalēma wēng wūsga yelle.
- 14 La maan-kūvdba kāsem-dāmb kōo yē noor t'a wa ka n yōg neb nins fāa sēn pūsd ne yāmb yuurā.
- 15 La Zu-soab yeela a Ananiyas yaa: Kēnge. Tı bōe, mam yāka rao-kānga n na n kit t'a tall mam yuurā n wilg bu-zēmse la rīm-dāmba la Israyel nebā.
- 16 La mam meng n na n wilg yēnda namsg nins fāa yē sēn tog n nams yuurā yīngā.
- 17 La a Ananiyas kēngame. La yē taa n kēe roogē wā n tik a Soll ne a nus n yeel-a yaa: Ba-biig a Solle, Zu-soab a Zezi sēn puk b meng ne yāmb y sēn wa n be sorā zug n watē wā tuma maan ti m wa ti y tōe n leb n paam y nini, la y pid ne Sug-sōngo.
- 18 La tao-tao bala, būmb sēn wēnd wa nod-pags yi a Soll nini wā n lvi. La yē leb n paama a nini. La yē yikame n deeg koom lisgu.
- 19 Dē, a Soll deega rub n dt la a pānga leb n waame.

A Soll moona koe-noog Damas

- 20 La a Soll paa ne karen-biisā sēn be Damasā rasem bilfu. La tao-tao bala, yē sungame n moond koēga karen-dot pus n yēte t'a Zezi yaa Wēnnaam Bi-ribla.
- 21 Neb nins fāa sēn wum yēnda wā yeesame n sokdē ti rao-kānga n dag n namsd neb nins sēn be Zeruzalēn n pūsd ne a Zezi yuurā wē! Tı la yē ka wa ka n na n yōg neb nins sēn pūsd ne a Zezi yuurā n tall-b n kēng n ti ko maan-kūvdba kāsem-dāmba wē?
- 22 La a Soll koe-moonegā pāng ra paasdame daar fāa la yē ra tōogda Zuif-rāmbā sēn be Damasā n wilgd-b t'a Zezi sūd yaa Kiristā.

A Soll pōsa Zuif-rāmba nusē

- 23 La sēn kaoos bilfu, Zuif-rāmba naaga taab n yāk yam n dat n kv a Solle.
- 24 La a Soll bānga b yam-wēngā. Bāmb dag n gūusda tēnga noyā wīndg la yungo, sēn na n yul n kit ti b kv a Solle.
- 25 Dē, karen-biisa kēesa a Soll peogē ne yung n gāndg n sik yē lalgā poore.

A Soll bee Zeruzalēn

- 26 A Soll sēn ta Zeruzalēn, yē makame n dat n lagem ne karen-biisā, la bāmb fāa ra zoeta a Solle. Tı bōe, b ra ka tēed t'a Soll sūd lebga a Zezi karen-biig ye.

27 Dē, a Barnabas peega a Soll n tall-a n kēng tɔmtɔmdba nengē, n togs bāmb a Soll sēn yā Zu-soaba sorā zugā, la Zu-soaba sēn gom ne-a to-to wā. La yē togsa bāmb a Soll sēn moon koεεgā ne pel-kεgeng Damas tēngā pugē ne a Zezi yuurā.

28 La a Soll dag n tūuda bāmb n gōod la a wat Zeruzalem la a moond koεεga ne Zu-soaba yuur ne raodo.

29 A Soll ra gomda ne Zuif-rāmb nins sēn gomd Gerk goama la a wēed nokoεem ne-ba. La b ra baood n na n kitame ti b kv a Solle.

30 La ba-biisā sēn bāng bōn-kānga, b talla a Soll n ta Sezaare n kit t'a kēng Tars:

31 A Zezi tēedba sēn be zuude la Galile ne Samari wā fāa dag n bee laafi, b pānga ra paasdame la b ra sakda Zu-soabā la Sug-sōng ra sōngd-b lame ti b lebgd wusgo.

A Ene paama maagre

32 A Pɪyεer sēn da saagd zīiga fāa n get nin-tūusdsā, a kēnga a Zezi tēedba sēn da be lida wā nengē.

33 La yēnda yaa rao a yen beene t'a yuur boond t'a Ene n ya ki-bogre n gāe gāag zug hal yuum a nii.

34 A Pɪyεer yeel-a lame yaa: Ene, a Zezi maagda foo, yik n maneg f gāagā f toore. La tao-tao bala a Ene yikame

35 Lida ne Saarō tēnga neba fāa yāa a Ene la b saka Zu-soabā.

A Dorkas vuugame

36 Tēed-poak a ye n da be Zope t'a yuur boond t'a Tabita sēn dat n togs ti Dorkas ne Gerk goama. A yuura vōor yaa yāka: Pug-kāng ra maanda tuum-sōamyā wusgo, la a sōngd naong rāmba.

37 Ra-kāense, a Dorkas luvu bāag n ki. La b sēn so yē koom n se, b rik-a lame n gāneg yīngr doog pugē.

38 La Lida dag n ka zār ne Zope ye. Dē, karen-biisā sēn wum t'a Pɪyεer bee Lida, b tuma raop a yiib ye nengē ti b ti bōos-a t'a wa bāmb nengē n da kaoos ye.

39 La a Pɪyεer yikame n tū-b n looge. La yēnda sēn ta, b talla yē n dv yīngr dooga pugē. La pugkōapa fāa kolga a Pɪyεer n yābd la b wilgd yēndā fu-yerd ninsi la fut nins a Dorkas sēn dag n sē a sēn wa n ket n vɪ wā.

40 A Pɪyεer kitame ti neba fāa yi. La yē yīgimdame n puvse. Dē a wēnemdame n ges kūuma n yeel-a ti Tabita yiki. La a puka a nini. La a sēn yāa a Pɪyεer, a yikame n zīndi.

41 La a Pɪyεer gāda a nug n sōng-a t'a yik yīngri. A Pɪyεer boola nin-sōamyā ne pugkōapā n wilg-b t'a Dorkas vuugame.

42 Zope tēnga fāa wuma bōn-kānga, la neb wusg suk tēe Zu-soabā.

43 A Pɪyεer paa Zope n kaoos bilfu, yē siga zapa a sumo yiri.

Tuuma 10

A Pɩyɛɛr ne a Korney

- 1 Dao a ye n da be Sezaare t'a yuur boond t'a Korney n ya sodaas koabg naab n be soda-kuungã b sɛn boond ti Itali-rãmba suka.
- 2 Rao-kãng ra yaa wɛn-tũuda, la yɛ ne a yirã rãmb ra zoeta wɛnnaam. Yɛ ra sɔngda neb wɔsg sɛn ya naong rãmba, la a ra pɔɔsda Wɛnnaam wakat fãa.
- 3 Sɛn zems zaabr lɛɛr a tãab sasa, yɛ yãa Wɛnnaam malek vɛeneg vɛnegr pɔgɛ t'a kɛ n yeel yɛ ti Korney.
- 4 La yɛ gesa malek ne rabeem n yeel-a yaa: Yaa a wãna m Zu-soaba? Malek yeel-a lame yaa: Wɛnnaam tɛra fo pɔɔsgã la f sɛn sɔngd naong rãmba yelle, la b ka yĩnd f yell ye.
- 5 Dɛ moasã, bɪ f tum neb Zope ti b ti bool ned a yen yuur sɛn boond t'a Sumo Pɩyɛɛr t'a wa.
- 6 Yɛ siga zap a Sumo zakɛ, yirã bee ko-kãsenga noore.
- 7 La malek ning sɛn gom ne yɛ wã looge, a Korney boola a tumtumdb a yiib ne a sodaag a yen sɛn ya nin-sɔng sodaas nins yɛ sɛn so wã suka.
- 8 A Korney togsa bãmb bũmb nins fãa sɛn maana la a tum-b Zope.
- 9 Vɛkembeoogo, bãmb sɛn waa n be sorɛ n kolgd Zope, sɛn zems wĩnto-suka, a Pɩyɛɛr dɔɔ roogã zug n na n pɔɔse.
- 10 La kom yɔka a Pɩyɛɛr t'a rat rub n dɪ. La b sɛn segend rubã n na n kɔ-a wakate, yɛ paama vɛnegre.
- 11 A Pɩyɛɛr yãnda arzãn sɛn pake, la bũmb sɛn wɛnd wa peen-bedr b sɛn loe a noy a naasã t'a sigd n sigd tɛnga.
- 12 La rũms buud fãa sɛn tar nao a naase, la bɔn-vuudsã la bɔn-pɩgs buud fãa n dag n be a pɔgɛ.
- 13 La koɛɛg n yeel a Pɩyɛɛr t'a yik n ku ne dɪ.
- 14 La a Pɩyɛɛr leokame yaa: Ayo, Zu-soaba, ti bɔe mam zu n dɪ bũmb sɛn ka zems wala sɛn ya rɛgd ye.
- 15 La yɛ leb n wɔma koɛɛg sɛn gomd ne yɛnda n yetɛ ti Wɛnnaam sɛn yeel ti bũmb ning yaa yɩgɛmdã bɪ a ra bool bɔn-kãng ti yaa rɛgd ye.
- 16 Bɔn-kãng maana naoor a tãabo. La tao-tao bal rɛ zugɛ bɔn-kãng leb n zɛk leba arzãn pɔgɛ.
- 17 Wakate ninga a Pɩyɛɛr sɛn nan tagsd a sũurɛ n dat n bãng vɛnegr ninga yɛ sɛn yã wã vɔore, rɛ t'a Korney sɛn tum neb ninsã sok n bãnga a Sumo yirã zĩig n wa n be zaka noore.

- 18 Bāmb boolame n sok ti yaa ka la a Sumo Pɩyɛɛr sɛn be wā?
- 19 A Pɩyɛɛr sɛn da ket n tagsd n baood vɛnɛgra vɔore, sugā yeela yɛnda ti ad neb a
- 20 tāab n be be n baood-a. T'a yik n sig n tũ la a ra sāmb ye ti bala yaa bāmb n tumba.
- 21 Dɛ, a Pɩyɛɛr sigame n kɛng ra-kāens nengɛ n yeel yaa: Yaa maam la ned ninga yāmb sɛn baoodā, yaa bɔe yell n wa ne yāmb ka?
- 22 Bāmb leokame yaa: Sodaas koabg naab a Korney n tum tɔndo. Bāmb yaa nin-turga n zoet Wɛnnaam, la Zuif-rāmba fāa kita bāmb kaset sɔngo. Wɛnnaam malek n sagl-b ti b kut yāmb wa b yirā ti b kelg bũmb ninga y sɛn tar n na n gom ne-bā.
- 23 Dɛ, a Pɩyɛɛr kitame ti b kɛ, la yɛ reeg-b-la sāando. Vɛkembeoogo, a Pɩyɛɛr yikame n tũ-b n looge. La ba-biisā sɛn be Zope wā neb kɛer yāaga bāmba.
- 24 La ra-yit-n-daare, bāmb taa Sezaare. A Korney ra gũudb lame, la yɛ ra boola a roagdba la a zo-nongds ti b tigim yɛ yirā.
- 25 A Pɩyɛɛr sɛn wa n kɛedɛ wā, a Korney wa n sega yɛnda n lvi n wɔgemd a taoore, n na n pɩɩs-a ne waoogre.
- 26 La a Pɩyɛɛr roog-a lame n yeel-a yaa: Yiki, bala mam me yaa ninsaal bala.
- 27 Dɛ, yɛ kell n sɔsda ne a Korney. La a kɛe roogɛ wā n mik neb wɩsg sɛn tigim be.
- 28 A Pɩyɛɛr yeel-b lame yaa: Yāmb miime t'a ka zems ne Zuif-rāmba tɔog ti ned sɛn ya Zuif lagem ne buud sɛn ka Zuif wala kɛ a zakɛ ye. La Wɛnnaam wilga maam ti mam ka tog n yeel ned ba yen ti sɛn ka zemse, wala rɛgd ye.
- 29 Yaa woto yĩng n kut ti yāmb sɛn bool maama, m waame n ka kus ye. Dɛ, mam dat n bānga bũmb ninga sɛn kut ti yāmb tum n bool maama.
- 30 A Korney leokame yaa: Rab-tatɛ sɛn zems wakat kānga, mam dag n bee m doogɛ zaabr lɛer a tāab wakat n pɩɩsdɛ. Tao-tao bala, rao sɛn da yer fut sɛn pund n yals mam taorā,
- 31 n yeel yaa: Korney! Wɛnnaam wɩma fo pɩɩsgā, la b ka yĩmd sɔngr ninga fo sɛn sɔngd naong rāmbā yell ye.
- 32 Dɛ, bi f tum neb Zope ti b ti bool a Sumo Pɩyɛɛr t'a wa. Yɛ siga a Sumo sɛn ya zapā zakɛ sɛn be ko-kāsengā sɛngā.
- 33 La tao-tao bala mam tuma neb ti b bool yāmba. La yāmb maana neer n sak n wa. Moasā, tɔnd fāa bee Wɛnnaam taor ka n na n kelg bũmb nins fāa Zu-soabā sɛn yeel yāmb ti y togs tɔndā.
- 34 Dɛ, a Pɩyɛɛr gomame n yeel yaa: Moasā, mam sid bāngame ti Wɛnnaam ka tũusd neb ye.
- 35 Ned ning fāa, sɛn ya buud ninga fāa sɛn zoet Wɛnnaam la a maand tɩlem, yɛnda soab tata bāmb yam.

- 36 Wēnnaam tuma b koεega Israyel yagensa nengē n togs-b ti laafi koe-noog wata a Zezi sēn ya neba fāa Zu-soabā maasem yīnga.
- 37 Yāmb mii būmb ninga sēn sung n maan Galile la Zude soolma fāa a Zā sēn dag n moond neba koom lisc koεeg zugē.
- 38 Yāmb bānga sēn yi to-to ti Wēnnaam sik b Sug-sōng pāngā Nazaret dao a Zezi zugā. La sēn yi to-to me t'a Zezi saag tēngā n maan neer n maag neb nins fāa sēn dag n be Svtāana yembd pugē wā, ti bōe, Wēnnaam bee ne bāmba.
- 39 A Zezi sēn maan būmb nins fāa Zuif-rāmbā tēngē wā la Zeruzalem pugē, tōnd yaa kaset dāmba. Bāmb ka a Zezi da-ptk zug n kv-ba,
- 40 la rasem a tāab daare, Wēnnaam vuvga bāmb n kō-b noor ti b vēneg b menga.
- 41 La b ka vēneg b meng ne neba fāa ye. La yaa ne tōndo, Wēnnaam sēn dag n pīnd n yāk ti ya kaset dāmbā tōnd dume la d yū ne bāmb b vuvgrā zugē.
- 42 La a Zezi kōo tōnd noor ti d moon neba suk n kis kaset n yeel ti Wēnnaam yāka bāmb ti b na n kao nin-vuse la kūum buudo.
- 43 Wēnnaam no-rēesdbā fāa goma Zezi yell n yeel ti ned ning fāa sēn tēda bāmb na n paama a yel-wēn sugr kūun ne bāmb yuvre.
- 44 A Ptyeer sēn ket n gomda, Sug-sōng siga neb nins fāa sēn dag n kelgd yē goama zutu.
- 45 Tēedb nins sēn ya Zuif buud n tū a Ptyeer n wa wā yees wvsg ne Sug-sōng sēn ya Wēnnaam kūuna sēn sigd neb nins me sēn ka Zuif-rāmba zutā.
- 46 Ti bōe, b da wvmda b sēn gom-zēn n waoogd Wēnnaam.
- 47 Dē, a Ptyeer leb yeelame yaa: Nin-bāmba sēn paam Sug-sōng pidb wala tōndā, moasā b tōe n gudga bāmb ti b ka paam koom lisc sīda?
- 48 A Ptyeer kōo noor ti b lis-b ne a Zezi Kirist yuvre. Dē, bāmb kosa a Ptyeer t'a pa ne-b rasem bilfu.

Tuuma 11

A Ptyeer wilga būmb ning sēn maanā

- 1 Tvmtdmba la b ba-biisā sēn da be Zude wā wvmame ti bu-zēmsā me reega Wēnnaam goama.
- 2 La a Ptyeer sēn lebg n wa Zeruzalem tēedb nins sēn ya Zuif buudā wēe nokoeemd ne yēnda.
- 3 N yeel-a yaa: Yāmb kēe neb sēn ka kē bāong zakē n dī ne-ba!
- 4 La a Ptyeer togsa bāmb ball-ball yellā fāa sēn maana, n yeel-b yaa:

- 5 Mam dag n bee Zope tēngā pūgē, La mam sēn wa n pūvdē, mam paama vēnegre. Mam yāa būmb sēn wēnd wa peen-bedr sēn yi arzān n sigd mam nengē t'a noy a naasa loe. La a sulgame n pēneg maam.
- 6 Mam maaga m meng n gese la m yāa rūms sēn tar nao a naase, we-rūmsi, baa bōn-vuuds ne bōn-pūgs sēn be a pūgē wā.
- 7 Dē mam wuma koεeg sēn yeel tuyeer yik n kv n dt.
- 8 La mam leokame yaa: Ayo, Zu-soaba, ti bōe būmb sēn ka zems wala sēn ya rēgd na n zu n kē mam noorē ye.
- 9 La koεega yii arzān naoor a yiib soab n yeel maam yaa: Wēnnaam sēn yeel ti būmb ninga yaa yilemdā, bi f ra bool-a ti rēgd ye.
- 10 Bōn-kāng maana hal naoor a tāabo, dē, a fāa lebg n dūv arzāna.
- 11 La wakat kāng bala, raop a tāab sēn yi Sezaare b sēn tum-b mam nengē waa n taa zak ninga mam sēn da be wā noore.
- 12 Sug-sōng yeela maam ti m tū-b n loog la m da sām̄b ye. Ba-biisā yoobā sēn be ka wā yāaga maam n ta Sezaare. La tōnd kē a Korney zakē wā.
- 13 La a Korney togsa tōnd sēn yi to-to ti yēnda yā malekā sēn wa yē rooga pūgē n yeel yē t'a tum neb Zope ti b ti bool a Sumo Pūyeer t'a wa.
- 14 T'a Pūyeer na n togsa yē koes sēn na n kut ti yēnda ne a yirā rāmb fāa paam fāagre.
- 15 La mam sēn sung n gomdā, Sug-sōng siga bāmb zut wala b sēn dag sig tōnd zut sungrē wā.
- 16 Dē, mam tēega Zu-soabā goamā b sēn dag n yeelā: A Zā lisa ne koom la b na n lisa yāmb Sug-sōng puga.
- 17 Rē wā yīnga, Wēnnaam sēn kō-b kūun ninga b sēn dag n kō tōnd d sēn tē Zu-soab a Zezi Kirist yīngā, dē mam yaa ānna soab n tōe n kus Wēnnaam?
- 18 Bāmb sēn wum bōn-kānga, b sīnda b noore. La b pēga Wēnnaam n yeel yaa: Rēnd Wēnnaam kitame ti bu-zēmsā me tek yam n kos sugr n na paam wum.

A Zezi tēedba sēn be Āntiyos

- 19 Namsg ninga sēn paam tēedba a Eten kūuma poorē wā kitame ti b sāeeg n kēng hal Fenisi, la Supr ne Āntiyos la b ka moon ned a to Wēnnaam koεega sā ka Zuif-rāmba bal ye.
- 20 Baoosgo tēedb kēer sēn yi Supr la Siren waa Āntiyos la b goma ne neb a taabā me n moon-b Zu-soab a Zezi koe-noogā.
- 21 Zu-soaba pāng da bee ne bāmba la neb wūsg tēe Zu-soabā n kos sugri.
- 22 A Zezi tēedba sēn be Zeruzalema wuma koe-kānga, la b tuma a Barnabas Āntiyos.

- 23 La yēnda sēn ta n yānd Wēnnaam sēn ning tēedba bark to-to wā, a sūurā yu noogo. La a paasa b fāa raood n yet ti b kell n tū Zu-soabā ne b sūyā fāa n da bas ye.
- 24 Tı bōe, a Barnabas yaa nin-sōngo, n pid ne Sug-sōngo n tar tēebo. La neb wusg tēe Zu-soabā.
- 25 Dē poore, a Barnabas kēnga Tars n na n ti bao a Solle.
- 26 La yē sēn yānd-a Soll be a peeg-a lame n wa Āntiyos. Bāmb paa be ne a Zezi tēedba yuumd tōre n zāms neb kuvng wusgo. Yaa Āntiyos la b sung n bool a Zezi karen-biisā ti Kirist neba.
- 27 La ra-kāense, Wēnnaam no-rēesdb yii Zeruzalem n wa Āntiyos.
- 28 La bāmb ned a yen yuur sēn boond t'a Agabus yikame n togs ne Sug-sōng pāng ti wakat n wat ti kom-kāseng na n zīnd dūniyā tek fāa. La komā sud zīnda a Sezaar kolood sēn wa n dit naam wakate.
- 29 Dē karen-biisā yāka yam tined kam fāa kīs sōngr ning sēn zems a pāng ti b tum n sōng ba-biisā sēn dag n be Zude soolma.
- 30 La b maana a woto n dik n ning a Barnabas ne a Soll nusē ti b ti kīs kāsem-dāmba sēn be Zude wā.

Tuumā 12

B ku a Zak. La a Pıyēer bee bi-bees roogo

- 1 La wakat kāng sasa, rīm a Herood sungame n nams a Zezi tēedba kēere.
- 2 Yēnda kitame ti b ku a Zā ba-biig a Zak ne svuga.
- 3 La yē sēn yā ti bōn-kāng taa Zuif-rāmba yam, a kell n kitame ti b yōk a Pıyēer. Rag n yaa bur sēn ka rā-bill kibs daare.
- 4 Herood sēn yōk a Pıyēer n kēes bi-bees roogē, a kitame ti sodaas piig la a yoob gū a Pıyēer n dees taab naas-naase, n dag n tagsdē ti svug-n-basā kibs sā n loog bi a yiis-a n kao a buvd neba nifē.
- 5 Dē, bi-bees roogā pugē b ra gūuda a Pıyēere. La a Zezi tēedba rag n pıvuda Wēnnaam ne b sūur fāa a Pıyēer yīnga.

B yiisa a Pıyēer bi-bees roogo

- 6 Yung ninga sēn deng a Herood sēn na n yiis a Pıyēer n kao a buvdā, gūudba rag n bee bi-bees rooga noor n gūudē la b ra balga a Pıyēer ne bāens a yiib t'a gāe pugē. Sodaas a yiib tēn-suka.
- 7 Tao-tao bala, Zu-soaba malek puka a menga la vēnem n yāg bi-bees roogā pugē. Malekā wēe a Pıyēer lıgr n nek-a n yeel-a yaa: Yik tao-tao. La bāensa lıume n bas a Pıyēer nusā.

- ⁸ Dē, maleka yeela a yēnda t'a sēb a sēbdgā la a wid a neooda. A Pɩyɛer maana a woto. La malekā yeel-a lame t'a rik a fuugā n yeelg n tū yēnda.
- ⁹ A Pɩyɛer tūu malekā n yi, la a ra ka tagsd ti būmb ninga malekā sēn moonda yaa sɩd ye. A ra tagsdame ti yē yāa vēnegre.
- ¹⁰ La bāmb sēn loog pipi gūudā ne yiib soabā n ta kuleng ninga sēn teesd tēngā n pag ne kutā, kulen-kāng paka a toor bāmb taoore. La b yiime n kēng n dɩk sorā, la tao-tao bala, malekā loog n bas yēnda.
- ¹¹ Dē, a Pɩyɛer yam vēnegrime t'a bāng būmb ning sēn maana. La a yeelame yaa: Moasā, mam bānga sɩd-sɩd ti yaa Zu-soabā n tum malek t'a fāag maam Herood nugē la na būmb ning fāa Zuif-rāmba sēn da rat n maan maama.
- ¹² A Pɩyɛer sēn tagse, a kēnga a Maari yiri. Yaa a Zā b sēn boond t'a markā ma. La neb wɔsg n dag n tigim taab beene n pɔɔsdē.
- ¹³ A Pɩyɛer wēe rignoor ninga b sēn kēeda kulengā, la tumtumɔd poak a yen yɔɔr sēn boond t'a Rood kolgame n na n kelge.
- ¹⁴ La yēnda bānga a Pɩyɛer koεεgā la a sūurā yu noog t'a bas kulengā pakr n wudg n leb pɔgē n ti togs t'a Pɩyɛer n wa n be rignoorē wā.
- ¹⁵ Bāmb yeela yēnda t'a lebgame. La tumtumɔd-poakā kell n baas n yeelame ti yē sēn yetā yaa sɩda.
- ¹⁶ Dē, b yeelame ti yaa a Pɩyɛer maleka. La wakat kānga, a Pɩyɛer dag n ket wēeda kulengā. La b sēn yaool n pake, b yāa a Pɩyɛer la b yeesame.
- ¹⁷ A Pɩyɛer Zāasa bāmb ne nug n na n kut ti b sɩndi. La a Pɩyɛer togs-b-la Zu-soabā sēn maan to-to n yiis yēnda bi-beesa roog pɔgē. La a yeel ti b ti togs a zak ne ba-biis a taabā bōn-kānga. Dē, yē yiime n kēng zīg a to.
- ¹⁸ La beogā sēn vēege, rāmbg kāseng n yik sodaasā suka, b sēn dag n dat n bāng a Pɩyɛer sēn be zīg ninga yīnga.
- ¹⁹ Herood kitame ti bao a Pɩyɛer, la b ka yānd-a ye. A kitame ti b kao gūudba buɔdo, la a kō noor ti b kv-ba. Rē zugē, Herood yii Zude n kēng Sezaare n ti pa be wakat bilfu.

Herood kūum

- ²⁰ Herood sūur puuga wɔsg ne Tur la Sɩdō nebā. Nin-kāensa zemsa taab n na n kēng Herood nengē bāmb yāga zood ne sōgen ning sēn manegd rīma roogā, la b waa Herood nengē n na n bao ti laaft zīnd bāmb ne rīma suka, suka, bala rīma soolma n dag n dilg bāmb tēngā.
- ²¹ Daar ninga Herood sēn yākā sēn ta, a yeelga a naam fut n zaond a naam geer zug n gom gom-bed neba taoore.
- ²² La neba kelname n yeel ti yaa wēnd n gom, ti ka ninsaal n goma ye.

²³ La wakat kãng bala, Zu-soaba malek wêe Herood yê sên dɩk Wẽnnaam waoogrã n kô a mengã yĩnga. La zũnzũi n dt-a t'a ki.

²⁴ Wẽnnaam koεεga ra saagdame n yud pĩnda.

²⁵ La barnabas ne a Soll sên maan b tũumd Zeruzalem n sε, b peega a Zã b sên boond t'a Mark n lebg n wa Āntiyos.

Tuuma 13

B tuma a Barnabas ne a Soll ti b ti moon koe-noogo

¹ Wẽnnaam no-réesdb la karen-saam-dãmb n dag n be a Zezi tēedba sên be Āntiyosã svka. Yaa a Barnabas ne a Sumyõ b sên boond t'a Nizεer ne a lisiyus sên yit Siren la a Manayen sên wub rĩma Herood ba wã Zakē la a Solle.

² Bãmb sên da maand Zu-soaba tũumd la b loet noore, Sug-sõng yeel-b lame ti b yãk a Barnabas ne a Soll n welg-b toore, ti b maan tũumd ninga b sên bool-b ti b maana.

³ Dē, bãmb loee noor n pũvs la yaool n tik a Barnabas ne Soll ne b nus pũvs b yĩng n bas-b ti b kēnge.

A Barnabas ne Soll moona koe-noog Sɩpr

⁴ La Sug-sõng sên tum a Barnabas ne Solle, b kēnga Selesi, la b kēe koom-koglg be n kēng Sɩpr.

⁵ Bãmb sên ta tēng sên boond ti Salamin, b sung n moona Wẽnnaam koεεga Zuif-rãmba karen-dot pũse. A Zã-Mark ra bee ne bãmb n sōngd-ba.

⁶ Bãmb pũvga tēng ninga koomã sên gũbgã fãa hal n ta tēng sên boond ti Pafos, la b yãa bag a yen be sên ya zãmb-no-réesa, yê yaa Zuif t'a yũvr boond t'a Bar-Zezi sên dat n togs t'a zezi biiga.

⁷ Yēnda ra bee ne tēn-kãng Guverneer a Sergiyus Polus sên da ya ned sên tar yam wusgã. Guverneerã kitame ti b bool a Barnabas ne a Solle, bala a rag n dat wuma Wẽnnaam goama.

⁸ La a Elimas sên ya bagã yũvr ne Gerk goama kusa a Barnabas ne a Soll n baood n sãam Guverneerã tēebo.

⁹ Dē, a Soll b sên boond me t'a Poll pida ne Sug-sõng n ges bagã,

¹⁰ n yeel-a yaa: Sulem-wēng soaba fo pida ne wēnem Sũtãan biiga, f yaa turlem fãa beyã. F ka na n bas Zu-soab so-tursã sãoongo?

¹¹ Moasã, gese, Zu-soaba na n wēe foo ta f leg Zoang, n kaoswakat bilfu f kōn tol n leb n yã wĩntoogã vēnem ye. La tao-tao bala, a Elimas nina singa mumbu la lebga lik bida ne yēnda. Yēnda Wẽnnaam zĩiga fãa n baood ned sên na n gãd a nug n tε-a.

¹² Dē, guverneerã sên yã bũmb ninga sên maana, a tēeme. Bala, Zu-soaba zãmsgã wεengē wã yēesa yēnda.

A Poll ne a Barnabas bee Āntiyos sên be Pisidi soolem

- 13 A Poll ne a tũud-n-taasa kēe koom-koglg Pafos n yi be n kēng Perz sēn be Paamfili soolma. A Zā-Mark basa bāmb be n lebg n leb Zeruzalem.
- 14 A Poll dāmb yii Perz n kell n kēng n ta Āntiyos sēn be Pisidi soolem. La Zuif-rāmba vuvsg daare, a Poll dāmb kē karen-dooḡē wā n zīndi.
- 15 La sēn karem tōḡā ne Wēnnaam no-rēesdbā sēbā n se, karen-dooḡā nanams tuma neb ti b yeel a Poll dāmb yaa: Ba-biisi, yāmb sã n tara koεεg n na n gom ne nebã n paas-b raodo, yāmb tōee n gomame moasã.
- 16 A Poll yikame n zãas a nug n yeel yaa: Yāmb Israyel neba, la yāmb dāmb sēn zoet Wēnnaamã, kelg-y yã!
- 17 Wēnnaam ninga sēn ya Israyel nin-kāensa Wēnnaam tūusa tōnd yaab-rāmbã n kit ti bu-kāng bi a sēn wa n be sãand weoog Ezipt tēngã wakate. La Wēnnaam yiisa bāmb be ne pān-kāsenga.
- 18 La b sōnga bāmb sēn kolg yvum pis-naas weooga puga.
- 19 La Wēnnaam sãama buud a yopoe Kana n dik b soolma n kō b nebã ti b sooge.
- 20 La bōn-kāens fãa kolga yvum kobs-naas la pis-nu. Dē poorē, Wēnnaam kōo tōnd yaab-rāmba bu-kaoodba hal ti ta Wēnnaam no-rēes a Sāmwell zamaane.
- 21 Rē zugē, bāmb kosa rīma, la Wēnnaam kō b la a Sayull sēn ya rao a kiis biiga n ya Benzame buudu. Yē ru naam yvum pis-naase ⁽⁴⁰⁾.
- 22 Wēnnaam sēn yiis a Sayull naame wã b yāka a David t'a yu Israyel dāmba rīma. La Wēnnaam kusa a David kaset n yeel a woto: "Mam yāame t'a Izayi biig a Daviid yaa rao sēn ta mam yam. Yēnda n na n pids mam datmã fãa zānga."
- 23 Yaa a Daviid yagensã suk la Wēnnaam kitu t'a Zezi rog n yu fãagd Israyel neba yīnga wa sēn zems bāmb sēn dag n kāabã.
- 24 Sēn deng a Zezi waoongo, a Zã dag n mooname n yeel Israyel neba fãa ti b tek yam n sak lisgu.
- 25 La a Zã tvumd sēn wa n kolgd seebo, a rag n yetame yaa: Yāmb tagsdame ti mam yaa āna? Mam ka ned ninga yāmb sēn ḡūd a soaba ye. La kelg-y yã: Bāmb na n pugla maam n waa, la mam sōmblem pvs n ka sek ti m lok b neoda sēbds ye.
- 26 M ba-biisi, yāmb sēn ya a Abraham yagensã la neb nins sēn be yāmb suk n zoet Wēnnaamã, yaa yāmb yīng la b tum fãagrã koe-no-kāngã.
- 27 Ti bōe, Zeruzalem neba ne b nanamsa ka bāng a Zezi sēn ya ned ning ye. La b ka wum Wēnnaam no-rēesdba goama b sēn karemd vuvsg daar fãa wã vōor ye. La b kaoo a Zezi buud n pids Wēnnaam no-rēesdba gom-kāense.
- 28 Baa b sēn ka yã būmb ne bāmb sēn zems kūuma, b kosa a Pilat t'a kit ti b kv a Zezi.
- 29 La b sēn pids būmb nins fãa ḡuls-sōamyã sēn da togs bāmb weengē wã, b sik-b-la da-pikã zug n ti ḡāneg yaoogē.

- 30 La Wēnnaam vuvga a Zezi n bas kūum.
- 31 La neb nins sēn dag n tū a Zezi n yi Galile n kēng Zeruzalem yāa bāmb rasem wvsgo. La moasā b yaa a Zezi kaset dāmb Israyel nebā suka.
- 32 La tōnd togsda yāmb koe-no-kānga, n wilgd yāmb kāabg ninga Wēnnaam sēn da kāab tōnd yaab-rāmbā,
- 33 moasā, Wēnnaam pids-a lame n kō tōnd sēn ya bāmb yagensā n vuvg a Zezi n bas kūum wa sēn guls yun-sōng a yiib soaba pvgē wā: "Rūnna, mam yaa fo ba, la fo yaa mam biiga, maam n dog foom."
- 34 Wēnnaam dag n yeelame ti b na n vuvg-b lame n bas kūuma ti b yīngā ra pōog ye. Yaa būmb ninga Wēnnaam sēn dag n gom la a woto: "Mam na n kōo yāmb a David bōn-sōamyā. Būmb nins sēn sōama la sīdā."
- 35 Yaa woto yīng ti b leb n yeel zīig a to yaa: "Yāmb kōn bas y sōmblem soaba t'a pōog ye."
- 36 La a Daviid sēn maan sēn tat Wēnnaam yam bāmb wakatē wā, b yaool n kiime n paam b saam-dāmba, la b yīnga pōogame.
- 37 La Wēnnaam sēn vuvg ned ninga n bas kūuma ka pōog ye.
- 38 Dē, ba-biisi, bi y bāng ti yaa a Zezi maasem yīng la b moond yāmb yel-wēma sugr kūun koeega.
- 39 La ned ninga fāōa sēn tēed bāmba, b basda yēnda taal ne būmb ninga fāa a Moyiis tōogā sēn dag n ka tōe n bas-y taalā.
- 40 Woto yīnga, bi y gūus ti Wēnnaam no-reesdba sēn yeel būmb ninga b sebā pusā ra paam yāmb ye.
- 41 "Nin-kusdba, ges-y-yā la y yees n menem, ti bōe mam na n maana tvvmd yāmb belma wakate. Yaa tvvmd, ti b sā n dag n togs-a yāmb bi y ka tōe n tē ye."
- 42 La a Poll ne a Barnabas sēn yi karen-dooḡē wā, neba kosa bāmb ti vuvsg daar sēn watā bi b leb n wa n moon koe-kānga yesa.
- 43 La kaorengā sēn sε, Zuif-rāmb ne neb nins sēn tēed Zuif-rāmba kaoreng wvsg tūu a Poll ne a Barnabas ti b sōs ne-b n sagl-b ti kell n pa Wēnnaam barkā pvgē.
- 44 La vuvsg daar sēn leb n ta, sēn kolg tēnga neba fāa tigma taab n na n kelg Wēnnaam goama.
- 45 Zuif-rāmba sēn yā neb kuvgā, sū-kiir yōk-b lame ti b kus a Poll goama la b tv yēnda.
- 46 A Poll ne a Barnabas yeela bāmb vēeneg yaa: yaa yāmb la b rag n tog n deng n togs Wēnnaam goama pipi. La y sēn zāgs Wēnnaam goma, yāmb kao y mens bvvd n yet ti yāmb ka zems ti paam vum sēn kōn se wā ye. Rē wā tōnd na n kēnga bu-zēmsā nengē moasā.

47 Tɪ bõe, Zu-soaba yeela tõnd a woto yaa: "Mam yāka foom tɪ f yɪ vēnem bu-zēmsā yīnga, n tall fāagrā n ta hal dūniyā tek fāa."

48 La bu-zēmsa sēn wum woto, b sūyā yu noodo, la b pēga Zu-soaba goamā. La neb nins fāa sēn da na n paam vum sēn kōn sɛ wā lebga tēedba.

49 La Zu-soabas koεeg ra saagda soolem kāng fāa.

50 La Zuif-rāmba pagb nins sēn sakd tēebā yell neerā la ne tēnga nin-kāsems tɪ b nams a Poll la a Barnabas n dig-b tɪ b yɪ bāmb soolmē.

51 A Poll ne a Barnabas pīmsa b nao wā tom nin-bāmb yīnga, la b yɪ n kēng Ikoniom.

52 La karen-biisā sēn be Āntiyosā ra pida ne sū-no-kāsenga la ne Sug-sōngo.

Tuumā 14

A Poll ne a Barnabas bee Ikoniom

1 A Poll ne a Barnabas tūu taab n kē Zuif-rāmba karen-doog a yen pug sēn be Ikoniom, la b gomame n tōog tɪ Zuif-rāmba wusg ne Gerk-rāmba lebg tēedba.

2 La Zuif-rāmb nins ka tē wā rāmba bu-zēmsā n kut tɪ b sūyā sām ne karen-biisā.

3 A Poll ne a Barnabas paa Ikoniom n kaoose. A Poll dāmb daag n kɪsa sɪd ne Zu-soabā n gomd ne pɛl-kegenga. La Zu-soaba kɪsa bāmb bark goama a Poll dāmb sēn moonḁa kaseto n kō bāmb pān-tōog tɪ b maan bāna la bōn-yeeds ne b nusi.

4 La tēnga neba welga taaba, tɪ kēer ra be Zuif-rāmba poorē la kēer ra bee tumtumdba poorē.

5 La bu-zēmsa ne Zuif-rāmba la b nanamsa sungame n segl b mens n na n maan a Poll dāmb wēnga, n dat lob bāmb kug n kv.

6 La a Poll ne a Barnabas sēn bānge, b zoeeme n kēng Listr ne Dɛrb tēnsā, sēn be Likaoni soolma, la tēns a taab sēn pē be.

7 La b moonā koe-noogā beene.

B loba a Poll kug Listr

8 Dao a ye n da be Listr t'a nao ki t'a ka tōe n yik ye. Yē sēn dogā teka, a yaa pōore la a zɪ n tōog n kēn ye.

9 Yē ra kelgda būmb ninga a Poll sēn togsḁā. La a Poll ges-a lame n bāng t'a tara tēeb n tōe n paam maagre.

10 A Poll Zēka a Koεeg n yeel rao wā t'a yik n yals a nao wā zugu. La rao wā yu yagbgo n yik n sung kēna.

11 Neb kvunga sēn yā būmb ninga a Poll sēn maana, b zēka b koes n yeel ne Likaoni-rāmba goam tɪ yaa Wēnnaam dāmb n dik yīns n sig n wa bāmb svka.

- 12 B puda a Barnabas yuur t'a Zees la b pud a Poll t'a Hermes sën dag n ya yënda n gomda yïnga.
- 13 Wënnam ning sën boond ti Zeesã puvã roog rag n bee tênga noore, la zees maankuudã baoo ti-puud n wug n pid lols yubli n tall-b n wa tênga yoy n dat ti neb kuvngã lagem yënda ti b maan maoong n kô a Poll ne Barnabas.
- 14 La tumtumbdb a yiibã sën wum bôn-kãnga, b këesa b fut n wudg n kê kuvngã svk n kelem n yeel yaa:
- 15 Daopa, yaa bõe ti y maand a woto? Tõnd me yaa ninsaalb wa yãmb bala. Tõnd moonnda yãmb koe-noog n yet-y ti y bas wënd-naands-kãens sën ka tar yõoda la y wënemd n sak Wënnam ninga sën vi wã la sën naan yïngr la tênga la ko-kãsenga ne bumb nins fãa sën be b pugẽ wã.
- 16 Yuum sën looge, Wënnam sën vi wã basa buudã fãa ti b maan b yam daabo.
- 17 La baoosgo, Wënnam maana kaset n wilg-b ti bãmb beene n mam neer n kô yãmb saaga t'a niid ti sëoog ne bôn-buvng beẽ ti rub sekd yãmb n pids y sũyã ne sũ-noogo.
- 18 Baa ne gom-kãensã, yu toog ne tumtumbdã ti b tõog ti neba ra maan maoong n waoog-ba.
- 19 La Zuif-rãmb n yi Æntiyos ne Ikoniom n wa n rãmb nebã ti b lob a Poll kuga. La b sën tēed t'a kiime wã, b vuuga yënda n yiis tēngã puga.
- 20 La tēedba gũbga a Poll la a leb n yikame n kê tēnga puga. La vëkembeoogo, a Poll ne a Barnabas kēnga tēnga a yen sën boond ti Derb.
- 21 La bãmb sën moon koe-noogã tēng puga, b paamame ti neb wusg lebg karen-biisi. La a Poll ne a Barnabas lebg n leba Listr ne Ikoniom la Æntiyos yesa.
- 22 Bãmb belsa tēedba sũyã n paas-b raood n sagl-b ti b yals tēeba pug kãenkãe n yeel-b yaa: Yaa tle ti tõnd paam namsg wusg n yaool n tõog n kê Wënnam soolme wã.
- 23 A Zezi tēedba sën be zïig ninsã fãa, a Poll dãmb yãka kãsem-dãmb n kô-ba. La bãmb loee noor n Puvv n duk-b n bas Zu-soab ninga bãmb sën tē a soaba nugẽ.

B lebda Æntiyos sën be Siri soolem

- 24 La a Poll ne a Barnabas puvuga Pisidi soolem n kēng Paamfili soolem.
- 25 Bãmb moonna Wënnam koegã Perz n yaool n kēng Atali.
- 26 Bãmb kê koom-koglg tēn-kãng n leb Æntiyos, yaa tēng ninga b sën dag n ning b zut bark ti b maan tumd ning bãmb sën maana.
- 27 La b sën ta Æntiyos b tigma a Zezi tēedba fãa n togs-b Wënnam sën tall bãmb n maan bãmb bumb nins fãa wã. La sën yi to-to ti Wënnam pak sor ti bu-zēmsa me tõe n tē wã.
- 28 La a Poll dãmb paa be ne tēedbã n kaoose.

Tuuma 15

Zeruzalem tingu

- 1 Neb kēer yii Zude n wa Āntiyos n sung n zāmsd ba-biisā n yetē ti b sã n ka kē bāong wa sēn zems a Moyiis tōogā, b ka tōe n paam fāagr ye.
- 2 A Poll ne a Barnabas kus-b lame n wē nokoeem-kāseng ne-b bōn-kāng wεengē. Rē, ba-biisā yāka yam t'a Poll ne a Barnabas ne bāmb svkā neb kēer na n kēnga tēn-tvmbā ne kāsēm-dāmba nengē Zeruzalem n ti ges yel-kāng yelle.
- 3 Dē, a Zezi tēedbā sēn be Āntiyosā yāag-b lame. A Poll dāmb puuga Fenisi la Samari soolem la b togsda sēn yī to-to ti bu-zēmsā me sak Wēnnaamā. La bōn-kāng kōo ba-biisā fāa sū-no-kāsenga.
- 4 La a Poll dāmb sēn ta Zeruzalem, a Zezi tēedba ne tēn-tvmbā ne kāsēm-dāmbā reeg-b lame. La a Poll dāmb togs-b la būmb nins fāa Wēnnaam sēn tall bāmb n maana.
- 5 La Fariisē-dāmba neb kēer sēn ya tēedbā yikame n yeel ti yaa tle ti b kēes bu-zēmsā bāongo la b kit ti b sak a Moyiis tōogā.
- 6 Tēn-tvmbā ne kāsēm-dāmba tigma taab n na n ges yel-kāng yelle.
- 7 Bāmb sēn wē nokoema wusg n kaoose, a Pɔyεer yikame n yeel yaa: M ba-biisi, hal pipi wakat bala, Wēnnaam yāka maam yāmb suk ti m moon koe-noogā bu-zēmsa me ti b wome la b tē.
- 8 La Wēnnaam sēn mi ninsaalbā fāa sūyā, b kō-b la Sug-sōng wa b sēn dag n kō tōndā, ti yī kaset ti b sak n deeg-b lame.
- 9 Wēnnaam ka welg tōnd toor ne bu-zēmsā ye, bala b sēn tē wā yīnga, Wēnnaam yulga b sūyā.
- 10 Dē moasā, yaa bōe ti y baood Wēnnaam noor n zlgd karen-biisā zub tōnd yaab-rāmba wala tōnd mens sēn ka tōog n tveke?
- 11 La tōnd tēedame ti yaa Zu-soab a Zezi barkā yīng n kut ti tōnd paam fāagr wala bāmb me sēn paam to-to wā.
- 12 Nebā sēn tigma fāa sīndame n kelg a Barnabas na a Poll sēn togsd Wēnnaam sēn tall bāmb n maan bōn-bāna la bōn-yeesdsā fāa bu-zēmsā svkā.
- 13 Bāmb sēn gom n se, a Zak gomame n yeel yaa:
- 14 M ba-biisi, kelg-y maam. A Sumo wilga yāmb Wēnnaam sēn geelg bu-zēmsā to-to n sung n yāk neb be n maan b rēndā.
- 15 La bōn-kāng zemsā ne Wēnnaam no-rēesdbā sēn goma. B gulsame n yeel yaa:
- 16 "Zu-soabā yetame yaa: Rē poore, mam na n lebgame n wa n me a Daviid doogā sēn dag n lut wā. Mam na n leb n manega yē raboogā n me, la m na yik-a lame n yalse,

- 17 ti neb a taabã sën ketã bao Zu-soabã. La buud nins fãa sën puusd ne mam yuurã me na n baoo maam.
- 18 Ade, yaa Zu-soabã sën wilg bõn-kãens hal yuum zãrã n yeel a woto.”
- 19 Yaa woto yïng n kit ti mam togsdê t'a zemsame ti d da bao yell n kô bu-zëmsã sën sakd Wënnamã ye.
- 20 La bi d guls-b n yeel-b ti b lak b mens ne wën-naandsã maand nemdo la wubdo, la b ra wãb rüng sën sãrg nemdo, la b ra ri zum ye.
- 21 Ti bõe, hal kudem wëndê ti ta moasã, b moonda a Moyiis tōogã tēnsã puuse, la b karemd-a karen-dotã pvs vuusg daar fãa.
- 22 Dê, tēn-tumdbã ne kãsem-dãmbã la tēedba fãa yãka yam n na n tūus neb kēer bãmb sukã n tum-b ti b tū a Poll ne Barnabas n kēng Ñntiyos. Bãmb yãka a Zud b sën boond t'a Barsabas la a Silaas. Bãmb b yibã fãa yaa neb ba-biisã sën waoogda.
- 23 B kis b la sebrã, la b sën gulsã yeelame yaa: Tēn-tumdbã ne kãsem-dãmbã, la ba-biisã puusda ba-biis nins sën be bu-zëmsã suk n be Ñntiyos la Siri ne Silisi soolma.
- 24 Tōnd wumame ti neb kēer n yi tōnd nengē n wa n dãmbd yãmb la b yuusd yãmb yam ne b goama. La ka tōnd n kô-b noor ye.
- 25 Yaa woto yïnga, ti tōnd tigim taab n yãk yam a yembr n yãk neb n tum-b ti b na n yãag d zo-nongds a Poll ne a Barnabas n wa yãmb nengē.
- 26 A Poll dãmb ra gēnega b yōe tōnd Zu-soab a Zezi Kirist tumdã yïnga.
- 27 Rēnda yïng la d tum a Zud ne a Silaas yãmb nengē. La b mens na n togs-y la bõn-kãense.
- 28 Ti bõe, Sug-sōng ne tōnd me gesame ti yaa neere ti d da zulg-y zub sã n ka bumb nins sën ya tle wã ye. La yaa ti yãmb ka tog n wãb nemd
- 29 b sën maan maoong n kô wën-naands ye, la y ka tog n di rüng sën sãrg ye, la y da ri zum ye, la y ra maan wubd ye. Yãmb sã n lak y mens ne bõn-kãense, y maana sën ya neere. Wënd na sōng yãmba.
- 30 Dê, b basa b sën tum-b rãmbã ti b loog n kēng Ñntiyos. La b tigma tēedba fãa beene n kis-b sebrã.
- 31 B sën kit ti b karem sebrã n se, b fãa sūyã yu noogo, b sën paas bãmb raoodã yïnga.
- 32 A Zud ne a Silaas mens sën da ya Wënnam no-rëesdbã, b goma ne ba-biisã n kaoose, n paas-b raodo la pãnga.
- 33 La b sën pa Ñntiyos n kaos bilfu, ba-biisã puus-b lame ti wënd na kuils-b laafi, n bas-b ti b lebg n leb neb nins sën tum-b bãmbã nengē.
- 34 La a Silaas yãka yam n na n pa Ñntiyos.

35 La baoosgo, a Poll ne a Barnabas paa Æntiyos. La bãmb ne neb a taab wusg ra zãmsda nebã la b moond-b koe-noogã sën ya Zu-soabã goama.

A Poll ne a Barnabas kënd a yiib soabã, b welga taaba

36 Rasem bilf sën paase, a Poll yeela a Barnabas t'a wa ti b leb n kēng tēns nins fãa bãmb sën dag n moon Zu-soabã koεεgã n ti ges ba-biisã n bãng b kibar sën ya to-to.

37 A Barnabas rag n dat n peega a Zã b sën boond t'a Mark t'a tũ-ba.

38 La a Poll tagsame ti yaa neer ti b ra peeg-a Zã-Mark ye. Tı bala, a rag n lebg n basa bãmb Paamfili soolem n ka le yãag-b n maan tvumdã ye.

39 La b kusa taab wusg yel-kãng wεεngē hal n welg taaba. La a Barnabas peega a Mark n kē koom-koglg n na n kēng Sıpr.

40 La a Poll yãka a Sulaas, la ba-biisã pıvsame ti Zu-soabã ning-b barka, la b loogame.

41 A Poll pıvuga Siri ne Silisi soolem n paas a Zezi tēedbã pãnga.

Tvuma 16

A Timote tũu a Poll ne a Silaas

1 A Poll taa Derb ne Listri. Karen-biig a ye n dag n be beene t'a yıvr la a Timote. A ma yaa Zuif poak sën ya tēeda, la ba wã yaa Gerk buudu.

2 Ba-biisã sën be Listr ne Ikonyomã ra kita yē kaset sōngo.

3 A Poll dag n datame n peeg a Timote, la tall-a lame n ti kēes bãongo, Zuif-rãmbã sën dag n be tēn-kãensã yīnga. Bala, b fãa ra miime t'a Timote ba wã yaa Gerka.

4 A Poll dãmb sã n ta tēngē fãa, b togsda tēedbã yam-yãkr nins tēn-tvumdbã ne kãsem-dãmbã sën be Zeruzalemã sën yãkã, sën na yulg ti b sak yam-yãk kãense.

5 A Zezi tēedba tēeb pãng da paasdame, la b sōorã ra paasda daar o daare.

A Poll yãa Masedoan ned vënegr pugē

6 La Sug-sōng sën gıdg a Poll dãmb ti b ra moon Wënaam koεεgã Azi soolem yīnga, b pıvuga Firzi ne Galasi soolem.

7 Bãmb sën kolg Mizi soolem, b makame n na n kēng Bitini soolem, la a Zezi Sugã ka sak ti b kēng ye.

8 Dē, bãmb pıvuga Mizi soolmã, n kēng n ta Torwas.

9 Yungo, a Poll paama vënegre. A yãa Masedoan ned sën yas n bōosd yē n yetē yaa: Wa-y Masedoan, n wa n sōng-do.

10 Vëneg kãngã a Poll sën paamã zugē, tao-tao bala, tōnd baome ti kēng Masedoan. Tı bōe, tōnd yeela ti yaa Wënaam n boond tōnd ti d ti moon koe-noogã soolem kãng puga.

B kēesa a Poll ne a Silaas bi-bees roog Filip

- 11 Tõnd kēe koom-koglg Torwas n kēng Samotars turga. La vēkembeoogo, tõnd kēnga Neyapolis.
- 12 La tõnd yii beene n kēng Filip. Filip yaa Masedoan soolem na-tēnga la ra yaa Rom nebā n so-a. Tõnd paa tēn-kāng rasem bilfu.
- 13 Zuif-rāmbā vuvsḡā daare, tõnd yii tēngā n kēng kvulg noore, tõnd sēn dag n tagsd ti d na n yāa puvsḡ zīg beene wā yīnga. Tõnd zīnda tēnga, n gom ne pagb nins sēn da tigim taab be wā.
- 14 Pag a yembr n dag n be be n zoet Wēnnaam, t'a yuur ya a Lidi. A yita Tiyatur, la a koosda peen-miid sēn be neer wvsḡo. Pvg-kāng ra kelgdame, la Zu-soabā susa a sūurā t'a sak n deeg būmb nins a Poll sēn da togsdā.
- 15 La yēnda ne a yirā rāmb sēn paam lisgu, a kosa tõnd a woto: Yāmb sā n tēed ti mam tūuda Zu-soabā sūd-sūda, bī y wa n sig mam yirā n zīnd be. La a pēdga tõnd wvsḡ n tōoge.
- 16 Tõnd wa n dag n dabda puvsḡ zīgē, la tumtummd-poak a yen sēn ya kīnkir bag n wa n seg tõndo. A zu-soben-dāmbā ra paamda ligd wvsḡ a bagrā bugb yīnga.
- 17 Yē sungame n pvgd a Poll ne tõnd poor n yetē yaa: Nin-bāmba yaa Wēnnaam sēn-ka-to tumtumdba, la b wilgd-y la fāagr sore.
- 18 A maana a woto n kaoos rasem wvsḡo. La a Poll yam yii ne yēnda t'a wēnemd n yeel zīna yaa: Mam yeta foom ne a Zezi Kirist yuure ti f yi n bas bi-puglā. La wakat kāng bala, zīna yiime n bas-a.
- 19 Tumtummd-poakā zu-soben-dāmbā sēn yā ti b ka na n leb n paam ligd bi-puglā yīnga, b yōka a Poll ne a Sūlaas n te-b n kēng raagē wā, taor dāmbā nengē.
- 20 B talla a Poll dāmb n kēng bv-kaoodba nengē n ti yeel yaa: Nin-bāmba sēn ya Zuif-rāmbā rāmbda tõnd tēngā,
- 21 n zāmsd nebā minindu, tõnd sēn ya Rome nebā sēn ka tar noor ti reeg-b wall d tū-b ye.
- 22 Neb kvungā yika zabr ne a Poll dāmba. La bv-kaoodbā kutame ti b pārs a Poll ne a Sūlaas futā la b yeel ti b pāb-b ne kalwaase.
- 23 B sēn pāb a Poll dāmb sōama n sē, b kēes-b-la bi-bees roogo, la b yeel bi-bees roog gūudā t'a gū-b neere.
- 24 B sēn yeel gūudā a woto n sē, a kēesa bāmb roog sēn be roog a to pugē n balg-b ra-bāongo.
- 25 La sēn kolg yvvn-svka, a Poll ne a Sūlaas ra puvsdame, la b yund n waoogd Wēnnaam. La bi-beesā ra kelgd-b lame.
- 26 Tao-tao bala, tēn-digemd kāseng n zīndi, hal ti bi-bees roogā yēbgr rigimdi. Wakat kāng bala, kvulemsā fāa pagsame, la bi-beesā fāa bāens sogsame.

- 27 Bi-bees roog gūuda nekame. La a sēn yā ti bi-bees roogā kuvlems pagsame, a wōoga a svug n na n kv a menga, a sēn tagsd ti bi-beesā zoeeme wā yīnga.
- 28 La a Poll zēka a koεεg n yeel yaa: Da maan-y y meng būmb ye! Tōnd fāa bee ka.
- 29 Dē, bi-bees roog gūudā kosame ti b wa ne bugum, la a wudga tao-tao n kē bi-beesā roogē, n lvi a Poll ne a Silaas taor ne rigbu.
- 30 La yē yiisa a Poll ne a Silaas yunga, n sok-b yaa: M neb sōamyā, bōe la mam tog n maan n paam fāagre?
- 31 La b leokame n yeele: Tē-y Zu-soab a Zezi, la yāmb ne y yirā rāmb na n paama fāagre.
- 32 La a Poll dāmb moonā yēnda ne neb nins fāa sēn dag n be yē zakē wā Zu-soabā koεεga.
- 33 Gūudā talla bāmb wakat kāng bala, ne yvngā, n ti pegs b noadā. La tao-tao bala, yēnda ne a zaka rāmb fāa paama koom lisgu.
- 34 A talla a Poll dāmb n kē a zakē, n kō-b rubo, la yē ne a yirā rāmb fāa paama sū-noogo, b sēn tē Wēnnaamā yīnga.
- 35 La beog sēn vēege, bv-kaodbā tuma gūudb ti b ti yeel bi-bees roogā gūud yaa: yiis nin-bāmbā n base.
- 36 Bi-bees roogā gūud ti togsa a Poll gom kāens n yeele: Bv-kaodbā tuma koεεg n yeel ti m yiis-y n base. Rē wā, yi-y n loog-y ne laafi.
- 37 La a Poll yeela gūudbā yaa: Bāmb kitame ti b pāb tōnd neba fāa taoore, ti tōnd bvvd nan ka kao ye, la b kēes tōnd bi-bees roogo. Tōnd yaool n yaa Rom neba. Tī moasā, bāmb rat n soos n yiis tōndo? Bada! B wa b toor n wa n yiis tōndo.
- 38 Gūudbā ti togsa bv-kaodbā gom kāense. La b sēn wvm t'a Poll ne a Silaas yaa Rom nebā, rabeem yōk-b lame.
- 39 Dē, b waa n kosa a Poll dāmb sugri, n yiis-ba, la b bōos-b ti b yi tēngā.
- 40 Bāmb sēn yi bi-bees roogā, b kēnga a Lidi yiri. La b sēn yā ba-biisā, b sagl-b lame la b looge.

Tuuma 17

A Poll ne a Silaas bee Tesalonik

- 1 A Poll dāmb tūu Amfipolis ne Apoloni n ta Tesalonik. Zuif-rāmbā karen-dooq n da be be.
- 2 A Poll kēe karen-dooqē wā wa a sēn minim n maandē wā, La a sōsa ne bāmb gulsg sōamyā wεεngē, vvvsg ray a taab n pvgl taaba.

- ³ Yě ra bilgda bāmb la a wilgd-b ti Kirist da tog n namsame, la ti b na n wuugame n bas kūum. A Poll yeel-b lame yaa: Zezi ning mam sēn gomd ne yāmb b yellā, yaa bāmb la Kiristā.
- ⁴ La Zuif-rāmbā kēer tēe a Poll sēn yeelā, la bāmb ne Gerk-rāmb kuung wusgo, la pagb wusg me nebā sēn waoogd naaga ne a Poll la a Sulaas.
- ⁵ La sū-kiir yōka Zuif-rāmbā ti b kams ninsaan-faad neba suka, n kit ti b gūm taaba, n dambd tēngā. B kēnga a Zaazō yirā n na n ti bao a Poll ne a Sulaas n tall-b n kēng nebā taore.
- ⁶ La b sēn ka yānd a Poll rāmba, b yōga a Zaazō ne ba-biis kēer n tall-b n kēng tēn-soadbā taore, n kelemd n yetē yaa: Nin bāmbā, sēn dāmb-b dūni fāa wā waa ka me, la a Zaazō reeg-b-la a yiri.
- ⁷ B fāa twmā kusda Sezaar noorā, la b yetame ti rīm a to n be: a Zezi.
- ⁸ Gom-kāens namsa neb kuungā ne tēn-soadbā.
- ⁹ La b kitame t'a Zaazō ne neb a taabā gāneg yaood ti b yaool n bas-b ti b looge.

A Poll ne a Sulaas bee Beere

- ¹⁰ Tao-tao bala, ba-biisā kitame t'a Poll ne a Sulaas loog Beere ne yvngā. La b sēn ta beene bala, b kēe Zuif-rāmba karen-dooḡē.
- ¹¹ Zuif-rāmb nins sēn dag n be Beere wā da tara yam sōng n yud sēn be-b Tesalonikā. Bāmb deega Wēnnaam koegā ne b sūyā fāa. La daar fāa, bāmb da veesda guls sōamyā n dat n bāng būmb nins b sēn yet bāmbā sā n yaa a sūda.
- ¹² Neb wusg bāmb sukā tēeme, la Gerk-rāmba suk me, pagb wusg nebā sēn nande, ne raop wusg tēeme.
- ¹³ La Zuif-rāmb nins sēn be Tesalonikā sēn bāng t'a Poll da moonda Wēnnaam koegā Beere me, b waa beene, n pirs nebā, n dāmb-ba.
- ¹⁴ Dē, tao-tao bala, ba-biisā kitame t'a Poll zāag n kēng ko-kāsengā noore. La a Sulaas ne a Timote paa Beere.
- ¹⁵ Neb nins sēn yāag a Pollā talla yēnda n ta Aten. La a Poll yeel-b lame ti b sā n leb b ti yeel a Sulaas ne a Timote ti b babs-a n wa tao-tao. Dē, b lebgame.

A Poll bee Aten

- ¹⁶ A Poll sēn be Aten n gūud a Sulaas ne a Timote waoongā, yě sūurā sāama wusgo, a sēn yā ti tēngā pida ne wēn-naandsā yīnga.
- ¹⁷ Dē, a Poll dag n sōsda ne Zuif-rāmbā, la ne buud a taabā neb sēn zoet Wēnnaamā karen-dooḡē wā. La daar fāa, raagā pvga, a ra sōsda ne neb nins sēn wat be wā.
- ¹⁸ Epikuryē-rāmba ne Estoyisē-dāmba karen-saam-dāmb kēer me sungame n gom ne a Polle. La kēer sokame ti gom-to-nedā rat n yeelame ti bōe? La neb a taab yetame ti

yaa wa a Poll yaa wēn-zēms koe-toagsda, bala, a dag n gomda a Zezi la kūum vuugr yelle.

19 La b talla a Poll n kēng Areopaazā kāsem-dāmbā taoor n sok-a yaa: Dē yīnga, fo tōe n togsa tōnd zāms-paalgā fo sēn tarā vōor ti d bānge?

20 Bala, būmb nins fo sēn togsd tōndā yaa bōn-sāams ne tōndo, la tōnd dat n bānga b vōore.

21 Tı bōe, Aten neba fāa ne sāambā sēn be bāmb sukā da ka rikd b weerā n maand būmb a to ti sã n ka ti gom, wall ti kelg koe-paals ye.

22 A Poll yik n yalsa Areopaazā suk n yeel yaa: Aten neba, būmb fāa pugē, mam mikame ti yāmb yaa wēn-pvusbdb meng-menga.

23 Tı bōe, mam sēn wa n kēnd la m get būmb nins yāmb sēn dond n pvusbdb, mam pvusbdb n yāa tēn-kugr a yen ti b guls a zug ti "wēnnaam ning d sēn ka mi wā rēnda". Wēnnaam ning yāmb sēn waoogd n yaool n ka mi-bā, yaa Wēnnaam kāng yell la mam sēn gomd ne yāmbā.

24 Wēnnaam ning sēn naan-a dūni wā ne būmb nins fāa sēn be a pugē wā, bāmb yaa yīngr la tēng Zu-soaba, la b ka kēed pvusbdb rot ninsaalb nus sēn me pusē,

25 la b ka baood me ti ninsaalb tum ne b nus n sōng-b wa būmb n paog-b ye. Tı bōe, yaa bāmb n kōt ninsaalbā vum, la vuusem, la būmbā fāa.

26 Wēnnaam talla nin-yend n kut ti ninsaalbā buud fāa zīnd dūni zug tek fāa, la b welga wakat n kō ninsaalbā, la b ning b soolmā tods n kō-ba.

27 Wēnnaam maana bōn-kānga, sēn na n ylē ti ninsaalba bao bāmba, la ti b sēn maood n dat n yānd Wēnnaamā, bi tōe ti b yānd-ba. Tı bōe, Wēnnaam ka zār ne tōnd ned ba a yen ye,

28 bala, yaa bāmb pug la d tar vum, la d tōe n kēne la d beē. Yaa wala yāmb vuumba kēer sēn dag n yeel me ti tōnd yaa Wēnnaam koāmbā.

29 Rē, wā yīnga, tōnd sēn ya Wēnnaam kambā, d ka tog n tags ti Wēnnaam wēnda sānem, wala wanzuri, wala kugr sēn peese wa sēn zems ninsaalb minim la b tagsg ye.

30 Neba sēn ka mi b sēn maanda wakate, Wēnnaam ka maand būmb ye, La moasā, b yeta nebā fāa sēn be zīga fāa ti b tek yam n kos sugri.

31 Tı bōe, Wēnnaam yāka raare ti rao ning bāmb sēn yākā na n kao dūniyā fāa buud ne turem. La Wēnnaam kōo neba fāa bānde n vuug rao-kāng n bas kūum n wilg ti yaa sīda.

32 La b sēn wum a Poll sēn gomd kūum vuugr yellā, kēer yaala yēnda, la kēer yeelame ti b na n leb n kelga a Poll koe-kānga nindaare.

33 Dē, a Poll yii bāmb sukā.

³⁴ La baoosgo neb kēer lagma a Poll n tē. A Denis sēn ya bu-kaoodba suk ned a yen dag n naaga be, ne pag a yembr yvvr sēn boond t'a Damaris n leb n paas neb a taaba.

Tuuma 18

A Poll bee Korēnt

- ¹ Rē poore, a Poll basa Aten n kēng Korēnt.
- ² Yēnda yānda Zuif a yen beene t'a yvvr boondē t'a Akilas, yē yaa soolem a yen sēn boond ti Pō neda. La yēnda ne a pag a Pirsill yii Itali soolem n nan wa be paalem, naab a Kolood sēn dag n yiis tōog n yet ti Zuif-rāmba fāa yi Rom tēnga yīnga. A Poll kēnga bāmb nengē.
- ³ La a Poll nug-tvumdā ne bāmb dēndā sēn dag n ya būmb a yembrā, yē zīnda bāmb yirā n naag taab n tvmdē. Bāmb dag n sēta fu-roto.
- ⁴ Vvvsug daar fāa a Poll moonda koεeg karen-doogā pugē n maoodē ti Zuif-rāmba ne Gerik-rāmba tē-a.
- ⁵ La a Silaas ne a Timote sēn yi Masedoan a wa, a Poll rika a weerā zāng n moon koe-noogā n yeel Zuif-rāmba ti yaa a Zezi la Kiristā.
- ⁶ La Zuif-rāmba ra kusda a Poll la b tvvd-a. Dē, yēnda fugsa a fut n yeel-b yaa: Yāmb sā n sāame, a taala bee ne yāmba la a ka be ne maam ye. La sēn sung ne moasā, mam na n kēnga bu-zēmsā nengē.
- ⁷ Dē, a Poll yii be n kēng ned a yembr yvvr sēn boond t'a Titiyuus Zustus yiri, yē yaa ned sēn zoet Wēnnaam dabeem, la a zakā ra pēe ne karen-doogā.
- ⁸ La a Kirspus sēn ya karen-doog naaba ne a yirā rāmb fāa tēe Zu-soabā. La Korēntē neb wvsg sēn wvm a Poll koe-moonegā bāmb me tēeme n paam koom lisgu.
- ⁹ La yungo, Zu-soaba goma ne a Poll vēnegr pug n yeel-a yaa: Da zoe rabeem ye, kēng taor n gom la f ra sīnd ye.
- ¹⁰ Ti bōe, mam bee ne foom, la ned ba a yen kōn tōog n yōk foom n maan-f wēng ye, bala, neb wvsg n be tēn-kānga pug n ya mam neba.
- ¹¹ A Poll zīnda Korēnt yvumd la kiis a yoobe, n zāms nebā Wēnnaam goama beene.
- ¹² La wakat ninga a Galiyō sēn dag n ya Akayi soolem Gverneerā, Zuif-rāmba lagma taab n dōd a Poll n tall a n kēng bvvvd zīgē.
- ¹³ B ti yeelame yaa: Rao-kānga sēn baood n kit ti nebā waoog Wēnnaam to-to wā ka zemsd ne tōogā ye.
- ¹⁴ A Poll sēn yet t'a na n gome, la a Galiyō sēn yeel Zuif-rāmba yaa: Zuif-rāmba, sā n dag ya būmb sēn ka trg wala tvvm wēng poorē, mam dag n na n maaga m meng n kelg yāmba.
- ¹⁵ La sā n yaa nokoεema, goam poorē, la yvy la yāmb mens tōogā poorē, yōwā yaa yāmb la pak-yā. Mam ka na n yi bōn-kāens bu-kaood ye.

- 16** La a Galiyõ riga bãmb ti b yi buvda zĩigẽ.
- 17** Dẽ, b naaga taab n yõk a Sosten sẽn ya karen-dooq naabã n sung n pãbd-a buvda zĩig noore. La a Galiyõ dag n ka maand yur ne yel-kãng ye.
- 18** A Poll kell n paa Korẽnt n kaoose. Dẽ, a yaool n basa ba-biisã n kẽ koom-koglg n kẽng Siri la a Pirsill ne a Akilas tũu yẽnda. La sẽn deng a Poll sẽn na n kẽ koom-koglgã, a kutame ti b põng a zugã Sãnkre, bala yẽ rag n pũlma Wẽnnaam.
- 19** Bãmb taa Efẽese, la a Poll basa a Akilas ne a Pirsill beene. A Poll kẽnga karen-dooqẽ n ti sõs ne Zuif-rãmbã.
- 20** La b kos-a lame t'a pa be n kaoose, la a zãgsame.
- 21** A Poll puusa bãmb wẽn-na-taas n yeel-b yaa: kibsã sẽn watã, yaa tule ti mam maana Zeruzalem. Wẽnnaam sã n data, mam na n leb n waa yãmb nengẽ. La yẽ kẽe koom-koglg Efẽes n looge.

A Poll lebda Æntiyos naoor a tãab soaba

- 22** A Poll sẽn sig Sezaare, a kẽnga Zeruzalem n na n ti puus a Zezi tẽedbã n yaool n kẽng Æntiyos.
- 23** La yẽnda sẽn kaoos Æntiyos bilfu, a lebg n duka sor n kẽng tẽng-tẽnga, n puug Galasi soolem ne Firzi soolem n paas karen-biisã fãa pãng b tẽebã puuga.

A Apolos moona koεεg Efẽese

- 24** Zuif a yembr yuur sẽn boond t'a Apolos n dag n wa Efẽese, yẽ roga Aleksãndri. Yẽ yaa ned sẽn ya gom-minim soaba la yẽ ra mii guls-sõamyã neere.
- 25** B rag n zãms-a-la Zu-soabã sore. La baa sẽn da yaa a Zã lĩgã yell bal la yẽ mi wã, a ra zãmsda neba ne a sũura fãa bũmb nins sẽn wilgd a Zezi kibarã turga.
- 26** Dẽ, a Apolos sungame n gom karen-dooqã pug ne pel-kεεgenga. La a Pirsill ne a Akilas sẽn wum yẽ koεεgã, b peeg-a lame n maneg n zãms-a Wẽnnaam sorã turg n paase.
- 27** A Apolos sẽn dat n kẽng Akayi wã, ba-biisã paasa yẽnda raood n guls sebr n tum karen-biisã sẽn be soolem kãngã n yet ti b reeg-a neere. La yẽ sẽn ta beene, a sõnga neb nins sẽn ya tẽedbã wug ne Wẽnnaam barkã.
- 28** Bala, yẽ goma wug ne Zuif-rãmbã, n tall guls-sõamyã nebã taoor n wilg-b t'a Zezi yaa Kiristã.

Tuuma 19

A Poll bee Efẽese

- 1** A Apolos sẽn wa n be Korẽntã wakate, a Poll puuga soolem nins sẽn be zugẽ wã n kẽng Efẽese. A Poll yãa karen-biis kẽer be,
- 2** n sok-b ti b sẽn tẽ wã, b paama Sug-sõngo. La b leoka yẽnda ti bãmb zu n wum ti b gomd ti Sug-sõng n be ye.

- 3 T'a Poll sok-b ti rē wā līsɔŋ nĩngã b sēn deegã yaa bugo? Ti b leok ti yaa a Zã līsɔŋã.
- 4 Dē, a Poll yeel-b lame yaa: A Zã rag n līsda neb nĩns sēn tek-b yam n kos sugrã, la b rag n yeta Israyel nebã ti b tē ned ningã sēn na n pugl a yēnda n wa wã. Sēn dat n togs t'a Zezi.
- 5 Bãmb sēn wum a woto, b kitame ti b lis-b koomē ne Zu-soab a Zezi yvure.
- 6 A Poll tika bãmb ne a nusi, la Sug-sōng siga b zutu. Bãmb sungame n gom gom-zēna n togs bãngr goama.
- 7 Nin-kãens fãa sōorã ra kolga piig la a yiibu.
- 8 A Poll kēe karen-doogē wã n gom ne Pɛl-kegenga, la yē moona Wēnnaam soolem koegã kiis a tãabo n maood n dat n wilg sēn kelgd-b yē wã ti yaa sɪda.
- 9 La neb kēer riglima b sũyã n tōgdg ti b ka na n tē ye. La b gom Zu-soaba sor wēng neb wvsgã taoore. Dē, a Poll yii bãmb suk, n peeg karen-biisã toor n kēng a Tiranuus kaorengã roog pug n zãms-b daar fãa.
- 10 Bōn-kãng kaoosa yvum a yiibu, hal ti Zuif-rãmba ne Gerk-rãmba la neb nĩns fãa sēn be Azi soolma wum Zu-soabã koegã.
- 11 La Wēnnaam maana bōn-bãn-kãsems ne a Poll nusi.
- 12 Hal ti b rigs peela wala fut sēn da sus a Poll yĩngã n ningd bãad-dãmba zut la b paamda maagre, la sɪ-wēnsã yit n basd-b lame.
- 13 Tut rãmb kēer sēn da ya Zuif buud n ya gōaadb makame n na tall Zu-soab a Zezi yvurã n dig zĩn-dãmb ti b yi n bas bãad-dãmba. Tutã rãmb yeela sɪ-wēnsã yaa: Ne a Poll sēn moond Zezi ningã wã yvure, mam yeta yãmb ti y yi.
- 14 Neb nĩns sēn dag n maand a woto wã yaa Zuif-rãmba maan-kuvdbã kãsem a yen yvur sēn boond t'a Seva kom-dibli a yopoe.
- 15 La sɪ-wēngã leok-b lame yaa: Mam mii a Zezi, la m mii a Poll sēn ya ned ningã. La yãmba, yãmb yaa ãna rãmba?
- 16 La sɪ-wēngã sēn tar ned ningã yikame n yēeg-b n zab ne-b n tōog-b fãa ne pãng hal ti b zoe n yi ro-kãng pug beel la ne sãmpoaga.
- 17 La Zuif-rãmba ne Gerk-rãmba sēn da be Efɛes fãa wuma bōn-kãnga: La rabeem yōka b fãa, la Zu-soab a Zezi yvurã paama waoogre.
- 18 Neb nĩns sēn tē wã wvsg dag wat n togsda b sēn da maan bũmb nĩnsã neba taoore.
- 19 La bãmb neb wvsg sēn da be bãmb sukã n ya bag-bugdbã talla b sebã n wa n yōog bugum neba fãa taoore. La b geela seba ligd n mik ti taa wanzuri ligd tus pis nu.
- 20 Woto kitame ti Zu-soaba koeg saag ne pãnga la tōogre.
- 21 Bōn-kãens zugē, a Poll yãka yam n na puvug Masedoan ne Akayi n kēng Zeruzalem, la a yet ti yē sã n ta beene, yaa tɪɛ t'a kēng Rom tēng me.

22 A Poll tuma a sōangdb a yiib ti b kēng Masedoan, yaa a Tumote ne a Erast. La yēnda meng leb n paa Azi soolem n kaoos bilfu.

Efɛɛs rāmbgo

23 Wakat kānga, rāmb-kāsems n yik Zu-soabā sor wɛengē.

24 Yōak a yembr n da be t'a yuur boond t'a Demetiryus, yē ra maanda wēn-poak a Artemi pɔɔsg ro-bōoneg ne wanzuri. A maanda a woto t'a tumtumdba paamd ligd wɔsgo.

25 Yē tigma nin-bāmb ne neb nins sēn ya yōgsā n yeel-b yaa: Raopa, yāmb fāa miime ti yaa ne nug-tuum kāngā la tōnd tumd n paamd ligdi.

26 La yāmb yātame la y wumd būmb nins rao a Pollā sēn maandā. Tɪ bōe, yēnda yetame ti neba nus sēn maan wēnnaam-dāmba ninsā ka wēnnaam-dāmb ye, la a tōogame n tek neb wɔsg yam. La ka Efɛɛs soolem bal ye, yaa sēn kolg Azi fāa gilli.

27 Sā n ka gūusi, bōn-kānga na n sāama tōnd tumdā, la sēn paase, a na n maaname ti wēn-poak kāseng a Artemi pɔɔsgā roog ka leb n tar waoogr ye. Dē, Azi soolem nebā fāa ne dūniyā fāa sēn da pɔɔsd wēn-poak ninga ka na n le paam pēgr ye.

29 La tēnga fāa rāmbame. Bāmb yōga Gayus ne a Aristark sēn ya Masedoan neba n yaa a Poll tūud-n-taasā, n naag taab n wudg tao-tao n kē reema zīigē.

30 A Poll dag n dat n kēnga neb kuvngā taoore, la karen-biisā gudg-a lame.

31 Kāsem-dāmb kēer meng sēn be Azi soolem n ya a Poll Zo-rāmb tumame ti b kos-a t'a ra kēng reema zīigē ye.

32 La wakat kānga, neb kēer kelemdame n yet ti woto, ti neb kēer kelem n yeel būmb a to. Tɪ bōe, neb kuvngā rāmbdame, hal ti neb kēer meng rag ka mi būmb ning yīng sēn kit ti b tigma ye.

33 La b kitame t'a Alegsāndr yi kuvngā svka, ti Zuif-rāmba tus-a t'a kēng neba taoore. La a Alegsāndr zēka a nug n na n gom neba taoore.

34 La neba sēn bāng t'a Alegsāndr yaa Zuifā, b fāa naaga taab n kelem hal ti kolg læer a yiib n yetē ti Efɛɛsē-rāmbā wēn-poak a Artemi yaa kāsenga.

35 Baoosgo, tēnga seb-gvlsdā tōogame ti neba sīndi, la a yeel yaa: Efɛɛs neba, āna soab n ka mi ti yaa Efɛɛz tēngā n ya Artemi kāsenga pɔɔsg roog gūuda, la Artemi naandā sēn yi yīngr n lvi wā gūuda?

36 La ned ka tōe n kus bōn-kāng ye. Rē wā yīnga, y tog n maaga y mense n da maan būmb baa fvi ne yāgb ye.

37 Tɪ bōe, rao-kāens yāmb sēn tall n wa ka wā, b ka paooge, wala b tuus tōnd wēn-poakā ye.

38 Rē wā yīnga, a Demetiryus ne a tumd-n-taasā sā n tar yell ne neda, buud ray beeme, la bu-kaoodb beeme. Bɪ b ti bu ne taab be.

³⁹ Yāmb sã n ket n tar yel a taaba, bu-kaoodbã sã n wa tigim wa sën zems ne tōogã, b na ges yel-kāng yelle.

⁴⁰ La sūdã, b tōe dōda tōnd n yet ti d rāmbda tēngã, būmb ning sën maan dūnna wã yīnga. Bala, tōnd ka tar būmb sën wilgd ti d tara noor ti tigim a woto ye.

⁴¹ La yē sën gom a woto n se, a kitame ti nebã looge.

Tuuma 20

A Poll kēnga Masedoan la Gers

¹ La rāmbgã sën sigi, a Poll tigma karen-biisã n paas-b raood n yaool n loog n kēng Masedoan.

² Yē puvga zīg zīg soolem kāng pug n sagl karen-biisã wvsgo, n yaool n kēng Gers tēnga.

³ La a Poll zīnda Gers soolem kiis a tãabo. La yē rag n dat n kēe koom-koglg n kēng Siiri, la Zuif-rāmbã sën soos n sed n dat yōk-a wã yīnga, yē yāka yam n na n lebg n tū Masedoan sore.

⁴ Neb nins sën yāag a Poll n ta Azi soolma, yaa Beere rao a Pirus biiga a Sopateer ne a Aristark ne a Sekōndus sën yit Tesalonik la a Gayus sën yit Derb tēnga, ne a Tumote ne a Tisik la a Torfim sën dog Azi soolma.

⁵ Nin-kāens renga taoor n ti gū tōnd Torwas soolem.

⁶ La bur sën ka rã-bull kibsã loogr poore, tōnd mensã kēe koom-koglg Filip. La sën kaoos rasem a nu, tōnd ti bvvga bāmb Torwas, la d zīnda be rasem a yopoe.

A Poll bee Torwas

⁷ Dimaas daar zaabre, tōnd dag n tigmame n na dū tēegr buri. A Poll sën da tog n loog vēkembeoogã, yē moona koegã ne karen-biisã n gom n kaoos halt n ta yvñ-svka.

⁸ Yīngr doog ninga pug tōnd sën da tigma, futl-dāmb wvsg n dag n be be.

⁹ La bi-bug a yen yvur sën boond t'a Etikus n da zao fēnetr zugu. La a gūsa sōama, a Poll koe-moon-wokã wakate. La gōeemã sën duk-a wã yīnga, a yii yīngr ro-tomdem a tãab soabã n lvi tēnga. La b rik-a lame n mik t'a kiime.

¹⁰ La a Poll sigame n zōond a Etikus zug n duk-a a nusē n yeel yaa: Da maan-y yur ye, a vume.

¹¹ La a Poll sën lebg n dv, a Kao burã n dt. La a gomame yes n kaoos hal ti beoogã vēege, n yaool n looge.

¹² La b yāaga bi-bugã vuga. La a yu belsg kāseng bāmb fāa yīnga.

A Poll yii Torwas n dabd tēnga yen sën boond ti soolem

¹³ Tōnd denga taoor n kē koom-koglg n kēng Asos, yaa be la tōnd da tog n ti seg a Poll n duke, yēnda n da yāk yam a woto n na n kēn ne nao n kēng be.

- 14 La a Poll sën seg tōnd Asose, a kēe koom-koglgā ne tōnd n kēng Mitilen.
- 15 Tōnd yika be ne koom-koglgā n looge, la vēkembeoogo, tōnd taa tēng sën boond ti Siyo taore, la daar ning sën pvgdā, tōnd taa Samos, la daar ning sën pvgla yē wā, tōnd siga Mile.
- 16 A Poll dag n sid yāka yam n na n loog Efēs n da sig be ye, sën na n yil n da sām weer Azi soolme wā ye. Tı bōe, yē ra yāgdame n datē ti sã n tōe, bı a zīnd Zeruzalem Pāntekotā daare.

Poll goma ne kaorengā kâsem-dāmba

- 17 A Poll zīnda Mile n tum koεg ti b bool a Zezi tēedbā kâsem-dāmbā sën be Efēsā ti b wa.
- 18 La b sën wa n ta a Poll nengē, yē yeel-b lame yaa: Yāmb mii mam yel-manesem sën yı to-to ne yāmb wakat fāa, sën sung ne daar ning mam sën wa Azi soolmā pvgē wā.
- 19 Mam tuma Zu-soab yīng ne sik-m-menga, baa ne nintāmā, la tood nins mam sën paamā, Zuif-rāmbā sën da set n dat n kv maamā.
- 20 Yāmb miime ti mam ka solg yāmb būmb nins fāa sën na n sōng-y wā ye. Mam togsa yāmb būmba fāa la m zāms-y nebā svka la rot pvse.
- 21 Mam kisa kaset ne Zuif-rāmba la Gerk-rāmbā n yeel-b ti b tek yam n kos Wēnnaam sugri, la b tē tōnd Zu-soab a Zezi.
- 22 La moasā, Sug-sōng sën modgd maam ti m kēng Zeruzalemā, mam na n kēngame, la m ka mi būmb ning sën na n ti paam maam be ye.
- 23 Mam sën mi bala, yaa ti Sug-sōng keogda maam tēng tēnga, ti bi-bees roogo la namsg n gūud maam.
- 24 La mam tagsdame ti mam vumā ka tar yōod ne maam ye. La sën pak maam yaa ti m wee n tōog n maan m tūumdā hal n ta a tēka, n tōog n baas tūumd ning Zu-soab a Zezi sën ning mam zugā, n moon Wēnnaam barkā koe-noogā.
- 25 Mam zīnda yāmb svk n moon Wēnnaam soolem koεgā, la mam mii moasā ti yāmb ned baa a yen ka na n le yā mam neng yes ye.
- 26 Yaa woto yīng ti mam togsd yāmb dūnna, ti yāmb ned a yen sã n sāame, a taalā ka be ne maam ye.
- 27 Bala, mam togsa yāmb Wēnnaam daabā fāa n ka solg būmb ye.
- 28 Dē wā, gūus-y mense, la y ges piis nins fāa Sug-sōng sën kō-y ti y gū wā yelle. Rilg-y Zu-soabā tēedbā b sën da ne b biigā zumā.
- 29 Mam miime ti mam loogr poore, neb sën wēnd wa rigd-n-yīid toos n na n wa yāmb svk n sām piisā.

- 30 La neb n na n yik yāmb sukā n zāmsd nebā sēn ka sida, n maan a woto n belg tēedba ti b tū-ba.
- 31 Rē wā yīnga, neend-y la y tēeg ti yvum a tāabo, mam sagla yāmb ned kam fāa ne nintām, wīntoog ne yvng n ka bas ye.
- 32 La moasā, mam basda yāmb Wēnnaam nugē, la m basd-y ne bāmb bark goamā sēn tar pāng n tōe n paas yāmb daodo, la a kut ti yāmb yɪ pɔɪt-n-taas ne Wēnnaam neba fāa wā.
- 33 Mam ka maan sū-kiir ne ned ligdi, wall a sānem, wall a fut ye.
- 34 Yāmb mens miime ti mam tuma ne m meng nus n na n paam būmb ning sēn na sek maam ne neb nins sēn tūud maamā.
- 35 Mam wilga yāmb būmb fāa pugē ti d tog n tuma a woto n tōog n sōng naong rāmba, la d tēeg goam nins Zu-soab a Zezi meng sēn yeelā: Tɪ kō bee bark n yud ti reege.
- 36 A Poll sēn gom a woto n se, a yīgimdame n pɔɪs ne bāmb fāa.
- 37 La b fāa ra yābda wɔsgo, n mobgd a Poll n mogsd-a, n pɔɪsd-a wēnd-na-taase.
- 38 La b sūyā sēn sām ne būmb ning n yud yaa a Poll sēn yeel ti b ka na n leb n yānd-a wā. Rē poore, b yāaga yēnda hal n ta koom-koglgē wā.

Tuuma 21

A Poll kēnga Zeruzalem

- 1 La tōnd sēn bas bāmba, d kēe koom-koglg n loog n kēng turg n ta Kos. La vēkembeoogo tōnd taa Rood, n yaool n yi be n kēng Patara.
- 2 Tōnd yānda koom-koglg beene sēn dag n dabd Fenisi, tōnd yaool n kēe yēnda n kēnge.
- 3 Tōnd sēn kēng n kolg Sɪpre, tōnd bas-a-la goabg n kēng Siiri sēne n na yeg Tur n ti sig zīig ning koom-koglgā sēn tog n sik a zubā.
- 4 Tōnd yāa tēedb beene la tōnd paa ne bāmb rasem a yopoe. La Sug-sōng wilga bāmb ti b yeel a Poll t'a ra kēng Zeruzalem ye.
- 5 La rasem kāens loogr zugē, tōnd loogame. La b fāa ne b pagbā la b kambā yāaga tōndo, hal n yi tēnga pugē. Tōnd yīgimda koomā noor n pɔɪse.
- 6 Dē, tōnd sēn pɔɪs taab wēnd-na-taas n se, tōnd kēe koom-koglgē wā, la b lebgame n kuil b yiyā.
- 7 Tōnd sēn kēn ne koom-koglgā n se, tōnd yii Tur n kēng Tolemays n ti pɔɪs ba-biisā la d zīnd ne bāmb beene daar a yen.
- 8 Vēkembeoogo, tōnd loogame n ta Sezaare. Tōnd siga koe-moaand a Filip zakē. Yēnda yaa neb a yopoe wā b sēn da tūs Zeruzalemā nin-yende.
- 9 La yē ra tara kom-pugli a naas sēn nan ka mi rao ye, n ya Wēnnaam no-rēesdba.

- 10 Tõnd paa Sezaare rasem wusgo, la Wẽnnaam no-ræes a yen yuur sën boond t'a Agabus yii Zude n wa tõnd nengẽ.
- 11 Yẽ rika a Poll sēbdgā n sēb a nao ne a nus n yeel yaa: Ade, Sug-sōng yetame ti Zuif-rāmbā na n sēba ned ning sën so-a sēbd kānga wā a woto Zeruzalem, n ning-a bu-zēmsa nusẽ.
- 12 Tõnd ne neb nins sën be Sezaare wā sën wum bõn-kānga, tõnd kosa a Poll t'a ra kēng Zeruzalem ye.
- 13 La a Poll leokame: yaa bõe n tar yāmb ti y yābd n na n sām mam sūuri? Bala, mam seglame n sē, la ka sēbrā yīng bal ye. M seglame me n na n ki Zeruzalem Zu-soab a Zezi yuurā yīnga.
- 14 La yẽ sën ka sak tõnd sën datā, d bas-a lame la d yeel ti Zu-soabā maan b raabo.
- 15 Rasem kāens sën looge, tõnd segla d teed n kēng Zeruzalem.
- 16 Sezaare karen-biis kēer me yāaga tõndo. B talla tõnd n ti ta rao a yen sën yit Sıpr t'a yuur boond t'a Nazõ yiri. Yẽ yaa karen-bi-kudre. Yaa yẽ zakẽ la tõnd tog n zīndi.

B yōka a Poll wēnd-dooḡā puga

- 17 Tõnd sën ta Zeruzalem, ba-biisā reega tõnd ne sū-noogo.
- 18 Vēkembeoogo, a Poll kēnga a Zak yir ne tõndo, la a Zezi tēedba kāsem-dāmb fāa tigma beene.
- 19 A Poll sën puus-b n sē, a sungame n togs bāmb būmb nins fāa Wẽnnaam sën tall yēnda n maan bu-zēmsā sukā.
- 20 Bāmb sën kelg a Poll goama, b pēga Wẽnnaam la b yeel a Poll yaa: Ba biiga, yāmb yāame, Zuif-rāmb tus wusg n lebg tēedba, la b fāa wungda ne a Moyiis tōḡā.
- 21 Mik b ra kitame ti bāmb tēed ti yāmb zāmsda Zuif-rāmb nins fāa sën be bu-zēmsa sukā n yet-b ti b wēnemd n bas a Moyiis tōḡā, la b ra kēes b kamba bāongo, la b ra tū mininda ye.
- 22 Dē wā, d na n maana wāna? Bala, neb wusg na n sid wumame ti y waame la neb kuung na n tigmame.
- 23 Woto yīnga, bi y maan būmb ninga tõnd sën na n yeel-y wā. Tõnd tara raop a naas sën maan puleng ne Wẽnnaam.
- 24 Peeg-y-ba, n naag ne-b n sak miningā n yulg-y mense, la y yao yaoodā, ti b pōng b zutā. Dē neba fāa na n bāngame ti būmb nins fāa b sën wum ti b gomd yāmb weengẽ wā ka sid ye, la ti yāmb meng sakda a Moyiis tōḡā.
- 25 Sā n ya ne bu-zēms nins sën lebg tēedbā, tõnd guls-b lame n yeel-b ti b ra wāb rūms nemd b sën maan maoong n kō wēn-naands ye, la b ra ri zum, la b ra wāb rūng sën sārg nemd ye, la b ra maan wubd ye.

- 26 Vêkembeoogo, a Poll peega nin-bãmba b naasã n naag ne-b n yulg-b mense, n yaool n kê wënd-doogẽ wã n togs nebã bãmb yulgrã rayã sën na n baas wakat ninga, la wakat ning bãmb ned kam fãa sën na n wa ne a kũun ti b maan maongã.
- 27 Rasem a yopoe wã sën kolg pidsgu, Zuif-rãmbã sën yit Azi soolmã sën yãa a Poll wënd-doogã pugẽ, b rãmba neb kuvngã gilli, n yõk a Polle,
- 28 n kelemd n yetẽ yaa: Israyel neba, wa n sõng-y-do! Ad rao ninga sën zãmsd neba fãa zĩiga fãa ti b kus Israyel buudã, la b kus a Moyiis tõogã la zĩ-kãnga, la a kitame meng ti Gerk-rãmb kê wënd-doogẽ wã n kut ti zĩ-sõng-kãnga rëgme.
- 29 Bala b rag n yãa Efæs rao a Torfim t'a tũud a Poll têngã pugẽ, la b tagsdame t'a Poll tall-a lame n kê wënd-doogẽ wã.
- 30 Têngã fãa rãmbame, la neb yii zĩiga fãa n zoe n wa. B yõka a Poll n tẽ-a n yiis wënd-doogẽ wã, la b pag kuulemsã tao-tao.
- 31 La b sën dat kv a Pollã, b wa n togsa sodaas tusr naaba ti Zeruzalem fãa dãmbame.
- 32 Wakat kãng bala, yẽ yãka sodaase, la sodaas koabg nanamse, n zoe n kêng neba nengẽ. Nebã sën yã sodaas tusr naaba ne sodaasã, b basa a Poll pãbre.
- 33 Dẽ, sodaas tusr naaba kolgame n yõka a Poll n kut ti b balg-a ne bãens a yiibu. La a yaool n sok a Poll sën ya ned ninga, la a sën maan bũmb ninga.
- 34 La neb kuvngã svka, kãer kelemdame n yet ti woto, ti kãer yet bũmb a to. Dẽ, burgã sën ya wusg ti sodaas tusr naabã ka tõe n bãng sën ya sidã, a yeelame ti b tall a Poll n kêng gãosgẽ wã.
- 35 La a Poll sën ta rrvdgã, yu tũe ti sodaasã tebg yẽnda, neb kuvngã sën maood n dat n maan a Poll pãnga yĩnga.
- 36 Bala, b fãa ra pugdame n kelemdẽ n yetẽ ti b kv-a.
- 37 La wakat ning b sën tar a Poll n kãed gãosgẽ wã, a Poll yeela sodaas tusr naabã yaa: M tara noor ti yeel-y bũmbu? La sodaas tusr naabã sok-a lame yaa: Fo mii Gerk goamã?
- 38 Rënd fo ka Ezipt ned ninga sën dag n wa-a ne rãmbg pĩndã, n peeg nin-kvudb tus a naas ti b tũ-f n kê weoogã wẽ?
- 39 A Poll leokame yaa: Mam yaa Zuif, m dogã Tars sën be Silisi soolem, m yaa tẽn-kãseng neda. M bõosd-y lame ti y kõi-maam noor ti m gom ne nebã.
- 40 La sodaas tusr naabã kõi-a-la noore, la a Poll yik n yalsa rrvdgã zug n zẽk a nug n zãas neba, la burgã seeme, ti lebg sudd. Dẽ, yẽ gomã ne bãmb ne hebre-rãmb goamã.

Tuuma 22

- 1 A Poll yeela nebã yaa: M ba-biisi la m ba-rãmba, kelg-y bũmb ning mam sën tar moasã n na n togs yãmb n yiis m meng yellẽ wã.

² Bāmb sēn wum t'a Poll gomd ne bāmb ne Hebre-rāmba goama, b yalsa sidd n yud pīnda. Dē, a Poll yeel-b lame.

³ Mam yaa Zuif sēn dog Tars sēn be Silisi soolem. La b wuba maam Zeruzalem ka la mam zīnda a Gamalyel taor ti b zāms maam ti m bāng tōnd yaab-rāmbā tōod neere. Mam me rag n wingda ne Wēnnaam tūmdā wala yāmb fāa sēn ya to-to rūnna wā.

⁴ Mam dag n namsa neb nins sēn dag n tūud so-kānga wā n kv-ba, la m yōg raop la pagb n sēb n kēes-b bi-bees roogo.

⁵ Maan-kvudbā kāsem ne kāsem-dāmbā fāa sullā yaa mam kaset dāmba. Mam tol n deega sēb bāmb nengē, ba-biis nins sēn be Damasā yīnga, la m kēnga be n na n ti sēb tēedba sēn be be wā n tall-b n wa Zeruzalem n kit ti b sūbg-ba.

A Poll togsda sēn yi to-to ti yē yam tek t'a kos sugri

⁶ La mam sēn waa n be sorē n kolgd Damase, sēn zems wīnto-svk sasa, tao-tao bala, vēnem kāseng n yi arzān n yāg n gūbg maam.

⁷ Mam lvu tēnga, la m wuma koeg sēn dag n yet maam yaa: "Solle! Solle! Yaa bōe ti fo namsd maam?"

⁸ Mam sokame ti Zu-soaba yāmb yaa ānna soab ti mam namsd-yā? La koegā yeela maam yaa: "Mam yaa a Zezi sēn yit Nazaret, soab ning fo sēn namsdā."

⁹ Neb nins sēn da be ne maama yāa vēnemā, la b ka wum ned ninga sēn da gomd-a ne maama koegā ye.

¹⁰ Dē, mam sokame yaa: "Zu-soaba, bōe la mam tog n maane?" La Zu-soabā yeela maam yaa: "Yik n kēng Damas la beene, b na n togsa foom būmb nins fāa Wēnnaam sēn yet foo ti f maana."

¹¹ La vēnemā sēn yāg ti mam lebg zoangā yīnga, mam tūud-n-taasā gāda mam nug n tae maam n ta Damase.

¹² Mik ti rao a yen n dag n be be t'a yvvr boondē t'a Ananiyas n sakd tōodā, la Zuif-rāmba fāa sēn da be be wā ra kōta yē kaset sōngo.

¹³ Yē waa mam nengē n yeel maam yaa: "M ba-biig a Solle, paam-y nin yesa." La wakat kāng bala, mam le paama m nini, la m yānd-a lame.

¹⁴ A Ananiyas yeelame yaa: "Tōnd yaab-rāmba Wēnnaam pīnd n yāka yāmb ti y bāng b tulsem, ti y yā turlem soabā la y wum bāmb noor goama.

¹⁵ Bala, yāmb na n yu bāmb kaset soaba n togs būmb nins yāmb sēn yā la y wumā, neba fāa taoore.

¹⁶ La moasā, yaa bōe ti y kaoosdē? Yik-y n pvvs-y ne Zu-soabā yvvre, n deeg koom lisgu, n paam y yel-wēna pekre."

B boola a Poll bu-zēmsā suka

17 La mam lebg n waa Zeruzalem, la mam sën be wënd-dooḡã pvg n puvsdē, mam paama vēnegre.

18 La m yānda Zu-soabā, la b yeela maam ti m nang-pāng n yi Zeruzalem tao-tao, ti bala, tēngā nebā ka na n deeg mam sën na n kis Zu-soaba kasetā ye.

19 La mam yeelame: "Zu-soaba, bāmb mens miime ti mam da kēnda karen-dot pusē, n kitdē ti b kēesd neb nins sën tēed yāmbā bi-bees roogo, la m kitdē ti b pābd-ba.

20 La b sën na n daag y kaset kit a Eten zumā wakate, mam meng ra bee be, mam da yetame ti b sën maanda yaa sōama, maam n da gūud neb nins sën kuvd a Etenna futu."

21 Dē, Zu-soabā yeela maam yaa: "Kēnge, bala, m na n tuma foom zī-zārgē, bu-zēmsā nengē."

A Poll bee sodaas tusr naaba taoore

22 Neba kelga a Poll hal ti ta wakat ninga yē sën gom gom-kāngā, la wakat kānga, b sungame n zēk b koes n yetē: menes-y nin-kānga duniyā zugu! Kv-y-yā-a, yē ka tog n vumd ye.

23 Bāmb dag n kelemdame, n lobd b fut la b lobd tom yīngri.

24 Sodaas tusr naabā yeelame ti b kēes a Poll gāosgē wā n pāb-a ne kalwaas n sok-a n bāng sën ya būmb ninga yīng ti Zuif-rāmba kelemd a woto n dōt yēnda wā.

25 La b sën sēb a Poll ne wīy n na n pābe, yē soka sodaas koabg naab ning sën da be be wā ti rē yīnga, tōogā kōta bāmb noor ti b pāb Rom ned ne kalwaas t'a buvd meng nan ka kao?

26 Gom-kāensa yīnga, sodaas koabg naaba kēng n ti togsa sodaas tusr naabā bōn-kāng n yeel yaa: Yāmb na n maana a wāna? Rao-kāngā, yaa Rom neda.

27 Dē, sodaas tusr naabā wa n soka a Poll yaa: Togs maam, fo yaa Rom neda? T'a leok ti n-ye.

28 Dē, sodaas tusr naabā le yeelame yaa: Ad mam yao ligd wusgo, n paam lebg Rom neda. La a Poll yeelame yaa: La mam yē roga ne-a.

29 Tao-tao bala, neb nins sën dag n tog n pāb a Poll la b sok-a wā loogame n bas-a. La sodaas tusr naabā sën bāng t'a Poll yaa Rom nedā, la yē sën da kut ti b sēb-a wā yīnga, rabeem yōk-a lame.

A Poll bee kaoreng yel-bv-kaoodbā taoore

30 La vēkembeoogo, sodaas tusr naabā sën dat n bāng būmb ninga Zuif-rāmba sën dōt a Pollā tiki-taki, yē kitame ti b lodg a Poll sēbrā n bas-a. La a yeel maan-kvodbā kāsem-dāmb ne kaoreng yel-bv-kaoodbā fāa ti b tigim taaba. Dē, a kitame ti b talla a Poll n wa n yalsg-a bāmb svka.

Tuuma 23

- ¹ A Poll gesa kaoreng yel-bv-kaoodbã n yeel yaa: M saam-biisi, mam kēna Wēnnaam taoor ne sūur kaset sēn ya sōama hal ti ta rūnna.
- ² La maan-kvvd kāsēm a Ananiyas yeelame ti neb nins sēn pē a Pollã wē a noorã.
- ³ Dē, a Poll yeela yēnda yaa: Pv-libsem soaba, Wēnnaam na n wēe yāmba. Yāmb zīndame n na n kao mam kvvd wa sēn zems ne tōogo, la y kus tōogã n yet ti b wē maam.
- ⁴ Neb nins sēn da be be wã yeela a Poll ti Wēnnaam maan-kvvd kāsēm la yē tvvsvda.
- ⁵ La a Poll yeelame yaa: M saam-biisi, mam da ka mi ti yaa maan-kvvd kāsēm ye, bala, Wēnnaam gvls-sōamyã yeelame ti: "Ra gom f tēng neb naab wēng ye."
- ⁶ La a Poll sēn mi ti nebã sēn tigma kēer yaa Saduusē-dāmba ti kēer ya Fariisē-dāmbã, a zēka a koεeg kaoreng yel-bv-kaoodbã svk n yeele: M saam-biisi, mam yaa Fariisē, la m yaa Fariisē biiga. Yaa mam sēn tēed ti kūum vvvgr beene wã yīng n kut ti b kvvd mam kvvdo.
- ⁷ La a Poll sēn yeel gom-kānga, Fariisē-dāmbã ne Saduusē-dāmbã sungame n wē nokoεema ne taaba, la nebã welga taaba.
- ⁸ Svd me, Saduusē-dāmbã yetame ti kūum vvvgre, wall maleka wall Sug ka be ye. Ti Fariisē-dāmba yaool n yetē ti bōn-kāens fāa beeme.
- ⁹ La bvr-kāseng yikame, la tōog karen-saam-dāmb kēer sēn be Fariisē-dāmba sullē wã yikame n kus ne pāng n yeel ti bāmb ka yã bōn-wēng ne rao-kāngã ye, la ti tōeeme ti yaa sug wall malek n gom ne-a.
- ¹⁰ La nokoeemdã sēn lebgd wvsgã, ti sodaas tusr naabã zoet rabeem ti nebã na n wa tae a Poll n tōsã, a yeela sodaasã ti b sig nebã svk n tall a Poll n wa gāosgã pvga.
- ¹¹ La yvng ninga sēn pvgdã, Zu-soaba vēnega b meng ne a Poll n yeel-a yaa: keng f pelga, ti bōe, yaa tle ti f kus mam kaset Rom tēng me wala fo sēn kus mam kaset Zeruzalema.

B baooda weer n dat n kv a Poll

- ¹² La beogã sēn vēege, Zuif-rāmba yēsa ne taab n yāk yam n wēen ti b ka na n dv wall b yū, sã n ka ti b kvv a Polle.
- ¹³ Neb nins sēn yēs ne taab n wēena sōor yuda pis-naase.
- ¹⁴ Bāmb kēng n ti yāa maan-kvvdvã kāsēm-dāmb ne kāsēm-dāmbã n yeel-b yaa: Tōnd wēename ti d ka na n lemb dubo, sã n ka ti d paam n kvv a Polle.
- ¹⁵ Dē yīngã, bv yāmb ne kaoreng yel-bv-kaoodba fāa kos sodaas tusr naabã ti b wa ne a Poll y nengē, wa y rat n baoo n bānga yēnda yellã n paase. La rē ti tōnd mensa seglame n na n kv-a t'a nan ka ta ka ye.
- ¹⁶ La a Poll tão biig vvmame ti b set n dat n kvv a Polle, la a kēnga gāosgē wã n ti kē be n togs a Poll.

- 17 Dē, a Poll boola sodaas koabg naab a yembr n yeel-a t'a tall bi-bi-kāng n kēng sodaas tusr naabā nengē, ti bala, a tara koεεg n dat n togs-a.
- 18 Sodaas koabg naabā peega biigā n kēng sodaas tusr naabā nengē n yeel yaa: Bi-bεεg a Poll boola maam n kos-m ti m tall bi-bi-kāngā n wa y nengē t'a tara koεεg n dat n togs-yā.
- 19 La sodaas tusr naabā gāda bi-bi-kāng nug n yi kεεng n sok-a ti yaa bōe la a tar n dat n togs yēnda.
- 20 Bi-bugā leokame yaa: Zuif-rāmba lagma taab n dat n kos yāmb ti y tall a Poll n wa kaoreng yel-bv-kaoodbā taoor wala b rat n leb n sok n bānga yēnda yellā n paase.
- 21 Ra kelg-y-b ye, bala, bāmb suka neb sēn yud pis-naas n segend bēdg a Poll yīnga, la b yāka yam n wēn ti b ka na n dt wala b yū sā n ka ti b kv a Polle. Bāmb seglame n sε moasā n gūud yāmb sēn na n yet ti būmb ninga.
- 22 Sodaas tusr naabā keoga bi-bugā n yeel-a: Ra togs ned būmb ninga fo sēn togs maama ye.

B tuma a Poll Gvverneer a Feligs nengē

- 23 Dē poore, sodaas tusr naabā boola sodaas kobs nanams a yiib n yeel yaa: Segl-y sodaas kobs-yi la wed-rvudb pis-yopoe, ne kān-tāoodb kobs-yi ti yungā wakat a we sasa, y na n kēnga hal Sezaare.
- 24 La y segl wiid me sēn na n zombg a Poll n tall-a n kēng Gvverneer a Feligs nengē ti būmb ra maan-a ye.
- 25 La yē gulsa sebr n yeel a woto:
- 26 Maam a Kolood Liziyaas n pvvud Gvverneer sōng a Feligs.
- 27 Zuif-rāmbā ra yōka rao-kāngā n da na n kv-a, la mam sēn wum ti yē yaa Rom nedā, mam waa ne sodaas n fāag-a.
- 28 La mam sēn dat n bāng sēn ya būmb ninga yīng la Zuif-rāmbā rōt yēnda wā, m tall-a lame n kēng b kaoreng yel-bv-kaoodbā taoore.
- 29 La mam mikame ti b sēn dōt yēnda wā yaa nokoεεm sēn kēed ne bāmb mens tōoga yell wεengē, la rao-kāngā ka maan būmb sēn zems ti b kv-a wall b kēes-a bi-bees roog ye.
- 30 Dē, mam sēn wum ti Zuif-rāmbā setame n dat n kv-a wā, mam tum-a-la yāmb nengē tao-tao la m yeela a rōatbā ti b wa yāmb taoor n togs b koεεgā. Wēnd-na sōnge.
- 31 La sodaasā peega a Poll ne yung n tall-a hal n ta Āntipatiris wa b sēn da yeel bāmbā.
- 32 La vēkembeoogo, sodaas nins sēn kēn ne nao wā lebg n leba gāosgē wā n bas wed-rvudbā ti b tall a Poll n looge.
- 33 Bāmb sēn ta Sezaare, b kusa Gvverneerā sebrā la b ning a Poll yē nugē.

34 Gvverneerã sên karem sebrã n se, a soka a Poll a sên yit soolem ninga. La yê sên wum t'a Poll yita Silisi soolem,

35 A yeelame t'a rôatbã sã n wa n wa, a na kelg-a. La a yeelame ti b kêes a Poll Herood na-zakê wã n gũ-a.

Tuuma 24

A Poll goma Gvverneer a Feligs taoore

1 La rasem a nu sên looge, maan-kvvd kãsem a Ananiyas waa Sezaare ne kãsem-dãmb kêere la gom-minim soab a yen yvvr sên boond t'a Tertull. Bãmb togsa b sên kvvd ne a Pollã yell Gvverneer a Feligs taoore.

2 B boola a Poll t'a wa, la a Tertull sungame n död yênda n yeele:

3 Feligs sôngo, yaa yãmb maasem yîng ti tënd paamd laafi hakuka, la y maana yam tvvm n maneg soolem kãngã, tënd deegda bãmb bũmb fãa pugê, la zîiga fãa n pvvsd d zaame beoogo.

4 La mam ka rat n dik yãmb weerã n kaos ye. Yaa woto yîng ti m kot-y ti y maan sũmare n kelg tënd wakat bilfu.

5 Tënd mikame ti rao-kãnga yaa wênem soaba n wat ne rãmbg Zuif-rãmba fãa sên be dũniyã zugã svka la a yaa Nazaret dãmba kaoreng taor soaba.

6 La a makame meng n dat n paog wënd-doogã. Dê, tënd yök-a lame. Tënd dag n dat n kao a kvvd wa sên zems tënd tōogã.

7 La sodaas tusr naab a Liziyaas waa n deeg-a-la ne pãn-kãseng tënd nusê.

8 La a yeela a Poll rôatbã ti b wa yãmb nengê. Yãmb meng tõe n sok-a lame n bãng bũmb nins fãa yîng sên kit ti d kvvd ne-a wã.

9 Zuif-rãmba paasa gomda pãng n yet ti yaa sıda.

10 Dê, Gvverneerã zêka a nug n yeel a Poll t'a gome. Dê, a Poll dika koeg n yeel yaa: Mam miime ti yãmb yaa soolem-kãngã bv-kaood hal yvvm wvsgo. Dê, yaa ne kis-sıd la mam na n gom yãmb taor n yiis m meng yellê wã.

11 Yãmb meng tõe n baome n bãnge. Sên ka yud rasem piig la a yiibu, mam kēnga Zeruzalem n na n ti pvvs Wēnnaam.

12 B ka yã maam ti m wēed nokoeemd ne ned ba a yen wënd-doogã puga, wala m rãmbd neb kvvng karen-dot pvse, bi tēng pug zîig ba a yen ye.

13 La bãmb ka tõe n wilg yãmb ti bũmb ninga b sên dôt maam moasã wã yaa sıd ye.

14 Baoosgo, mam togsda bôn-kãnga y taoore. Mam pvvsda m yaab-rãmbã Wēnnaam n tũud so-paalg ninga bãmb sên boond ti yaa kaoreng a to wã. La mam tēeda bũmb nins fãa sên guls tōogã seb pvse, la Wēnnaam no-reesdbã sebã pvsa.

- 15 Mam tara tēeb pidsg gūudem kānga, ne Wēnnaam wa mam dōatbā mens sēn tarā, n tēed ti nin-sōama la nin-wēns na n vuugame n bas kūum.
- 16 Yaa woto yīnga, tu mam me maood n dat n paam sūur kaset sēn ya sōama Wēnnaam la ninsaalb taoore daar fāa.
- 17 Mam yii Zeruzalem n kaoos yuum wuugo, la m lebg n waa be n na n kō m neba sōngre, la m maan maong n kō Wēnnaam.
- 18 La b yaool yāa maam wēnd-doogē wā tu m yilgd m menga la neb ka tigde, la rāmbg ka zīnd ye.
- 19 La Zuif-rāmb kēer sēn yi Azi soolem dag n bee be la b sã n da tarē yell ne maam yaa bāmb n dag tog n yals yāmb taoor n bu ne maam.
- 20 Wall, nin-bāmba sēn be ka wā togs b sã n yāa mam sēn maan wēnga, mam sēn yals kaoreng yel-bu-kaoodbā taorā.
- 21 Sã n ka būmb a yembrā mam sēn maana, m sēn yik n yals b suk n zēk m koεeg n yeel tu: "Yaa mam sēn tēed ti kūum vuugr beeme wā yīng n kut ti yāmb buud ne maam dūnna."
- 22 A Feligs sēn mi Kirist kaorengā yell neerā, a visga buudā daar n yeel nebā tu b kuil ti sodaas tusr naab a Liziyaas sã n wa n wa, a na yaool n ges b yellā.
- 23 La yē yeela sodaas koabg naabā t'a gū a Poll, la a kō-a lohorem bilfu, la a ra gudg a Poll zo-rāmbā sēn dat n sōng-a wā ye.
- 24 Rasem bilf sēn paase, a Feligs ne a pag a Dursill sēn ya Zuif poakā waame. La a tvmame ti b bool a Poll t'a wa, la yē kelga a Poll sēn togs tēeb ne Kirist Zezi wā sēn ya būmb ninga.
- 25 La a Poll sēn gom tirlma vum la tōog-m-menga la bu-kaoor sēn watā yellā, rabeem yōka a Feligs t'a yeel a Poll t'a loog moasā ti yē sã n wa paam weere a na leb n bool-a.
- 26 A ra tēedame me t'a Poll na n kō-a-la ligdi, yaa rē yīng n kut t'a bool a Poll naoor wuug n sōs ne-a.
- 27 La yuum a yuib sēn looge, a Porkius Festus reega a Feligs zīig n ya Gvverneer. La a Feligs sēn dat n maan sēn noom Zuif-rāmba, a ka kō a Poll lohorem ye.

Tuuma 25

A Poll data Sezaar nengē

- 1 A Festus sēn wa soolma pug tu rabtātē, a yii Sezaare n kēng Zeruzalem.
- 2 Maan-kuudbā kāsem-dāmb ne Zuif-rāmba kāsem-dāmb dōta a Poll a Festus taoore.
- 3 B kosa a Festus n pēdg-a wuug n dat t'a maan bāmb neer n kut ti b tall a Poll n wa Zeruzalem, la b rag n segla bēdg n dat n solg n ku-a Poll sorā zugu.

- ⁴ A Festus leokame t'a bee bi-bees roog Sezaare, la sã n yi bilfu, yẽ menga na n lebg n lebame.
- ⁵ La a yeel-b lame: Bı yãmb kãsem-dãmb kēer tũ maam ti d kēng Sezaare, ti rao-kãng sã n maana sēn ya wēng bı bãmb bu ne-a beene.
- ⁶ A Festus ka kaoos b suk n yug rasem a nii bı piig ye. Dē a lebg n leba Sezaare. La vëkembeoogo, a Festus zaoonda buuda geer zug n yeel ti b tall a Poll n wa.
- ⁷ La a Poll sēn ta, Zuif-rãmb nins sēn yi Zeruzalema gũbga yēnda n dõt-a ne bõn-wēns wusgo, la b ka tõe n wilg ti b sēn dõt a Poll ne bũmb ninsã yaa sɪd ye.
- ⁸ La a Poll goma n na n fãag a meng n yeel yaa: Mam ka maan bũmb sēn ya wēng n kus Zuif-rãmba tōogo wala sēn kUSD wēnd-dooḡã bı Sezaar ye.
- ⁹ Dē, a Festus sēn dat n maan sēn noom Zuif-rãmbã, yẽ soka a Poll yaa: Fo rat n kēnga Zeruzalem ti b ti bu f buud mam taor yel-kãnga poorē bu?
- ¹⁰ A Poll leokame yaa: Mam yasa Sezaar buud geer taore, la yaa ka la b tog kao mam buudo. Yãmb meng mii neere, ti mam ka maan bũmb n beeg Zuif-rãmbã ye.
- ¹¹ Mam sã n da tarē kongre, la m sã n da maane tũm sēn zems ne kũum, mam kōn zãgs ti m ka na n ki ye. La b sēn dõt maam ne bũmb ningã sã n ya zĩri, ned ka tõe n yōk maam n kō-b ye. Mam data Sezaar nengē.
- ¹² La a Festus sēn yēs ne a sōangdbã n sa, a leoka a Poll yaa: Fo sēn dat Sezaar nengē wã, f na n kēnga Sezaar nengē.

A Poll bee a Agirpa ne Bereniis taore

- ¹³ La rasem bilf sēn looge, rĩm a Agirpa ne a Bereniis waa Sezaare n na n puus a Festus.
- ¹⁴ La b sēn kaoos be rasem wusgo, a Festus togsa rĩma a Poll yellã n yeel yaa: A Feligs basa rao a yen sēn ya bi-beeg ka.
- ¹⁵ Mam sēn wa n be Zeruzalem wakatã, maan-kvudbã kãsem-dãmb ne Zuif-rãmbã kãsem-dãmb buu ne yēnda n kos maam ti m kao a buud ti zems kũum.
- ¹⁶ Mam leoka bãmb ti Rom-dãmba ka minim ti rik bi-beeg n kus ti b kv, n ka reng n kō-a noor t'a yals a rōatbã taor n paam weer n gom n fãag a meng ne bũmb ninga b sēn dōd-a wã ye.
- ¹⁷ Dē, b tũu maam n wa ka. La vëkembeoogo mam zaoonda m buuda geer n yeel ti b tall rao-kãng n wa.
- ¹⁸ La a rōatbã sēn wa wã, b ka tol n wilg tũm wēng ba a yen rao-kãnga sēn maane, wa mam sēn da tagsdã ye.
- ¹⁹ Bãmb sēn tar yell ne yẽ, yaa sēn kēed b mens wēn-tũudum wēngē, la ne rao a yen sēn boond t'a Zezi n ki t'a poll yetē ti rao-kãng vume.

- 20 Mam sēn da ka mi m sēn na n maan to-to ne yel-kāngā wā, m sok-a-la a sã n datē lame n kēng Zeruzalem ti b ti bu a buvd be yel-kāngā weengē.
- 21 La a Poll kosame n yeel ti yē ratame ti b bas ti rīm-kāsengā ges yē yellā yelle. Dē, mam kosa noor n na n tall-a hal ti m wa n tum-a Sezaar nengē.
- 22 A Agirpa yeela a Festus yaa: Mam me rat n kelga rao-kāngā koεega. A Festus leokame ti beoogo, a na n bool-a lame t'a wa t'a kelg-a.
- 23 Dē, vēkembeoogo, a Agirpa ne a Bereniis waa ne waoogr wvsg n kē buvda kaoob zīgē ne sodaas tusr nanamsā, la tēngā nin-kāsemse. La a Festus yeelame ti b tall a Poll n wa.
- 24 Dē, a Festus yeelame: Rīm a Agirpa, la yāmb fāa sēn be ka ne tōndā, yāmb nee rao-kāngā, ned ningā poorē Zuif-rāmbā neb kuvngā fāa sēn wa mam nengē sã n ya Zeruzalem, wall kaane n kelem n yeel ti rao-kāngā ka tog n vumdā.
- 25 La ne maam, mam mikame t'a ka maan tum wēng sēn zems ne kūum ye. La yē meng sēn yet t'a ratame ti rīm kāsengā kaoo a buvdā, mam yāka yam n na n tum-a rīm kāsengā nengē.
- 26 Mam ka tar koεeg vēeneg n na n guls n togs rīm kāsengā rao kāngā yellā weengē ye. Yaa rēndā yīng la m bool-a t'a wa yāmb taoore, sēn yud fāa, a bee yāmb taoore rīm a Agirpa, ti y sã n sog-s-a n se, bi m yaool n paam koεeg n gvlse.
- 27 Tı bōe, mam tagsdame ti yaa yalemdo ti tum bi-beeg n ka tol n wilg vēeneg a sēn beeg ne būmb ningā.

Tuuma 26

A Poll goma a Agirpa taoore

- 1 A Agirpa yeela a Poll ti b kōt-a-la noor t'a gom n yiis a meng yellē wā. Dē, a Poll tēega a nug n yeel yaa:
- 2 Rīm a Agirpa, mam sūur yaa noogo m sēn paam dūnna n na n gom yāmb taoor n togs būmb nins fāa Zuif-rāmba sēn dōt maama weengē wā.
- 3 Tı bōe, yāmb mii Zuif-rāmba minindā ne b nokoεema zānga. Rē wā, mam kot-y lame ti y kelg maam ne sū-mare.

A Poll wilgda a yel-manesm a sēn ya Fariisē

- 4 Zuif-rāmba fāa mii mam vumā sēn yı būmb ninga hal mam sēn ya bi-bilf wakate, b mii mam sēn zīnd m nebā svka la Zeruzalem hal sungre wā sēn yı to-to.
- 5 Bāmb mii maam hal daar zāra, b sã n dat n togs sıda. Mam yaa Fariisē neb nins sēn sakd tōnd wēn-tūudma n yud neb a taaba ned a yembre.
- 6 La moasā, b buvda ne maam, mam sēn tēed kāabg ninga Wēnnaam sēn da kāab tōnd yaab-rāmbā yīnga.

7 La tōnd buud piig la a yiibã me puvda Wēnnaam wīntoog la yung n ka basdē ye, n gūud kãab-kãng pidsgu. Rīm a Agirpa, yaa tēeb pidsg gūudem kãng yīng n kit ti Zuif-rãmbã rōd maam.

8 Bōe yīng ti yãmb Zuif-rãmbã tagsdē ti yaa toog ne Wēnnaam ti b vuvg kūum?

A Poll togsdame ti yē ra namsda a Zezi tēedbã

9 Mam meng da tagsame ti m tog n zaba ne m pãng teka n kus Nazaret dao a Zezi yuvrã.

10 La mam maana bōn-kãng Zeruzalem. La mam sēn paama noor maan-kuvdbã kãsem-dãmb nengē, mam menga kēesa Wēnnaam nin-tūusds wvsg bi-bees roogo. La b sã n da rat n kv-ba, mam ningda m nugu.

11 Wakat kēere, mam kitedame ti b sibg-b karen-dot puse, n da rat n modg-b ti b kus b tēebã. Mam sūurã puvga wvsg ne bãmb hal ti m kēng tēn-zēms pvs n ti nams-ba.

A Poll togsda sēn yi to-to ti yē tek yam n kos sugri

12 Yaa woto yīnga, ti maan-kuvdbã kãsem-dãmb kō maam noor n tum maam ti m kēng Damas.

13 Rīm a Agirpa, mam sēn be sorē, wīnto-svk sasa, mam yãa vēnem sēn yi arzãn n yãgd n yud wīntoog vēnem, n wa n bui maam ne m tūud-n-taasã.

14 Tōnd fãa lvu tēnga, la mam wvma koεg sēn da yet maam ne Hebre-rãmbã goam yaa: "Solle, Solle, yaa bōe ti fo namsd maam? Yaa toog ne foom, fo sēn zãgsda yīnga."

15 Mam sokame ti Zu-soaba yãmb yaa ãnna? La Zu-soabã leokame yaa: "Mam yaa a Zezi, fo sēn namsd a soabã.

16 Yik n yals yīngri. Mam vēnega m meng ne foom n na n kit ti f yi mam tumtumda, la m kaset soab n togs neb a taabã bumb nins fo sēn yã rūnna wã, la bumb nins mam sēn na n wilg fooma.

17 Mam yãka foo Zuif-rãmbã ne bu-zēmsã svka, la m tumda foom b nengē,

18 ti f puk b nina ti b wēnemd n bas likã n wa vēnemē wã la b bas Sutãana n sak Wēnnaam n paam b yel-wēna sugri, la puvr ne neb nins sēn tē maam n lebg Wēnnaam nebã."

A Poll gomda a tumdã yelle

19 Woto wã yīnga, Rīm a Agirpa, mam ka kus vēnegr ninga sēn yi arzãna ye.

20 La m deng n moona koεgã Damas nebã nanda la m yaool n moon-a Zeruzalem ne Zude soolma fãa puga, la bu-zēmsã n yeel-b ti b tek yam n kos sugr n sak Wēnnaam n maan tum sēn wilgd ti b sid teka yam.

21 Yaa bōn-kãnga yīng la Zuif-rãmbã sēn yōk maam wēnd-doogã pug n na n kit ti b kv wã.

22 La Wēnnaam gūudmā yīnga, mam ket n vume hal ti ta rūnna, n kit kaset nin-talse la nanams taoore. La mam ka togsd būmb a to ti sã n ka Wēnnaam no-rēesdbã ne a Moyiis sēn da wilg ti na n waame wã bal ye.

23 B ra yeelame ti Kirist na n namsame la b na n yu pipi soab sēn vuvug n bas kūum, la b na n waa ne fāagre vēnem tōnd buudã ne bu-zēmsã yīnga.

A Poll datame t'a Agirpa tē

24 La a Poll sēn gom a woto n na n fāag a mengã, a Festus zēka a koεεg n yeel-a yaa: Polle! Fo yaa gāeenga. Fo bāngrã sēn ya wusgã kitame ti f lebg gāeenga.

25 A Poll yeelame: Festus sōngo, mam ka gāeeng ye. Mam sēn gomda yaa sɪda la mi-m-neng goama.

26 Rīm a Agirpa mii bōn-kāense, dē mam tōe n goma ne pēl-kεεng bāmb taoore, bala mam mii vēneg ti bāmb mii b fāa, ti bōe bōn-kāens ka solg n maan ye.

27 Rīm a Agirpa, yāmb tēda Wēnnaam no-rēesdbã sēn yeel būmb ninsã? Mam miime ti yāmb tēda bōn-kāense.

28 A Agirpa yeela a Poll yaa: Fo tagsdame ti wakate bilf pugē, f tōe n kitame ti mam yu a Zezi neda?

29 A Poll leokame yaa: Yaa wakat bilf pugē woo, wall yaa wakat wusg pugē me, mam puvusda Wēnnaam ti kōn yɪ yāmb y yembr bal ye. La yaa ti neb nins fāa sēn kelgd mam koεεgã dūnna wã me, yāmb na lebg wa maam, bān-kāensã sēn yāk b toogo.

30 Dē, rīma ne Gūverneera la a Bereniis ne neb nins sēn da zī ne bāmbã yikame.

31 B sergame n yēs ne taab n yeel ti rao-kāngã ka maan būmb sēn zems ne kūum, wall bi-bees roog kōom ye.

32 La a Agirpa yeela a Festus ti sã n ka a Poll sēn yeel t'a rata Sezaar nengē wã, a ra tōe n paamē la lohorem.

Tuuma 27

A Poll kēe koom-koglg n na n kēng Rom

1 La b sēn yāk yam ti tōnd na n kē koom-koglg n kēng Itali, b rika a Poll ne bi-bees a taaba, n kɪs soda-sull ning b sēn boond ti rīma sodaasã, sodaas koabg naab a yen yuvr sēn boond t'a Zulus.

2 Tōnd kēe koom-koglg sēn yi Adarmit n dabd Azi soolem tēnsã sēn be koomã noor sēne n looge. La Masedoan dao a ye sēn yi Tesalonik t'a yuvr boond t'a Aristark n da be ne tōndo.

3 La vēkembeoogo, tōnd taa sɪdō. La a Zulus maana a Poll neer n kō-a lohorem t'a kēng n ti ges a Zo-rāmb n paam ti b sōng-a.

4 Tōnd sēn yi be, d basa Sɪpr goabga, sobgã sēn da segd tōndã yīnga.

- 5 Tõnd sën puug ko-käsengã sën pë Silisi ne Pamfili wã, tõnd taa Mira sën be lisi soolem.
- 6 La beene, sodaas koabg naabã yãa koom-koglg sën yi Alegsãndri n dabd Itali, la yë kitame ti tõnd këe koom-koglg-kãngã.
- 7 Tõnd këna bãanem-bãanem n kaoos rasem wusgo, la d namsa wusg n kolg Nid tẽnga noore. La sobgã sën ka sak ti tõnd ta be wã, tõnd yega Keret tẽngã n këng Salmone sêne.
- 8 Tõnd namsa wusg ne koom-koglgã n yeg Keret kurenga, n ta zĩiga a yen sën boond ti Koom-koglg yalsg zĩ-neerã sën pë Laaze tẽnga.
- 9 Wakat wusg loogame la koom-koglgã kënd wa n lebga yel-pakre. Tı bõe, no-loerã wakat zoe n loogame.
- 10 Yaa woto yĩng n kit t'a Poll keog-b n yeel yaa: Raopa, mam neeme ti so-toak-kãngã na n yu wẽnga, koom-koglgã ne a zubã na n yu bõne-kãsenga, la sën yuda, sã n ka gũusi tõnd mensã na n kii a pugẽ.
- 11 La sodaas koabg naabã ra kisa sɪd ne ned ninga sën get koom-koglgã kënd yellã ne koom-koglgã taor soab n yud a Poll goama.
- 12 La koom-koglgã yalsg zĩig ra ka sõama ti pa be waood wënd ye, yaa woto yĩng ti neb wusg yãk yam n yeel ti b yi be n mao ti sã n tõe bɪ b ta Fenigs sën ya koom-koglg yalsg zĩig sën be Keret n pakd n teesd wĩndgã goabga la a rutgã, n zĩnd be waoodã wẽnde.

Sobg yika ko-käsengã zugu

- 13 Sob-fvl-fvl yii wĩndgã goabg n sung n fvusdẽ, la bãmb tagsame ti b ra tõe n maana b sën dat n maan bũmb ningã. B yika ne koom-koglgã n këng n yeg Keret n tũ a kurengã.
- 14 La sën yɪ bilfu, sob-kãseng b sën boond ti Erakilõ yika koomã sën gũbg tẽng ninga wã tãmsa sêne.
- 15 La a sën wẽ koglgã t'a ka tõe n këng taorã, tõnd basame ti sobgã peeg-koglgã.
- 16 Tõnd kolga tẽn-bil a yen sën be koomã suk ti b boond ti Kolooda. Dẽ, tõnd namsa wusg n tõog n yalsg koom-kogl-bilã.
- 17 La b sën zẽk-kogl-bilã n kës koom-koglgã pug n sɛ, b yaool n sēba koom-koglgã ne wĩyã. La b sën zoet ti koom-koglgã na n wa ti sud bĩsrã sën be Libi yegendã, b sika koom-koglgã peela n bas ti sobgã peeg-koglgã.
- 18 La sobgã namsa tõnd wusgo, dẽ vëkembeoogo, b loba koglgã zub koomã pugẽ.
- 19 La rasem a tãabẽ daarã, bãmb mens sungame n wuk-koglgã teed kēer n lob koome wã.

- 20 La kaoosa rasem wusg tu wīndgā, wala ādsā ka puk ye, la sobgā ra ketē n tara pānga hal tu tōnd wa n ka leb n tēed tu d na n pōsame ye.
- 21 Neb nins sēn da be koom-koglgā pugā maana rasem wusg n ka rī būmb ye. Dē, a Poll yikame n yals b suk n yeel yaa: M saam-biisi, yāmb sã n dag sakē mam goama n ka yi n bas Keret tēngā, tōnd da ka na n paam bōn a woto la to-kāngā ye.
- 22 La moasã, mam sagenda yāmb tu y keng y sūyã tu bala, tōnd ned ba a yembr ka na n ki ye, sã n ka koom-koglgā bal n na n sãam.
- 23 Bala, Wēnnaam ning sēn so maam tu mam sakd-a wã malek waa mam nengē yungē,
- 24 la a yeela maam yaa: "Poll, ra zoe rabeem ye, yaa tle tu fo ta Sezaar taoore. La gese, Wēnnaam sēn ya sōmblem soab la b maand nimbāan-zoer ne fooma rika neb nins sēn be koom-koglgā pug ne fooma vum n ning fo nugē."
- 25 Woto yīnga, m saam-biisi, keng-y y sūyã, bala, mam tara tēeb kānga ne Wēnnaam, tu na n yu wala b sēn togs maana bala,
- 26 la tōnd na n ti teega tēng a yen koom sēn gubgi.
- 27 Dag n yaa yvnd piig la a naas-n-soaba la sobgā ra lengd tōnd ko-kāsengā sēn boond tu Adryatikā zugu. La sēn kolg yvn-suka, koom-koglgā pugē tumtumdbã tēeme tu b pēnega tēnga.
- 28 Bāmb loee koom zulum bōn-makdgā ne wīr n los koome wã n mak a zulma n mik tu yaa metr pis-tã la a yopoe. La b sēn le zāag bilfu, b losame yesa n mik tu zulma zemsa metr pisi la a nii.
- 29 Bāmb sēn yeesd tu tōnd koom-koglgā na n wa tu wē kug yīnga, b losa kug bed a naas sēn da tar n yalsed koom-koglgā koomã pugē, tu b gād-koglgā. La b ra yāgdame n dat tu beogā vēeg tao-tao.
- 30 Koom-koglgā tumtumdb maana wala b rat n losa kug a taab sēn yalsed koom-koglgā koomã pugē tu b gād-koglgā, mik b da soosdame n dat n sik koom-kogl bilã koome wã n zoe.
- 31 A Poll yeela sodaas koabg naabã ne sodaasã yaa: Nin-bāmba sã n ka pa koom-koglgā pugā, yāmb kōn tōog n pōs ye.
- 32 Dē, sodaasã wãa wī nins sēn da loe kogl-bilã n pase, n bas-a t'a lvi koomē wã.
- 33 Sēn deng beogā vēegre, a Poll sagla neba fãa n yeel-b tu b rī. Yē yeel-b lame yaa: Ade, yaa rasem piig la a naas rūnna la yāmb sēn gūud sobgā yōkre, n ka sakd n di rub ye.
- 34 Rē wã, mam kota yāmb tu y rī, tu bōe, yaa sēn na n fãag yāmba, la yāmb ned ba a yen zoobg ka na n menem ye.
- 35 A Poll sēn gom a woto n sa, a rika bur n yals neba fãa taoor n puvv Wēnnaam barka. A sēn puvv n sa, a kaoo burã n sung wābre.

36 Dē, neba fāa me kenga b pels n di.

37 Tōnd fāa sēn da be koom-koglgā pugē wā yaa neb kobsi la pis-yopoe la a yoobe.

38 La b sēn di n tge, b loba koodā koomā pugē n na n boog koom-koglgā zubo.

Koom-koglg sāoongo

39 La beoogā sēn vēege, koom-koglgā tumtumdbā ka bāng sēn ya tēng ning ye. La b yāa zīga, kvil-koakā sēn gonge, zī-bīuusgu, la bāmb yāka yam n dat ti sā n tōe, bi b tall koom-koglgā n ta beene.

40 Bāmb logsa bāens nins sēn yalsd-koglgā n bas ti b lvi koomē wā, la b kell n logs-koglgā wēnemdedgā wī, n yaool n zēk-koglgā taorē peendā, sēn na yil ti sobgā tus-ba, la b tees kvil-koakā.

41 La bāmb ti kēe bīisr pugē, ko-wīis a yiib sukā, la b basa koglgā t'a pa be. Koglgā taor kēe bīisrē wā sōama n ka le tōe n serg ye. La ko-pemā wēe koglgā poor ne pāng n wesge.

42 La sodaasā da rat n kvv bi-beesā ti b ned ba a yen da wa dug koomā n zoe y pōs ye.

43 La sodaas koabg naabā sēn dat n fāag a Pollā, a ka sak ti b maan a woto ye. Yē yeela neb nins sēn mi rugbā ti b reng n lvi koome wā n rug n yi yunga,

44 la a yeel neb a taabā ti b sog ra-bogdi, wall koom-koglgā raado, n dug n yi. La woto, neba tōog n taa ying ne yōore la laafi.

Tuuma 28

A Poll bee Malt

1 Tōnd sēn pōsā poore, d wumame ti tēn-kāng sēn be koomā sukā boondame ti Malt.

2 Tēngā neba gesa tōnd yell neer wusg ne nimbāan-zoeere la saagā sēn da ni ti ya waoodā yīnga, b widga bugum n deeg tōnd fāa be ti d gūbg n woode.

3 A Poll wuka ra-yāngls n na n ning bugmē wā, la bug-waolgā yīnga, waaf n yi be n gād a Poll nugā.

4 La tēngā neb sēn yā waafa sēn luund a Poll nugē wā, b goma ne taab n yeele: Hakuka rao-kānga yaa nin-kvuda, ti bōe, baa ne yē sēn pōs ko-kāsengā, wēnd turlem ka rat n bas-a t'a vund ye.

5 La a Poll mesga waafā t'a lvi bugmē wā la a Poll būmb ka zab baa bilf ye.

6 Nin-kāens ra gūudame n na n yā a sēn mode wall a Poll sēn na n lvi n ki zīig pugē. La b sēn gū n kaos n mik ti būmb baa fvi ka maan yē wā, b wēnemdame n yeel t'a Poll yaa wēnd a yembre.

7 Soolem a ye n da pē be ti ya tēn-kāng naabā n so, naabā yvur la a Publius. A reega tōnd ne nonglem n sik a yir rasem a tāabo.

8 A Publius baaba n da gãe ne yĩn-wingre la sãb-noaadga, la a Poll kãe a nengẽ n tik-a ne a nus n puus n maag-a.

9 Rẽ zugẽ, tẽngã bãad-dãmb a taab me waame, la b fãa paama laafi.

10 B waooga tõnd ne waoog kãsenga, la tõnd sãn wa n na n loogã, b kõo tõnd bũmb nins fãa sãn tõe n sõng tõnd d so-toakã pugẽ.

A Poll taa Rom

11 La kiis a tãab zugẽ, tõnd kãe Alegsãndiri koom-koglg yuur sãn boond ti Diyoskuur yẽ zĩnda Malt waooda wẽnde.

12 Tõnd sãn taa Surakus tẽnga d paa be rasem a tãabo.

13 La tõnd yii beene n tũ koomã noor n ta Regiyo. La vëkembeoogo, wĩndga goabg sobgã yikame, la rasem a yiib pugẽ, tõnd taa Puzoll.

14 Tõnd yãa ba-biis tẽn-kãng pugã, ti b kos tõnd ti d pa be ne bãmb rasem a yopoe. Yu woto ti tõnd kẽng Rom.

15 Ba-biisã sãn be Roma sãn wum tõnd kibare, b waa n sega tõnd hal tẽms sãn boond ti Apiyus ne Turoa-Tavern. A Poll sãn yãnd-bã, a puusa Wẽnnaam bark la a keng a pelga.

16 Tõnd sãn wa n ta Roma, sodaas koabg naabã ruka bi-beesã n kɩs sodaasã taor soaba, la b kõo a Poll lohorem t'a zĩnd toore ne sodaag a yen sãn gũud-a.

A Poll moonda koεg Rom

17 B sãn ta Rom ti rabtãtẽ, a Poll boola Zuif-rãmba nin-kãsems ti b wa yẽ nengẽ. La b sãn tigim taaba, a Poll goma ne bãmb a woto: M saam-biisi, baa ne mam sãn ka maan bũmb sãn beegd tõnd buudã, la m ka maan bũmb sãn kUSD tõnd yaab-rãmbã minungã, b yõka maam Zeruzalem n kɩs Rom-dãmba ti b kães maam bi-bees roogo.

18 La Rom-dãmba sãn kelg maam, b rag n dat n bas-m lame, bala b ka yã mam sãn maan bũmb n tog ne kuvb ye.

19 La Zuif-rãmba zãgsame, dẽ, yu tule ne maam ti m kos n na n kẽng Sezaar nengẽ. La yaool n ka bũmb la m tar n dat n dõd m buudã ye.

20 Yaa woto yĩng n kɩt ti m dat n yãnd-yã n gom ne-yã, ti bõe, yaa Israyel neba tẽeb pidsg gũudem poorẽ la b balg maam ne bãn-kãensã.

21 Zuif-rãmba nin-kãsems yeela a Poll yaa: Tõnd ka reeg sebr baa a yen sãn yi Zude soolem n gomd ne tõnd yãmb yell ye, la ba-biig baa a yen ka yi be n wa n togs tõndo, wall a gom yãmb sãn maan ti ka zems ye.

22 La tõnd datẽ lame n kelg yãmb sãn na n yeel ti bũmb ninga, bala tõnd miime ti zĩiga fãa, neba kusda kaoreng ning yãmb sãn tũudã.

23 Bãmb yãka daar n kõ a Polle, la badaare bãmb wusg waa n yãnd a Poll a gãagã zĩigẽ, la yẽ goma ne bãmb yibeoog hal ti ta zaabre, yẽ ruka a Moyiis tõogã ne

Wēnnaam no-rēesdba sēb n moon bāmb Wēnnaam soolmā koεεg n na n wilg-b t'a Zezi koεεgā yaa sīda.

- 24 Neb kēer tēe būmb ning yē sēn da yetā la neb kēer kusame n ka tē ye.
- 25 La bāmb sēn ka zems taab n yik n na n loogā, a Poll yeel-b-la gom kāensā bal n paase: Sug-sōng sid tar buum la a sēn da gom ne y yaab-rāmbā n yeel
- 26 Wēnnaam no-rēes a Ezayi tu: "Kēng nin-bāmbā nengē n tu yeel-b yaa: Yāmb na n wuma sōama la y kōn wum a vōor ye. Yāmb na n gesa sōama la y kōn yā ye.
- 27 Bala, nin-kāensā sūyā lebga riglima, b yēda b tuba, la b mum b nini, sēn na yulē tu b nin da yā, tu b tub ra wum ye, tu b ra tags n wum a vōor ye. La b sēn kōn tek yam n kos sugri, sēn na yul tu mam maag-b ye."
- 28 A Poll leb n yeelame yaa: Dē wā yīnga, bāng-y tu b tuma Wēnnaam fāagr koεεga bu-zēmsā tēngē, la b na n kelg-a lame.
- 29 A Poll sēn yeel a woto n sε, Zuif-rāmba loogdame la b wēed nokoeemd wusg ne taaba.
- 30 A Poll zīnda be yuum a yiib tōre, la a yaood roogā ligdi. La yē ra reegda neb nins fāa sēn da wat yē nengē wā ro-kāng puga.
- 31 Yē ra moonda Wēnnaam soolem koεεgā, la a zāmsd nebā a Zezi Kirist koεεgā ne pel-kegenga, tu gidgr kaē ye.

Rom

Rom 1

Puusem

- 1 Maam a Poll, a Zezi Kirist tumtumd b sën yāk t'a yɪ tēn-tumdā, n welg-a toor Wēnnaam koe-noogā yīnga,
- 2 koe-noog ning Wēnnaam sën dag n tūnug b no-rēesdbā n kāab bāmb guls-sōamyā pugē,
- 3 la sën gomd bāmb Bi-ribl sën ya a Daviid yageng ne yīng yelle,
- 4 la ne sugā yelle, b welga toore, la Wēnnaam wilga ne pāng n yeel t'a Zezi yaa Bāmb Bi-ribla, bāmb sën vuvug-b n yiis kūum sukā yīngā.
- 5 Yaa tōnd Zu-soab a Zezi Kirist. Yaa bāmb maasem yīng la tōnd deeg barka, la tēn-tumde, ti ne bāmb yuvre, tōnd na tall soolem toay-toayā fāa neb ti b wa tē Bāmba, la b sak Bāmba.
- 6 A Zezi Kirist sën bool yāmbā, yāmb me yaa soolem kāens rāmba.
- 7 Maam n tumd seb-kānga neb nins fāa sën be Rom n ya Wēnnaam nin-nongdse, ti Wēnnaam bool-b ti b yɪ sōama n welg toorā nengē: Bɪ tōnd ba a Wēnnaam la tōnd Zu-soab a Zezi Kirist ning yāmb zut barka la b kō-y bāane.

A Poll dat n kēnga Rom

- 8 Pipi, mam deng n puvuda m Wēnnaamā bark a Zezi maasem yīnga, yāmb fāa yīnga. Bala, yāmb tēebā yell saaga dūni gill fāa.
- 9 Wēnnaam mam sën sakd ne m sūur fāa, n moond bāmb bi-riblā koe-noogā yaa mam kaset soab ti mam putā yāmb yell daar fāa,
- 10 la wakat fāa m puvug pugē. Mam kota Wēnnaam ti b sã n data, bɪ b kō-m weer sën zems ti wa yāmb nengē.
- 11 Bala, mam data ne m sūur fāa n yā yāmba, ti m tōe n taas yāmb Sugā kūuni, ti yāmb tēebā na paam pānga,
- 12 wall ti tōnd pus n naag taab n paam raood paoosg ne tēeb a yen tāa ning yāmb la maam sën tarā.
- 13 M ba-biisi, mam ka rat ti yāmb zɪ ti mam saaga naoor wusg n dat n wa n ges yāmba, ti m tōe n wom biis yāmb suk wa soolem a taabā pusē wā. La hal ti ta moasā, gidgr n gidg maam.
- 14 Mam tog n tuma ne neb yam sën weke, la ne neb yam sën ka weke, la ne bāngdba la ne zitbā me.
- 15 Dēnda n kit ti mam dat ne n sūur fāa n moon yāmb me sën be Rommā koe-noogā.

Koe-noogā pānga

16 Bala, koe-noogã mooneg yãnd ka tar maam ye. A yaa Wënnam pãng sën fãagd ned ning fãa sën tēda: Pipi yaa Zuif-rãmba, ti sën ka-b Zuif-rãmbã pugda.

17 Sɪd me, Wënnam tɪrlmã pukda be ne tēbo, la tēb yīnga, wa b sën gɪlsã: Nin-turg na vi ne tēbo.

Ninsaalbã buum kongre

18 Tɪ bōe, Wënnam sũ-puogr yita yīngr n sigd ninsaalb zutu, b sën paogd Wënnamã la b tɪvm-wēnsã yīnga, bãmb sën gɪgdɪd sɪdã t'a ka tōe n maan a tɪvmde, ti ka zemsã yīnga.

19 Bala, bũmb ning fãa ned sën tōe n bãng sën kēed ne Wënnam yellã ya vēeneg ne bãmba, ti bōe, Wënnam puk-a la bãmba.

20 Sɪd me, sën sung ne dũni naanego, nebã nee Wënnam yelã ninsaal nin sën ka yãtã, bãmb pãng ka zīnd sungr kōn zīnd saabã la b Wënnamlemã sōama. La yaa b sën get bãmb yelã, bũmb nins bãmb sën maandã pugē.

21 Dē, bãmb ka tōe n yã bũmb n dōd n yi ye, ti bōe, bãmb sën bãng Wënnamã, b ka waoog-b wa b yaa Wënnam ye, la b ka pɪvs-b bark ye. La b tagsd sën ka yōodã kēesa bãmb moogo, la bãmb sũyã sën ka tar yãm-wekrã kēe lik bida pugē.

22 B wuka mens n yeel ti b yaa yam dãmbã, la b lebga yalemba.

23 La b teka Wënnam sën ka kiidã ziir ne bōn-naands sën mamsd ninsaal sën kiidã, la liulí, la nao a naase, la bōn-vuudsi.

24 Dēnda n kut ti Wënnam bas-b ti b kē rêgd pugē, wa b sũyã sën data, ti b paogd b yīnsã b toore.

25 Bãmb teka Wënnam yellã sën ya sɪdã ne zīrĩ. Bãmb pɪvsda bōn-naandsã n sakd-ba, la b bas Naandã sën tog n paam waoogr wakat sën kōn a wã pɪvsɪgo.

26 Dē n kut ti Wënnam bas-b ti b maan yīng ratem sën paogd neda. Bala, bãmb pagbã basa gãag ning sën zems Wënnam sën seglã n maand sën ka segd ye.

27 Raopã me basa pagbã gãag sën zems Wënnam seglsã, ti ratem taab yīngã rit bãmb wa bugum. B maanda yãnde, rao ne raoa, la b yīnsã paamda sibgr sën zemsd ne b menengã sën wat ne bũmb ningã.

28 Bãmb sën ka tags ti yaa sōama ti bãng Wënnamã, Wënnam basame ti b tũud b tagsdã sën ya wēnsã, ti b maand bũmb sën ka zems ye.

29 Ka-turlem buud fãa, la pɪ-toogo, la yão-beedo, la wēnga, la ratem-wēnga, la nin-kɪvbo, la zaba, la zãmba, la sulem n pid bãmba.

30 B yaa tēn-kãn-neba, nin-sãbsdba, wēn-kusdbã, sũ-tɪvls rãmba, wilg-m-mens rãmba, wuk-m-mens rãmba, n mi soay sën na tũ n maan wēnga, ba-rãmb la ma-rãmb kusdba, b yam ka wek ye.

31 B yaa neb sën ka be teegre, sën ka tar nonglem, n ka mi sugri, n ka tar nimbãan-zoere ye.

32 La baa ne b sën mi Wënnaam yelsem sën yet ti neb nins sën maand bôn-kãensã zemsa ne kũumã, b maand-b lame. La ka rë bal ye, b yetame me ti neb nins sën maand bôn-kãensã maanda neere.

Rom 2

Wënnaam kaoo buud turga

1 Dë, fo sën ya ned ning fãa, fo sën kaood f taab buudã, fo kôn paam bũmb n död n yi ye. Bala, fo sën kaood neb a taab buudã, fo dogenda yell f meng zugu. Tı bõe, fo kaooda f taabã buudo, la f yaool n maand wa bãmb bala.

2 Sıd me, tōnd miime ti Wënnaam bu-kaoor neb nins sën maand a woto wã yĩng tũuda sıda.

3 Fo tēedame ti f sën kaood f taab buudo, n maand wa bãmbã fo na n pōsa Wënnaam bu-kaoorã?

4 Bı fo ka nand bãmb sōblemã, la bãmb sũ-bugsmã, la bãmb sũ-marã sën waoogã, n ka mië ti Wënnaam sōblemã tusda foom ti f tek yam n kos sugri?

5 La ne fo sũurã riglingã la f sũurã sën ka baood tekrã, fo tigsda sũ-puugr n bĩngd f meng Wënnaam sũ-puugrã daar yĩnga, daar ning bãmb bu-kaoorã sën zemsã sën na n pukã,

6 bãmb sën na n keo ned kam fãa wa sën zems a tuumdã:

7 neb nins sën modgd ti maan neere, n baood ziiri, la waoogre, la b baood vum sën kôn sa wã na n paam-a lame,

8 la neb nins nokoem sug sën tar ti b kUSD sıd la b sakd ka-turlemã na n paama Wënnaam sũ-yikri la b sũ-puugri.

9 Zuif-rãmb pipi ti sën ka-b Zuif-rãmbã pugda. Ned ning fãa sën maand wēngã na n paama to-kãsenga la pelen-yigse.

10 Ned ning fãa sën maand neere, na n paama ziiri, waoogre la bãane. Zuif-rãmbã pipi ti sën ka-b Zuif-rãmbã pugda.

11 Bala, Wënnaam ka bakd neb ye.

12 Neb nins fãa sën ka bãng tōogã, la sën maan yel-wēnã na sãam me ti tōog toor kaë ye. La neb nins sën paam tōogã la sën maan yel-wēnã, tōogã la b na n ges n kao bãmb buudo.

13 Sıd me, ka neb nins sën kelgd tōogã n zems Wënnaam nifë ye. La yaa neb nins sën sakd tōogã n na n paam zemsgo.

14 Buud a taabã sën ka tar tōogã sã n kell n maand bũmb nins tōogã sën yetã, bãmb sën ka tar tōogã, bãmb mensã mii b sën tog n maane.

15 B wilgdame ti bũmb nins tōogã sēn datã gulsa bãmb sũyã puse. Bãmb sũ-bãngrã kita rēnda kaseto, la bãmb tagsgã rōta bãmba wall a zabd n sōngd bãmba.

16 Daar ning Wēnnaam sēn na n kut ti Kirist Zezi kao nebã tuum-solgsã buud wa koe-noog ning mam sēn moondã sēn yetã, bõn-kãens na n pukame.

Zuif-rãmba ne tōogã

17 Fo boonda f meng ti Zuif, n teegd tōogã, n waoogd f menga, f sēn ya wēn-tũudã yīngã.

18 Fo yetame ti f mii bãmb daabã, ti tōogã sēn zãms foomã yīnga, fo mii bũmb ning sēn ya sōama la sēn ya wēng n bake.

19 Fo sēn yet f meng ti f yaa zoens tetã, la neb nins sēn be lik bida pugē wã vēnemã,

20 n ya ka-yam dãmbã zãmsdã, la kamb karen-saambã, yaa ti fo tēedame ti f tara bãngr la sid sor tōogã pugē.

21 Fo zãmsda neb a taabã, la f ka zãmsd f meng ye.

22 Fo moondame n yetē ti b ra zu ye, la f yaool n zuuda! Fo yetame ti b ra yo ye, la f yaool n yooda! Fo geta wēnd-naands wa bõn-pōosgo, la f yaool n kēed b rotē wã n zuud-ba!

23 Fo sēn dik tōogã n waoogd f mengã, fo kusda tōogã n paoogd Wēnnaam.

24 Bala, buud a taabã neb paoogda Wēnnaam yuur yãmb yīnga, wa sēn be guls-sōamyã pugē wã.

25 Sida, bãong yaa bũmb sēn be yōodo, fo sã n sakda tōogã. La fo sã n kus tōogã, fo bãongã lebga moonem bala.

26 La sēn ka kē-a bãong sã n sakd bũmb nins sēn guls tōogã pugē wã, b ka na n ges a moonemã wa bãong kōom sida?

27 Sēn ka tol n kē-a bãongã sã n pidsd tōogã sēn yetã, a kōn kao fo buudo, fo soab sēn tar tōogã sebr la bãongã sida?

28 Ka ned ning sēn tar-a Zuif yalē wã bal n ya Zuif ye. La bãongã ka bũmb ning b sēn ne yīn-nemdã pugē wã ye.

29 La Zuif yaa ned ning sēn ya-a Zuif a sũur pugē, la bãong meng yaa sũurē dēnda, sēn zems Sugã rēnda, la ka tōogã rēnd ye. Zuif kãng pēgr ka yit ninsaalb nengē ye, la yaa Wēnnaam nengē.

Rom 3

1 Zu-noog ning Zuif sēn tarã yaa bōe, wall bãongã kōom yōod yaa bōe?

2 A bee nafr bũmb fãa pugē. Pipi, Wēnnaam deng n dika b goamã n gũnug ne Zuif-rãmbã.

- ³ La d na n yeelame ti bõe? Bãmb neb kēer sã n ka maan sid ne Wēnnaam, dē yīnga, bãmb sēn ka maan sidã na n kitame ti Wēnnaam sidã ka maan a tvumde?
- ⁴ Yaa vēeneg ti ayo. Nebã tog n bāngame ti baa ninsaalbã fãa sã n yagda zīrī, Wēnnaam yaa sid-soaba, wa b sēn gulsã: Ti ne yāmb goama, b na mik ti yāmb yaa turga, la ti yāmb buuda kaoob wakate, bi y paam tōogre.
- ⁵ La tōnd ka-turlemã sã n kutdē ti Wēnnaam turlemã pukdē, tōnd na n yeelame ti bõe? Wēnnaam sã n sak ti b sūur yiki, b yaa ka-turlem soab sɪda? Mam sēn gomda yaa ninsaalemdo.
- ⁶ Yaa vēeneg ti ayo. Sã n ka rē, Wēnnaam na n yu a wãn n kao dūni buudo?
- ⁷ La sã n yaa ti ne mam zīrī wã Wēnnaam sidã pukdame n paasde ti ya bãmb waoogre, bõe ti b na n leb n kao mam buud wa yel-wēn maanda?
- ⁸ La wa tēn-kān-neb kēer sēn kãnegd tōnd n yetē ti d gomda a woto wã, bõe ti tōnd ka na n maand wēng ti sēn ya sōmb tōe n tū be n wa? Nin-kãens sibgrã yaa bũmb sēn zemse.

Nin-turg ka be ye

- ⁹ La rē wã, tōnd yuda neb a taabã la? Baa bilfu! Bala, tōnd zoe n wilgame ti nebã fãa, Zuif-rãmba la sēn ka-b Zuif-rãmbã bee yel-wēnã yembd pugē
- ¹⁰ wa sēn gulsã: Ned sēn zems ka be ye! Baa a yen ka ye.
- ¹¹ Ned baa a yen yam ka weke, baa a yen ka baood Wēnnaam ye. Nebã fãa menemame, n naag taab n lebg ka-barka.
- ¹² Ned baa a yen ka be sēn maand neer ye, baa a ye!
- ¹³ Bãmb kokorã yaa wa yaog b sēn fōke. B zelmã wã belgda neba. Ruruug zēnem n be bãmb no-bumsē wã.
- ¹⁴ Bãmb noor pida ne kãab-wēng la toolem.
- ¹⁵ B naowã tvula ne a kēng n ti raag zum.
- ¹⁶ B sēn pugē fãa, yaa sãoong ne toog bala.
- ¹⁷ B ka mi bũmb ning sēn wat ne laaft ye.
- ¹⁸ B toor ka be ne Wēnnaam zoes ye.
- ¹⁹ Tōnd yaool n miime ti bũmb ning fãa tōogã sēn yetã, a yeta neb nins fãa sēn loe ne tōogã, ti noyã fãa na mume, ti nebã na bāng ti Wēnnaam nifē, nebã fãa yaa bæegdba.
- ²⁰ Bala, ned baa a yen ka na n paam zemsg Wēnnaam taoor tōogã sakr yīng ye, bala, tōogã kitdame bal ti ned bāng yel-wēnd sēn ya a soaba.

Tēeb sēn kōt turlem

- ²¹ La moasã Wēnnaam turlem pukame ti tōog toog kaē ye, la tōogã ne Wēnnaam no-rēesdbã seb kɪta turlemã kaseto,

- 22 sên yaa ti tēeb ne a Zezi Kirist wata ne Wēnnaam turlem neb nins fāa sên tēedā yīnga. Bala, welgr ka ye:
- 23 Nebā fāa maana yel-wēna, n kong Wēnnaam ziirā.
- 24 La b paamda zemsgā zaalem bala, Wēnnaam nimbāan-zoeerā yīnga, fāagr ning sên be a Zezi Kirist pugē wā maasem yīnga.
- 25 Yaa bāmb la Wēnnaam pīnd n yāk n kō, neb nins sên na n tē bāmbā yel-wēna yiisg yīnga, ne b zumā. Woto na n wilga Wēnnaam turlem. Bāmb sên bas nebā n ka sūbg-b b yel-wēn nins b sên dag n maan Wēnnaam sū-marā wakatā yīnga,
- 26 bāmb da rat n wilga b turlemā moasā wakatā, ti nebā na bāng ti bāmb yaa turga, bāmb sên ktud ti ned ning sên tēed a Zezi wā zemsā.
- 27 Woto yīngā, bōe pugē la ned tōe n waoog a menga? Būmb ka be ye. Ne tō-bugo? Ne tum tōogo? Ayo! La yaa ne tēeb tōogo.
- 28 Bala, tōnd geendame ti ninsaal paamda zemsg tēeb yīnga, ti tōog tumā toog kaē ye.
- 29 Walla, Wēnnaam yaa Zuif-rāmbā bal Wēnnaam la? Bāmb ka buud a taabā me Wēnnaam la? N-ye, bāmb yaa buud a taabā me Wēnnaam,
- 30 bala, Wēnnaam a yen tāa n be n na n kit ti sên kē-b bāongā zems tēeb yīnga, la b kit ti sên ka kē-bā me zems tēeb yīnga.
- 31 Woto wā, dē yīnga tōnd dikda tēebā n kiisd tōogā la? Yaa vēeneg ti ayo. Ka woto ye: tōnd wilgdame ti tōogā yaa sōama.

Rom 4

A Abraham mamsgo

- 1 Dē yīnga, tōnd na n goma d yīng yaab a Abraham yell n yeel ti bōe? Bōe la b paam-yā?
- 2 Sā n yaa sid ti yaa tumā yīng la a Abraham paam turlem, b tōe n waooga b menga. La Wēnnaam taoore, a ka a woto ye.
- 3 Sid me, Wēnnaam guls-sōamyā yetame ti bōe? A Abraham tēe Wēnnaam, la Wēnnaam gesa a Abraham wa nin-turga, a tēebā yīnga.
- 4 La ned sā n tum tumde, a yaoodā ka nimbāan-zoeer kūun ye, yaa a rēnda.
- 5 Sā n yaa ne ned ning sên ka tum-a, la a yaool n tē soab ning sên ktud ti wēng maand lebg turgā, b geta a soabā wa nin-turga a tēebā yīnga.
- 6 Woto me, a Daviid yetame ti ned ning Wēnnaam sên kōt turlem t'a ka tum būmbā tara sū-noogo. A yeelame:
- 7 Bark bee neb nins b yel-wēnā sên paam sugrā, ti b yel-wēnā paam ludbā zutu.
- 8 Bark bee ned ning Zu-soabā sên ka geelgd a yel-wēnā zugu.

9 Sū-no-kāng yaa zūinsā yīng bal bii, bɪ yaa ne moosā me? Bala, tōnd yetame yaa: Ne a Abraham, b geelga b tēebā wa turlem.

10 Wakat ning b sēn geelg b tēebā wa turlema, dē ti b dag n yaa wān-wāna? Dē ti b dag n kēe bāong bɪ b ka kē? B dag n nan ka kē bāong ye, b da ket n yaa moaaga.

11 La b reega bāongā kōom sēn ya bānd sēn wilg t'a paama turlem tēeb yīnga, la rē ti b ket n yaa moaaga. Woto, b yaa nebā fāa sēn tēedā ba, ti baa ne b sēn ka kē bāongā, bɪ Wēnnaam geelg-b turlemā.

12 Woto bāmb yaa zūinsā me ba. Ka yīngā bāong bal la b kē ye, b kēnda tēeb ning tōnd yaab a Abraham sēn dag n tar b moonem wakatā pvgē.

Wēnnaam kāabg sēn paam pidsg ne tēebo

13 Sɪd me, ka ne tōogā la Wēnnaam kāab a Abraham wall a yagensā ti b na n sooga dūni wā ye, la yaa ne tēeb turlem.

14 Sā n yaa tōog yīng la ned paamd dogem-pvure, dēnd tēeb yaa zaalem, la b kiisa kāabgā sēn kāabā.

15 Bala, tōogā wata ne sū-yikri, la zīig ning tōog sēn ka be, beegr me ka ye.

16 Dē, yaa ne tēebo, ti b tōe n yeel ti yaa nimbāan-zoeere, ti kāabg ning Wēnnaam sēn kāabā na pids a Abraham yagensā fāa yīnga. Ka b rāmb sēn tar-b tōogā yīng bal ye, la yaa ne neb nins sēn tar-b tōnd ba a Abraham tēebā wa b sēn gulsā:

17 Mam kitame ti fo lebg buud wvsg ba. Bāmb yaa tōnd fāa ba, Wēnnaam ning b sēn tē wā taoore. Yaa Wēnnaam ning sēn kōt kūum vum, la b kitd ti būmb nins sēn ka be wā zīndi.

18 A Abraham maana tēeb ne būmb ned sēn ka tōe n tē, b tēeme n lebg soolem wvsg ba wa Wēnnaam sēn dag n yeelā: Fo yagensā na n yu a woto.

19 B ka bas ti b tēebā boog ye, b kell n maana tēeb ne b yīngā sēn kolg kūumā, bal b yvumā dag n kolga koabga, la a Sara rogem me ra loogame.

20 La Wēnnaam sēn kāab-bā, b ka sāmbe, b sēn ka tēeb yīng ye. La b tēebā sēn paas-b pāngā yīnga, b kōo Wēnnaam waoogre.

21 Bala, b sūur keema ne yel-kāngā: Būmb ning Wēnnaam sēn kāabā, b tara pāng n na n pids-a.

22 Dēnda n kit ti b geelg a Abraham tēebā wa turlemā.

23 Ka bāmb b yembr yīng la b guls n yeel ti b geelga b tēebā wa turlemā ye,

24 la yaa tōnd me yīnga. B na n geelga tōnd tēebā wa turlem, tōnd sēn tēed a soab sēn vvvug tōnd Zu-soab a Zezi ti b yi kūum svkā,

25 soab ning b sēn kv tōnd beegr yīnga, la sēn vvvug ti tōnd tōe n paam turlemā yīnga.

Rom 5

Turlem biisi

- 1 Dē, tōnd sēn paam zemsg tēeb yīngā, tōnd tara zems-n-taar ne Wēnnaam tōnd Zu-soab a Zezi Kirist maasem yīnga.
- 2 Yaa bāmb maasem yīng la tōnd paam n kē barkā pugē ne tēebo, la tōnd yasa kāenkāe bark kāng pugē, la tōnd maanda sū-noogo, d sēn gūud Wēnnaam ziirā ne tēebā yīngā.
- 3 La sēn yud rēnda, tōnd maanda sū-noog baa namsg pugē, tōnd sēn mi ti namsgā wata ne sū-mare,
- 4 ti sū-mar wat ne maan-sid sēn wat ne tōogre, ti maan-sid sēn wat ne tōogrā wat ne tēeb pidsg gūudum.
- 5 Tēeb pidsg gūudum yaool n ka tudgd ned ye, bala, Wēnnaam Sug-sōng b sēn kō tōndā pidsda tōnd sūyā ne Wēnnaam nonglem tōnd sūyā puse.
- 6 Bala, wakat ning tōnd sēn da ka pāngā, Wēnnaam wakatā sēn wa n ta, Kirist kii nin-wēnsā yīnga.
- 7 Yaa toog ti ned sak n ki nin-turg yīnga. Daar ninga, nina na paam raood n ki nin-sōng yīnga.
- 8 Wakat ning tōnd sēn dag n ket n ya yel-wēn maandba, Kirist kii tōnd yīnga, la ne rēnda, Wēnnaam wilga b nonglem tōnd yīnga.
- 9 Moasā, tōnd sēn paam zemsg Kirist zumā raagr yīngā, tōnd kōn pōs Wēnnaam sū-yīkr bāmb maasem yīng n yud sīda?
- 10 Bala, sā n yaa ti tōnd sēn dag n ket n ya beebā, tōnd yellā ne Wēnnaamā paama yīisg Bāmb Bi-riblā kūum yīnga, moasā yellā sēn sa wā, tōnd kōn paam fāagr bāmb vumā yīng n yud sīda?
- 11 Sēn yud rē yesa, tōnd maanda sū-noog Wēnnaam pugē, tōnd Zu-soab a Zezi Kirist maasem yīnga, soab ning sēn wa ne zemsg tōnd ne Wēnnaam suk moasā wā.

A Adam ne Kirist

- 12 Yaa woto yīnga, a wa yel-wēna sēn wa dūni ned a yembr maasem yīngā, ti yel-wēnā wa ne kūum, ti nebā fāa kiidē, b fāa sēn maan yel-wēnā yīngā...
- 13 Bala, hal ti ta wakat ning b sēn moon tōogā, yel-wēn dag n bee dūni, la b rag n ka geend yel-wēnā tōogā sēn dag n ka wā ye.
- 14 Baoosgo, kūum zīnda a Adam wakat hal ti ta a Moyiis wakate. Baa neb nins sēn ka beeg a Adam beegrā buud kiime. A Adam yaa sēn da tog n wa-a wā wēnego.
- 15 Kūun ning sēn kōt zaalmā yell ka wēnd kongrā yell ye. Bala, neb wvsg sā n kii ned a yembr beegr yīnga, sēn yuda, Wēnnaam kiiga b barkā, la kūun sēn yit ned a yen bark pugē, a Zezi Kirist, neb wvsg zut wvsgo.

- 16 Kūun-kāng yellā ka wēnd nin-yend yel-wēnā yell ye. Bala, buvd sēn puḡd kongr a yen tāa wā wata ne sibgre, ti kūun ning sēn kōt zaalem kongr zugē wā wat ne turlem kūuni.
- 17 Kūum sā n bee ned a yen tāa kongrā yīnga, neb nins sēn dag deeg Wēnnaam bark-kāsengā la turlem kūunā kōn vumnd n dī naam a Zezi Kirist b yen tāa maasem yīng n yud sīda?
- 18 Woto yīnga, a wa ned a yen tāa beegr sēn kit ti sibgr paam nebā fāa wā, woto me, turlem tvumnd a yen tāa maasem yīnga, turlem sēn kōt vumā tata neba fāa.
- 19 Sīd me, a wa ned a yen tāa kusg yīng sēn kit ti neb wuḡsg lebg yel-wēn maandba, woto me, ned a yen tāa sakr yīnga, b na n kitame ti neb wuḡsg lebg turse.
- 20 La tōog yaool n waame ti kongr lebg kāsenga. La zīig ning yel-wēn sēn paam pānga, barkā paama paoosg n yuda.
- 21 Woto, a wa yel-wēnā ne kūum sēn soog zīigā, barkā sooga zīig me turlemā yīnga, ti d tōe n paam vum sēn kōn sa, tōnd Zu-soab a Zezi Kirist maasem yīnga.

Rom 6

Kūum ne yel-wēnā yelle, la vum Kirist puḡē

- 1 Dē, tōnd na n yeelame ti bōe? Tōnd na n kell n paa yel-wēnā puḡē ti barkā paam paoosgo?
- 2 Yaa vēeneg ti ayo. Tōnd sēn ya wa kūum ne yel-wēna yellā, tōnd na n leb n yu a wān n vī yel-wēn puḡē?
- 3 Yāmb zi ti tōnd fāa sēn paam lisg Kirist Zezi puḡē wā, yaa bāmb kūumē wā la tōnd lis-yā?
- 4 Woto, ne lisgā, tōnd muma ne bāmba b kūumā puḡē, t'a wa ba wā ziir sēn vuḡg a Zezi ti b yi kūum sukā, tōnd me kēnda vī-paalḡ puḡē a woto.
- 5 Sīd me, tōnd sā n lebga tug a yembr ne bāmba, tōnd sēn paam puur ne bāmb kūumā yīnga, tōnd na kell n yī būmb a yembr ne bāmba, n paam puur ne bāmb vuḡgrā.
- 6 Tōnd miime ti d yalē kvdgā naaga ne bāmb n ka da-pīkā zugu, ti yel-wēnā ratem kāng pāng na sa, ti tōnd kōn leb n yī yel-wēnā yems yes ye.
- 7 Bala, ned sā n ki, yel-wēnā ka leb n tar pāng ne yēnda ye.
- 8 La tōnd sā n yaool n kii ne Kiristā, tōnd tēedame ti d na n vumda ne bāmba,
- 9 tōnd sēn mi ti Kirist sēn vuḡg n yi kūum sukā kōn leb n ki wā yīnga. Kūum ka leb n so bāmb ye.
- 10 Bala bāmb kiime, la yaa yel-wēnā yiisg yīng la bāmb ki vugr bala. La b sēn vī moasā wā, b vu Wēnnaam yīnga.

- 11 Woto yīnga, ges-y y meng wa kūum ne yel-wēna yelle, la a wa neb sēn vɪ Wēnnaam yīnga, Kirist Zezi lagem-n-taarā pɔgē.
- 12 Dē yīnga, bɪ yel-wēnā da leb n soog yāmb yīn-kiidsā ye, la y da leb n sak a ratem wēnsā ye.
- 13 Da dɪk-y y yīngā will n kɪs yel-wēnā tɪ yɪ ka-turlem tɔvɔm teed ye. Kō-y y mens Wēnnaam, wa neb sēn vɔvɔg n yɪ kūum suk n vɪ, la y kō Wēnnaam y yīngā wil tɪ yɪ turlem tɔvɔm teedo.
- 14 Yel-wēnā ka na n soog yāmb ye, bala, ka tōogā n leb n so yāmb ye, la yaa barkā.

Turlem yemse

- 15 La yaa bōe? Dē yīnga, tōnd na n maanda yel-wēnā, tōog sēn ka so tōndo, la yaa barkā yīnga? Yaa vēeneg tɪ ayo.
- 16 Yāmb ka mi tɪ yāmb sā n kō-y meng neda, n na n yɪ a yamb n sak-a, yāmb sɪd yaa ned ning yāmb sēn sakdā yamba? Yāmb tōe n yu yel-wēnā sēn wat ne kūumā yemse, wall sakr sēn taasd ned turlem pɔgē wā yemse.
- 17 La Wēnnaam sōngr yīnga, yāmb sēn dag n ya yel-wēnā yemsā, yāmb saka tēeb yēbgr noyā b sēn togs yāmbā ne y yamleoogo.
- 18 B sēn yols yāmb n yiis yel-wēnā yembdē wā, yāmb lebga turlem yemse.
- 19 Mam gomda ne ninsaalemdo, yāmb yīngā pān-komsmā yīnga. Woto me, a wa yāmb sēn dag n kō y yīngā wil tɪ yɪ rēgd la tɔvɔm wēns yemse, tɪ b maan tɔvɔm wēnsā, bɪ y kō yīngā wil tɪ yɪ turlem yemse, tɪ b tall-y n taas yɪlgr zīgē.
- 20 Balā, wakat ning yāmb sēn dag n ya yel-wēnā yemse, turlem dag n ka so yāmb ye.
- 21 Bi-bōe la yāmb dag n womd wakat kānga? Yaa biis nins sēn ningd yāmb yānd moasā wā, bala, b baoosg yaa kūum.
- 22 Moasā, yāmb sēn paam yolsg n yɪ yel-wēnā yembdē n lebg Wēnnaam yemsā, yāmb bi-womdt yaa maneg n yɪ yilemde, la a baoosg yaa vum sēn kōn sa.
- 23 Bala, yel-wēnā yaood yaa kūun, la kūun ning Wēnnaam sēn kōt zaalmā yaa vum sēn kōn sa, tōnd Zu-soab a Zezi Kirist pɔgē.

Rom 7

Kirist tēed ne tōogo

- 1 M ba-biisi, mam gomda ne neb sēn mi tōogo: Yāmb zɪ tɪ tōog loeta ned a yōor tēka?
- 2 Woto, pag sā n kuil sɪda, tōogā loee yēndā ne a sɪdā a sɪdā yōor tēka. La sɪdā sā n ki, tōog ning sēn dag n loe-a ne a sɪdā yɪi n bas-a lame.
- 3 Dē, a sɪdā sā n ket n vɪ, t'a lebg dao a to paga, b na n bool-a lame tɪ pɔg-yoodre. La a sɪdā sā n ki, a paama yolsg ne tōogā. Dē, a sā n lebg ned a to paga, a ka pɔg-yoodr ye.

4 Woto me m ba-biisi, yāmb yaa kūum, sã n yaa ne tōogã yelle, Kirist yīngã maasem yīnga, n na n leb g ned a to rēnda, soab ning sēn vuvug n yi kūum soka, ti tōnd na wom biis Wēnnaam yīngã.

5 Bala, wakat ning yīngã sēn dag n so tōndã, tōogã sēn kit ti yel-wēnã ratem yikã dag n tumda tōnd yīngã wil pusē, n kitdē ti tōnd womd biis sēn wat ne kūum.

6 La moasã, b yiisa tōnd tōog yembd pugē, bala, tōnd yaa kūum ne būmb nins sēn dag gād tōnd yembd pugē wã, ti tōnd Wēnnaamã sakrã yaa sugã tōog pugē, sēn ya tō-paalgã, la ka leb n ya tō-kvdgã sēn gulsã pugē ye.

Tōogo la yel-wēna

7 Dē, tōnd na n yeelame ti bōe? Tōogã yaa yel-wēnd la? Yaa vēeneg ti ayo. La mam ka bāng yel-wēn sēn ya būmb ninga, sã n ka tōogã maasem yīng ye. Tōogã sã n dag n ka yeelē ti: Da maan sū-kiir ye, mam dag n kōn bāng sū-kiir sēn yaa a soab ye.

8 La yel-wēnã paama tōogã sēn yeelã n na n kit ti sū-kiir buud fãa kē maam, bala, tōog sã n kaē, yel-wēn yaa bōn-kunga.

9 Ne maam, pīnda, tōogã sēn dag n ka be wã, mam dag n vume. La tōogã sēn wa wã, yel-wēn paama vum, ti mam ki.

10 Woto, tōogã sēn taasd ned vum pugē wã tae maam n taas kūumē.

11 Bala, yel-wēnã sēn paam weerã, a talla tōogã n belg maam n tōoge, la a talla tōogã n kit ti mam ki.

12 Woto, tōogã yaa bōn-sōngo, noyã me yaa bōn-sōamyã, n ya turse la sōama.

13 Dē yīngã, būmb ning sēn ya sōama wã lebga kūum mam yīnga? Yaa vēeneg ti ayo. La sēn na yilg ti yel-wēn puk a meng n wilg t'a yaa yel-wēnã, a talla bōn-sōng n wa ne mam kūum, ti tōogã maasem yīnga nebã na yã ti yaa yel-wēn kāseng ti looge.

14 Sɪd me, tōnd miime ti tōogã yaa sug būmbu. La mam yaa yīnga, yel-wēn sēn so n maand a sēn dat-ne.

15 Bala, būmb nins mam sēn maandã, mam ka wumd b vōor ye. Mam sēn dat n maan būmb ninsã, mam ka maand ye, la mam yaool n maanda būmb nins mam sēn kisã.

16 Mam sã n maanda m sēn ka rata, mam sēn yetã zemsda ne tōogã sēn yetã, ti tōogã yaa bōn-sōngo.

17 Moasã, ka leb n ya maam n maand bōn-kāens ye, la yaa yel-wēnã sēn be mam pugē wã.

18 Bala, mam miime ti bōn-sōng ka be mam pugē, mam yīngã pugē ye. Bala mam tōee n paama datem ti maan neere, la m ka tar pān-tōog ti maan-a ye.

19 Mam ka maand neer ning mam sēn datã ye, la m maanda wēng ning m sēn ka ratã.

20 Mam sã n maand m sēn ka ratã, ka leb n ya maam n maand ye, la yaa yel-wēnã sēn be mam pugē wã.

- 21 Mam sɛn dat n maan neerã, mam mikame ti tɔ̄-kãngã n be ne maam: Wɛng n yegd maam.
- 22 Mam sũurã zĩ-zulungẽ wã, mam sũ-noog bee ne Wɛnnaam tɔ̄odã.
- 23 La mam yãta tɔ̄og a to mam yĩnga wilẽ, t'a maood ne mam yam-wekrã tɔ̄ogã, n kitd ti mam ya yel-wɛnã sɛn be mam yĩngã wilẽ wã tɔ̄og yamba.
- 24 Mam yaa nĩmbãan-neda. ãAnna n na n yiis maam yĩn-kãngã sɛn ya kũumã nugẽ?
- 25 Bɪ d pɔvɔs Wɛnnaam bark tɔ̄nd Zu-soab a Zezi Kirist maasem yĩnga... Woto, ne mam yam-wekre, mam yaa Wɛnnaam tɔ̄ogã yamba, la sã n yaa ne mam yĩngã, mam yaa yel-wɛnã tɔ̄og yamba.

Rom 8

Vum Sug-sɔng sɛn kɔ̄ta

- 1 Woto yĩnga, sibgr ka be neb nins sɛn be Zezi Kirist pɔgẽ n kɛnd wa sɛn zems Wɛnnaam Sugã raabã la ka yĩng ratmã zut ye.
- 2 Sɪd me, Sug sɛn kɔ̄t vum a Zezi Kirist pɔgẽ wã tɔ̄og yolsa maam ne yel-wɛnã tɔ̄ogo, la ne kũum tɔ̄og yembdo.
- 3 Bala, Wɛnnaam sɛn tum b meng Bi-riblã ne yĩng sɛn wɛnd yel-wɛnã rɛndã, yaa yel-wɛnã yiisg yĩnga. Bi-riblã zĩnda b yĩngã pɔgẽ n wilg ti yel-wɛnã ka sɔama ye. La tɔ̄ogã ka tɔ̄e rɛnda ye, bala, yĩngã kitame t'a ka pãng ye.
- 4 Kirist maana a woto ti tɔ̄lem ning tɔ̄ogã sɛn yeel ti d tog n paamame wã na pid tɔ̄nd pɔsẽ, tɔ̄nd sɛn kɛnd wa sɛn zems Sugã raabo la ka yĩng rɛndã yĩnga.
- 5 Sɪd me, neb nins sɛn vɪ wa yĩngã sɛn datã, yĩngã sɛn dat bũmb ninsã n tɔ̄sd bãmba, la yaa Sugã sɛn dat bũmb ninsã n tet neb nins sɛn kɛnd wa Sugã sɛn datã.
- 6 Yĩngã ratem sakr wata ne kũum, la Sugã ratem sakr wata ne vum la bãane.
- 7 Bala, yĩngã ratem sakr yaa beem ne Wɛnnaam, ti bɔe, yĩngã ka sakd Wɛnnaam tɔ̄ogã ye, la a pɔv n ka tɔ̄e n sak-a me ye.
- 8 La neb nins yĩngã ratem sɛn so wã yaool n ka tɔ̄e n ta Wɛnnaam yam ye.
- 9 Ne yãmba, yĩngã ratem ka leb n so yãmb yes ye, yaa Sugã n so yãmba, sã n yaa ti Wɛnnaam Sugã bee yãmb pɔse. Ned sã n ka tar Kirist Sugã, a ka bãmb dɛnd ye.
- 10 La Kirist sã n be yãmb pɔgẽ, yaa sɪd ti yĩngã yaa kũum yel-wɛnã yĩnga, la Sugã kɔ̄ta vum, tɔ̄lemã yĩnga.
- 11 La soab ning sɛn vɔvɔg a Zezi ti b yi kũum sukã Sug sã n be yãmb pɔgẽ, soab kãnga, sɛn vɔvɔg-a Kirist Zezi ti b yi kũum sukã na n kɔo yãmb yĩn-kiidsã me vum, bãmb Sugã sɛn be yãmb pɔgẽ wã maasem yĩnga.
- 12 Woto yĩngã, m ba-biisi, tɔ̄nd tara samde, la ka yĩngã samde, n na n vumɔd wa yĩngã sɛn dat ye.

- 13 Yāmb sã n vumɗ wa yĩngã sɛn data, yāmb na ki. La yāmb sã n kit ti yĩngã tum ki ne Sugã pānga, yāmb na vumde.
- 14 Bala, neb nins fāa Wēnnaam Sugã sɛn tet yaa Wēnnaam kamba.
- 15 Yāmb ka reeg yembɗ sug n na n ket n vi rabeem pugē ye. La yāmb reega Sug sɛn kitɗ ti yāmb lebg Wēnnaam kamba, ti Si-kāng maasem yĩnga, tōnd yetame ti Abba, sɛn dat n yeel ti "m ba."
- 16 Wēnnaam Sugã meng kita kaset ne tōnd sugã n yetē ti tōnd yaa Wēnnaam kamba.
- 17 La tōnd sã n yaa bāmb kamba, tōnd yaa b rāmb nins sɛn na n soog bāmb paoong me. Tōnd na n sooga Wēnnaam paoongã, la d yaa put-n-taas ne Kirist, a sã n yaa ti tōnd lagma ne bāmb n namse, ti d tōe n naag bāmb n paam waoogr me.
- 18 Mam getame ti namsg nins sɛn tar tōnd moasã wã ka tōe n duk n mak ne ziir ning sɛn na n puk tōnd yĩng nindaarã ye.
- 19 Dēnda n kit ti dūni bōn-naandsã fāa gūud Wēnnaam kambã pukr ne datem kāsenga.
- 20 Bala, bōn-naandsã kēe faoolem pugē. Ka ne b meng yamleooog ye, la yaa ned ning sɛn kēes-a bāmb be wã yĩnga.
- 21 B be faoolmã pugē ne tēeb pidsg gūudum kāngã: Bōn-naands kāens na n paama yolsg ne yembɗo, la sãoongã, n paam puur ne Wēnnaam kambã lohorem sɛn be ziirã.
- 22 Tōnd yaool n miime ti hal ti ta moasã, bōn-naandsã fāa wēeda siri, ti rogem toog tar-ba.
- 23 Sɛn yuda, tōnd mensã sɛn zoe n paam Sugã reng-n-lembgã, tōnd me wēeda sir d pusē, n gūud wakat ning Wēnnaam sɛn na n deeg tōnd n maan b kambã, la d gūud ti b yols tōnd yĩngã n baase.
- 24 Bala, tōnd paama fāagre, la yaa ne tēebo. La bumb ning fo sɛn gūud ne tēebã sã n ya bumb f sɛn ne, ka leb n ya tēeb yell ye. Fo sã n ne bumbu, f tōe n leb n tēe a paoong yesa?
- 25 La tōnd sã n tēed ti d na n paama bumb nins tōnd sɛn ka ne, tōnd maood n gūud-a lame.
- 26 Woto me, Sugã wat n sōngda tōnd d pān-komsmã pugē, bala, tōnd ka mi d sɛn segd n kos bumb nins d puusg pugē ye. La Sugã meng yōkda sɛeg ne sir ned sɛn ka tōe n togs ye.
- 27 La soab ning sɛn feesd sūyã mii bumb ning Sugã sɛn data. Bāmb yōkda Wēnnaam sɛeg nin-sōamyã yĩng wa sɛn zemsd Wēnnaam daabo.

Tōaagdb hakuka

- 28 La tōnd miime ti bumb fāa tumda ne taab neb nins sɛn nong Wēnnaamã, b rāmb sɛn paam boolg wa sɛn zems Wēnnaam yam-yākrã sōngr yĩnga.

- 29 Bala, neb nins Wēnnaam sēn pīnd b bāngā, b pīnd n yāka yam ti b na n wēnega bāmb Bi-riblā, ti bāmb Bi-riblā na yɪ bi-rēeng ba-biis wɔsg svka.
- 30 La neb nins bāmb sēn pīnd n twlsā, b bool-b lame: La bāmb sēn bool-b rāmbā, b kitame me ti b zemse. La neb nins bāmb sēn kit ti b zemsā, b waoog-b lame me.
- 31 Dē, tōnd na n yeelame ti bōe ne yel-kānga? Wēnnaam sā n bee ne tōndo, āna n tōe n zab ne tōndo?
- 32 Bāmb sēn ka bas b meng Bi-riblā ti b pōse, n duk-b n kō ti b kv tōnd fāa yīngā, na n yu wān ti b ka lagem būmbā fāa ne bāmb n kō tōndo, nimbāan-zoeer yīngā?
- 33 Āna n na n dōd Wēnnaam nin-tūusdsā? Yaa Wēnnaam la sēn kitd ti ned lebg turgā.
- 34 Āna n na n kao b buvd n sibg-ba? Kirist Zezi la sēn ki-a wā. La sēn yuda, bāmb vuugame, b bee Wēnnaam nug-ritgo, b yōkda sēeg tōnd yīnga.
- 35 Āna n na n welg tōnd ne Kirist nonglmā? Toogo, bi sū-sāoong kāsenga, bi namsgo, bi kom, bi naongo, bi sāoongo, bi zabr svuga?
- 36 Wa b sēn gulsā: B kvvda tōnd daarā tōr fo yīnga. B geta tōnd wa piis b sēn koota.
- 37 La bōn-kāens fāa pvḡē, tōnd yaa tōaagdb hakuka, sēn nong-a tōndā maasem yīnga.
- 38 Bala, mam sūur keemame ti kūum, wall vum, wall malegse, wall pān-soadba, wall būmb sēn be moasā, wall būmb sēn wata,
- 39 wall pāense, wall yīngr neba, wall tēngr neba, wall bōn-naandg a to baa a yen kōn n welg tōnd ne Wēnnaam nonglem sēn be tōnd Zu-soab a Kirist Zezi pvḡē wā ye.

Rom 9

Wēnnaam yāka Israyel

- 1 Mam yeta sɪd Kirist pvḡē, mam ka yagd zīri ye. Mam sū-bāngrā kuta maam bōn-kāng kaseto, Sug-sōng maasem yīnga.
- 2 Sū-sāoon-kāsenga, la sū-bōdem n be mam sūurē wā daar fāa.
- 3 Bala, mam dag n nongē lame ti kāab wēng zīnd mam zugu, la m welg ne Kirist m ba-biisā, la m ba-rāmba ne yīng yelle, sōngr yīnga.
- 4 Bāmb yaa Israyel rāmba, b rāmb Wēnnaam sēn deeg n maan b kamba ti b so ziiri, la kaoolā, la tōogā, la kaorengo, la kāabdo, la yaab-rāmba.
- 5 Sā n yaa ne yīng yelle, yaa bāmb n dog Kiristā, soab ning sēn yud būmba fāa, n ya Wēnnaam sēn ya bark soab wakat sēn ka sungr n ka saabā. Āmina!
- 6 A ka ti Wēnnaam goama lebga zaalem ye. Bala, ka b rāmb fāa sēn ya a Israyel yagensā n ya Israyel ye.
- 7 Ka b sēn ya a Abraham roogā neb yīng la b yaa a yagens ye. La b yeelame yaa: Na n tūnuga a Izak ti fo paam yagens sēn tar fo yvvre,

- 8 Sēn dat n togs ti ka kamb nins sēn ya b yīng neongā n ya Wēnnaam kamb ye, la yaa neb nins b k̄aab-bā la b geend wa b yagense.
- 9 Sūd me, ad k̄aabgā gomde: Woto wēnde, mam na n lebg n waame, la rē t'a Sara paama bi-ribla.
- 10 Sēn yuda, yu woto me ne a Rebeka, sēn tall tōnd ba a Izak bal pugā.
- 11 Bala, kamba da nan ka rog ye, la b da nan ka maan neer bi wēng ye. Baoosgo, Wēnnaam daabā kell n yalsame wa sēn zems bāmb sēn yāke, la yākrā ka tūud ne tūmā ye, a tūuda ne sēn bool-a wā.
- 12 B yeela a Rebek yaa:
- 13 Yao wā na n sooga kēemā, wa sēn gūlsa: Mam nonga a Zakoob, la mam kiswa a Ezayu.
- 14 Dē, tōnd na n yeelame ti bōe? Dē yīnga, ka-turlem bee Wēnnaam pugē laa? Yaa vēeneg ti ka ye.
- 15 Bala, b yeela a Moyiis yaa: Mam na n zoe ned ning m sēn na n zoe a nimbāanegā nimbāanega, la m na kuma ned ning m sēn na n kumā.
- 16 Woto yīnga, yel-kāng ka tūud ne soab ning sēn data, wall ne soab ning sēn zoet ye, bee ne Wēnnaam, soab ning sēn zoet nimbāanegā.
- 17 Bala, Wēnnaam guls-sōamyā yeela Faarō yaa: Mam zēka foom ne m raabo, n na n tall foom n wilg m pāngā, ti b na moon mam yuvrā tēng zug tek fāa.
- 18 Woto, bāmb zoeta ned ning b sēn dat n zoe a nimbāanegā nimbāanega, la bāmb sēn dat t'a soab sūur yī kēgenga, b kengda a soabā sūurā.
- 19 Dē, fo na n yeela maam yaa: Bōe la bāmb na n leb n yeel ti ka zemse? Bala, āna n tōe n kus bāmb sēn datā?
- 20 La fo yē, foo la ānda n tōe n wē nokoeemd ne Wēnnaam? Būmb ning yagbā sēn yagdā na n yeela yagbā ti yaa bōe yīng t'a yagd yēnda a woto?
- 21 Ka yagbā n so yagdā, n yākd yagd a yembr pugē n yagd teoogo a tūm sēn be waoogre, la a yagd teoogo a tūm sēn be paoogr la?
- 22 La Wēnnaam sā n maan sū-mar wusg ne lagd sēn wat ne sū-yikri la sēn maan sāoong yīngā, n na n wilg b sū-yikri la b kit ti nebā bāng bāmb pāngā?
- 23 La bāmb sā n dag n datame n kit ti lagd sēn zems ne nimbāan-zoeere, la bāmb sēn pīnd n yāk ti b paam ziirā bāng bāmb ziirā sēn zems to-to?
- 24 Dat n togs ti tōndo, neb b sēn boole, ka Zuif-rāmbā suk bal ye, la bu-zēmsā suk me,
- 25 wa bāmb sēn yeel a Ooze sebrā pugē wā: Ned ning sēn dag ka mam nedā, mam na n boola a soab ti m neda, la ned ning sēn dag n ka m noangā, mam na n bool-a lame ti m noanga.

26 La zīig ning meng b sēn dag n yet bāmb ti b ka mam nebā, be bala, b na n boola bāmb ti Wēnnaam sēn vɪ kom-dibli.

27 A Ezayi me goma Israyel yell n yeele: Baa Israyel nebā sōor sã n ta ko-kāsengã biisrã sōore, neb bilf bal n na pōse.

28 Bala, bumb ning Zu-soabã sēn yeelã, b na n maan-a-la zāng tēng zugu, la b na n maan-a-la tao-tao.

29 La a wa a Ezayi sēn da pīnd n yeelã, Saasē sodaas naabã sã n dag ka kellē tōnd buudã, tōnd dag n na n lebgē la wa Sodom, la tōnd dag n na n wēnegē la Gomoor.

Israyel la turlem tēeb sēn kōta

30 Dē, tōnd na n yeelame ti bōe? Bu-zēmsã, sēn dag n ka baood-b turlemã paama turlem, turlem ning tēeb sēn kōtã.

31 Tɪ Israyel nebã sēn dag n baood tōog sēn wat ne turlemã ka paam tō-kāng ye.

32 Bōe yīnga? Yaa ti Israyel ka bao turlemã ne tēeb ye, la yaa ne tɔvmã. Bāmb laka kug-lakdgã,

33 wa sēn gulsã: Ade, mam ningda kug-lakdgã la kugr sēn lubd neb Siyō pugē. La ned ning sēn tēed-a bāmb kōn paam yānd ye.

Rom 10

1 M ba-biisi, mam sūurã raabo, la mam bōosg ne Wēnnaam b yīng yaa ti b paam fāagre.

2 Bala, mam kita bāmb kaset n yetē ti b tara ratem wɔsg Wēnnaam yīnga, la b ka tar bāngr ye.

3 Bāmb sēn zɪ Wēnnaam turlemã yellã, la b rat n zīndig b meng turlemã, b ka sak n tū Wēnnaam turlemã ye.

4 Bala, Kirist yaa tōogã baoosg zīiga, ti ned ning fāa sēn tēed na paam turlem.

5 Sɪd me, a Moyiis gɩlsa turlem ning tōogã sēn wat-ne wã yell n yeele: Ned sã n maan wa tōogã sēn yeelã, tōogã na kɪt t'a vumde.

6 La turlem ning tēeb sēn wat-ne wã yeta a woto: Da tags f sūurē ti: Ānna n na n dɔ arzāna? A rɔvb yaa ti sigs Kiristã be.

7 Wall ānna n na n sig bog-zulungã pugē? A sigb yaa ti tak Kirist n yiis kum-kulgu.

8 Sã n yaa a woto, tēebã yetame ti bōe? Gomdã pēe foom, a bee fo noorē la f sūurē. Yaool n yaa tēeb gomdã la tōnd moonda.

9 Fo sã n kɪs Zu-soab a Zezi kaset ne f noore, la fo sã n tē f sūurē ti Wēnnaam vɔvga bāmb n yiis kūum svka, fo na paam fāagre.

10 Bala, yaa ned sēn na n tar tēeb a sūurē la a paamd turlem, la yaa ned sēn na n kɪs kaset ne a no-goam la a paamd fāagre, wa Wēnnaam gɩls-sōamyã sēn yetã:

- 11 Ned ning fãa sën tēed bãmb kōn paam yãnd ye.
- 12 Sɪd me, welgr ka be Zuif ne Gerk suk ye: B fãa tara Zu-soab a yen sën maand neb nins fãa sën boond bãmbã neer wusgo.
- 13 Bala, ned ning fãa sën na n bool Zu-soabã yvur na n paama fãagre.

Koe-noogã yōodo

- 14 La bãmb na n yu a wãn n bool ned ning b sën ka tēedã yvure? La b na n yu a wãn n tē ned ti b ka wum ti b gomd a yelle? La b na n yu a wãn n wum ti b gomd a yelle, koe-moaandb sã n ka beẽ?
- 15 La koe-moaandb na n yu wãn n zĩndi, ned sã n ka tum-ba? Wa b sën gulsã: Neb nins sën moond koe-noogã nao tara rasãnde.
- 16 La ka nebã fãa n sak koe-noogã ye. Dē n kit t'a Ezayi yeel yaa: Zu-soaba, ãnna n tē tōnd sën togsã?
- 17 Woto, yaa bũmb ning ned sën wumdã n wat ne tēebo, la bũmb ning a sën wumdã yita Kirist goamã pvgē.
- 18 La mam sokdame ti b ka wum laa? B wum-yã! Bãmb koεeg saaga tēn-tōrã, la bãmb goamã taa dũni tek fãa.
- 19 La mam sokdame ti Israyel nebã ka bãng laa? A Moyiis n yɪ pipi n yeel yaa: Mam na n kitame ti neb sën ka soolem sũ-kiir yōk yãmba, la mam na n dika buud sën ka tar yam vēnegre, n kit ti yãmb sũyã yiki.
- 20 La a Ezayi pvs n paama raood n yeele: Neb nins sën dag n ka baood maamã yã maam. La mam puka m meng ne neb nins sën dag n ka sokd mam yellã.
- 21 La a goma Israyel yell n yeele: Daarã tōre, mam tēega m nusi, n tees neb sën ya kusdba, la nokoeem-wēedba.

Rom 11

Wēnnaam ka zãgs b nebã ye

- 1 Dē, mam sokdame yaa: Wēnnaam zãgsa b nebã laa? Yaa vēneg ti b ka zãgs-b ye. Bala, mam me yaa Israyel neda, a Abraham yagenga, a Benzame buudu.
- 2 Wēnnaam ka zãgs b nebã bãmb sën pĩnd n bãngã ye. Yãmb ka mi bũmb ning Wēnnaam guls-sōamyã sën yeta, zĩg ning a Eli sën yēgem ne Wēnnaam Israyel nebã poorē wã?
- 3 Zu-soaba, b kuv yãmb no-rēesdbã, b leebe yãmb tēn-kugã n lubi. Maam m yembr n kelle, ti b baood maam n na n kuv.
- 4 La Wēnnaam leokame ti bōe? Mam welga raop tus a yopoe m mengã yĩnga, la b ka yĩgimd baal taoor ye.

- 5 Woto me, moasã, neb n kelle, wa sën zems Wënnaam sën tûus b rãmb b barkã pugē wã.
- 6 La sã n yaa ne Wënnaam bark la ned paamd fãagre, ka leb n ya ne tɔum ye. Sã n ka rē, barkã ka leb n ya nimbãan-zoeer ye la sã n yaa ne tɔumã la ned paamd fãagre, ka leb n ya nimbãan-zoeer yell ye. Sã n ka rē, tɔumd ka leb n ya tɔumd ye.
- 7 Dē, yaa bōe? Israyel nebã ka paam bũmb ning b sën dag n baoodã ye, la nin-tũusdã paam-a lame. Neb a taabã sũy riglimame,
- 8 wa b sën gulsã: Hal ti ta dũnna daare, Wënnaam kōo bãmb gōeem suga, nin sën ka ne, tɔb sën ka wɔmda. La a Daviid yeelame yaa:
- 9 Bɪ b rubã yɪ bēdg b yĩnga, gãmbre, kug-lakdga, la b yaoodo.
- 10 Bɪ b ninã lebg lik n ka tōe n yã ye, la y kut ti b kuudē n ka tōe n doog ye.

Bu-zēmsã fãagre, la Israyel nebã sũ-lebgre

- 11 Dē, mam sokdame yaa: B lakame n na n lɔɪ? Yaa vēeneg ti ka a woto ye. La bãmb lɔusã wa ne bu-zēmsã fãagre, ti sũ-kiir na yōk Israyel nebã.
- 12 Bãmb lɔusã sã n zĩnda yōod ne dũni, ti bãmb kongrã zĩnd yōod bu-zēmsã yĩnga, bãmb yikr zãng kōn zĩnd yōod n yuda?
- 13 Bu-zēmsã, mam yeta yãmba: Mam sën ya tēn-tɔumd bu-zēmsã svka, mam waoogda m tɔumdã,
- 14 ti sã n tōe, bɪ m kut ti sũ-kiir yōk mam buudã, ti m tōe n fãag neb kēere.
- 15 Bala, b sën bas bãmb kēengã sã n kitame ti dũni paam yel-manegr ne Wënnaam, b sën na n leb n deeg bãmbã na n yu a wãnã? A kōn yɪ vɔvg n bas kũum sɪda?
- 16 La dēnem biisã sã n welga toor Wënnaam yĩnga, zom nagdgã me welga toore. La yēgrã sã n welga toor Wënnaam yĩnga, wilã me yaa a woto.
- 17 La sã n yaa ti b kɔɔsa wil kēere, n dɪk fo sën ya weogē oliiv tugã n lebs n tong b zĩigē wã, ti fo paam lagem-n-taar ne oliiv tugã yēg la a sũma,
- 18 da paoog wilã n waoog f meng ye. Fo sã n waoogd f menga, bãng ti ka foom n zãad yēgã ye, la yaa bãmb n zãad foom.
- 19 Daar ninga fo na n yeelame: b kɔɔsa wilã, ti b tōe n lebs maam n tong beene.
- 20 Yaa sōama yē. Yaa b ka-tēebã yĩng la b sën kɔɔs-bã. La yaa tēeb yĩng la fo ket n vɪ. Da paam wuk-m-meng tagsg ye, ayo, maan dabeem.
- 21 Bala, Wënnaam sã n ka bas tugã meng wila, b ka na n bas foom me ye
- 22 Ges Wënnaamã sōmblemã ne b toolmã yelle: Bãmb yaa toag ne neb nins sën lɔɪ wã, la Wënnaam sōmblem fo yĩnga, fo sã n pa sōmblem-kãng pugē. Sã n ka rē, b na n kɔɔga foom me.

- 23 Bāmb me sã ka pa ka-tēebã pugē, b na n lebs-b lame n tom ne tugã. Bala, Wēnnaam pānga sekame ti lebs-b n tom yesa.
- 24 B kuvga foom oliiv tug sēn ya weoog būmb zugu, n tong foom ne yir oliiv tuga, baa ne rē sēn ka zemsd ne foomã. Sēn ya bāmb meng tug la rē wã, Wēnnaam kōn lebs-b n tom be n yuda, a sēn zemsd ne bāmbã yīnga?
- 25 Bala, m ba-biisi, mam ka rat ti yāmb zı yel-solem-kāngã ye, ti yāmb da wa n get y mens wa yam dāmb ye: Israyel nebã kenga b sūy wakat bilf yīnga, hal ti bu-zēmsã fãa na kē fāagrã pugē.
- 26 Rē zugē, Israyel nebã fãa na n paama fāagr wa sēn gulsã: Yoalsdã na n yii Siyō. B na n kitame t'a Zakoob bas Wēn-kusgo.
- 27 Mam kaool ne bāmb na n yu a woto wakat ning mam sēn na n yēes b yel-wēnã.
- 28 Sã n yaa ne koe-noogã yelle, b yaa bæeba, yāmb yīnga. La sã n yaa ne yākrã, Wēnnaam nong-b lame, b ba-rāmbã yīnga.
- 29 Bala, būmb nins Wēnnaam sēn kō zaalmã, ne boolg ning Wēnnaam sēn boolã ka tōe n viig ye.
- 30 A wa yāmb sēn dag n kus Wēnnaam, n paam nimbāan-zoeer moasã Israyel nebã kusg yīngã,
- 31 woto me, bāmb me kusa moasã, ti b tōe n paam nimbāan-zoeer mosã, nimbāan-zoeer ning yāmb sēn paamã maasem yīnga.
- 32 Bala, Wēnnaam kēesa nebã fãa kusg pugē, n na n naag b fãa n zoe b nimbāanega.
- 33 Wēnnaam arzēgsã, la b yamã ne b bāngrã zulma wvsgo. Ned ka tōe n vees bāmb buvdã soey n bāng ye, la ned ka tōe n wum bāmb so-tūudsã vōor ye. Sid me,
- 34 ānna n bāng Zu-soabã tagsgo? Wall ānna n yı bāmb sagenda?
- 35 Ānna n deng n kō bāmba, ti bāmb tog lebs a soaba?
- 36 Būmb fãa yii bāmb nengē, bāmb n maan būmb fãa, la būmb fãa yaa bāmb yīnga. Bāmb n so ziir wakat fãa. Āmina.

Rom 12

Wēnnaam tēedbã vı-paalga

- 1 Woto yīnga, m ba-biisi, mam sagenda yāmb ne Wēnnaam nimbāan-zoeerã ti y kō y yīnsã ti yı maan-vus sēn welg toore, la sēn tat Wēnnaam yam. Yāmb sã n maan a woto, na n yu kaoreng sēn zemse.
- 2 Da yı-y wa dūni kāngã nebã ye. Paam-y yam-wek-paalle, ti rē tek yāmba, ti y tōe n bāng Wēnnaam daabo: Rē yaa sōama, n noomē la a zemsa zānga.

- ³ Ne bark ning Wēnnaam sēn maan maamã, mam yeta yāmb ned kam fāa t'a ra tags ti yē yaa turg ti looge, n kēes a tagsd moog ye. La bɪ ned fāa paam tagsd sēn zemse, t'a tōe n paam sik-m-menga, ti zems ne tēeb ning Wēnnaam sēn kō-a wā.
- ⁴ Sɪd me, a wa tōnd yīngā sēn ya a yembr n tar wil wɔsgā, la tu wilā fāa tɔum ka yembrā,
- ⁵ woto me, baa ne tōnd sēn ya wɔsgā, tōnd lagem n yaa yīng a yembr Kiristā pugē, n ya wil ne taaba.
- ⁶ La tōnd paama kūun toay-toayā, n zems ne bark ning Wēnnaam sēn maan tōndā: Sā n yaa pīnd-n-bāngr goama, bɪ a zemsd ne tēebā.
- ⁷ Sā n yaa yel-gesg tɔumde, bɪ a yɪ ne tɔumd tagsgo. Bɪ ned ning sēn zāmsd neb wung ne zāmsgā.
- ⁸ Ned ning sēn sagend nebā, bɪ a wung ne saglgo. Ned sā n ya kōata, bɪ a kō ne sik-m-menga. Sēn yaa-a taor soaba, bɪ a maan a tɔumd ne a sūur fāa. Sēn yaa-a nimbāan-zoeta, bɪ yɪ ne sū-noogo.
- ⁹ Kit-y ti zāmb da zīnd nonglem pugē ye. Kisg-y wēnga, la y nong sēn ya sōama wā sōama.
- ¹⁰ Nong-y taab ne babiir nonglem. Nand-y taaba, n tagsd taab yelle.
- ¹¹ Yɪ-y neb sēn wingd ne tɔumde, la y da yɪ kvumb ye. Wing-y ne sugā yelle. Maan-y Zu-soabā tɔumde.
- ¹² Maan-y tēeb n kidme. Paam-y sū-mar toog pugē. Wing-y ne pɔvsgo.
- ¹³ Sōng-y nin-tūusdsā sēn dat sōngrā. Mao-y n maand-y sāambā sāando.
- ¹⁴ Ning-y neb nins sēn namsd yāmbā zut barka. Ning-y bark la y ra kāab-b wēng ye.
- ¹⁵ Maan-y sū-noog ne neb nins sēn maand sū-noogo, la y yāb ne neb nins sēn yābda.
- ¹⁶ Paam-y tagsg a yen taab yīnga. Da bao-y ti paam bōn-kāsems ye. Kit-y ti y ratem zīnd ne bōn-talse. Da ges-y y mens wa yam dāmb ye.
- ¹⁷ Da lebs-y ned baa a ye wēng wēng yīng ye. Bao-y būmb nins sēn ya sōama nebā fāa nifē wā.
- ¹⁸ Sā n tōe, t'a yellā sā n bee ne yāmba, bɪ y kit ti laafi zīnd yāmb ne neba fāa svka.
- ¹⁹ M zo-nongdse, da rok-y y sūy y toor ye. Bas-y ti sū-yikrā maan a tɔumde. Bala, b gulsame yaa: Zu-soabā yetame ti sū-dokr yaa bāmb n so, la yaa bāmb n na n keo nebā.
- ²⁰ Kom sā n tar fo beya, kō-a t'a rɪ. Ko-yūud sā n tar-a, kō-a t'a yū. Bala, fo sā n maand a woto, yaa bug-saal la fo rɔvgd a zugu.
- ²¹ Da sak ti wēng tōog foom ye. Maan neer n tōog wēnga.

Rom 13

Ti sak pān-soaadba

- 1 Bɪ ned fāa sak pān-soaadba sēn yud-a. Bala, noor ka be sēn ka yit Wēnnaam nengē ye, la yaa Wēnnaam n zīnig pān-soaadba nins sēn be wā.
- 2 Yaa woto yīng ti ned ning sēn kUSD pān-soaadba kusda Wēnnaam noore. La neb nins sēn kusdā na n baoo sɪbgr n kō b mense.
- 3 Ned sā n maand neere, a ka yeesd sēn zāad-b tēng ye. Yaa a sēn maand wēng la a yeesd-ba. Fo ratame n da zoe pān-soaad dabeem? Maan neere, la a na yeel ti f sēn maanda yaa sōama.
- 4 Bala, a tumda Wēnnaam tumde, fo sōngr yīnga. La fo sā n maan wēnga, maan dabeem. Bala, a sēn zāad zabr svugā ka zaalem ye. A tumda Wēnnaam yīnga, n wilg ned ning sēn maand wēngā Wēnnaam sū-dokre, la b sū-yikri.
- 5 Dē wā yīnga, nebā tog n saka noore, sū-yikr kāng yīnga, la ka rē yīng bal ye, yaa sūur kaset yīng me.
- 6 Yaa bōn-kāng yīng me la yāmb yaood yaoodā. Bala, neb nins sēn zāad nebā bee Wēnnaam tumd pugē, bōn-kāng maaneg yīnga.
- 7 Kɪs-y ned fāa būmb ning y sēn tog n kɪs-a: Kɪs-y sēn tog n deeg-a yaoodā yaoodo, la y kɪs sēn tog n deeg-a yōor yaoodā yōor yaoodo, la y zoe ned ning y sēn tog n zoe wā, la y waoog ned ning y sēn tog n waooge.

Nonglem taab yīnga

- 8 Da tall-y ned samde, sā n ka ti nong taab ye. Bala, ned ning sēn nong a taab pidsa Wēnnaam tōogā zānga.
- 9 Sɪd me, d tōee n gila tōod nins sēn yet ti: Da yo ye, da kv ye, da zu ye, da kɪs kaset zīri ye, da ges f to būmb n dat ye, la tōod a taabā yeelame ti: Nong f to wa f menga.
- 10 Nonglem kitdame ti f ka maand f to wēng ye. Dē, nonglem yaa tōogā pidsgu.
- 11 Yāmb sēn mi wakat ning tōnd sēn be wā, moasā yaa wakat ti y nek n bas gōeem. Bala, fāagrā pēe ne tōnd moasā n yud wakat ning tōnd sēn lebg tēedbā.
- 12 Zīigā zoe n zvugame, la zīig kolga yēegre. Dē, wa-y ti d bas likā tvuma, la d bob vēnem pugē zab-teedo.
- 13 Tɪ d kēn ne pv-peelem, wa neb sēn kēnd wīndga, n ka rut ti loogdē, la d ka rā-yūudba, n da maan raglem la yoobo, wall ka wum-taaba la sū-kiir ye.
- 14 Yeelg-y Zu-soab a Zezi Kirist wa fuugu, la y ra bv yīngā yelle n dat n pids a sēn datā ye.

Rom 14

Neb nins sēn ka pāng tēeb pugē

- 1 Reeg-y ned ning sēn ka-a pāng tēeb pugē wā sōama, la y ra wē nokoeemd ne-a a tagsg wēngē ye.

- 2 Nina tēedame t'a tōe n du būmba fāa. Ned a to sēn ya pān-komsem soab rita zē-vāad bala.
- 3 Bɪ ned ning sēn dit-a wā ra paoog sēn ka rit-a wā ye, la bɪ ned ning sēn ka rit-a wā ra bu sēn dit-a wā buvd ye. Bala, Wēnnaam reeg-a-la sōama.
- 4 Fo sēn kaood f to tumtumd buvdā, foo la ānna? A yesa yīngr t'a lutame, paka a zu-soabā. La a na n yalsa yīngri, bala, Zu-soabā tara pān-tōog ti tebend-a.
- 5 Nina tagsdame ti daar yuda a to. Tɪ ned a to getē ti b zema taaba. Bɪ ned fāa bāng t'a sēn tagsdā zemsame.
- 6 Ned ning sēn tagsd dayā yellā, yaa Zu-soabā yīng la a tagsd b yelle. Sēn dit-a wā, yaa Zu-soabā yīng la a rita, bala, a puvsda Zu-soabā barka. Sēn ka rit-a wā, yaa Zu-soabā yīng la a ka rita. Yē me puvsda Wēnnaam barka.
- 7 Sɪd me, tōnd ned baa a yen ka vɪ a meng yīng ye, la baa a yen ka kiid a meng yīng ye.
- 8 Bala, tōnd sã n vɪya, yaa Zu-soabā yīng la tōnd vɪ. La tōnd sã n ki, yaa Zu-soabā yīng la tōnd kiya. Tɪ tōnd vɪ, ti d ya kuum me, tōnd yaa Zu-soabā rēnda.
- 9 Bala, Kirist kiime n lebg n vuoge, ti b tōe n yɪ sēn ki-bā ne sēn vɪ-bā Zu-soaba.
- 10 La yaa bōe ti fo yē kaood f ba-biig buvdō? Wall yaa bōe yīng ti fo yē paoogd f ba-biiga? Tōnd fāa na n yalsa Wēnnaam buvd geerā taoore.
- 11 Bala, b gulsame tu: Zu-soabā yeelame ti b vume, ti rūmā fāa na n yīgimda bāmb taoore, la ti zelma fāa na n kōo Wēnnaam waoogre.
- 12 Woto tōnd ned kam fāa na n togsa Wēnnaam a meng yelle.
- 13 Woto yīnga, bɪ d da leb n kao taab buvd ye. Ayo! Tum-y ne y tagsgā n da wa n ning kug-lakdg wall būmb sēn tōe n lub neda, y ba-biig taoor ye.
- 14 Mam miime, la Zu-soab a Zezi pugē, mam mii hakuka, ti būmb ka be n ya rēgd a toor ye. La ned sã n tags ti bōn-kāngā yaa rēgdo, dē a yaa rēgd ne yēnda.
- 15 Fo ba-biig sūur sã n sām fo bōn-dɪtl poorē, ad fo ka leb n kēnd ne nonglem ye. Da sak ti f bōn-dɪtl wa ne f ba-biiga, soab ning Kirist sēn ki a yīngā sãong ye.
- 16 Būmb ning sēn ya sōama ne yāmbā ka tog n wa ne tēn-kānem ye.
- 17 Bala, Wēnnaam soolmā, ka ti rɪ wall ti yū ye, la yaa turlem la bāane, la sū-noogo, Sug-sōng sēn kōta.
- 18 Ned ning sēn maand Kirist tumd a woto tata Wēnnaam yam, la nebā me wilgdame t'a sēn maandā zemsame.
- 19 Woto yīnga, bɪ d bao būmb ning fāa sēn wat ne laaft la ne taab busgo.
- 20 Da sām Wēnnaam tumd rub yīng ye. Sɪd-sɪdā, būmb fāa yaa sōama rub yīnga. La ned sã n dɪ-a n lebg kug-lakdg neb yīnga, a yaa wēnga.

- 21 Yaa sōama ti ra wāb nemdo, wall yū rāam, wall ti bas n da sus būmb ning sēn na n yɪ kug-lakdg f ba-biig yīnga n kut a lɔ wall a maan pān-komsem.
- 22 Tēeb ning fo sēn tarā, tall-a f meng yīng Wēnnaam taoore. Ned sēn geend ti būmb ning yaa sōama wā sā n ka kaood a buudo, sū-noog soab la yēnda.
- 23 La ned sā n wa sām̄bd ne būmb ning a sēn dɪta, a buud zoe n kaoome, ti bōe, ka tēeb n kut t'a maan a sēn maandā ye. La būmb ning fāa sēn ka tēeb n kut ti f maan yaa yel-wēnde.

Rom 15

- 1 Tōnd dāmb sēn tar pāngā, tōnd tog n tebenda neb nins sēn ka pāngā b pān-komsmā pugē, la d da bao sēn noom tōnd ye.
- 2 Bɪ tōnd ned kam fāa maan sēn noom a to, sēn ya sōmb wēngē, t'a tōe n bɪ.
- 3 Bala, Kirist ka bao sēn noom b meng ye, la a wa b sēn gulsā: Tuy nins nebā sēn tuud yāmbā lɔu mam zugu.
- 4 Mik būmb nins b sēn pīnd n gulsā gulsā tōnd zāmsg yīnga, ti tōnd tōe n paam saag-sōngo, sū-mare la belsg ning Wēnnaam guls-sōamyā sēn kōtā yīnga.
- 5 Bɪ Wēnnaam sēn pid ne sū-mar la belsgā sōng yāmb ti y paam tagsg a yembr taab yīnga, wa a Zezi Kirist sēn datā,
- 6 ti yāmb na kō Wēnnaam sēn ya tōnd Zu-soab a Zezi Kirist ba wā waoogre, ne yam a yembre la koεεg a yembre.
- 7 Reeg-y taab neer wa Kirist sēn deeg yāmbā, Wēnnaam waoogr yīnga.

Kirist, neba fāa tumtumda

- 8 Sɪda, mam yetame ti Kirist lebga zūinsā tumtumda, sēn na yulg n wilg ti Wēnnaam yaa sɪda, la b wilg ti būmb nins Wēnnaam sēn dag n kāab b ba-rāmbā yaa sɪda.
- 9 La buud a taabā neb waoogda Wēnnaam, b nimbāan-zoeerā yīnga, wa b sēn da guls n yeelā: Rēnda n kut ti mam na n gom soolem dāmb svk n wilg ti m mii yāmba, la m na n yulame n waoog y yuvrā.
- 10 B leb n yeelame yaa: Soolem dāmbā, lagem-y Wēnnaam nebā n maan sū-noogo.
- 11 N le paase, soolem dāmbā fāa neba, pēg-y Zu-soabā, la ti tēms toay-toay nebā pēg bāmba.
- 12 A Ezayi me yeelame yaa: A Izayi yagengā na n pukame. B na n yikame n soog soolem dāmbā. Soolem dāmbā neb tēeb na n bee ne bāmba.
- 13 Bɪ Wēnnaam, saag-sōng sēn yit a soab nengē wā pid yāmb ne sū-noog fāa la bāan fāa tēeb pugē, ti saag-sōng na pid yāmba, Sug-sōng pāng yīnga.

A Poll tumde la a saagre

- 14 Sã n yaa ne yãmb yelle, m ba-biisi, mam sũur keem ti yãmb pida ne sõblem, la y pid ne bãngr fãa, la y yaa neb sãn tõe n keoog taaba.
- 15 Baoosgo, bãmb kêer pugẽ, mam gulsa yãmb ne gãndalsem, wa m dat n kitame ti yãmb tẽeg bãmb nins y sãn mi, la yaa Wẽnnaam sãn maan maam neere,
- 16 n kit ti mam ya Kirist tũmtũmd buud a taabã sukã yĩnga. Mam maanda Wẽnnaam koe-noogã tũmd sãn ya tẽeb bãmbã, ti buud a taabã nebã na yɪ wa kũun sãn noom Wẽnnaam, neb Wẽnnaam Sug-sõng sãn welg toor Wẽnnaam yĩnga.
- 17 Dẽ, mam tara bũm ti waoog m meng Kirist pugẽ, Wẽnnaam taoore.
- 18-19 Bala, mam ka na n saag n pud bãmb yelle, ti ka Kirist sãn tũnug maam n maane, sã n yaa m goamẽ, wall m tũmẽ, ti ne Sug-sõng pãnga, la m maan bãn sãn tar pãnga, la ne bõn-yeesdse, ti m tõe n sõng buud a taabã neb ti b sak Wẽnnaam. Yaa woto yĩnga, sãn sung ne Zeruzalem, n gilg hal ti ta Iliri, mam moona Kirist koe-noogã wusgo.
- 20 La mam yãka yam ti moon koe-noog zĩis nins b sãn zɪ n pud Kirist yvvrã ye, ti m da wa n me ned a to yẽbgr zug ye. La a wa b sãn guls n yeelã:
- 21 Neb nins sãn ka gom bãmb yell b sukã na n yãame, la neb nins sãn dag n ka wum b kibarã, na n wuma a võore.
- 22 Rẽnda n gidg maam naoor wusg ti mam ka wa yãmb nengẽ ye.
- 23 Moasã, mam ka leb n tar tũm zĩig soolem kãens ye. La hal yvum wusgo, mam da ratame ti m sã n wa n dabd Espaẽ, bi m tũ yãmb nengẽ.
- 24 Mam maanda tẽeb ti m sã n wa n loogdẽ, m na yãnd-yã, la m yamleooog ti zĩnd ne yãmbã sã n doke, y na yãag-m n kẽng Espaẽ.
- 25 Mõs-moasã wã mam dabda Zeruzalem, nin-sõamyã sõngr yĩnga.
- 26 Bala, Masedoan ne Akayi nebã yãka yam n lob taab ligdi n na n sõng naong rãmbã sãn be ba-biisã suk Zeruzalemã.
- 27 Yu bãmb yam-yãkre, la yaa bãmb b sãn da segd n maane. Bala, buud a taabã neb sã n paama pvur ne bõn-sõamy nins sãn be Zuif-rãmba nengẽ tẽeba weengẽ wã, bãmb me tog n sõnga Zuif-rãmbã ne b yĩngã yelle.
- 28 B sãn maan a woto wã, mam sã n ti kɪs ligdã n sa, mam na n yii be n tũ yãmb nengẽ n kẽng Espaẽ.
- 29 Mam miime ti m sã n wa wat yãmb nengẽ, yaa ne Kirist barkã la m na n wa.
- 30 M ba-biisi, mam sagenda yãmb ne tõnd Zu-soab a Zezi yvvre, la ne nonglem Sug-sõng sãn kõtã, ti y naag ne maam n zabe, y sãn na n pvus mam yĩnga,
- 31 ti mam tõe n paam yolsg ne ka-tẽeb rãmb sãn be Zude wã, la ti nin-sõamy wã na reeg kũunã mam sãn tar n kẽnd Zeruzalemã sõama.

32 Woto, sã n ta Wẽnnaam yam, mam na n taa yãmb nengẽ ne sũ-noogo, la mam na n paama vuusem bilf yãmb suka.

33 Bɪ Wẽnnaam sẽn so laafi wã zĩnd ne yãmb fãa. Ƃmina!

Rom 16

Puusem la saglse

1 Mam tumda d ba-bi-poak a Feebe yãmb nengẽ. A yaa Sãnkre wënd-doogã yel-geɗ poaka.

2 Reeg-y-yã-a Zu-soaba pugẽ, wa sẽn zems nin-sõamy maanego. Bũmb sã n wa n beẽ fãa t'a rat yãmb sõngre, bɪ a paam yãmba, bala, a sõnga neb wusgo, la a sõnga maam me.

3 Puus-y-yã a Piriska ne a Akilas sẽn ya mam tumd-n-taas a Zezi Kirist tũudmã pugẽ wã.

4 B gẽnega b yõor n na n fãag maam. Ka maam n yen n bal n puusd-b bark ye, buud a taabã wënd-dotã fãa me puusd-b lame.

5 Puus-y nin-tũusds nins sẽn be bãmb zakẽ wã me. Puus-y m zo-nongr a Epayinet sẽn ya Azi soolmã dẽnem biis Kirist yĩnga.

6 Puus-y-yã a Maari sẽn nams a meng wusg yãmb yĩngã.

7 Puus-y-yã a Andronikus ne a Zunyas sẽn ya mam ba-rãmba la m zĩnd-n-taas bi-bees roogẽ. B yaa neb tẽn-tumdbã sẽn nong wusgo, la b puus n dena maam n lebg Kirist neba.

8 Puus-y-yã a Ampiliyatus sẽn ya mam zo-nongr Zu-soabã pugẽ wã.

9 Puus-y-yã a Yurbẽ sẽn ya tõnd tumd-n-taag Kirist pugẽ, la y puus m zo-nongr a Estakis.

10 Puus-y-yã a Apeles, sẽn modg Kirist tũudmã pugẽ wã. Puus-y-yã a Aristobul zaka rãmba.

11 Puus-y m saam-biig a Herodyõ. Puus-y neb nins sẽn be a Narsis yirã n be Zu-soabã pugẽ wã.

12 Puus-yã a Tirfen ne a Tirfoz, tɪ b yaa pagb sẽn modgd b mens Zu-soabã yĩnga. Puus-y d zo-nongr a Persid sẽn modgd a meng wusg Zu-soabã yĩnga.

13 Puus-y-yã a Rufus sẽn ya nin-yãkdg Zu-soabã pugẽ, la y puus a ma sẽn ya mam me ma wã.

14 Puus-y-yã a Asẽnkirt, ne a Felgõ, ne a Hermes, ne a Patrobas, ne a Hermas ne ba-biis nins sẽn be ne bãmbã.

15 Puus-y-yã Filolog ne a Zuli, a Neere ne a ma-bi-poakã, la a Olẽmpas ne nin-sõamy nins fãa sẽn be ne bãmbã.

- 16 Pɔɔs-y taab ne mok-sōngo. Kirist Wënd-dotã fãa toonda yãmb pɔɔsem.
- 17 M ba-biisi, mam sagenda yãmb ti y gũus ne neb nins sën wat ne welgre la bõn-lakdse, ti kUSD zãmsg ning yãmb sën paamã. Zãag-y y meng ne-ba.
- 18 Bala, neb a woto ka tũmd tõnd Zu-soabã, Kirist yĩng ye, yaa b mens pɔs yĩnga. B belsda neb nins sën ka yamã ne gom noodo la ne pēgre.
- 19 Sã n yaa ne yãmba, neba fãa mii yãmb sakrã yelle. Mam sũur nooma ne yãmb yellã, la mam nongame ti yãmb bãng yam ne bũmb nins sën ya sõama, la y yĩ ylma n da maand wēng ye.
- 20 Bilf sã n paase, Wēnnaam na n luba a Sõtãan ti yãmb tab-a ne y nao wã. Bɩ tõnd Zu-soab a Zezi barkã zĩnd ne yãmba.
- 21 Mam tũmd-n-taag a Tumote ne a Lusiyus la a Zazõ la Sozipateer sën ya m saambiisã pɔɔsda yãmba.
- 22 Maam a Tertiyus, sën guls seb-kãngã Zu-soaba pugē wã pɔɔsda yãmba.
- 23 Mam gãag-soab a Gayus sën ya Wënd-do-tõrã gãag-soabã pɔɔsda yãmba. A Erast sën ya tēngã ligd gũudã pɔɔsda yãmba. D ba-biig a Kartus me pɔɔsda yãmba.
- 24 Bɩ tõnd Zu-soab a Zezi Kirist barkã zĩnd ne yãmb fãa. Āmina.
- 25 Bɩ soab ning sën tar-a pãn-tõog ti kit ti yãmb yals kãenkãe wa koe-noogã mam sën moondã sën yetã, wa sën zemsd ne yel-solemdã pukri, yel-solemd ning sën dag n solg hal sungr wēndē wã.
- 26 La moasã, Wēnnaam no-rēesdbã pĩnd-n-bãngr goamã seb puk-a-la wa Wēnnaam sën ka sungr kõn zĩnd saabã sën yeelã, n wilg soolem dãmba fãa nebã, ti b tõe n sak tēebã.
- 27 Bɩ Wēnnaam, sën ya b yen tãa n ya yam soabã soog ziiri, wakat fãa, a Zezi Kirist maasem yĩnga. Āmina!

1 Korēnt

1 Korēnt 1

Puusem

¹ Maam a Polle, sēn paam-a boolg ti yɪ Kirist Zezi tēn-tumda, wa sēn zems ne Wēnnaam daabā, ne ba-biig a Sosten n gulsd seb kāngā,

² n na n tum Wēnnaam tēedbā sēn be Korētā. Bāmb yaa neb sēn welg toor Kirist maasem yīnga, ti b tōe n yɪ pu-peelem dāmba. Sebrā yaa neb nins fāa sēn puusd ne tōnd Zu-soab a Zezi Kirist yuvre, baa b sēn be zīig ninga yīnga. A Zezi Kirist yaa bāmb Zu-soaba, la tōnd me Zu-soaba.

³ Bɪ tōnd ba a Wēnnaam ne Zu-soab a Zezi Kirist ning yāmb zut barka, la b kō yāmb laafi.

Bark puusem, Wēnnaam Sug-sōng kūuna yīnga

⁴ Mam sã n tagsd yāmb yelle, mam puusda Wēnnaam bark wakat fāa, b sēn ning yāmb zut bark Kirist Zezi pugē wā yīnga.

⁵ Tɪ yāmb paam bumb fāa wusgo, sã n yaa goama wall bāngr fāa.

⁶ Bala, Kirist kasetā ku yēg yāmb pugē sōama.

⁷ Woto, yāmb sēn gūud tōnd Zu-soab a Zezi pukrā, kūun baa a yen ka paoog yāmb ye.

⁸ Bāmb na n kitame ti y yals kāenkāe a woto hal ti wakat ta, ti rōadg kōn zīnd yāmb zut tōnd Zu-soab a Zezi Kirist daarā ye.

⁹ Wēnnaam, sēn bool-a yāmb ti y paam lagem-n-taar ne bāmb Bi-ribl a Zezi Kirist sēn ya tōnd fāagdā, bāmb yaa maan-sid soaba.

Dē yīnga, Kirist welgame laa?

¹⁰ M ba-biisi, mam bōosda yāmb ne tōnd Zu-soab a Zezi Kirist yuvre, ti y kit ti y goama tūud taaba, ti welgr da zīnd yāmb suk ye. Zems-y taab sōama ne yam a yembre, tagsg a yembr pugē.

¹¹ Bala, m ba-biisi, a Kolowe nebā wilga maam ti ka-wum-taab n be yāmb suk.

¹² Mam wumdame ti yāmb ned fāa yetame ti yē yaa a Poll neda, wall a Apolos neda, wall a Sefas neda, wall Kirist neda.

¹³ Kirist welgame laa? Dē, b kaa a Poll da-pɪk zug yāmb yīng laa? Bɪ yaa ne a Poll yuvr la yāmb paam lisgu?

¹⁴ Mam puusda Wēnnaam barka, mam sēn ka lis yāmb ned baa a yembre, sã n ka a Kirispus la a Gayusā.

¹⁵ Woto, ned baa a yembr ka tōe n yeel ti b lisa yāmb ne mam yuvr ye.

¹⁶ Mam lisa a Stefanas zaka rāmba, la mam ka mi m sã n lisa ned a to me ye.

Kirist yaa Wënnam pāng la b yam

- 17 Bala, Kirist ka tum maam ti m kēng n lis neb ye, la yaa ti moon koe-noogā. Ka ti moon-a ne gom-minim, ti m ra wa n kit ti Kirist ra-pikā lebg bōn-yaalg ye.
- 18 Bala, da-pikā koegā yaa yalem ne neb nins sēn sām-bā la ne tōnd dāmb sēn paam fāagrā, a yaa pāng sēn yit Wënnam nengē.
- 19 Rēnda n kit ti b guls n yeele: Mam na n sāama yam dāmba yam, la m kit ti neb nins sēn tar bāngr lebg zaalem.
- 20 Yam soabā bee ye? Tōog karen-saambā bee yeene? Zamaan kāngā nokoem wēedā bee ye? Dē yīnga, Wënnam ka kit ti dūni yam lebg yalem sīda?
- 21 Bala, dūni wā sēn ka tūnug Wënnam yamā n bāng bāmbā, a meng yama pugē wā yīnga, a taa Wënnam yam ti tall koe-moonegā yalem da n fāag neb nins sēn tēdā.
- 22 Zuif-rāmbā kotame ti b maan bōn-bāna, ti Gerk-rāmbā baood yam.
- 23 La tōnd moonda Kirist ning b sēn ka da-pik zugā. Koe-kāng yaool n yaa bōn-lakdg ne Zuif-rāmbā, la a ya yalem ne buud a taabā.
- 24 La sā n yaa ne neb nins sēn paam-b boolgā, ti b yaa Zuif ti b yaa Gerke, koegā yaa pāng sēn yit Wënnam nengē, yam sēn yit Wënnam nengē.
- 25 Bala, būmb ning sēn ya yalem ne Wënnamā yaa yam n yud ninsaalbā, la būmb ning sēn ya pān-komsem ne Wënnam tara pāng n yud ninsaalbā.
- 26 M ba-biisi, ges-y yāmb sēn dag n ya būmb nins wakat ning b sēn bool yāmba, sēn ya-b yam dāmb wa neb sēn yetā ka waoog yāmb suk ye. Pāng rāmb ka waooga, naam roog neb me ka waooga.
- 27 La Wënnam yāka dūni būmb nins sēn ya yalem dā n na n ning yam dāmb yānde. Wënnam yāka dūni būmb nins sēn ya pān-komsmā n na n ning pāens rāmbā yānde.
- 28 Wënnam dika dūni būmb nins sēn ka yōodā, būmb nins nebā sēn ka nandā, būmb nins sēn ka be wa, n na n kit ti sēn be-bā lebg zaalem,
- 29 ti ned baa a yen da waoog a meng Wënnam taor ye.
- 30 Yaool n yaa Wënnam n kit ti yāmb be Kirist Zezi pugē, Wënnam kitame ti Kirist lebg tōnd yam, la d turlem, la d welg-toore, la d fāagre,
- 31 t'a wa b sēn gulsā: Bī ned ning sēn waoogd a menga, waoog a meng Zu-soabā pugē.

1 Korēnt 2

Ti moon Kirist da-pikā koe-noogo

- 1 M ba-biisi, sā n ya ne maam, mam sēn wa n wa yāmb nengē wā, ka ne gom-minim wall yam yudem la mam wa n na n moon koeg n kis Wënnam kaset ye.
- 2 Bala, mam ka tags ti yaa sōama ti mam bāng būmb a to yāmb sukā ti sā n ka a Zezi Kirist, soab ning b sēn ka da-pik zugā ye.

³ Mam sên dag n be yâmb nengê wã, mam mengã dag n bee pân-komsem pugê ti dabeem la rigb wvsg dag n tar maam.

⁴ Mam goama ne m koe-moonegã ka yɪ ne yam goam sên na kit ti ned tẽ ye, la yu ne Sugã tvuma la a pãnga.

⁵ Tɪ yâmb tēebã da wa n yēbg ninsaalb yam zug ye, la yɪ Wēnnaam pãngã zugu.

Yam sên yit Wēnnaam nengê

⁶ Yaool n yaa yam la tōnd moond neb nins sên zems zāngã svka. Ka dūni kãngã yam, wall dūni kãngã nanams yam ye. Wēnnaam na n kitame ti bōn-kāens fãa ka zīnd pāng ye.

⁷ Tōnd moonda Wēnnaam yam sên ya yel-solemde la sên solge, ti Wēnnaam pīnd n segl hal sên deng zamaan singre, tōnd waoogr yīnga.

⁸ Dūni kãngã naab baa a yen ka bāng yam kãng ye, bala, b sã n dag n bāngē-yã-a, b dag n kōn ka tōnd Zu-soab sên so ziirã da-pɪk zug ye.

⁹ La yaa wa b sên gulsã: Būmb ned nif sên nan ka yã ye, būmb ned tubr sên nan ka wvm ye. La būmb sên nan ka wa ninsaal tagsgê ye, būmb ning fãa Wēnnaam sên segl neb nins sên nong bāmbã yīnga.

¹⁰ Wēnnaam vēnega yam kãng ne tōndo, Sug-sōng maasem yīnga. Bala, Sugã feesda būmb fãa, baa ne būmb nins sên solg hal Wēnnaam pugê.

¹¹ Dē wã, ānna n be ninsaalb svk n mi ninsaal yelle, ti ka ninsaal sug sên be a pugê wã? Woto me, ned baa a yen ka mi Wēnnaam yelle, sã n ka Wēnnaam Sugã ye.

¹² Tōnd yaool n ka deeg dūni sug ye, la yaa Sug sên yit Wēnnaam nengê, ti tōnd tōe n bāng būmb nins Wēnnaam sên kō tōndo, b nimbāan-zoerã yīnga.

¹³ Tōnd sên gomd bōn-kāens yellã, ka ne goam sên yit ninsaal yam pugê ye, la yaa ne goam Wēnnaam Sugã sên kōta, n dɪkd yel sên ya sug yel n bilgd neb sên tagsd sug yelã yelle.

¹⁴ La ninsaal sên ya yīng neongã ka tōe n deeg būmb nins sên yit Wēnnaam Sugã nengê wã ye, bala, b yaa yalemd ne yēnda. La a ka tōe n bāng-b ye, bala, yaa ne Sug-sōngã la ned tagsd b yelle.

¹⁵ La ned ning sên tagsd sugã yelã, yēnda yē tagsda būmb fãa yelle, la ned baa a yen ka buvd yēnda buvd ye.

¹⁶ Sɪd me, ānna soab n bāng Zu-soabã tagsg n na n sagl-ba? La ne tōndo, tōnd tara Kirist tagsgo.

1 Korēnt 3

Tumd-n-taas ne Wēnnaam

¹ Sã n ya ne maam, m ba-biisi, mam ka tōog n gom ne yâmb wa neb sên tagsd sugã yell ye, la yaa wa ne neb sên vɪ yīng sakr pugê, wall kom-bōoneg Kirist pugê.

- ² Mam ka kō yāmb ri-taok ye, yaa bīisim, bala, yāmb pugā da ka tōe ri-taok ye. La baa ne moasā me, yāmb pūsā ket n ka tōe-a ye, bala, yāmb ket n tūuda yīngā ratem.
- ³ Sū-kiirā ne ka-wūmd-taabā sēn be yāmb sukā, dē yīnga, yāmb ka neb sēn sakd yīngā ratem, la y kēnd wa ninsaal sēn maandā sīda?
- ⁴ Ned a yen sā n yeel ti yē yaa a Poll karen-biiga, ti ned a to yeel ti yē yaa a Apolos karen-biiga,
- ⁵ ka ninsaalemd la rēnda sīda? A Apolos yaa bōe, t'a Poll ya bōe? Bāmb yaa tūmtūmdb bal Wēnnaam sēn tall n kit ti yāmb tē a Zezi, n zems ne Zu-soabā sēn tees yāmb a soaba.
- ⁶ Maam n sele, t'a Apolos zāgs koom, la yaa Wēnnaam n kitd ti koodā bitē.
- ⁷ Woto, ka ned ning sēn sel-a wā la būmb ye. Ka ned ning sēn zāgs-a koomā me n ya būmb ye. Yaa Wēnnaam, soab ning sēn kitd-a ti koodā bitē wā n ya būmbu.
- ⁸ Ned ning sēn sel-a wā, la ned ning sēn zāgs-a koomā yaa yembr bala, la ned fāa na n deega a keoor wa zems a tūmde.
- ⁹ Bala, tōnd yaa tūmd-n-taas ne Wēnnaam. Yaa yāmb la Wēnnaam Puvgo, Wēnnaam roogo.
- ¹⁰ Wēnnaam nimbāan-zoeerā b sēn maana yīnga, mam yēbga roogā wa tān-met sēn tar yam, la ned a to waa n mee yēbgrā zugu. La bi ned fāa gūus ne a sēn met to-to yēbgrā zugā.
- ¹¹ Bala, ned baa a yen ka tōe n yēbg yēbgr a to ti ka sēn be-a wā ye, sēn dat n togs t'a Zezi Kirist bala.
- ¹² La ned sā n me yēbg-kāng zug ne sānem, wall wanzuri, wall kug buud sēn be yōodo, wall raogo, wall yamdo, wall moodo, ned fāa tūmd na n pukame.
- ¹³ Bala, daarā na n kitame ti b bāng-a. Ti bōe bugmē la ned fāa Tūmd na n puki, la bugmā na n maka ned fāa tūmd n ges a sēn ya ne būmb ninga.
- ¹⁴ Bugmā sā n ka ri tūmd ned sēn maan yēbg-kāng zugā, sēn tūm-a wā na paam keore.
- ¹⁵ La bugmā sā n di tūmd ning ned sēn maane, na n yu bōn ne a soaba. Soab kāng na n paama fāagre, la a na yu wa ned sēn puvug bugum n pōse.
- ¹⁶ Yāmb zi ti yāmb yaa Wēnnaam roogo, la ti Wēnnaam sugā bee yāmb pugē laa?
- ¹⁷ Ned sā n sām Wēnnaam doogā, Wēnnaam na n sām a soaba. Bala, Wēnnaam doogā welga toore, la yaa yāmb la ro-kānga.
- ¹⁸ Bi ned da belg a meng ye. Ned yāmb sukā sā n tagsd t'a tara dūni yam, bi a lebg yalma, t'a tōe n lebg yam soaba.
- ¹⁹ Bala, dūni yam yaa yalemd wēnnaam taoore. Dē n kit ti b gūls n yeel ti: Wēnnaam yōkda yam dāmbā b sulmē wā.

20 B leb n gulsame n yeel tu: Zu-soabã mii yam dãmba sën tagsd n lebd zïig ninga, n miẽ tu b tagsgã yaa zaalem bala.

21 Dẽ, bɪ ned baa a yen da teeg ned n na n bao waoogr ye. Bala, bũmba fãa yaa yãmb dẽnda.

22 A Poll woo, a Apolos woo, a Sefas woo, dũni wã woo, vuma woo, kũuma woo, bũmb nins sën be moasã wã woo, bũmb nins sën wat taoorã woo, fãa yaa yãmb dẽnda.

23 Tɪ yãmb ya Kirist rẽnda, tɪ Kirist ya Wẽnnaam dẽnda.

1 Korẽnt 4

Tën-tumdbã tumde

1 Woto yĩnga, ges-y tønd wa Kirist tumtumdba, Wẽnnaam sën ning b yel-soalmã yell b nusẽ.

2 B sën dat bũmb ning yel-getb nengẽ bala, yaa tɪ b yã tɪ b maanda sid ne b tumde.

3 Ne maam, ka yell ne maam tɪ yãmba, wall dũni bu-kaoodb bu mam buvd ye. Mam me ka kaood n meng buvd ye, bala, bũmb ka zɪsg mam sũurã ye.

4 La ka rẽnda yĩng la mam zemst ye. Sën kaood-a mam buvd yaa Zu-soabã.

5 Woto yĩnga, da kao-y bũmb baa fi buvd tɪ wakatã nan ka ta ye, tɪ Zu-soabã waoong nan ka ta ye. Bãmb sã n wa, b na n puka bũmb ning sën solg lik pugẽ wã, la b na n kitame tɪ bũmb nins nebã sën dag n saag b sũyã pusẽ wã pugsi. Wakat kãnga, Wẽnnaam n na n pẽg ned kam fãa.

6 M ba-biisi, mam dika mams kãens n bilg maam ne a Apolos yellã, yãmb wumb yĩnga. Woto, tønd yĩnga, yãmb na zãms n bãnge, n da wa n maan tɪ yõsg bũmb ning sën gulsã ye, la yãmb ned baa a yen ka na n tong ned a yen poore, n wa waoog a menga, n paoog ned a to wã ye.

7 Bala, bõe n welgd foo ne f taabã? Bõe la fo tar tɪ ka ned n kõ foom? La sã n yaa tɪ yaa ned n kõ foom, bõe tɪ f waoogd f meng wa f ka reeg-a ned nengẽ?

8 Yãmb zoe n tigame, yãmb zoe n yaa arzogs rãmba, yãmb sungame n dit naam tɪ tønd kaẽ ye. Wënd na kit tɪ y sid rɪ naam, tɪ tønd me tõe n naag yãmb n dɪ naamã.

9 Bala, mam tẽedame tɪ Wẽnnaam kitame tɪ tønd sën ya tumtumdba yɪ neba fãa zovre, la neb buvd sën kao tɪ b zems kũum, b sën kit tɪ tønd lebg bõn-gets dũni rãmb yĩnga, la malegs yĩnga, la ninsaalb yĩngã yĩnga.

10 Kirist yĩnga, tønd yaa yalemba, la yãmb yaa yam dãmb Kirist pugẽ, tønd yaa pãnkomsẽm dãmba, la yãmb tara pãnga. Yãmb bee waoogre, la tønd paamda paoogre.

11 Hal tɪ ta moasã, kom la ko-yũudu, la naongo, la pãbre, la yeebg tara tõndo.

12 Tõnd tumda ne d nus n yaadẽ. Nebã tũuda tõndo, la tønd ningd-b la barka. Neb namsda tõndo, la tønd sakda rẽnda.

- 13 Hal ti ta moasã neb kãnegda tõndo, la tõnd belsda neba. Tõnd lebga wa sagd dũni neb nifẽ, ned baa a yen sãn ka rata.
- 14 Mam ka gulsd yãmb yõwã n na n ning yãmb yãnd ye. Mam keogda yãmba, yãmb sãn ya m kom-nongdsã yĩnga.
- 15 Sɪd me, ba yãmb sã n paam tetb tus piig Kirist pugẽ, yãmb ka tar ba-rãmb wusg ye. Bala, yaa maam n dog yãmb Kirist Zezi pugẽ, koe-noogã maasem yĩnga.
- 16 Woto yĩnga, mam sagenda yãmba: Yɪ-y mam togs-n-taase.
- 17 Bõn-kãng yĩnga, mam tuma m bi-nongr a Timote sãn maand sɪd Zu-soabã pugẽ wã yãmb nengẽ. Yẽ na n tẽega yãmb so-tũuds nins sãn be Kirist pugẽ ti mam zãmsd nebã, zĩig fãa, wẽnd-dota fãa pvsã.
- 18 Neb kãer wuka b mense, wa mam sã n da ka tog n wa yãmb nengẽ ye.
- 19 La sã n taa Zu-soabã raabo, bilf sã n paase, mam na n waa yãmb nengẽ. Mam na n gesa wuk-m-mens rãmb kãens pãnga, la ka b goama yell ye.
- 20 Bala, Wẽnnaam soolma ka goam ye, la yaa pãnga.
- 21 Bõe la y rata? Y ratame ti m wa y nengẽ ne sãbsg bii, bɪ ne nonglem la ne sũ-bugsem yam?

1 Korẽnt 5

Yoob buudo

- 1 Wakat fãa, d wumdame ti b gomd dẽgd sãn maand yãmb sukã yelle. Tuum-dẽgd ning sãn maand yãmb sukã, ned pus n pa yãt a buud bu-zemsã meng suk ye. Yaa woto hal ti baa yãmb ned a yembr tara a ba paga.
- 2 Ti yãmb yaool n wuk y mense. Yãmb ka maan sũ-sãoong wa kũum yĩnga, ti b tõe n yiis ned ning sãn maan a woto wã yãmb suk ye.
- 3 Sã yaa ne maam, baa mam yĩngã sãn ka be be ne yãmbã, la yaa m tagsgã n be ne yãmbã, mam zoe n kaoo ned ning sãn maan-a yell kãngã wã buudo, wa m sã n da bee be.
- 4 Bala, Zu-soab a Zezi yvvrã yĩnga, yãmb ne mam tagsgã naaga taaba, ne tõnd Zu-soab a Zezi pãnga.
- 5 Bɪ b bas ned a woto a Sutãan nugẽ, t'a yĩngã na sãame, t'a sugã na paam fãagr Zu-soab a Zezi daarã.
- 6 Bũmb ning yãmb sãn dukd n waoogd y mensã ka neer ye. Yãmb ka mi ti rã-bill bilf bal kitedame ti zom-nagd tõr wuk laa?
- 7 Yiis-y rã-bil-kvdgã n bas y mens n lebg ylma, ti y tõe n yɪ zom-nagd-paalga, rã-bill sãn ka be yãmb pugẽ wã yĩnga. Bala, b kuv Kirist sãn ya tõnd zvug-n-basã maongo.

- 8 Woto yīnga, bi d maan kibsā, la da yi ne rā-bul-kudgo, wall ne zāmb la pu-toog rā-bull ye. Bi yi ne pu-peelem la sūd bur sēn ka rā-bulle.
- 9 Mam gūlsa yāmb m sebrā pugē n yeel-y ti y da paam lagem-n-taar ne tūm-dēgd maandbā ye.
- 10 M ka yet ti y lak y mens zāng fast ne dūni kānga tūm-dēgd maandbā, wall ne yāo-be-nebā, la kāag n kō m meng rāmba, wall wēnd-naands puvsdbā ye. Sā n yaa rē, na n yi tle ti y yi n bas dūni.
- 11 Mam sēn gūls yāmb būmb ning moasā n yetē wā, yaa ti y ra paam lagem-n-taar ne ned ning sēn yet t'a yaa yāmb ba-biiga, n yaool n maand tūm-dēgd, wall a ya yāo-be-neda, wall wēnd-naands puvsda, wall nin-tūda, wall ned neng sēn yilimd ne rāam, wall kāag n kō m meng soab ye. Bi y pus n da naag ned a woto n di ye.
- 12 Bōe ti m na n kao kēng neb buudo? Ka neb nins sēn be ne yāmbā buud la yāmb kaood sūda?
- 13 Wēnnaam n na n kao kēng nebā buudo. Gūls-sōmyā yetame ti: Dig-y nin-wēngā n yiis y sukā.

1 Korēnt 6

Tēedb sēn buud ne taab dūni bu-kaoodb taoore

- 1 Yāmb ned sā n tar yell ne ned a to, a saagd n kēnda neb nins sēn ka sakd Wēnnaama nengē n bu-ne-a bii, bi yaa tēedbā nengē?
- 2 Yāmb ka mi ti nin-sōamy wā na n kaoo dūni buud laa? La sā n yaa ti yaa yāmb n na n kao dūni wā buudo, dē yīnga, yaa paogr ne yāmb ti kao yel sēn ka a woto buud sūda?
- 3 Yāmb ka mi ti tōnd na n kaoo malegsā buud laa? Bōe ti tōnd ka na n kao vi-kāngā yelā buudo?
- 4 Yāmb sā n yaool n tar yel ne taab vi-kāngā yel poorē, yaa neb nins wēnd-doogā sēn ka gomd b yellā la yāmb kted ti b kao buudā.
- 5 Mam yeta woto n na n ning yāmb yānde. Dē, ned ba yen ka be yāmb sukā n tar yam n tōe n bu yel nins sēn be a ba-biisā sukā buud wē?
- 6 Ba-biig buuda ne ba-biig a to neb sēn ka tēedb taoore.
- 7 Yāmb sēn buud ne taabā zoe n yaa kongr yāmb yīnga. Bōe ti yell sā n ka zemse, yāmb ka yōkd y mens n tuk-a? Bōe ti yāmb ka basd bal ti b dik būmb yāmb sēn so?
- 8 Yaa yāmb n maand sēn ka zemse, la y fāad neb a taaba, la yaa yāmb ba-biisi.
- 9 Yāmb zi ti neb nins sēn maand sēn ka zemsā ka na n paam Wēnnaam soolem wa b rogem-puur laa? Da belg-y y mens ye. Tūm-dēgd maandbā, wēn-naands puvsdbā, nin-yoaadbā,

- 10 wēng maandbã, raopã wall pagb sē gāe taabã, wagda wã, yāo-beed dāmba, sēn yūud-b rāam n tūubdē wã, nin-tuudbã, fāadbã, baa a yen kōn paam Wēnnaam soolma wa a dogem-puur ye.
- 11 Yāmb neb kēer yaool n dag n yaa a woto. La yāmb paama pekre, b kitame ti yāmb lebg sōama, b kitame ti yāmb zemse, tōnd Zu-soab a Zezi Kirist yuurã maasem yīnga, la ne tōnd Wēnnaamã Sug pānga.
- 12 Mam tara noor ti maan bumb fāa, la ka bumba fāa n be yōod ye. Mam tara noor ti maan bumb fāa, la mam ka na n sak n kē bumb baa a yembr yemdē ye.
- 13 Rub yaa pug yīnga, la pug yaa rub yīnga. La Wēnnaam na n sāama b yiiba fāa. Yīngã ka tum-dēgd yīng ye, a yaa Zu-soabã yīnga, la Zu-soabã yaa yīngã yīnga.
- 14 Wēnnaam, sēn vuvug-a Zu-soabã na n vuvuga tōnd me ne b meng pāngã.
- 15 Yāmb zi ti yāmb yīnga yaa Kirist will laa? Dē wã, mam na n duka Kirist wilã n kit ti lebg pug-yoodr willi?
- 16 Nokoeemd ka be ti yaa ayo ye. Yāmb zi ti ned sēn lagem ne pug-yoodr lebga yīng a yembr ne-a laa? Bala, b yeelame ti: Bāmb b yiibã na n lebga yīng a yembre.
- 17 La ned ning sēn loe ne Zu-soabã lebgda sug a yembr ne bāmba.
- 18 Zoe-y yoobo. Yel-wēnd a to ninsaal sēn maand ka be a yīngã pugē ye. La ned ning sēn maand yoob beegda a meng yīnga.
- 19 Yāmb zi ti yāmb yīnga yaa Sug-sōng roogo, Sug-sōng yāmb sēn deeg Wēnnaam nengē, la ti yāmb ka leb n so y meng laa?
- 20 Bala, b lebs n daa yāmb toogo. Woto yīnga, waoog-y Wēnnaam ne y yīngã la ne Sugã sēn ya Wēnnaam dēndã.

1 Korēnt 7

Yi-kāadem yelle

- 1 Ne bumb ning yāmb sēn guls maam n gom a yellã, yaa sōama rao yīng t'a ra sus pag ye.
- 2 La sēn na yul ti ned ra maan yoobo, bi ned fāa paam a paga, ti pag fāa paam a sida.
- 3 Bi sidã kis pagã bumb ning a sēn tog n kis-a wã, la ti pagã me maan a woto ne a sidã.
- 4 Pag ka tar noor ne a mengã yīng ye, yaa a sidã n tar noor ne. Rao wã me ka tar noor ne a mengã yīng ye, yaa a pagã.
- 5 Bi ned fāa ra mong a to, sã n ka ti y zemsa taab noore, wakat bilf yīnga, ti y tōe n paam weer n puus Wēnnaam. Rē sã n loog bi y leb n bao taaba, t'a Svtāan da wa n mak yāmba, y sēn ka tōe y meng yīng ye.
- 6 Mam sēn yet woto wã, ka tōog ye, yaa sore.

- 7 Mam datē lame tu raopā fāa yē wa maam. La ned fāa deegda a kūun Wēnnaam nengē, t'a zagl rēnd ya woto, t'a zagl me rēnd ya būmb a to.
- 8 Sā n ya neb nins sēn ka yi kāadmā, la pugkōapā, mam yet-b lame tu b sā n kell n pa wa mam sēn yaa a soabā, yaa sōama.
- 9 La b sā n ka tōe b mense, bɪ b kē kāadem. Bala, b sā n kē kāadmā n sǎo b sēn na n kēnd tu wusdē.
- 10 La neb nins sēn kē kāadmā, mam yet-b lame (la ka maam n yet-b ye, yaa Zu-soabā) tu pag da yi n bas a sɪd ye.
- 11 La a sā n yi n bas-a, bɪ a kell n zīnd a yembre, wall a maneg a yell ne-a.
- 12 La neb a taabā, m yet-b lame, ka Zu-soabā ye: D ba-biig sā n tar pag t'a ka tēeda, n yaool n sak n na n zīnd ne yēnda, bɪ a ra rig-a ye.
- 13 La pag sā n tar sɪd t'a ka tēeda, n yaool n sak n na n zīnd ne yēnda, bɪ a da rig-a ye.
- 14 Bala, pagā kitame t'a sɪdā sēn ka tēedā lebg nin-sōngo, la d ba-bi-raoogā me kitedame t'a pagā sēn ka tēedā lebg nin-sōngo. Sā n ka rē, yāmb kambā na n yu bōn-dēgdo, ti b yaool n ya nin-sōamyā.
- 15 Sēn ka tēed-a wā sā n welge, bɪ a welge. Sā n yɪ a woto, būmb ka loet ba-bi-raoogā bɪ ba-bi-poakā ne a to wā ye. Wēnnaam boola tōnd ti d vumnd laafi pugē.
- 16 Sɪd me, paga, fo na n yu wān n bāng f sā n na n fāaga f sɪda? Walla, sɪda, fo na n yu wān n bāng f sā n na n fāaga f pagā?.
- 17 Sēn be bala, bɪ ned fāa kēn wa pɔur ning Wēnnaam sēn pɔɪ n kō-a wā, la wa boolg ning a sēn paam Wēnnaam nengē wā. Yaa woto la mam yet wēnd-dotā fāa pugē tu b maane.
- 18 Wēnnaam sēn wa n bool yāmbā, sā n mikame tu y rag n ya zūnga, bɪ y kell n yɪ zūnga. La sā n yaa ti y rag n yaa moaaga, bɪ y ra kit ti b kēes-y bāong ye.
- 19 Bāong kōom ka fi, la moonem me ka fi. Yaa Wēnnaam noyā sakr la b geenda.
- 20 Bɪ ned fāa kell n pa wa a sēn da ya to-to wakat ning a sēn paam boolgā.
- 21 Wēnnaam sēn wa n bool foomā, rē ti f yaa yamba? Da maan yur ye. La f sā n tōe n paam lohorem, da bas ti loog ye.
- 22 Bala, yamb ning sēn paam boolg Zu-soaba pugē, a lebga Zu-soaba burkīna. Woto me, burkīn ning b sēn boolā yaa Kirist yamba.
- 23 B lebs n daa yāmb toogo. Bɪ y da le lebg ninsaalb yems ye.
- 24 M ba-biisi, bɪ ned kam fāa kell n pa n sēn dag n ya to-to wakat ning b sēn bool-a wā.

Pa-kuil-n-dāmba yelle

- 25 Sã n yaa ne pa-kuil-n-dãmba yelle, mam ka tar sën yit Zu-soabã nengë ye. Maam, ned Wënnaam sën kut t'a maand sid bãmb nimbãan-zoerã yĩngã n wilgd m tagsgo.
- 26 Yel nins sën be moasã wã yĩnga, ad bãmb ning mam sën tēed ti yaa sōama: Yaa sōama ti rao kell n yɪ a woto.
- 27 Fo tara paga? Da bao ti welg ne-a ye. Fo ka tar paga? Da bao pag ye.
- 28 Fo sã n yi kãadem, kōn yɪ yel-wēnd ye. Pa-kuil sã n yi kãadem, kōn yɪ yel-wēnd ye. La nin-bãmb na n paama sũ-sãamse, mam yaool n baooda yãmb sōngre.
- 29 M ba-biisi, (ad bãmb ning m sën yeta), mam yetame yaa: Weerã yaa koεεga. Sën sung ne moasã, bɪ neb nins sën tar pagbã yɪ wa neb sën ka tar pagba,
- 30 ti neb nins sën yãbd yɪ wa neb sën ka yãbdã, ti neb nins sën maand sũ-noogã yɪ wa neb sën ka maand sũ-noog ye, ti neb nins sën daad yɪ wa neb sën ka tar ye.
- 31 La ti neb nins sën zaegd ne dũni wã yɪ wa b sën sid ka zaegd ne-a. Bala, dũni kãnga sën ya to-to wã loogdame.
- 32 Mam yaool n datame ti yãmb yɪ neb sën ka maand yur ye. Ned ning sën ka yi-a kãadem, Zu-soabã yell n pak-a, a sën na n maan to-to n ta Zu-soabã yam.
- 33 Sën yi-a kãadem, dũni yel yell n pak-a, a sën na n maan to-to n ta a pagã yam.
- 34 La a pɔu zĩis a yiibu. Woto me pag sën ka tar sɪda, la pa-kuili, yaa Zu-soabã yell n pak-ba, ti b tōe n yi nin-sōamy b yĩngã pugē la b sugã pugē me. Sën kuil-a sɪda, dũni yel n pak-a, a sën na n maan to-to n ta a sɪda yam.
- 35 Mam sën gomd woto wã, yaa yãmb sōngr yĩnga. Ka ti bēd yãmb ye, yaa sën na yɪ la yãmb maan sën zemse, n na n sōng-y ti y loe y meng ne Zu-soabã ti tak-tɪ-m-tak kaē ye.
- 36 Ned sã n tags t'a pa-kuil sã n yōsg sid wakat yaa yãnde, n dat n kuils-a, bɪ a maan a sën data. Rē ka yel-wēnd ye. Bɪ d yi kãadem.
- 37 La sën yes-a kãenkãe, n mi a sën dat ti modgr kaē, yē sã n yãk yam a sũurē t'a na n basa a biig a yiri, soab kãng maana neere.
- 38 Woto, sën kō-a a biig sid maana neere, sën ka kō-a a biig sid maan-neer n yuda.
- 39 Pag loee ne a sɪda, a sɪdã vum tēka. La a sɪdã sã n ki, a tara noor ti leb n kuil ned ning a sën data, la sën be, tog n yu Zu-soabã pugē.
- 40 La ne maam, mam yetame t'a sã n kell n pa a woto, a sũur na yɪ noog n yuda. Maam me yaool n tēedame ti m tara Wënnaam Sugã.

1 Korēnt 8

Maoong nemdo

- 1 Sã n yaa ne maand nins sën kv tēn-kugã nemdã yelle, tōnd fãa miime ti d tara bãngre. (Bãngr wata ne wuk-m-menga, la nonglem sōngdame.)

- 2 Ned sã n tagsd t'a mii bũmbu, a ket n ka mi ti sek ye.
- 3 La ned sã n nong Wẽnnaam, Wẽnnaam mi-a lame).
- 4 Sã n yaa ne maandã b sãn kv wẽn-naandsã nemd wãbr yelle, tønd miime ti wẽn-naandg ka be dũni ye, la ti Wẽnnaam a yen bal n be.
- 5 Bala, baa ne bũmb nins sãn be yĩngr wall tẽng zug ti b boond ti wẽnnaam-dãmbã (la wẽnnaam-dãmba ne zu-soben-dãmba sõor waooga).
- 6 Ne tøndo, Wẽnnaam a yen bal n be, n ya ba. Bũmb fãa yita bãmb nengẽ, tønd yaa bãmb dẽnda. La zu-soab a yen tãa n be, a Zezi Kirist, soab ning maasem yĩng bũmb fãa sãn be, la tønd sãn be.
- 7 La ka neba fãa n mi bõn-kãng ye. Sid me, neb kẽer yam sãn ket n togl ne Wẽn-naandsã yellã wãbda nem-kãens sãn yɪ maoongã. La bũmb kãng rẽgemda bãmb sũ-bãngrã sãn ka pãngã.
- 8 Ka rub n na n pẽneg tønd ne Wẽnnaam ye: Tønd sã n ka rit-a, bũmb ka paoog tønd ye. La tønd sã n n dit-a, a ka paasd tønd fvi.
- 9 Baoosgo, bɪ y gũus ti yãmb lohormã da wa n lebg kug-lakdg neb nins sãn ka pãnga yĩng ye.
- 10 Bala, ned sã n yã foom a tar bãngrã ti f zĩ wẽn-naandg karen-doogẽ n dutẽ, rẽ yĩnga, a sũ-bãngrã sãn ka pãngã ka na n kit t'a me wãb maand sãn kv wẽn-naandsã nemdo?
- 11 Woto, fo bãngrã kitame ti ka pãng soabã, ba-biig ning Kirist sãn ki a yĩngã sãame.
- 12 Fo sã n maan yel-wẽnd a woto n beeg f ba-biisã, ti b sũ-bãngrã sãn ka pãngã lak foom, fo beega Kirist.
- 13 Yaa woto n kit ti rub sã n ya kug-lakdg m ba-biig yĩnga, mam kõn leb n wãb nemd lae-lae, ti m da wa n kit ti m ba-biig lvi ye.

1 Korẽnt 9

A Poll basa noor ning a sãn tarã

- 1 Mam ka tar lohorem laa? Mam ka tẽn-tvmd laa? Mam ka yã d Zu-soab a Zezi laa? Yãmb ka mam tvvmd Zu-soabã pvge biis laa?
- 2 Mam sã n ka tẽn-tvmd neb kẽer yĩnga, mam yaa tẽn-tvmd yãmb yĩnga. Yãmb yaa mam sãn ya Zu-soabã tẽn-tvmdã tvvmd kaset bãnde.
- 3 Gomd ning mam sãn tar n leokd neb nins sãn bvvd ne maama yaa woto.
- 4 Tønd ka tar noor ti dt la d yũ laa?
- 5 Tønd ka tar noor ti peeg d tão n maan d paga, wa tẽn-tvmd b a taaba, la Zu-soabã ba-bi-raopa la a Sefas sãn maanã laa?
- 6 Bɪ yaa maam bal ne a Barnabas n ka tar noor ti tume?

- 7 Ned a ãe n be sodaarẽ la a get a meng yelle? ãAnna n send nasaar sãbga, n ka rit a biisi? ãAnna n kumd rũms n ka yũud b bĩisim?
- 8 Dẽ yĩnga, yaa mam sãn ya ninsaalã yĩng la m gomd a woto? Tõogã meng ka gomd a woto sɪda?
- 9 Bala, b gulsa a Moyiis tõogã pugẽ n yeele: Naaf ning sãn pãbd-a koodã zεεgẽ wã, da ning a noor yuk ye. Naafã yell n pak Wẽnnaam bii?
- 10 Bɪ yaa tõnd yĩng bal la b gom-yã? N-ye! Yaa tõnd yĩng la b guls rẽnda. Sãn kood-a tog n koo ne saagre, la sãn pãbd-a koodã me tog n pãbda ne saagr t'a na n paama a pũure.
- 11 Sã n yaa ti tõnd bɔda sugã arzogs yãmb yĩnga, rẽ yĩnga, tõnd sã n tigsd yãmb arzogsã, yõsgame sɪda?
- 12 Neb a taab sã n dit yãmb yõodo, ka tõnd n pɔs n tog n dɪ n yuda? La tõnd ka maan wa noor ning d sãn tarã ye. Ayo, tõnd sakda fãa, ti d da wa ning gɪdgr Kirist koe-noogã taor ye.
- 13 Yãmb ka mi ti neb nins sãn maand-b Wẽnnaam tɔumdã, wẽnd-doogã n dulgdba, la ti neb nins sãn tɔmd tẽn-kugrẽ wã paamda pɔur bũmb nins b sãn yõogd tẽn-kugrã zugã pugẽ laa?
- 14 Woto me, Zu-soabã kõo noor ti koe-noogã dulg neb nins sãn moond koe-noogã.
- 15 Ne maam, mam ka tɔm ne no-kãens baa a yembr ye, la mam ka gulsd a woto ti y na kõ-m ye. Bala, mam sãn kiid n são... Ned baa a yen kõn yiis waoogr ning mam sãn tar yel-kãng pugẽ wã ye.
- 16 Ne maam, ti moon koe-noogã ka waoogr baoob ye. Wẽnnaam n yet-m ti m moone. Mam sã n ka moon koe-noogã, toog n na n paam maam.
- 17 Mam sã n moon ne yamleoogo, mam paamda a keoore. La mam sã n moon-a modgr yĩnga, yaa tɔumd b sãn dogl m zugu.
- 18 Mam keor la bɔgo? Yaa ti m sã n moond koe-noogã, bɪ m moon-a zaalem, n ka deeg bũmb nins koe-noogã sãn kõt maam ne-wã ye.
- 19 Bala, baa ned a yen sãn ka so maamã, mam maana m meng ti yɪ neba fãa tɔmtɔmda, ti m tõe n paam neb fãa sõor m sãn tõe n paam n yuda.
- 20 Ne Zuif-rãmbã, mam yu wa Zuif, ti m tõe n paam-ba. Ne neb nins a Moyiis tõogã sãn loe wã, mam yu wa ned a Moyiis tõogã sãn loe, la a Moyiis tõogã yaool n ka loe maam, ti m tõe n paam neb nins tõogã sãn loe wã.
- 21 Ne neb nins sãn ka be tõogã pugẽ wã, mam yu wa ned sãn ka be tõogã pugẽ ye, la mam mengã yaool n ka ned sãn be Wẽnnaam tõogã poorẽ ye, mam bee Kirist tõogã pugẽ, ti m tõe n paam neb nins sãn ka be tõogã pugẽ wã.

- 22 Ne neb nins sɛn be pɔn-komsem pugɛ wɔ, mam yu pɔn-komsem soaba, tu m tɔe n paam pɔn-komsem dɔmbɔ. Mam maana m meng tu yɪ bɔmba fɔa naaba fɔa yɪnga, tu sɛn wa n ya neng ning fɔa, bɪ m fɔag neb kɛere.
- 23 Mam maanda bɔmba fɔa koe-noogɔ yɪnga, tu m tɔe n paam pɔur a pugɛ.
- 24 Yɔmb zɪ tu neb nins sɛn zoet zoesɔ zɪigɛ wɔ, nebɔ fɔa n zoeta, la tu yaa nin yen tɔa n deegd keorɔ laa? Bɪ y zoe y sɛn na zoe to-to n paam keorɔ.
- 25 Ned ning sɛn yɔgd maor modgda a meng n basd bɔmb kɛere. Bɔmb maanda a woto n dat maanf sɛn sɔamda, la tɔnd maandame n dat maanf sɛn ka sɔamd ye.
- 26 Mam yɛ, mam zoetame, la ka wa ned sɛn ka mi a sɛn dabdɛ ye. Mam lobda nug-gila, la ka tu pɔb pemsem ye.
- 27 Ayo, mam namsda m yɪngɔ sɔama, n kited t'a sakd-ma, m sɛn zoet dabeem tu mam sɛn moon neb a taabɔ, bɪ b da wa n yeel tu mam ka zems ye.

1 Korɛnt 10

Israyɛl nebɔ mamsgo

- 1 M ba-biisi, mam ka rat tu yɔmb zɪ yel-kɔngɔ ye. Tɔnd ba-rɔmba fɔa zɪnda sawadgɔ tɛngre, b fɔa pɔvga ko-kɔsengɔ pɔga,
- 2 a Moyiis pugɛ, b fɔa paama lisg sawadgɔ ne ko-kɔsengɔ pugɛ,
- 3 b fɔa ru sug rub a yembre,
- 4 la b fɔa yɔu sug bɔn-yɔudl a yembre. Bala, b fɔa ra yɔuda koom sɛn yit pɪig sɛn da pugd bɔmbɔ pugɛ, la pɪ-kɔng ra yaa Kirist.
- 5 La bɔmb neb wɔsg ka ta Wɛnnaam yam ye, bala, b kii weoogɛ wɔ.
- 6 Bɔn-kɔens yaa mamsg tɔnd yɪnga, tu tɔnd da wa paam datem-wɛns wa bɔmb sɛn da paamɔ ye.
- 7 Da yɪ-y wɛn-naands pɔvsdb wa bɔmb neb kɛer sɛn dag n yɪ, tu b gɔls n wilgɔ. B yeelame yaa: Nebɔ zɪndame n na n dɪ la b yɔ. Rɛ poore, b yikame n na n noog b sɔuri.
- 8 Tɪ d da maan rɛgd wa bɔmb neb kɛer sɛn maane, tu neb tus pisi la a tɔ ki daar a yembrɔ ye.
- 9 Tɪ d da mak Zu-soabɔ wa bɔmb neb kɛer sɛn mak-ba, tu wiis sɔam-ba ye.
- 10 Da yɛgem-y wa bɔmb neb kɛer sɛn maane, tu sɔamdɔ sɔam-ba ye.
- 11 Bɔn-kɔens paama bɔmba, tu yɪ mamsgo, la b gɔlsame n na n keoog tɔnd dɔmb sɛn mi tu wakatɔ taa a saabɔ.
- 12 Woto yɪnga, bɪ ned ning sɛn tagsd t'a yasa yɪngrɔ gɔus n da wa lɔ ye.

13 Makr baa a yen sēn nan ka mak ninsaal ka mak yāmb ye. Wēnnaam yaa sɪd maanda, la b ka na n sak ti yāmb paam makr sēn yud y pāng ye. La makr sã n wa, Wēnnaam na n n kōo yāmb maane y sēn na maan n yi, ti yāmb tōe yals makrã pugē.

Maand sēn ku wēn-naandsã nemd rub yelle.

14 Woto yīnga, m Zo-nongdse, zoe-y wēn-naands puvsgo.

15 Mam sēn gomd ne yāmbã, yaa wa ne neb yam sēn vi. Yāmb mens tags bumb ning mam sēn yetã yelle.

16 Bark bōn-yūudlã tōnd sēn ningd barkã, a ka kited ti tōnd paam lagem-n-taar ne Kirist zumã sɪda? Burã tōnd sēn kaoodã, a ka kited ti tōnd paam lagem-n-taar ne Kirist yīngã sɪda?

17 Burã sēn ya a yembrã, tōnd sēn ya wvsgã, d yaa yīng a yembre. Bala, tōnd fãa wãbda bur a yembre.

18 Ges-y neb nins sēn ya Israyel neb ne yīng yellã: Neb nins sēn wãbd dũms nins b sēn tall n maan maandã nemdã, b ka tar lagem-n-taar ne tēn-kugrã sɪda?

19 Mam yetame ti bōe? Mam yetame ti maandã sēn ku wēn-naandsã nemdã yaa bumb laa? Bɪ ti wēn-naandg yaa bumbu? Baa bilfu.

20 Maoongã sēn kuvdã, yaa zīn-dāmb yīnga, la ka Wēnnaam yīng ye. La mam yaool n ka rat ti yāmb paam lagem-n-taar ne zīn-dāmbã ye.

21 Ka tōe n yūud Zu-soabã bōn-yūudlã, la y yūud zīn-dāmbã me rēnd ye. Yāmb ka tōe n naag n dit Zu-soabã dubo, la y le naag n dit zīn-dāmb dub ye.

22 Dē yīnga, tōnd datame ti Zu-soabã sũ-kiir yik laa? Dē yīnga, tōnd pāng yuda bāmb laa?

23 Noor beeme ti maan fãa, la ka bumb fãa n be yōod ye. Noor beeme ti maan bumb fãa, la ka fãa n sōngd ye.

24 Bɪ ned baa a yen da bao a meng sōngr ye, a bao a to rēnda.

25 Sũur kaset yīnga, bɪ y rɪ bumb ning fãa sēn koosd raagē, n da sok a kibar ye.

26 Bala, tēngã yaa Zu-soabã n so, la bumb nins fãa sēn be a pugē wã me, yaa bāmb n so.

27 Ned sēn ka tēed sã n bool yāmb ti y wa rɪ, ti yāmb sak n kēnge, sũur kaset yīnga, bɪ y rɪ bumb ning fãa a sēn kōt yāmbã, n da sok a kibar ye.

28 La ned sã n yeel yāmb ti: Yōwã yu maongo, bɪ y ra rɪ, soab ning sēn pīnd n wilg yāmbã yīnga, la sũur yīng me.

29 Mam sēn gomd sũur kasetã yellã, ka yāmb sũur kasetã ye, yaa ned a to wã rēnda. Sɪd me, bōe yīng ti sũur kaset sēn ka mam dēnd na n wa kao mam lohorem buvdo?

- 30 Mam sã n pɔʊs Wẽnnaam bark la m di, bõe yĩng ti b na n kãn maam ne bũmb ning mam sãn pɔʊs bark a yĩnga?
- 31 Yãmb sã n ditẽ, wall y yũuda, wall bũmb ning fãa y sãn maanda, maan-y fãa Wẽnnaam waoogr yĩnga.
- 32 Da yɪ-y kug-lakdg sãn ka-b Zuif-rãmbã yĩnga, wall Zuif-rãmbã yĩnga, wall Wẽnnaam nin-tũusdsã yĩng ye.
- 33 Wa mam me sãn maand sãn noom nebã, n ka baood m meng nafre, la yaa neb wɔsgã rëndã, ti b tõe n paam fãagrã.

1 Korẽnt 11

- 1 Yɪ-y mam togs-n-taase, wa mam meng sãn ya Kirist togs-n-taagã.

Pagb yel-manesem kaoreng pugẽ

- 2 Mam pẽgda yãmba, yãmb sãn tẽr mam yell bũmb fãa pugẽ wã yĩnga, la ti yãmb sakd bũmb nins mam sãn yeel yãmb ti y maanã.
- 3 Mam yaool n datame ti yãmb bãng ti Kirist yaa dao fãa Zu-soaba, la dao yaa pag zu-soaba, la ti Wẽnnaam yaa Kirist Zu-soaba.
- 4 Rao ning fãa sãn lud a zug n pɔʊs wall a togs bãngr goam paoogda a Zu-soabã.
- 5 La pag fãa sãn ka lud a zug n pɔʊs wall a togs bãngr goam paoogda a Zu-soabã. Yaa wa a sãn põng a zugu.
- 6 Pag sã n ka teeg a zug peende, bi a wõrs a zoobdã me. La sã n yaa ti pag zoobd wõrsg wall a zug põngr yaa yãnde, bi a teeg peende.
- 7 Dao ka tog n teeg peend ye, a sãn ya Wẽnnaam ziir la b wẽnegã yĩnga. La pag yaa dao ziiri.
- 8 Sɪd me, ka pag la b yãk n naan dao ye, la yaa dao la b yãk n naan paga.
- 9 La b ka naan dao pag yĩng ye, yaa pag la b naan dao yĩnga.
- 10 Dẽ n kit ti pag tog n ning ned sãn so-a yẽ wã bãnd a zugẽ, malegsã yĩnga.
- 11 Baoosgo, Zu-soabã pugẽ, pag ka be ti rao kaẽ ye, la rao ka be ti pag kaẽ ye.
- 12 Bala, a wa b sãn yãk rao pugẽ n naan pagã, yaa pag me n dog dao, la fãa yita Wẽnnaam nengẽ.
- 13 Yãmb mens tags n gese, rẽ yĩnga, segdame ti pag pɔʊs Wẽnnaam n ka teeg a zug peende?
- 14 Vumã meng sãn ya to-to wã ka zãmsd tõnd ti yaa yãnd ne rao ti paam zoob-wogdo,
- 15 la ti pag sã n tar zoob-wogdo bee neer ne-a sɪda? Sɪd me, b kõ-a la zoobdã ti lud a zugã wa peende.

16 Ned sã n minim kusgo, tōnd yē ka minim a woto, la Wēnnaam doogã me ka minim ye.

Zu-soabã kuum tēegr sēn maand to-to

17 Mam sēn kōt yāmb koe-kāensã wã, bumb ning mam sēn ka pēgda, yaa ti yāmb sēn tigindã, ka ti y na yi sōama n yud ye, yaa ti yi wēng n yuda.

18 Pipi, mam wumdame ti yāmb sã n wa n tigim taaba, welgr n be yāmb svka (la mam tēeda koe-kāng bilfu).

19 Yaa tle ti welgr sid zīndi, ti b na bāng neb nins sēn zems pēgr yāmb svkã.

20 Dē, yāmb sēn tigimd taabã, ka ti ri Zu-soabã rub ye.

21 Bala, kēer sēn dengd b taab n dutē rita b mens rubo, ti nina zī ne kom, ti nina nin tuubd ne rāam.

22 Yāmb ka tar yiy n na n dit be la y yūud be laa? Bɪ yāmb ka nand Wēnnaam doogã, la y dat n paoog neb nins sēn ka tar bumbã? Mam na n yeela yāmb ti bōe? Mam na n pēga yāmba? Yel kāngã pugē yē, mam kōn pēg yāmb ye.

23 Bala, bumb ning mam sēn taas yāmbã, mam deeg-a la Zu-soabã nengē. Yung ning b sēn yōk a Zezi n kō wã, Zu-soab a Zezi dika buri,

24 n pɔvs Wēnnaam barka, n yaool n kao-a n yeele: Yōwã yaa mam yīng mam sēn kōt yāmba. Maand-y woto n tēegd mam yelle.

25 B sēn di n sa me, a Zezi dika bōn-yūudlã n yeele: Bōn-yūudl kāngã yaa kāab-paalg sēn kāab mam zumã pugē: Maand-y a woto n tēegd mam yell wakat fãa yāmb sēn na yū-a.

26 Bala, wakat ning fãa yāmb sēn wābd bur kāngã, la y yūud bōn-yūudl kāngã, yāmb wilgda Zu-soabã kuum hal ti b lebg n wa.

27 Yaa woto yīng ti ned sã n wāb burã la a yū Zu-soabã bōn-yūudlã ne paoogre, a beegda Zu-soabã yīng ne b zumã.

28 Woto yīnga, bɪ ned fãa fees a menga, la a yaool n wāb burã la a yū bōn-yūudlã.

29 Bala, ned ning sēn wābd burã la a yūud bōn-yūudlã, la a ka nand Zu-soabã yīnga, yaa buud a meng yīng la a wābd la a yūuda.

30 Yaa rēnda n kut ti bāad-rāmb la koms-rāmb ya wɔsg yāmb svka, la ti neb wɔsg kiime.

31 Tōnd sã n da kaoē d meng buudo, Wēnnaam dag n kōn kaoē tōnd buud ye.

32 La buud ning Wēnnaam sēn buudã pugē, b sibgda tōndo, ti b da wa n naag tōnd ne dūni wã n sibg ye.

33 Woto yīnga, m ba-biisi, yāmb sã n tigim taab n na n di zu-soabã kuum tēegr dubã, bɪ y yals n gū taaba.

34 Kom sã n tar neda, bi a di a yiri, ti y da wa n tigim taab n bao sɔbgr n kō y mens ye. Mam sã n wa wa, m na ges yel a taabã yelle.

1 Korēnt 12

Sug-sōng kūunã

- 1 M ba-biisi, mam ka rat ti yãmb zĩnd zulem pugē Sug-sōng kūunã yell wɛngē ye.
- 2 Yãmb mii yãmb sɛn dag n ket n ya nin-zaalse, ti yãmb sũyã loe ne wɛn-naands sɛn ya mugsɪ, ti y ka tōe n lak ne-bã.
- 3 Yaa rē yĩng ti mam yet yãmb ti ned ka be, Wɛnnaam Sugã sɛn na n tus-a t'a yeel ti kãab wɛng n be a Zezi zug ye. La ned baa a yembr me ka tōe n yeel t'a Zezi yaa Zu-soaba, sã n ka Sug-sōng n kut t'a yeel ye.
- 4 Kūunã yaa toay-toaya, la yaa Sug a yembr n kōte.
- 5 Tɔvmã sɛn tɔmd to-to wã yaa toay-toaya, la yaa Zu-soab a yembr yĩng la b tɔmda.
- 6 Tɔvmã yaa toay-toaya, la yaa Wɛnnaam a yembr n tɔmd fãa neba fãa puse.
- 7 Sugã belem pukda ned kam fãa vumē, nebã fãa sōngr yĩnga.
- 8 Sɪd me, Wɛnnaam Sugã kōta ned a yembr yam gomde, n kō ned a to bāngr gomde, la yaa Sug a yembr n maand rē.
- 9 Sɪ-kāng kōta ned a to tēbo, n kō ned a to maagr kūuni, la yaa Sug a yembre.
- 10 Wɛnnaam Sugã kōta ned a to bōn-bān maaneg kūuni, n kō ned a to pĩnd-n-bāngr gomde, n kō ned a to pān-tōog ti bāng susã n welg taaba, n kō ned a to gom-zɛn buud toay-toaya, la ned a to gom-zɛn deesgo.
- 11 Yaa Sug a yen tãa n maand bōn-kãensã fãa, n pɔt kūunã n kōt ned kam fãa wa b sɛn data.
- 12 Sɪd me, a wa yĩng sɛn ya yembr n yaool n tar wil wɔsgã, la ti yĩngã wilã, baa ne b sɛn ya wɔsgã b yaa yĩng a yembr balã, Kirist me yaa a woto bala.
- 13 Bala, yaa Sug a yembr pugē la b lis tōnd fãa, Zuif-rãmba, sɛn ka-b Zuif-rãmba, yemse, burkĩmba, ti d tōe n lebg yĩng a yembre. La tōnd fãa yũu Sug a yembr n yiis d ko-yũudu.
- 14 Woto, yĩng ka will a yembr bal ye, yaa wil wɔsgo.
- 15 Naor sã n yeel ti yē sɛn ka nugã yĩnga, yē ka yĩngã willi, rē ka kited t'a ka yĩngã will ye.
- 16 La tɔbr sã n yeel ti yē sɛn ka nifã yĩnga, yē ka yĩngã willi, rē ka kited t'a ka yĩngã will ye.
- 17 Yĩngã tōr sã n dag n yaē nifu, tɔbr da na n bee ye? La fãa sã n dag n yaē tɔbre, yōor da na n bee ye?

- 18 Ad Wēnnaam ninga wilā yīngā pugē wa b sēn data.
- 19 Yīngā tōr sã n dag n yaē will a yembre, yīngā meng da na n beē la yeene?
- 20 Woto wã, yīngā wil yaa wusgo, la yaa yīng a yembre.
- 21 Nif ka tōe n yeel nug t'a ka rat a sōngr ye, la zug ka tōe n yeel nao t'a ka rat b sōngr ye.
- 22 Ayo, ka woto ye, yīngā wil nins sēn wēnda b pāngā ka ta b taabã, n tar yōod yīngā pugē.
- 23 La wil nins tōnd sēn get ti b ka be waoogr n ta b taabã, tōnd waoogd-b lame n yuda. Woto, yīngā wil nins sēn ka togd ne gesgã, tōnd geta b yell sōama,
- 24 la wil nins sēn sakd gesgã ka baood ti d ges b yell woto ye. Wēnnaam sēn ning yīngā wilā to-to wã, b kitame ti wil nins sēn ka tar waoogrã na paam waoogre,
- 25 ti welgr da wa n zīnd yīngā pugē ye, la ti wilā me na ges taab yelle.
- 26 Yīngā will a yembr sã n namsdē, wil a taabã fãa naaga yēnda n namsdē. La a yembr sã n paam waoogre, b fãa naagda yēnda n kidemdē.
- 27 Yāmb yaa Kiristã yīnga, la yāmb ned kam fãa yaa bāmb yīngā wila.
- 28 Wēnnaam ninga neb b roogē wã: pipi rāmb yaa tēn-tūmdbã, ti Wēnnaam no-rēesdbã ya yiib rāmba, ti karen-saam-dāmbã ya tāab rāmba. Rē poore, bōn-bān maaneg kūun n be, ti maagr kūuni, sōngr kūuni, lvi neb taoor kūuni, gom-zēn buud toay-toay kūun n pugda.
- 29 Dē yīnga, neba fãa yaa tēn-tūmdb laa? B fãa yaa Wēnnaam no-rēesdb laa? B fãa yaa karen-saam-dāmb laa? B fãa maanda bōn-ban laa?
- 30 B fãa tara maagr kūun laa? B fãa gomda gom-zēn laa? B fãa reesda gom-zēn laa?
- 31 Bao-y kūun nins sēn ya sōama n yudã. La mam na n wilga yāmb sor sēn yud a taaba fãa.

1 Korēnt 13

Nonglem

- 1 Mam sã n tōog n gomd ninsaalb la malegsã goam buud fãa, mam sã n ka tar nonglem, mam yaa wa waag sēn maand buure, wall keonf sēn wēeda.
- 2 La mam sã n paam pīnd-n-bāngr goam kūuni, la yel-soalma fãa bilgri, la bāngr fãa, la hal baa mam sã n tar tēeb sēn tōe n sers tāmse, mam sã n ka tar nonglem, mam ka fi.
- 3 La mam sã n duk n paoongã fãa n pu ti naong rāmbã tōe n paam rubo, mam sã n kō m yīngã ti b yōog bugum, mam sã n ka tar nonglem, rē fãa ka yōod ye.
- 4 Nonglem tara sū-mare, nonglem sōngda neb a taaba, a ka maand sū-kiir ye. Nonglem ka fūumd a menga, a ka maand wilg-m-menga,

- 5 a ka maand zāmb baa bilfu, a ka baood a meng nafr bal ye, a ka yikd a sūuri, a ka bīngd wēng ning b sēn maan-a wā a sūurē ye,
- 6 a ka maand sū-noog ne ka-tirlem ye. Ayo! A maanda sū-noog ne sīda,
- 7 a maanda sugr būmb fāa yīnga, a tēeda būmb fāa, a tara saag-sōng ne būmb fāa, la a sakda būmb fāa.
- 8 Nonglem ka sat abada. Pīnd-n-bāngr goam na sa, gom-zēn na sa, bāngr na sa.
- 9 Bala, tōnd sēn bāngdā, yaa wēdg-wēdga, la pīnd-n-bāngr goamā d sēn togsdā yaa wedse.
- 10 La sēn zems-a zāngā sā n wa, b na n sēsa sēn ya-a wedsā.
- 11 Mam sēn dag n ya biigā, mam goam dag n yaa yāag goama, mam tagsg dag n yaa yāag tagsgo. Mam sēn lebg raowā, mam sēsa būmb nins sēn dag n ya yāadrā.
- 12 Tōnd sēn ne rūnna wā, yaa wa nin-geṭg pūgē, pulum-pulum. La wakat sā n ta, tōnd na yā-b neng ne nenga. Mam sēn mi rūnna wā yaa wedse, la wakat sā n ta, mam na bāng bāmb wa bāmb sēn bāng maamā.
- 13 Moasā, ad būmb a tāab nins sēn paadā: yaa tēebo, la saag-sōngo, la nonglem. La sēn ya kāseng bāmb svk n yudā, yaa nonglem.

1 Korēnt 14

Sug sōng kūuna sēn tog n tum to-to tēedb suka

- 1 Bao-y nonglem. Dat-y Sug-sōng kūunā me, la sēn yud fāa, bi y dat pīnd-n-bāngr goamā.
- 2 Sīd me, sēn gomd-a ne gom-zēn ka gomd ne ninsaalb ye, a gomda ne Wēnnaam. Bala, ned baa a yen ka wūmd a vōor ye, la Sugā kitame t'a togsd yel-soalma.
- 3 La sēn togsd-a pīnd-n-bāngr goam gomda ne ninsaalbā, n busd-ba, n sagend-ba, n belsd-ba.
- 4 Sēn gomd-a gom-zēn busda a menga. Sēn togsd-a pīnd-n-bāngr goamā busda wēnd-doogā.
- 5 Mam datame ti yāmb ned kam fāa gom gom-zēna, la mam sēn dat n yuda, yaa ti yāmb togs pīnd-n-bāngr goama. Sēn togsd-a pīnd-n-bāngr goam yuda sēn gomd-a gom-zēnā, sā n ka t'a soab rees-a lame ti wēnd-doogā tōe n paam busg a pūgē.
- 6 M ba-biisi, mam sā n wa yāmb nengē, n tōdg a wa ne vēnegr gomde, wall bāngr gomde, wall pīnd-n-bāngr gomde, wall zāmsgo, n gomd ne gom-zēna, a yōod yaa bōe ne yāmba?
- 7 Wa b sēn na n peeb wall b wē teed sēn ka tar vum, wa wug wall pendga, ti ka tūud sōama, ned na n yu a wān n bāng yul ning wugā sēn peebdā, wall pendgā sēn wēedā?
- 8 Baorg sā n peebd ti ka vēnega, ānna n na n segl a meng zabr yīnga?

- 9 Woto me, yāmb sã n gomd goam neb sën ka wumd a vōore, nebã na n yu a wãn n bāng yāmb sën dat n togs būmb ningã?
- 10 Baa dūni pugē goam buudã sën ya wusgã, baa a yen ka be n ya su ti ned ka wumdē ye.
- 11 Woto, gomd sã n gomd ti mam ka wumd a vōore, mam yaa nin-zēng sën gomd-a wã yīnga, la sën gomd-a wã me na n yu nin-zēng mam yīnga.
- 12 Woto yīnga, yāmb sën dat Sug-sōng kūunã, bi y kit ti ya wënd-doogã busg yīng la yāmb baood-b wusgo.
- 13 Yaa woto yīng ti ned ning sën gomd gom-zēn tog n pūs n tōog n deesdē.
- 14 Bala, mam sã n gomd ne gom-zēna, mam sugã yē pūsdame, la mam yamã ka maand baa fi.
- 15 Woto wã, m na n maana bōe? Mam sugã na n pūsdame, la mam yamã me na n pūsdame. Mam sugã na n yundame, la mam yamã me na n yundame.
- 16 Fo sã n pūsd Wēnaam bark ne f sugã, ned ning sën zī ne nebã n kelgdē wã na n maana a wãn n leok ti āmin fo bark pūsgã yīnga, a sën ka wumd būmb ning fo sën yetã?
- 17 Yaa sid ti yāmb pūsdã Wēnaam bark sōama, la ned a to wã ka paamd busg a pugē ye.
- 18 Mam pūsdã Wēnaam barkã, mam sën gomd gom-zēn n yud yāmb fãa wã yīnga.
- 19 La wënd-doogē wã, mam nong n goma goam a nu ne m yamã, ti b tōe n kō neb a taabã zāmsgo, n yud ti gom goam tus-piig ne gom-zēna.
- 20 Sã n ya ne tagsg weengē, bi y da yi wa kamb ye. Yi-y wa kamb wēng maaneg weengē, la wa daop sën bi, tagsgã weengē.
- 21 B gulsa tōodã sebr pugē n yeele: Zu-soabã yeelame ti yaa ne buud a to neba, la ne sãamb noy la mam na n gom ne nin-kāensã. La baa ne rēnda, b ka na n kelg maam ye.
- 22 Woto yīnga, gom-zēnã yaa bānd neb nins sën ka tēdã yīnga, la ka tēdbã yīng ye. La pīnd-n-bāngr goamã yaa bānd tēdbã yīnga, la ka sën ka tēdbã yīng ye.
- 23 Woto, wënd-doogã neb fãa sã n tigim taaba, ti neba fãa gomd gom-zēna, ti neb wa bal n na n kelge, wall sën ka tēdb sã n wa, b kōn yeel ti yāmb yaa gāeems sīda?
- 24 La neba fãa sã n togsd pīnd-n-bāngr goama, ti ned sën ka tēda, wall kelgd bal wa, neba fãa goamã kēed-a lame, b fãa buuda yē buudo,
- 25 b pukda būmb nins sën solg a sūrē. Wakat kānga, a na n wōgemda Wēnaam taoor n waog bāmba, la a na n mooname n yeel ti Wēnaam sid bee yāmb sūka.
- 26 Woto wã, m ba-biisi, d na n maana a wāna? Yāmb sã n tigim taaba, ned sã n tar yulle, wall saglgo, wall vēnegre, wall gom-zēnga, wall gom-zēn deesgo, bi ned fãa maan a tumd nebã busg yīnga.

- 27 Sã n yaa gom-zën goama, bɪ neb a yiib wall a tãab bal gome, yembr yembre, ti ned reesdë.
- 28 La ned sã n ka be n deesdë, bɪ ned fãa sînd wënd-dooḡë, n gom a pugë la a gom ne Wënnaam.
- 29 Ne neb nins sën togsd pînd-n-bãngr goamã, bɪ neb a yiib wall a tãab gome, ti neb a taabã bu b goama n gese.
- 30 Ned sën be be sã n paam vënegre, bɪ sën da gomd-a wã sîndi.
- 31 Bala, yãmb fãa tõe n togsda pînd-n-bãngr goam n deesd taaba, ti nebã fãa na paam zãmsgo, la ti neba fãa na paam saglgo.
- 32 Wënnaam no-rëesdbã sus sakd-b lame.
- 33 Bala, Wënnaam ka burḡ Wënnaam ye, b yaa laafi Wënnaam. Wa sën maand Wënnaam nin-sõamy wã wënd-dotë wã,
- 34 bɪ pagbã sînd b noy tigindã puḡe, bala, b ka tar noor ti gom be ye. Bɪ b yɪ sakdba, wa Wënnaam tōḡã me sën yetã.
- 35 B sã n dat n sok bũmb kēer vōor n bãnge, bɪ b ti sogs b mens sɪdbã yiri. Bala, a yaa bũmb sën ka zems ti pag gom wënd-dooḡë ye.
- 36 Wënnaam goama yii yãmb nengë bii, bɪ yaa yãmb nengë bal la a ta-yã?
- 37 Ned sã n tēed t'a yaa Wënnaam no-rëesa, wall ti Wënnaam ninga gomd a noorë, bɪ a bãng ti bũmb ning mam sën ḡuls n togs yãmbã yaa Zu-soabã tōḡo.
- 38 La ned sã n zɪ yel-kãnga, bɪ nebã me ra bãng a soab ye.
- 39 Woto yĩnga, m ba-biisi, bɪ ned fãa dat pînd-n-bãngr goam kũuni, la y da ḡɪdg neb ti b da gom gom-zën ye.
- 40 La bɪ y maan bũmb fãa ti zemse, la tũud taab sōama.

1 Korënt 15

A Zezi Kirist vuḡre

- 1 M ba-biisi, mam tēegda yãmb koe-noog ning mam sën moon yãmb ti yãmb deege, n yas a pugë kãenkãe wã.
- 2 Koe-no-kãng maasem yĩnga yãmb paama fãagre, yãmb sã n tall-a wa mam sën togs-a yãmbã. Sã n ka yɪ a woto, yãmb tēe zaalem bala.
- 3 Koëḡ ning mam sën taas yãmbã, yaa mam me sën deege: Yaa ti wa Wënnaam ḡuls-sõamyã sën yetã, Kirist kii tōnd yel-wënã yĩnga.
- 4 B mum-b lame, la wa Wënnaam ḡuls-sõamyã sën yetã, b vuḡga dasem a tãab daare,
- 5 la a Sefas yãa bãmba, ti karen-biisã piig la a yiibã me yã bãmba.

- 6 Rê poore, tōnd ba-biis sēn yud bāmb kobs-nu yāa bāmb wakat a yembre. Bāmb neb wvsg ket n vume, la kēer me kiime.
- 7 Rê poore, a Zak yāa bāmba, la tēn-tvmdbā fāa yāa bāmba.
- 8 Bāmb fāa poore, b puka b meng ne maam ti m yā-ba, baa mam sēn ya wa biig sēn dog n pa ta wā.
- 9 Bala, tēn-tvmdbā svka, maam n ka ta m taaba, la mam ka zems ti b bool maam ti tēn-tvmd ye. Ti bōe, mam namsa Wēnnaam nin-tūsdsā.
- 10 Wēnnaam barkā yīnga, mam yaa m sēn ya a soaba, la bāmb nimbāan-zoeer mam yīngā ka yi zaalem ye. Ayo! Mam tvname n yud tēn-tvmdbā fāa. La ka mam mengā n tvn ye, yaa Wēnnaam barkā sēn be mam pugē wā.
- 11 Woto yīnga, tu yaa maam, tu yaa bāmba, būmb ning tōnd sēn moondā la woto, la yaa bōn-kāng la yāmb sēn tē wā.
- 12 La sã n yaa ti b moondame ti Kirist vuvgame n yi kuum svka, yita a wān ti neb kēer yāmb svk yetē ti kuum vuvgr ka be?
- 13 Sã n yaa ti kuum vuvgr ka be, rēnd Kirist me ka vuvg ye.
- 14 La sã n yaa ti Kirist ka vuvge, rēnd tōnd koe-moonegā yaa tvum zaalle, la yāmb tēebā me ka vōor ye.
- 15 Sã n yaa ti kuum ka vuvgda, kitame meng ti tōnd yagd zīrī ne Wēnnaam yelle. Bala, tōnd yagda zīrī n yetē ti Wēnnaam vuvga Kirist ti b yaool n ka vuvg-b ye.
- 16 Bala, kuum sã n ka vuvgdē, rēnd Kirist me ka vuvg ye.
- 17 La sã n yaa ti Kirist ka vuvge, rēnd yāmb tēebā ka yōod ye, la yāmb ket n bee y yel-wēnā pugē.
- 18 La neb nins sēn ki Kirist tūudum pugē wā yell sāmame.
- 19 Sã n yaa vi-kāngā pugē yīng bal la tōnd be ne Kiristā, ned ka be t'a nimbāaneg le ta tōnd ye.
- 20 La moas-moasā wā yē, Kirist vuvgame n yi kuum svka. Bāmb n yi pipi soab Wēnnaam sēn vuvge, sēn ki-bā svka.
- 21 Bala, a wa kuumā sēn tūnug dao a yen taa n wa wā, kuum vuvgrā me tūnuga dao a yen taa n wa.
- 22 La a wa neba fāa sēn kiid a Adam maasem yīngā, woto me, neba fāa na n vuvgame, Kirist maasem yīngā.
- 23 La ned fāa na n talla a zīiga: Kirist n na n yi dēnem soaba, a Zezi waoongā raare. Neb nins bāmb sēn so wā na yaool n pugle.
- 24 Kirist sã n saas naam fāa, la pān-soadb fāa, la pāng fāa, b na n dika soolmā n lebs ba a Wēnnaam. Dē, būmb fāa saab taame.

- 25 Bala, yaa tle ti Kirist ru naam, hal ti ta daar ning b sën na n kit ti b tab b beebã fãa n zĩẽ.
- 26 Yaoolem be Kirist sën na n sãam yaa kũumã.
- 27 Sɪd me, Wënnaam kitame ti Kirist soog bũmba fãa. La b sã n yet ti Wënnaam kitame ti Kirist soog bũmba fãa, dat n yeelame ti ned ning sën kit ti bãmb soogã ka naag ti bãmb soẽ ye.
- 28 La Wënnaam sã n kit t'a Zezi soog bũmba fãa n sa, a Zezi mengã na n saka ned ning sën kit ti bãmb soog bũmb fãa wã, sën na yɪl la Wënnaam yɪ taor soab bũmb fãa pugẽ.
- 29 Sã n ka yɪ a woto, neb nins sën deegd kiidbã zĩig ti b lisd-bã na n maana a wãna? Kũum sã n ka vɔvɔgd lae-lae, bõe yĩng ti nebã kited ti b lis-b kiidbã yĩngã?
- 30 La yaa bõe yĩng ti tõnd gënegd d yõor wakat fãa?
- 31 M ba-biisi, mam yeta yãmb ne waoogr ning yãmb ya mam yĩng tõnd Zu-soab a Zezi pugẽ wã, ti daar fãa, kũum n be mam taoore?
- 32 Sã n yaa ninsaalb gesg yĩng la mam mao ne we-rũms Efɛesã, a yõod yaa bõe ne maam? Sã n yaa ti kũum ka vɔvɔgda, bɪ d dɪ la d yũ. Bala, beoogo, d na n kiime.
- 33 Da belg-y y mens ye: Tũud-n-ta-wëng sãamda minim-sõamyã.
- 34 Teem-y nao-këndre, n kën wa nin-turse, la y ra maan yel-wën ye. Yaa yãmb yãnde, la mam yetame ti yãmb neb kër ka mi Wënnaam ye.
- Sën vɔvɔg-bã yĩns sën na n yɪ to-to**
- 35 La nina na n sokame ti sën ki-bã na n vɔvɔga wãn-wãna, la b na n talla yĩn-bvɔg buudu?
- 36 Ka-yam soaba! Tëeg ti bũmb ning fo sën bud ka yita, a sã ka ki ye.
- 37 La fo sën dik bũmb ning n budã, a ka yit n ket n ya a woto ye. Yãmb buta bõn-buugu, wa bule wall bũmb a to.
- 38 La Wënnaam kõt-a la yĩng ning bãmb sën data, la kood buud fãa tara a tug buudu.
- 39 Bõn-vult wã fãa nemd ka wënd taab ye. Ninsaal nemd yaa toore, rũms nemd yaa toore, bõn-pɪgs nemd yaa toore, zĩm nemd yaa toore.
- 40 Arzãn yĩns me beeme ti tẽng zug yĩns me beẽ. Arzãn yĩnga neerem yaa toor ne tẽng zug ka yĩngã.
- 41 Wĩntoog vëenem toore, kiuug vëenem toore, ãds vëenem toore. Bala, ãdsã mens vëenem ka zems taab ye.
- 42 Yaa woto me ne kũumã vɔvɔgre. B sã n na n mum ninsaala, rẽ t'a yaa bõn-põaagdga. La a sã n wa na n vɔvɔge, a ka lebd n yɪ bõn-põaagd ye.

- 43 B sɛn wat n na n mum-a wã, ka be sɛn get ye. La a sã n wa na n vuuge, na n yu ne ziiri. B sɛn wat n na n mum-a wã, rɛ t'a ka pãng ye. La a sã n wa na n vuuge, a pida ne pãnga.
- 44 B sɛn wa n mumd-a wakatã, rɛ t'a yaa ninsaal yĩnga, la a sã n wa na n vuuge, a na n yaa suga. Ninsaal yĩng sã n beẽ, sug yĩng me beeme.
- 45 Rɛnda n kit ti b guls n yeel ti: Pipi dao a Adam lebga nin-vuga. La yaoolem Adamã lebga sug sɛn kɔt vum.
- 46 Ka sug yĩngã n deng ye, yaa ninsaal yĩngã, ti sug rɛndã yaool n pugda.
- 47 Pipi raowã b sɛn yãk tɛng tom n naanã yaa tɛng bũmbu. La yiib soabã yita arzãna.
- 48 Tɛng nedã sɛn ya bũmb ningã, tɛng nebã fãa me yaa a woto. La arzãn nedã sɛn ya bũmb ningã, arzãn nebã me yaa a woto.
- 49 A wa tɔnd sɛn tall tɛng nedã wɛnegã, tɔnd na n talla arzãn nedã me wɛnego.
- 50 M Ba-biisi, mam sɛn dat n yeelã, yaa ti ninsaal yĩng la zum ka tɔe n paam Wɛnnaam soolmã ye, la bɔn-pɔaagdɔg ka paamd n lebg sɛn ka pɔogd ye.
- 51 Ad mam togsda yãmb yel-solemde: Tɔnd fãa ka na n ki ye. Tɔnd fãa na n paama tedgr
- 52 wakat a yembre, nif kamsɔg pugɛ, yaoolem baorg peebgã wakate. Bala, a na n peebame, la neb nins sɛn ki wã na n vuugame n tar yĩns sɛn ka pɔogd ye, la tɔnd me na n paama tedgre.
- 53 Sɪd me, yaa tɩɛ ti yĩn-pɔaagdɔgã tek n lebg yĩng sɛn ka pɔogda, ti yĩn-kiidgã tek n lebg yĩng sɛn ka kiid ye.
- 54 Yĩn-pɔaagdɔgã sã n wa lebg yĩng sɛn ka pɔogda, ti yĩn-kiidgã lebg yĩng sɛn ka kiida, wakat kãng la bũmb ning b sɛn gulsã na n pidsi. B yeelame yaa: Tɔogr n vel kũum.
- 55 Kũum, fo tɔogrã bee ye? Kũum, fo toogã bee ye?
- 56 Yaa yel-wɛnã la kũumã toolem, la yaa tɔogã n kɔt yel-wɛnã pãnga.
- 57 La bark Wɛnnaam! Bãmb kitedame ti tɔnd paam tɔogre, tɔnd Zu-soab a Zezi maasem yĩnga.
- 58 Woto yĩnga, m ba-bi-nongdse, yals-y kãenkãe, ti bũmb da tɔog n vigs yãmb ye. Kɛng-y taoor Zu-soabã tɔumd pugɛ wakat fãa, yãmb sɛn mi ti tɔumd ning yãmb sɛn tɔumd Zu-soabã yĩngã ka na n yɪ zaalmã yĩnga.

1 Korɛnt 16

Nonglem kũun ba-biisã sɔngr yĩnga

- 1 Sã n yaa ne nonglem kũunã y sɛn na n kɔ Kirist tɛedbã sɛn be Zeruzalemã yĩngã, bu yãmb me maan wa mam sɛn yeel Galasi soolem wɛnd-dotã ti b maanã.

- 2 Dasem a yopoe wã pipi daarã, bi yãmb ned kam fãa bĩng bũmb ning a sãn tõe n kõ wã kɛnga, a yiri, ti y da wa yals n gũ mam waoong n na n yaool n tigs kũunã ye.
- 3 La mam sã n wa, mam na n kõo neb nins yãmb sãn yãk ti b tall y kũunã n kɛng Zeruzalemã kaset seb ti b zã n kɛnge.
- 4 La sã n ya tile ti mam mengã kɛng Zeruzalem, b na tũ maam n kɛnge.
- 5 Mam sã n puug Masedoane, mam na n waa yãmb nengẽ, bala, mam na n puuga Masedoan.
- 6 Daar ninga, mam na n zĩnda ne yãmb bilfu, wall m na n zĩnda yãmb nengẽ hal ti waoodã wẽnd looge, ti yãmb na kut ti b tall maam n kɛng zĩig ning mam sãn na n kɛngã.
- 7 So-kãngã wã, mam ka rat n puug bal n ges yãmb la m loog ye. Mam saagdame ti Zu-soabã sã n sake, mam na n zĩnda ne yãmb bilfu.
- 8 Baoosgo, mam na n paa Efɛs hal ti ta Pãntekotã.
- 9 Bala, dignoor n pak hal yalenga, mam tuumdã yĩnga, la sãn kis-b maamã sõor waoogame.
- 10 A Tumote sã n ta, bi y maan y sãn na maan t'a sãn be yãmb sukã, bi a pɛlg yi kãenkãe, bala, a tumda Zu-soabã tumd wa mam me sãn maandã.
- 11 Woto yĩnga, bi ned baa a yen da get-a n pa nandẽ ye. Kut-y ti b yãag-a t'a lebg n wa mam nengẽ ne laafi, bala, mam gũuda yẽ ne ba-biisã
- 12 Ne ba-biig a Apolos yelle, mam keng-a-la sõama n yeel-a t'a tũ ba-biisã n wa yãmb nengẽ, la a dag n ka yãk yam ti wa be moasã ye. A sã n wa paam weere, a na wa.
- 13 Neend-y-yã! Yals-y kãenkãe tẽebã pugẽ! Yi-y raopa, keng-y y mense.
- 14 Bi bũmb nins fãa sãn maand yãmb sukã yi ne nonglem.
- 15 M ba-biisi, bũmb a yembr la mam leb n dat n yeel yãmb ti y maane. Yãmb miime t'a Stefanas zaka rãmb n yi pipi tẽedb Akayi soolmã, la ti b tumdame n sõngd Kirist tẽedbã.
- 16 Sak-y neb a woto, la y sak neb nins fãa sãn naag tumdã pugẽ n tumdẽ wã.
- 17 Mam sũur yaa noog ne a Stefanas la a Fortunatus la a Akayikus sãn wa mam nengẽ wã. B yiisa yãmb velem sãn dag n tar maamã,
- 18 bala, b kitame ti maam ne yãmb susã gãande. Bãng-y neb a woto yõod sãn zem to-to.
- 19 Wẽnd-dot nins sãn be Azi soolmã neb puusda yãmba. A Akilas ne a Pirsil la Wẽnnaam nebã sãn tigimd bãmb zakẽ wã toonda yãmb puusem Zu-soabã pugẽ.
- 20 D ba-biisã fãa toonda yãmb puusem. Puus-y taab ne mok-sõngo.
- 21 Yaa maam a Poll mengã nug n guls puusmã.

- 22 Ned sã n ka nong Zu-soabã, bi kãab-wẽng zĩnd a zugu. Maranata!
- 23 Bi Zu-soab a Zezi Kirist barkã zĩnd ne yãmba!
- 24 Mam nonga yãmb fãa Kirist Zezi pugẽ.

2 Korēnt

2 Korēnt 1

Puusem

1 Maam a Poll sēn ya a Zezi Kirist tumtumd Wēnnaam sēn yākā, la tōnd ba-biig a Tumote n tumd seb kāngā Wēnnaam nebā sēn be Korēntā, la Wēnnaam neba fāa sēn be Akayi soolmā fāa pvgā.

2 Bɪ y reeg bark la laafi sēn yit tōnd ba a Wēnnaam la Zu-soab a Zezi Kirist nengē.

A Poll puusda Wēnd barka

3 Pēgr Wēnnaam sēn ya tōnd Zu-soab a Zezi Kirist ba wā! Ba sēn ya nimbāan-zoeta la Wēnnaam sēn belsd nebā wakat fāa.

4 Bāmb belsda tōnd d toodā fāa pvgē, ti tōnd sēn paamd belsg Wēnnaam nengē wā, tōnd na tōog n bels neb nins sēn be tood buud fāa pvgē wā ne bels-kōngo.

5 Bala, a wa Kirist namsgā sēn paamd tōndā, woto me, tōnd paamda belsg wusg Kirist maasem yīng me.

6 Tōnd sā n namsdē, yaa ti yāmb na paam belsog la fāagre. Tōnd sā n paamd belsog, yaa sēn na yɪ la yāmb paam belsog sēn na kō yāmb pāng ti y tōog n sak namsg nins tōnd sēn paamdā ne sū-mare.

7 La tōnd sūur keema sōama ne yāmba, bala, tōnd miime ti yāmb sēn naag n sak namsgā, yāmb tara puur ne belsgā me.

8 Sɪd me, d ba-biisi, tōnd ka rat ti yāmb zi tood nins tōnd sēn paam Azi soolmē wā ye. Tōnd namsa wusg ti looge, n yug tōnd pānga, hal ti d dag n ka le tēed ti d na n vumdamē ye.

9 Tōnd da tagsda d sūyā pus ti b na n kuv tōndo, rē sēn paam tōndā yaa sēn na n yɪ ti tōnd kōn teeg d mens ye, la ti d na teeg Wēnnaam ning sēn vuugd kūuma.

10 Yaa Wēnnaam kāng n fāag tōndo, la b na fāag tōnd ne kūum a woto buudu. N ye tōnd tara tē-kāngā ti b na n leb n fāaga tōnd yesa.

11 Yāmb mens me sēn sōng tōnd n puusd tōnd yīngā, woto, Wēnnaam na n leoka neb wusg puusg n sōng tōndo, la neb wusg na n puusa Wēnnaam bark tōnd yīnga.

Būmb ning sēn gidg a Poll so-toakā

12 Bala, būmb ning sēn kōt tōnd sū-noogā, yaa tōnd sū-bāngrā sēn kit kaset ti dūni wā neb svka, tōnd kēna ne sōmblem la pu-peelem sēn yit Wēnnaam nengē wā yīnga, la d kēna yāmb svk a woto n yuda. La ka yɪ ne ninsaal yam ye, yaa ne Wēnnaam barkā la d maan woto.

13 Tōnd sēn gulsd yāmbā ka būmb a to ye, yaa yāmb sēn karēmd n yātē la y wumde wā bala. La mam tēedame ti yāmb na n bānga zānga,

- 14 a wa yāmb sēn zoe n sing n bāng ti Zu-soabā waoong daare, tōnd yaa yāmb zu-zēkre, ti yāmb ya tōnd zu-zēkre.
- 15 La tē-kānga pugē, mam da rat n deng n waa yāmb nengē, sēn na n yilē ti yāmb tōe n paam bark naoor a yiib-n-soaba.
- 16 M da rat n yii yāmb nengē n tū Masedoan, la m yi Masedoan n lebg n wa yāmb nengē ti y sōng-m ne zude kēndā.
- 17 Dē yīnga, mam sēn da tulg n maan bōn-kāngā, mam wilgdame ti m ka yas m zī-yend bii? Bɪ mam yam-yākra yaa ninsaal dēnda ti mam tōe n yeel ti n-ye, n leb n yeel ti ayo?
- 18 Sā n ya sɪd me ti Wēnnaam yaa sɪd soaba, koεeg ning tōnd sēn gom ne yāmba ka yɪ n-ye n leb n ya ayo ye.
- 19 Bala, maam ne a Silvē la a Timote sēn da moon Wēnnaam bi-ribl a Zezi Kirist koεeg yāmb sɪka ka yɪ n-ye la ayo ye, la a Zezi pugē, yaa n-ye bal n be.
- 20 Wēnnaam kāabdā fāa yaa n-ye ning sēn be-a Kirist pugē wā. Dē, yaa a Zezi maasem yīng la tōnd yet ti: āmina! Wēnnaam waoogr yīnga.
- 21 Yaa Wēnnaam n kited ti tōnd ne yāmb yalsd kāenkāe Kirist tūudmā pugē, la bāmb yāka tōnd n welg tōnd toore.
- 22 Bāmb n ning tōnd bānd b yvvrā yīnga, la b ning Sug-sōng sēn ya arzogs nins bāmb sēn bīng tōndā reng-n-lembg tōnd sūyā pugē.
- 23 Mam dukda Wēnnaam ti ya m kaset soaba, la m sā n yagda zīrī, bɪ b reeg m sugā: Yaa sēn na n sōng yāmb yīng n kut ti mam ka leb n wa Korēntā.
- 24 Ka ti tōnd dat n modga yāmb y tēeba pug ye, la yaa ti tōnd dat n naaga yāmb n tum ti y paam sū-noogo. Bala, yāmb ku yēg tēebā pugē.

2 Korēnt 2

- 1 Dē, mam yāka yam m sūurē n ka rat n leb n wa yāmb nengē ye. Sēn na yɪl n da wa sām yāmb sūyā ye.
- 2 Bala, mam sā n sām yāmb sūyā, ānna n tōe n kō maam sū-noogo, sā n ka mam sēn sām neb nins sūyā bala?
- 3 Mam gɪlsa wa mam sēn da gɪlsā, ti mam sā n wa wa, bɪ m da paam sū-sāoong ne neb nins sēn da tog n kō maam sū-noogā ye. La mam sūur keema ne yāmb fāa, bala, mam sū-noog yaa yāmb fāa sū-noogo.
- 4 Yaa to-kāseng puga, la sū-sāoong ne nintām pug la mam dag n gɪls yāmba. A ka sēn na n sām yāmb sūy ye, la yaa ti yāmb na bāng nonglem kāseng ning mam sēn tar yāmb yīngā.

Kō-y ned ning sēn beegā sugri

- 5 Ned sã n yi sabaab ti sũ-sãoong wa, ka maam bal sũur la a sãame ye, yaa yãmb fãa, la bas-y ti m yeel ti yãmb neb kêere, n da wa yag zĩrĩ ye.
- 6 Sɪbgr ning yãmb neb wɔsg sɛn sɪbg nin-kãnga soabã sek-a lame.
- 7 La sɛn ya neer n yud moasã, yaa ti yãmb tog n kō-a-la sugri, la y bels-a ti sũ-sãoong-kãseng da wa yōk-a, n kēes-a pãn-komsem pɔg ye.
- 8 Dɛ, mam sagenda yãmb ti y maan bũmb sɛn wilgd ti y nong-a lame.
- 9 Bala, mam sɛn da gɔls yãmba me, da yaa sɛn na n mak yãmb n bãng y sã n yaa sakdb bũmb fãa pɔgɛ.
- 10 La yãmb sɛn kōt ned ninga sugr a beegr yĩngã, mam me kōt-a-la sugri. La ne maam, mam sɛn maan sugrã, sã n yaa ti bũmb n be m sɛn tog n kō sugri, yaa yãmb yĩng la m maan bõn-kãng Kirist nifɛ,
- 11 sɛn na yɪl ti sutãana ra wa tōog tōnd ye. Bala, tōnd mii a Sutãan sɪlmã.

A Poll maanda yur Torwas

- 12 La mam sɛn ta Torwas n na n moon Kirist koe-noogã, baa ne Zu-soabã sɛn pak sor be n kō maama,
- 13 mam sugã da ka gãe ye, mam sɛn ka yãnd m ba-biig a Titã yĩnga. Dɛ, mam basa bãmb n kɛng Masedoan.

Tōogre, Kirist maasem yĩnga

- 14 Bark Wɛnnaam sɛn kitd ti tōnd paamd tōogr daar fãa Kiristã tũudum pɔgɛ wã, la b kitdɛ ti ne tōndo, nebã bãngd Kirist zĩiga fãa, wa yũ-noog sɛn saagd to-to wã.
- 15 Sɪd me, tōnd yaa wa wisd sɛn tar yũ-noog Kirist sɛn dik n kō Wɛnnaam, ti tōnd be neb nins sɛn paam fãagrã, la neb nins sɛn na n sãamã svka.
- 16 Ne neb kêere, tōnd yaa kũum yũug sɛn wat ne kũum, la ne neb a taaba, tōnd yaa vum yũug sɛn wat ne vum. Ænna n tar pãng n tōe n maan bõn-kãensã?
- 17 Bala, tōnd ka wɛnd wa neb wɔsg sɛn dikd Wɛnnaam koegã n leebd n baood yōodã ye. Ayo, tōnd sɛn gomdã yaa ne pɔ-peelem, la goamã yita Wɛnnaam nengɛ, la tōnd gomda Wɛnnaam taoore, la Kirist tũudmã pɔgɛ.

2 Korɛnt 3

Kãab paalgã tumtumdba

- 1 Dɛ wã, dat n yeelame ti tōnd leb n sungame n na n pɛg d mens bii? Wall tōnd da rata kaset seb n wilg yãmb wa neb a taabã sɛn maandã, wall d rata yãmb kaset seb n wilg neb a taabã?
- 2 Yãmb yaa tōnd sebr sɛn gɔls tōnd sũyã pɔse, neba fãa sɛn mi la b karemdɛ.

- 3 Yaa vēeneg ti yāmb yaa Kirist sebre, tōnd sēn guls n tume. Ka sēn guls ne guls-koom ye, la yaa sēn guls ne Wēnnaam sēn vi wā suga. Ka sēn guls kug-wals zut ye, la yaa sēn guls yāmb sūyā puse.
- 4 Yaa tēeb pidsg-gūudum kāng la tōnd tar Wēnnaam nengē, Kirist maasem yīnga.
- 5 Ka rat n yeel ti tōnd mens tara pāng n tōe n maan būmb kāng ne d mens pāng ye, la yaa ti tōnd pāngā yita Wēnnaam nengē.
- 6 Wēnnaam kitame ti d tōe n yi bāmb tūmtūmdba kāab-paalgā maasem yīnga. Ka ne tōog sēn gulsā ye, la yaa ne Sug-sōngo. Bala, tōog sēn gulsā kuvdame, la Sug-sōng kōta vum.
- 7 La sã n yaa ti tōog ning sēn wat-a ne kūuma, b sēn guls-a kug-wals zutã, a sã n da tar ziir hal ti Israyel kambã rag n ka tōe n ges a Moyiis nengã, yē nengã sēn yāgd ne ziirã yīnga, ti yaool n yaa ziir sēn na n wa n loogã,
- 8 rē wã, Sugã sēn maand tūumd ningã kōn tall ziir n yud sida.
- 9 Tūumd ning sēn wat ne sūgrã sã n da tar ziiri, yaa tūumd ninga sēn wat ne turlma n tar ziir n yuda.
- 10 La b sã n na n mak-b ne taaba, būmb ninga sēn ya wa a talla ziirã ka yi ziir ye, ziir ning sēn ya kāseng n yudã yīnga.
- 11 Rēnda wã yīnga, sã n yaa ti būmb ning sēn loogda paama a ziiri, dēnd būmb ning sēn ka loogdã n tar ziir yuda.
- 12 Dē, tōnd sēn tar tēeb-pidsg gūudum kāngã wã, tōnd tara raood wusgo.
- 13 La tōnd ka maand wa a Moyiis sēn da lut a nengã ne peende, ti Israyel kambã da yã ziir kāng sēn ya bōn-loaagdã sēebã ye.
- 14 La bāmb yama pagame, bala, hal ti ta moasã, bāmb sã n karemd kāab kuvdã, peen-kāng ket n beeme. Peen-kāng ka tōe n pilg ti sã n ka ne a Kirist ye.
- 15 Hal ti ta moasã, b sã n karēmd a Moyiis sebrã peenda ket n luda b yama.
- 16 La b sã n wēnemd n tek yam n tē "Zu-soabã", peendã pilgdame.
- 17 La b sēn yet ti "Zu-soabã", rat n yeelame ti Suga, la Zu-soabã Sug sēn be zīg ninga, lohorem bee be.
- 18 Tōnd fãa nems pilgame ti nebã ne Zu-soabã ziir kāng beene wa neng-gētge, la Zu-soabã, sēn ya-a Sugã, tedga tōnd ti d wēneg bāmba, n paamd ziir n paasdē.

2 Korēnt 4

- 1 Wēnnaam sēn zoe tōnd nimbāaneg n kō tōnd tūum kānga wã yīng n kit ti tōnd ka boogd d raood ye.

² Tõnd kusda bumb nins solg n ya yã-tvuma, tõnd ka tumd ne silem ye. La tõnd ka tekd Wënnam goama ye. Tõnd wilgda sɔdã vënega, n paamd kaset sõng neba fãa sũyã pus Wënnam taore.

³ La tõnd sën moond koe-noog ningã wã sã n ket n solgame, a solga ne neb nins sën na n sãama.

⁴ Yaa neb nins sën ka tēed-bã. Dũni kãngã na-wëngã sën yaa a sutãan sën lud b yamã ti b ka tõe n yã Kirist sën ya Wënnam mengã wënegã koe-noogã ziirã yĩnga.

⁵ Ka tõnd mens koεeg la d moond ye, yaa a Zezi Kirist koεeg la tõnd moonda. La a Zezi maasem yĩnga, tõnd boonda d mens ti yãmb tvmtvmdba.

⁶ Bala, Wënnam sën yeel ti vënem na n yãga lik pugē wã, yaa Wënnam n kit ti vënemã yãg tõnd sũyã puse, ti tõnd yã Wënnam ziirã sën pɔnd Kirist nengã zugu.

Vum tēeb yĩnga

⁷ Tõnd zãada paoon-kãngã d yĩnsã sën ya wa yagd laasã puse. Tɪ pãn-kãseng kãngã na yɪ Wënnam dēnda, la kõn yɪ tõnd dēnd ye.

⁸ Tõnd paamda namsg buud toor-toore, la b ka kvvd tõnd ye. Tõnd dag n ka mi d sën na n maaneg ye, la tõnd ka boogd raood ye.

⁹ Neb namsda tõndo, la Wënnam sõngda tõndo. B pãbda tõnd n lubdē, la d ka kiid ye.

¹⁰ Tõnd tara a Zezi kũuma mamsg d yĩnsã pus daar fãa, ti neba na yã a Zezi vumã tõnd yĩnsã puse.

¹¹ Bala, tõnd sën vɪ wã, b kēnda ne tõnd kũum zĩigē wakat fãa a Zezi yĩnga, sën na n yɪl t'a Zezi vumã me na puk tõnd yĩn-kiidsã puse.

¹² Woto, kũum n maand a tvvmd tõnd puse, ti vum maand a tvvmd yãmb puse.

¹³ La a wa Wënnam gvls-sõamyã sën yeel ti: Mam tēeme. Yaa woto yĩng la m n gom-yã. Tõnd me tēedame, la yaa woto yĩng me n kit ti tõnd sën gomdã.

¹⁴ La d miime ti sën vvvg-a Zu-soab a Zezi wã na n naaga tõnd me ne a Zezi n vvuge, la na n kitame ti tõnd ne yãmb naag taab n yals bãmb taore.

¹⁵ Bala, bõn-kãens sën maandã yaa yãmb yĩnga, ti barkã sën tat neb wvsgã kit ti b pvvv Wënnam barka, Wënnam waoogr yĩnga.

¹⁶ Yaa woto yĩng n kit ti tõnd ka boogd d daood ye. La baa tõnd yĩngã sã n sãame, tõnd sugã lebgda paalg daar fãa.

¹⁷ Bala, tõnd sën na n paam namsg bilf wakat bilf pugē wã Kutdame ti tõnd na n paam ziir kãseng sën kõn sa n yuda.

¹⁸ Sën paase, tõnd sën getã, ka bumb nins nin sën ne wã ye, tõnd geta bumb nins nin sën ka tõe n yã wã. Bala, bumb nins nin sën ne wã loogdame, la bumb nins nin sën ka ne wã paada wakat sën kõn sa.

2 Korënt 5

- 1 Sɪd me, tōnd miime ti tōnd tēng zug ka roogã sēn ya fu-roogã sã n wa n sãame, tōnd tara roog arzãn puga, sēn ya Wēnnaam n me. Yaa roog sēn paad wakat sēn kōn sa, sēn ka ninsaalb nus n me ye.
- 2 La tōnd sidgda ro-kāng pvg me n dat arzãn doogã n yeelg n yud a yembrã,
- 3 ti tōnd sã n paam yeelgre, tōnd kōn yɪ beel ye.
- 4 Bala, tōnd sēn ket n be fu-ro-kāngã pvgã, tōnd sidgdame n tar namsgo, la ka ti tōnd dat n yeega tēng zug roogã ye, la yaa ti tōnd data arzãn doogã n yeelge, ti vumã vel yīn-kiidgã.
- 5 Yaa Wēnnaam n maan tōnd ti d yɪ a woto, bāmb n kō tōnd Sug-sōng ti ya arzogs nins b sēn bīng tōndã reng-n-lemnga.
- 6 Dē wã, daar fãa tōnd tara raood wvsgo, la d miime ti tōnd sēn be yīn-kānga pvgē wã, tōnd zãra ne Zu-soabã.
- 7 Bala, tōnd kēnda ne tēebo, la d ka yã n yaool n tēed ye.
- 8 Tōnd tara raood wvsgo, la tōnd nongē lame n yi n bas yīng kānga n kēng Zu-soabã nengē n yuda.
- 9 Yaa woto yīng me ti tōnd maoodē, n dat n ta bāmb yam, tōnd sã n be yīn-kānga puga, wall d sã n wa n yi n bas-a.
- 10 Bala, yaa tle ti tōnd fãa yals Kirist bvdã geer taoore, ti b keo ned kam fãa wa sēn zems tvum nins yē sēn tvum a yīngã pvgã. Sã n ya tvum-sōama wall tvum-wēnse.

Paasg tvumde

- 11 Tōnd sēn mi Zu-soabã rabeem zoesã, tōnd baodame n sagl nebã n tōog ti b tē. Wēnnaam mii tōnd sōama. La mam tēedame ti yāmb sūyã pvse, yāmb me mii maam.
- 12 Tōnd ka le wilgd yāmb yes ti tōnd zemsame ye, la tōnd kōta yāmb weer ti y maan sū-noog tōnd yīnga, ti yāmb na tōog n leok neb nins sēn waoogd b mens ne nin sēn ne bumb ninsã, la ka sēn be sūurē wã.
- 13 Sɪd me, sã n ya ti tōnd yaa ka-yam dāmba, yaa Wēnnaam yīnga, la tōnd sã n tara yam, yaa yāmb sōngr yīnga.
- 14 Bala, Kirist nonglemã n so tōndo. Tōnd sēn bāng vēeneg n welg ti nin-yend n ki neb a fãa yīnga, ti rē rat n yeel ti yaa neba fãa n ki wã.
- 15 A Zezi kii neba fãa yīnga, ti sēn vɪ-bã kōn leb n vɪ b mens yīng ye, la b na n vu sēn ki-a bāmb yīng n vuvg n bas kūumã yīnga.
- 16 Woto, sēn sung ne moasã, tōnd ka leb n get ned wa sēn zems ninsaal tagsg ye, la baa tōnd sã n dag n gesa Kirist wa sēn zems ninsaal tagsgo, moasã, tōnd ka le get bāmb wa sēn zems ninsaal tagsg yes ye.

- 17 Ned sã n tũud Kirist, yẽ soab yaa nin-paalga. Bõn-kudã loogame, ti bũmba fãa lebg paalse.
- 18 La yõwã fãa yita Wẽnnaam nengẽ. Kirist maasem yĩnga, Wẽnnaam yiisa yell ning sãn da be tõnd ne bãmb sukã, n kõ tõnd zabr paasg tũmdẽ.
- 19 Bala, yaa ne Kirist la Wẽnnaam yiis yell ning sãn da be bãmb ne dũniyã sukã, n ka le geelgd ninsaalbã beegrã ye. La b ninga zabr paasg koeg togsg tõnd zutu.
- 20 Dẽ, tõnd yaa Kirist tũmtũmdba, ti tõnd sãn gomd ne yãmbã, yaa Wẽnnaam n tall tõnd n gomd ne yãmba: Tõnd kota yãmb ne Kirist yũũr ti y leb n paam lagem-n-taar ne Wẽnnaam!
- 21 Wẽnnaam kitame ti Kirist sãn ka maan yel-wẽna lebg yel-wẽn tõnd yĩnga, ti tõnd tõe n lebg nin-turs Kirist pũg Wẽnnaam taore.

2 Korẽnt 6

- 1 Tõnd sãn ya Wẽnnaam tũmd-n-taasã yĩnga, tõnd kota yãmb ti y ra bas bark ninga yãmb sãn deeg Wẽnnaam nengẽ wã ti y zaalem ye.
- 2 Bala, bãmb yetame: Mam leoka foom sãn zems a wakate, la fo sãn dat fãagr wakate, mam waa n sõnga foom. Ade, moasã yaa wakat sãn zemse. Ade, moasã yaa fãagr daare.
- 3 Tõnd ka rat ti d yel-manesem baa yen lub ned ye, ti ned da wa n gom tõnd tũmdã wẽng ye.
- 4 La bũmb fãa pũga tõnd wilgdame ti tõnd yaa Wẽnnaam tũmtũmdba, n maand sũ-mar wũsg namsgã pũgẽ, la naongã pũgẽ, la sũ-sãamsã pũgẽ,
- 5 la pãbre, la bi-bees rot kõom, la tẽn-dãmbg pũgẽ, la tũũm-wegl pũgẽ, la gõeem sãn ka be, la kom pũgẽ.
- 6 Tõnd wilgdame ti d yaa Wẽnnaam tũmtũmdba, ne pu-peelem, ne bãngre, ne sũ-maasem ne sõmblem, ne Sug-sõngo, la ne nonglem sãn ka naag ne zãmbõ,
- 7 ne koeg sãn ya sũda, la ne Wẽnnaam pãnga, ne tũrlem zab teed sãn tar n zabdẽ, la sãn tar n kogend d menga, waoogre, la paoogr pũgẽ,
- 8 yũ-beedo la yũ-noog pũgẽ, neb geta tõnd wa zĩrĩ be-neba baa ne tõnd sãn togsd sidã.
- 9 B geta tõnd wa sãamba, baa ne b fãa sãn mi tõndã. B geta tõnd wa kiidba, la tõnd yaool n vume. B geta tõnd wa neb b sãn sũbgde, la b ka kũũd tõnd ye.
- 10 B geta tõnd wa sũ-saoong rãmba la tõnd tara sũ-noog daar fãa. B geta tõnd wa naong rãmba, la tõnd kitdame ti neb wũsg lebgd arzẽgs rãmba. B geta tõnd wa neb sãn ka tar baa fũũ, la tõnd yaool n tara bũmb fãa.
- 11 Korẽnt neba, tõnd goma vẽneg ne yãmba. D pelga d pũs ne yãmba.
- 12 Tõnd ka solg yãmb d nonglem ye. La yãmb ka wilg tõnd y nonglem ye.

13 Mam gomda ne yāmb wa m kamba, bi y tags tōnd yell wa tōnd sēn tagsd yāmb yellā. Yāmb me pelg y pvs ne tōndo.

Tōnd yaa Wēnnaam sēn vi roogo

14 Bi y da paam lagem-n-taar ne neb nins sēn ka tēedbā ye. Bala, bōe lagem-n-taar n be trlem ne wēng svka? Wall bōe lagem-n-taar n be vēnem ne lik svka?

15 La bōe zems-n-taar n be Kirist ne a Sutāan svka? Wall ned ning sēn tēedā tara bōe pūr ne ned ning sēn ka tēedā?

16 Bōe lagem-n-taar n be Wēnnaam doogā ne wēn-naands svka? Bala, tōnd yaa Wēnnaam sēn vi roogo, wa Wēnnaam sēn yeel ti: Mam na n zīnda ne bāmba, la m kēn bāmb svka. Mam na n yu bāmb Wēnnaam, la bāmb na n yu mam neba.

17 Yaa woto yīng ti Zu-soaba yetē yaa: Yi-y bāmb svka, welg-y toor ne-ba. La y ra sus būmb sēn ya rēgd ye, la mam na reeg yāmba.

18 Mam na n yu yāmb Ba, la yāmb na n yu mam kom-dibli la m kom-pugli. Yaa Zu-soabā, sēn-tōe-a fāa wā n yeele.

2 Korēnt 7

1 Woto yīnga, m zo-nongdse, tōnd sēn tar kāab kāensā wā, bi d yulg d mens ne rēgd ninga sēn dēgemd yīngā ne sugā, n bi sōmblem sēn zems zāng pugē n paase, Wēnnaam dabeem zoes pugē.

A Poll paama sū-noog tēedba yam tekr yīnga

2 Bas-y ti d paam weer y sūyā pvsē. Tōnd ka maan ned baa yen wēnga, tōnd ka sām ned baa a yen yelle, tōnd ka zāmb ned n deeg a būmbu.

3 Mam sēn gomd a woto wā, ka sēn na n mong yāmb buum ye. Bala, mam dag n zoe n yeelame ti tōnd tagsda yāmb yelle, d sā n vi wall d sā n ki.

4 Mam sūr keema wvsg ne yāmba, mam sūr nooma ne yāmba. Mam paamda belsgo. Baa tōnd namsgā fāa pugē, mam tara sū-no-kāsenga.

5 Bala, tōnd sēn ta Masedoan soolmē wā teka, tōnd yīnsā ka tol n paam wvsg baa bilf ye. Tōnd paama namsg buud fāa. Yung yaa maore, la pugē yaa rabeem.

6 La Wēnnaam sēn belsd sū-sāoong rāmbā, b belsa tōnd ne a Tit waoongā.

7 La ka ne a Tit waoongā bal ye, leb n yaa ne belsg ning yē sēn paam yāmb nengē wā me. Yē togsa tōnd yāmb sēn dat maam wvsg to-to wā, yāmb nintām la y sēn dat n sōng maam to-to wā. Rē kitame ti mam paam sū-noog wvsg n paase.

8 Baa mam sebrā sā n sāama yāmb sūyā, mam ka maand m bāngē ye. La baa mam sā n maana m bāngē, yu wakat bilf pugē, mam sēn yā ti seb-kāngā sāama yāmb sūyā yīnga.

- 9** Mam maanda sũ-noog moasã, la ka m sãn sãam yãmb sũyã yĩng ye. Yaa yãmb sũ-sãoongã sãn kut ti yãmb tek yam n kos sugrã yĩnga. Bala, yãmb sũ-sãoongã yii Wẽnnaam nengẽ. Rẽ wã, tønd ka maan yãmb bũmb sãn na n sãam-y ye.
- 10** Sɪd me, sũ-sãoong ninga sãn yit Wẽnnaam nengẽ wã kitdame ti ned tek yam n kos sugr n paam fãagre, la ned ka maand a bãngẽ rẽ yĩng ye. La dũni wã sũ-sãoong wata ne kũum.
- 11** La ad sũ-sãoong ninga sãn yit Wẽnnaam nengẽ wã sãn modg yãmb ti y maan bũmb ninsi: A kitame ti y yiis yell y mens zutu, a waa ne sũ-pa-noaanga, a waa ne rabeem, a waa ne ratem kãsenga, a waa ne yamleooogo, a waa ne sibgre. Bũmba fãa pugẽ, yãmb wilgame ti y ka tar yell yel-kãnga pug ye.
- 12** Rẽ wã, mam sãn guls yãmbã, ka sãn maan-a yellã yĩnga, a ka ned ning yẽ sãn beegã me yĩng ye. La yaa sãn na n yil ti yãmb sãn nong tønd to-to wã yɪ vẽneg yãmb suk Wẽnnaam taoore.
- 13** Yaa rẽ n kut ti tønd paam belsgã. La sãn paasd tønd sãn paam belsgã, a Tit sãn paam raood ning yãmb fãa nengẽ t'a sũurã noomẽ wã leb n koo tønd sũ-noog wɔsg n yud yesa.
- 14** Sã n ya mam sãn pẽg m meng bilf a Tit taoor yãmb wẽngẽ wã, bõn-kãng yãnd ka tar maam ye. Wa tønd sãn dag n togs yãmb sɪd daar fãa wã, woto me, tønd sãn pẽg d mens yãmb wẽngẽ a Tit taorã me yu sɪda.
- 15** La a Tit sã n tẽeg yãmb fãa sakrã yelle, a paamda nonglem wɔsg yãmb yĩng n paasdẽ, bala yãmb deega yẽnda ne rabeem la rigbu.
- 16** Mam maanda sũ-noogo, mam sãn n tõe n kɪs sɪd ne yãmb bũmb fãa pugẽ wã yĩnga.

2 Korẽnt 8

Kũun Wẽnnaam neba yĩnga

- 1** M ba-biisi, tønd datame ti yãmb bãng Wẽnnaam barkã sãn puk wẽnd-dot nins sãn be Masedoannã suk to-to.
- 2** Baa ne bãmb sãn paam makr ne tood wɔsgã, bãmb sũ-noogã yu kãsenga, ti baa ne b naongã sãn ya wɔsgã, b koo wɔsg ne sũyã fãa.
- 3** Mam kita kaset ti bãmb koo ne b pãng tɛka. B koo ne yamleooog n yud b pãng sãn tõe menga.
- 4** Bãmb kosa tønd ne b sũyã fãa ti d bas-b ti b naag n sõng Wẽnnaam nin-tũusidsã sãn be Zeruzalemã.
- 5** Bãmb deng n dɪka b mens n koo Zu-soabã, la b sak tønd ne Wẽnnaam daabo. Woto yuda tønd sãn da tẽedã.
- 6** Tønd kosa a Tit me t'a maan nonglem tuum-kãng yẽ sãn sung yãmb sukã n baase.

- 7 A wa yāmb sēn modgd ne būmb fāa wā: Sā n ya tēbo, goama, bāngre, la yāmb sēn wungd ne būmb fāa, la y tar nonglem tōnd yīngā, bɪ y modg ne nonglem tɔvm kāng maaneg me.
- 8 Mam sēn yet a woto wā, ka pāng la m dat n maan-y ye, la yaa sēn na n dik neb a taabā sēn maandā n mak n ges yāmb nonglema sā n yaa sɪda.
- 9 Bala, yāmb mii tōnd Zu-soab a Zezi Kirist barkā. Tɪ baa bāmb sēn ya arzek soabā, b maana b meng naong soab yāmb yīngā, tɪ ne bāmb naongā, yāmb na paam arzegse.
- 10 Yaa mam tagsog la m kōt yel-kāngā zugu. Bala, bōn-kāng toga ne yāmba, yāmb sēn yɪ pipi rāmb sēn sung ne rugē n maan ligd-lobrā, la ka y sēn yɪ pipi rāmb n maan-a wā bal ye, yāmb n yɪ pipi rāmb n tɔlg n na n maan-a.
- 11 Rē wā, moasā, bɪ y maan-a n baase, tɪ yāmb sēn yāk yam n wilg tɪ y rat n maan-a lame wā, bɪ y kell n tall datem n maan-a n baase, la maan-y-yā-a wa sēn zems yāmb pānga.
- 12 Bala, ned sā n tar datem tɪ kō wa sēn zems yē sēn tar būmb ningā, a tata Wēnnaam yam n yud yē sēn na n dat n kō būmb ning yē sēn ka tarā.
- 13 Bala, mam ka rat tɪ yāmb sēn sōngd neb a taabā kēes yāmb naong pug ye. La yaa sēn na yɪ tɪ yāmb zeng taaba, tɪ yāmb sēn tar būmb ning tɪ sek moasa wā tōe n sōng bāmb b naongā pugē,
- 14 la tɪ bāmb me sā n wa tar būmb ning tɪ sekd-ba, bɪ b tōe n sōng yāmb me y naongā pugē. Sā n yɪ a woto, yāmb na n yu zem-taaba,
- 15 tɪ yɪ wa guls sōamyā sēn yeel tɪ: Ned ning sēn paam wɔsgā ka tar baa fɔt tɪ loog ye, la būmb ka paog ned ning sēn paam bilfā ye.
- 16 Bark Wēnnaam, bāmb sēn ning yam-yāk-kānga me a Tit sūurē yāmb yīngā.
- 17 Bala, a Tit saka tōnd kosgā, la yē sēn tar ratma, a yāka yam ne a sūur fāa n na n wa yāmb nengē.
- 18 Tōnd tɔmda ba-biig ning sēn tar pēgr zīiga fāa ne koe-noogā tɔvm a Zezi tēdba sukā t'a tū a Tit.
- 19 Sēn yud fāa, a Zezi tēdbā yāka yēnda t'a yāag tōnd sōngr-tɔvm-kānga pugē, tōnd sēn tɔmd Zu-soaba meng waoogr yīngā, la tɪ yɪ kaset tɪ tōnd tara ratem tɪ maan ne d sūyā fāa.
- 20 Tōnd maanda a woto tɪ ned da wa n tōog n dōd tōnd ne ligd kāng sēn ya wɔsg tɪ tōnd get a yellā wēngē ye.
- 21 Bala, tōnd baood n maana sēn ya neere, ka Zu-soaba nifē bal ye, la ninsaalba nifē me.
- 22 Tōnd tɔmda d ba-biiga ne bāmba. Tōnd paama weer naoor wɔsg n mak a tɔvm dā ratem n gese, la moasā a wilgame t'a tara ratem ne tɔvma n yud pīnda, a sēn kɪs sɪd ne yāmbā yīngā.

23 Woto, sɛn kɛed ne a Tit wɛɛngɛ, yɛ yaa mam tũud-n-taaga la m tũmd-n-taag yãmb yĩnga. La sã n ya ne d ba-biisã, bãmb yaa neb tɛedbã sɛn tũme, Kirist waoogr yĩnga.

24 Dɛ wã, bɪ y maan bũmb n wilg bãmb ne a Zezi tɛedbã ti yãmb tara nonglem, ti rɛ na n wilgame ti tũnd dag n tara bũm la d sɛn pɛgd yãmb bãmb nifɛ wã.

2 Korɛnt 9

1 Ka tɛɛ ti mam guls yãmb sũngr ning sɛn tog n kũ tɛedbã wɛɛngɛ ye.

2 Sɪd me, mam mii yãmb ratem sũngã, la mam pɛga m meng yãmb wɛɛngɛ Masedoan neba taor n yeel ti Akayi neba rag n seglame n sɛ hal rugɛ, la yãmb sɛn modgdã kitame ti neb wusg me rat n maane.

3 Mam tũmda ba-biisã yãmb nengɛ, ti tũnd sɛn pɛg yãmbã kũn yɪ zaalem bũn-kãng wɛɛngɛ ye, la ti yãmb na segl n sɛ wa mam sɛn yeelã.

4 Mam ka rat ti Masedoan nebã yãag maam n wa n mik ti yãmb ka segl n sɛ ye, ti tũnd sɛn kɪs sɪd ne yãmbã da wa n lebg yãnd ne tũnd ye. La yaa m sɛn ka rat n yeel ti yãmb yãnda yĩnga.

5 Dɛ, mam tagsdame ti yaa neer ti m kos ba-biisã ti b reng maam taor n wa yãmb nengɛ, n ges nonglem kũunã yãmb sɛn zoe n kãabã yelle, ti y tũe n segl n sɛ, ti yɪ yamleog kũuni, la ra yɪ wa zoe-bũn kũun ye.

6 Bãng-y ti ned ning sɛn bũt bilf na n tigma bilfu, la ned ning sɛn bũt wusg na n tigma wusgo.

7 Bɪ ned kam fãa kũ wa sɛn zems a sɛn yãk yam a sũur pũgɛ, la ra yɪ ne neng-gãneng wall modgr ye. Bala, Wɛnnaam nonga ned ning sɛn kũt ne sũ-noogo.

8 La Wɛnnaam tara pãn-tũog ti kũ yãmb bark buud fãa ti seke. Ti yãmb tũe n paam bũmb fãa, daar fãa, sɛn na sũng yãmb y ratmã fãa pũgɛ n sek n kell ti y maan tũm soamã fãa,

9 ti yɪ wa guls sũamyã sɛn yeelã: A kitame t'a tũm sũama wã saag zũig fãa. A kũo naong rãmba. Yɛ tũlem paada wakat sɛn kũn sa.

10 Soab ning sɛn kũt-a ka-koad bũn-buudu, la b kũt-a bur t'a ritɛ wã na n kũo yãmb bũn-buudu, la b kũt t'a wom wusgo, la b kũt ti yãmb tũlma biis yɪ wusgo.

11 Woto, yãmb na paam arzogs bũmb fãa pũgɛ, n yãk ti yɪ nonglem kũuni ti neb wusg na pũs Wɛnnaam barka, kũuna tũnd sɛn kũ-bã yĩnga.

12 Bala, ka Wɛnnaam nebã bal la nonglem kũun kãngã na n sũng ye. A na n kitame ti neb wusg pũs Wɛnnaam barka.

13 Bãmb sã n paam sũng-kãnga, b na n pɛga Wɛnnaam, yãmb sɛn sak n kɪs Kirist koe-noogã kaseto, la yãmb sɛn kũ kũun wusg bãmb yĩnga, la neba fãa yĩngã.

14 B pũsda yãmb yĩng ne nonglem, Wɛnnaam sɛn sik bark kãseng yãmb zutã yĩnga.

15 Bark Wēnnaam, bāmb kūuna noor sēn ka tōe n togsa yīnga.

2 Korēnt 10

A Poll gomda a tuumdā yelle

1 Maam a Poll kota yāmb ne sū-bugsem, Kirist sōmblemā pūgē, mam sēn ya nin-bugsga, m sēn wat n be ne yāmba la m ya nin-toaag m sēn wat n zār ne yāmbā.

2 Mam kota yāmba, ti mam sã n wa n be yāmb nengē, bɪ y ra maan ti yɪ tile ti mam yɪ nin-toaag wa mam sēn tagsd n na n yɪ nin-toaag ne neb nins sēn tagsd ti tōnd kēnda wa sēn zems yīngā datmā ye.

3 Tōnd sɪd bee yīng pɪga, la tōnd ka zabd wa yīngā sēn zabdā ye.

4 Bala, tōnd sēn tar zab-teed nins n zabdē wã ka yīng zab-teed ye. La zab-te-kāens tara pāng Wēnnaam nifē n tōe n leeb pāens rāmbā n lubi.

5 Tagsd nins ne būmb nins fāa sēn zēkd b mens n zabdē ti nebā kōn bāng Wēnnaamā, tōnd leebd-b lame n lubdē, la tōnd tōogda tagsd buud fāa n kut ti b sak Kiristā.

6 Yāmb sã n wa n sak zāng fast, tōnd seglame n na n sɪbg kusg buud fāa.

7 Yāmb geta būmb nins yāmb ninā sēn ne wã! Ned sã n tēed t'a yaa Kirist rēnda, bɪ a meng bāng bōn-kāngā me: Yē sã n ya Kirist rēnda, tōnd me yaa Kirist rēnda.

8 La baa mam sã n maand sū-noog wɔsg bilf ne noor ning Zu-soabā sēn kō tōnd ti d paas yāmb pānga, la ka sēn na n sām yāmbā, yānd kōn yōk maam ye.

9 Mam ka rat t'a yɪ wa mam dat n kēesa yāmb dabeem ne mam sebā ye.

10 Bala, b yetame ti: A Poll seba yaa toogo, la b tara pānga, la b meng sã n be tōnd suka, b ka pāng ye, la b goamā ka tar yōod ye.

11 Bɪ ned ning sēn gomd a woto wã bāng neer ti tōnd sēn ka be yāmb suk n gomd to-to d sebā pɔsā, tōnd sã n wa n be yāmb suk me, tōnd tuumā yaa a woto bala.

12 Tōnd ka saagd n zeng d mens wall d mak d mens ne neb nins sēn wilgd ti b mens zemsame wã ye. La bāmb sēn mamsd b mens la b makd b mens ne taabā, b ka yam ye.

13 Sã n yaa ne tōndo, tōnd ka rat n pēg d mens ti loog ye, la tōnd na n dɪka mamsg ne tuumd ning Wēnnaam sēn pɔɪ n kō tōndo, la b leb n kit ti d tōog n ta hal yāmb nengē wã.

14 Tōnd ka loogd d toadg wa tōnd dag n ka ta hal yāmb nengē ye. Bala, tōnd talla Kirist koe-noogā n ta hal yāmb nengē.

15 Tōnd ka pēgd d mens ti loog ne tuum sēn ya ned a to rēnd ye. La tōnd tēedame ti yāmb tēebā sã n paasdē, tōnd tuumdā na n lebga kāseng yāmb suka, zīig ning sēn ya tōnd dēndā,

¹⁶ ti d moon koe-noogã soolem nins sên be yãmb taoorã, la ka ti d pëg d mens ne tum nins sên zoe n tum neb a taab soolmë ye.

¹⁷ Wa Wënnaam guls sōamyã sên yeelã: Ned ning sên na n pëg a menga, bi a pëg a menga, a sên tūud Zu-soabã yīnga.

¹⁸ Bala, ka ned ning sên wilgd t'a zemsame wã n tat Wënnaam yam ye, yaa Zu-soabã sên wilgd ti ned ninga zemsame wã.

2 Korënt 11

¹ Mam nongë la yãmb sã n da tõe n sakë mam yalemdã bilfu! La yãmb sakdame.

² Bala, mam maanda sū-kiir yãmb yīnga, la yaa sū-kiir sên yit Wënnaam nengë, ti bõe mam sên duk yãmb n kō sid a yen tãa wã yīnga. Ti mam tõe tall yãmb n këng Kirist nengë wa pug-sad sên ka sãam ye.

³ La baoosgo, a wa waafã sên maan silem n zãmb a Awa wã, mam yeedsame ti yãmb yam na n wa wēnemd n lebg wēng n kit ti y bas y sōmblema ne y pu-peelma y sên tar Kirist yīngã.

⁴ Bala, ned a to sã n yi pipi n wa moon yãmb Zezi a to, ti ka Zezi ninga tōnd sên da moon yãmbã, wall yãmb sã n deeg sug a to sên ka Sug ninga yãmb sên dag n deegã, wall koe-noog a to ti ka yãmb sên da reeg pīndã, yãmb sakda yë soab sōama.

⁵ La mam yaool n tēedame ti m ka yi poorë soab bumb baa a fu pugë, ne tēn-tumdb nins sên yet b mens ti b yaa tēn-tumd-kāsemsã ye.

⁶ Baa mam sã n ka gom minim-soaba, mam ka ned sên ka tar bāngr ye. La tōnd wilga bōn-kāng vēeneg yãmb suk wakat fãa, bumb fãa puga.

⁷ Bi Mam sên moon yãmb Wënnaam koe-noogã zaalma, n sik m meng n zëk yãmbã, m maana yel-wēnde?

⁸ Mam fãa a Zezi tēedbã sên be zīs a taabã, mam sên sak ti bāmb yao maam ti m sōng yamba yīnga. La mam sên da wa n be yãmb nengë n dat sōngrã, mam ka yi zub ned baa a ye yīng ye.

⁹ Bala, ba-biis nins sên yi Masedoan n wa wã kōo maam bumb ning sên da paoog maamã. Bumba fãa pugë, mam gūusa m menga, n da wa n yi zub yãmb yīng ye, la mam na n kell n gūusa m menga ne bōn-kānga.

¹⁰ Ne Kirist sidã sên be mam sūurë wã, mam yetame ti ned ka tõe n gidg maam ti m ka pëg m meng bōn-kāng wēngë Akayi soolmã pugë ye.

¹¹ Bõe yīng ti m yet a woto? Yaa mam sên ka nong yãmb yīng bii? Wënnaam menga miime ti mam nonga yamba.

¹² Mam sên maand bumb ninga, mam na n kell n maan-a lame yesa, ti gidg neb nins sên baood weer n dat n pëg b mens n yeel ti bāmb sên tumdã ne tōnd sên tumdã yaa yembrã.

13 Nin-bāmba rāmb yaa zāmb tēn-tumdba, la belgr tēn-tumdba, n toemnd b mens n ya wa Kirist tēn-tumdba.

14 La yōwā ka bōn-lingdg ye, bala, sv̄tāanā meng toemnda a meng n lebg wa malek sēn tar vēnem.

15 Dē wā, yē tumtumdbā me sā n toemnd b mens n lebgd wa trlem tumtumdba, ka bōn-yeesdg ye. Bāmb baoosg na n yu wa b tummā sēn ya to-to wā.

A Poll namsg a tumda yīnga

16 Mam leb n yetame: Bɪ ned da ges maam wa yalem ye, wall y sā n get maam wa yalma, bɪ y sak n deeg maam wa yalma, ti mam me tōe n pēg m meng bilfu.

17 Mam sēn gomd būmb ningā, ka Zu-soabā n yet ti m gom ye. La mam gomda ne pel-kegenga, wa m yaa yalma, n pēg m meng bōn-kāng pugē.

18 Neb wvsg sēn pēgd b mens ne dūni yelā, mam me na n pēga m menga.

19 Yāmb sēn ya yam dāmb n yaool n sakd n deegd yalemb ne yamleogo!

20 Sid me, yāmb sakdame ti b kēesd yāmb yembdo, ti b rit yāmba, ti b fāad yāmba, ti b ka nand yāmba, la b pābd yāmb pegse.

21 Mam yetame ti yaa yānde. Tōnd maana pān-komsem n ka tōog n maan a woto ye. Baoosgo, ne būmb ning fāa ned sēn tar raood ti pēg a menga, mam me tara raodo, mam gomda wa yalma.

22 Bāmb yaa Hebre rāmba? Mam me yaa Hebre. Bāmb yaa Israyel buudu? Mam me yaa Israyel neda. B yaa a Abraham yagense? Mam me yaa a Abraham yagenga

23 Bāmb yaa Kirist tumtumdba? Maam n leb n yuda. Mam gomda wa m zugā ka be ye. Sā n ya ne tumma, maam n yud-ba, ne bi-bees roog kōom, maam n yud-ba, ne pābr deegre, maam n leb n yud-ba, la mam kolga kūum naoor wvsgo.

24 Zuif-rāmbā pāba maam ne kalwaas a yen ka pis-naase, naoor a nu.

25 B pāba maam ne rasab naoor a tā, b loba maam kug vugri, koom-kogond sāama naoor a tā ti mam be b pvse. Mam paa koom zug daar tōre la yvng tōre.

26 Kvuls rag n na n du maam wakat kēere, m kēna pvse. Fāadb rag n na n fāa maam. Mam tēngē neb baoo n na n sāama maam. Neb nins sēn ka Zuif buudā baoo n na n sāama maam, mam paama tood tēns pvse, mam dag n na n kii wetē. Mam dag n na n kii ko-kāsengā zugu, zāmb ba-biis rag n na n kvv maam.

27 Mam tuma tum-kegemse, mam namsame. Wakat kēere, mam ka gūs ye. Kom la ko-yūud yōka maam. Mam gāanda kom wakat kēere. Wakat kēere, waood yōka maam la fut paoga maam,

28 ti m ka gomd būmb nins sēn ketā ye. Mam tara zub daar fāa, a Zezi tēedbā fāa yel sēn pak maamā yīnga.

- 29 Ānna pāng n boog ti mam dēnd ka booge? Annā n lvi yel-wēnd pvgē ti mam sūr ka sāame?
- 30 Pēg-m-meng sã n noome, mam na pēg m pāng-komsem.
- 31 Wēnnaam sēn ya tōnd Zu-soab a Zezi Ba wã, sēn tar-a bark wakat sēn kōn sa wã miime ti mam ka yagd zīrī ye!...
- 32 Mam sēn wa n be Damasã, rīm a Areta Gvverneerã ra kitdame ti b gūud Damas tēnga noy n dat n yōk maam.
- 33 La b kēesa maam peogē n tūnug roog fēnetr n sik maam lalgã poor ti mam pōse, t'a ka paam maam ye.

2 Korēnt 12

Yīng gōaaga

- 1 Yaa tile ti m pēg m menga? Bōn-kāng ka tar yōod ye. Baoosgo, mam na n togsa mam sēn yã yāab ninsi, la vēnegr nins Zu-soabã sēn kō maamã.
- 2 Ywum piig la a naas sēn looge, mam bānga Kirist tēed a yembr sēn paam zēkr n ta saas a tāab soabã. Mam ka mi yē soab sã n da bee a yīngã puga, wall a sã n da ka be a yīng pvgē ye, la Wēnnaam miime.
- 3 Rao-kāngã sã n da bee a yīngã puga, wall a ka be, mam ka mi ye, la Wēnnaam miime, la mam sēn mi yaa ti
- 4 rao-kāngã zēkame n kēng Paradi, la a wuma goama, ned sēn ka tōe n togs ye, la b sēn ka kō ninsaal noor t'a gom-a ye.
- 5 Mam na n pēga m meng rao-kānga wēngē, la mam mengã wēngē, mam ka na n pēg n meng ye. Sã n ka m pēg m meng pān-komsem bala.
- 6 La mam sã n dat n pēg m menga, mam ka na n maan yalemd ye, bala mam na n togsa sīda. La mam gūusda m meng ti ned da wa n yã mam sēn maandã, la a wum mam sēn gōmdã n tags ti maam n yud ye.
- 7 La sēn na n yil ti mam da wuk m meng vēneg-kāsem kāensã yīnga, b ninga gōaag mam yīnga pvgē, sēn ya svtāan tvmtvmd t'a paoogd maam, ti mam da wa n pid ne wuk m meng ye.
- 8 Mam bōsa Zu-soaba naor a tāab ti b kit ti bōn-kāng loog n bas maam.
- 9 La b yeela maam yaa: "Mam barka sekda foom. Bala, yaa pān-komsmã pug la mam pāngã maand a tvumde." Dēnd mam na n maana sū-noog m pān-komsmã puga, ti Kirist pāngã zīnd mam zugu.
- 10 Yaa woto yīng ti mam maand sū-noog m pān-komsmã pvgē, paoogrã pvgē, m sēn ka tar m sēn dat pvgē, namsg pvgē, la tood mam sēn sak Kirist yīngã pvgē. Bala yaa mam pān-komsmã wakat la mam tar pānga.

- 11 Yāmb modga maam ti m yi yalma. Sɪd me, yaa yāmb n da tog n gom n sōng maam. Bala, b sēn boond-b rāmb ti tēn-tɔmd-kāsemsā pɔs n ka yud maam ye, baa ne mam sēn ka baa fi wā.
- 12 Bān nins sēn ya toor n wilgdē ti mam yaa tēn-tɔmdā maana yāmb suk ti neba yā, yu ne sū-mare, makrā fāa pugē, la ne bāna, la bōn-yeesdse, la ne bōn-bāna.
- 13 Yaa bōe la yāmb paam-y ti ka ta a Zezi tēedba a taabā sēn tarā, sā n ka mam sēn ka sak ti y ges mam yellā bala? Kō-y-m sugr ne kong kāngā.

A Poll dat n kēnga Korēnt naoor a tāab soaba

- 14 Ade, mam seglame n se n na n wa yāmb nengē naoor a tāab-n-soaba, la yāmb ka na n ges mam yell ye. Bala, mam ka baood yāmb būmb ye, la yaa yāmb mensā la m baooda. Sɪd me, ka kamb n tog tigs paoong b ba-rāmb yīng ye, la yaa ba-rāmbā n tog n tigs paoong b kamb yīnga.
- 15 Ne maam, mam na n kisa būmb fāa ne yamleogo, la m kɪs m menga fāa yāmb mensa yīnga. Mam sēn nong yāmb wɔsgā kitame ti yāmb ka le nong maam wɔsg laa?
- 16 Baa sā n ya a woto, mam ka yi zub yāmb yīng ye la nina na n tagsame ti mam maana silem n paam yāmba.
- 17 Rē yīnga, mam sēn tɔm neb nins yāmb nengē wā, m tūnuga bāmb ned a bōe n belg yāmb n deeg būmbu?
- 18 Mam sagla a Tit t'a wa yāmb nengē, la m tɔma ba-biig a yen t'a tū yēnda. Rē yīnga, a Tit belga yāmb n deeg būmbu? Yēnda tagsgā ne mam dēnda ka a yembr sɪda? Tōnd tɔm tɔmdɪ wā ka a yembr sɪda?
- 19 Hal daar zāra, yāmb da tagsame ti tōnd dat n baoo bɔm yāmb taoore, la ka a woto ye. Yaa Wēnaam taoore, Kirist tūdmā pugē la tōnd gomda. M zo-nongdse, bōn-kāensā fāa yaa yāmb tēebā busg yīnga.
- 20 Bala, mam zoeta m na n wa wa n mik ti yāmb ka ya wa mam sēn datā ye, la ti yāmb da mik ti mam mengā ka ya wa yāmb sēn datā ye. Mam yeedame ti welgre, la sū-kiiri, la kis-taaba, la geesem-geesem, la wɪdga, la paoog-taaba, la wuk-m-meng la zūnglug na n wa zīnd yāmb sukā.
- 21 Mam zoeta m na n wa wa yāmb nengē, ti mam Wēnaamā leb n ning maam yānd yāmb yīnga, la ti mam da wa n yābe, neb wɔsg sēn dag n maan yel-wēn n ka tek yam n kos sugr yīnga, la b tɔm-dēgdā la b yoobā yīnga, la tɔm beedā b sēn maana yīng ye.

2 Korēnt 13

- 1 Mam wata yāmb nengē naoor a tāab-n-soaba. Yela fāa na n paama manegre, ne neb a yiib bɪ a tāab kaseto.
- 2 Mam sēn dag n zīnd yāmb nengē naoor a yiib-n-soabā, mam dag n zoe n togsa yāmb bōn-kāngā, la dūnna, mam sēn ka be yāmb nengē wā, mam leb n deng n togsd-

a-la neb nins sēn maan yel-wēna wakat sēn loogā, la neb a taabā fāa. Mam sã n lebg n wa yāmb nengē, m ka na n bas ned baa yembr ye.

³ Bala, yāmb baooda bānd sēn wilgd ti Kirist tūnugda maam n gomda. Bāmb yaool n ka pān-komsem soab yāmb yīng ye, la b yaa pān-kāseng soab yāmb suka.

⁴ Bala, b kaa a Zezi da-ptk zug b pān-komsem yīnga, la bāmb vu ne Wēnnaam pānga. Tōnd me yaa pān-komsem dāmb a Zezi tūudmā pugē, la tōnd vu ne bāmba n tumd yāmb yīnga, ne Wēnnaam pānga.

⁵ Fees-y y mens y toore, n ges yāmb sã n bee tēebā pugē. Mak-y y mens y toor n gese. Yāmb ka mi t'a Zezi Kirist bee yāmb pvsē laa? Sã n ka rē, dall makrā kɩtdame ti yāmb ka paamd tōogr ye.

⁶ La mam tēedame ti yāmb miime ti makrā ka kɩtd ti tōnd ka tōogdē ye.

⁷ Baoosgo, tōnd pvsda Wēnnaam yāmb yīng ti y kōn maan būmb baa yen sēn ya wēng ye. Ka ti wilg ti tōnd tōogda makr pugē ye, la yaa ti yāmb na maan sēn ya neere, baa sã n wēnda wa tōnd ka paamd tōogr makr pugē.

⁸ Bala, tōnd ka tar pāng n na n zab ne sɩd ye, tōnd sēn tar pāng ningā yaa sēn na n sōng sɩdā.

⁹ Tōnd sēn wat n maan sū-noog d pān-komsmā wakatā ti yāmb tara pānga, la tōnd sēn kot būmb ninga d pvsug pugē, yaa ti yāmb na zems zānga.

¹⁰ Yaa rē yīng ti mam gvlsd yāmb bōn-kāense, wakat ning mam sēn ka be yāmb nengē wā, ti mam sã n wa n wa yāmb nengē, mam kōn yɩ nin-toaag ne yāmba, ne noor ning Zu-soabā sēn kō maam yāmb sōngr yīnga, la ka y sãoong yīngā ye.

Yaolem puusem

¹¹ La sēn keta, m ba-biisi, paam-y sū-noogo, modg-y n zems-y zānga. Sagl-y taaba, paam-y yam a yembre, zīnd-y ne taab ne bāane. La Wēnnaam sēn ya nonglem la laaft soabā na pa ne yāmba.

¹² Pvs-y taab ne mokr sēn ya sōama. Wēnnaam nebā fāa pvsda yāmba.

¹³ Bɩ Zu-soab a Zezi barkā la Wēnnaam nonglemā, la Sug-sōng lagem-n-taar zīnd ne yāmb fāa.

Galat

Galat 1

Pousem

¹ Maam a Polle, mam yaa tēn-tumda, la ka tēn-tumda ninsaalb wall ned sēn yāk ye. Yaa a Zezi Kirist la ba a Wēnnaam, soab ning sēn vuvug a Zezi ti b yi kūum svkā n yāk maam.

² Maam ne ba-biis nins fāa sēn be ne maamā n gulsd wēnd-dotā sēn be Galasi wā.

³ Bɪ tōnd ba a Wēnnaam ne tōnd Zu-soab a Zezi Kirist bark yāmba, la b kō-y bāane.

⁴ Kirist yaa soab ning sēn kō b vum tōnd yel-wēnā yiisg yīnga, ti b tōe n fāag tōnd n yiis-d dūni kōngā wēngā pugē, wa sēn zems tōnd ba a Wēnnaam daabā.

⁵ Bɪ bāmb paam ziir wakat fāa, āmina!

Koe-noog a to ka be ye

⁶ Yāmb sēn wēnemd tao-tao n bas soab ning sēn bool-a yāmb Kirist maasem yīng n na n tū koe-noog a to wā linga maam.

⁷ Ka ti koe-noog a to n be ye, la neb n rāmbd yāmb n dat n teem Kirist koe-noogā.

⁸ La tōnd mensā, wall arzān malek sā n togs yāmb koe-noog sēn ya toor ne koe-noog ning tōnd sēn moon yāmbā, bɪ kāab-wēng zīnd a zugu.

⁹ Tōnd yeela yāmb pīnda, la mam leb n yetame: Ned sā n togs yāmb koe-noog sēn ya toor ne koe-noog ning yāmb sēn deegā, bɪ kāab-wēng zīnd a zugu.

¹⁰ Dē wā, mam dat n taa nebā yam bii, bɪ Wēnnaam yam? Dē yīnga, mam baodame ti maan sēn noom nebā laa? Mam sā n da ket n maandē sēn noom nebā, mam da kōn ya Kirist tumtumde ye.

A Poll koe-mooneg tumde

¹¹ M ba-biisi, mam yeta yāmb ti koe-noog ning mam sēn moonā ka yit ninsaal nengē ye.

¹² Bala, mam mengā ka reeg-a, wall m wum-a ned nengē ye, la yaa ne a Zezi Kirist vēnegre.

¹³ Sɪd me, yāmb wuma mam yel-manesem sēn yɪ to-to pīnda, Zuif-rāmbā kaoreng pugē. Wakat kānga, mam dag n namsda Wēnnaam nin-tūusidsā, la m sāamd b roogā.

¹⁴ Zuif rāmbā kaoreng pugē, mam dag n yuda m rog-taasā wusg m buudā puga. Bala, mam dag n wungda ne m ba-rāmbā minindā sakr hal ti looge.

¹⁵ La sēn dag n welg-a maam toor ti m nan ket n be m ma pugē, la b maan nimbāan-zoer n bool maamā

- 16 sên wa n mik ti zemsame ti b puk b Bi-riblã ne maam, ti mam na moon b yellã bu-zëmsã sukã, mam ka yals n sok ninsaal ye,
- 17 la mam ka këng Zeruzalem n babs neb nins sên deng-b maam n ya tèn-tumdbã ye. Mam kënga Arabi, la mam lebg n waa Damas.
- 18 Yuum a tãab rē zugē, mam kënga Zeruzalem n na n ti bao n bāng a Sefas, la mam zīnda ne-a dasem piig la a nu.
- 19 La mam ka yānd tèn-tumd a to baa a yen, sã n ka Zu-soabã ma-biig a Zak bala.
- 20 Mam sên gvlsd yāmb yōwã wã, mam yeta yāmb Wēnnaam taoor ti m ka yagd ye.
- 21 Dē poore, mam kënga Siiri ne Silisi soolmē.
- 22 La Wënd-dot nins sên be a Kirist pugē Zude wã dag n ka mi maam ye.
- 23 B dag n wumame bal ti b yetē ti "ned ning sên dag n namsd tōndã moonda tēeb ning a sên dag n dat n sãamã koeeg mosã."
- 24 La Wënd-do-kãens nebã dag n kōta Wēnnaam waoogr mam wēengē.

Galat 2

A Poll sega tèn-tumdb a taabã

- 1 Rē poore, yuum piig la a naas zugē, mam leb n kënga Zeruzalem la mam peega a Tit me.
- 2 Yaa vënegr mam sên paam yīng la mam këng be. Mam wilg-b la koe-noogã mam sên moond bu-zëmsã. Yaa taoor dāmbã la m gom-ne, ka yī nebã fãa taoor ye. Bala, mam dag n zoeta tumdbã m sên maan la m ket n maandē wã na n wa yī zaalem.
- 3 La pvs n ka yī tle t'a Tit sên ya Gerk n be ne maamã kē bāong ye.
- 4 Baoosgo, baa ne neb nins sên belg ti b yaa tōnd ba-biisã sên kē tōnd suk n na n gūus tōnd n ges lohorem ning tōnd sên tar d lagem-n-taar a Zezi Kiristã pugē wã, n dat n kēes tōnd yembdē wã...
- 5 La tōnd ka tū b raabã baa bilf ye, sên na yilē ti koe-noogã sūdã na kell n yals yāmb suka.
- 6 La sã n yaa ne neb nins nebã sên dag n get wa taoor dāmbã, la b sên dag n ya bumb ning pīndã ka pak maam ye, Wēnnaam ka welgd neb ye. Taoor dāmb kãens ka modg maam ti m maan baa fi ye.
- 7 Ayo, b sên yã ti Wēnnaam kōo maam koe-noogã neb nins sên ka-b Zuif rāmbã yīnga, wa b sên kō a Puyeer Zuif rāmbã yīngã,
- 8 (bala, ned ning sên tum a Puyeer pugē n kut t'a lebg Zuif rāmbã tèn-tumdã, soab kōng me n tum mam pugē bu-zëmsã yīnga).

⁹ La b sēn bāng bark ning Wēnnaam sēn kō maamā, a Zak ne a Sefas la a Zā, nebā sēn get wa ra-lugsā yōga maam ne a Barnabas nus-ritgo, n wilg ti lagem-n-taar bee tōnd ne bāmb sukā. Woto, tōnd na n teesa bu-zēmsā sēne, ti bāmb tees Zuif rāmbā sēne.

¹⁰ Tōnd togame bal n tēeg naong rāmbā yelle, la mam maana rēndā ne m sūur fāa.

A Poll lenga a Piyēr Āntiyos

¹¹ La a Sefas sēn wa Āntiyosā mam leng-a-la nebā taoore, bala, a dag n maana sēn ka zemse.

¹² Sɪd me, sēn deng neb kēer sēn yi a Zak nengē wā waoongo, a Sefas dag n dita ne bu-zēmsā. La nin-kāens waoongā zugē, a welgame n ka le rit ne bu-zēmsā ye, a sēn zoet zūinsā yīnga.

¹³ Zuif-rāmb a taabā me dag n kuusd n maanda wa yē sēn maanā, hal t'a Barnabas mengā tū n kē b zāmbā pugē.

¹⁴ La mam sēn yā ti b ka kēnd turg wa sēn zems koe-noogā sɪdā yīnga, mam yeela a Sefas nebā fāa taoore yaa: Fo sēn ya Zuifā, fo sā n maand wa bu-zēmsā fo na n maana a wān n modg bu-zēmsā ti b sak Zuif rāmbā kaorengo?

¹⁵ Tōnd yē dogame n ya Zuif-rāmba, la d ka yel-wēn-maandb soolem dāmbā suk ye.

¹⁶ Tōnd sēn mi ti ka ne tōogā tɔvm la ned yit turga, la yaa ne tēeb ne a Zezi Kiristā, tōnd me tēe a Zezi Kiristā, ti tēeb ne Kiristā na kut ti tōnd lebg turse, la ka tōogā tɔvm ye, bala, tōog tɔvm kōn kut ti ned baa a yembr yit turg ye.

¹⁷ La tōnd sēn baood ti Kirist kut ti tōnd yit tursā, b sā n mik ti tōnd me yaa yel-wēn maandb wa bu-zēmsā, dē, Kirist yaa yel-wēna tɔmtɔmd laa? Yaa vēeneg ti ka a woto ye.

¹⁸ Bala, būmb nins mam sēn yeel ti b ka sōngdā, mam sā n wēnemd n yeel ti b sōngdame, rēnd mam lebga m meng kusda.

¹⁹ Sɪd me, sā n yaa ne tōogā wēngē, mam yaa kūum tōogā maasem yīnga, ti m tōe n vum Wēnnaam yīnga.

²⁰ B kaa maam ne Kiristā, la ka maam n vi yes ye, yaa Kiristā n vi mam pugē. Mam sēn vi m yīngā pugē moasā wā, yaa tēeb ne Wēnnaam Bi-riblā, soab ning sēn kō a vum a toor mam yīngā pugē la mam vi.

²¹ Mam ka tōgd Wēnnaam barkā ye. Bala, sā n dag n yaa ne tōog la ned paamd tɔrlem, dēnd Kiristā kii zaalem.

Galat 3

Ned deegda Sug-sōng ne tēebo

¹ Yāmb Galasi neb sēn ka yam! Ānna n belg yāmba, b bilga yāmb a Zezi Kirist b sēn ka da-pɪk zugā yellā vēenegā ānna n belg yāmba?

2 Ad bũmb ning bal mam sēn dat ti yāmb leok maam: Yaa yāmb sēn maan tōogā sēn yeelā yīng la yāmb deeg Sug-sōngā bii, bɪ yaa yāmb sēn kelg koe-noogā ne tēebā?

3 Yāmb ka yamā taa a woto? Yāmb sēn sung ne Sugā pāngā, yāmb na n baasa ne yīng rēnd mosā laa?

4 Bũmb nins fāa yāmb sēn yā wā yu zaalem laa? Sā n yaē la zaalem!

5 Soab ning sēn kōt yāmb Sugā la b maand bōn-bān yāmb sukā, yaa yāmb sēn sakd tōogā yīng la b maand bii, bɪ yaa yāmb sēn kelgd koe-noogā ne tēebā yīnga?

Wēnnaam kāabg ne a Abraham

6 La ne a Abraham, a tēe Wēnnaam, la Wēnnaam ges-a-la wa nin-turga, a tēebā yīnga.

7 Dē wā, bɪ y reeg ti yaa neb nins sēn tēedā n ya a Abraham kamba.

8 Woto, Wēnnaam guls-sōamyā sēn pīnd n neē ti Wēnnaam na n kitame ti bu-zēmsā yɪ turs tēeb yīngā, b pīnd n togsa a Abraham koe-no-kāngā n yeele: Buud fāa na n paama bark fo yīnga.

9 Woto, neb nins sēn tar tēebā naaga ne tēeb soab a Abraham n paam barka.

10 Sɪd me, neb nins fāa sēn teegd tōod tɔvmā bee kāab-wēng pugē, bala, b gulsame n yeele: Kāab-wēng n be ned ning fāa sēn ka sakd bũmb nins fāa sēn guls seb-kāngā pugē, la a ka maand wa sēn gulsā zugu.

11 La yaa vēeneg ti ned baa a yen kōn paam turlem Wēnnaam taor tōog yīng ye, ti bōe, nin-turg na n vu ne tēebo.

12 Tōog yaool n ka yit tēebē ye. La tōogā yetame ti ned ning sēn na n maan-a wa sēn gulsā, bōn-kāens na kit t'a vumde.

13 Kirist yolsa tōnd ne kāab-wēngā, bāmb sēn lebg kāab-wēng tōnd yīngā yīnga. Bala, b gulsame ti kāab-wēng n be ned ning sēn lulg raog zugā zugu.

14 Woto, a Abraham barkā na n zīnda a Zezi Kirist pugē bu-zēmsā yīnga, la ne tēebo, bɪ tōnd deeg Sugā Wēnnaam sēn kāabā.

15 M ba-biisi, m duk ninsaalb mamsgo: Ned sā n guls sebr n wilg a sūur gomde, a sēn dat ti yɪ to-to a kūum poore, baa ne sēn ya ninsaal n gulsā, ned baa a yen ka kUSD gomdā wall a paas-a bũmb ye.

16 Kāabdā sēn kāabā yaa a Abraham ne a yagengā. B ka yeel ti yagense, wa b yaa wɔsg ye. Yaa a yen tāa. B sēn yeel ti "fo yagengā" dat n togsame ti Kirist.

17 Ad mam gomdā vōore: Yaa ti yam-yākr ning Wēnnaam sēn yāke, n togs ti bu-zēmsā, ka tōog sēn yaool n wa yɔvm kobs-naas la pis-tā rēnda zugē wā n na n kiis-a, n kit ti kāabgā yɪ zaalem ye.

18 Bala, rogem pɔurā sā n dag n yitē tōogā pugē, a dag n kōn leb n yi kāabgē ye. Yaool n yaa kāabg pugē la Wēnnaam ning b barkā a Abraham zugu.

Tōogā vōore

- 19 La yaa bõe yīng la b wa ne tōogā? Wēnnaam yaool n waa ne tōogā n n a puk nebā beegre, hal ti yageng ning Wēnnaam kāabgā sēn be a zugā na wa. Malegs n moon kāab-kōngo, la b tūnuga se-yōakda.
- 20 Sā n yaool n ya nin-yend yelle, a ka baood se-yōakd ye. La Wēnnaam yaool n yaa b yembre.
- 21 Dē wā, tōogā kusda Wēnnaam kāabgā laa? Ayo! B sā n dag n kōē tōog sēn tōe n kō vum, tōogā dag n na n sūd waa ne tūrem.
- 22 Wēnnaam guls-sōamyā yeelame ti dūni gill fāa bee yel-wēn maaneg pugē. Woto, yaa neb nins sēn tēed a Zezi Kiristā n na n paam kūun ning Wēnnaam sēn kāabā, b sēn tē wā yīnga.
- 23 Sēn deng tēebā waoongo, tōnd dag n bee tōogā yembdē n gūud tēebā sēn na n wa pukā.
- 24 Woto, tōog yu tōnd gūuda n na n te tōnd n taas Kirist nengē, ti ne tēebo, tōnd na lebg tūse.
- 25 Tēebā sēn wa wā, ka leb n ya gūud kōng n so tōnd yes ye.
- 26 Bala, yāmb sēn tēed a Zezi Kiristā yāmb fāa yaa Wēnnaam kamba.
- 27 Yāmb sēn deeg līg Kirist pugē wā, Kirist luda yāmb wa fuugu.
- 28 Ka leb n be ti m yaa Zuif bi Gerka, yamb bi burkīna, dao bi pag ye, bala, yāmb fāa yaa yembr a Zezi Kirist pugē.
- 29 La yāmb sā n yaa Kirist neba, dēnd yāmb yaa a Abraham yagense, n ya pūt-n-taas ne a rogem-pūurā wa b sēn kāabā.

Galat 4

- 1 La mam yaool n yeta yāmb ti ned ning sēn na n soog a ba wā paoong sā n ket n ya biiga, welgr ka be yē ne yamb suk ye, ti yaool n ya yē n na n soog būmba fāa.
- 2 Ba-wubdsi la tūm-getb n so yēnda hal ti ta wakat ning ba wā sēn yākā.
- 3 Tōnd me sēn dag n ya kambā, tōnd dag n bee dūni wā būmb buud toor-toor yembd pugē.
- 4 La wakat sēn ta, Wēnnaam tūma b bi-riblā ti pag rog-ba, n dog-b tōogā pugē,
- 5 ti b tōe n yols neb nins sēn dag n be tōogā yembd pugē, n tōog n deeg tōnd n maan Wēnnaam kamba.
- 6 La yāmb sēn ya Wēnnaam kambā yīnga, Wēnnaam tūma b bi-riblā Sug yāmb sūyā puse, la Sugā yetame ti "abba" sēn dat n togs ti "m ba"!
- 7 Woto, fo ka leb n ya yamb yes ye, fo yaa Wēnnaam biiga. La fo sā n ya Wēnnaam biiga, fo yaa bāmb pūi-rēegd me, bāmb maasem yīnga.

A Poll yur Galasi rāmbā yīnga

- 8 Pīndā, yāmb dag n ka mi Wēnnaam ye, la yāmb dag n sakda wēnnaam dāmb sēn ka wēnnaam dāmb sūd-sūd ye.
- 9 La mosā, yāmb sēn bāng Wēnnaamā, la sēn yud fāa Wēnnaam sēn bāng yāmbā, yita a wān ti yāmb leb n kēed dūni bōn-kāensā sēn ka pānga la sēn ka yōodā, n na n le lebg b yemse?
- 10 Yāmb tūuda rayā, kitā, wakatā la yūumā.
- 11 Dabeem tara maam ne m sēn nams yāmb yīngā ka yī zaalem.
- 12 M ba-biisi, mam bōosda yāmb ti y yī wa maam, bala, mam me yaa wa yāmba.
- 13 Yāmb ka beeg maam baa bilf ye. Yāmb miime ti mam sēn na n moon yāmb koe-noogā pipi, yu mam ka laafi yīnga.
- 14 Mam yīnsā ka-laafi wā yu makr yāmb yīnga. Ka ti yāmb ka ges maam n ka nandē, wall y yam yīi maam ye. Ayo! Yāmb pūs n deega maam wa Wēnnaam maleka, la wa a Zezi Kirist.
- 15 La yaa bōe n wa ne yāmb sū-noogā? Bala, mam kita yāmb kaset n yetē ti yāmb sā n dag n tōeē, y dag n na yāgs y ninā n kō maam.
- 16 Mam sēn togs yāmb sūdā yīnga, mam lebga yāmb be laa?
- 17 Bāmb sēn wingd ne yāmbā ka sōama ye. B sēn datā yaa ti welg yāmb ne tōndo, ti yāmb na wēnemd n kē bāmba.
- 18 Yaa sōama ti y wing ne būmb ning sēn ya sōama wakat fāa, la ka mam sēn be ne yāmb wakat bal ye.
- 19 Mam kamba, rogem toog leb n tara maam yāmb yīnga, hal n na ta wakat ning yāmb sēn nan wēneg Kiristā.
- 20 Mam da nong n bee yāmb suk moasā n tek m sēn gomd to-to wā, bala, mam ka mi m sēn na n maan to-to ne yāmb yellā ye.

A Agaar ne a Sara yelle

- 21 Yāmb dāmb sēn dat n be tōog sakr pugē wā, leok-y maam we! Yāmb ka kelgd tōogā laa?
- 22 Bala, b gulsame t'a Abraham paama kom-dibli a yiibu: a yembr yaa yem-poakā biiga, t'a to wā ya burkīn-poakā biiga.
- 23 Yaa ne ninsaal datem la b rog yem-poakā biigā, la b roga burkīn-poakā biig wa sēn zems Wēnnaam sēn kāabā.
- 24 Mamsg n be yel-kōngā pugē, bala, pagbā a yīibā mamsda kaool a yiibu. Pag a yembr mamsda kaool ning sēn maan Sinayi tāngē wā, la a sēn dogd b rāmbā yaa yemse. Pug-kāng yaa a Agaar.

- 25 A Ajaar yaa Sinayi tãng sën be Arabi wã, la kell n zemsa ne rûnna-rûnnã Zeruzalemã, bala, a bee yembdë ne a kambã.
- 26 La Zeruzalem sën yit-a yïngrã yaa burkîna, la yaa yënda n ya tønd ma.
- 27 Sïd me, b gulsame n yeel yaa: pug-kiir sën ka rogda, maan sũ-noogo. Fo sën ka yã rogem toogã, kïdem la f kaase! Bala, pag ning b sën basã kamb na n yuga pag ning b sën nongã kamba.
- 28 La yãmba, m ba-biisi, yãmb yaa kãabg kamb wa Izake.
- 29 La a wa biig ning b sën dog yïng ratem yïngã sën dag n namsd biig ning b sën dog wa sën zems Wënaam Sugã raabã, ket n yaa a woto bal moasã.
- 30 La Wënaam guls-sõamyã yetame ti bõe? Dig yem-poakã ne biigã, bala, yem-poakã biig ka na n naag ne burkînã biig n deeg rogem pũur ye.
- 31 Woto, m ba-biisi, tønd ka yem-poakã kamb ye, tønd yaa burkînã kamba.

Galat 5

Yals kãenkãe lohorem pugë

- 1 Kirist yolsa tønd ti d na vi ne lohorem. Dë yïngã, yals-y kãenkãe n da leb n këes y mens yembdë ye.
- 2 Ade, maam a Poll yeta yãmb ti yãmb sã n kut ti b këes-y bãongo, Kirist ka na n zïnd yood ne yãmb ye.
- 3 Mam leb n yeta ned ning fãa sën kut ti b këes-a bãong t'a tog n pidsa tãogã gilli.
- 4 Yãmb dãmb sën baood zemsg tãog sakr pugë wã, yãmb welga ne Kirist, yãmb monga y mens barkã.
- 5 Ne tondo, yaa tãeb pugë la tønd gũud ti Wënaam kut ti tønd lebg nin-turse, Sug-sõng pãngã yïnga.
- 6 Bala, bũmb ning sën be yood Kirist pugë wã ka bãongã wall moonemã ye, yaa tãeb sën tũmd ne nonglem.
- 7 Yãmb dag n zoeta sõama, la ãnna n gudg yãmb ti y da sak sïdã, n kut ti y yalse?
- 8 Tags-kãng ka yi sën boond-a yãmbã nengë ye.
- 9 Rã-bill bilf bal wukda bur zom-nagdgã gilli, wa b sën mi n yetë wã.
- 10 Ne maam, mam sũurã keema ne yãmb Zu-soabã pugë, ti y tagsg ka na n yi toor ye. La ned ning sën dãmbda yãmbã, baa a sën ya ned ning fãa, a na n deega a sibgre.
- 11 M ba-biisi, ne maam, sã n yaa ti mam moondame ti b këes nebã bãongo, bõe yïng ti b namsd maam? Dë, a Zezi da-pkã koëeg sën ya wa kug-lakdg ti mam moondë wã ka le beegd ned ye.
- 12 Mam datë lame ti neb nins sën dãmbd yãmbã tolg n wã b mens n baase.

13 M ba-biisi, b boola yāmb ti y vumnd lohorem pugē. La bi y da rik lohorem kōng n na n vumnd wa yīngā sēn datā ye. Vumnd-y ne nonglem, la y tum n kō taaba.

14 Bala, gomd a yen taa n pidsid tōodā gilli. A yetame tu: Nong f to wa f menga.

15 La yāmb sã n wābd taab wa baase, la y namsd taaba, bi y gūus n da wa gōdg n sām taab ye.

Sug-sōng biisi, la yīngā ratem tuuma

16 Dē, mam yeta yāmb ti y kēn wa sēn zems Wēnnaam Sugā sēn tet yāmbā, la yāmb kōn maan y yīngā sēn dat ye.

17 Bala, yīngā tara ratem sēn ya lebend ne Wēnnaam Sugā rēnda, la Wēnnaam Sugā tara ratem sēn ya lebend ne yīngā rēnda. B kusda taaba, ti yāmb kōn maan y sēn datā ye.

18 La sã n yaa Wēnnaam Sugā n tet yāmba, yāmb ka be tōog sakr pugē ye.

19 La yīngā tum yaool n yaa vēenese. Yaa yoobo, rēgdo, tum wēns maanego,

20 wēn-naands puvsgo, tum, beem, ka-wumnd-taaba, sū-kiiri, sū-yikri, nokoema, welgre, yi-taaba,

21 zoe-bōne, rã-tigre, yāo-beedo, la būmb sēn wēnd a woto. Mam pīnd n keogda yāmb wa mam sēn da zoe n maanā. Neb nins sēn maand bōn-kāensã kōn paam Wēnnaam soolem ti yi b puur ye.

22 La Sug-sōng bilã yaa nonglem, la sū-noogo, la bāane, la sū-mare, la sōmblem, la maan-neere, la maan-sida, la bugsem, la yōk-m-menga.

23 Tōogã ka kUSD bōn-kāensã ye.

24 Neb nins sēn be Kirist Zezi pugē wã kaa b yīngā ne a sēn nonge, la a daabã fãa dapik zugu.

25 Tōnd sã n vi ne Wēnnaam Sugā pānga, bi d kēn wa sēn zems bāmb Sugā sēn tet tōndã me.

26 Bi d da lebg wuk-m-mens rāmba, n baood taab noore, la d maand sū-kiir ne taab ye.

Galat 6

Maan-y taab neere

1 M ba-biisi, yāmb sã n ling ned t'a beegdē, Wēnnaam Sugā sēn be ne yāmbā yīnga, bi y sagl a soab ne sū-bugsem, t'a tōe n le rik so-turgā. Gūus f menga, ti fo me ra wa n paam makr ye.

2 Tuk-y taab zubo. Woto, Yāmb na n maana Kirist tōogã sēn datā.

3 Ned sã n tēed t'a yaa būmbu, n yaool n ka fi, a belgda a menga.

- 4 Bɪ ned kam fãa ges a meng tɔvmd sɛn ya to-to, la woto, a na maan sũ-noog ne a meng tɔvma, la a ka tog n makd a rɛndã ne neb a taabã rɛnd n maand sũ-noog ye.
- 5 Bala, ned fãa na n tɔka a meng zubo.
- 6 Ned sã n paam ti ned a to zãmsd-a Wɛnnaam goamã, bɪ a kit ti sɛn zãmsd-a yɛ wã me paam puur ne bũmb nins yɛ sɛn tarã.
- 7 Da belg-y y mens ye: Wɛnnaam ka sɛn na paog ye. Ned sɛn bud bũmb ningã la a na n tigs bala.
- 8 Bala, ned ning sɛn but-a yĩngã yĩnga, a na n tigma yĩngã biis sɛn ya sãoongo. La ned ning sɛn but-a Wɛnnaam Sugã yĩng na n tigma Sugã biis sɛn ya vum sɛn kɔn sa.
- 9 Bɪ d da ye ne tɔv sɔama maaneg ye. Bala, wakat sã n ta, tɔnd na n tigsame, a sã n yaa ti tɔnd ka bas n vuus ye.
- 10 Woto yĩnga, tɔnd sɛn paam weer ning fãa, bɪ d maan neba fãa neere, la sɛn yud fãa yaa tɛeb pɔgɛ ba-biisã.

Yaolem sagls la bark ningri

- 11 Ges-y guls-biisã bedrem sɛn zem to-to! Maam n gulsd yãmb m toor mosã.
- 12 Neb nins sɛn dat ti ne yĩngã yell bɪ b pɛg-bã modgda yãmb ti y kit ti b kɛes-y bãongo, la yaa sɛn na yulg bal n da paam namsg Kirist da-pkã yĩng ye.
- 13 Bala, bãmb mensã sɛn ya zũinsã, b ka sakd tɔogã ye. La b ratame ti yãmb kit ti b kɛes-y bãongo, ti bãmb paam waoogr yãmb yĩn-neong yĩnga.
- 14 La ne maam, yaa vɛeneg ti ka a woto ye. Mam ka na n waoog m meng ne bũmb a to ti ka ne tɔnd Zu-soab a Zezi Kirist da-pkã ye. Ne maam, da-pkã yĩnga dũni wã yaa wa kũum, la ne dũni wã, mam me yaa wa kũum.
- 15 Bala, bũmb ning sɛn be yɔodo, ka bãongo wall moonem ye, la yaa ti yɪ nin-paalga.
- 16 Bɪ bark la laafti zĩnd ne neb nins sɛn na n sak-b no-kãnga wã, la ne Wɛnnaam Israyellã.
- 17 Yaolem koɛeg yaa ti ned baa a yen da sãam mam sũur ye, bala, nod-dãand nins mam sɛn tarã yaa bãnd ti mam yaa a Zezi rɛnda.
- 18 M ba-biisi, bɪ tɔnd Zu-soab a Zezi barkã zĩnd ne yãmba. Āmina.

Efɛɛs

Efɛɛs 1

Pɔusem

1 Maam a Poll sɛn ya a Zezi Kirist tɛn-tɔmd wa sɛn zems Wɛnnaam tɔlsmã n tɔmd seb-kãngã Wɛnnaam nebã ne neb nins sɛn be Efɛɛs n tũud a Zezi Kiristã.

2 Bɩ tɔnd ba a Wɛnnaam ne tɔnd Zu-soab a Zezi Kirist kɔ yãmb b barkã la b laaft wã.

Sug-sɔng barka, Kirist maasem yĩnga

3 Pɛgr Wɛnnaam sɛn ya tɔnd Zu-soab a Zezi Kirist ba wã! Bãmb sɛn kɔ tɔnd Sug-sɔng bark buud fãa sɛn yit yĩngri, Kirist maasem yĩngã.

4 Wɛnnaam yãka tɔnd Kirist maasem yĩng sɛn deng dũni naanego, ti tɔnd yɩ neb sɛn ya yell bãmb taoor ye. Wɛnnaam nonglemã pɔga,

5 bãmb da pĩnd n yãka yam ti tɔnd na n yu bãmb kamba, a Zezi maasem yĩnga, a wa sɛn zems bãmb daabo, la sɛn noom bãmba.

6 Bɔn-kãng yaa ti tɔnd na zɛk bãmb barkã ziir b sɛn kɔ tɔnd bãmb Bi-riblã maasem yĩngã.

7 Yaa Kirist zumã maasem yĩng la tɔnd paam fãagre, fãagr ning sɛn ya yel-wɛnã sugr kũuni, sɛn zems Wɛnnaam barkã sɛn waoog wɔsgã,

8 bark ning Wɛnnaam sɛn kɔ tɔnd hal wɔsgo, n paas yam fãa ne bãngrã.

9 Wɛnnaam kitame ti tɔnd bãng bãmb datmã yel-solemde, a wa sɛn zems yam-yãkr ning b sɛn da pĩnd n yãk Kirist pɔgɛ wã.

10 Wakatã sã n pidi, Wɛnnaam na n pidsa b yam-yãk kãense. Bãmb na n tigma bũmb nins fãa sɛn be yĩngri la sɛn be tɛng zugã ti b sak naab a yembre: Kiristã.

11 Kirist maasem yĩnga, Wɛnnaam yãka tɔnd n bĩng toore. Bãmb sɛn maand bũmb fãa wa b yamã sɛn yãke la wa b sɛn datã, bãmb pĩnd n tɔlsa tɔndo,

12 ti tɔnd sɛn da pĩnd n tɛed Kiristã, tɔnd na tum n kut ti nebã bãng bãmb ziirã.

13 Kirist maasem yĩnga, yãmb me sɛn wɔm sɩd koɛgã, yãmb fãagrã koe-noogã, yãmb tɛe bãmba, la b ning-y la bãnd sɛn ya Sug-sɔng b sɛn dag n kãabã.

14 Sug-sɔng yaa kaset sɛn wilgd ti tɔnd na n paama d pɔurã, sɛn ya ti Wɛnnaam sɛn da neb ninsã na n du naam ti yɩ Wɛnnaam ziiri.

Pɔusg yam la yam-vɛnegr yĩnga

15 Yaa woto yĩnga, mam me sɛn wɔm ti b gomd yãmb tɛeb ne Zu-soab a Zezi wã yelle, la nonglem ning yãmb sɛn tar Wɛnnaam neba fãa yĩngã yelle,

16 mam pɔusda Wɛnnaam bark yãmb yĩng n ka basdɛ ye. Mam tɛegda yãmb yell m pɔusg pɔgɛ.

- 17 Mam puvsdame n kot tōnd Zu-soab a Zezi Kirist Wēnnaamā sēn ya Ba sēn tar ziirā ti b na kō yāmb yam la vēnegr suga, n kut ti y bāng bāmba.
- 18 Mam puvsdame ti Wēnnaam na puk yāmb pu-tēer ninā ti y bāng bōn-neer ning b sēn bool yāmb ti paamā, la y bāng bāmb puur ning sēn ya arzogs sēn be ziirā, Wēnnaam nin-tūusdsā sēn tarā.
- 19 Mam puvsdame ti yāmb na bāng bāmb pāng kāsengā sēn zem to-to, la a sēn tumd tōnd sēn ya tēedbā pvsē, wa sēn zems bāmb naamā pāng sēn tumdā.
- 20 Wēnnaam wilga b pān-kāsengā Kirist pvgē, n vuug-b ti b yi kūum suka, n kut ti b zī bāmb dutg Arzān puga.
- 21 Wēnnaam kutame ti Kirist yud rīm-dāmba fāa la noyā fāa la pāensā fāa la naam fāa, la b yvvrā yuda yuyā fāa sēn putā, la ka dūnna zamaanā pug bal ye, la yaa ne zamaan ning sēn watā me pvgē.
- 22 Wēnnaam kutame ti Kiristā so būmb fāa, la b kut ti bāmb yī b tēedbā fāa Zu-soab ne būmb fāa.
- 23 Kirist tēedbā yaa Kiristā yīnga. Kirist yalē wā fāa bee b nebā pvgē, la b pida būmb fāa ned fāa pvgē.

Efēes 2

Fāagr bark yīnga

- 1 Yāmba, yāmb dag n yaa kūum y beegrā ne y yel-wēnā yīnga.
- 2 Pīnda, yāmb dag n kēnda yel-wēn kāens pvgē wa sēn zems dūni-kāngā sēn kēnd to-to wā, n sakd yīngr pāng naabā, sug ning sēn tumd wēn-kusdbā pvgē mosā wā.
- 3 Tōnd fāa me rag n bee bāmb suka, la tōnd dag n vu wa sēn zems tōnd yīngā datem wēnsā. Tōnd dag n tumda wa tōnd yīngā sēn date, la sēn zems tōnd tagsdo, la tōnd dag n yaa neb sēn na n paam Wēnnaam sibgr wa neb a taabā.
- 4 La Wēnnaam sēn tar nimbāan-zoeer wusgā, la bāmb sēn nong tōnd ne nonglem kāsengā yīnga,
- 5 baa tōnd sēn dag n ya kūum d beegrā yīngā, Wēnnaam kōo tōnd vum Kirist pvgē. Yaa Wēnnaam barkā yīng la yāmb paam fāagre.
- 6 Wēnnaam naaga tōnd ne Kiristā n vuuge, n kut ti tōnd naag ne bāmb n zīnd arzān puga, Kirist maasem yīnga,
- 7 ti wakat sēn wate, bi bāmb tōe n wilg tōnd bāmb bark kāsengā, b sēn kō tōnd sōmblem Kirist maasem yīngā.
- 8 Sīd me, yaa Wēnnaam barkā yīng la yāmb paam fāagr tēeb yīnga. Yāmb sēn paam fāagrā, ka ne y mens pāng ye, yaa Wēnnaam kūuni.
- 9 Ka ne tum ye, ti ned baa a yen da wa pēg a meng ye.

10 Bala, tōnd yaa Wēnnaam bōn-naandse. B naana tōnd Kiristā maasem yīnga, ti tōnd na maan tuum sōama nins bāmb sēn dag n pīnd n segl ti tōnd wa maanā.

Da-pikā yiisa yell tōnd ne Wēnnaam suka

11 Dē wā, tēeg-y ti wakat sēn looge, yāmb dag n yaa bu-zēms yīng weengē, ti neb nins sēn yet ti b yaa zūnsi, ti yaool n ya bāong ninsaal nus sēn kēesā rāmb n dag n boond yāmb a bu-zēmsā ti moose.

12 Wakat kāng ti yāmb dag n zāra ne Kiristā, la yāmb da ka tar noor ti lagem ne Israyel nebā ye. Sēn paase, yāmb dag n zāra ne lagem-n-taar ning Wēnnaam sēn dag n kāabā, la y dag n ka tar tēeb pidsg gūudum ye. Y dag n vu dūni pugē n ka tar Wēnnaam ye.

13 La moasā, Kirist pugē, yāmb sēn dag n zār wakat sēn loogā, Kirist zumā maasem yīnga, yāmb pēnegrime.

14 Bala, yaa Kirist n ya tōnd laafi. Bāmb n kut ti sēn ya-a Zuif la sēn ka-a Zuif lebg buud a yembre, n wā welgr lalgā sēn ya beemā sēn dag n be sukā.

15 Kirist yiisa a Moyiis tōdā ne a noyā la a minindā, n na n kut ti buud a yiibā naag taab bāmb pugē n yi bu-paalg a yembre, n kut ti laafi zīndi,

16 la b yiis yell ning sēn dag n be buud a yiibā ne Wēnnaam sukā, n kut ti b lebg yīng a yembre, la b kut ti beemā sa, da-pikā maasem yīnga.

17 Kirist waa n moona yāmb dāmb sēn da zārā laafi koe-noogā, la b moona neb nins sēn da pē wā me.

18 Bala, Kirist maasem yīnga, tōnd ned kam fāa tara noor ti wa d ba wā nengē, Sug-sōng a yembr pugē.

19 Dē wā yīnga, yāmb ka leb n ya sāamba, wall nin-loogds ye. Yāmb yaa buud a ye ne Wēnnaam nebā, n ya Wēnnaam zakā neba.

20 B mee yāmb yēbgr ning tēn-tumdbā ne Wēnnaam no-rēesdbā sēn yēbgā zugu, la yaa Kirist mengā n ya roogā pāng kugri.

21 Kirist maasem yīnga, roogā gill fāa naagda taab n yikdē, n lebgd ro-sōng Zu-soabā pugē.

22 Yāmb sēn be Kirist pugē wā, yāmb me naaga meebā pugē n lebg Wēnnaam Sugā roogo.

Efēes 3

A Poll tuumd bu-zēms suka

1 Yaa woto yīng n kut ti maam a Poll yaa Kirist bi-beeg yāmb sēn ya bu-zēmsa yīnga,....

2 M tēed ti yāmb wumame ti b gomd Wēnnaam bark koegā b sēn kō maam ti m togs yāmbā yelle.

- 3 Yu ne vēnegr la Wēnnaam wilg maam yel-solemd ning mam sēn guļs a goamā bilf n wilg yāmbā.
- 4 Yāmb sā n karem-ba, y na n bānga yam vēnegr ning mam sēn paam Kirist yel-solemdā puḡē wā vōore.
- 5 Wakat sēn looge, Wēnnaam rag n ka kut ti ninsaalbā kamb bāng yel-solem-kāng wa b sēn vēneg-a mosā ne b tēn-tumdb sōamyā la ne b no-rēesdbā, ne Sug-sōng pāngā ye.
- 6 Yel-solem-kāng yaa ti bu-zēmsā naagda Zuif-rāmbā n paamd puur a yembre, la b lebḡ yīng a ye ne bāmba, la puut-n-taas ne kāab-noog ning sēn be a Zezi Kirist puḡē, koe-noogā maasem yīngā.
- 7 Mam lebḡa koe-no-kāng tēn-tumda, wa sēn zems Wēnnaam barkā kūunā b sēn kō maam, ti bāmb pāngā maand tumdā yīngā.
- 8 Mam sēn ya Wēnnaam neba fāa yao-zuḡgā, Wēnnaam kōo maam bakr kānga, ti m moon koe-noog ning sēn wilgd Kirist arzēgs sēn ka setā bu-zēmsā sukā,
- 9 la m vēneg yel-solemd ning sēn dag n solg Wēnnaam sēn ya būmb fāa naandā nengē, wakat sēn kaosā n wilg nebā.
- 10 Dē, sēn sung ne moasā, a Zezi tēedbā maasem yīng na n kitame ti nanamsā ne yīngr pāens rāmbā bāng Wēnnaam yamā, būmb wusḡ puḡē.
- 11 Bōn-kāng zemsā ne Wēnnaam yam-yākr sēn kōn sa, b sēn pids-a tōnd Zu-soab a Zezi Kirist maasem yīngā.
- 12 Tōnd sēn be Kirist puḡē la d tēed bāmbā yīngā, tōnd tara lohorem ti kolḡ Wēnnaam ne pel-kegenga.
- 13 Sēn paase, mam kota yāmb ti y ra bas ti mam sēn nams yāmb yīngā boog yāmb raood ye. Mam namsgā yaa yāmb waoore.

Kirist nonglem

- 14 Yaa woto yīng ti mam yīgimdid d ba wā taoore,
- 15 soab ning buud fāa sēn be yīngr la sēn be tēng zug sēn paamd b yuy b nengē wā taoore,
- 16 ti b na kō yāmb wa sēn zems b naamā arzeka, n kit ti ne bāmb Sug-sōng pānga, bi yāmb paam pāng y sūyā puḡe,
- 17 ti ne tēebo, Kirist na zīnd yāmb sūyā puḡe, la m kotē ti yāmb na kī yēḡ n yals kāenkāe nonglem puḡē,
- 18 ti yāmb tōe n naag ne Wēnnaam nebā fāa n tōog n bāng nonglemā yalem la a woglem la a zulum ne a zāntlem sēn ya to-to,
- 19 la ti y bāng Kirist nonglemā sēn yud ninsaalb bāngre, sēn na n yulē ti yāmb na pid ne būmb fāa, hal n pid ne Wēnnaam yalē wā.

20 Bɪ soab ning sɛn tɔe n tall-a pãng ning sɛn be tɔnd pɔgɛ n tumdɛ wã n maan hal wɔsg yug tɔnd sɛn kot fãa, wall d sɛn tagsd fãa wã

21 paam ziir a Zezi tɛedbã sukã, a Zezi Kirist pɔgɛ, zamaan o zamaana, wakat sɛn kɔn sa, ãmina.

Efɛɛs 4

Sug-sɔng daabo

1 Woto yĩnga, mam sɛn be bi-bees roogɛ Zu-soabã tũudum yĩngã, mam sagenda yãmb ti y kɛn wa sɛn zems boolg ning Wɛnnaam sɛn bool yãmbã.

2 Kɛn-y ne sik-m-meng la sũ-bɔgsɔm la sũ-mare, la y sak n deeg taab ne nonglem,

3 n mao ti Sug-sɔng lagem-n-taar zĩndi, laafi ning sɛn loe-a yãmb ne taabã yĩnga.

4 Yĩng a yembr bal n be, la Sug-sɔng a yembr bal n be, wa b sɛn bool yãmb ti y paam tɛeb pidsg gũudum a yembr y boolgã yĩngã.

5 Zu-soab a yembr bala n be, la tɛeb a yembr bala, la lisg a yembr bala.

6 Wɛnnaam a yembr bal n be n ya neba fãa ba, n so bũmb fãa, la b be b fãa sukã, la b fãa pɔse.

7 La b kɔo tɔnd ned kam fãa barkã, wa sɛn zems Kirist kũun makdgã.

8 Yaa woto yĩng ti guls-sɔamyã yetɛ yaa: Bãmb sɛn du yĩngrã, b zãa yemse, la bãmb kɔo ninsaalb kũuni.

9 La gomd ning sɛn yet ti bãmb dɔume wã vɔor yaa bɔe, sã n ka ti bãmb reng n siga tɛngã tɛngr me?

10 Soab ning sɛn dag n sig-a wã, yaa soab kãng bal n zɛk yĩngr hal n loog saasɛ, ti bãmb tɔe n pid bũmb fãa.

11 Yaa bãmb n kut ti neb kɛer yɪ tɛn-tɔmdba, ti kɛer yɪ bãmb no-rɛesdba, ti kɛer yɪ koenoogã moandba, ti kɛer yɪ pe-kumba la karen-saam-dãmba,

12 b nebã busg yĩnga. Wɛnnaam maana a woto bãmb tɔmdã na tɔog n maan yĩnga, la Kirist yĩngã busg yĩnga,

13 hal ti tɔnd fãa na lagem taab n paam tɛeb a yembre, la d bãng Wɛnnaam Bi-riblã, n yɪ neb sɛn bɪ, n lebg wa a Zezi sɛn ya bũmb ningã, n zems zãngã.

14 Woto, tɔnd kɔn leb n yɪ wa kamb sɛn lengde, ti zãmsg buud fãa rɪkd-b n loogdɛ, ti ninsaalbã zãmbã ne b belgr tɔvmã tar tɔnd n leebdɛ ye.

15 La yaa ti tɔnd sɛn togsd sɪd ne nonglemã yĩnga, tɔnd na n bu bɔvngã ne bũmb fãa, Kirist sɛn ya tɔnd naabã pɔgɛ.

16 Yaa bãmb yĩng la yĩngã wil gill fãa sɛn sog taab sɔama, sũgdsã sɛn zãad yĩngã sɔama wã yĩngã, yĩngã will fãa butame n zems a sɛn tog n bɪ to-to, la a busd a meng ne nonglem.

Vɪ-paalg Kirist pugē

- 17 Woto yīnga, ad būmb ning mam sēn yet yāmba, la m sēn kit a kaset Zu-soabā pugē: Yaa ti yāmb ka tog n leb n kēn wa neb nins sēn ka puvsd Wēnnaamā ye. Bāmb kēnda wa sēn zems b tagsg sēn ka yōodā.
- 18 Zulmā sēn be nin-kāens pugē la b sūyā sēn riglmā yīnga, b yamā ka liki, la b ka vɪ wa Wēnnaam sēn datā ye.
- 19 Yel-wēnā maaneg yānd ka le tar-b baa bilfu. B basame ti raglem soog-ba, ti b maand tɔvm dēgd buud fāa la rat-wɔsgo.
- 20 La yāmba, ka yel a woto maaneg pugē la yāmb zāms ti bāng Kiristā ye,
- 21-22 sā n yaa ti yāmb wɔma bāmb yelle, la y paam zāmsg bāmb pugē, n zems ne sɪd ning sēn be a Zezi pugē wā. Sɪdā vōor yaa ti yāmb bas y tɔvm kudā sēn ya nin-kudgā rēndā, nin-kudg ning sēn dēgemd a meng nana, ratem wēngā sēn tudgid nedā yīnga,
- 23 la ti Sugā tek yāmb yamā,
- 24 la y yeelg nin-paalgā wa fuugu, nin-paalg ning Wēnnaam sēn naan wa b sēn data, tɪrlem la sōmblem sɪd sēn wat-ne wā pugē.
- 25 Woto yīnga, bas-y zīrī yagbo, la bɪ yāmb ned kam fāa togs a to sɪda. Bala, tōnd yaa yīng a yembr wil ne taaba.
- 26 Yāmb sūur sā n yiki, da sak-y ti wīndg ti kē ti y sūurā nan ka sig ye.
- 27 Da kō-y-yā a Sutāan weer ye.
- 28 Bɪ ned ning sēn dag n zuud da leb n zu ye. A mao n tɔvm pu-peelem tɔvm ne a nusi, t'a tōe n paam būmb sēn na kō ned ning sēn tog ne sōngrā.
- 29 Da sak-y ti gom yook ba a yembr yi yāmb noorē ye. Gomd sā n na n wa yi, bɪ yɪ gom-sōng sēn na sōng ned t'a bɪ la a wa ne bark neb nins sēn wɔmdā zutu.
- 30 Da maan-y ti Wēnnaam Sug-sōngo, Sug ning b sēn tall n ning yāmb bānd fāagr daarā yīngā sūur sām ye.
- 31 Yiis-y sū-toogo la kisgri, la tēn-kānem, la pu-toog buud fāa y sɔka.
- 32 Maan-y taab neere, n kɔvm taaba, la y kō taab sugri, a wa Wēnnaam sēn kō yāmb sugr Kirist maasem yīngā.

Efɛɛs 5

Wēnnaam kamb yel-manesem

- 1 Dē wā yīnga, yɪ-y Wēnnaam togs-n-taase, wa kom-nongdse,
- 2 la y kēn nonglem pugā, wa Kirist me sēn nong tōndo, n kō b meng tōnd yīng ti yɪ kūun la maoong sēn ya wa kaam sēn tar yū-noog n tat Wēnnaam yam.

- 3 Dē wā, a wa nin-sōamy sēn tog n yi to-to wā, da saag-y ti b pvd yoobo, la rēgd buud baa a yembre, la rat-wusg yell yāmb suk ye.
- 4 Da gom-y gom dēgdo, wall yalem goama, wall kuvsem goam ti bōn-kāens ka zems ye. Pvus-y Wēnnaam barka.
- 5 Bala, bāng-y neer ti nin-yoaad baa a yen, rēgd soab baa a yen, rat-wusg soab baa a yen, sēn dat n togs ti wēn-naands pvusd ka na n paam pvur Kirist ne Wēnnaam soolmē wā ye.
- 6 Da sak-y ti ned belg yāmb ne gom-vud ye. Bala, yaa bōn-kāens yīng la Wēnnaam sū-puugr sigd kusdbā zutā.
- 7 Dē wā, da paam-y lagem-n-taar ne bāmb ye.
- 8 Sɪd me, pīnda, yāmb dag n bee likē. La moasā, yāmb sēn tūud Zu-soabā yīnga, y bee vēnemē. Rē wā, kēn-y wa vēnemē kamba.
- 9 Bala, vēnem biis yaa sōmblem buud fāa, la tɪrlem la sɪda.
- 10 Mak-y n bāng-y būmb nins sēn tat Zu-soabā yam,
- 11 la y ra tol n paam lagem-n-taar ne likā tvum sēn ka yōodā ye. Wilg-y ti b ka sōama ye.
- 12 Sɪd me, pus n yaa yānd ti pvd būmb nins nin-bāmbā sēn maandā.
- 13 La d sā n wilg ti b ka sōama, lebgda vēnega. Bala, būmb ning fāa sēn puk yaa vēnega.
- 14 Yaa woto yīng n kut ti b yeel yaa: Foo! Sēn gōe-a wā, neke! Yik n yi kūumā svka, la Kirist na kō foom vēnem sēn kōt vum.
- 15 Dē wā, gūus-y neer ne yāmb kēnde, n da kēn wa yalemb ye. Kēn-y wa yam dāmba.
- 16 Da bas-y ti weerā sāamd zaalem ye. Bala, mosā yaa wēng wakate.
- 17 Woto wā yīnga, da yi-y ka-yam dāmb ye, bāng-y būmb nins Zu-soabā sēn data.
- 18 Da tug-y ne rāam ye, yōwā sāamda neda. Pid-y ne Wēnnaam Sugā.
- 19 Sōs-y ne taab ne yun-sōamyā, la ne Wēnnaam yula, la ne Sug-sōng yula. Yul-y n pēg-y Zu-soabā ne y sūyā fāa.
- 20 Pvus-y tōnd ba a Wēnnaam bark būmb fāa yīnga, ne tōnd Zu-soab a Zezi Kirist yvure.
- 21 Sak-y taaba, yāmb sēn zoet Kiristā yīnga.

Sak-taaba

- 22 Pagba, bɪ yāmb ned kam fāa sak a sɪda, a wa yāmb sēn sakd Zu-soabā.
- 23 Bala, rao yaa a pag zu-soaba, a wa Kirist sēn ya bāmb tēedbā Zu-soabā. Tēedbā yaa Kirist yīnga, ti Kirist ya tēedbā fāagda.

- 24 Bɪ pag fãa me sak a sɪd ne bũmb fãa, a wa tēedbã sēn sakd Kirist to-to wã.
- 25 Raopã, bɪ yãmb ned kam fãa nong a paga, a wa Kirist sēn nong b tēedbã, n kō b meng b yĩnga,
- 26 n na n tōog n pek-b ne koom la ne bãmb goamã, n yɪlg-ba,
- 27 n kit ti bãmb tēedbã sēn tar ziiṛã yals bãmb taoor ti rēgdo, wall yōbdo, wall bũmb sēn wēnd a woto ra zĩnd ye, la ti b na yɪ pu-peelem dãmb sēn ka tar yell ye.
- 28 Woto me, raopã tog n nonga b pagbã wa b sēn nong b mens yĩngã. Ned ning sēn nong a pag nonga a menga.
- 29 Sɪd me, ned baa a yen zɪ n kisg a meng ye. A rɪlgd-a a menga, n get a meng yell wa Kirist sēn get b tēedbã yelle,
- 30 tōnd sēn ya bãmb yĩngã wilã yĩngã.
- 31 Yaa rē yĩng la rao tog n yi n bas a ba ne a ma n zĩnd ne a paga, la b yiibã na n lebga yĩng a yembre.
- 32 Yel-solemd kōngã yaa kāsenga. Mam sēn yet a woto wã, yaa sēn kēed ne Kirist la b tēedbã wēngē.
- 33 Sēn keta, bɪ yãmb ned kam fãa nong a pag wa a menga, la bɪ pag fãa waoog a sɪda.

Efɛɛs 6

- 1 Kamba, sak-y y ba-rãmb la y ma-rãmb wa Zu-soabã sēn datã. Bala, bōn-kãng yaa tɪrga.
- 2 Ad pipi tōog sēn naag ne kãabgo. A yetame yaa: Waoog f ba la f ma,
- 3 ti f tōe n paam sũ-noogo, la f vumnd n kaoos dũni zugu.
- 4 La yãmb sēn ya ba-rãmbã, ra maan-y bũmb sēn yikd y kambã sũy ye. Wub-y-ba, n sagl-ba, la y keoog-b wa sēn zems Zu-soabã raabo.
- 5 Tumtumdba, sak-y sēn so-b yãmb dũni ka wã ne y sũur fãa, ne rabeem la rigbu, wa yãmb sēn sakd Kiristã,
- 6 la y ra maan bōn-kãng b nifē bala, ti ra wa ya wa yãmb maanda sēn noom ninsaalbã ye. Sak-y bãmba yãmb sēn ya Kirist tumtumdb sēn maand Wēnnaam daabo ne y sũyã fãa wã yĩnga.
- 7 Tum-y b yĩng ne yamleoogo, wa y tumda Zu-soabã yĩnga, la ka wa ninsaal yĩng ye,
- 8 ti yãmb miime ti ned kam fãa na n deega a keoor Zu-soabã nengē, a wa sēn zems tum-sōng ning a sēn maanã, t'a ya yamb wall burkĩna.
- 9 La sã n yaa ne yãmb sēn ya zusob-n-dãmbã, yãmb me tog n maana a woto ne y tumtumdbã. Da maan-y gãgs ne-b ye, ti yãmb miime ti bãmb ne yãmb me Zu-soabã bee arzãna, la ti Zu-soabã nifē, ned ka yud a to ye.

A Zezi tēed zab-teedo

- 10 Sēn keta, mam yeta yāmb ti y paam raood Zu-soabā tūudum pugē, bāmb pān-kāsengā maasem yīnga.
- 11 Bob-y zab-teed nins fāa Wēnnaam sēn kō yāmbā, ti y tōe n yals kāenkāe n zab ne a Svtāana, a silemā pugē.
- 12 Bala, tōnd zabr ka ne ninsaal sēn ya nemd la zumā ye, la yaa ne lik rīm-dāmba la a pāens sēn so naam tēng zug ka wā, la wēng maaneg susā sēn be yīngrā.
- 13 Yaa woto yīng n kut ti mam yet yāmb ti y bob Wēnnaam zab-teedā fāa, ti y tōe n yals n zab wēngā wakate, la ti y sā n zab n tōog būmb fāa, yāmb na yals kāenkāe.
- 14 Dē wā yīnga, bɪ y yals kāenkāe. Rik-y sɪdā ti yɪ y sēbdga, la y bob turlem ti yɪ yāmb gāntika,
- 15 la y wid laafi koe-noogā togsg ratem ti yɪ yāmb neooda,
- 16 la y tall tēeb ti yɪ y gāongo, ti y tar n kogsd wēng soabā pɛemā fāa sēn ya wa bugmā,
- 17 la y fōgen fāagrā me ti yɪ kut pugla, la y zā Sugā svug sēn ya Wēnnaam goamā.
- 18 Pɔɔs-y wakat fāa ne Sug-sōng pānga, n pɔɔs ne kosgo n da bas ye. Nang-y pāng n maand a woto wakat fāa. Pɔɔs-y Wēnnaam b neba fāa yīnga,
- 19 la mam me yīnga. Pɔɔs-y Wēnnaam ti wakat ning fāa mam sēn na n yaag m noor n na n gome, bɪ b kō maam gomd sēn na kut ti nebā bāng koe-noogā yel-solemdā vōore, la ti m na gom ne raodo.
- 20 Mam yaa koe-noogā toagsda, ti b balg maam a poorē. Pɔɔs-y ti m tōog n gom a yell ne raood wa m sēn tog n gomā.

Yaolelem puusem

- 21 Tōnd ba-bi-nongr a Tisik sēn ya Zu-soabā tɔmtɔmd sēn maand sɪdā na n wilga yāmb būmb fāa, sēn na n yɪl ti yāmb me bāng mam yelle, la būmb nins mam sēn maanda.
- 22 Mam yiis-a lame n tɔm yāmb nengē, ti y bāng tōnd kibare, la t'a na bels yāmb sūyā.
- 23 Bɪ tōnd Ba a Wēnnaam la d Zu-soab a Zezi Kirist kō d ba-biisā zīnd-n-taar laafi la nonglem, b sēn tar tēebā yīnga.
- 24 Bɪ neb nins fāa sēn nong tōnd Zu-soab a Zezi Kirist ne nonglem sēn ka tekdā paam barka.

Filip

Filip 1

Pvusem

¹ Maam a Poll ne a Timote sēn ya Zezi-Kirist nonglem yemsā n tumd seb-kānga Wēnnaam neba fāa sēn tēed a Zezi Kiristā la karen-saam-dāmba ne yel-getbā sēn be Filip tēngā.

² Bɪ y reeg bark la laafti sēn yit tōnd ba a Wēnnaam ne Zu-soab a Zezi Kirist nengē.

A Poll pvusda Filip tēedba yīnga

³ Wakat fāa mam sēn tēegd yāmb yelle, mam pvusda Wēnnaam bark y yīnga.

⁴ Mam pvusda yāmb fāa yīng wakat fāa ne sū-noog n ka basdē ye,

⁵ yāmb sēn sōngd ne koe-noogā tumd hal sēn sung daar ning yāmb sēn wum-a, ti ta moasā wā yīnga.

⁶ Mam mii hakuk ti Wēnnaam sēn sung tum sōng-kāng yāmb sūya pusā na n kell n maan-a lame n baase, hal ti ta a Zezi Kirist daarā.

⁷ A Zemsame ti mam paam tagsg a woto yāmb fāa yīnga, bala, mam yam bee ne yāmb sōama, ti bōe, sā n yaa mam sēn be bi-bees roog pvug moasā wā, wall sā n yaa mam sēn da gomd n wilgdē ti koe-noogā yaa sūdā, yāmb fāa lagemda ne maam n paamd bark a yembre.

⁸ Tɪ bōe, Wēnnaam yaa mam kaset soab ti mam nonga yāmb fāa ne a Zezi Kirist nonglem,

⁹ la mam sēn pvusd n kot būmb ninga, yaa ti yāmb nonglem na paasd daar fāa n yuda, ne bāngre la yam-vēnegre.

¹⁰ Tɪ woto, yāmb na n bānga būmb ning sēn ya sōama n yuda sēn na yilē ti Kirist waoongā daare, bɪ y yɪ neb sēn ya sūd dāmb ti rōadg kāe ye,

¹¹ n pid ne turlem biis sēn yit a Zezi Kirist nengē, Wēnnaam waoogre la b pēgr yīnga.

Kirist yaa mam vum

¹² M ba-biisi, mam datame ti yāmb bāng ti būmb nins sēn paam maamā kutame ti koe-noogā saag n yuda.

¹³ Sūd me, na-yira nebā fāa la zīga fāa nebā bāngame ti yaa mam sēn maand Kirist tumdā yīng la b balg maam.

¹⁴ Ba-biisā kēer sēn tūud Zu-soabā fāa paama raood mam balgrā yīnga, n moon Wēnnaam koegā ne raood n ka zoe rabeem ye.

¹⁵ Yaa sūd ti neb kēer moonda a Kirist koegā sū-kiir la geesem-geesem yīnga. La neb kēer moond-a-la ne yam sēn ya sōama.

- 16 Bāmb dāmba moonda ne nonglem, b sēn mi ti Wēnnaam yāka maam ti m gom koe-noogā yīngā.
- 17 La neb a tāabā yaool n moonda Kirist koεεgā ne geesem-geesem, la ka ne pu-peelem ye. La b tēedame ti bōn-kāng na n paasa maam namsg m balgrā pvgē.
- 18 Dē, ka yell ye, baa sēn ya būmb ning fāa, sã n yaa ne yam-wēng wall yaa ne pu-peelem, b baas n moonda Kirist koεεgā, la mam maanda sū-noog bōn-kāng yīnga. La m na n le maana sū-noog yesa.
- 19 Tı bōe, yāmb puvsgā la a Zezi Sugā sōngrā yīnga, mam miime ti bōn-kāng na n wēneg n waa ne mam yolsgo.
- 20 Wa sēn zems mam datem la m tēeb pidsg gūudmā, būmb ba a yembr yānd ka na n yōk maam ye. Moasā ne wakat fāa, mam na n goma ne pel-kegenga. Woto, Kirist na n paama waoogr mam yīngā pvgē, sã n ya mam sēn vı wall m sēn ki.
- 21 Tı bōe, ne maam, Kirist yaa mam vum. La ti ki yaa yōod ne maam.
- 22 La mam sēn na n kell n vı m yīngā pvgē wã sã n tara yōod ne mam tuumdā, mam ka mi m sēn yākd a soab ye. Būmb a yiib ratem n tar maam.
- 23 Mam dat n loog n kēnga Kirist nengē. Rēnda n ya neer wvsg ne maam.
- 24 La yāmb yīnga, mam sēn na n kell n vum d n ya sōama n yuda.
- 25 Mam sūur keemame. La mam miime ti mam na n kell n paa me, la m na n zīnda yāmb fāa svk n sōng-y ti y kēng taoore la y paam sū-noog tēeba pvgē.
- 26 Mam sã n leb n wa yāmb nengē, a na n kōo yāmb waoogr yes mam yīnga, a Zezi Kirist tūudmā pvgē.
- 27 Būmb sēn be bala, kit-y ti yāmb tuumā zems ne Kirist koe-noogā, sēn na n yılē ti mam sã n wa n na ges yāmba, wall m sã n ka wa, bı m wvm yāmb kibar sēn yet ti y yasa kāenkāe ne yam a yembre, n lagemd taab ne tagsg a yembr n zabd koe-noogā tēeb yīnga.
- 28 La y ka sakd n bas ti y bæeba kēes yāmb rabeem ne būmb baa yembr ye. Bōn-kāng yaa kaset bāmb yīng ti b na n sāmame, la a yaa fāagr yāmb yīnga. Rē yita Wēnnaam nengē.
- 29 Tı bōe, Wēnnaam sēn maan bark ning Kirist maasem yīngā, ka ti yāmb tē Kiristā bal ye, yaa ti yāmb na nams bāmb yvvrā yīng me,
- 30 n maood maoor ning yāmb sēn yā ti mam maome wã, la y wumd mosā ti mam maoodame wã.

Filip 2

Kirist sik-m-menga, la b naam

- ¹ Dē yīnga, sã n yaa ti tũ Kirist wata ne belsgo, sã n yaa ti Kirist nonglem yãmb yīngã paasda yãmb raoodo, sã n yaa ti yãmb tara lagem-n-taar ne Sug-sõngo, la sã n yaa ti yãb-taab ne nimbãan-zoeer beeme,
- ² bɪ y paam nonglem a yembre, la yam a yembre, la datem a yembre, ti mam sũurã yɪ noog zãnga.
- ³ Da maan-y bũmb baa fi ne geesem-geesem wall ne wuk-m-meng ye, la bɪ ned kam fãa paam sik-m-meng yam n tags ti neb a taaba yuda yēnda.
- ⁴ Bɪ yãmb ned kam fãa ra ges a meng sõngr yell bal ye, la bɪ a ges neb a taaba sõngr yell me.
- ⁵ Paam-y yam ning a Zezi Kirist sēn da tarã.
- ⁶ Bãmb sēn da tar Wēnnaam yalē wã, b ka tags ti bãmb sēn zem ne Wēnnaamã,
- ⁷ yaa bũmb b sēn tog n gãd kãenkãe ye. La a Zezi basa b naam n lebg wa yãmba, n dik yīng wa ninsaalb wēneg n wa wala ninsaala.
- ⁸ A Zezi sika b menga, halɪ n sak kũum, n ki da-pɪkã zugu.
- ⁹ Yaa woto yīng me n kut ti Wēnnaam zēk bãmb ne waoogr sēn ya kãsenga, n kō-b yuɔr sēn yud yvyã fãa,
- ¹⁰ ti ne a Zezi yuɔre, rũma fãa sēn be saasē saasē, la sēn be tēngã zugu, la sēn be kum-kulgã na n yīgimdame,
- ¹¹ la ti zel mã fãa na n kɪsa kaset t'a Zezi Kirist yaa fãagda, ti yɪ tōnd ba a Wēnnaam waoogr yīnga.

Yɪ-y wa vēnem dũniyã pugē

- ¹² Woto, m zo-nongdse, wa yãmb sēn sak wakat fãa wã, bɪ y tum fãagrã tum ne rabeem la rigbu, la ka mam sēn da be yãmb sukã bal ye, la bɪ y tum moasã mam sēn ka be yãmb sukã n yuda.
- ¹³ Tɪ bōe, yaa Wēnnaam n maand b tumd yãmb pusē, la b kōt yãmb ratmã, la pãng ti maan wa sēn zems bãmb daabã.
- ¹⁴ Maan-y bũmba fãa ti yēgōng ne no-koem kaē ye.
- ¹⁵ Tɪ yãmb na yɪ neb sēn ka tar yelle, la sēn ya yɪlma. Tɪ yãmb na yɪ Wēnnaam kamb sēn ka tar dōdb ye, zamaan kãnga nebã sēn sãam la sēn ya wēnsã sukã, yãmb yãgda bãmb suk wa vēnem dũniyã pugã,
- ¹⁶ n zãad vum koegã bãmb yīnga. Dē, Kirist waoongã daare, mam tōe n maana sũ-noogo, mam zoesã ne m maorã sēn ka yɪ zaalmã yīnga.
- ¹⁷ La baa b sã n dik maam n bas wa b sēn basd koom maoong zīgē, n paas maam ne maoong ning la kũun nins yãmb sēn kōt Wēnnaam y sēn tēed bãmbã yīnga, mam maanda sũ-noog ne bōn-kãnga, la m naagda yãmb fãa n kudemdē.

18 Bɪ yāmb me maan sũ-noog a woto n naag maam n kidme.

A Tumote ne a Epafordit

19 Mam tēedame ti ne Zu-soaba a Zezi sōngre, sã n yɪ bilfu, mam na n tuma a Tumote yāmb nengē n bāng yāmb kibare ti bõn-kāng tõe n kō maam daoodo.

20 Bala, mam ka tar ned sēn tar yam a yembr ne maam n na sid ges yāmb yellā neer ye.

21 Sid me, b fāa geta b mens yelā yelle, n ka baood a Zezi Kirist rēndā ye.

22 Yāmb miime t'a Tumote wilga a zemsgo, n zīnd mam sēegē wa biig sēn be ne a ba, n naag maam koe-noogã tũmd pugē.

23 Dē, mam tagsdame ti mam sã wa bāng m yellā sēn na n yɪ to-to, m na n tum-a-la yāmb nengē.

24 La mam tar tēeb ne Zu-soabã ti sã n yɪ bilfu, mam meng na n waa n gesa yāmba.

25 Mam tagsame ti yaa neer ti m lebg n tum a Epafordit sēn ya mam tumd-n-taagã la m soda-taagã t'a wa yāmb nengē. Yāmb dag n toola yē sōngr t'a wa n kō maam.

26 Yē rag n data ne a sũur fāa n yã yāmb fāa, la a sũurã sãama wɔsgo yāmb sēn wum a pa-keema yīnga.

27 A Epafordit sid lɔu bāag n da kolg kũum fāa-fāa, la Wēnnaam zoe yē nimbāanega, la ka yē bal nimbāaneg ye, la yaa mam me nimbāanega, sēn na n yulē ti mam da paam sũ-sāoong n paas ye.

28 Rē wã, mam tumda yēnda ne yāgb wɔsg yāmb nengē, ti yāmb sã n yānd-a bɪ y leb n paam sũ-noogo, ti mam menga sũ-sāoongã na booge.

29 Woto yīnga, bɪ y reeg-a ne sũ-no-kāseng wa y ba-biig Zu-soaba pugã, la y waoog neb nins sēn ya a woto wã.

30 Tɪ bõe, yaa Kirist tũmdã yīng la a sēn da na n ki wã. Yē gēnega a yōor n sōng maam ne sōngr ning yāmb sēn da tog n sōng maam n ka tōogã.

Filip 3

Maoob ti paam bũmb nins sēn be taoore

1 La koeg sēn keta m ba-biisi, maan-y sũ-noog Zu-soaba tũudum pugē. Mam ka yēed ti leb n guls yāmb bõn-kāens ye. La yaa yāmb sōngr yīnga.

2 Gũus-y y mens ne neb nins sēn wēnd wa baasã, la y gũus ne tũm-wēns maandbã la ne sēn kē-b bāong yīng wēngē wã balã.

3 Bala, tōnd sēn waoogd Wēnnaam ne Sug-sōng pānga, n maand sũ-noog a Zezi Kirist pugē, n ka teegd yīngã tũmã, yaa tōnd la zũins sid-sida.

4 Sã n ya yīng tũm teegre, mam me ra tõe n teega yīnga tũma. Neb a taab sã n tēed ti b tõe n teega yīnga tũma, mam n yuda.

- 5 Mam lebga zūng mam sēn wa n tar rasem a nii, mam yaa Israyel neda, n ya a Benzame buudu la Hebre meng-menga. La sã n ya ne tōog wēngē, mam yaa Fariisē.
- 6 La wungr ne Wēnnaam tūumdã wēngē, mam namsa a Zezi tēedbã, la ne turlem tōog sakr wēngē, ned ka tōe n dōd maam ye.
- 7 La bōn-kāens sēn da ya yōod ne maamã, mam geelga bāmb wa būmb sēn ka tar yōodo, Kiristã yīnga.
- 8 La mam sēn bāng m fāagd a Zezi Kirist ti rē ya sōma wūsgã, mam pūs n gesa bōn-kāens fāa wa būmb sēn ka yōodo. Kiristã yīnga, mam sakame n bas fāa, n geelgd būmb fāa wa sagdo ti m tōe n paam Kirist,
- 9 la m zīnd bāmb pugē. Ka ne mam meng turlem, mam sēn sak tōog n paamã ye, la yaa ne turlem ning ned sēn paamda, a sēn tēed Kiristã yīnga, turlem sēn yit Wēnnaam nengē, la sēn paamd ne tēebo.
- 10 Mam sēn dat fāa yaa ti bāng Kiristã ne bāmb kūum wūvgrã pānga la m naag bāmb n paam namsgo, n lebq yembr ne bāmb b kūumã pugē,
- 11 ti m sã n tōog bi m paam wūvgr n yi kūum sukã.
- 12 Ka ti mam zoe n paama m rolbã nanda, wall m tōog n zemsã zāng nand ye. La mam ket n kēngda taoore, n maoodē ti gād-a, bala a Zezi Kirist zoe n gāda maam.
- 13 M ba-biisi, mam ka tagsd ti mam zoe n paama rolbã nand ye, la mam maanda būmb a yembre: mam yīmda būmb nins sēn be poorē wã n nangd pāng n na n paam būmb nins sēn be taorã.
- 14 Mam zoet n dabda taoore, n dat n paam Wēnnaam arzãn boolg rolbã a Zezi Kirist maasem yīnga.
- 15 Dē, tōnd fāa sēn ya tēedb sēn bi wã, bi d paam tags-kāngã bala. La yāmb sã n tara tagsg a to ne būmb a taaba, Wēnnaam na n vēnega yāmb ne bōn-kāng sēn ya a soab me.
- 16 La būmb sēn be bala, tōnd sēn kēn n ta zīng ningã wã, d kell n naag taab n kēne.
- 17 M ba-biisi, bi yāmb fāa yi mam togs-n-taase. Ges-y neb nins sēn kēnd wa sēn zems mamsg ning tōnd sēn wilg yāmbã.
- 18 Mam dag n togsã yāmb naoor wūsgo, la m leb n yet-a-la yāmb ne nintām ti neb wūsg n be ti b kēna wilgdē ti b yaa Kirist da-pikã beeba.
- 19 Bāmb baoosg na n yu sãoongo, bāmb pūsã n ya b wēnnaam, bāmb maanda sū-noog ne būmb ning sēn ya yānd b yīngã. B ka tagsd būmb ti sã n ka dūniyã yel bal ye.
- 20 La tōndo, tōnd yir bee arzãna, la tōnd gūuda tōnd fāagd sēn ya Zu-soab a Zezi Kiristã ti b yi be n wa.
- 21 Bāmb na n teka tōnd yīn-pōaagdã t'a lebg wa bāmb waoogr yīngã, ne pāng ning bāmb sēn tar ti sek ti tōog būmb fāa ti b sak bāmbã.

Filip 4

Maan sũ-noog ne Zu-soabã

- 1 Woto yĩnga, m ba-bi-nongdse, mam sãn tulg ne m sũur fãa ti leb n yã yãmb sãn ya mam sũ-noog la m maanfã, bɪ y yals a woto kãenkãe Zu-soabã tũudum pɔga m zo-nongdse.
- 2 Mam sagenda a Evodi ne a Sẽntiis ti b paam yam a yembr Zu-soabã tũudum pɔgẽ.
- 3 La foo me, m tũmd-n-ta-sõngo, mam kota foom ti f sõng pɔg-kãense. B ra tuma ne maam koe-noogã yĩnga, ne a Kelma la ne mam tũud-n-taas a taabã yuy sãn be vum sebrã pɔgẽ wã.
- 4 Maan-y sũ-noog daar fãa Zu-soabã tũudum pɔgẽ. Mam leb n yetame, maan-y sũ-noogo.
- 5 Kit-y ti neba fãa bãng yãmb sũ-bɔgsem. Zu-soabã waoong kolgame.
- 6 Da maan-y yur ne bũmb baa fɔt ye. La bũmba fãa pɔga, pɔɔs-y Wẽnnaam n kose la y pɔɔs barka la y wilg Wẽnnaam bũmb nins yãmb sãn datã.
- 7 La Wẽnnaam laafi wã sãn yud ninsaalbã bãngr fãa wã na n gũu yãmb sũya ne y tagsdã a Zezi Kirist pɔga.
- 8 Koeg sãn keta, m ba-biisi, bɪ y tags bũmb nins fãa sãn ya sɪda, la bũmb nins fãa sãn tar waoogre, la bũmb nins fãa sãn ya tɪrse, la bũmb nins fãa sãn be pɔ-peelem, la bũmb nins fãa sãn zems nonglem, la bũmb nins fãa sãn tar kaset sõngo, ne bũmb nins sãn ya neer zãng n zems pẽgrã yelle.
- 9 Maan-y bũmb nins yãmb sãn zãms la y reege, la y wum la y yã mam nengẽ wã. La Wẽnnaam sãn ya laafi soabã na zĩnd ne yãmba.

A Poll pɔɔsda Filip nebã barka

- 10 Mam maana sũ-noog Zu-soabã tũudum pɔgẽ, m sãn yã ti yãmb ya n leb n geta mam yell mosã wã yĩnga. Sɪdã, yãmb da tagsda mam yelle, la y ka paam weer n maan bũmb ye.
- 11 Ka mam sãn ka tar bũmbã yĩng la m sãn gomd a woto wã ye, ti bõe mam zãmsame ti maan sũ-noog ne bũmb ning mam sãn tarã bala.
- 12 Mam miime ti vumnd naong pɔga, la m miime ti vumnd arzek pɔg me. Bũmba fãa pɔga, la zĩiga fãa mam zãmsame ti rɪ n tɪge la ti gãand kom me. Mam zãmsame ti paam wusgo la ti konge.
- 13 Kirist sãn kõt maam b pãngã yĩnga, mam tõe n maana fãa.
- 14 La baoosgo, yãmb maana neer y sãn sõng maam m toogã pɔgẽ wã.
- 15 Filip neba, yãmb mens tẽrame ti koe-noogã mooneg sungrẽ, mam sãn wa n yit Masedoannã, sã n ka yãmb bala, a Zezi tẽedbã sãn be zĩig ba a yen ka naag maam m paoong pɔgẽ wall m naong pɔgẽ ye.

- 16 Yaa yāmb bal n maan a woto. Tɪ bōe, mam sēn da be Tesalonikā yāmb da zoe n tuma sōngr sēn yud vugr n kō maam.
- 17 Ka ti mam baooda kūun ye, mam sēn baood būmb ninga yaa ti yāmb wom biis wvsgo. Rēnda n na n yɪ yāmb yōodo.
- 18 Mam deega fāa la m tara wvsgo. Mam sēn deeg būmb nins yāmb sēn tum a Epafordit t'a kō maamā, mam tarame ti sek n gumbe. Kūun-kāens yaa wa kaam sēn tar yū-noogo, la maoong Wēnnaam sēn deegda la sēn tat bāmb yam.
- 19 Mam Wēnnaam na kō yāmb būmb fāa ti sek-yā wa sēn zems bāmb arzeg-kāsemsā a Zezi Kirist maasem yīnga.
- 20 Bɪ tōnd ba a Wēnnaam paam waoogr daar fāa, wakat sēn ka set ye. Āmina.

Yaolem pusem

- 21 Pvus-y Wēnnaam neba fāa sēn tūud a Zezi Kiristā. Ba-biis nins sēn be ne maamā pvusda yāmba
- 22 Wēnnaam neba fāa pvusda yāmba, la neb nins sēn be Sezaar zakē wā n toond yāmb b pusem n yuda.
- 23 Bɪ Zu-soab a Zezi Kirist barkā zīnd ne yāmb fāa.

Kolosē

Kolosē 1

Pvusem

¹ Maam a poll sēn ya Kirist Zezi tēn-tumd wa sēn zems Wēnnaam daabā ne ba-biig a Tumote

² n tumd seb kānga Wēnnaam nebā sēn ya tōnd ba-biis sēn maand sɪd Kirist tūudma pɔgē n be Kolosā nengē. Bɪ y paam bark la laaft sēn yit tōnd ba a Wēnnaam nengē.

Pvusg Sug-sōng vēnegr yīnga

³ Tōnd pvusda tōnd Zu-soab a Zezi Kirist ba a Wēnnaam barka, la d pvusd yāmb yīng n ka basdē ye.

⁴ Sɪd me, tōnd wɔmame tɪ b gomd yāmb tēeb ne Kirist Zezi wā yelle, la nonglem ning yāmb sēn tar Wēnnaam nebā fāa yīngā yelle,

⁵ tēeb pidsg gūudūm ning b sēn bīng yāmb yīng arzān pɔgē wā yīnga. Sɪd koεεgā sēn ya koe-noogā sēn pīnd n kɪt tɪ yāmb bāngā.

⁶ Koe-no-kāng taa yāmb nengē. A sēn womd biis la a kēngd taor to-to dūniyā tek fāa wā, a maanda a woto me yāmb nengē hal sēn sung ne daar ning yāmb sēn wɔm la y bāng Wēnnaam barkā wa sēn zems sɪda,

⁷ la sēn zems sagls nins tōnd tumd-n-ta-nongr a Epafra sēn guls yāmbā. Yē yaa Kirist tumtumd sēn moond sɪda, n tumd yāmb yīnga.

⁸ A wilga tōnd nonglem ning Sug-sōng sēn kɪt tɪ yāmb tarā.

⁹ Yaa woto yīng n kɪt tɪ sēn sung ne daar ning tōnd me sēn wɔm kiba-kāngā wā, tōnd pvusda Wēnnaam yāmb yīng n ka basdē ye, la d kot Wēnnaam tɪ b pids yāmb sūyā ne bāmb daabā bāngre, la b kō yāmb yam fāa, ne bāngr ning Sug-sōng sēn kōtā.

¹⁰ Kɪt-y tɪ y kēnā waoogd Zu-soabā, tɪ y tōe n ta bāmb yam būmb fāa pɔgē, la y wom biis ne tum sōama buud fāa, la y bɪ Wēnnaam bāngr pɔgē.

¹¹ Tōnd kota Wēnnaam, tɪ yāmb na paam pāng n paase, bāmb pān-kāsengā maasem yīnga, tɪ yāmb tōe n yɪ neb sēn kēngd taor sɪd-sɪda, la sēn tar sū-mare.

Kirist kūmā yiisa yell ning sēn da be tōnd ne Wēnnaam sukā

¹² Pvus-y tōnd ba a Wēnnaam bark ne sū-noogo, bāmb sēn kɪt tɪ yāmb tōe n naag ne bāmb nebā n paam pvur vēnemā pɔgē wā yīnga.

¹³ Bāmb fāaga tōnd n yiis likā pāngē, n tall-d n kēng b bi-riɪl-nongrā soolmē,

¹⁴ soab ning maasem yīng tōnd sēn paam fāagre, la yel-wēna sugrā.

¹⁵ Kirist yaa Wēnnaam, soab ning ned sēn ka tōe n yā wā wēnego, la būmb nins fāa b sēn naanā dēnem soaba.

- 16 Bala, bāmb n naan būmb nins fāa sēn be yīngr wall tēng zugu, sēn be yāab la sēn ka tōe n yā, naam geyā, rīm-dāmba, pān-soadba, la noeyā. Bāmb n naan fāa b mengā yīnga.
- 17 Bāmb denga būmba fāa n beē, la yaa bāmb pugē la būmb fāa yalsd a zīigē.
- 18 Bāmb yaa tēedbā sēn ya bāmb yīngā zugu. Bāmb la būmb fāa sungre, sēn yī-a pipi n vuug n bas kūum, ti bāmb tōe n yī dēnem soab būmb fāa pugē.
- 19 Bala, a taa Wēnnaam yam ti kut ti bāmb sēn ya būmb ning fāa, bī a Zezi me yī a woto,
- 20 la b kut t'a Zezi wa ne zems-n-taar bāmb a Wēnnaam ne būmb fāa sukā, sā n yaa sēn be tēng zugu wall sēn be yīngri, n kut ti bāmb maasem yīnga, bī laafti zīndi, bāmb zuma sēn daag da-pikā zugā yīnga.
- 21 La yāmb sēn dag n ya sāamb la y ya bēeb y tagsdā ne y tuum-wēnsā yīng pīndā,
- 22 moasā, Wēnnaam yiisa yell ning sēn da be yāmb ne bāmb sukā, a Zezi yīn-kiidgā kūum maasem yīnga, ti b tōe n tall yāmb n wa b taoor ne pu-peelem, ti y ka tar yelle, la ti rōdb kaē ye.
- 23 Yāmb sā n sid pa tēebā pugē, la y kī yēg n yals kāenkāe ti būmb da wa n zāag yāmb ne koe-noogā tēeb pidsg gūudūm ning yāmb sēn wuma, sēn ya koe-noog ning b sēn moon ninsalbā fāa sēn be dūniyā zugā, koe-noog ning maam a Poll sēn lebg a tumtumdā.

A Poll tumd bu-zēms suka

- 24 Moasā, mam maanda sū-noogo, m sēn be namsg pug yāmb yīngā yīnga, la mam yīngā pugē, m pidsda Kirist namsg nins sēn paooge, b sēn da tog n nams b tēedbā sēn ya bāmb yīngā yīngā.
- 25 Yaa Kirist tēedbā yīng la mam lebg karen-saamba. Wēnnaam n ning mam zug ti m moon yāmb bāmb koegā zānga.
- 26 Koe-no-kāng yaa yel-solemd sēn solg wakat fāa, la sēn solg ne zamaan dāmba fāa, n yaool n puk-a moasā ne bāmb nebā.
- 27 Wēnnaam n tulg n kut ti b nebā bāng yel-solem-kānga arzekā sēn tar ziir bu-zēmsa sukā, dat n togs ti Kirist sēn be yāmb pusē wā, b na n pidsa tēeb gūudūm ning sēn ya ziirā.
- 28 Yaa Kirist koeg la tōnd moonda, n keogd ned buud fāa la d zāmsd ned kam fāa ne yam buud fāa, ti tōnd tōe n kut ti ned kam fāa zems zāng Kirist tūudmā pugē.
- 29 Yaa bōn-kāng yīng la mam tumda, n tar bāmb pāngā sēn maand a tumd mam pugē ne pāng kāsengā n maoodē.

Kolosē 2

- 1 Sɪd me, mam datame ti yāmb bāng zab-kāseng ning mam sēn zabd yāmb yīngā, la neb nins sēn be Laodise, la neb nins fāa sēn nan ka yā mam nengā yīngā.
- 2 Mam maodame ti b sūya tōe n paam belsgo, ti b tōe n lagem taab nonglem pugē n paam yam n bāng sɪd-sɪda, n bāng Wēnnaam yel-sōmdā sēn ya Kiristā.
- 3 Yam vēnegr ne bāngrā arzgsā fāa solga Kirist pugē.
- 4 Mam togsda bōn-kāng ti ned da wa n belg yāmb ne slem n tōog ye.
- 5 Bala, baa mam yīngā sã n zār ne yāmba, mam yam bee ne yāmba, mam sūur yaa noog mam sēn ne yel-manesem sōngā sēn be yāmb svkā, la yāmb tēebā sēn ya kāenkāe Kirist pugē wā yīngā.
- 6 Woto yīngā, yāmb sēn deeg Zu-soab a Zezi Kiristā, kēn-y ne bāmba.
- 7 Kɪ-y yēga, n yals kāenkāe Kirist pugā, n tall tēeb kāenkāe wa sēn zems zāmsg nins b sēn dag n zāms yāmbā, la y pvvv bark wvsgo.

Kirist vum sekda tōndo

- 8 Gūus-y ti ned da belg yāmb ne zāmsg buudu, la ninsaalb minind n zāag ye, bōn-kāens yaa dūniyā yela, la a ka Kirist rēnd ye.
- 9 Bala, Wēnnaam sēn ya būmb ningā fāa, Kirist me yaa a woto b yīngā pugē.
- 10 La yāmb tara būmb fāa bāmb pug ti seke, bāmb sēn ya nanams fāa Naaba la noeyā fāa Zu-soabā.
- 11 Bāmb pugē me, b kēesa yāmb bāongo, la ka bāong sēn kēes ne ninsaalb nus ye, rat n togs ti yaa Kirist bāong sēn kut ti yāmb bas y yīngā ratma.
- 12 Yāmb muma ne Kirist, b sēn lis yāmbā pugē, la b naaga yāmb bāmb pugē n vvvv n bas kūum, yāmb sēn tē Wēnnaam pāngā sēn vvvv Kirist n bas kūumā yīngā.
- 13 Pīnda, yāmb sēn dag n ya bæegdb y kongrā ne y sēn ka kē bāong y yīngā pugē wā yīngā, Wēnnaam kōo yāmb vum ne Kirist n kō tōnd beegrā fāa sugri.
- 14 Bāmb yēesa tōod nins b sēn da gvls n kaood tōnd buvdā la sēn da mongd tōnd buvma Wēnnaam menesa tō-kāng wakat ning b sēn ka a Zezi da-pikā zugā.
- 15 Kirist sāama pāens rāmba ne noeyā pānga, n wilg neba fāa ti b tōog-b-la ne da-pikā.
- 16 Dē wā yīngā, da sak-y ti ned kao yāmb buvd ne yāmb sēn dut būmb ning weengē wall y sēn yūud būmb ninga, wall kibsa wall kiu-paalga wall vvvv daar weengē ye.
- 17 Bōn-kāens fāa yaa būmb nins sēn na n wa wā mamsg bala, la būmba meng-meng yaa Kirist.
- 18 Da sak-y ti ned sēn maand wa a yaa sik-m-meng soaba la sēn pvvvd malegs belg yāmb wa a sēn date, n kut ti y kong y zoesa keoor ye. Ned a woto buud teegda yāab buud toay-toaya, t'a ninsaalem tagsdā kut t'a pid ne wuk-m-meng zaalem

19 la a ka tongd a meng ne zug ning sēn sōngd yīngā tōrā ne a kōb-sūgdsā la a gīina t'a but buung sēn yit Wēnnaam nengē wā ye.

20 Sā n yaa ti yāmb kii ne Kirista, ti Kirist yols yāmb ne tēeb buud toay-toayā yembo, bōe ti yāmb bas ti b leb n modgd yāmb ti y sak tōod a woto sēn ya:

21 "Da rik-y ye! Da lemb-y ye! Da sus-y ye!"

22 Bōn-kāens b sēn tar n tumdē wā sāamdame. Bōn-kāens yaa yeelsem la zāmsg ninsaalb sēn tar n zāmsd taaba.

23 Yaa sūd ti ned sā n get yeelsmā ne zāmsgā, b wēnda wa b yaa yam tūma, b sēn wilgd wēn-tūudum sēn maand ne yamleoogo, la sik-m-menga, la tōog-m-menga. La b yaool n ka tar yōod n tōe n sōng ned t'a tōog a yīngā ratem wēng ye.

Kolosē 3

Vi-kudgo la vi-paalga

1 Dē, sā n yaa ti yāmb naaga ne Kiristā, n vuuge, bi y bao būmb nins sēn be arzāna, zīig ning Kirist sēn zao Wēnnaam ditgā.

2 Tags-y būmb nins sēn be arzānā yelle, la y ra tags būmb nins sēn be dūni zugā yell ye.

3 Bala, yāmb kiime, la yāmb vumā solga ne Kiristā Wēnnaam nengē.

4 Kiristā sēn ya yāmb vumā sā n wa n puki, dē, yāmb me na n naaga bāmb b ziirā pugē n puki.

5 Dē wā yīnga, kut-y ti y dūni ka yalē wā ki. Yaa yoobo, tūm-rēgdo, wēng maaneg ratem, datem wēnse, la rat-wusgo, sēn ya wa wēn-naands puusgo.

6 Yaa rēnda yīng la Wēnnaam sū-puugr wat kusdbā zutu.

7 Yāmb sēn dag n vi yel-wēn kāens pugā, yāmb dag n maanda bōn-kāense.

8 La mosā, bi yāmb me kus bōn-kāensā fāa: Yaa sū-kābre, pu-toogo, tēn-kānem la gom-dēgd sēn tōe n yi yāmb noorē wā.

9 Da yag-y taab zīrī ye. Bala, yāmb yeega y yalē-kudgā ne a tūma,

10 la y yelg yalē paalga. Wēnnaam palemnda yalē-paalgā bāmb sēn naanā, n kitdē t'a wēnegd bāmb a Wēnnaam n paasdē, ti tōnd tōe n bāng bāmb zānga.

11 Yel-kāngā pugē, ka be ti yaa Gerk, wall Zuif wall zūnga, wall moaaga, wall weoog neda, wall nin-zēmba, wall yamba, wall burkīn ye. La Kirist yaa fāa neba fāa puise.

12 Dē wā yīnga, yāmb sēn ya Wēnnaam nin-tūsdsi, la neb sēn welg toorā, la neb Wēnnaam sēn nong wusgā, bi y yelg nimbāan-zoer meng-menga, la sōmblem, la sik-m-menga, la sū-bugsem, la sū-mar wa futu.

13 Tuk-y taab zubo, la y maan taab sugri. Ned sā n tar yell ne a to, bi a maan a soab sugr wa Kirist sēn maan yāmb sugrā.

- 14 La sēn yud fāa, bɪ y nong taab bala, tɪ nonglem yaa loetg sud-sida.
- 15 Bɪ Kirist laafi, b sēn bool yāmb a pɔgē tɪ y yɪ yīng a yembrā soog yāmb sūyā. Yɪ-y neb sēn mi y zaame.
- 16 Bɪ Kirist goama zīnd yāmb pɔsē ne yōod ning sēn be a pɔgē wā. Zāms-y taab la y keoog taab ne yam meng-menga, ne yun-sōamyā, la Wēnnaam yula, la yul Sug-sōng sēn kōta. Yul-y bark pɔɔsg yul ne y sūyā fāa n pēg Wēnnaam.
- 17 Būmb ning fāa yāmb sēn maanda, sã n yaa goam pɔga wall tɔɔm pɔga, maan-y fāa ne Zu-soab a Zezi yɔɔre, n pɔɔs ba a Wēnnaam bark a Zezi maasem yīnga.

Kirist tēed zak vum

- 18 Pagba, bɪ yāmb ned kam fāa sak a sida, wa sēn zems sēn tog n yɪ to-to Zu-soaba tūudum pɔgē wā.
- 19 Pɔg-sɪdbā, bɪ yāmb ned kam fāa nong a paga la y ra maan gāgs ne-a ye.
- 20 Kamba, sak-y y ba-rāmb ne y ma-rāmb būmb fāa pɔgē, bala, bōn-kāng nooma Zu-soaba sūuri.
- 21 Ba-rāmba, da maan-y tɪ y kambā sūy yiki, tɪ b raood wa n boog ye.
- 22 Tɔmtɔmdba, sak-y y dūni zu-soben-dāmbā būmb fāa pɔgē. Da sak-y bāmb b nifē bala, tɪ wēnd wa yāmb baood n maana sēn noom ninsaalb ye. Sak-y bāmb ne y sūyā fāa, Zu-soabā zoes pɔgē.
- 23 Yāmb sēn maand būmb ning fāa, bɪ y maan-a ne y sūur fāa wa y sēn maand Zu-soabā yīnga, la ka ninsaalb yīng ye,
- 24 yāmb sēn mi tɪ y na n deega pɔɔr Zu-soabā nengē tɪ yɪ y keoorā yīnga. Sɪd me, yaa Kirist sēn ya Zu-soabā yīng la yāmb tɔmda.
- 25 Bala, ned ning sēn tɔmd sēn ka zems na n wuka a ka-tɔrlemā yaoodo, bala, Wēnnaam ka bakd neb ye.

Kolosē 4

Saglse

- 1 Zu-soben-dāmba, yao-y y tɔmtɔmdbā ne tɔrlem la wa sēn zemse, yāmb sēn mi tɪ yāmb me tara Zu-soab arzān pɔgē wā yīnga.
- 2 Wing-y ne pɔɔsgo, modg-y ne-a, n paas bark pɔɔsgo.
- 3 Pɔɔs-y tōnd yīng me, tɪ Wēnnaam pak sor tōnd koεεgā mooneg yīnga, tɪ mam tōog n moon Kirist yel-solemdā koεεga, yel-solemd ning yīng b sēn balg maama,
- 4 tɪ mam na gom a yell vēeneg wa sēn zems m sēn tog n gom a yell to-to wā.
- 5 Kɪt-y tɪ y yel-manesem ne neb nins sēn ka be tēeb pɔgē wā yɪ ne yam. Da bas-y weerā t'a loogdē ye.

6 Kit-y ti yāmb goam tall bark wakat fāa n tar yamsem noom, ti yāmb na bāng y sēn tog n leok ned kam fāa to-to ti zemse.

Yaolelem pousem

7 Sā n ya ne mam mengā yelle, m ba-bi-nongr a Tisik sēn ya Zu-soaba tumtumnd sēn maand sīda, la sēn ya mam tumnd-n-taag Zu-soaba tumnd pugē wā na n wilga yāmb būmb fāa.

8 Pus n yaa rē yīng la mam tumnd-a yāmb nengē, ti yāmb tōe n bāng tōnd yell sēn ya to-to, la t'a bels yāmb sūyā.

9 Mam tumda yēnda ne d ba-bi-nongr a Onezim sēn ya ned sēn maand sīd la a ya yāmb nedā y nengē. Bāmb na n wilga yāmb būmb nins fāa sēn maand ka wā.

10 Mam bi-be-taag a Aristark ne a Mark sēn yaa a Barnabas saam-biigā pūvsda yāmba. Mam wilga yāmb būmb nins y sēn tog n maan a Mark yīnga. A sā n ta yāmb nengē, bī y reeg-a sōama.

11 A Zezi b sēn boond a soab t'a Zustusā me pūvsda yāmba. Zuif-rāmbā sūka, yaa bāmb bal n naag maam n tumnd Wēnnaam soolmā yīnga. Bāmb yu neb sēn paas maam daodo.

12 A Epafra sēn ya yāmb nedā pūvsd-y lame. Yē yaa Kirist Zezi tumtumda, n maood yāmb yīng a pūvsd pugē n ka basdē ye, ti yāmb na bī n ta, la y bāng Wēnnaam daabā sōama y sūurē, n yals kāenkāe.

13 Mam kita yē kaset n yetē t'a maooda yāmb yīng wusgo, yāmb ne neb nins sēn be Laodise la Hiyerapolisā yīnga.

14 Ba-bi-nongr a Luk sēn ya logtorā ne a Demas pūvsda yāmba.

15 Pūvs-y ba-biisā sēn be Laodise wā, ne a Nimfa la a Zezi tēedbā sēn tigimnd yē zakē wā.

16 Yāmb sā n wa n karem seb-kāngā n sē, bī y maan y sēn tōe ti b karm-a a Zezi tēedbā sēn be Laodise wā me sūka, la yāmb me karem sebr ning Laodise tēedbā sēn na n tum yāmbā.

17 Yeel-y-yā a Arsip yaa: Gūus ne tumnd ning fo sēn deeg Zu-soabā nengē wā, n tōog tum-a sōama.

18 Maam a Poll n gūlsd ne m meng nug n pūvsd yāmba. Da yīm-y ti b balga maam ye. Bī barkā zīnd ne yāmba.

1 Tesalonik

1 Tesalonik 1

Puusem

1 A Poll ne a Silvē la a Timote n gʷlsd Tesalonik-rāmb wēnd-doogā sēn be ba a Wēnnaam pugē, la Zu-soab a Zezi Kirist pugē wā. Bɪ Wēnnaam ning yāmb barka la b kō yāmb bāane.

Tesalonik-rāmbā vum la b tēbo

2 Tōnd pʷsda Wēnnaam bark yāmb yīng n ka basdē ye, la tōnd pʷta yāmb yell d pʷsg pugē.

3 Tōnd tēegda yāmb tēebā tʷmde, la yāmb nonglmā tʷmde, la y tēeb ne tōnd Zu-soab a Zezi Kiristā pidsg gūudūm sēn ka vigsdā yelle, tōnd ba a Wēnnaam taor n ka basdē ye.

4 D ba-biis Wēnnaam sēn nonge, tōnd miime tɪ Wēnnaam tʷlsa yāmba.

5 Bala, koe-noogā tōnd sēn moonā ka wa yāmb nengē ne no-goam bal ye. La yaa ne pāng me, ne Sug-sōngo, tɪ sām̄bg baa bilf ka a pugē ye. Sɪd me, yāmb mii tōnd sēn maan to-to yāmb sʷka, yāmb sōngr yīnga.

6 Yāmb sēn deeg Wēnnaam goamā namsg wʷsg pugē, ne sū-noog ning Sug-sōng sēn kōtā, yāmb lebga tōnd togs-n-taase, la Zu-soabā togs-n-taas me.

7 Woto, yāmb lebga mamsg tēedba fāa sēn be Masedoan la Akayi wā yīnga.

8 Bala, Zu-soabā koegā yii yāmb nengē n sāage. Ka Masedoan la Akayi bal ye. Neb sēn be zīg fāa bānga yāmb tēeb ne Wēnnaamā yelle, tɪ ka leb n ya tʷle tɪ tōnd leb n gom a yell ye.

9 B gomda tōnd yell n wilgd tōnd sēn paam n kē yāmb sʷk to-to, la yāmb sēn kos sugr n tek yam to-to, n wēnemd n bas wēn-naandsā n sakd Wēnnaam sēn vɪ n ya sɪd soabā,

10 la y gūud tɪ bāmb bi-riɓl a Zezi yi yīngr n wa, soab ning Wēnnaam sēn kɪt tɪ b wʷsg n yi kūum sʷka, la b yolsd tōnd ne Wēnnaam sū-puugr sēn watā.

1 Tesalonik 2

A Poll tʷm Tesalonik

1 M ba-biisi, yāmb mens miime tɪ tōnd waoongā yāmb nengē ka yɪ zaalem ye.

2 La yāmb miime tɪ b namsa tōnd Filip, la tōnd yāa toog be. Rē kɪtame tɪ tōnd paam pɛl-kɛgeng ne d Wēnnaamā, n na n moon yāmb Wēnnaam koe-noogā maoor wʷsg pugē.

3 Sagls nins tōnd sēn sagl yāmbā ka yɪ tudgri, bɪ tags-rēgd pugē, wall ne sɪlem ye.

- 4 La a wa Wēnnaam sēn poes tōnd n na n kō tōnd koe-noogā mooneg tūumdā, tōnd ka gomd n na n noog ninsaalb sūy ye, la yaa ti noog Wēnnaam sēn feesd sūyā sūuri.
- 5 Yāmb miime ti tōnd zı n gom n na n belg neb ye, ti tōnd zı n gom n dat n paam paoong ye. Wēnnaam yaa d kaset soaba.
- 6 Tōnd ka bao waoogr sēn yit ninsaalb nengē, yāmb nengē, wall neb a taab nengē ye. Tōnd yaool n dag n tōe n modga yāmba, tōnd sēn ya Kirist tēn-tūmbā yīnga.
- 7 La tōnd sēn zīnd yāmb sukā, tōnd pida ne sū-bugsem. A wa pag sēn get a kamb yellā,
- 8 tōnd da nongē lame n kō yāmb Wēnnaam koe-noogā ne nonglem. La ka rē bal ye. Tōnd da nongē n kōo d vumā me yāmb yīnga, bala, yāmb lebga tōnd nin-nongdse.
- 9 D ba-biisi, yāmb tēra tōnd tūmā ne d naongā: Tōnd moonā yāmb Wēnnaam koe-noogā, la tōnd tūma yung ne wīntoogo, ti d da wa n yı zub yāmb yīng ye.
- 10 Yāmb yaa kaset rāmba, la Wēnnaam me yaa kaset soaba, ti tōnd yel-manesem ne yāmb sēn ya tēedbā yu sōama la turga, ti rōdb kaē ye.
- 11 Yāmb miime me ti tōnd yu wa ba-rāmb ne b kamba, yāmb yembr yembr yīnga.
- 12 Tōnd sagla yāmba, n bels yāmba, la d bōos yāmb ti y kēn wa sēn zemsd Wēnnaam daabo, bāmb sēn bool yāmb ti y paam puur ne bāmb soolem la b ziirā yīnga.
- 13 Tōnd puvsda Wēnnaam bark me n ka basdē ye, bala, yāmb sēn deeg Wēnnaam goamā tōnd sēn togs yāmbā, yāmb ka reeg-a wa a yaa ninsaalb goam ye. Yāmb deeg-a-la wa a sēn ya būmb ning sūd-sūdā, Wēnnaam goam sēn tūmd yāmb sēn ya tēedbā pugē.
- 14 D ba-biisi, yāmb sūd lebga Wēnnaam dot nins sēn be Zude soolmē wā togs-n-taase, la wēnd-do-kāens bee Kirist Zezi pugē. Bala, yāmb tēngā rāmb sēn nams yāmb to-to wā, Zuif-rāmbā me namsa wēnd-do-kāens rāmb a woto me.
- 15 Zuif-rāmbā n kut ti b kv Zu-soab a Zezi la Wēnnaam no-rēesdbā, la b nams tōndo. B ka maand sēn noom Wēnnaam ye, la b kisa neba fāa.
- 16 Bāmb gidgda tōnd ti d da moon bu-zēmsā Wēnnaam koεεgā, ti b paam fāagr ye. B sēn maan a woto wā, b maana b yel-wēnā n taase. La Wēnnaam sū-puogr baas n ta-b lame.

A Poll dat n yāa Tesalonik tēedbā

- 17 D ba-biisi, tōnd sēn zāag ne taab wakat bilf yīnga, d nina ka ne taab ye, la d sūyā loee ne taaba. Tōnd data ne d sūyā fāa n leb n yā yāmb neng ne nenga.
- 18 Dē kitame ti tōnd dag n dat n wa yāmb nengē. Naoor a yiib la maam a Poll yē dag n dat n wa yāmb nengē, la a Svtāan gidga tōndo.
- 19 Tōnd saagr bee ne ānna rāmba, la ānna rāmb n ya tōnd sū-noog la d waoogr maanf tōnd Zu-soab a Zezi taore, la b waoongā wakate? Ka yāmb laa?

²⁰ N-ye! Yāmb yaa tōnd ziir la d sū-noogo.

1 Tesalonik 3

¹ Tōnd wa n ka leb n tōe n gū yes ye. Dē n kut ti tōnd yāk yam ti ya tōnd bal n na pa Aten.

² La tōnd tuma d ba-biig a Timote sēn ya tōnd tumd-n-taag Wēnnaam tumdā pugē, n moond Kirist koe-noogā, t'a wa n paas yāmb raodo, la a sagl yāmb y tēebā sōngr yīnga,

³ ti namsg ning sēn paamd yāmb moasā wā da wa n vigs ned baa a yembr ye. Bala, yāmb mens miime ti nams-kāens yaa tōnd pvure.

⁴ Wakat ning tōnd sēn dag n be ne yāmbā, tōnd pīnd n yeela yāmb ti d na n paama namsgo. La yāmb miime ti yaa rē n wa wā.

⁵ Dē n kut ti mam sēn ka leb n tōe n gū n kaosā yīnga, mam tuma a Timote t'a wa n sok yāmb tēebā yelle, mam sēn zoet dabeem ti makdā na n mak yāmb ti tōnd tumdā lebg zaalmā yīnga.

⁶ La moasā, a Timote yii yāmb nengē n lebg n wa tōnd nengē, la a waa ne yāmb tēebā la y nonglmā koe-noodo, la koe-nood ti yāmb ket n tēra tōnd yell sōama, la y raab ti leb n yā tōndo, wa tōnd me sēn dat n yā yāmbā.

⁷ Woto, m ba-biisi, baa ne tōnd sēn be tood la namsg pugē wā, tōnd paama belsg ne yāmb kibarā, y tēebā yīnga.

⁸ Moasā, tōnd vume, yāmb sēn paad Zu-soaba pugē kāenkāe wā yīnga.

⁹ Tōnd ka tōe n pvus Wēnnaam bark n sa yāmb yīnga, sū-noog ning tōnd sēn maand Wēnnaam taor yāmb yīngā yīng ye.

¹⁰ Yung ne wīndga, tōnd bōosda Wēnnaam ne d sūyā fāa ti d tōe n yā yāmb nengā, la d kut ti y paam būmb ning sēn paog yāmb tēebē wā.

¹¹ Bɪ Wēnnaam meng sēn ya tōnd ba wā, la tōnd Zu-soab a Zezi pak d sorā ti d ta yāmb nengē.

¹² Bɪ Wēnnaam kut ti yāmb nonglem taab yīnga, la neba fāa yīngā lebg kāseng n puugi, wa nonglem ning tōnd sēn tar yāmb yīngā.

¹³ Woto, bɪ Wēnnaam paas yāmb raodo, ti y ra paam rōdb y sūyā pvē ye, la y zīnd sōmblem tōnd ba a Wēnnaam taoore, daar ning tōnd Zu-soab a Zezi sēn na n wa ne nin-sōamy wā.

1 Tesalonik 4

Yel-manesem sēn tat Wēnnaam yam

- 1 Yaoolem bũmbu, m ba-biisi, yaa ti yãmb zãmsa tønd nengẽ n bãng y sãn tog n kãn to-to n ta Wẽnnaam yam, la y pvs n maanda a woto. Moasã, tønd kota yãmba, n bõosd yãmb ne Zu-soab a Zezi yvvr ti y maan neer n yud a woto.
- 2 Sıd me, yãmb mii bũmb nins tønd sãn deeg Zu-soab a Zezi nengẽ n wilg yãmb ti y maanã.
- 3 Bũmb ning Wẽnnaam sãn dat yaa ti yãmb na welg toor n yı bãmb dẽnda, la y yõk y mens n da maan rẽgd ye:
- 4 Yaa ti yãmb ned kam fãa bãng ti tall a meng ne sõmblem la pv-peelem,
- 5 la a ra bas ti ratem wẽng soog a sũurã wa nin-zaalsã sãn ka mi Wẽnnaamã sãn maandã ye.
- 6 Tı ned da maan a to zãmb wall a wẽg-a yel-kãng pugẽ ye. Tønd zoe n yeela yãmb ti Zu-soabã kaoda bõn-kãens bũdo.
- 7 Bala, Wẽnnaam ka bool tønd ti d maan rẽgd ye, la yaa ti d na welg toor n yı bãmb dẽnda.
- 8 Woto, ned ning sãn kUSD-a tõi-kãensã, ka ninsaal la a kUSD ye, la yaa Wẽnnaam, soab ning sãn kõi-a yãmb bãmb Sug-sõngã me la a kusda.
- 9 Sã n yaa ne ba-biir nonglmã yelle, yãmb ka baood ti m gvls yãmb n gom a yell ye, bala, yãmb mensã paama zãmsg Wẽnnaam nengẽ ti nong taaba.
- 10 Yãmb nonga ba-biisã fãa sãn be Masedoan tõiã a woto. La tønd sagenda yãmb sãn ya d ba-biisã ti y kẽng taor n paase,
- 11 la y vı ne taab ne laafi, la y ges y mens tvmã yelle, la y tvm ne y nus wa tønd sãn dag n yeel yãmbã, ti rẽnda na n yu yãmb waoogre.
- 12 Maan-y-yã a woto ti y yel-manesem ne yung rãmbã zemse, la ti yãmb da zĩẽ n gũud ned sõngr ye.

Zu-soabã waoongo

- 13 M ba-biisi, tønd ka rat ti yãmb zı neb nins sãn gõe wã yelle, ti yãmb sũyã da wa n sãam wa neb a taabã sãn ka tar tẽeb ne beoog neerã ye.
- 14 Sıd me, tønd sã n tẽed t'a Zezi kiime la ti b leb n vuvgame, tønd tẽedame me ti neb nins sãn ki Kirist tũudum pugẽ wã, Wẽnnaam na n kutame ti Kirist vuvg-ba, n lagem bãmb ne a Zezi n zẽke.
- 15 Ad bũmb ning tønd sãn togsd yãmba, wa sãn zems ne Zu-soabã gomde: Tønd sãn ket n vı Zu-soabã waoong daarã, tønd ka na n deng neb nins sãn gõe wã ye.
- 16 Bala, koẽg n na n zẽke ti yı bãnde, ti b wvm malegs naab a yen koẽga, ti Wẽnnaam baorg peebe, ti Zu-soabã meng yı arzãn n sigi. La neb nins sãn ki Kirist tũudma pugẽ wã n na n deng n vuvge.

17 Sēn pvgda, b na n lagma tōnd sēn ket vɪ wã ne bãmb n zēk sawat puse, tɪ d seg Zu-soabã yīngri. La woto, tōnd na n bee ne Zu-soabã daar fãa.

18 Woto yīnga, bɪ y bels taab sūy ne gom-kãense.

1 Tesalonik 5

1 M ba-biisi, yãmb ka baood tɪ mam guls yãmb n wilg wakat la sasa ning bōn-kãens sēn na n zīndã ye.

2 Bala, yãmb mens mii sōama tɪ Zu-soabã waoong na n yu wa wagdr sēn wat yvngo.

3 Wakat ning ninsaalbã sēn na n yeel tɪ yaa laafi la bãanã, wakat kãng la sãoong na n ling bãmba. La na n yu wa rogem toog sēn paamd pag sēn tute, la b kōn pōs ye.

4 Mam ba-biisi, yãmb yē ka be lik pvgē tɪ da-kãng na n wa ling yãmb wa wagdr ye.

5 Yãmb fãa yaa vēnem neba, la wīndg neba. Tōnd ka yvng neb wall lik neb ye.

6 Dē yīngã, bɪ d da gūs wa neb a taabã ye. Ayo, d neende, la d yɪ yōk-m-mens rãmba.

7 Yaa yvng la sēn gōe-bã gōe, la yaa yvng la nebã yūud rãam n tuubdē.

8 La tōnd sēn ya wīndg nebã, bɪ d yɪ yōk-m-mens rãmba: Tɪ d bob tēeb la nonglem wa gāntika, la d fōgen fãagrã tēeb pidsg gūudmã wa kut-pugla.

9 Bala, Wēnnaam ka yãk tōnd tɪ d na paam bãmb sū-puugrã ye, la yaa tɪ tōnd na soog fãagrã tōnd Zu-soab a Zezi Kirist maasem yīnga,

10 Soab ning sēn ki tōnd yīnga, tɪ tōnd sã n vɪ wall d sã n ki me, bɪ tōnd vɪ ne bãmba.

11 Woto yīnga, paas-y taab raodo, la y bus taab tēeb wa y sēn zoe n maandē wã.

A Poll sagenda tēedbã

12 D ba-biisi, tōnd kota yãmb tɪ y waoog neb nins sēn tɪmd yãmb svka, n tet yãmb Zu-soabã pvgē la b keoogd yãmbã.

13 Wilg-y-b tɪ yãmb nand-b lame, nong-y-b wusgo, b tɪvmdã yīnga. Zīnd-y ne taab ne laafi.

14 D Ba-biisi, tōnd bōosda yãmb tɪ y keoog neb nins sēn vɪ jaarã, la y paas neb nins raood sēn boogã raodo, la y tebel pãn-komsem dãmba, la y maan sū-mar ne nebã fãa.

15 Gūus-y y mense, tɪ ned da lebs a to wēng wēng yīng ye. Mao-y tɪ maan neere, sã n yaa yãmb ne taaba, wall ne nebã fãa.

16 Maan-y sū-noog daar fãa.

17 Pvus-y n da bas ye.

18 Pvus-y Wēnnaam bark bũmb fãa pvgē, bala, Wēnnaam raab la a woto Kirist Zezi pvgē.

19 Da kiis-y Sug-sōngã ye.

- 20 Da paoog-y bāngr goamã ye.
- 21 Bv-y bũmb fãa yelle, ti sēn ya sōama bɪ y reege,
- 22 la y yōk y mens ne wēng buuda fãa.
- 23 Bɪ Wēnnaam sēn so laafi wã maneg yāmb yīn-tōrã b toor ti yɪ sōama zānga, ti tōnd Zu-soab a Zezi Kirist waoongã daare, bɪ b mik ti rōdb ka be yāmb belma pugē ye, sã n yaa y Sugã, wall y yīngã pugē.
- 24 Sēn bool-a yāmbã yaa sɪd soaba, la yaa bāmb n na n maan a woto.
- 25 D ba-biisi, pɔvɔs-y Wēnnaam tōnd yīnga.
- 26 Pɔvɔs-y ba-biisã fãa ne mok-sōngo.
- 27 Mam bōosda yāmb ne Zu-soabã yɔvɔr ti y karem seb-kāngã ti ba-biisã fãa wɔme.
- 28 Bɪ tōnd Zu-soab a Zezi Kirist barkã zīnd ne yāmba.

2 Tesalonik

2 Tesalonik 1

Puusem

1 A Poll ne a Silvē la a Timote n gʊlsd Tesalonik wēnd-doogā rāmb sēn be tōnd ba a Wēnnaam pugē la Zu-soab a Zezi Kirist pugē wā.

2 Bɪ ba a Wēnnaam la Zu-soab a Zezi ning yāmb barka la b kō yāmb laafti.

Yel-wēna rāmb buudo, Kirist waoongā wakate

3 D ba-biisi, tōnd tog n puusda Wēnnaam bark yāmb yīng n ka basdē ye, la yaa būmb sēn zemse, bala, yāmb tēebā paasdame, ti nonglem ning yāmb sēn tar taab yīngā paasdē.

4 Woto, tōnd me pēgda d mens yāmb yīng Wēnnaam nin-tūusidsā sul pusē, yāmb modgrā ne y tēebā yīnga, nebā sēn namsd yāmbā pugē la toodā sēn sigd yāmbā pugē.

5 Yōwā wilgdame ti Wēnnaam buudā yaa turga, ti b na kit ti yāmb zems ne Wēnnaam soolem kōom, soolem ning yāmb sēn sakd namsgā yīnga.

6 Bala, ne Wēnnaam, a zemsame ti b kit ti neb nins sēn namsd yāmbā namse,

7 la b kit ti yāmb sēn namsdā, bɪ y lagem ne tōnd n paam vuusg wakat ning Zu-soab a Zezi sēn na n puk arzān ne malegs sēn tar pānga.

8 Bāmb na n waa bug-vileng pugē, n sibg neb nins sēn ka mi Wēnnaam la neb nins sēn ka sakd tōnd Zu-soab a Zezi koe-noogā.

9 Sibgr sēn segd ne-b la b na n paame: sãoong sēn paad wakat sēn kōn sa, n zāag ne Zu-soabā yāabo la ne bāmb pāngā ziiri,

10 wakat ning Zu-soabā sēn na wa ti neb nins bāmb sēn so wā waoog bāmb da-kānga, ti neb nins sēn tēed bāmbā na ges bāmbā. La yāmb yaool n tēe kaset ning tōnd sēn kɪsā.

11 Yaa woto yīng la tōnd puusd yāmb yīng n ka basdē ye, ti tōnd Wēnnaamā na kit ti yāmb yɪ neb sēn zemsd ne boolg ning b sēn bool yāmbā, la ti b na pids saag-sōamy nins yāmb sēn tar ne tɔɔm-sōamy wā maanegā, la b kit ti yāmb tēebā tɔɔmd zems zānga.

12 Woto, yāmb na waoog tōnd Zu-soab a Zezi yɔɔre, la bāmb me na waoog yāmba, wa sēn zemsd tōnd Wēnnaam la ne Zu-soab a Zezi Kirist nimbāan-zoeerā.

2 Tesalonik 2

Wēn-kusdā pukri

1 M ba-biisi, sã n yaa ne tōnd Zu-soab a Zezi Kirist waoongā yelle, la tōnd sēn na n tigs taab bāmb nengē wā yelle, tōnd kota yāmb

- ² ti y ra sak ti y yam yuus tao-tao, wall ti rabeem yōk yāmba, neb sēn yet ti Zu-soabā waoong zoe n loogame wā yīng ye. Bala, neb tōe n gomame n yeel ti yaa bāngr goama, wall b gome, wall b yeel ti tōnd n guls n yeel a woto.
- ³ Bɪ ned da tōog n belg yāmb ne manesem buud baa a yembr ye, bala, yaa tle ti leb-poorē deng n zīndi, ti wēn-kusdā yiki. Yē yaa soab ning b sēn na n sāame,
- ⁴ be sēn zēkd a meng n yugd būmb ning fāa b sēn boond ti Wēnnaam, la būmb nins fāa neb sēn pūsda, hal n pūs n kēng n ti zīnd Wēnnaam doogē wā, n kit ti b bool-a ti wēnnaam.
- ⁵ Yāmb ka tēr ti mam goma ne yāmb a yell wakat ning m sēn dag n ket n be ne yāmbā sɪda?
- ⁶ Mosā, yāmb mii būmb ning sēn gidg-a t'a ka tōe n yik hal ti ta a wakatā.
- ⁷ Bala, yel-wēnā yel-soalem zoe n tumdame, la yaa tle ti ned ning sēn gidg-a wā deng n looge.
- ⁸ Yaa wakat kāng la wēn-kusdā na n yiki, la Zu-soabā a Zezi na n sām-a-la ne b noor pemsem, la bāmb waoongā ziir na n beds-a lame.
- ⁹ Wēn-kusdā waoong na n yu ne a Svtāan pānga, ne zīrī bōn-bān la bāna, la bōn-yeesds buud toay-toaya,
- ¹⁰ la ne ka-turlem belgrā fāa, neb nins sēn na n sāmā yīnga, bala, b ka reeg sɪdā nonglem n na paam fāagr ye.
- ¹¹ Woto yīnga, Wēnnaam tuma meneng sug b nengē, ti b na tē zīrī,
- ¹² ti neb nins sēn ka tē-b sɪdā, la sēn nong ka turmā buud na kao.

B tūusa yāmb ti y na paam fāagre

- ¹³ D ba-biis Zu-soabā sēn nong wusgo, sã n yaa ne tōndo, tōnd tog n pūsda Wēnnaam bark wakat fāa yāmb yīnga, bala, Wēnnaam tūusa yāmb hal singr wēndē ti y na paam fāagre, la yaa Sugā sēn na welg yāmb toor Wēnnaam yīnga, la yāmb sēn na n tē sɪdā yīng la y na n paam-a.
- ¹⁴ Yaa ti yāmb na paam fāagr yīng la b tall koe-noogā tōnd sēn moonā n bool yāmba, ti y tōe n paam pūr ne tōnd Zu-soab a Zezi Kirist ziirā.
- ¹⁵ Woto yīnga, m ba-biisi, yals-y kāenkāe la y tall koes nins tōnd sēn kō yāmbā, sã n yaa ne noore, wall ne sebre.
- ¹⁶ Bɪ tōnd Zu-soab a Zezi Kirist mengā, la tōnd ba a Wēnnaam sēn nong tōndo, n bels tōnd ne belsg sēn kōn sa, bāmb nimbāan-zoeerā yīnga, la b kō tōnd saag-sōngā
- ¹⁷ bels yāmb sūyā, la b kit ti y pelg yi kāenkāe ne tum-sōng fāa, la ne gom-sōng fāa.

2 Tesalonik 3

Pūs-y tōnd yīnga

- 1 La koεεg sēn keta, d kota yāmb ti y puvs tōnd yīnga, ti Zu-soabā goamā tōe n kell n saage, la a paam waoogr wa a sēn tar yāmb nengē wā,
- 2 la ti Zu-soaba na yols tōnd ne neb nins sēn ka yam la sēn ya wēnsā. Bala, ka b fāa n tar tēeb ye.
- 3 La Zu-soabā yaa sūd soaba, la b na n kitame ti yāmb yals kāenkāe, la b gū yāmb ti wēng soabā da tōog-y ye.
- 4 Tōnd puvs peela ne yāmb Zu-soabā pugē, ti yāmb maanda būmb nins tōnd sēn yet yāmbā, la ti y na n kell n maaname.
- 5 Bɪ Wēnnaam tē yāmb sūyā n tees Zu-soabā nonglmā la Kirist sū-marā.

Ned fāa tog tumame

- 6 D ba-biisi, tōnd yeta yāmb ne tōnd Zu-soab a Zezi Kirist yuur ti y zāag y mens ne ba-biig ning fāa sēn ya kvuma, la sēn ka tūud minind nins tōnd sēn wilg yāmbā ye.
- 7 Yāmb mens mii y sēn tog n maan togs-n-taar ne tōnd to-to, bala, tōnd ka yɪ kvumb yāmb svk ye.
- 8 Tōnd ka rɪ ned baa a yembr rub zaalem ye, la tōnd modga d mens n tum wīndg ne yungo, ti d da wa n yɪ zub yāmb ned baa a yembr yīng ye.
- 9 Ka ti tōnd dag n ka tar noor ti zīnd ti yāmb ges tōnd yell ye, la yaa ti tōnd mensā da rat n kōo yāmb mamsg sēn na tū.
- 10 Bala, tōnd sēn dag n be ne yāmbā, tōnd dag n yeela yāmb a woto: Ned sā n ka rat n tum bɪ a ra rɪ me ye.
- 11 Tōnd yaool n wumame ti yāmb neb kēer yaa kvumba. B sēn dag n tog n tumā, yaa neb a taab yel n pak-ba.
- 12 Tōnd kota nin-kāense, n sagend bāmb ne Zu-soab a Zezi Kirist yuur ti b maag b mens n tum n paam b toorē dub n dɪ.
- 13 La ne yāmba, m ba-biisi, bɪ y da ye ne tum-sōamyā maaneg ye.
- 14 Ned sā n ka sak būmb ning tōnd sēn yet seb-kāngā pugē wā, bāng-y-yā a soaba, la y ra paam lagem-n-taar baa bilf ne-a ye, ti yānd yōk-a.
- 15 Da ges-y-yā-a wa y bε ye, keoog-y-yā-a wa y ba-biiga.

Bark ningri

- 16 Bɪ Zu-soabā sēn kōt laafi wā meng kō yāmb vɪ-bāane wakat fāa, būmb fāa pugē. Bɪ Zu-soabā zīnd ne yāmb fāa!
- 17 Yaa maam a Poll nug n guls puvs mā. Maam n tik m nug seba fāa puve. Mam gulsem la woto.
- 18 Bɪ tōnd Zu-soab a Zezi barkā zīnd ne yāmb fāa.

1 Timote

1 Timote 1

Puusem

¹ A Poll, a Zezi Kirist tēn-tvmda, a wa sēn zems ne Wēnnaam sēn ya tōnd fāagdā raabo, la sēn zems ne a Zezi Kiristā, tōnd tēeb sēn be ne a soabā noore,

² n gulsd a Timote, m bi-roagdgd tēeb pvgē. Bɪ barka, la nimbāan-zoeere, la laaft sēn yit Ba a Wēnnaam la tōnd Zu-soab a Zezi Kirist nengē wā zīnd ne foom.

Belgr karen-saam-dāmbā zāmsgo

³ A wa mam sēn dag n sagl foom wakat ning mam sēn loogd n dabd Masedoannā, kell n pa Efēes n sagl neb kēer ti b ra zāms nebā koεεg a to ye,

⁴ la b ra sak soalma, ne roog yel sēn ka saabo, la sēn ka wat ne Wēnnaam tvumd tēeb pvgē la yaa nokoεem balā ye.

⁵ Sagl-kāng vōor yaa nonglem sēn yit sū-yolgemd pvgē, la sū-bāngr sēn ya sōama pvgē, la tēeb sid-sid pvgē.

⁶ Neb kēer sēn budg n bas bōn-kāensā yīnga, b budgame n menem gom-vud pvgē.

⁷ Bāmb dat n yu a Moyiis tōog karen-saam-dāmba, n yaool n ka wvumd b sēn gomdā, la b sēn yetā vōor ye.

⁸ Tōnd mii sid t'a Moyiis tōogā yaa sōama, b sā n tū-a ti zemse,

⁹ la d miē t'a Moyiis tōogā ka maan nin-turg yīng ye, la yaa nin-wēnsā, neb nins sēn ka sakd noorā, sēn ka tēed-b Wēnnaamā, yel-wēn maandbā, neb nins sēn paoogd Wēnnaamā, la toog sēn ka be ne wēn-tūudum, ba-rāmb la ma-rāmb kvvdba,

¹⁰ la yīng ratem yemse, la raop bɪ pagb sēn gāe taaba, la yem-koaasdba, la zīrī yagdba, la zīrī kaset rāmba, la būmb nins a taab sēn kUSD koe-sōngā maandbā yīnga.

¹¹ Yaa koe-noog ning sēn tar ziirā, Wēnnaam sēn ya bark soabā koe-noogā, koe-noog ning b sēn ning mam noorē wā n yet a woto.

A Poll tvumde

¹² Mam puusda soab ning sēn kō-a maam pāngā barka, tōnd Zu-soab a Zezi, bāmb sēn ges ti mam yaa ned sēn maand sɪda, n zīndig maam tvumdā pvgē,

¹³ ti mam yaool n dag n ya ned sēn paoogd Wēnnaam, la sēn namSD tēedbā, la ned sēn maand a taab pānga. La b zoe mam nimbāanega, bala, dag n yaa zulem la ka-tēeb pvgē la mam dag n maand rēnda.

¹⁴ La mam paama tōnd Zu-soabā barkā, n paas tēeb la nonglem sēn be a Zezi Kirist pvgē.

- 15 Gomd ning sēn yet t'a Zezi Kirist waa dūni n na n fāag yel-wēn maandbā yaa sīda, la gomdā zemsa reegr zānga, la mam yaa yel-wēn-maandbā taoor soabā.
- 16 La Wēnnaam maana nimbāan-zoeer ne maam, t'a Zezi Kirist reng n wilg b sū-marā fāa ne maam, mam sēn ya wēng n yud yel-wēn maandba fāa wā, ti yī kaset neb nins fāa sēn na tē bāmba n dat vum sēn ka setā yīnga.
- 17 Bī rīm ning sēn be-a wakat sēn kōn sa, n ka tōe n ki, la ned nin sēn ka tōe n yā, n ya b yen tāa n ya Wēnnaamā soog waoogre, la ziiri, wakat sēn ka set ye. Āmina!
- 18 M biig a Tumote, koεeg ning mam sēn yet foom, a wa sēn zems bāngr gomdā sēn gom a yellā, yaa ti f zab zab-sōngā wa b sēn yeelā,
- 19 la f kell n tall tēeb ne sūur kaset-sōngo. Neb kēer basa sūur kaset kānga, la ne tēebā yelle, b yaa wa neb koom sēn di.
- 20 A Himene ne a Alegsāndr bee bāmb dāmba sūka, la mam basa bāmb ne a Sutāanā, ti b na zāms n bāng ti da paoog Wēnnaam ye.

1 Tumote 2

Puusg neba fāa yīnga

- 1 Dē, mam saglg yaa ti y reng n kos Wēnnaam, n puuse, n yōk seega, la y puus Wēnnaam bark neba fāa yīnga:
- 2 rīm-dāmb yīnga, neb nins fāa sēn so naamā yīnga, ti tōnd tōe n vī ne laaft la bāane, ne Wēnnaam sakre, la ne waoogre.
- 3 Yaa woto n be neer Wēnnaam nifē, la a noom bāmb sēn ya tōnd fāagdā.
- 4 Bāmb daab yaa ti neba fāa paam fāagre, la b tōog n bāng sīdā.
- 5 Bala, Wēnnaam a yen tāa bal n be, se-yōakd a yen tāa bal n be Wēnnaam ne nebā sūka: yaa dao sēn boond t'a Zezi Kirist,
- 6 soab ning sēn kō a meng ti ra neba fāa wā. Yōwā yaa kaset sēn kīs a wakate.
- 7 Wēnnaam yāka maam ti m moon kaset kānga, la m yī tēn-tūmda -- mam yeta sīda, mam ka yagd ye --, la m zāms bu-zēmsā ne tēebo la ne sīda.
- 8 Dē, mam datame ti nebā zēk nus sēn ya yulma, n puus Wēnnaam zīg fāa, ti sū-kiiri la nokoεem kaē ye.
- 9 Sā n yaa ne pagbā, b tog n yera fut sēn ya sōama n zems gesgo, la ne sik-m-menga. Bī b nagmā ra yī zutā pānengo, wall sānem, wall kīndi, wall fut ligd sēn ya toog yeelgrē ye.
- 10 Ayo! B tog n nagsa b mens ne tūm sōamy maanego, wa sēn zems pagb sēn sakd Wēnnaam sēn tog n maane.
- 11 Pagbā tog n deega zāmsg sīndim la sakr meng-meng pugē.
- 12 Mam ka kōt pag noor t'a zāms neba, wall a soog rao ye. A tog paa sīndim pugē.

- 13 Bala, Wēnnaam deng n naana a Adam pipi, n yaool n naan a Eeve.
- 14 La sēn paase, ka a Adam la waafā belg n tōog ye. Yaa pagā n sak belgrā, n kus Wēnnaam noor n beeg bāmba.
- 15 Baoosgo, a na n paama fāagre, a sēn lebg ma wā yīnga, a sā n modg ne tēebo, la nonglem, la welg toor Wēnnaam yīnga, la gūus-m-menga.

1 Tumote 3

Karen-saamb yel-manesem

- 1 Gom-kānga yaa sida: Ned sā n dat n yī karen-saamba, yaa tūm-sōng la a rata.
- 2 Dē yīnga, yaa tle ti karen-saamb yī ned sēn ka tar rōadga, pvg-yend sida, ned sēn gūusd ne a yel-manesem, sēn tar yam n tōe n tagse, ned sēn zems waoogre, sēn maand sāamba sāando, ned sēn tōe n zāms neb a taaba.
- 3 A ka tog n yī rā-yūuda, wall zabr soab ye. A tog n yu ned sēn baood laafi. A ka tog n yī ned sēn nong ligd ye.
- 4 A tog n yu ned sēn get a zak yell neere, m kitd t'a kamb yī kom-sakds wa sēn zems pēgre.
- 5 Ned sā n ka tōe n ges a meng zak yelle, a na n yu a wān n ges Wēnnaam doogā yelle?
- 6 Yē ka tog n yī sug-kot paalg ye, sā n ka rē, a tōe n kēe wuk-m-meng pvgē, n paam sūbgr ning wēng soabā sēn na n paamā.
- 7 A togame n paam ti kēeng-rāmbā kit a kaset sōngo, ti nebā da wa n ka nand-a, la ti rōatā bēodg ra yōk-a ye.

Kaoreng yel-gētb yel-manesem

- 8 Yel-gētb me tog n yu neb sēn zems waoogre, la sid dāmba. B ka tog n yī neb sēn yūud rāam wusgo, wall sēn maand zāmb n baood ligd ye.
- 9 Bāmb tog n talla tēeb sid koegā sēn pukā kāenkāe, ne sūur kaset sōngo.
- 10 Nebā tog n deng n maka bāmb n gese, ti b sā n mik ti b ka rōadga, bī b yaool n maan yel-gesg tūmdā.
- 11 Bāmb pagbā me tog n yu neb sēn zems waoogre. B ka tog n yī nin-sābsdb ye. B tog n yu yōk-m-mens rāmba, la b maand sid būmb fāa pvgē.
- 12 Yel-gētb tog n yu pvg-yend sida, la a tog n gesa a kambā ne a zaka rāmb yell sōama.
- 13 Yel-gētb nins sēn maand b tūmd neerā paamda waoogr zīiga, la b pels yaa kāenkāe Kirist Zezi tēebā pvgē.

Tōnd tēeb yel-soalma

- 14 Mam gulsda foom bōn-kāensā, baa ne mam sēn saagd n dat n wa fo nengē moas-moasā wā,

15 ti baa mam sã n wa n kaoosdê, fo na bãng f sên na n maan bũmb ning Wẽnnaam zakã puga, sên dat n togs ti Wẽnnaam sên vɪ wã nin-tũusdsã svka, sên ya sɪd ra-luka, la a yēbgr sên tebended-a wã.

16 Ned ka tõe n kus ti wẽn-tũudbã yel-soalmã yaa bõn-kāseng ye. Kirist, soab ning sên duk yǐng ti neb yã-a wã, soab ning Sug-sõng sên kus a kaset sõngã, b puka b meng ne malegsã, neb moona b yellã buud toay-toayã svka, la tēng zug ka, neb tē-b lame, la b paama zēkre, la ziiri.

1 Tumote 4

Saglg a Tumote yǐnga

1 Sug-sõng togsa vēeneg ti yaoolem wakate, neb kēer na n basa tēbo, n pug belgr suse, la zãmsg zīn-dãmb sên kōta.

2 La yaa belgdb sên ya zãmb dãmba, la b sũ-bãngrã sên wum ne kut sên moogã goam n na n kut ti yɪ a woto.

3 B yeta nebã ti b da yi kãadem ye, la b bas rub kēer n da rɪ ye, ti Wẽnnaam yaool n naan rɪ-kãens ti neb nins sên maand sɪda la sên mi sɪdã na dɪ ne bark pʊʊsgo.

4 Wẽnnaam sên naan bũmb ninsã fãa yaa sōama, b sã n dɪt-b ne bark pʊʊsgo.

5 Bala, bũmb fãa lebgda sōama Wẽnnaam goamã la pʊʊsg yǐnga.

Kirist tumtum-d-sõngo

6 Fo sã n bilg ba-biisã bõn-kãense, fo na n yu Kirist Zezi tumtumd sõng sên paam dulgr ne tēeb goama, la ne zãms-sõng fo sên tũ sōama wã.

7 Zãag f meng ne kibay sên ka kēed ne tēeb yelle, la ne soalem pug-yãans sên tãoodã.

8 Mao ne Wẽnnaam sakre. Bala, yǐngã modgr yōod yaa bilfu, la Wẽnnaam sakr bee yōod ne bũmb fãa. A tara vum ning sên be moasã wã kãabgo, la vum ning sên watã yǐnga.

9 Yaa gomd sãmbg sên ka be a pugē, la sên zems ti b reeg-a zãnga:

10 Tõnd tumdame, la d maoodê, ti bõe, tõnd saagr bee ne Wẽnnaam sên vɪ la sên ya neba fãa fãagda, la tēedbã fãagd n yuda.

11 Fo sên tog n sagl nebã ti b maane, la f zãms-b bũmb ningã la woto.

12 Da sak n maan ti ned paog foom f yãadem yǐng ye. Yɪ mamsg neb nins sên maand sɪdã yǐnga, ne f noor goama, ne f kēnde, ne f nonglem, ne f tēbo, ne f sōblem.

13 Wɪng ne sebã kaoreng nebã svka, la saglgo, la zãmsgo hal ti m wa.

14 Da bas kũun ning bãngr gomd sên togse, ti kãsem-dãmbã tik foom ne b nus n pʊʊs n kō foomã ti yɪ zaalem ye.

15 Maan tum kãng neere, n duk f meng n kō-a, ti neba fãa na yã ti fo kēngda taoore.

¹⁶ Mao n gũus f menga, la f gũus ne zãmsgã. Wung ne bõn-kãense, bala, fo sã n maan a woto, fo na n fãaga f menga, la f fãag neb nins sën kelgd foomã.

1 Tumote 5

Sagls pugkõapa, la kãsem-dãmba, la yems yĩnga

- ¹ Da leng nin-këem ne pãng ye, sagl-a wa a yaa f ba. Maan kom-busã wa f ba-biisi,
- ² la pug-yãansã wa f ma-rãmba, la pug-sadbã wa f tãopa, ne sõmblem zãnga.
- ³ Waoog pugkõap nins sën sid ya pugkõapa.
- ⁴ Pugkõor sã n tar kamb bi yagense, bi kom-kãens zãms ti reng n zoe b meng yirã rãmb nimbãanega, n lebs bãmb bũmb nins b sën dag n ges bãmb yell ne wã, bala, maan-kãng nooma Wënaam.
- ⁵ La pugkõor ning sën ya-a pugkõor meng-menga, n vi a yembre, a teegrã fãa bee ne Wënaam, n modgd ne bõosg la puusgo, yung la wĩntoog fãa.
- ⁶ La pugkõor ning sën vi yĩng sũ-noog pugẽ yaa kũum, baa ne a sën vi wã.
- ⁷ Ad bũmb nins fo sën tog n wilg-b ti b maane, ti rõadg da zĩnd b zut ye.
- ⁸ Ned sã n ka get a neb yelle, sën yud fãa yaa a zaka rãmba, yẽ basa a tẽebã, la a yaa wẽng n yud ned ning sën ka-a tẽedã.
- ⁹ Pugkõor b sën tõe n guls a yuur pugkõapã sebr zug tog n tara yuum sën tat pis-yoobe, la a yi rao a yen tãa paga,
- ¹⁰ ti neba fãa miẽ t'a wuba kamba, n maan sãambã sãando, n pegs nin-sõamy naowã, la a sõng neb nins sën namsda, la a bao ti maan tuum-sõng buuda fãa.
- ¹¹ La f ra sak n guls pugkõap nins sën ya pug-bi wã ye, bala, b ratma sã n lak ne Kiristã, b rata sidba,
- ¹² la rẽ yaa beegr ne bãmba, b sën sãam b pipi kaoolã yĩnga.
- ¹³ Sën paase, b minimda kuuvungo, n zãmsd yiy saabo. Ka b sën ka tumdã bal ye, b yuta yel-kãnesdba, n kãed goam sën ka pak-ba, la b gomd goam b sën ka tog n gom ye.
- ¹⁴ Dẽ, mam datame ti pugkõap nins sën yaa-b pug-pẽbã kuil sidb n dog kamba, la b zã zagse, ti b ra wa n kõ beyã weer baa a yen t'a gom wẽng ye.
- ¹⁵ Bala, kãer zoe n wënemdame n pug a Sutãana.
- ¹⁶ Tẽed sã n tar pugkõor a zakẽ, bi a ges a yelle, ti da yi tle ti wënd-dooagã tuk a zub ye. Woto, b na tõog n ges b rãmb sën ya pugkõap sid-sidã yelle.
- ¹⁷ Taor dãmb nins sën get wënd-dooagã tuum yell neerã tog n paama waoogr n yuda, la sën yud fãa, yaa neb nins sën wingd ne koe-moonego la ne zãmsgã.
- ¹⁸ Bala, Wënaam sebrã yetame ti: Da ning naaf ning sën pãbd-a ki wã noor yuk ye, la tumtumdgda ne a yaoodo.

- 19 Ned sã n wa n dõd kãsma, sã n ka neb a yiib bɪ a tãab kaseto, da reeg ye.
- 20 Neb nins sãn maand yel-wẽnã, leng-b neba fãa svka, ti neb a taabã me na zoe rabeem.
- 21 Mam kota foom Wẽnnaam taoore, la Kirist Zezi taoore, la maleg-tũusdsã taoore, ti f tũ noy-kãens n da tũus neba, wall f bak neb kēer n na n sōng ye.
- 22 Da yãg n tigs nebã ne f nus n kēes-b Wẽnnaam tũumdē wã ye, la f ra naag ned a yel-wënd maanegē ye. Fo mengã, tall f meng ne sōmblem.
- 23 Da yũudē koom yen-yen bal ye. Yũ divē bilfu, f pɔ-zabrã ne f yĩn-pa-nooma sãn wat wakat wɔsgã yĩnga.
- 24 Neb kēer yel-wẽn yaa vēenese, baa sãn deng b sãn na bɔ b bɔudo. La ne neb kēere, b yel-wẽnã ka pukda, sã n ka b bɔudã zugē ye.
- 25 Woto me, tɔm sōamyã pukdame, la tɔm nins sãn ka-b sōama wã me ka tōe n pa n ka puk ye. Niig sãn pãbd koodo (5.18)

1 Tumote 6

- 1 Bɪ neb nins sãn be yemɔd pɔgē wã ges b mens zu-soben-dãmbã wa neb sãn zems ne waoogr fãa, ti b ra wa n paog Wẽnnaam yɔurã la tēeb zãmsgã ye.
- 2 La neb nins zusoben-dãmb sãn ya tēedbã, b ka tog n paog-b n yetē ti bãmb yaa ba-biis ne taab ye. B tog n tuma b yĩng sōama n yuda, bala, b yaa tēedba, la nin-nongds bãmb sãn maood ti maan-b neere.

Wẽnnaam sakre

Ad bũmb nins fo sãn tog n zãms nebã la f sagl-b ti b sake.

- 3 Ned sã n zãmsd nebã bũmb a to, la a ka kēnd wa sãn zems tōnd Zu-soab a Zezi Kirist gom-sōngã, la a wa tēeb zãmsg sãn zemsd ne Wẽnnaam sakrã,
- 4 soab kãng pida ne wuk-m-menga, la a ka mi baa fi ye. A sã n ka wēed nokoεema, la a ka maand zab gom-biis poorē, yaa bãag ne-a. Yaa bõn-kãens n wat ne sũ-kiiri, la kawum-taaba, la kãnegre, la tags-wēng neb a taab zutu,
- 5 ti neb nins sus sãn kē belgr pɔgē wã wēed nokoεem n ka basdē ye. Bãmb dãmb ka tar sɪd ye, la b rika Wẽnnaam sakrã ti yɪ arzogs baoob sore.
- 6 Sɪda, ned sã n maand sũ-noog ne bũmb nins a sãn tara, Wẽnnaam sakrã sɪd yaa paong so-kēenga.
- 7 Bala, tōnd ka zã baa fi n wa tēng zug ka ye, la tōnd ka tōe n zã baa fi me n loog ye.
- 8 Dē wã, tōnd sã n tar dub ne futu, rē na n seka tōndo.
- 9 Neb nins sãn baood n lebg arzogs rãmbã lɔta makr pɔgē, la kũusr pɔgē, datem wɔsg sãn ya yalemɔ la wēns pɔsē, la bõn-kãens kēesda ninsaalbã sãoong la meneng pɔgē.

10 Bala, ligdã nonglem yaa bõn-wẽnsã fãa yẽgre. La neb k̄eer s̄en nong ligd wusgã menemame n zãag ne t̄ebã, la b sibga b mens ne tood buud toay-toaya.

T̄eb zabre

11 La fo s̄en ya W̄ennaam nedã, zãag f meng ne bõn-kãense, la f bao turlem, la W̄ennaam sakre, la t̄ebo, la nonglem, la sũ-mare, la sũ-bugsem.

12 Zab t̄eb zab-sõngã, gãd vum s̄en k̄on sa wã, ti yaa r̄enda yĩng la W̄ennaam bool foom, la yaa r̄enda yĩng me la fo s̄en k̄is kaset-sõngo, kaset rãmb wusg taorã.

13 Mam yeta foom, W̄ennaam s̄en k̄ot bõn-vusã fãa vumã taore,

14 ti f sak t̄odã ti r̄egd tosg ra zĩnd ye, ti r̄oadg da zĩndi, hal ti ta t̄ond Zu-soab a Zezi Kirist pukrã.

15 Wakat sã n ta, s̄en tar-a barkã, n ya b yen tãa n so naamã, d̄im-dãmb D̄ima la zusoben-dãmb Zu-soabã na n puka bõn-kãnga.

16 Yaa bãmb bal n ka kiida, n vi v̄enem ned s̄en ka t̄oe n ta pugẽ. Ned nan ka yãnd bãmb ye, la ned ka t̄oe n yãnd bãmb me ye. Yaa bãmb n so waoogre, la pãng s̄en paad wakat s̄en k̄on sa. Āmina!

17 Yeel neb nins s̄en tar arzogs d̄uni kãngã pugẽ wã ti b ra maan wilg-m-menga, la b da rik b teegrã n teeg arzogs b s̄en ka tar a hakuk ye. B̄i b teeg W̄ennaam, ti b k̄ota bũmb fãa ti seke, ti t̄ond t̄oe n tall n maan sũ-noog ne.

18 B̄i b maan neere, la b̄i b yi neb s̄en maand tuum-sõamy wusgo, la b yi neb s̄en k̄ote, la s̄en nong n pvi b s̄en tarã ne neb a taaba.

19 Woto, bãmb na n bĩnga paoong wakat s̄en watã yĩnga, wa ȳebgr s̄en tar pãnga, ti b t̄oe n paam vum hakukã ti yi b p̄vure.

20 Timote, tall bũmb nins s̄en bĩng fo pugẽ wã, la f mao n zãag f meng ne gom-vud s̄en ka k̄eed ne W̄ennaam yell ye. Zãag ne nokoεema, la ne zĩrĩ-bãngre.

21 Neb k̄eer s̄en dik bõn-kãens ti yi b tuumdã ka t̄og n ta zĩig ning b s̄en da tog n ta t̄ebã w̄engẽ wã ye. B̄i barkã zĩnd ne yãmb fãa.

2 Timote

2 Timote 1

Pvusem

- 1** Maam a Poll sën ya a Zezi Kirist tèn-tvmda, Wënnam daab yïnga, sën zemsd ne vum kãabg ning sën be a Zezi Kirist pvgẽ wã
- 2** n gulsd m bi-nongr a Timote. Bı barka, la nimbãan-zoeere, la laafi sën yit ba a Wënnam la tønd Zu-soab a Zezi Kirist nengẽ wã zïnd ne foom.

A Poll kíta kaset ne raodo

- 3** Mam pvvsa Wënnam ning mam yaab-rãmbã sën dag n sakdã, la mam me sën sakd ne sũur kaset sën ya yolemdã barka. La mam ka basd ti pud fo yell m pvvsg pvge, wïntoog ne yvng ye.
- 4** Bala, mam ket n tãra fo nintãmã, la mam data ne m sũur fãa n leb n yã-fo, ti m sũurã tõe n pid ne sũ-noogo.
- 5** Mam ket n tãra tãeb ning fo sën tara, sën ka kalem ne zãmbã yelle. Tẽ-kãng dag n zïnda ne f yaab a Loyiis, la ne f ma a Eniisi, la mam mii m sũurẽ t'a bee ne foom me.
- 6** Rẽ n kut ti mam sagend foom ti f yãdg Wënnam kũunã fo sën deeg ne mam nus-tikrã bugum.
- 7** Bala, ka rabeem Sug la Wënnam kô tønd ye, la yaa pãnga, la nonglem, la yam Suga.
- 8** Da zoe yãnd ne Zu-soabã kaset fo sën tog n kĩa ye, la f ra zoe yãnd mam yïnga, mam sën be bi-bees roogẽ bãmb yïngã yïng ye. Ayo! Naag maam n nams koe-noogã yïnga, Wënnam pãngã sõngr yïnga.
- 9** Yaa bãmb n fãag tõndo, la b bool tønd bool-sõngo. La ka tønd tvvm yïng ye, yaa bãmb mengã tvlsem la bark ning b sën maan tønd a Zezi Kirist pvge hal sën deng wakat sën ka sungrã wakatã yïnga.
- 10** Bark kãng lebga vëeneg moasã ne tønd fãagd a Zezi Kirist pukrã. Bãmb kitame ti kũum pãng sa, la b kut ti vum la yïng sën ka kiidã yell yı vëenega, koe-noogã maasem yïnga.
- 11** Wënnam yãka maam ti m yı koe-no-kãng moanda, a tèn-tvmda, a karen-saamba.
- 12** Mam sakda namsg koe-noogã yïnga, la yãnd ka tar maam ye, bala, mam mii m sën tẽ a soabã, la mam mii m sũur pvge ti b tara pãng ti gũ bũmb ning bãmb sën ning mam nugẽ wã hal ti da-kãng ta.
- 13** Gom-sõamy nins fo sën deeg mam nengẽ wã, tall rẽ ti yı namsg fo yïnga, tãeb pvge, la nonglem sën be a Zezi Kirist pvge wã me pvge.
- 14** Bũmb ning sën be fo pvge wã, tall-a, Sug-sõng sën vı tønd pvge wã maasem yïnga.

15 Fo miime ti neb nins fãa sën be Azi wã basa maam. A Fizeel ne a Hermozën bee bãmb svka.

16 Bɪ Zu-soabã sudg a Onezifoor zaka rãmb barka, bala, a belsa maam naoor wvsgo, la mam bãensã yãnd ka tall-a ye.

17 A pvs n baoo maam ne a sũur fãa, a sën wa Rommã, hal n yãnd maam.

18 Bɪ Zu-soabã kut t'a paam bãmb nimbãan-zoeer da-kõng. Fo mii sõngr ning fãa a sën sõng maam Efëesã n yud neb a taabã sën mi.

2 Tımote 2

A Zezi Kirist soda-sõngo

1 Dë, m biiga, keng f meng bark ning sën be a Zezi Kirist pugë wã pugë.

2 Bũmb nins fo sën wvm mam noorë kaset dãmb wvsg taorã, togs-b neb nins sën maand sida la sën tõe n zãms neb a taabã.

3 Naag maam n nams wa a Zezi Kirist soda-sõngo.

4 Sodaag ka këesd a toog nin-zaals vum yel pugë, a sã n dat ti ned ning sën dik-a yë sodaarã sũur yɪ noog ne-a ye.

5 La reem-dëemd ka paamd tõogr maanfo, a sã n ka tũ reemã soay fãa n deem ye.

6 Ka-koaad ning sën namsd a yĩng n tumdë wã n tog n yɪ pipi n yãgs a koodã biisi.

7 Wvm m sën yetã võore. Bala, Zu-soabã na n weka fo yamã ne bãmb fãa.

8 Tëeg a Zezi Kirist yelle: bãmb vvugame n bas kũum. Bãmb yaa a Daviid yagenga, wa koe-noogã sën yeelã.

9 Yaa koe-no-kãng yĩng la mam namsda, hal ti b sëb maam wa tvvm-wëns maanda. La b ka sëb Wënaam goamã ye.

10 Rë n kut ti mam sakd bũmba fãa nin-tũusidsã yĩnga, ti bãmb me tõe n paam fãagr ning sën be a Zezi Kirist pugë, la m paam ziir sën kõn sa.

11 Gom-kãngã yaa sida: Tõnd sã n ki ne bãmba, tõnd na n vumda ne bãmb me.

12 Tõnd sã n nang pãnga, tõnd na n du naam ne bãmba. Tõnd sã n yeel ti d ka mi bãmba, bãmb me na yeel ti b ka mi tõnd ye.

13 Tõnd sã n ka maand sida, bãmb yë paada sidã pugë. Bala, bãmb ka tõe n yeele, n leb n kus ti b ka yeel ye.

Tumtumd sën tat a Zu-soab yam

14 Ad bãmb nins fo sën tog n tëeg nebã, n togs-b Wënaam taor ti b gũus n lak ne no-koëem gom-biis poorë t'a ka yõod baa bilf ye. B sën wat ne bãmb ninsi, yaa neb nins sën kelgdã sãoongo.

- 15 Nang pãng n yals Wẽnnaam taor wa ned sën bi, tumtumd sën kôn sulg a zug ne yãnd ye. Yi ned sën togsd sïd koëgã ne turlem.
- 16 Lak ne gom-vud sën ka kēed ne wën-tūudmã yelã, bala, neb nins sën gomd gom-kãensã na n kell n kēeda wëngã pugē n paasdē.
- 17 Bãmb goamã na n du wa solenkēega. A Himene ne a Filet bee bãmb dãmb svka.
- 18 Bãmb budg n basa sïdã, n yetē ti kūum vuugrã zoe n loogame, la b leebda neb kēer tēbo.
- 19 Baoosgo, yëbg-kãenkãe ning Wẽnnaam sën yëbgã yasame, la gomd ning sën pugdã ning-a-la bãnde: Zu-soabã mii neb nins sën ya bãmb dëndã, la ned ning fãa sën put Zu-soabã yuvr tog n basa ka-turlem.
- 20 Yi-kãseng pugē, ka sãnem bi wanzuri lagd bal n be ye. Kēer me bee be n ya ne raado wall ne tãndo. Teed kēer tum bee waoogre, la kēer me tumd yaa rēgdo.
- 21 Woto, ned sã n yulgd a meng n yiisd rēg-kãensã, a na n yu laoko a tum sën be waoogre, laok sën welg toore, n be yōod a soaalã yīnga, la sën tōe n tall n maan tum-sōng buud fãa.
- 22 Zãag ne yãadem datem wënsã, la f bao turlem, la tēbo, la nonglem, la laafi ne neb nins sën puvsd Zu-soabã ne sūy sën ya ylma.
- 23 Zãgs no-koëem sën ya yalemdo la sën ka yōodã, fo sën mi ti b wata ne zabã yīnga.
- 24 Wẽnnaam tumtumd yaool n ka tog ne zab ye, a tog n tara nonglem neba fãa yīnga, la a tar zãmsg ne zub tukr kūuni.
- 25 A tog n demsa no-koëem wēedbã ne sū-bugsem, n maand tēeb ti Wẽnnaam na n kitame ti b paam sū-lebgre, n tōog n bãng sïdã,
- 26 ti b leb n paam yam-sōngo, la b tōog n yi rōatã kūusa sën yōg bãmba ti b sak-a wã pugē.

2 Tumote 3

Yaolem wakat yel-beedo

- 1 Bãng ti yaolem wakate, tood na n zīndame.
- 2 Bala, nebã na n yu beed-rãmba, ligd noangdba, yv-baoodba, wilg-m-mens rãmba, wën-paoogdba, ba-rãmb kusdba, zı-beoog-rãmba, neb toog sën ka be ne sōmblem,
- 3 sën ka mi nimbãan-zoeere, nen-kegems rãmba, tën-kãn-neba, sën ka tar yōk-m-menga, nin-wëense, nin-sōamy bæeba,
- 4 zãmb-rãmba, sū-tvuls-rãmba, ti wuk-m-meng leo b ninã, ti b nong b sū-noogã n yud b sën nong Wẽnnaamã.
- 5 B na n maanda wa b sakda Wẽnnaam, la b yaool n na n kusa sakrã pãnga. Zãag f meng ne nin-bãmba.

6 Kēer bāmb suk kēeda rotē n belgd pagb sēn pid ne yel-wēna, la ratem toay-toay sēn tar n lengdē,

7 ti b zāmsd wakat fāa la b zi n tōog n bāng sīdā ye.

8 Wa a Zanēs ne a Zambres sēn kus a Moyiisā, nin-kāensā kusda sīdā me a woto. Bāmb yaa neba, b tagsg sēn sāame, la b tēebā ka yalsd makr wakat ye.

9 La b ka na n le kēng taoor ye, bala, neba fāa na n yānda b yalemdā, wa b sēn yā daop a yīibā rēndā.

Yaoolem būmb a Poll sēn yeel a Timote t'a maane

10 Ne foom, fo yāa būmb nins mam sēn zāms nebā, mam yel-manesem, mam yam-yākre, mam tēebo, mam sū-mare, mam nonglem, mam modgre,

11 neb sēn nams maam, mam namsgo. Nams bōe buud la b ka nams maam Āntiyos, la Likoniyom, la Listri? Bōe wēng la b ka maan maam? La Zu-soabā yolsa maam ne b fāa.

12 Neb nins fāa sēn dat n vumnd tēeb vı-sōng Kirist pugē wā, neb na nams-ba.

13 La nin-wēnsā ne belgdbā na n kell n kēeda wēngā pugē n paasdē. Bāmb mensā yaa neb sēn meneme, la b menesda neb a taab me.

14 Foom, kell n gād būmb ning fo sēn zāmse, fo sēn tēed a soabā. Fo mii f sēn zāms bōn-kāng ned ning nengē.

15 Hal f yāadem wakate, fo bānga Wēnnaam sebrā. B tōee n kōo foom yam ti f tōog n paam fāagre, fo sēn tēed a Zezi Kiristā.

16 Wēnnaam n kit ti b guls guls-sōamyā fāa, la b bee yōod zāmsg yīnga, ti kit ti ned bāng a kongre, ti rema neda, ti wub ned turlem pugē,

17 ti Wēnnaam ned tōe n paam manegr la seglg ti maan tuum-sōamy buud fāa.

2 Timote 4

1 Mam yeta foom Wēnnaam taoore, la Kirist Zezi sēn na n kao nin-vus la kūum buvdā taoore, la bāmb waoongā ne b rīungā yvvr yīnga,

2 ti f moon koεεgā, ti f wing ne togsg wakat fāa, sā n yaa a togsg wakat wall ka a wakate. Mao ti nebā reeg ti gomdā yaa sīda. Leng la f sagl ne sū-mare la zāmsgo.

3 Bala, wakat n wat ti nebā ka na n leb n dat n wvm sīd koεεgā ye. La bāmb mensā yīns ratem yīnga, la kelgr yamleooog sēn tar-bā yīnga, b na n tigma karen-saam-dāmb wvsgo.

4 B na n yēda b tubā ne sīdā kelgre, la b yok-b ne soalmā kelgre.

5 La foom, gūus f meng ne būmb fāa. Sak namsgo. Maan koe-noogā mooneg tuumde. Maan f tuumdā neere.

6 Bala, mam zoe n lebga wa koom b sēn na n base, la mam loogr wakat kolgame.

7 Mam zaba zab-sōngo, mam zoe zoesã n taase, mam talla tēbo.

8 Moasã, Wēnaam bīnga turlem maanfã mam yīnga. Zu-soabã sēn ya bu-kaood turgã na n kō-a-la maam da-kāngã. La ka maam bal la b na n kō ye, yaa neb nins fãa sēn na nong bāmb pukrã.

Koεεg a Timote yīnga

9 Nang pāng n wa mam nengē tao-tao.

10 Bala, a Demas basa maam n looge, a sēn nong moasã dūni wã yīnga. A kēnga Tesaloniki. A Kersāns kēnga Galasi, t'a Tit kēng Dalmasi.

11 Yaa a Luk a yen tãa bal n be ne maam. Peeg a Mark n wa-ne, bala, a bee yōod ne maam m tɔɔmdã pugē.

12 Mam tɔma a Tisik Efēese.

13 Fo sã n wa watē, bɪ f zã m fu-bedrã m sēn bas Torwasã, a Karpus yirã, ne seba n wa, la sēn yud fãa, yaa gãn-nomdsã.

14 Yōak a Aleksāndr maana maam wēng wɔsgo. Zu-soabã na n lebs-a-la a tɔm yaoodo.

15 Fo me gūus ne-a t'a kusa tōnd goamã ne a pāng fãa.

16 Mam sēn yals buvdã zīgē pipi wã, ned baa a yen ka zīnd ne maam ye, la b fãa loog n basa maam. Bɪ Wēnaam da geelg b sēn maanã ye.

17 Yaa Zu-soabã n zīnd ne maam, n kō-m pānga, tɪ mam togs koεεgã zānga, tɪ bu-zēmsã wume. La b fãaga maam gigemdã noorē.

18 Zu-soabã na n yolsa maam ne tɔm-wēng fãa, la b na n fãaga maam n kēes b soolmē. Bāmb n so ziir wakat sēn ka seta. Āmina!

Yaoleem pɔusem

19 Pɔɔs a Akilas ne a pag a Piriska, la a Onezifoor zaka rāmba.

20 A Erast paa Korēnte, la mam basa a Torfim Mile t'a ya bāada.

21 Mao n wa sēn deng waoodã wēnde. A Ebulus ne a Pudēns, la a Linus ne a Kolodya, la ba-biisã fãa pɔɔsda foom.

22 Bɪ Zu-soabã zīnd ne foom. Bɪ Wēnaam barkã zīnd yāmb zutu.

Tit

Tit 1

Pousem

- 1 Maam a Poll sɛn ya Wɛnnaam tɔmtɔmda la a Zezi Kirist tɛn-tɔmd sɛn na paas Wɛnnaam nin-tɔusdsã tɛebo la kut ti b bãng sɪd sɛn wat ne
- 2 Wɛn-tɔudum, n paam tɛeb pidsg gɔudem ne vum sɛn kɔn sa wã, Wɛnnaam sɛn ya sɪd soabã sɛn dag n kãab hal ti dũni nan ka naana.
- 3 La wakat sɛn ta, b puka b koɛgã koe-mooneg ninga bãmb sɛn kɔ maana pugɛ, wa sɛn zems noor ninga tɔnd fãagd a Wɛnnaam sɛn kɔ wã.
- 4 Maam n tɔmd seb kãnga a Tit sɛn ya mam meng biig tɛeb pugɛ wã, tɛeb ninga sɛn ya tɔnd fãa rɛndã nengɛ, bɪ f paam bark la laafi sɛn yit tɔnd ba a Wɛnnaam la d fãagd a Zezi Kirist nengɛ.

Kãsem-dãmb yãkre

- 5 Mam basa foom Kɛret tɛng ti f maneg bũmb ning sɛn ket n tog n manegã, la f maan wa mam sɛn dag n wilg foom ti f yãk wɛnd-dot kãsem-dãmb tɛng fãa pugɛ wã.
- 6 Bãmb tog n yu neb sɛn ka tar yelle, la sɛn tar pag a yen bala, la sɛn tar kamb sɛn ya tɛedba n ka maand tɔm dɛgdo, n ya kom-sakdse.
- 7 Sɪd me, togame ti karen-saamb sɛn ya Wɛnnaam tɔuma yel-getã yɪ ned sɛn ka tar yell ye, karen-saamb ka tog n yɪ tita-neda la sũur sɛn yikd tao-tao ye, a ka tog n yɪ rã-yũuda, a ka tog n yɪ zab-zabda la ned sɛn baood paoong ne zãmb ye.
- 8 Yɛ tog n yu ned sɛn maand sãamba sãando la a yɪ maan-neer zoa, la a yɪ ned sɛn tagsd sɔama, la a ya nin-turga la pv-peelem soaba la tɔog-m-meng soaba.
- 9 Yɛ tog n gãda sɪd koɛgã kãenkãe wa b sɛn dag zãms-a to-to wã ti yɛ tɔe n sagl neb a taaba wa sɛn zems tɔ-sɔamyã la a tɔog kusdbã.
- 10 Sɪd me, neb wɔsg n be n ya kusdba la gom-vud-rãmba la bɛlgdba, sɛn yuda yaa zũnsã svk la b be.
- 11 F tog n kitame ti b sɪndi. Bãmb lubda zags zãnga n zãmsd neba bũmb sɛn ka zems ye, n baood paoong ne zãmbɔ.
- 12 Kɛret-dãmbã ned a yen sɛn ya bãmb meng no-rɛes dag n yeelame yaa: "Wakat fãa Kɛret neba yaa zĩrĩ-be-rãmba, pvto-rãmba, yão-be-neb sɛn ya kvumba."
- 13 Kaset kãnga yaa sɪda, rɛ wã yĩnga, bɪ f leng-b ne
- 14 pãnga ti b paam tɛeb sɛn ya sɔama, ti b ra wa tũ zuif-rãmba soalmã la ninsaalbã tɔoda sɛn basd sɪdã ye.
- 15 Bũmba fãa yaa yilemd ne neb nins sɛn ya yɪlma. La neb nins sɛn maand yel-wɛna la sɛn ka tɛedbã, baa fɔɪ ka yilemd ne bãmb ye. Bãmb yama ne b sũ-bãngra rɛgmame.

16 B yetame ti b mii Wēnnaam la b kusda Wēnnaam ne b mensā tɔvmā, bāmb yaa wēns ti looge, la kusdba la neb sēn ka tol n tōe n maan tɔvm sōng ye.

Tit 2

Kaoreng sēn ya sōama

- 1 La foom, zāms neba būmb nins sēn zems ne tēebā yēbg sōngā.
- 2 Zāms nin-kēembā ti b yɪ yōk-m-mens-rāmba, la b yɪ neb sēn tar waoogre, la b yɪ mi-m-mens-rāmba, la b yɪ sōama tēeba puga la nonglem puga, la b yɪ sū-maasem-dāmba.
- 3 Wilg pug-yānsā me ti b tog n paama yel-manesem sēn ya sōama, ti b ka tog n yɪ nin-sābsdba, wall rā-yūudb ye. Bāmb tog n kōo
- 4 sagl sōamyā, sēn na yɪl n zāms pug-bi wā ti b
- 5 nong b sɪdba ne b kām̄ba, la b yɪ mi-m-nems rāmba, la neb sēn ka maand rēgd ye, la b ges b zags yell neere, la b yɪ pug-sōamyā, sēn sakd b sɪdba ti Wēnnaam koεεgā ra paam tɔvsg ye.
- 6 Sagl kom-busā ti b yɪ mi-m-nems-rāmb būmba fāa pugē.
- 7 La fo mengā yɪ mamsg ne tɔvm-sōama maanego, la f zāms nebā ne koεεg sēn ya sɪda la sēn zems reegre.
- 8 La f gom gom-turs b sēn kōn tōog n dōd-f ye, ti yānd na yōk nin-kusdbā, la ti b kōn paam bōn-wēng tōnd zug n gom ye.
- 9 Sagl yemsā ti b sak b zu-soben-dāmba būmb fāa pugē, n maan sēn noom-ba, la b ra yɪ kusdb ye,
- 10 la b ra zuk būmb ye, la b maan pɔ-peelem sōama wakat fāa, t'a tōe n kut ti Wēnnaam sēn ya tōnd fāagdā koεεgā paam waoogr būmb fāa pugē.
- 11 Wēnnaam puka b barkā, bark ning sēn wat ne fāagr ninsaalbā fāa yīngā.
- 12 A zāmsda tōnd ti d bas wēn-kusgo la duniyā ratem wēnsā la d vumd zamaan kānga pugē ne gūus-m-menga la turlem la d sak Wēnnaam,
- 13 n gūud tōnd Wēnnaam sēn ya kāseng la fāagdā, a Zezi Kirist pukrā sēn wat ne sū-noogā ziirā.
- 14 A Zezi Kirist kōo b meng tōnd yīnga, ti fāag tōnd ne yel-wēn fāa n kut ti tōnd lebg bāmb neb b sēn yɪlge, la sēn wingd ne tɔvm-sōama maanego.
- 15 Fo sēn tog n maan la a woto, sagl neba la f leng-b ne noore. Da sak ti ned paoog-f ye.

Tit 3

Turlem Wēnnaam barka yīnga

- 1 Tēeg-b ti b sak soolem taoor dāmba ne pān-soadbā, ti b yi sakdba, la b sak n maan tum sōama fāa.
- 2 Tɪ b ra gom ned wēng ye, ti b ra yi zab zabdb ye, la b yi neb sēn baood laafi, sēn nong neba, n maand sū-bugsem ne neba fāa.
- 3 Bala, pīnda tōnd me rag n yaa yalemba, la nin-kusdba, la neb sēn budge, la ratem wēns buud toay-toay la sū-no-yood n dag n so tōndo. Tōnd dag n vu pu-toog la sū-kīir puga, tōnd dag n kisa neb a taaba ti bāmb me kis tōndo.
- 4 La tōnd fāagd a Wēnaam sōmblema la b nonglem neba fāa yīngā sēn puki,
- 5 bāmb fāaga tōndo, la ka tōnd sēn tum tum-turs yīng ye, la yaa bāmb mengā nimbāan-zoer yīng la b fāag tōndo, bāmb soo tōnd ne soob sēn palemnda, ti Sug-sōng tūnug rēnda n kō tōnd rogem paalga la vi-paalga.
- 6 Yaa Sug-sōng ninga Wēnaam sēn tūnug tōnd fāagd a Zezi Kirist n sik-a tōnd zug wvsgā,
- 7 ti ne bāmb barkā b sā n kit ti tōnd lebg turse, bi tōnd lebg put-n-taas ne vum sēn kōn sa wā tōnd sēn gūudā.
- 8 Gom-kānga yaa sīda, la mam datame ti fo togs-a nebā ti neb nins sēn tē Wēnaamā na wung ne tum sōama maanego. Yōwā n be neere la a tar yōod ne ninsaalba.
- 9 Lak ne yalem goama, la rot rikre, la ka-wvmd-taaba, la no-koema tōog poorē. Bala, b ka tar yōodo la b yaa gom vudo.
- 10 Ned ning sēn wat ne welgr sā n paam keogr vugri, la naoor a yiibu, n ka sak bi f lak f meng ne-a.
- 11 Tɪ fo miime ti ned a woto basa so-sōngā n dik so-wēngā, n maand yel-wēna, la a mongda a meng bvm.

Koεεg a Tit yīngā

- 12 Mam sā n wa n tum a Artemas bi a Tisik fo nengē, bi f nang pāng n wa paam maan Nikopoli tēnga, bala mam yāka yam n na n zīnd be waooda wēnde.
- 13 Ges tō-mit a Zenaas ne a Apolos so-toakā yelle, ti būmb da wa n paoog-b ye.
- 14 Tōnd neba me tog n zāmsame ti maan tum-sōama n tōog n sōng ne yel sēn dat manegr tao-tao, ti bāmb da yi neb sēn ka wat ne baa fi ye.

Bark ningri

- 15 Neb nins fāa sēn be ne maama pvsda foo. Pvs neb nins sēn be tēeba pvge n nong tōndā. Bi Wēnaam barkā zīnd ne yāmb fāa.

Filmo

Filmo 1

Puusem

- 1 Maam a Poll sɛn ya bi-bɛɛg Kirist Zezi yĩnga ne d ba-biig a Timote n tumd seb-kãngã tɔnd zo-nongr la
- 2 d tumd-n-taag a Filmo nengɛ, ne d ba-bi-poak a Apiya la tɔnd soda-taag a Arsip ne a Zezi tɛedba sɛn tigimd fo zakɛ wã.
- 3 Bɪ tɔnd ba a Wɛnnaam la Zu-soab a Zezi Kirist sik b bark la b laafi yãmb zutu.

A Filmo nonglem ne a tɛebo

- 4 Mam puusda m Wɛnnaama bark daar fãa n tɛegd
- 5 fo yell m puusgã puga. Tɪ bɔe, mam wumda b sɛn gomd fo sɛn tar nonglem ning Wɛnnaam neba fãa yĩngã la fo sɛn tɛed Zu-soab a Zezi wã.
- 6 Mam kota Wɛnnaam tɪ fo sɛn lagem tɔnd n tar tɛeb ningã na kut tɪ neba bãng bɔn-sɔama nins fãa sɛn maand tɔnd suk Kirist Zezi yĩnga.
- 7 Ba-biiga, mam paama sũ-no-kãsenga ne belsgo, fo nonglmã yĩnga, tɪ bɔe, fo yĩnga, Wɛnnaam nebã sũy paama belsgo.

A Poll yɔkda sɛɛg a Onezum yĩnga

- 8 Yaa woto yĩnga, baa mam sɛn tar lohorem wɔsg Kirist pugɛ tɪ guls n wilg foom f sɛn tog n maana,
- 9 mam nong n yɔka foo sɛɛg ne nonglem n yuda. Yaa maam a Poll, nin-kɛem a Polle, la sɛn paas moasã, mam bee bi-bees roog Kirist Zezi yĩnga.
- 10 Mam kota foom m biig a Onezum yĩnga mam sɛn dog m balgr pugɛ wã.
- 11 Pĩnda, yɛ ra ka tar yɔod ne foom ye, la moasã yɛnda na n talla yɔod ne foo wala a sɛn tar yɔod ne maama.
- 12 Mam lebs n tumd-a-la fo nengɛ, yɛ wɛnda wa mam meng bala.
- 13 Mam da nongɛ lame n kut t'a pa ne maam, n deeg fo zĩigɛ n sɔng maam, mam sɛn be bi-bees roog moasã koe-noogã yĩnga.
- 14 La mam da ka rat n maan baa fɔtɪ tɪ ka tũ ne fo noor ye. Tɪ fo yel-sɔmda ra yɪ ne modgr ye, la a na n yu ne yamleooogo.
- 15 Tɔe t'a Onezum sɛn loog n bas foom wakat bilf yĩnga yaa sɛn na n yul tɪ f leb n deeg-a wakat fãa yĩnga.
- 16 La ka tɪ reeg-a wala yamb ye, la yaa reegr sɛn ya neer n yud yamba, reeg yɛnda wa ba-bi-nongre. Yɛ yaa mam ba-bi-nongre, la a leb n yaa fo ba-bi-nongr n yuda. Sã n ya yĩnga puga wala sã n ya Zu-soaba tũudum puga.

- 17 Dē wã, fo sã n get maam wa f zoa, bi f reeg a Onezum wa fo sën deegd mam mengã.
- 18 La yē sã n da beega foo wala a sã n tara fo samde, bi f geelg yōwã wa mam dēnda.
- 19 Mam a Poll n gũsd gom-kãnga ne mam menga nug ti m na n yao-f lame. La mam ka na n yeel foo ti fo tara samde, la fo menga yaa maam n so ye.
- 20 N-ye, m ba-biiga bi f maan yel-sōm-kãnga Zu-soaba yīng n kō maam, bels mam sūr Kirist tūudmã pvgē.
- 21 Yaa mam sën mi ti fo na n sakame wã yīng la mam sën gũsd fooma, n miē ti f na n sak n maaname ti yud mam sën kot-fã.
- 22 La f kell n segl gãag zīg mam yīnga, bala yāmb pũsgã yīnga mam tara tēeb ti b na n basa maam n kō yāmba.

Yaolem puusem

- 23 A Epafras sën be bi-bees roog pvg ne maam Kirist Zezi yīnga pũsda foo,
- 24 la a Mark ne a Aristark la a Demas la a Luk sën ya mam tumd-n-tasã me pũsda foom.
- 25 Bɪ tōnd Zu-soab a Zezi Kirist barkã soog yāmb sūyã.

Hebre

Hebre 1

Wënaam tūnuga b biigā n gom ne tōndo

- 1 Wënaam sën da tall bāmb no-rēesdbā n pīnd n gom naoor wɔsg ne tōnd yaab-rāmbā ne manesem buud wɔsgā,
- 2 wakat kāngā sën ya yaolem dayā, bāmb tūnuga b Bi-riblā n gom ne tōndo. Wënaam kitame ti b soog būmb fāa, la yaa b Bi-riblā la Wënaam tall n naan dūni fāa.
- 3 Bi-ribl kāng sën ya a ba wā ziir yāgbo, la a ba wā yalē pukrā n zāad būmba fāa ne a gomd sën tar pāngā. Bāmb sën yulg nebā n yiis b yel-wēnā n sa, b zīnda naab a Wënd dtgo, hal saasē.
- 4 Bāmb yuda malegsā hal zīig sën zāra, la rē kitame ti b paam yɔɔr sën ya toor fast ne malegsā rēnda.

A Zezi yuda malegsā

- 5 Sɪd me, malek bug la Wënaam yeel baa vugr ti: Fo yaa mam bi-ribla, yaa maam n dog foom dūnna? Wall b yeel me ti: Mam na n yu yēnda ba, la yē na n yu mam biiga?
- 6 La bāmb sën na n wa ne b Bi-ribl kāsengā tēng zugā, b yeelame yaa: Bɪ Wënaam malegsā fāa waoog-a.
- 7 La b goma malegsā yell n yeel yaa: B kitame ti b malegsā yɪ sobdo, ti b tɔmtɔmdbā yɪ bug-vilemse.
- 8 La bāmb yeela b Bi-riblā yaa: Wënaam, fo naam geer paada wakat sën kōn sa, la fo naam dasaarā yaa trlem dasaare.
- 9 Fo nonga trlem, la f kiska wēnga. Wënaam, yaa rēnda n kit ti f Wënaamā kō foo sū-noogo, la b bas f tūud-n-taasā.
- 10 Wënaam leb n yeelame yaa: Zu-soaba, yāmba, yāmb yēbga tēngā hal sungr wēndē, la yaa yāmb nusā n maan saasā.
- 11 B fāa na n sāamame, la yāmba, yāmb paada y zīgē. B fāa na n kvdga wa futu.
- 12 Yāmb na n pōb-b-la wa kobre, la b na n tegs-b-la wa futu. La yāmba, yāmb na n ket n yaa y sën ya būmb ningā, la yāmb yɔɔm ka na n tall tēk ye.
- 13 La maleg-bug la Wënaam yeel baa vugr ti: Zīnd mam dtgo, hal ti m wa kit ti f bēebā lebg f nao roagendega?
- 14 Dē yīnga, malegsā fāa ka sus sën tɔmd Wënaam yīnga, ti Wënaam mi n tɔm-b ti b ti maan tɔmd n sōng neb nins sën n tog n deeg fāagrā ti yɪ b pɔurā laa?

Hebre 2

Fāag-kāsenga

- 1 Rēnda n kit ti tōnd tog n tags būmb ning d sēn wumā yell neer n yuda, ti d da wa budg ye.
- 2 Bala, sã n yaa ti gomd ning malegsã sēn yeelã maana a tuumde, la beegr fãa ne kusg fãa sã n paama sɪbgr wa sēn zemse,
- 3 tōnd na n yɪ a wãn n pōse, tōnd sã n maan yaal-yaal n ka ges fãagr sēn ya kāseng a woto wã yelle? Zu-soabã meng n deng n gom fãag-kāng yell a sungrã wakate, ti neb nins sēn wum fãagrã yellã wilg tōnd t'a yaa sɪda.
- 4 Bala Wēnnaam mengã maana bãna la bōn-yeesdse, la bōn-bãn toay-toaya, la ne koes Sug-sōng sēn kōt wa Wēnnaam sēn datã, n wilg ti sēn gomd-bã kaset yaa sɪda.
- 5 Bala ka malegsã la Wēnnaam kō dūni ning sēn wat ti tōnd gomd a yellã ti b soog ye.
- 6 La zīg a yembre, ned n kɪs kaset n yeele: Ninsaal yaa bōe ti yãmb tēr a yelle? La ninsaal biig yaa bōe ti yãmb get a yelle?
- 7 Wakat bilf yīnga yãmb kutame t'a ka ta malegsã ye, la y kō-a-la ziir la waoogre, n kit t'a soog būmb nins yãmb nusã sēn naanã.
- 8 Yãmb kutame ti būmba fãa sakd-a. Wēnnaam sēn kit ti būmba fãa sakd-a wã, Wēnnaam ka bas būmb baa a yembr t'a ka sakd ninsaal ye. Baoosgo, moas-moasã wã tōnd ka ne ti būmba fãa sakda bãmb ye.
- 9 A Zezi, soab ning Wēnnaam sēn kit ti wakat bilf pugē b ka ta malegsã, tōnd geta bãmb ne yamleogo, bãmb sēn paam ziir la waoogre, kūum ning b sēn nams n ki wã yīnga. Woto, Wēnnaam nimbãan-zoerã yīnga, a Zezi lembã kūum tōnd fãa sōngr yīnga.
- 10 Sɪd me, a taa Soab ning sēn naan-a būmb fãa n kit ti b beē b meng yīnga, Soab ning sēn tall-a kom-dibli wɔsg n wa n kēes ziir pugē wã yam ti kut t'a Zezi, sēn wa-a ne nebã fãagrã tūnug namsg n paam zemsg zānga.
- 11 Bala, soab ning sēn maneg nebã ti b yɪ sōama wã, la b rãmb nins b sēn maneg ti b lebg sōama wã yaa ba a yembre. Rēnda n kit ti yãnd ka tar a Zezi ti bool bãmb ti b ba-biis
- 12 wakat ning b sēn yeel tu: Mam na n togsa m ba-biisã yãmb yovrã, mam na n pēga yãmb nebã sēn tigmã svka.
- 13 B leb n yeelame yaa: Mam na n maana yard ne Wēnnaam, n le paase: Ad maam ne kamb nins Wēnnaam sēn kō maamã.
- 14 Woto yīnga, kambã sēn ya zum a ye la neong a ye ne b ba wã yīnga, woto me, a Zezi me yaa a woto, sēn na yɪlg ti ne bãmb kūumã, bɪ b sãam soab ning sēn da tar-a pãng ti kv wã, sēn dat n togs ti rōatã,
- 15 la b yols b rãmb sēn dag n be yembd pugē b vumã tēka, b sēn zoet kūumã yīngã.

16 Bala, vēeneg fast wā, ka malegsā la bāmb sōngd ye, la yaa a Abraham yagensā la bāmb sōngda.

17 Rēnda n kit ti bāmb da tog n wēneg b ba-biisā būmb fāa pvgē, n tōog n lebg maankvud kāsēm sēn pid ne nimbāan-zoeere la sēn maand sūd ne Wēnnaam tvvmdā, n tōog n yiis nebā yel-wēnā.

18 Bala, bāmb mengā sēn nams wakat ning b sēn paam makrā, bāmb tōee n sōnga neb nins sēn paamd makrā.

Hebre 3

Kirist yuda a Moyiis ne a Zozoe

1 Yaa woto yīnga, m ba-biis sēn welg toor Wēnnaam yīnga, la sēn naag n paam Wēnnaam boolgā, bī y ges a Zezi sēn ya maankvud kāsēm Wēnnaam sēn tvme, tōnd tēebā tvvm pvgē wā.

2 Bāmb maana sūd ne a soab ning sēn yāk bāmbā, wa a Moyiis sēn maan sūd ne Wēnnaam wēnd-dooḡā pvgē wā.

3 Sūd me, b gesame t'a Zezi toga ne ziir sēn ya kāseng n yud a Moyiis dēndā, wa ro-metā sēn tog ne ziir n yud rooḡā mengā.

4 Bala, rooḡ fāa yaa ned n me, la soab ning sēn me-a būmb fāa wā yaa Wēnnaam.

5 Sā n yaa ne a Moyiisi, a maana sūd ne būmb fāa wēnd-dooḡē wā, n yī tvmtvmda, n na n kis būmb ning b sēn pīnd n togs a yellā kaseto.

6 La a Zezi maanda sūd ne wēnd-dooḡā, bāmb sēn ya Wēnnaam Bi-riblā. Tōnd n ya bāmb rooḡā, sā n yaa ti tōnd kell n talla raodo la saag-sōng ning tōnd sēn yet ti d tarame wā kāenkāe hal ti ta wakat saabo.

Vvvsḡ Wēnnaam nebā yīnga

7 Rēnda n kit t'a wa Sug-sōng sēn yetā: Rūnna, yāmb sā n n wvm bāmb koēega,

8 bī y ra keng y sūyā wa yāmb ba-rāmbā sēn maan kusḡā wakate, makrā wakat weooḡē wā,

9 zīḡ ning bāmb sēn mak maam n na n gese, zīḡ ning b sēn yā tvvm nins mam sēn maanā yvvm pis-naasā ye.

10 Rēndā n kit ti mam sūur sāam ne zamaan kāng nebā, n yeel yaa: "Bāmb sūyā budḡda wakat fāa, la b ka bāng mam sēn datā ye."

11 La m sū-puugrā pvgē, mam wēename n yeele: "Hakuka, b ka na n paam vvvsḡ ning mam sēn na n kō-bā ye."

12 Dē yīngā, m ba-biisi, ḡūs y mens ti ned baa a yembr yāmb svkā da tall sūur sēn ya wēnga la sēn ka tēeda, hal t'a wa wēnemd n bas Wēnnaam sēn vī wā ye.

- 13 Ayo! Wakat ning tek ned sën tõe n yeel ti "rũnna", bɪ y sagl taaba, ti yel-wẽnã belgr da wa kut ti ned sũur riglim ye.
- 14 Bala, b kutame ti tõnd lebg Kiristã tũud-n-taase, la yaa tõnd sën na n kell n tall d pipi pɛl-kɛgengã kãenkãe,
- 15 wakat ning b sën yeel ti: Rũnna, yãmb sã n wum bãmb koεεga, bɪ y ra keng y sũyã wa yãmb ba-rãmba sën maan kusgã wakatã ye.
- 16 Yãmb sën gesã, yaa ãnna rãmb n wum Wẽnnaam koεεgã la b kell n bao Wẽnnaam noore, sã n ka neb nins a Moyiis sën tall n yiis Eziptã?
- 17 La ãnna rãmb la Wẽnnaam sũur sãam-ne ywum pis-naasã, sã n ka b rãmb nins sën maan yel-wẽnã, b rãmb kũum sën pa weogẽ wã?
- 18 La yaa ãnna rãmb la Wẽnnaam kãab n yeel ti b kõn paam vuvsg ning bãmb sën na n kõ wã, sã n ka b rãmb nins sën kusã?
- 19 Woto, tõnd yãame ti b ka tõog n kẽ be, b ka-tëebã yĩnga.

Hebre 4

- 1 Woto yĩnga, kãabg ti paam vuvsg ning bãmb sën na n kõ wã sën ket n be wã, bɪ d maan yeεsg ti neb kēer na n wa bas ti sãam n sa ti b yaool n watẽ.
- 2 Bala, koe-noogã b sën moonã, ya tõnd la bãmb me. La gomd ning b sën wumã ka zĩnd yõod ne-b ye, bala neb nins sën wum koεεgã ka reeg-a ne tēeb ye.
- 3 La tõnd dãmb sën tẽ wã, tõnd paamda vuvsg ning Wẽnnaam sën yeel ti: Mam sũ-puugrã pugẽ, mam wẽnname n yeel ti hakuka, b kõn paam vuvsg ning mam sën na n kõ wã ye. Wẽnnaam twumã yaool n da maanda hal dũni naaneg wakate.
- 4 Bala, zĩg a yembre, Wẽnnaam goma yopoe daarã yell n yeele: La Wẽnnaam basa b twumã fãa yopoe daarã n vuvse.
- 5 La zĩ-kãngã yesa, b leb n yeelame: Hakuka, b ka na n paam vuvsg ning mam sën na n kõ wã ye.
- 6 Woto, sën yaa ti ya neb kēer n tar noor ti paam-a, ti neb nins sën yɪ-b pipi n deeg koe-noogã ka tõog n kẽ b ka-tëebã yĩngã,
- 7 Wẽnnaam leb n yãka daar a to yesa, sën ya dũnna, n tũnug a Daviid noor kaoosg pugẽ n yeel wa sën togs poorẽ wã yaa: Rũnna, yãmb sã n wum bãmb koεεgã, bɪ y da keng y sũyã ye.
- 8 Sɪd me, a Zozoe sã n da tõogame n kõ nebã vuvsgã, Wẽnnaam dag n ka na n gom vuvsg daar a to yell ye.
- 9 Woto yĩnga, vuvsg daar a to n be Wẽnnaam nebã yĩnga.
- 10 Bala, ned ning sën deegd vuvsg ning Wẽnnaam sën kõta me basda a twumã n vuvsd wa Wẽnnaam sën bas b rënd n vuvsa.

- 11 Bɪ d kē vuvs-kāng pugē tao-tao, ti ned baa a yen da wa tū kusgā mamsg n luɪ ye.
- 12 Bala, Wēnnaam goamā vume, la a tara tōogre, n saas sōama wa zabr svvg sēn tar noey a yiibu. A kēedame, hal n tōe n welg vum ne Sug n bake, n welg kōb-sūgds ne sulem toay-toayā n bake. A yaa ninsaal sūur manesem la tagsg bu-kaooda.
- 13 Bōn-naandl baa a yen ka be Wēnnaam sēn ka ne ye. Būmb fāa yaa vēenes la beel ne soab ning tōnd sēn na n yals a taoor n togs d yelā.

A Zezi Kirist yuda kāab-kudgā maan-kuur kāsem-dāmbā

- 14 Tōnd sēn tar maan-kuur kāsem sēn pvvg saasē, Wēnnaam Bi-riblā yīnga, bɪ d tall tēb ning tōnd sēn tarā kāenkāe.
- 15 Bala, tōnd ka tar maan-kuud kāsem sēn ka tōe n wum tōnd pān-komsmā vōor ye. Bāmb paama makr ne būmb fāa wa tōndo, la b ka maan yel-wēnd ye.
- 16 Woto yīnga, bɪ d kolg bark soab a Wēnnaam geerā ne pel-kegenga, ti d tōe n paam ti b zoe d nimbāanega, la d zīnd bark bāmb nifē, ti d tōe n paam sōngr wakat ning d sēn tog n paame.

Hebre 5

- 1 Sɪd me, maan-kuud kāsem fāa b sēn yāk ninsaalb svkā, yaa t'a na tum Wēnnaam tum ninsaalb svka, n maan yel-wēna sugr maong n yōk Wēnnaam sēega.
- 2 Yē tōee n wuma zitbā ne neb nins sēn budgā vōore, bala yē mengā bee pān-komsem pugē.
- 3 Yaa pān-komsem kāng yīng la yē tog n maan yel-wēnā sugr maand n yōk Wēnnaam sēeg a mengā yīnga, la nebā me yīnga.
- 4 Ned baa a yen ka tōe n bao waoogr n yik n kēes a meng maan-kuur kāoseng tumd pugē ye. Yaa Wēnnaam n boond a soaba, wa b sēn bool a Aarō mengā.
- 5 Woto me, ka Kirist n bao ziir kāng n lebg maan-kuud kāsem ye. Yaa soab ning sēn yeel-a ti: Fo yaa mam bi-ribla, rūnda, yaa maam n dog foom,
- 6 n leb n yeel zīig a to ti: Fo yaa maan-kuud wakat sēn kōn sa yīnga, wa sēn zems a Melkisedek sēn ya to-to wā.
- 7 Wakat ning a Zezi sēn dag n duk yīngā, yaa bāmb n pvvs n kos Wēnnaam ne kelemse la ne nintām. Bāmb pvvs n kosa a soab sēn tōe n pōsg bāmb ne kūumā. B paama leokre, b sōmblemā yīnga,
- 8 la baa ne bāmb sēn ya Wēnnaam Bi-riblā, namsg ning bāmb sēn namsā zāmsa bāmb sakre.
- 9 La b sēn wa n kit ti bāmb zems zānga, bāmb waa ne fāagr sēn kōn sa, neb nins fāa sēn sakd bāmbā yīnga.
- 10 Wēnnaam yeelame ti b Bi-riblā yaa maan-kuud kāsem sēn wēnd a Melkisedeke.

Saglgo, ti d kēng taor tēebā pugē

- 11 Tōnd tara būmb wuŋg sēn na gom yel-kāng wēngē, la būmb kēer bilsg yaa toogo, bala yāmb wumbā yaa maasga.
- 12 Sēn kaoos n ta moasā, ti yāmb da tog n yī karen-saam-dāmbā, yāmb leb n datame ti b zāms yāmb Wēnnaam yel-soalmā pipi koes sēn ya naana wā. Yāmb leb n tōdgda ri-taok n dat bīisim.
- 13 La ned ning fāa sēn ket n yēsemd bīisim nan ka mi turlem ne ka-turlem goam n bak ye, bala a yaa biiga.
- 14 Ri-taok yaa neb sēn bi yīnga, neb nins sēn mao n mi sōama ne wēng n bakā yīnga.

Hebre 6

- 1 Yaa woto yīng la tōnd yōsgd Kirist goamā zāms-naana wā, n baood ti yī sōama zānga, n ka leb n be yēbg-paalg sēn ya: Tek yam n bas tuum nins sēn ya kūumā,
- 2 ti tē Wēnnaam, zāmsg lisc wēngē, nus tikri, la kūum vuugre la sibgr sēn ka seta yell ye.
- 3 Būmb ning tōnd sēn na n maan la woto, wēnd sā n sake.
- 4 Sā n yaa ne neb nins sēn zoe n paam vēnegre, n lemb kūun ning sēn yit yīngrā, n paam puur ne Sug-sōngo,
- 5 n lemb Wēnnaam gom-noogā la pāng ning sēn na n zīnd nindaar beogā,
- 6 n yaool n lu wā, ned ka tōe ti b leb n kos sugr yes ye. Bāmb lebd n kaada Wēnnaam Bi-riblā, n paogd bāmb nebā taoore.
- 7 Sīd me, puug sā n paam sa-koom wakat fāa n womd biis neb nins sēn koad-a wā yīnga, puugā me paamda puur ne Wēnnaam barkā.
- 8 La sā n yaa gōos ne mo-gōos n yit be bala, b yetame t'a ka sōama ye, n dat n kāab-a wēnga, la a wat n baasa ne bugum yōogre.
- 9 Baa ne tōnd sēn gomd a woto wā, m ba-bi-nongdse, tōnd mii d sūurē ti yāmb sēn ya woto wā yaa sōama n yud a woto, la rē tōee n waa ne fāagre.
- 10 Bala, Wēnnaam ka ka-turlem soaba, n na n yīm yāmb tuum sōamyā, wall nonglem ning yāmb sēn wilg Wēnnaam yuurā yīnga, ne tuum nins yāmb sēn maan nin-sōamy wā yīng n ket n maandē wā ye.
- 11 La tōnd datame ti yāmb ned kam fāa kell n wung hal ti ta wakat saabo, ti y tōe n paam saag-sōng meng-menga,
- 12 ti y da wa yī kuvumb ye, la bi y maan togs-n-taar ne neb nins sēn maand tēeb la sūmare, n deegd puur ning Wēnnaam sēn kāabā.
- 13 Sīd me, Wēnnaam sēn wa n na n maan kāabg ne a Abrahamā, bāmb wēena ne b menga, ned a to sēn ka be n yud bāmbā yīnga, la b wēena ne b meng

- 14 n yeele: Hakuka, mam na n kitame ti bark sek-fo, la m na n kitame ti f yagensã fug n lebg wusgo.
- 15 Yu woto t'a Abraham gũ ne sũ-mare, hal n wa paam bũmb ning Wẽnnaam sên kãab-a wã.
- 16 Bala, ninsaalb wẽenda ne bũmb sên yud-ba, la wẽneng sã n pugl gomde, b nokoemã fãa satame.
- 17 Woto me, Wẽnnaam sên dat n wilg neb nins sên na n deeg-b bãmb paongã tu yam ning bãmb sên yãkã ka na n viigã, b wẽnename.
- 18 Yu a woto ti ne bũmb a yiibã sên ka na n viigã, la Wẽnnaam sên ka tõe n yag zĩri b pugẽ wã, b tønd paam raood paoosg wusgo. Bala, zĩig a yen tãa tønd sên tōog n kē n paam pōsã, yaa d sên gãd saag-sōng ning Wẽnnaam sên da kōt tōndã.
- 19 Saag-sōng kãng yaa wa baar sên vigl kãenkãe la sên tar pãng tōnd sugã yĩnga. A kēeme hal n loog fu-lillidgã,
- 20 zĩig ning a Zezi sên deng tōnd taoor n kē, n lebg maan-kuud kãsem wa a Melkisedek wakat sên ka setã yĩnga.

Hebre 7

Maan-kuud sên wënd a Melkisedeke

- 1 A Melkisedek dag n yaa Salem dĩma, la saasẽ-saasẽ Wẽnnaamã maan-kuuda. A kēngame n ti seg a Abraham sên ti tōog rĩm-dãmb n lebg n watẽ wã, n ning-a barka.
- 2 Yaa yẽ la a Abraham kō bũmb fãa piig-pvure. La d sã n na n bilg a yvvrã vōore, pipi a yaa turlẽm dĩma, ti Salem rĩungã pugle, sên dat n togs ti laafi rĩma.
- 3 A ka tar ba, a ka tar ma, n ka tar yaab roog ye. A ka tall sungre, la a vumã ka tall tek ye. B kitame t'a yĩ wa Wẽnnaam Bi-riblã, la a yaa maan-kuud wakat sên ka sat yĩnga.
- 4 Ges-y soab ninga tōnd yaab a Abraham mengã sên yãk zabrã te-zaeedem piig-pvur n kō wã, n bãng a sên ya kãsens to-to!
- 5 A Levi yagens nins b sên kō maan-kuur tũmdã, tōogã kō-b-la noor ti b reeg piig-pvur Israyel nebã sên ya bãmb ba-biisi la a Abraham yagensã nengẽ.
- 6 A Melkisedek sên ka be a Levi yaab roogã pugẽ wã deega a Abraham piig-pvure, a ninga soab ning sên paam kãabgã barka.
- 7 Nokoeemd kae ti yaa sên yud-a wã n ningd sên ka ta-a yẽ wã zug barka.
- 8 La ka wã, yaa nin-kiids n deegd piig-pvurã, la be wã, yaa ned guls sōamyã sên kut kaset t'a vume.
- 9 Moasã, a Levi sên deegd piig-pvurã, a ra zoe n yaoo a piig-pvure, a Abraham yaoodã pugẽ.

- 10 Bala, wakat ning a Melkisedek sên tɔg n seg a Abrahamã, rē t'a Levi da ket n bee a Abraham zumē.
- 11 Sã n yaa ti Levi rãmba maan-kuvrã tɔumd wata ne zemsgo, tōog ning Wēnaam sên kō b nebã yēbga maan-kuvrã tɔumd zugu. Bōe yīng ti b leb n dat ti maan-kuvd sên ya wa a Melkisedek la ka wa a Aarō wa?
- 12 Bala, maan-kuvrã tɔumd sã n toeme, yaa tɩe ti tōogã me toeme.
- 13 Sɩd me, ned ning yell b sên gom woto wã yaa buud a to neda, la ned baa a yen buud kãng suk ka be tēn-kugrã tɔumdē ye.
- 14 Bala, yaa vēeneg ti tōnd Zu-soabã yaa Zuda neda, la a Moyiis ka gom buud kãng yell n kēes maan-kuvrã wēengē ye.
- 15 A yellã le yaa vēeneg n yud wakat ning ned sên wa n ya wa a Melkisedekã
- 16 n ya maan-kuvd a to wã. Ka ne ninsaalb tōog yãkr la a lebg maan-kuvdã ye, la yaa ne vum sên ka sãamd pãnga.
- 17 Bala, b kɩsa a kaset n yeele: Fo yaa maan-kuvd wakat sên kōn sa yīnga, wa a Melkisedeke.
- 18 Sɩd me, b kiisa tōog sên dag n be, a pãn-komsem la a ka-yōodã yīnga,
- 19 (bala tōogã ka tōog ti baa fi zems ye), la b waa ne saag-sōng sên ya sōama n yud pīnd soabã. Saag-sōng kãng maasem yīnga tōnd kolgda Wēnaam.
- 20 La Wēnaam ka maan t'a Zezi yɩ maan-kuvd ti wēeneg ka wēen ye.
- 21 Sɩda, ka yɩ ne wēeneg la neb a taabã lebg maan-kuvdb ye. La a Zezi lebg maan-kuvd ne wēenego, la yaa soab ning sên yeel ti: Zu-soabã wēename, la b ka na n lebs b noor poorē ye. B yeelame yaa: Fo yaa maan-kuvd wakat sên kōn sa yīnga.
- 22 Woto kitame t'a Zezi lebg kaool sên ya sōama n yudã zãada.
- 23 Sên paase, maan-kuvdb kãens sōor yu wusgo, ti bōe kūum da gudgda bãmb ti b ka tōe n kēng taoor ne b tɔvmã ye.
- 24 La a Zezi sên paad wakat sên kōn sa wã yīnga, bãmb maan-kuvrã yaa bũmb b sên ka tōe n deeg n kō ned a to ye.
- 25 Dē me n kit ti bãmb tōe n fãag neb nins sên tūnugd bãmb n kolgd Wēnaamã hal sōama, bala bãmb vu wakat fãa n yōkd sēeg b yīnga.
- 26 Yaa maan-kuvd kãsem a woto la tōnd sɩd tog n paame: Ned sên welg toor Wēnaam yīnga, n ka tar yelle, ned sên ka rog-b ye, n bak ne yel-wēn maandbã, la b zēk-b lame n kēng saasē.
- 27 Ka tɩe ti b maand maand daar fãa wa maan-kuvd kãsem-dãmbã sên dengd n maan maoong b mens yīnga, n yaool n maan neb a taabã yīngã ye. Bãmb maana maoong a yen tãa wakat fãa yīnga, la yaa b meng la b tall n maan maoongã.

28 Sɪd me, tōogã yākda neb sēn ya pān-komsem dāmb ti b yi maan-kuud kāsēm-dāmba. La wēneg ning sēn be sēn deng tōogã waoongã yāka Wēnnaam Bi-riblā ti b yi maan-kuud kāsma, la bāmb zēmsa zāng wakat sēn ka sat ye.

Hebre 8

Sek-ro-paalga, la kaool-paalga

1 Ade, tōnd koεεgã d sēn gomdã yēgr la woto: Tōnd tara maan-kuud kāsēm sēn zīnd Wēnnaam rīungã geer dutgo, saasē.

2 Bāmb la zī-sōngã sēn ya sek-roog sɪd-sɪdã tvmtvmda. Yaa Zu-soabã n ti ro-kānga, ka ninsaal ye.

3 Sɪd me, ned ning fāa b sēn yāk t'a lebg maan-kuud kāsma, yaa sēn na n deeg kūunã ne maandã n kō Wēnnaam. Dē, yaa tle t'a paam būmb sēn na kō.

4 La bāmb sã n dag n beē tēng zugu, b da pvs n kōn yi maan-kuud me wee! Bala neb a taab n be n kit Wēnnaam kūunã wa sēn zēms tōogã sēn yetã.

5 Kaorengã bāmb sēn maandã yaa būmb ning sēn maand arzānã wēnego la a mamsgo, wa Wēnnaam sēn pīnd n wilg a Moyiis wakat ning a sēn dag n dat n ti sek-roogã. Wēnnaam yeel-a lame yaa: Gese, fo na n maana būmb fāa ti yi wa b sēn wilg foom tāngã zug ti f ges n maanã.

6 Moasã wã, a Zezi deega tvvmd sēn ya kāseng n yud rēnda, hal n lebg kaool sēn ya-a sōama n yud pīnd soabã se-yōakda, la kaool kāng yēbga kāabg sēn ya sōmb n yud pīnd dāmbã zutu.

7 Sã n da mikame ti pipi kaoolã zēmsa zāng fasi, da ka yutē tle ti b bao kaool a yiib soab ye.

8 Wēnnaam goamã wilgame ti b lenga b nebã. B yeelame yaa: Sɪd me, Zu-soabã yetame ti day n wate, ti bāmb na n maan kaool-paalg ne Israyel buudã la ne Zuda buudã.

9 Ka na n yi wa kaool ning mam sēn dag n maan ne b ba-rāmbã, daar ning bāmb sēn gād b nus n tall-b n yiis Eziptã ye. Zu-soaba yeelame yaa: Bāmb mensã sēn ka modg ne mam kaoolã, mam me ka ges b yell ye.

10 Zu-soaba yeelame yaa: Ad kaool ning mam sēn na n maan ne Israyel buudã dakāsensã loogr zugē: Mam na n ninga m tōodã b yamē wã, mam na n guls-b-la b sūyē wã. Mam na n yu bāmb Wēnnaam, la bāmb na n yu mam neba.

11 Tēngã pugē, ned ba a yen ka na n le zāms a to ye, la ned kōn zāms a ba-biiga, n yeel-a t'a bāng Zu-soabã ye. Sɪda, b fāa na n bānga maam, sēn sung ne sēn ya-a bilfu, n yud bāmb svkã, ti ta sēn ya-a kāseng n yudã.

12 Bala, mam na n basa b ka-turlemã taale, la mam ka na n leb n tēeg b yel-wēnã yell ye.

13 Wēnnaam sēn gomd kaool paalg yellā, b kitame ti dēnem soabā lebg kudre. La būmb sēn ya kudr kuvlame, n dat n meneme.

Hebre 9

1 Pipi kaoolā me dag n tara a tōod sēn kēed ne kaorengā la a wēnd-doogā sēn ya tēng zug būmbā yelle.

2 Sɪd me, b dag n tilga wēnd-doogo. A pipi pɔgā pɔgē, b sēn boond ti zī-sōngā, fitl-daogendga la taabl ne burā b sēn kō Wēnnaama n dag n be be.

3 La fu-lilldig a yiib soabā poore, zīig ning sēn ya sōama fast wā da bee be.

4 Tɪdar yōogr zīig sēn ya sānem ne kaoolā koglg sēn lud zāng ne sānem, ti sānem tukā mannā sēn be a pɔgē wā, n paas a Aarō rasaar ning sēn da ning-a puudā, la kaoolā kug-wals be a pɔgē wā bee be.

5 Kāabg koglgā zugu, Serubē-rāmb sēn tar ziir n be be, ti b maasmā lut sugr kūunā zīiga. D ka na n yals n wegs a yellā n gom moasā ye.

6 Būmb fāa sēn tar a zīig woto wā, maan-kuvdbā kēeda wēnd-doogā pipi ro-pɔgē wā, wakat ning fāa b sēn tumd kaorengā tuvma.

7 La ro-pɔg a yiib soabā pɔgē, yaa maan-kuvd kāsmā bal n kēed be vugr yuumde. La a ka kēed be ti ka ne zum a sēn wat-ne a meng yīnga la soolmā nebā yīng ye.

8 Ne bōn-kānga, Sug-sōng wilgame ti sor dag n nan ka pak ti nebā tōe n kē zī-sōng fast wā pɔgē, wakat ning tek pipi wēnd-doogā sēn ket n be wā ye.

9 A yaa mamsg sēn wilgd būmb ning sēn be moasā wā. A wilgdame ti ne ned ning sēn puvsd-a Wēnnaamā sū-bāngre, kūunā ne maandā sēn kuvdā ka kited ti ned zems zāng ye.

10 Tō-kāensā yaa yīng yell tōodo, sēn kēed ne rubo la bōn-yūudi, la pegsg buud toay-toay yelle, ti ya tle ti nebā tū hal ti ta tedgr wakate.

11 La Kiristā waame n ya būmb sōamy nins sēn watā maan-kuvd kāsma. Bāmb puvga wēnd-doog sēn ya kāsenga la sēn zems zāng n yud pīnd soabā: ro-kāng ka ninsaal nug n me ye, dat n yeelame t'a ka me ne būmb nins sēn naan ti tōnd neē wā ye.

12 Ro-kāng la bāmb puvg n kē zī-sōng sēn yud fāa wā pɔgē vugr bal wakat fāa yīnga. Bāmb ka kē be ne boees bi nag-bi zum ye, yaa ne b mengā zum. Yu woto la b fāag tōnd ne fāagr sēn paad wakat sēn kōn sa.

13 Bala, boeesā ne nag-raadā zum, la nag-sadg tompeglem b sēn yugl neb nins sēn dēgmā sā n manegda bāmba, n yulgd bāmb yīnsā,

14 Kiristā zum n yuda. Bāmb sēn duk b meng n kō Wēnnaam ti rēgd tosb kaē, Sug sēn paad wakat sēn kōn sa yīngā, bāmb na n yulga tōnd sū-bāngrā n yiis tum nins sēn ya kūumā, ti tōnd tōe n tum Wēnnaam sēn vi wā yīnga.

- 15 Rēnda n kut ti Kiristā ya kaool paalgā sē-yōakda, ti ne kūum ning sēn ki ti beegr nins sēn beeg pipi kaoolā pugē wā na paam sugrā, neb nins b sēn boolā paama kāabg ti b na n paama pūr sēn paad wakat sēn kōn sa.
- 16 Bala, ned sã n bas koæg a kūum poor yīnga, rēndame ti b sɪd yã t'a soabã kiime.
- 17 Sɪd me, koæg kūum poor yīng ka tar yōodo, sã n ka a soabã kūum poor ye. Bala, a soabã sã n ket n vɪ, gomdã ka tōe n maan bũmb ye.
- 18 Rēnda n kut ti pipi kaoolã ka sing ti ka yɪ ne zum daagr ye.
- 19 Sɪd me, a Moyiis sēn wilg nebã fãa Wēnnaam yeelsmã fãa yembr yembr wa tōogã sēn yetã, a rɪka nag-bi ne boeese, la koom, la pe-kōbd sēn ning monem, la hizop n mes sebrã menga, la neba fãa n yeele:
- 20 Woto yaa kaool ning Wēnnaam sēn yeel ti y maanã zum.
- 21 A mesa wēnd-dooḡã la kaorengã teedã fãa ne zumã a woto me.
- 22 Sã n ya ne tōogã, yaa ne zum la sēn kolg bũmba fãa lebgd yilemde. La zum sã n ka raage, sugr ka be ye.

Kirist yu maoong n yiis yel-wēnã

- 23 Dē, dag n yaa tilɛ ti kireng a yembre, bũmb nins sēn mamsd sēn be-b arzãnã paam yulgr a woto, la kireng a to me, arzãn bũmbã sēn ya sɪd-sɪdã me paam yulgr ne maoong sēn ya sōama n yuda.
- 24 Bala, Kirist ka kē manegr doog ning neb nus sēn ti n mams a meng-mengã ye, la yaa arzãna, n na n yals Wēnnaam taoor moasã tōnd yīnga.
- 25 Bãmb ka kē be n na n maand b meng maoong naoor wɔsg wa maan-kvɔd kãsmã sēn kēed manegr doogē wã yvɔmd fãa ne bũmb a to zumã ye.
- 26 Bala, sã n da yaa a woto, Kirist dag n na n namsē la naoor wɔsg dũni naaneg tek ti ta moasã. La moasã sēn ya yaoolem wakatã, bãmb puka vugr bala, n na n sãam yel-wēna ne b meng sēn yɪ maoongã pãnga.
- 27 A wa a sēn be ned fãa zug ti ki vugr bala -- la kūumã poore bvɔd n watã --,
- 28 woto me, Kirist sēn kō b meng vugr bal n na n tvk neb wɔsg yel-wēnã, b na n puka naoor a yiib soaba, la ka yel-wēnã yīng ye, la yaa neb nins sēn gũud bãmb n na n paam fãagrã yīnga.

Hebre 10

- 1 Sɪda, bũmb nins sēn be tōogã pugē wā yaa arzãn yelã mamsg bala, la ka b wēneg kept ye. Rē n kut ti ne maand nins b sēn maand n ka basdē, yvɔmd fãa ti b fãa wēnd taabã, tōogã yelã ka tōe ti neb nins sēn tũud so-kãng n kolgd Wēnnaamã zems zãng ye.

- 2 Sã n kaẽ dẽ, b dag n kôn bas maoongã maaneg sɪda? Bala neb nins sãn maand kaoreng kõngã dag n na n paamẽ la yulgr vugr bal wakat fãa yĩnga, la b sũ-bãngrã dag n ka na n leb n tẽegẽ bãmb b yel-wẽnã ye.
- 3 La ne maan-kãens b sãn maandã, b tẽegda yel-wẽnã yuumd fãa.
- 4 Bala, nag-raadã ne boeesã zum ka tõe n yiis yel-wẽn lae-lae.
- 5 Rẽnda kut ti Kiristã sãn wa n wat dũni wã, b yeelame yaa: Yãmb dag n ka rat maoong wall kũun ye, la yãmb maana yĩng n kõi maam
- 6 Yãmb ka reeg maoong sãn yõogd bugum tẽn-kugr zugu, wall maoong yel-wẽnã yĩng ye.
- 7 Dẽ, mam yeelame yaa: "Wẽnnaam, ad mam watame n na n maan y raabo. Seb pĩndgã pugẽ, b gulsame n gom mam yelle."
- 8 Bãmb deng n yeelame yaa: Yãmb dag n ka rata, la y ka reeg maando, wall kũuni, wall maand sãn yõogd bugum zãngã ye, ti b yaool n maand bõn-kãens wa tõogã sãn datã.
- 9 La b yeelame yes ti: Ad mam watame n na n maan y raabã. Dat n togs ti bãmb kiisa kaorengã pipi manesmã n na n wa ne manesem a yiib soaba.
- 10 Yaa Wẽnnaam daab kãng maasem yĩng la tõnd paam welgr n lebgo toore, a Zezi Kirist sãn kõi b meng vugr tãa wakat fãa yĩngã yĩnga.
- 11 Maan-kvvd fãa kẽngda a tvmvd zĩigẽ n ti maan tvmvde, ti naoor wusgo, b maanda maan-yendã bala, maand sãn ka tol n tõe n yiis yel-wẽnã.
- 12 La a Zezi sãn maan maoong a yen tãa yel-wẽnã yĩng n sa wã, b zĩnda Wẽnnaam dutgo, wakat sãn ka saab yĩnga.
- 13 La moasã, b gũudame n na n paam b beebã n tab n zĩẽ.
- 14 Bala, ne kũun a yen tãa bala, b kutame ti neb nins sãn welg toorã zems zãnga.
- 15 Sug-sõng kita tõnd bõn-kãng kaset me. Bala bãmb sãn yeel ti:
- 16 Zu-soaba yetame yaa: Ad kaool ning mam sãn na n maan ne bãmb ra-kãens loogr zugẽ. Mam na n ninga m tõodã b sũyẽ wã, la m na n guls-b-la b yamẽ wã, b paasa gomd n yeele:
- 17 La mam ka na n leb n tẽeg b yel-wẽnã wall b tvmw wẽnã yell ye.
- 18 La zĩig ning yel-wẽnã sugr sãn paame, maoong ka leb n maand yel-wẽnã yĩng ye.
- 19 Woto yĩnga m ba-biisi, tõnd mii hakuk ti d tara noor ti kõi manegr doogẽ wã, a Zezi zumã yĩnga.
- 20 A Zezi meng n yĩ pipi n kõi be n tuk sor tõnd yĩnga, wa so-paalg sãn vĩ n puvvgd fullidgã, sãn dat n togs ti bãmb mengã yĩngã.
- 21 La tõnd tara maan-kvvd kãsem sãn so Wẽnnaam yirã.

- 22 Woto yīnga, bɪ d kolg bāmb ne sūur sēn ya sɪda, ne tēeb zānga, ne sūur sēn yɪlge tɪ d sūur ka kaood d buvd ye, la ne yīng sēn paam soob ne ko-yɪlgemde.
- 23 Bɪ d wilg d tēebā n da sām̄b ye, bala soab ning sēn kāab-a tōndā pidsda b kāabgo.
- 24 Bɪ d ges taab yelle, tɪ d tōe n nek taab ratem tɪ nong taaba la maan tɔvm sōamyā.
- 25 Bɪ d da bas d wēnd-doogā wa neb kēer sēn minim n maandē wā ye. Bɪ d sagl taaba, n sagl taab n yuda, yāmb sēn ne tɪ daarā kolgdame wā yīnga.

Saglgo, tɪ da maan yel-wēnā ne yamleooḡ ye

- 26 Bala, tōnd sā n bāng sɪdā n yaool n maan yel-wēn ne yamleooḡo, maoong ka le ket yel-wēnā yīng ye.
- 27 La būmb ning sēn keta, yaa tɪ ḡū buvdō la bugum sēn segl n na n dɪ kusdbā, la rē bee rabeem.
- 28 Ned sā n kus a Moyiis tōogā, b kuvda a soabā, neb a yiib bɪ a tāab sā n kɪs kaset t'a beegame, tɪ nimbāan-zoeer kaē ye.
- 29 La yāmb ka tagsd tɪ ned sā n tab Wēnnaam Bi-riblā ne a naowā, la a ges kaoolā zum ning sēn kɪt tɪ yē lebg toor Wēnnaam yīngā wa bōn-zaalga, la a paoog Sug ning sēn wat ne sugrā, a na n paama sibgr sēn ya toog n yud sɪda?
- 30 Bala, tōnd mii soab ning sēn yeel-a tɪ: Sū-dokr yaa bāmb n so la bāmb n na n keo wā. B leb n yeelame tɪ: Zu-soabā na n buu b nebā buvdō.
- 31 Tɪ lvi Wēnnaam sēn vɪ wā nugē yaa yell meng-menga!
- 32 Tēeg-y singlar wakatā yelle, wakat ning y sēn paam namsg wusg tɪ yɪ maoor meng-menga, y sēn paam vēnemā zugē.
- 33 B ninga yāmb yānde, n nams yāmb neba taoor tɪ b ges-yā, la yāmb paama yam a yembr me ne neb nins b sēn namsd a woto wā.
- 34 Sɪda, yāmb zoe bi-beesā nimbāanega, la yāmb saka ne sū-noog tɪ b wɪk būmb nins yāmb sēn tarā, yāmb sēn mɪ tɪ y tara paoong sēn ya sōama n yuda, la sēn ka loogdā yīnga.
- 35 Woto yīnga, bɪ y ra bas pel-kegeng ning yāmb sēn tarā la sēn wat ne keoor sēn ya kāsengā ye.
- 36 Yāmb sɪd tog n nanga pānga, tɪ yāmb sēn maan Wēnnaam daabā, y na reeg būmb ning b sēn kāab yāmbā.
- 37 Bala, keta bilfu, bilf bala! q La sēn tog n wa-a wā na n waame, b ka na n kaos n wa ye.
- 38 La mam nin-turg na n vu ne tēebo, la a sā n leb poorē, mam sūur ka noom ne-a ye.
- 39 La tōndo, tōnd ka be b rāmb sēn foogd b mens n na n sāmā suk ye, tōnd bee b rāmb sēn tēed n na n pōsā suka.

Hebre 11

- 1 La tēeb yaa pel-kegeng ned sēn tar ne būmb nins a sēn tēed t'a na paame, la būmb nins ned sēn ka ne wā wilgri.
- 2 Yaa tēebā yīng la kudem-dāmbā paam kaset sōngo.
- 3 Yaa ne tēeb la tōnd wum̄d ti yaa Wēnnaam noor gomd n naan dūni, ti būmb nins tōnd sēn ne wā ka yi būmb nins sēn tōe n yā wā pugē ye.
- 4 Yaa ne tēeb la a Abel maan maoong sēn be yōod n yud a Kaē rēndā n kō Wēnnaam. Tēebā yīnga, Wēnnaam yeelame t'a Abel yaa nin-turga. Bāmb mengā kɪsa yē kūum kaseto, la tēeba yīnga, baa ne a Abel sēn ki wā, a ket n gomdame.
- 5 Yaa ne tēeb la a Henok paam ti b zēk-a, t'a ka ki ye. Nebā ka leb n yā-a ye, ti bōe Wēnnaam zēk-a lame. Sēn deng a zēkre, a paama kaset t'a taa Wēnnaam yam.
- 6 La tēeb sā n kaē, ned ka tōe n ta Wēnnaam yam ye. Ned ning sēn wat Wēnnaam nengē tog n tēeme ti b beeme, la ti b ronda neb nins sēn baood bāmbā.
- 7 Yaa ne tēeb la a Nowe, wakat ning Wēnnaam sēn wilg-a būmb nins neb sēn dag n nan ka yātā, a zoe Wēnnaam dabeem, n ka koom-kogl-bedre, n na n fāag a yirā rāmba. Yaa tēebā yīng la a wilg ti dūni ka buum ye, la a paam turlem sēn paamd ne tēebā.
- 8 Yaa ne tēeb la a Abraham sak Wēnd boolle, n yi n tees tēng ning Wēnnaam sēn na n kō-a t'a soogā. La a yiime n da ka mi a sēn dabdē ye.
- 9 Yu ne tēeb la a kēng n ti zīnd tēng ning Wēnnaam sēn kāab-a wā, wa tēn-sāanga, n zīnd fu-rot puse, ne a Izak la a Zakoob sēn na n soog būmb ning sēn kāabā.
- 10 Bala, a dag n gūuda tēng sēn tar yēbgr sēn ya kāenkāe, Wēnnaam meng sēn ya a meebā magda la a meta.
- 11 Yaa ne tēeb la a Sara menga, baa ne a sēn kuul wusgā, Wēnnaam kitame t'a tōog n dog biiga, ti bōe, a maana tēeb ti soab ning sēn kāab-a wā pidsda a sēn kāabe.
- 12 Dē n kit ti ned a yembr pugē, dao a yen sēn da zoe n ya kūum, yagens wusg n yi be, ti b sōorā ta ādsā sēn be yīngrā, la būsrā sēn be ko-kāsengā noor ti ned ka tōe n sōd n sa wā.
- 13 Bāmb fāa kii ne b tēebā, n ka paam būmb nins b sēn da kāab bāmbā ye. La b tool n gesa bōn-kāens yug n beel-ba, n wilg ti bāmb mensā yaa sāamb la kaoos-wet tēng zug ka.
- 14 Neb nins sēn gomd a woto wā wilgda vēeneg ti b baooda ba-yiri.
- 15 La ba-yir ning b sēn yi n basā yamleoog sā n dag n tar-b lame, b rag n na n paama sor n leb n leb be.

- 16 La Sid-sidã, b rat n paama ba-yir sën ya sōama n yud pīnd soabã, sën be yīngri. Dēnda n kit ti yānd ka tar Wēnnaam, nebã sã n yet ti Wēnnaam yaa bãmb Wēnnaam ye. Bala, Wēnnaam segla tēng b yīnga.
- 17 Yaa ne tēeb la wakat ning a Abraham sën paam makre, a dika a biig a Izak n kō Wēnnaam. Yaa a bi-ribl yend la a dik n kō Wēnnaam, ti yaool n yaa yē la Wēnnaam kãab bũmb toay-toayã,
- 18 la yaa yē yell la Wēnnaam da gom n yeele: Yaa ne a Izak la fo na n paam yagense, sën na n tall fo yuurã.
- 19 A ra maanda tēeb ti Wēnnaam tara pānga, hal baa sën na kit ti ned vuug n bas kũum. Rēnda n kit ti Wēnnaam lebs-a a biiga. Mamsg n be yel-kāngã pugē.
- 20 Yaa ne tēeb la a Izak ning a Zakoob ne a Ezayu bark nindaar beoog yīnga.
- 21 Yu ne tēeb la a Zakoob sën wa n na n ki wã, a ninga a Zozef kambã zut barka, la a tik a dasaarã n wōgemde.
- 22 Yaa ne tēeb la a Zozef sën wa n kolg kũum, a goma a Israyel kambã yikr yelle, la a yeel b sën na n maan yē kōabã to-to.
- 23 Yu ne tēeb la a Moyiis ba-rāmba solg-a a dogem wakate, kiis a tãabo. Bala, b yāame ti biigã dag n bee neere, la b ka zoe rīmã yam-yākrã ye.
- 24 Yu ne tēeb la a Moyiis sën wa n bi, n tōdg ti b kōn bool-a ti Farō bi-puglã biigã.
- 25 Bala, sën noom yē n yud yaa ti naag ne Wēnnaam nebã n paam namsgo, la ka ti paam sũ-noog ning yel-wēnã sën kōt wakat bilf yīngã ye.
- 26 Sida, a dag n getame ti yē sã n paam yānd ning Kiristã sën na n paamã yaa arzek n yud Ezipt arzgsã. Bala, a long n geta keoorã sën be yugã.
- 27 Yu ne tēeb la a yi Ezipt n ka zoe rīmã sũ-puugr ye. A yalsa kãenkãe, wa ned sën ne bũmb nins neb sën ka tōe n yã.
- 28 Yu ne tēeb la a maan zvug-n-basã, la a mes zum, ti sãamdã da wa sus Israyel nebã kom-dēemsã ye.
- 29 Yu ne tēeb la b pvug mog-miuugã wa tēn-koεnga, la Ezipt nebã sën mak n na n pvugã, koomã ri-b lame.
- 30 Yu ne tēeb la Zeriko lalsã lvi-yã, nebã sën gilg-a dasem a yopoe wã poore.
- 31 Yu ne tēeb la pug-yoodr a Rahaab ka naag ne ka-tēebã rãmb n sãam ye, ti bōe, a reega tēn-gũusidbã ne laafi.
- 32 La m na n leb n yeelame ti bōe? Bala weerã ka na n sek maam ti m gom a Zedeyō la a Barak, la a Samsō, la a Zefte, la a Daviid, la a Sãmwel, la Wēnnaam no-rēesdbã yelle,
- 33 sën tall-b tēeb n tōog soolem dãmba, la b tum turlem tvuma, la b paam kãabdo, la b mum gigma noeyã,

- 34 la b sãam bugum pãnga, la b pōs zabr svvs noeyã, la b sãoog n paam pãnga, la b yi gãndaad zabr zĩigē, la b sãeeg tēns a taab sodaasã yell ye.
- 35 Pagb kēer paamame ti b neb sēn ki leb n vvuge. Neb namsa neb a taaba, la sēn namsdbã ka sak ti b yols-b ye, sēn na yilg n paam vvugr sēn ya sōama n yuda.
- 36 Kēer deega yaoolgo, la kalwaase, la hal baa bāens sēbre la bi-bees roogo.
- 37 B lob-b-la kuga, n nams-ba, n wã-b ne ra-wãad svvse. B kuv kēer ne zabr svuga, n yeelg kēer piis la bvvs gãndo, n dig-b ti b yi n yeebdē, n ka tar baa fi ye, ti neb maand-b pãnga, n maan-b wēnga.
- 38 Bãmb dag n ka zems ne dūni wã ye. B dag n yeebda wetē, la tãensē, la tãens bogdē, la bogd sēn tu tēnga.
- 39 La nin-bãmba fãa sēn paam kaset sōng b tēebã yĩngã ka tōog n paam bũmb nins b sēn kãab-bã ye.
- 40 Bala, Wēnnaam dag n nee bũmb sēn ya sōama n yud tōnd yĩnga, ti nin-kãens da wa n zems zãng ti tōnd ka naag ye.

Hebre 12

- 1 Dē yĩnga, tōnd me sēn tar kaset dãmb wvsg sēn gũbg tōnd a woto wã, bi d tōdg zub fãa la yel-wēnã sēn lut tōnd naana wã, la d nang pãng ne zoes ning sēn be tōnd taorã,
- 2 n get a Zezi sēn ya tōnd tēebã sungd la a taasdã. Bãmb basa sũ-noog ning b sēn yet ti b na n kōo bãmbã, n sak da-pkã n ka zoe yãnd ye, la b zĩi Wēnnaam geerã ritgo.
- 3 Ges-y soab ning yel-wēn maandbã sēn nams b yōorã, ti yãmb da wa ya ye, la ti y raood da boog ye.
- 4 Yãmb nan ka kus yel-wēnã hal ti y zum yi a poorē ye.
- 5 La yãmb yĩma saglg ning b sēn sagl yãmba, wa ned sēn sagend kom-dibli: M biiga, da ges sɪbgr ning Zu-soabã sēn sɪbgd foomã wa bõn-yaalg ye, la b sã n lengd foom bi f da boog f raood ye.
- 6 Bala, Zu-soabã sɪbgda ned ning bãmb sēn nonge, la b sɪbgda biig ning fãa bãmb mengã sēn sak n deeg wa b biigã ne dasaare.
- 7 Sak-y remsgo: Wēnnaam maanda yãmb wa b kamba. Bala, bi-ribl bug la a ba ka remsda?
- 8 La yãmb sã n ka paamd sɪbgr ning kamb fãa sēn paamdã, dēnd yãmb yaa tãmpĩiba, la y ka yirã soab kamb ye.
- 9 Tōnd sēn paam yĩng ba-rãmb ti b ra sɪbgd tōnd ti tōnd waoog-bã, tōnd ka tog n sak d sus ba wã n yuda, ti d tõe n paam vum?

- 10 Sɪd me, tɔnd ba-rāmba dag n sɪbgda tɔnd wakat bilf yĩng wa b sɛn tɛed ti zemsame, la Wɛnnaam sɪbgda tɔnd d sɔngr yĩng meng-menga, ti tɔnd me na welg toor n yɪ sɔama wa bāmba.
- 11 Yaa sɪd t'a wakatā, sɪbgr buud fāa ka sū-noog ye, yaa sū-sāoongo. La kaoosg pugē, a womda trlem biis sɛn wat ne laafi neb nins sɛn paam remsgā yĩnga.
- 12 Yaa woto yĩnga, bɪ y zɛk y kamsā sɛn ya wā, la y rŭmā sɛn ki wā.
- 13 Bɪ y naowā tŭ so-turse, ti sɛn keosd-a wā da wa budg ye, la b pus n paam maagre.
- 14 Bɪ y bao ti laafi zīnd yāmb ne neba fāa suka, la y bao pu-peelem ti pu-peelem sā n kaē, ned ka tōe n yā Zu-soabā ye.
- 15 Bɪ yāmb ned kam mao n da wa n mong a meng Wɛnnaam barkā ye, ti yēgen-tōaag baa a yen da wa tobe, n wa ne rāmbgo, n nams neb wɔsg ye.
- 16 Bɪ y mao ti ned baa a yen da yɪ tɔm-dēgd soaba wall ned sɛn paogd neb wa a Ezayu sɛn dɪk a kāosengā n tek ne rub a yen tāa wā ye.
- 17 Yāmb miime ti kaoosg zugē, a sɛn wa n dat n deeg a ba barkā, b tōdgame, bala a ka tōog n yā sor n tŭ n tōog t'a ba wā tek yam, baa ne yē sɛn bao barkā ne nintāmā.
- 18 Sɪda, yāmb ka kolg tāng ning ned sɛn ka tōe n suse, ti bugum zird a zugē ye. Yāmb ka kolg lika, wall lik bida, wall sob-kāsenga
- 19 wall baorgā peebgo, wall goam sɛn yɪ ne pāng wa koeg ning nebā sɛn dag n wum n bōos ti b ra leb n gom ne bāmb baa gom-bi-yendā ye.
- 20 Bala, b sɛn yeel bāmb ti baa sā n ya rŭng n sus tāngā bɪ b lob-a kugā, b ka tōe n sak n deeg-a ye.
- 21 Bŭmb nins sɛn maanā da wata ne rabeem wɔsgo, hal t'a Moyiis yeel ti yɛesg n tar yēnda t'a rigda.
- 22 La yāmb kolga Siyō tāngā la Wɛnnaam sɛn vɪ wā tēnga, sɛn ya yĩngr Zeruzalem, la malegs tus wɔsgā.
- 23 La tigingā ne kom-dēemsā b sɛn gɔls b yvy arzāna sulla, la Wɛnnaam sɛn ya neba fāa bu-bvvdā, la nin-trs sɛn paam n zems zāngā suse.
- 24 Yāmb kolga a Zezi sɛn ya kaool paalgā sɛ-yōakdā, la zum ning b sɛn tall n mese, la sɛn goma sɔama n yud a Abel rēndā.
- 25 Maan-y gŭusgu! Ra tōdg-y n ka kelg ned ning sɛn gomd-a ne yāmbā ye. Bala, neb nins sɛn tōdg n ka kelg a soab sɛn dag n keogd bāmb tēng zug ka wā sā n ka pōse, tɔnd n ka na n pōs n yuda, tɔnd sā n tōdg n ka kelg ned ning sɛn be arzān n keogd tōndā.
- 26 Wakat kānga, bāmb koegā kitame ti tēngā rigimdi. La moasā b kāaba tɔnd n yeele: Moasā yesa, mam na n le kitame ti tēngā rigimdi, la ka tēngā bal ye, yĩngr me na n rigimdame.

27 B sēn yeel ti yesā, wilgdame ti būmb nins sēn digimdā, b na n bak-b-la toore, b sēn ya bōn-naandse, ti būmb nins sēn ka rigimdā na yalse.

28 Rēnda n kut ti tōnd sēn na n paam soolem sēn ka tōe n vigsā, bɪ d yɪ neb sēn mi b zaamē, n maan kaoreng sēn noom Wēnnaam sūuri, ne Wēnnaam sakre la ne rabeem.

29 Bala, tōnd Wēnnaamā yaa bugum sēn dit me.

Hebre 13

Sagls buud toay-toaya

1 Wung-y ne ba-biir nonglem.

2 Da yīm-y ti maan sāambā sāand ye. Bala, neb kēer sēn maan woto, b reega malegs b zagsē n ka bāng ye.

3 Tēeg-y neb nins sēn be bi-bees roogē wā yelle, wa yāmb mens bee bi-bees roogē wā ne-ba. Tēeg-y neb nins b sēn namsdā yelle, wa yaa yāmb mengā n namsda.

4 Bɪ neba fāa waoog kāadem, la bɪ ned ne a pag pīir da zīnd dēgd ye. Bala, Wēnnaam na n sɪbga raglem-dāmba la nin-yoaadbā.

5 Bɪ y mao ti da yɪ ligdā nonglem n kited ti yāmb maand y sēn maandā ye. Maan-y sū-noog ne būmb nins y sēn tar moasā wā, bala Wēnnaam meng yeelame yaa: Mam ka na n bas foom f yembr ye, la m ka na n loog n bas foom ye.

6 Dēnda n kut ti tōnd tōe n yeel ne raood ti: Zu-soabā yaa mam sōangda, mam kōn zoe dabeem ye. Bōe la ninsaal tōe n maan maam?

7 Tēeg-y yāmb taor dāmbā, sēn moon-b yāmb Wēnnaam goamā yelle. Ges-y bāmb vumā sēn baas to-to, la y maan togs-n-taar ne b tēebā.

8 A Zezi Kirist yaa yembr zaamē la rūnna la wakat sēn kōn sa.

9 Da sak-y ti koe-sāams toay-toay tak yāmb ye. Bala, yaa neer ti barkā keng yāmb sūyā, la ka rub ye, t'a ka sōng neb nins sēn dt-a wā ye.

10 Tōnd tara tēn-kugri, ti neb nins sēn tɔmd sɛk-roogē wā ka tar noor ti rɪ a rub ye.

11 Bala, rūms nins maan-kvud kāsmā sēn duk b zum n kō Wēnnaamā, b tallda b nemdā, n yi sikā zīgē n yōog bugum.

12 Rēnda n kut t'a Zezi me sēn dat n tall b meng zumā n maneg nebā ti b yɪ sōama Wēnnaam yīngā, b yii tēngā n ti nams kēenga.

13 Bɪ tōnd me sak yānd ning bāmb sēn paamā, n yi n kēng bāmb nengē.

14 Bala, tōnd ka tar tēng ka sēn paad wakat fāa ye, tōnd baooda tēng ning sēn wat-a wā.

15 A Zezi maasem yīnga, bɪ d kō Wēnnaam maoong sēn ya pēgre, sēn dat n togs ti noor goam sēn put bāmb yuure.

- 16 Baoosgo, da yĩm-y maan-neer la kũun ye, bala yaa maand a woto buud la Wẽnnaam nonga.
- 17 Sak-y yãmb taor dãmba noore, la y sakd-ba. Bala, bãmb geta yãmb susã yelle, bãmb sãn na n gom b yell Wẽnnaam taorã yĩnga. Maan-y y sãn tõe ti b na ges y yell ne sũ-noogo, la ka ne wõosg ti rẽ ka na n zĩnd yõod ne yãmb ye.
- 18 Pvus-y tõnd yĩnga. Bala, tõnd miime ti d sũur kaset yaa sõama, la d tara ratem ti d yel-manesmã na yĩ sõama ne neba fãa.
- 19 Mam kota yãmb ne m sũur fãa ti y pvus m yĩnga, ti b tõe n lebs maam yãmb tao-tao.
- 20 Bĩ Wẽnnaam sãn so laafi, soab ning sãn yiis-a piisã pe-kum kãsengã kũum pvge ne kaool sãn paad wakat sãn kõn sa wã zum, tõnd Zu-soaba a Zezi
- 21 na kut ti yãmb tõog n maan sãn ya sõama, ti y na maan bãmb daabo. Bĩ Wẽnnaam kut ti bũmb nins sãn noom bãmbã maan tõnd pvse, a Zezi Kirist maasem yĩnga, soab ning sãn zems ne ziir zamaan o zamaane! Āmina!
- 22 M ba-biisi, mam kota yãmb ti y sak n deeg saglg gom-kãngã, bala mam gvlsa yãmb seb-koεεga.
- 23 Bãng-y ti b yiisa d ba-biig a Tumote n base. A sã n wa pĩnda, mam na n waa ne-a n ges yãmba.
- 24 Pvus-y y taor dãmba fãa me ne nin-sõamy wã fãa. Itali rãmbã pvusda yãmba.
- 25 Bĩ barkã zĩnd ne yãmb fãa.

Zak

Zak 1

Puusem

¹ Wēnnaam la Zu-soab a Zezi Kirist tēn-tvmd a zak n gvlsd buud piig la a yiibā sēn sāeegā, n puusd-ba.

Tēeb la Wēnnaam yam

² M ba-biisi, makr buud toay-toay sēn tōe n paam yāmbā, ges-y-b wa būmb sēn wat ne yāmb sū-noog zānga,

³ yāmb sēn mi ti y tēebā makr wata ne sū-marā yīnga.

⁴ La yaa tle ti sū-mar maan a tvmd sēn zems zānga, ti yāmb zēms zānga la y yī neb sēn bī, la ti būmb da paoog yāmb ye.

⁵ Yam sā n paoog yāmb ned a yembre, bī a kos Wēnnaam sēn kōt nebā fāa ne yamleog n ka lengdē wā, la b na kō-a yamā.

⁶ La a sā na n kos bī a kos ne tēeb n da sām̄b ye: Bala, ned ning sēn sām̄bd wēnda wa ko-kāseng ko-pem sobg sēn lengd la a zēkdē.

⁷ Bī ned a woto da tags t'a na n paama būmb Zu-soabā nengē ye.

⁸ A yaa ned sēn ya yam a yiib soaba, t'a yam yuud a sēn maandā fāa pvgē.

⁹ Bī ba-biig sēn ya naong soab maan sū-noog ne Wēnnaam sēn waoog-a wā.

¹⁰ La bī arzek soab maan sū-noog ne Wēnnaam sēn ning yē paoogr zīgē wā. Bala, yē na n looga wa mood puudu.

¹¹ Wīntoog zēkame ti zīg fāa wunge. A kusa moodā, la a puudā svgame, la a rasāndā menemame. Arzek soab me na n zelga a woto a tvuma puuse.

Tōogr makr pvgē

¹² Ned ning sēn yas kāenkāe makr pvgē la sū-noog soaba. Bala, makrā zugē, a na n paama vum sēn ya keoor Zu-soabā sēn kāab neb nins sēn nong bāmbā.

¹³ Bī ned baa a yen sēn paamd makr da yeel ti yaa Wēnnaam n makd yē ye. Bala, wēng ka tōe n mak Wēnnaam, la bāmb mengā ka makd ned baa a yembr ye.

¹⁴ La ned kam fāa paamda makre, a mengā ratem sēn tUSD-a n belgd-a wā yīnga.

¹⁵ La yīngā ratem sā n dik pvgā, a rogda yel-wēnde. La yel-wēndā sā n wa n bī, a wata ne kūum.

¹⁶ M ba-bi-nongdse, da tudg-y y mens ne yel-kāng ye:

¹⁷ Kūun-sōng fāa la kūun sēn zems zāng fāa yita yīngri, vēnem ba wā nengē. Tekre, wall toeoong ka be bāmb pvgē baa bilf ye.

18 Bāmb n dog tōnd wa sēn zems b raabo, sud-goamā maasem yīnga, tī tōnd na lu bāmb bōn-naandsā fāa taoore.

Koe-sakdba

19 M ba-bi-nongdse, bāng-y yōwā neere: Woto, bī ned fāa wung ne kelgre, la a maag ne goama, la a maag ne sū-yikri.

20 Bala, ninsaal sū-yikr ka wat ne trlem Wēnnaam nifē ye.

21 Yaa woto yīnga, bas-y rēgd buud fāa, la pu-toog fāa, la y reeg gomd ning b sēn bud yāmb pugē la sēn tōe n fāag yāmb susā ne sū-bugsem.

22 Yī-y koe-sakdba, la y ra yī koe-kelgdb bala, n belgd y mens ne tagsd sēn ka sid ye.

23 Bala, ned sā n kelgd gomdā n ka sakdē, a soab wēnda wa ned sēn get a meng nin-getgē,

24 la a sā n ges n sa, a loogdame, la tao-tao bala a yīmda a sēn dag n ya to-to.

25 La ned ning sēn get tōog sēn zems zāngā, sēn ya lohorem tōogā, la a maoodē, n ka kelgd bal la a yīmdē wā, la a maood n sakdē wā, soab kōng na paam Wēnnaam bark a sēn maandā pugē.

26 Ned sā n tēed t'a yaa wēn-tūuda, n yaool n ka tōe a zelemde, a belgda a menga, la nin-kāng wēn-tūudma yaa zaalem bala.

27 Ba a Wēnnaam taoore, wēn-tūudum sēn ya yolemde, n ka tar wada, yaa tī kēng n ges kubse la pugkōap b sū-sāamsā puse, la tī gūus f meng ne dūni rēgdo.

Zak 2

Da tūus neb ye

1 M ba-biisi yāmb sēn tēed tōnd Zu-soab a Zezi Kiristā, sēn so-a ziirā, bī y ra tūus neb ye.

2 Ned sēn pid sānem nugbīnga la a yer naam fut sā n kē yāmb kaorengo, tī naong soab me sēn yer nimbāan-fut me kē,

3 yāmb sā n waoog ned ning sēn yer-a naam futā n yeel-a: Fo wa n zīnd waoogr zī-kānga wā, la y yeel naongā soaba: Fo yals yīngr be, wall f yeel: Zīnd tēng mam naoē wā.

4 Dē yīnga, yāmb ka tūusd neba, la y ya bu-kaoodb sēn tar tags-wēnse?

5 M ba-bi-nongdse, kelg-y-yā! Dē yīnga, Wēnnaam ka tūus neb nins dūni sēn get wa naong rāmbā n kut tī b yī arzogs rāmba la b na n soog soolem ning bāmb sēn kāab neb nins sēn nong-b bāmbā yīng sīda?

6 La yāmba, yāmb paooga naong soabā. Dē yīnga, arzogs rāmbā ka weoogd yāmb la b tar yāmb n kēnd buud zīisē sīda?

7 Dē yīnga, ka bāmb n paoogd yu-sōng ning Wēnnaam sēn kō yāmbā?

- 8 Sɪda, yāmb sã n sakd Wēnnaam soolem tōog sēn be gʊls-sōamyã pugē, n yetē tu: Nong f to wa f mengã, yāmb maanda neere.
- 9 La yāmb sã n get nebã n tūusd-ba, yāmb maanda yel-wēnde, la tōogã kitame ti yāmb bāng ti y beegame.
- 10 Bala, ned ning fãa sēn sak-a tōodã fãa, n yaool n maan yel-wēnd n kus a yen tãa, a lebga beegd ne tōodã fãa.
- 11 Soab ning sēn yeel tu: Ra yo wã, soab kãng me n yeel tu: Ra kv wã. La fo sã n ka n maan yoobo, n yaool n kv neda, fo lebga tōog kusda.
- 12 Gom-y la y tum wa neb b sēn na n tall lohorem tōog n kao b buudo.
- 13 Bala, ned sã n ka tar nimbãan-zoeere, buudã me ka na n zoe a nimbãaneg ye. Nimbãan-zoeer tōogda buudo.

Tēebo la tuuma

- 14 M ba-biisi, ned sã n yet t'a tara tēeb n yaool n ka tumdē, a yōod yaa bōe? Dē yīnga, tē-kāng tōe n fāagame?
- 15 D ba-bi-raoog bi d ba-bi-poak sã n ya beelle, ti daar fãa bi a ka tar dub n ditē,
- 16 ti yāmb ned a yembr yeel-a yaa: Kēng-y ne laafi, yiis f waoodo, la f ri n tige, n yaool n ka kō-a bumb ning a sēn tog n paam a sōngr yīnga, gom-kāng yōod bee ye?
- 17 Yaa a woto me ne tēebã. Tēeb sã n ka naag ne tuuma, a mengã yaa kunga.
- 18 La nina na n yeelame: Fo tara tēebo, la mam tumdame. Wilg maam f tēeb ti tum ka tū ye, la mam na n talla m tuuma n wilg foom m tēebo.
- 19 F tēedame ti Wēnnaam a yen bal n be. Yaa sōama. Zīn-dāmbã me tēedame, la b rigda ne rabeem.
- 20 Yam ka sek soaba, fo rat n bāngame ti tēeb sēn ka naag ne tum ka yōod laa?
- 21 Ka ne tum la tōnd ba a Abraham paam turlem, a sēn ning a biribi a Izak tēn-kugr zug n kō Wēnnaamã laa?
- 22 Fo neeme ti tēeb n dag n naag ne a tumã, la a tumã yīnga, Wēnnaam kitame t'a tēebã zems zānga.
- 23 Woto, Wēnnaam gʊls-sōngã paama pidsgu. B yeelame yaa: A Abraham tēe Wēnnaam, la b gesa rēnda wa turlem a yīnga. La b bool-a lame ti Wēnnaam zoa.
- 24 Yāmb neeme ti yaa ne tum la ned paamd turlem, la ka ne tēeb bal ye.
- 25 Pug-yoodr a Rahaab me, ka ne tum yīng la a paam turlem a sēn deeg Israyel gūusdbã, la a kit ti b tū sor a to n loogã sɪda?
- 26 Yīng sã n ka naag ne suga, a yaa kūum. Woto me, tēeb sã n ka naag ne tuuma a yaa kunga.

Zak 3

Zelemde

- 1 M ba-biisi, bi yāmb neb wusg da bao ti lebg karen-saamb dāmb ye, bala, yāmb miime ti tōnd karen-saamb dāmbā buud na n yu toog n yuda.
- 2 Tōnd fāa tudgda ne tuudg buud wusgo. Ned sã n ka tudg ne a goama, a yaa ned sēn zems zānga, n tōe n gād a yīngā tōre.
- 3 Tōnd sã n ningd wiid noey salba ti b na sak tōndo, tōnd kitedame ti b yīngā kēnd tōnd sēn datē.
- 4 Ges koom-kogl-bedā me, baa b sēn ya bed to-to, ti sob-kāseng tUSD-ba, yaa kom-kogl wēnemdg-bil bal n kited ti koglgā teesd a soabā sēn datē.
- 5 Woto me, zelemd yaa yīngā wil-bil a yembre, la a waoogda a meng ne būmb kāsense. Ges-y bug-bil bal sēn tōe n yōog we-kāsengā.
- 6 Zelemd me yaool n yaa bugum, a yaa wēng zī-kāsenga. Zelemd bee tōnd yīnga wila suka, a rēgemda yīngā tōre, la a wingda tōnd vumā tōr t'a lebg bas. A bugma yita bug-tēnga.
- 7 Ninsaal wōra we-rūmsā buud fāa, liuuli buud fāa bōn-vuuds buud fāa, koomē rūms buud fāa, n kit ti b sakd yēnda.
- 8 La ned baa a yen ka tōe n tōog a zelemd t'a sak-a ye. A yaa wēng ned sēn ka tōe n wōr n tōog ye. A pida ne zēnem kuvdga.
- 9 Tōnd puusda Zu-soabā sēn ya tōnd ba wā bark ne d zelemdā, la yaa ne yē me la tōnd kāabd neb nins Wēnnaam sēn naan n wēneg b mengā.
- 10 Bark la kāab-wēng yita noor a yembr pugē. M ba-biisi, a ka tog n yu a woto ye.
- 11 Dē yīnga, ko-noog ne ko-tood tōe n bula ko-nif a yembrē?
- 12 Dē yīnga m ba-biisi, kankang tōe n woma oliiv suda, bi nasaar-sābg tōe n woma kankama? Ko-nif sēn yiisd ko-yamsem ka tōe n yiis ko-noog ye.

Yam sēn yit yīngri

- 13 Ānna yāmb sukā n ya yam soaba, t'a yam weke? Bi a yel-manesem-sōngā wilg a tuum sēn yit ne bugsem la yam.
- 14 La sū-ki-toaag sã n be yāmb sūuri, ti geesem-geesem me beē, da waoog-y y mense, la y da yag zīrī n kus sidā ye.
- 15 Yam kāng ka yam sēn yit yīngr ye. A yita tēng zug n ya yīng rēnda, la zīn-dāmb dēnda.
- 16 Bala, sū-kīir la geesem-geesem sēn be zīig ningā, zūnglug la maan wēns buud fāa bee be.

17 Yam sēn yit yīngrā yaa sōama zānga, la sēn paase, a baooda laafi, a wata ne sū-bugsem, la sugri, la a pida ne nimbāan-zoeere la bi-sōamyā fāa, la a ka be bakre la zāmb ye.

18 Turlem bil buta laafi pugē, la yaa laafi baoodbā n but-a.

Zak 4

Zood ne dūni wā

1 Maorā ne zabā sēn be yāmb sukā yita ye, sā n ka yāmb datem sēn maood ne taab yāmb yīngā wil pusē wā pugē?

2 Yāmb get n datame la y ka paamd ye. Yāmb yaa nin-kuudba la sū-ki-neba, n yaool n ka tōe n paam baa fi ye. Yāmb zabdame la y maoodē, la y ka paamd ye, bōe yīnga, yāmb ka kot ye.

3 Yāmb kotame la y ka paamd ye, bala būmb ning yāmb sēn tags n kosā ka sōama ye. Yāmb kotame n dat n tall n maan y yīnsā sēn datā.

4 Yāmb sēn ya nin-yoadbā, yāmb ka mi ti dūni nonglem yaa beem ne Wēnnaam laa? Dē, ned sā n dat n yī dūni zoa, a yita Wēnnaam beyā.

5 Yāmb tēdame ti Wēnnaam guls-sōamyā sēn yet ti: Yaa ne sū-kiir la Wēnnaam nong sug ninga b sēn kit ti b be yāmb pugē wā, b gomda zaalem laa?

6 La bāmb kōta bark sēn yuda, bala b guls-sōamyā yetame yaa: Wēnnaam kusda ttaam-dāmbā la b ningda sik-m-mens-rāmbā zut barka.

7 Dē wā sak-y Wēnnaam. Kus-y Sutāana la a na zoe n zāag ne yāmba.

8 Kolg-y Wēnnaam, la bāmb na pēneg yāmba. Yel-wēn-maandba, nudg-y y nusā. Yam a yiib rāmbā, nedg-y y sūyā.

9 Bāng-y y nimbāanegā sēn yaa a soaba, maan-y sū-sāoongo, yāb-y-yā. Bī y laadā tek n lebg wiisgu, ti y sū-noogā lebg sū-sāoongo.

10 Sik-y y meng Zu-soabā taoore, la bāmb na zēk yāmba.

Da kao f ba-biig buud ye

11 M ba-biisi, da gom-y taab yell wēng ye. Ned ning sēn gomd a ba-biig yell wēnga, wall a kaood a buudo, a gomda tōogā yell wēnga, la a kaood tōogā buudo. La fo sā n kaood tōogā buudo, fo ka tō-sakd ye, fo yaa a bu-kaooda.

12 Wēnnaam b yen tāa n ya tōogā soaba, la bu-kaooda. Bāmb n tōe n fāag neda, bāmb n tōe n sām-a. La fo yaa ānna n kaood f to buudo?

Da wuk f meng ye

13 Yāmb dāmb sēn yet ti: Dūnna wall beoogo, tōnd na n kēnga tēn-kānga, n zīnd be yuumde, n leeb n paam yōodo. Yaa yāmb la m gomd-ne.

- 14 Yāmb sēn ka mi y vumã sēn na n yɪ to-to beoogã, yāmb yaa walem sēn zēkd wakat bilf pugē bala, la a menemdē wã.
- 15 Yāmb tog n yeelame yaa: Zu-soabã sã n data, tōnd na vumde, la d na n maan woto wall woto.
- 16 La moasã, yāmb waoogda y mens y titaamã pugē. Titaam a woto buud fãa yaa wēnga.
- 17 Ned sã n mi tu maan neere, n yaool n ka maandē, a maanda yel-wēnde.

Zak 5

- 1 Mosã, mam gomda ne yāmba, arzogsã rāmba! Wɪsg-y y meng n yābe, tood nins sēn na n wa yāmb zutã yīnga!
- 2 Yāmb arzekã pōogame. Zūnzūy du yāmb futã.
- 3 Tēngempiisim n dɪ yāmb sānemã ne y wanzuri wã, la b tēngempiismã na n yu kaset sēn kaood yāmb buudo, n sām yāmb yīngã wa bugum. Yāmb tigma paoong mosã wakat sēn ya yaoolmã n bīngi.
- 4 Ade, tēn-tumdb nins sēn tigs yāmb koodã tu yāmb yaool n ka yao-bã kelemdame. Tigsdbã kelems zēk n taa pān-kēemd soabã tvbē.
- 5 Yāmb vumda rɪ-n-tik pugē, la teed sēn nags svka. Yāmb wuba y mens sãoong daarã yīnga.
- 6 Yāmb kaoo nin-turg buud n kv-a, la yē ka kus yāmb ye.

Sū-mare ne puusgo

- 7 Woto yīnga, m ba-biisi, maan-y sū-mar hal ti ta Zu-soabã waoongo. Ad ka-koaad gūuda a putã bi-sōamyã n pid ne sū-mar a yīnga, hal t'a paam sigr saaga la bōn-buwng saaga.
- 8 Bɪ yāmb me maan sū-mare, n keng y raodo, bala, Zu-soabã waoong kolgame.
- 9 M ba-biisi, da yēgem-y ne taaba, ti Zu-soabã ra wa kao yāmb buud ye. Ad bu-kaoodã yesa dignoorē wã.
- 10 M ba-biisi, duk-y Wēnnaam no-rēesdbã sēn gom Zu-soabã yuurã yīngã mamsgo la b sū-marã ti yɪ mamsg yāmb yīnga.
- 11 Gese, tōnd yetame ti neb nins sēn yals-b kãenkãe wã yaa sū-noog rāmba. Yāmb wumame ti b gom a Zoob sū-marã yelle, la yāmb yaa baoosg ning Zu-soabã sēn kō-a wã. Bala, Zu-soabã pida ne nonglem la nimbāan-zoere.
- 12 M ba-biisi, sēn yud fãa, bɪ y da wēen ne arzāna, wall ne tēngã, wall ne wēeneg buud a to ye. La bɪ yāmb n-ye yɪ n-ye, ti yāmb ayo yɪ ayo ti buud da wa n lvi y zut ye.
- 13 Ned bee yāmb svk n namsdē? Bɪ a puuse. Ned n tar sū-noogo? Bɪ a yul Wēnnaam yula.

- 14 Ned n be yāmb sukā n ka keeme? Bɪ a bool Wēnnaam nin-tūusdsā kāsem-dāmbā, la bɪ bāmb tik-a ne kaam ne Zu-soabā yvure, n pʊvs a yīnga.
- 15 Tēeb pʊvsg na n fāaga bāadā, la Zu-soabā na n yik-a lame, la a sã n da maana yel-wēna, a na paam sugri.
- 16 Woto yīngā, vēneg-y n togs-y taab y yel-wēna, la y pʊvs taab yīnga, tɪ y tōe n paam maagre. Nin-turg pʊvsgo, a sēn pʊvs ne a sūur fāa tara tōogr wʊsgo.
- 17 A Eli dag n yaa ninsaal wa tōndo. A pʊvsa ne pēdgre, tɪ saag kōn ni ye, la saag ka tok tēng yvum a tāab la kiis a yoob ye.
- 18 La a leb n pʊvsame, la saag yii yīngr n ni, la tēng bōn-koadl woma biisi.
- 19 M ba-biisi, yāmb ned a yembr sã n menem n zāag ne sidā, tɪ ned a to leb n tall-a t'a wa a pugē,
- 20 bɪ y bāng tɪ ned ning sēn leb n tall-a yel-wēn-maandā t'a bas meneng sorā n lebg n wa wā, a fāaga ned yōore, la a sōng-a t'a paam yel-wēn wʊsg sugri.

1 ΠΥΞΕΡ

1 ΠΥΞΕΡ 1

Pousem

1 Maam a Πυξερ sēn ya a Zezi Kirist tēn-tumdā n tumd seb-kāngā Wēnnaam nin-tūsdsā sēn sāeeg n be Pō la Galasi la Kapados la Azi ne Bitini soolem n lebg sāamb beene wā.

2 Yāmb yaa tōnd ba a Wēnnaam neb b sēn tūusi, wa sēn zems bāmb sēn pīnd n bāngā, ti Sug-sōng welg-y toor ti y zīnd pu-peelem n yī sakdb n paam t'a Zezi zumā pek yāmba. Bī y paam bark la laaft wusgo.

Tēeb sēn vī

3 Pēgr Wēnnaam ning sēn ya tōnd Zu-soab a Zezi Kirist ba. Bāmb nimbāan-zoeerā sēn ya kāsengā yīnga, b kōo tōnd dogem paalg a Zezi Kirist sēn vūvg n bas kūuma maasem yīnga, ti tōnd tar tēeb pidsg gūudum

4 sēn vī, la d paam dogem-puur sēn ka tōe n sāame, wall rēgme, wall zelg ye. La b bīng-a-la arzān pug yāmb yīngā,

5 yāmb tēebā yīnga, Wēnnaam pāngā zāada yāmba, ti yāmb na paam fāagr ning sēn segl n sē, n na n puk yaoleem wakatā.

6 Yāmb maanda sū-noog bōn-kāng yīnga, baa ne sēn ya tle ti yāmb paam makr buud toay-toay sēn namsd yāmb moasā wakat bilf yīngā.

7 Yaa sēn na yīl n mak yāmb tēeba n bāng a sēn ya a soaba. Sānem yaa bōn-sāamdga, la baoosgo b makd-a-la ne bugum n getē. La yāmb tēebā sēn tar yōod wusg n yud sānemā, b makd-a lame n getē, t'a Zezi Kirist waoongā daare, bī y paam pēgre la ziiri ne waoogre.

8 Baa ne yāmb sēn nan ka yā a Zezi Kiristā, yāmb nonga bāmba. Baa yāmb sēn nan ka yā bāmbā, yāmb tēeda bāmba, n maand sū-noog noor sēn ka tōe n togse, la sēn tar ziiri.

9 Bala, yāmb paama y susā fāagr ti yī y tēebā keoore.

10 Wēnnaam no-rēesdbā sēn pīnd n togs bark ning Wēnnaam sēn da bīng yāmb yīngā baoome la b vees n na n bāng fāag-kānga vōore.

11 Wēnnaam no-rēesdbā maome, n bao n na n bāng Kirist Sugā sēn be bāmb pusē wā sēn pīnd n gomd Kirist namsgā, ne b waoongā sēn na n puglā sēn n na n yī wakat ninga, la sēn na n tū ne būmb ninga.

12 La Wēnnaam vēnega b no-rēesdbā ti b bāng ti bāmb sēn deeg koεeg ningā ka bāmb mens yīng ye, la yaa yāmb yīnga la b ya bōn-kāens tumtumdba. Moasā, neb nins sēn moon yāmb koe-noogā togsa yāmb bōn-kāens ne Sug-sōng sēn yī arzānā pānga, la baa malessā mens datē lame n wum a vōore.

Boolg ti yi pu-peelem damba

- 13 Yaa woto yinga, yök-y y tagsgo, yi-y gūus-m-mens-ramba, la y paam tēeb pidsg gūdum sēn ya sōama zāng ne bark ning b sēn na n kō yāmb Kirist waoongā wakatā.
- 14 Bɪ y yi kom-sakdse, la y da sak wēng ratem nins yāmb sēn dag n sak wakat sēn looge, y sēn da be y zulmā pug ye.
- 15 La soab ning sēn bool-a yāmbā sēn ya sōama wā yinga, bɪ yāmb me welg toor n yi sōama y yel-manesem buud fāa pugē.
- 16 Bala, Wēnnaam guls-sōamyā yetame yaa: Bɪ y yi pu-peelem damba, bala, mam yaa pu-peelem soaba.
- 17 Yāmb sā n puusd Wēnnaam ning sēn ka tūusd nebā, la sēn kaood ned kam fāa buud wa sēn zems a tuumdā, bɪ y kēn ne gūus-m-menga, yāmb sēn ket n be dūni zug wakate.
- 18 Sɪd me, yāmb miime ti ka ne bōn-sāamds sēn wēnd ligdi, wall sānem, la b fāag yāmb n yiis vumā minind nins sēn ka yōodā yāmb sēn deeg y yaab-ramba nengē wā pugē ye.
- 19 La yaa ne Kirist zuma sēn ya sōama wusgā, Kirist yu wa pe-bil sēn ka tar yelle, la sēn ka
- 20 tar bānde, Wēnnaam dag n pīnd n yāka Kirist sēn deng dūni naanego, la b waa yāmb yinga, yaoolem zamaana pugē.
- 21 Kirist maasem yinga, yāmb tēeda Wēnnaam ning sēn wug-a Kirist n bas kūum la b kō-b waoogrā. Sēn na yil ti yāmb tēebā ne y teegrā zīnd ne Wēnnaam.
- 22 Yāmb sēn sak sɪdā n yulg y mensā, sēn na n yulē n paam nonglem meng-meng ba-biisā yingā, bɪ y nong taab wusg ne y sūyā fāa,
- 23 yāmb sēn paam rog-paalgā yinga, ka bōn-buud sēn sāamd n kut ti yāmb paam dogem paalgā ye, la yaa bōn-buud sēn ka sāamda, yaa Wēnnaam goamā sēn vɪ n paad wakat sēn kōn sa wā.
- 24 Bala, Ninsaal fāa wēnda wa moodo, la a waoogrā fāa wēnda wa mo-pui. Mood kutame la mo-pui suugdame
- 25 La Zu-soabā goam paada wakat sēn kōn sa. Yaa koe-kāng la koe-noogā b sēn togs yāmbā.

1 Pɪyɛɛr 2

- 1 Dē yingā, bas-y pu-toog fāa, la sulem fāa, la zāmba, la sū-kiiri, la paoogr goam buud fāa.
- 2 Yɪ-y wa kom-peelse, n tulg Wēnnaam goamā sēn ya wa biisim sēn ka pulā, t'a bus yāmb ti y paam fāagre,
- 3 sā n yaa ti yāmb pēnega Zu-soabā n bāng ti b yaa sōama.

Kugr sɛn vɪ

- 4 Kolg-y Zu-soab a Zezi sɛn ya "kug-vug" ninsaalbã sɛn zãgsã, la sɛn ya kugr Wɛnnaam sɛn yãke, la sɛn be yood bãmb taorã.
- 5 La yãmb mens sɛn wɛnd kug-vusã, me-y y mens ti yɪ Sug-sõng roogo, la maankuudb sɛn ya sõama, n kõt Wɛnnaam maoong sɛn ya Sug-sõng rɛnda, n tat Wɛnnaam yam a Zezi Kirist maasem yĩnga.
- 6 Bala, Wɛnnaam guls-sõamyã pugê b yeelame yaa: Ade, mam dɪgenda kugr sɛn tar pãng Siyõ pugê, mam sɛn yãke, la m sɛn waooge. La ned ning sɛn tɛed-a kug-kãnga, a kõn paam yãnd ye.
- 7 Dê yĩnga, bãmb kug-kãng bee yood wusg ne yãmb sɛn tɛedã, la ne neb nins sɛn ka tɛedã, kugr ning tân-metbã sɛn zagsã, kug-kãng lebga roogã pãng kugri, a soakã zĩigê. La a yaa kug-lakdg nebã yĩnga. La pĩg sɛn lubd nebã.
- 8 Bãmb lakda kug-kãnga, b sɛn ka sakd Wɛnnaam goamã yĩnga. La Wɛnnaam dag n pĩnd n miime ti na n yu a woto ne-ba.

Wɛnnaam mengã neba

- 9 La yãmb yê, yãmb yaa buud b sɛn tũusi, la naam maankuudba, la buud sɛn welg toor Wɛnnaam yĩnga, neb Wɛnnaam sɛn da ti y moon n wilg sɛn bool-a yãmb n yiis likã pugê, n kées-y vɛnem sɛn be ziirã pugã tum sõama wã.
- 10 Pĩnda, yãmb dag n ka Wɛnnaam neb ye, la moasã, yãmb yaa Wɛnnaam neba. Yãmb sɛn dag n ka paam nimbãan-zoeerã, moasã, yãmb paama nimbãan-zoeere.

Wɛnnaam tumtumdb yel-manesem

- 11 Mam zo-nongdse, yãmb sɛn ya sãamb la kaos-wetã, mam sagenda yãmb ti y da sak yĩngã ratem wɛnsã sɛn zabd ne sugã ye.
- 12 Paam-y yel-manesem sɛn ya sõama neb nins sɛn ka puusd Wɛnnaamã svka, ti baa b sɛn dõt yãmb zĩig ning fãa n yetê ti y yaa tum wɛns maandbã, bɪ b yã yãmb tum sõama wã n waoog Wɛnnaam, b waoongã daare.
- 13 Zu-soabã maasem yĩnga, sak-y dũniyã nebã tood fãa, sã n ya rĩm-dãmba sɛn so pãnga,
- 14 sã n ya nanams rĩmã sɛn tum ti b sɪbg neb nins sɛn maand wɛngã, la b waoog neb nins sɛn maand neerã.
- 15 Bala, yaa Wɛnnaam daab ti yãmb sɛn maand neerã, y na kit ti yalemb bas b zulem goamã.
- 16 Kɛn-y wa burkĩmba, la y ra sak ti yãmb lohormã yɪ pu-toog lillidg ye. Bɪ y tum wa Wɛnnaam tumtumdba.
- 17 Waoog-y neba fãa. Nong-y y ba-biisã, la y zoe Wɛnnaam. Waoog-y rĩma.

- 18 Tɔmtɔmdba, sak-y y zu-soben-dāmba la y zoe-ba. La ka zu-soben-dāmb nins sēn ya nin-sōama la sū-bugsem dāmbā bal ye. Sak-y neb nins sēn ya
- 19 nin-toosā me. Bala, ned sā n sak namsg sēn ka zems ne-a, a sēn sakd Wēnnaam yīnga, yōwā bee barka.
- 20 Sɪd me, yāmb sā n sak tɪ b nams yāmb y sēn maan yel-wēnd yīnga, bōe waoogr n be be? La yāmb sā n maan tɔvm sōama n sak namsg bōn-kāens yīnga, yōwā bee bark Wēnnaam taoore.
- 21 Sɪd me, yaa bōn-kāng yīng la b bool yāmba. Tɪ bōe, Kirist me namsa yāmb yīnga, n bas mamsg ne yāmba, tɪ y tū bāmb naowā.
- 22 Bāmb ka tol n maan yel-wēnd ye, la b ka tol n wɔm zīrɪ goam sēn yi bāmb noorē ye.
- 23 Neb tɔv bāmba, la b ka tɔvs n lebs ye. Neb namsa bāmba, la b ka zab ne-b ye. B basa b yelā sēn kaood-a bɔvd turgā nugē.
- 24 Kirist meng n deeg tōnd yel-wēnā b yīngā pugē da-pɪkā zugu, tɪ tōnd sēn ya wa kūum yel-wēnā wēngē wā, tōnd na vumd n maan turlem. Yaa bāmb poglgā yīng la yāmb paamd maagre.
- 25 Bala, yāmb dag n wēnda piis sēn meneme, la moasā, yāmb lebgame n wa y susā pekuma la b guudā nengē.

1 Pɪyɛɛr 3

Pagb ne b sɪdb yel-manesem

- 1 Woto me, pagba, bɪ yāmb ned kam fāa sak a sɪda, tɪ baa bāmb neb kēer sēn ka sakd Wēnnaam koɛɛgā, bɪ b
- 2 sēn yāt b pagbā yel-manesmā sēn ya sōama wā, la sēn waoogd bāmbā, kit tɪ b sak Wēnnaam, tɪ ka tū ne goam ye.
- 3 Da bao-y neerem ning ninā sēn tōe n yā wā bala, sēn ya zut pānengo, wall sānem faon-teedo, wall nagem fut yeelgr ye.
- 4 La yāmb tog n baoo neerem ning sēn solge, n be ned kam fāa sūurē, la sēn ka sāamdā, sēn ya sū-bugsem suga, la sū-maasem. Ade, yaa bōn-kāensā n tar yōod wɔsg Wēnnaam nifē.
- 5 Kudemd wakate, pug-sōama nins sēn da tēed Wēnnaamā dag n manegda b mens a woto, n sakd b sɪdba.
- 6 Rēndā n kit t'a Sara dag n sakd a Abraham n boond-a t'a Zu-soaba. Yāmb sā n maan tɔvm sōama, n ka sak n bas tɪ bāmb kēes yāmb dabeem, yāmb lebga a Sara kom-pugli.
- 7 Woto me, raopa, bɪ yāmb ned kam fāa vumd ne a paga, la y bāng tɪ bāmb yaa neb sēn ka tar pāng wa yāmb ye. Maan-y-b wa sēn zemse, n nand-ba, bala, b yaa pɔt-n-

taas ne yāmba, vum ning Wēnnaam sēn kō wā pugē, maan-y-yā a woto ti būmb baa fu ra wa gidg yāmb puusg ye.

Sūur kaset sēn ya sōama

- 8 Sēn na n baase, bi yāmb fāa paam tagsg a yembre, la yam a yembre. Paam-y nonglem y ba-biis yīnga, la y pid ne nimbāan-zoere la sik-m-menga.
- 9 Da lebs-y ned wēnga, a sēn maan yāmb wēng yīng ye, la y ra tuus n lebs b sēn tuus yāmb yīng ye. Da maan-y-yā a woto ye. Bi y lebs barka, bala, yaa bōn-kāng yīng la b bool yāmb ti y na paam bark ti yi y puure.
- 10 Wēnnaam guls sōama yetame yaa: Sīd me, ned sā n dat t'a vum yi-a noogo, la a paam sū-noog a vum wakate, bi a gūus t'a zelemd da gom wēng ye la a ra sak t'a noor gom zīrī goam ye.
- 11 Bi a zāag a meng ne wēnga, la a maan neere, bi a bao laafi ne nebā, la a pug laafi wā.
- 12 Bala, Zu-soabā geta nin-turse, bāmb kelgda nin-turs puusgo, la b wēnemdeda b neng n basd neb nins sēn maand wēngā.
- 13 Yāmb sā n wingd ne tuum sōama maanego, ānna n na n maan yāmb wēnga?
- 14 La baa yāmb sā n paamd namsg turlem yīnga, yāmb na paam sū-noogo. Da zoe-y ninsaalbā sēn zoet būmb ningā ye, la y ra sām y sūy ye.
- 15 Bi y waoog Kirist sēn ya yāmb Zu-soabā, y sūyā pusē. Bi y yi neb sēn tōe wakat fāa, n leokd neb nins sēn sokd yāmb n dat n bāng y tēebā yellā ne sū-maasem la ne sik-m-menga.
- 16 Paam-y sūur kaset sōngo, ti baa sēn ya zīg ning fāa, bi neb nins sēn kānegd-b yāmbā, n gomd yāmb wēng Kirist tūudmā pugē wā paam yānde.
- 17 Bala, sā n taa Wēnnaam yam ti tōnd paam namsg d sēn maan neer yīnga, yōwā n ya sōama n yud tōnd sēn na n paam namsg d sēn maan wēng yīnga.
- 18 Sīd me, Kirist me kii vugr bal yel-wēna yiisg yīnga. Bāmb sēn ya nin-turgā, b kii ka-turlem dāmbā yīnga, sēn na yul n tall yāmb n ta Wēnnaam nengē. B kuv bāmb yīngā, la Sug-sōng leb n kōo bāmb vum.
- 19 La Sī-kōng maasem yīnga, bāmb kēnga kum-kulg me n ti moon koegā sus nins b sēn da balgā svka.
- 20 Bāmb yaa neb nins sēn yi kusdb wakat sēn looge, Wēnnaam sēn maan sū-mar n kaoos wakat ning a Nowe sēn maan koom koglgā ti neb bilfu, dat n togs ti neb a nii wā kēe a pugē n pōs koomā.
- 21 Rēndā ra mamsda koom lisg ning sēn fāagd yāmb rūnna-rūnna wā. Yaa lisg sēn ka yīng rēgd yiisg yīng ye, la yaa kosg sēn kot Wēnnaam ne sūur kaset sēn ya sōama, a Zezi Kirist sēn vug n bas kūumā maasem yīnga.

22 A Zezi Kirist zêk n bee arzâna, n be Wënnam dutgo, la malek-râmbâ ne pân-sooadbâ, la pâens râmbâ sakda bâmba.

1 Pɩyɛɛɛ 4

Wënnam kûun yel-gctba

1 Dê wã yînga, Kirist sên nams b yînga pugê wã yînga, bɩ yâmb me paam tagsg a yen ne bâmba. Bala, ned ning sên nams a yîngã pug basa yel-wênã,

2 ti wakat ning sên ket yê sên na n vumɗ a yîngã pugã, yênda kôn leb n vɩ wa sên zems ninsaal datem ye, la a na n vumɗa wa sên zems Wënnam datem.

3 Sɩɗ me, wakat sên looge, yâmb dag n maanda wa neb nins sên ka pɩɩsd Wënnamã sên maandã. Yaa n sekame. Yâmb dag n kênda raglem pugã, ratem wêense la yũ rãam n tuubdê wã pugã, la rã-tigrã ne yâo-beedã pugã, la wên-naandsã pɩɩsg sên ya bôn-wêng wɩsgã pugã.

4 Yâmb sên ka le naagd neb nins sên ka pɩɩsd Wënnamã n maand tɩɩm-dêgd kãensã, a linga bâmb ti b kãnegd yâmba.

5 Bâmb na n yals n togsa b yelã soab ning sên segl n se n na n kao nin-vus la kûum buɗã taore.

6 Sɩɗ me, yaa rê yîng n kit ti b moon koe-noogã neb nins sên ki wã me, ti ninsaalbã sên kao bâmb buɗ wa sên zems yîngã rêndã, bɩ Wënnam nifê bâmb na vɩ sug pugê.

7 Bûmb fãa sɛeb wakat kolgame. Dê wã yînga, yɩ-y neb sên tar yam la gûus-m-mens-râmba, n kêng taor ne pɩɩsgo.

8 La sên deng bûmb fãa, nong-y taab daar fãa. Bala, nonglem luta yel-wên wɩsgo.

9 Maan-y taab sãando, ti yêgõng kãe ye.

10 Yâmb ned kam fãa sên deeg kûunã, rik-y-b n tɩɩm n sõng neb a taaba, wa Wënnam barkã kûun toay-toayã yel-getb sên ya sôama.

11 Ned sã n gomda, bɩ a gom wa sên zemsd Wënnam goamã sên yetã. Ned sã n sõngdê, bɩ a sõng wa sên zemsd pãng ning Wënnam sên kô-a wã, ti Wënnam sên so ziiri la pãng wakat sên kôn sa wã paam waoogr bûmba fãa pugã, a Zezi Kirist maasem yînga. Âmina!

Namsgo, fo sên ya Wënnam nedã yînga

12 Mam zo-nongdse, ra sak-y ti nams-toaag ning sên be yâmb suk n makd yâmbã yɩ lingr ne yâmba, ti ya wa yaa yel-sãang n paamd yâmb ye.

13 Ka tog n yɩ a woto ye, maan-y sũ-noogo, yâmb sên paam pɩɩr ne Kirist namsgã yînga, ti yâmb tõe n maan sũ-noog n kɩdem wakat ning bâmb ziirã sên na n pukã.

14 B sã n nams yâmb Kirist yɩvrã yînga, y zug yaa noogo, bala, Sug ninga sên be ziirã sên ya Wënnam Sugã bee yâmb zutu.

- 15 Bɪ yāmb ned baa a yen da paam namsg a sēn ya nin-kuud yīnga, wall wagdr yīnga, wall tuum-wēns maand yīnga, wall a sēn ya ned sēn kēed yel sēn ka pak-a yīng ye.
- 16 La ned sã n paamd namsgo, a sēn ya Kirist tēed yīnga, bɪ a ra zoe yānd ye, a pēg Wēnnaam, b sēn boond yē ti Kirist tēedã yīnga.
- 17 Bala, moasã yaa wakat b sēn na n sung buudã kaoob ne Wēnnaam nebã. La sã n mikame ti yaa ne tōnd la b na n sung buudã kaoobo, neb nins sēn ka sakd-b Wēnnaam koe-noogã baoosg na yu a wāna?
- 18 La sã n yaa ti nin-turg fāagr paoong yaa toogo, dē ned ning sēn ya wēn-kusd la yel-wēn-maandã yell na n yu a wāna?
- 19 Rē wã yīnga, bɪ neb nins sēn paamd namsg wa sēn zems Wēnnaam tulsma rik b susã n bas Wēnnaam sēn ya naanda la sɪd soabã nugē, n kell n maan neere.

1 Pɪyɛɛr 5

Bɪ y gū Wēnnaam piisi

- 1 Dē, mam sagenda kãsem-dãmbã sēn be yāmb sukã, mam me sēn ya kãsem wa bãmbã, la m ya Kirist namsgã kaset soabã, la m ya pɔɪt-n-taag ne Kirist ziirã sēn na n wa pukã yīnga.
- 2 Rɪlg-y Wēnnaam piisã sēn be ne yāmbã. La ka ne modgr ye, yaa ne yamleogo wa sēn zems Wēnnaam daabã. La ka paoong ratem yīng ye, yaa ne sūur sēn ya sōama.
- 3 La ka ti y soog nebã b sēn gūneg yāmbã ne pāng ye, la yaa ti yāmb na yɪ mamsg wɔsg piisã yīnga.
- 4 La Pe-kumbã kãsem sã n wa puki, yāmb na n paama maanf sēn tar ziiri, la sēn ka sãamd ye.
- 5 Woto me, kom-buse, sak-y kãsem-dãmbã. La bɪ yāmb fãa paam sik-m-menga, yāmb ne taab suka. Bala, Wēnnaam kusda wuk-m-mens rãmbã, la b ningd sik-m-mens rãmbã zut barka.
- 6 Dē wã, sik-y y mens Wēnnaam sēn ya pāng soabã taore, ti bãmb tulsma wakat sã n ta, bɪ bãmb zēk yāmba.
- 7 Sik-y yāmb yurã fãa n bas ne bãmba, bala, bãmb n get yāmb yelle.
- 8 Yɪ-y neb sēn tar yam! Gūus-y-yã! Yāmb beyã sēn ya a Sɔtãan gōodame n kelemd wa gɪgemde, n baood a sēn tōe n paam a soab n sãame.
- 9 Kus-y-yã-a, n yals tēebã pug kãenkãe, la y bāng ti namsg a woto buud me namsda yāmb ba-biisã sēn be duniyã pugã.
- 10 Yāmb sã n nams wakat bilf pugē, Wēnnaam sēn so bark fãa wã, sēn bool-a yāmb ti y wa paam pɔur ne ziir ning sēn kōn sa a Zezi kirist maasem yīngã, bãmb menga na n zãmsa yāmba, n paas yāmb pānga, n kut ti yāmb kɪ yēga, la b kut ti yāmb yɪ neb sēn ka vigsd ye.

11 Bɪ pãngã yɪ bãmb dënd zamaan o zamaane! ãmina.

Yaolem puusem

12 Yaa ne tōnd ba-biig a Sɪlvē sēn ya sɪd soabã nug la mam gɔlsd seb-bi-kãngã n na n tɔm yãmba, la m sagl-yã, la m wilg-y tɪ yãmb sēn be bark ning pɔgã n ya Wēnnaam bark meng-menga.

13 A Zezi tēedbã sēn be Babilonna, ne m biig a Mark me puusda yãmba.

14 Puus-y taab n mok taab ne nonglem mokre. Bɪ Yãmb fãa sēn tũud Kiristã paam laafi!

2 Pɩyɛɛr

2 Pɩyɛɛr 1

Puusem

¹ Maam a Sumo Pɩyɛɛr sɛn ya a Zezi Kirist yamba, la b tɛn-tɔmdã n tɔmd seb-kãnga neb nins sɛn paam tɛeb sɛn tar yood wa tɔnd dɛnda nengɛ. Yaa tɔnd Wɛnnaamã ne d Fãagd a Zezi Kirist tɩlem tɩɔmdã maasem yɩng la d paam-a.

² Bɩ Yãmb sɛn bãng Wɛnnaam ne tɔnd Zu-soab a Zezi wã kut ti y paam bark la laafi wɩsgo.

Yel-manesem sɛn tog n yi to-to tɛebã pugɛ

³ Wɛnnaam pãngã koo tɔnd bumb ning fãa sɛn tɔe n sɔng tɔnd ti d vumɔ Wɛnnaama tũudum pugɛ, la a kut ti d bãng soab ning sɛn bool-a tɔnd ti d paam bãmb ziiɩã ne b sɔmblemã.

⁴ Yaa bɔn-kãens maasem yɩng la b koo tɔnd kãabs nins sɛn ya sɔama la kãemsã, ti yãmb sã n zoe n bas ratem-wɛnsã sɛn be dũniyã n wat ne sãoongã, kãab kãens yɩnga, yãmb na paam Wɛnnaam yalɛ wã.

⁵ La bɔn-kãng yɩng me, maan-y y pãng sɛn tɔe fãa, ti y tɛebã naag ne sɔmblem, ti y sɔmblemã naag ne bãngre.

⁶ La bãngrã pugɛ, bɩ y mao n paas yök-m-menga la yök-m-menga pugɛ, bɩ y paas sũ-tōogo la sũ-tōogã pugɛ, bɩ y paas Wɛnnaam sakre.

⁷ La Wɛnnaam sakrã pugɛ, maan-y taab ba-biir manesem la ba-biir manesem pugɛ, paas-y nonglem.

⁸ Sɩd me, bɔn-kãensã sã n be yãmb pusɛ, la b sã n paamd pãng be n paasdɛ, b na n kutame ti yãmb maan tɩɩma la y wom biis sɛn na n kut ti yãmb bãng tɔnd Zu-soab a Zezi kirist n paase.

⁹ La ned ning sɛn ka tar bɔn-kãens yaa zoanga, la a nina mumame, la a yɩmdame ti yɛ paama pekr ne yel-wɛn nins yɛ sɛn da maan ti loogã.

¹⁰ M ba-biisi, yaa woto yɩnga, modg-y n yals-y kãenkãe Wɛnnaam sɛn bool yãmbã pugɛ, la b sɛn yãk yãmbã pugɛ, yãmb sã n maan woto, yãmb kɔn tol n budg n bas y tɛebã ye.

¹¹ Yaa woto n na n kut ti b koo yãmb noor zãnga, ti y kɛ tɔnd Zu-soab la d fãagd a Zezi Kirist soolem sɛn kɔn sa wã pugɛ.

¹² Yaa woto yɩng ti mam na n tɛegd yãmb bɔn-kãens daar fãa, baa ne yãmb sɛn zoe n mi-bã, la y sɛn yas kãenkãe sɩd-kãngã pugɛ wã.

¹³ Mam tagsame ti yaa neere, ti mam sɛn ket n vi yɩn-kiid-kãngã sɛn ya wa fu-roogã pugã, bɩ m tɛeg-y ti y ra gũs ye.

14 Bala, mam miime ti sã n yi bilfu, mam na n yii yĩn-kiid-kãngã pugẽ, wa tõnd Zu-soab a Zezi Kirist sãn vëneg-a ne maama.

15 La mam na n modgame ti mam loogr poore, bi yãmb tõog n tãegd bõn-kãens yell bũmb fãa pugẽ.

Neb sãn yã Kirist waoogre

16 Sɪd me, tõnd ka tũnug soalem b sãn tags n naane, n togs yãmb tõnd Zu-soab a Zezi Kirist pãn-kãsengã la bãmb waoongã yell ye, la yaa ti tõnd mens nin yãa bãmb ziirã.

17 Bala, bãmb deega waoogr la ziir tõnd Ba a Wẽnnaam nengẽ. Yaa bãmb sãn wa n wum naam sãn be ziirã koeg sãn gom ne bãmb n yeel tu: Ada yaa mam bi-ribl nongr sãn ta mam yam zãnga.

18 Yaa tõnd sãn wa n be tãn-sõngã zug ne bãmbã la tõnd wum koe-kãng sãn yi arzãn n gome.

19 Tõnd leb n mii vëneg ti pĩnd-n-bãngr goam sãn da togsã yaa sɪda. Yaa neer ti yãmb ges bõn-kãens wa y sãn get fitl sãn be zĩ-likẽ n yãgd n gũud hal beoog sãn na n vëeg ti yibeoog ãdgã yãg yãmb sũyã puse.

20 Sãn deng bũmb fãa, bãng-y ti ned ka be n tõe n bilg Wẽnnaam guls-sõmyã pĩnd-n-bãngr gomd baa a yen võor ne a meng pãng ye.

21 Bala, pĩnd-n-bãngr gomd baa a ye zi n tol n yi ne ninsaal tolsem ye, la yaa Sug-sõng sãn kõ bũmb ningã la ninsaalbã reegd n togsd Wẽnnaam yĩnga.

2 Pɪyɛɛr 2

Zãmb bãngdba ne zãmb karen-saam-dãmba

1 Zĩrĩ-bãngdb n dag n zĩnd Wẽnnaam neba svka. Woto me, zĩrĩ karen-saam-dãmb n be yãmb svkã. B na n maana silem n wa ne zãmsg sãn menesd neba, la b na n kusa Zu-soab ning sãn fãag-a bãmbã, la b na n taka sãoong sãn kõn kaos n wa b mens zutu.

2 Neb wvsg na n pugã bãmb b tvum-beedã pugẽ, la sɪd sorã na n paama tvvsgo, bãmb tvum-beedã yĩnga.

3 Bãmb rat-wvsgã yĩnga, b na n belga yãmb ne silem goam n fã yãmba. La bãmb sɪbgrã singa hal daar zãr n watẽ, la bãmb sãoongã ka na n vaal ye.

4 Bala, Wẽnnaam ka bas ti malegs nins sãn maan-b yel-wẽna põs ye B rig-b lame n lobe, n kões-b bog-zulung sãn ya lik bida pugẽ, n balg-b be n gũud buvdã kaoob daare.

5 Wẽnnaam ka bas pĩnd dũniyã t'a põs ye. Yaa neb a nii bal la bãmb põsg-yã: Ya a Nowe n dag n ya turlmã koe-moaanda. La Wẽnnaam kitame ti sa-kãseng wa ni wẽn-kusdbã dũni zugu.

6 Wẽnnaam sɪbga tẽns nins sãn boond ti Sodom la Gomoorã, n kut ti b lebg tompeglem, ti yi mamsg wẽn-kusdb nins sãn na n pugl n wa wã yĩnga.

- 7 La Wënnam fāaga nin-turg a Lot. Yē sūur da sāama hal wusgo, nin-wëns kãensã tɔum-dëgdã sën ya wusgã yīnga.
- 8 Bala, nin-tur-kāng sën da be bāmb suk n yāt tɔum-dëgd nins b sën maandā, la a wɔmdë wā, a sūurā ra sāamda daar fāa, t'a namsd wusg a turlmā pugē.
- 9 Rē wā, Zu-soabā mii b sën na n maan to-to n fāag neb nins sën sakd bāmbā makr wakate, la b sën na n maan to-to n bīng tɔum-wëns maandbā n subg-b buudā kaoob daare.
- 10 Sën pus n yud fāa, yaa neb nins sën be tɔum-dëgd maaneg ratem pugā, n baood n maan yīngā tulsem, la b kUSD Wënnam noorā. Zirī karen-saam-dāmbā yaa sek-m-mens-rāmba, la tita-neba, b ka yeesd ti paoog yīngr rāmb ziirā ye. B tɔud-b lame.
- 11 Baa malegs nins sën tar pāng ne pān-tōog n yud bāmbā yaool n ka gomd yīngr pāens rāmbā wēng Zu-soabā taoor ye.
- 12 Nin-wën-kãensã wēnda rŭms sën sakd b mens ratem, ti b belma yōod yaa yōk n kv balā. Bāmb paoogda būmb nins b sën ka mi. Bāmb mens tɔum dëgdã n na n sām-ba.
- 13 Bāmb tɔum wënsã yīnga, b na n deega tɔum wëns yaoodo. Bāmb getame ti tum wēngā ratem tɔum ne wīntoog yaa sū-noog būmbu. Bāmb yaa wëns la rēgdo, la b sën naagd yāmb n ditē wā wakate, b maanda sū-noog ne b zāmbā.
- 14 Bāmb nina geta pug-yoaadba, la b zi n maan yel-wën n tig ye. B belgda neb nins yam sën yuUSD n tōogdē, b sūyā pida ne maan sulem n kāag n kō b mense. Wënnam kāab-wēng bee bāmb zutu.
- 15 Bāmb budg n basa so-turgā, n menem n tū a Beoor biig a Balaam sore. Yē sakame n na n maan wēng n deeg yaoodo,
- 16 la a paama lengre, a kUSGā yīnga. Bōang sën ka gomd goma wa ninsaala n gudg Wënnam no-rēs kāng yalem-tɔumā.
- 17 Nin-kãens wēnda buls sën ka tar koom ye, la wa sawat sobg sën dikda. B zūig na n yu lik sën ya bida pugē.
- 18 Ne bāmb wuk-m-meng gom-minimā, la b gom-vudā, b rikda b yīngā ratem sën ya tɔum-dëgdã n belgd neb nins sën nan lak b mens ne sën vɪ-b wēng maaneg pugē wā.
- 19 B kāabda nebā lohorom, ti bāmb mensã yaool n ya tɔum-dëgd yemse, bala, ned kam fāa yaa būmb ning sën tōog yē wā yamba.
- 20 Sid me, nebā sã n bāng tōnd Zu-soab la d fāagd a Zezi Kiristā, n yi n bas dūni wā dëgdã, n leb n kē a pugē t'a tōog bāmba, bāmb yaoleem toogā wēng na n yuga pipi rëndā.
- 21 Bala, bāmb sã n dag n ka bāngē turlmā sor n são bāmb sën bāng-a, n yaool n wënemd n bas tō-sōng ning b sën dag n kō bāmbā.
- 22 Būmb ning sën paam bāmbā yaa wa yel-bünd ning sën ya sidā sën yeelā: Baagā leb n ti ru a sën dag n wubā, la kurku-yāangā b sën nan pekā leb n ti bilma begdā.

2 Pɩyɛɛɛ 3

Zu-soabā watame

- 1 Mam zo-nongdse, ade, zoe n yaa sebr a yiib-n-soab mam sɛn gɔlsd yāmba. Sɛb a yiibā fāa pɩse, mam tēegda yāmba, sɛn na n yɩl ti yāmb yamā puk vēenega,
- 2 ti yāmb tōog n tēeg Wēnnaam no-rɛɛs sōmyā sɛn dag n deng n togsā, la tōnd Zu-soab la d Fāagdā tōogā yāmb tɛn-tɔmdbā sɛn zāms yāmbā.
- 3 Sɛn deng bumb fāa, bāng-y ti yaoolem wakate, neb sɛn laad neb n na n zīndi. B na n yaala yāmba, b na n yu neb sɛn sakd b mens yīngā ratem.
- 4 La b na n yeelame yaa: "Bāmb sɛn da kāab ti b na n lebg n waame wā, b bɛɛ?"
- 5 Sid me, yaa ne yamleog la b yīm ti wakat sɛn looge, saasē la tēng zīndame. Wēnnaam gomame ti tēng puk koomā sɩka, la yu koomā la Wēnnaam kit ti lebg tēnga.
- 6 La b yīmame ti tēngā Wēnnaam sɛn naan a woto wā, yaa ko-kāsengā n leb n dɩ-a t'a sāame.
- 7 La ne gom-kāng bala, saasē la rūnna dūni wā bīnga bugum yīnga. B bīng-b-la b sɛn na n kao nin-wēnsā bɔvd n kit ti b sāmā daar yīnga.
- 8 Mam zo-nongdse, bumb a yen n be yāmb sɛn ka tog n yīm ye, yaa ti ne Zu-soabā, daar a yen yaa wa yuum tusri, la yuum tusr yaa wa daar a yen.
- 9 Wēnnaam ka basd ti bāmb sɛn kāabā kaos n pids wa neb kēer sɛn tagsdā ye. La yaa ti bāmb maanda sū-mar ne yāmba, b sɛn ka rat ti ned baa a yen sāama yīnga. Bāmb ratem yaa ti yāmb fāa tek yam n kos sugri.
- 10 Zu-soabā daar na n waa wa wagdre. Badaare, saasē na n looga ne bur-kāsenga. Bugma sɛn kok teed ninsā na n yēnegame, la dūni wā ne bumb nins sɛn be a pugē wā na n du bugum.
- 11 Rē wā yīnga, bōn-kāensā fāa sɛn na n wa n yēnegā yīnga, ges-y ti yāmb yel-manesmā ne y Wēnnaamā tūub yɩ sōama!
- 12 Gūu-y-yā, la y modg n kit ti Wēnnaam daarā wa tao-tao. Yaa daar ning saasē sɛn kok bugmā sɛn na n yēneg ti teedā fāa sɛn kok bugum na n yēnegā.
- 13 La tōnd gūuda Wēnnaam sɛn pulem saasē paalg la dūni paalgā, ti tɩrem na n zīnd a pugā.
- 14 Mam zo-nongdse, gūudum kāngā pugē, modg-y ti bāmb na mik ti yāmb ka tar rēgdo, la ti y ka tar bumb sɛn ka zemse, la ti y bee laafi pugā.
- 15 Bāng-y ti tōnd Zu-soabā sɛn maand sū-marā, yaa ti yāmb na paam fāagre, wa tōnd ba-bi-nongr a Poll sɛn gɔls me n wilg yāmb wa sɛn zems yam ning Wēnnaam sɛn kō yēnda wā.

- 16 A Poll maanda a woto a sebã fãa puse, sebã a sën gvls n gomd bõn-kãens yelle, la sën tar koes b wumb sën ya toogo, ti neb nins sën ka mi wã, la sën nan ka kɪ-b yëgã toemnd b võor wa b sën toemnd gvls-sõmyã fãa võor ti gödg n sãamd-bã.
- 17 Woto yĩnga, m ba-bi-nongdse, yãmb sën pĩnd n paam ti b keoog yãmbã, maan-y gũusgu, ti neb nins toog sën ka be ne Wënnam sakrã budgrã da wa tus yãmb ti y ka leb n yas kãenkãe yes ye.
- 18 Bɪ yãmb bɪ tõnd Zu-soaba la d Fãagd a Zezi Kirist barkã pugẽ, la y bãngd-b yellã n paasdẽ. Bãmb n so ziir sën sung ne moasã hal ti ta wakat sën kõn sa.

1 Zã

1 Zã 1

Vum koεεga

- 1 Tõnd gulsda yãmb sën kēed ne vum koεεga wεengē, koεεg ning sën dag n be hal sungr wëndē wã, ti tõnd wum a kibarã, ti d mens nin yãnd-a wã, ti tõnd ges-a wã, la d sus-a ne d nusã,
- 2 b puk-a lame ti tõnd yã. Yaa rē yĩngã, ti tõnd kõt yãmb koe-kãng kaseto, la d togsd yãmb vum sën kõn sa wã koεεg sën dag n be tõnd Ba nengē, ti b vëneg-a ne tõndã.
- 3 Bũmb ning tõnd sën yã la d wuma, tõnd togsd-a-la yãmb me, ti yãmb me tõe n paam lagem-n-taar ne tõndo. La tõnd lagem-n-taarã bee ne d ba wã, la ne b Bi-ribl a Zezi Kirist.
- 4 Tõnd gulsda bõn-kãngã ti tõnd sũ-noogã na pid zãnga.

Wënaam yaa vënem

- 5 Ad koεεg ningã tõnd sën wum a Zezi Kirist nengē n togsd yãmbã: Wënaam yaa vënem la lik baa bilf ka be bãmb pugē ye.
- 6 Tõnd sã n yetē ti d tara lagem-n-taar ne bãmba n yaool n kēnd lik pugē, tõnd yagda zĩrĩ la d ka maand sɪd ye.
- 7 La tõnd sã n kēnd vënemē wa bãmb mengã sën be vënemē wã, tõnd tara lagem-n-taar ne taaba, la bãmb Bi-ribl a Zezi zumã pekda tõnd yel-wëna fãa n yiisi.
- 8 Tõnd sã n yetē ti d ka tar yel-wēnde, tõnd belgda d mense la sɪd ka be tõnd pugē ye.
- 9 Tõnd sã n vëneg n togs Wënaam d yel-wëna, bãmb yaa sɪd soaba la turga ti maan tõnd sugr d yel-wëna yĩnga, la b pek tõnd n yiis d tɔum-wënsã fãa.
- 10 Tõnd sã n yeel ti d ka maan yel-wēnde, tõnd geta Wënaam wa zĩrĩ yagda, la bãmb goamã ka be tõnd pugē ye.

1 Zã 2

Kiristã yaa tõnd sɛ-yõakda

- 1 Mam kom-bõonego, m gulsda yãmb bõn-kãngã sën na yɪl ti y ra maan yel-wën ye. La ned sã n maan yel-wëna, tõnd tara sɛ-yõakd sën be d ba wã nengē: Yaa turlem soab a Zezi Kirist.
- 2 B talla a Zezi meng n maan maoong tõnd yel-wëna sugr kũun yĩnga, la ka tõnd bal yel-wëñã yĩng ye, la dũni neba fãa me yel-wëna yĩnga.
- 3 Tõnd sã n sak Wënaam tõodã, dē tõnd miime ti d bãnga bãmba.
- 4 Ned ning sën yet t'a mii Wënaam la a yaool n ka sakd b tõodã, yē soab yaa zĩrĩ yagda la sɪd ka be yē pugē ye.

- 5 La ned ning sɛn sakd Wɛnnaam goamã, a wilgdame t'a nonga Wɛnnaam sɪd-sɪda. Ad tɔnd sɛn tɔe n bǎng to-to ti d bee bǎmb pugɛ:
- 6 Sɛn yet-a ti yɛ paada Wɛnnaam pugɛ tog n kɛnda wa a Zu-soabã sɛn dag n kɛndã.
- 7 M kom-nongdse, ka tɔ-paalg la mam gʊlsd yãmb ye, yaa tɔ-kʊdg yãmb sɛn dag n paam hal sungrɛ wã. Tɔ-kʊdg kãnga yaa koɛeg ning yãmb sɛn dag n wɔma.
- 8 Mam sɛn gʊlsd yãmbã yaa tɔ-paalg me. Yel-kãng yaa sɪd Zu-soabã pugɛ, la yãmb pʊse. Bala, lik bida wã loogdame, la vɛnem sɪd-sɪdã zoe n yãgdame.
- 9 Ned ning sɛn yet t'a bee vɛnemɛ n yaool n kis a ba-biiga, a ket n bee lik bida pugɛ.
- 10 Ned ning sɛn nong a ba-biig bee vɛnemɛ bũmb ka be n na n lub-a ye.
- 11 La ned ning sɛn kis a ba-biig bee lik bida pugɛ. Yɛ kɛnda likã pugɛ, n ka mi a sɛn dabdɛ ye, bala likã ktame t'a ninã ka ne ye.
- 12 Kom-bɔonego, mam gʊlsda yãmb ti bala, Kirist yʊvrã yĩnga yãmb paama y yel-wɛna sugri.
- 13 Ba-rãmba, mam gʊlsda yãmb ti bala, yãmb sɛn bǎng soab ning sɛn be-a hal sungr wɛndɛ wã yĩnga. Kom-buse, mam gʊlsda yãmba, ti bala, yãmb tɔoga wɛng soabã. Kom-bɔonego, mam gʊlsa yãmba, ti bala, yãmb bǎnga d ba wã.
- 14 Ba-rãmba, mam gʊlsa yãmba, ti bala, yãmb bǎnga soab ning sɛn be hal sungr wɛndɛ wã. Kom-buse, mam gʊlsa yãmba, ti bala, yãmb tara pãnga, ti Wɛnnaam goamã be yãmb pugɛ, la ti y tɔoga wɛng soabã.
- 15 Da nong-y dũni wã, wall bũmb ning sɛn be a pugɛ wã ye. Ned sã n nong dũni wã, d ba wã nonglem ka be a soab pugɛ ye.
- 16 Bala, bũmb nins fãa sɛn be dũniyã pugã, sã n ya yĩng ratem wɛngã, la ninã sɛn get bũmb nins n datã, la wilg-m-meng arzogs sɛn wat-ne wã ka yit Wɛnnaam nengɛ ye, a yita dũni nengɛ.
- 17 Dũni loogdame la a ratem wɛngã me loogdame. La ned ning sɛn maand Wɛnnaam daab paada wakat sɛn kɔn sa.

Kirist kusda

- 18 Mam kom-bɔonego, moasa yaa yaoolem wakate. Wa yãmb sɛn dag n wɔm ti Kirist kusd n watã, ad Kirist kusdb wɔsg n be moasã. Rɛ ktame ti tɔnd miɛ ti yaa yaoolem wakate.
- 19 Bãmb yii tɔnd svka la b rag n ka tɔnd neb ye. Ti bɔe, bãmb sã n dag n yaɛ tɔnd neba, b dag n na n paa ne tɔndo. La b sɛn maan to-to wã wilgda vɛneg ti ka neba fãa n yaa tɔnd neb ye.
- 20 Yãmb mensã paamame ti soab ning sɛn welg-a toorã kɔ yãmb b Sugã, la yãmb fãa tara bǎngre.

- 21 Mam sɛn guls yāmbā, ka ti yāmb ka mi sidā ye, la yaa yāmb sɛn mi-a wā yīnga, la zīrī sɛn ka yit sid pugē wā yīnga.
- 22 Ānna la zīrī yagdā, sã n ka ned ning sɛn kusda t'a Zezi ka Kiristā? Ned ning sɛn yet t'a ka mi d ba ne b bi-riblā yaa Kirist kusda.
- 23 Ned ning fāa sɛn yet t'a ka mi bi-riblā ka tar ba wā me ye, la ned ning sɛn yet t'a mii biigā, a tara ba wā me.
- 24 Sã n ya ne yāmba, koεεg ning yāmb sɛn dag n wum hal sungrē wā tog n paa yāmb puse. Būmb ning yāmb sɛn wum hal sungrē wā sã n pa yāmb puse, yāmb me na n paa bi-riblā ne ba wā puga.
- 25 Ad būmb ning Kirist sɛn kāab tōndā: Yaa vum sɛn kōn sa.
- 26 Mam gulsa yāmb bōn-kāense, neb nins sɛn belgd yāmba wεεngē.
- 27 La ne yāmba, Sug-sōng ning yāmb sɛn deeg bāmb nengē wā bee yāmb puse, la yāmb ka baood ti b zāms yāmb ye. La wa bāmb Sugā sɛn zāmsd yāmb būmb fāa wā, ti yaa sidā, la ka zīrī wā, woto, bi y pa ne Kirist wa Sug-sōng sɛn zāms yāmb to-to wā.
- 28 La moasā, mam kom-bōonego, bi y pa Kirist puga, ti bāmb sɛn na n wa pukā wakate, bi tōnd paam pel-kegenga, ti bāmb waoongā daare, yānd kōn yōk tōnd bāmb taoor ye.
- 29 Yāmb sã miē ti Kiristā yaa turlem soaba, bi y bāng ti ned ning fāa sɛn maand sɛn ya trg yaa Wēnnaam biiga.

1 Zã 3

Wēnnaam kamba

- 1 Ges-y nonglem ninga d ba wā sɛn nong tōndā, bala b boonda tōnd ti Wēnnaam kamba. La tōnd sid yaa bāmb kamba. Ad būmb ning sɛn kut ti dūni wā ka mi tōndā: Yaa t'a ka bāng d ba wā ye.
- 2 Mam zo-nongdse, tōnd yaa Wēnnaam kamb moasā, la tōnd sɛn na n yu būmb ningā nan ka puk nand ye. La tōnd miime ti Kirist sã n wa n puki, tōnd na n yu wa bāmba, ti bōe, tōnd na n yāa bāmb sɛn yaa a soabā.
- 3 Ned ninga fāa sɛn tēed Kiristā yel-kāngā pidsg yīnga, a yulgda a meng n lebg yilemd wa a Zezi Kirist sɛn ya yulemdā.
- 4 Ned ninga fāa sɛn maand yel-wēnde, a kusda tōogā me. Yel-wēna yaa tōogā kusgo.
- 5 La yāmb miime t'a Zezi waame n na n yiis yel-wēna, la yel-wēnd ka tol n be bāmb pugē ye.
- 6 Ned ning fāa sɛn be Kirist pugē ka maand yel-wēn ye. Ned ning fāa sɛn maand yel-wēn ka yā bāmba, la a ka bāng-b ye.
- 7 Kom-bōonego, bi y ra sak ti ned ba a yen belg yāmb ye. Ned ning sɛn maand turlem yaa trg wala a Zezi Kirist sɛn ya trgā.

- 8 Ned ning sɛn maand yel-wɛn yaa rɔatã neda, bala rɔatã sung n maanda yel-wɛn hal sung r wɛndɛ. Wɛnnaam Bi-riblã waame n na n sãam rɔatã tɔvma.
- 9 Wɛnnaam sɛn dog ned ninga fãa ka maand yel-wɛn ye, Wɛnnaam yalɛ wã sɛn be yɛ pugɛ wã yĩnga. La sɛn ya Wɛnnaam n dog-a wã yĩnga, a ka tɔe n ket n maand yel-wɛn ye.
- 10 Yaa woto la b bãngd sɛn ya-b Wɛnnaam kamba la sɛn ya-b rɔatã kamb n bake. Ned ning fãa sɛn ka maand turga la sɛn ka nong a ba-biig ka Wɛnnaam biig ye.
- 11 Ad koɛɛg ning yãmb sɛn wum hal sungrɛ wã: Bɪ d nong taaba.
- 12 Bɪ d ra maan wala a Kaɛ sɛn da ya wɛng soabã rɛndã, la sɛn kv a ba-biigã ye. La bɔe yĩng n kit t'a kv-a? Yaa yɛ tɔvma sɛn da ya wɛns t'a ba-biigã tɔvma zemsã yĩnga.
- 13 M ba-biisi, dũniyã neba sã n kis yãmba, bɪ y ra yeɛs ye.
- 14 Tɔnd sɛn nong d ba-biisã yĩnga, tɔnd miime tɪ d yii kũum zĩigɛ n kɛ vum zĩigɛ. Ned ning sɛn ka tar nonglem bee kũum pugɛ.
- 15 Ned ninga fãa sɛn kis a ba-biig yaa nin-kvuda, la yãmb miime tɪ nin-kvud ba a yen ka tar vum sɛn kɔn sa wã tɪ bee a pugɛ ye.
- 16 Ne bɔn-kãnga, tɔnd bãnga nonglem sɛn ya bũmb ninga: Yaa t'a Zezi Kirist kɔo bãmb vumã tɔnd yĩnga. Tɔnd me tog n kɔo d vumã d ba-biisã yĩnga.
- 17 Ned sã n tar dũni arzegse, n neɛ t'a ba-biig rat sɔngre, tɪ yɛ ka zoe a nimbãaneg n sɔng-a, yɛ na n yu a wãn yeel t'a nonga Wɛnnaam?
- 18 Kom-bɔonego, bɪ tɔnd nonglem ra yɪ noor goama wall no-noom ye. Bɪ a yɪ ne tɔvma la ne sɪda.
- 19 Rɛ na n kitame tɪ tɔnd bãng tɪ d yaa sɪd-dãmba, la tɔnd na n paama sũur laafi Wɛnnaam taoore,
- 20 baa ne tɔnd sũya sɛn mongd tɔnd bɔvum to-to. Bala, Wɛnnaam yuda tɔnd sũyã, la b mii bũmb fãa.
- 21 Mam zo-nongdse, tɔnd sũurã sã n ka mongd tɔnd bɔvum, tɔnd pelg yaa kegeng Wɛnnaam taoore,
- 22 tɔnd sɛn kot bũmb ninga fãa, bãmb kɔta tɔndo, tɔnd sɛn sakd bãmb tɔodã la d maand sɛn tat bãmb yamã yĩnga.
- 23 Ad bãmb tɔogã la a woto: Yaa tɪ d tɛ bãmb bi-ribl a Zezi Kirist yvure, la tɪ d nong taab wala sɛn zems tɔog ning a Zezi sɛn kɔ tɔndã.
- 24 Ned ning sɛn sakd bãmb tɔodã bee Wɛnnaam pugɛ, tɪ Wɛnnaam be yɛ pugɛ. Woto, tɔnd miime tɪ bãmb bee tɔnd pugɛ, Sug-sɔng bãmb sɛn kɔ tɔndã maasem yĩnga.

1 Zã 4

Wɛnnaam Suga ne Kirist kurdã suga

- ¹ Mam zo-nongdse, ra tẽ-y susã fãa ye, mak-y-b n ges n bãng b sã n yita Wẽnnaam nengẽ. Bala, belgr no-réesdb wusg n wa dũniyã pugã.
- ² Ad bũmb ning sẽn na n kit ti yãmb bãng ti yaa Wẽnnaam Sugã: Sug ning fãa sẽn yet t'a Zezi Kirist waa ne yĩnga, St-kãng yii Wẽnnaam nengẽ.
- ³ La sug ninga fãa sẽn ka kit-a kaset kãng ka yit Wẽnnaam nengẽ ye, a yaa Kirist kUSDã sugã. Sug ning yãmb sẽn dag n wum t'a watame wã, la moasã, a zoe n bee dũniyã pugẽ.
- ⁴ Ne yãmba, mam kom-bõonego, yãmb yaa Wẽnnaam kamba, la y tãoga belgr no-réesdbã, bala, soab ning sẽn be yãmb pugẽ wã yuda sẽn be-a dũniyã pugẽ wã.
- ⁵ Bãmb yaa dũniyã rẽnda, yaa rẽ yĩng la b goama sẽn yit dũni nengẽ wã, la dũniyã kelgd-b lame.
- ⁶ La ne tãndo, tãnd yaa Wẽnnaam dẽnda. Ned ning sẽn mi Wẽnnaam kelgda tãndo, la ned ning sẽn ka mi Wẽnnaam ka kelgd tãnd ye. Yaa woto la tãnd na n bãng sid Sugã ne tudgr sugã n bake.

Wẽnnaam yaa nonglem

- ⁷ M zo-nongdse, d nong taaba, bala, nonglem yita Wẽnnaam nengẽ, la ned ning fãa sẽn nong a taab yaa Wẽnnaam biiga, la a mii Wẽnnaam.
- ⁸ Ned ning sẽn ka nong a taab ka bãng Wẽnnaam ye, bala Wẽnnaam yaa nonglem.
- ⁹ Ad Wẽnnaam sẽn puk b nonglemã to-to tãnd yĩnga: Bãmb tuma b Bi-ribl yendã dũniyã pugẽ ti tãnd tõe n paam vum bãmb maasem yĩnga.
- ¹⁰ Nonglem kãng ka tãnd sẽn nong Wẽnnaam yĩng ye, yaa bãmb sẽn nong tãndo, n tum b Bi-riblã ti b yĩ maoong tãnd yel-wẽna sugr kũun yĩngã yĩnga.
- ¹¹ Mam zo-nongdse, Wẽnnaam sã n nong tãnd hal wusg a woto, tãnd me tog n nonga taaba.
- ¹² Ned baa a yen zi n yã Wẽnnaam ye. Tãnd sã n nong taaba, Wẽnnaam bee tãnd pugẽ, la bãmb nonglema zemsã zãng tãnd pugẽ.
- ¹³ Ad bũmb ning sẽn kited ti tãnd bãng ti d bee Wẽnnaam pugẽ, la ti bãmb bee tãnd pugẽ: Yaa ti bãmb kã tãnd b Sugã.
- ¹⁴ La tãnd yãame la d kit kaset ti d ba wã tuma b Bi-riblã ti b yĩ dũni fãagda.
- ¹⁵ Ned ning sẽn yet t'a Zezi yaa Wẽnnaam Bi-ribla, Wẽnnaam bee a soab pugẽ, la a soab bee Wẽnnaam pugẽ.
- ¹⁶ La ne tãndo, tãnd bãnga nonglem ning Wẽnnaam sẽn tar tãnd yĩngã, la tãnd tõe nonglem kãngo. Wẽnnaam yaa nonglem. Ned ning sẽn be nonglem pugẽ, a bee Wẽnnaam pugẽ, la Wẽnnaam bee yẽ soab pugẽ.
- ¹⁷ Nonglema sã n zems zãng tãnd pusẽ, dẽ, buuda kaoob daare tãnd pelg na n yu kãenkãe, bala, Kirist sẽn ya to-to wã, tãnd me vumã yaa a woto dũni kãngã pugã.

18 Rabeem ka be nonglem pugē ye, la nonglem sēn zems zāng yiisda rabeem. Bala, rabeem wilgdame ti sūgr n be, la ned ning sēn zoet rabeem, nonglemā ka zems zāng yē pugē ye.

19 Ne tōndo, tōnd tara nonglem, Wēnnaam sēn deng n nong tōndā yīnga.

20 Ned sã n yet t'a nonga Wēnnaam n yaool n kis a ba-biiga, yē soab yaa zīrī yagda. Bala, ned ning sēn ka nong a ba-biig a sēn ne wã, a ka tōe n nong Wēnnaam yē sēn ka ne wã ye.

21 Dē, ad tōog ninga Kirist sēn kō tōndā: Ned ning sēn nong Wēnnaam, tog n nonga a ba-biig me.

1 Zã 5

Tēeb ne tōogr dūniyã zugu

1 Ned ning fãa sēn tēed t'a Zezi yaa Kiristã, yaa Wēnnaam n dog yē soaba. La ned ning fãa sēn nong soab ning sēn dog-a bāmbã, nonga bāmb sēn dog a soabã me.

2 Ad bumb ning sēn kited ti tōnd bāng ti d nonga Wēnnaam kambã: Yaa tōnd sēn na n nong Wēnnaam la d sakd bāmb tōodã.

3 Bala, ti nong Wēnnaam yaa ti sak bāmb tōodã. La bāmb tōodã ka toog ye.

4 Bala, Wēnnaam sēn dog a soab fãa tōogda dūniyã. Ad tōogr ning sēn tōogd dūni wã: yaa tōnd tēebã.

5 Ænna n tōogd dūni wã, sã n ka ned ninga sēn tēed t'a Zezi yaa Wēnnaam Bi-riblã.

Sug-sōng kaseto

6 Yaa a Zezi Kirist n wa ne koom, la zum, la ka ne koom bal ye, la yaa ne koom la zum, la yaa Sug-sōng n kut kaseto, Sug-sōng sēn ya sid soabã yīnga.

7 Bala, yaa neb a tãab n kut kaset arzãn pugã: yaa ba wã, la gomdã, la Sug-sōngo. La bāmb b tãabã yaa yembre.

8 La bumb a tãab n be n kut kaset tēng zugu: yaa Sug-sōngo, la koom, ne zum. La bāmb b tãabã kaset zemsda taaba.

9 Tōnd sã n deegd ninsaalb kaseto, Wēnnaam kaset n ya kāsēng n yuda. Ti bōe, ad Wēnnaam kaseto: Yaa ti Wēnnaam kita b Bi-riblã kaseto.

10 Ned ning sēn tēed Wēnnaam Bi-riblã tara kaset kãngã a meng pugē. Ned ning sēn ka tēed Wēnnaam, a maanda bāmb ti b yī wa zīrī yagda yē sēn ka tēed kaset ninga Wēnnaam sēn kis b Bi-riblã wēngē wã yīnga.

11 Kaset kãng la woto: Wēnnaam kōo tōnd vum sēn kōn sa, la vī-kãng bee b Bi-riblã pugē.

12 Ned ninga sēn tar-a Bi-riblã tara vumã, la ned ninga sēn ka tar-a Wēnnaam Bi-riblã ka tar vumã ye.

Vum sɛn kɔn sa bɔngre

- 13 Mam gɔlsa yɔmb bɔn-kɔngɔ, sɛn na yɔl tɔ yɔmb bɔng tɔ yɔmb sɛn tɛed Wɛnnaam Bi-riblɔ yɔvrɔ, yɔmb tara vum sɛn kɔn sa.
- 14 Ad pel-kegeng ning tɔnd sɛn tar bɔmb taorɔ: Tɔnd sɔ n kos bɔmb sɛn zems ne bɔmb daabo, b kelgda tɔndo.
- 15 La tɔnd sɔ n miɛ tɔ b kelgda tɔndo, sɛn ya bɔmb ninga la tɔnd kos-yɔ, tɔnd miime tɔ d paama bɔmb ninga tɔnd sɛn kos bɔmbɔ.
- 16 Ned sɔ n yɔ a ba-biig sɛn maan yel-wɛnd sɛn ka wat ne kɔum, bɔ a pɔvse, la Wɛnnaam na kɔ-a vum. Yaa neb nins sɛn maand-b yel-wɛn sɛn ka wat ne kɔuma yɔnga la y tog n pɔvse. Yel-wɛnd n be n wat ne kɔum, ka yel-wɛn kɔng yɔng la mam sɛn yet tɔ y pɔvsɔ ye.
- 17 Tɔvum-wɛng fɔa yaa yel-wɛnde, la yel-wɛn n be n ka wat ne kɔum ye.
- 18 Tɔnd miime tɔ Wɛnnaam sɛn dog ned ning fɔa ka maand yel-wɛn ye, la Wɛnnaam Bi-riblɔ gɔuda yɛnda, la wɛng soabɔ ka susd yɛ ye.
- 19 Tɔnd miime tɔ d yaa Wɛnnaam dɛnda, la dɔniyɔ zɔng bee wɛng soabɔ nugɛ.
- 20 Tɔnd miime me tɔ Wɛnnaam Bi-riblɔ waame, la b kɔo tɔnd bɔngr tɔ d bɔng soab ning sɛn yaa sɔdɔ. La tɔnd bee sɛn ya-a sɔdɔ pɔgɛ, b Bi-ribl a Zezi Kirist maasem yɔnga. Yaa bɔmb la Wɛnnaam sɔd-sɔda la vum sɛn kɔn sa.
- 21 Mam kom-bɔonego, lak-y y mens ne wɛn-naandsɔ.

2 Zã

2 Zã 1

Pvusem

- 1 Kãsma n tũmd seb-kãnga pag a Kirya sãn ya Wẽnnaam nin-tũusdgã ne a kambã mam sãn nong sũd pugẽ wã. La ka maam m ye n nong-b ye, neb nins fãa sãn bãng sũdã me nong-b lame,
- 2 sũdã sãn be tũnd pugẽ, la sãn na n pa ne tũnd wakat sãn kũn sa wã yĩnga.
- 3 Barka, la nimbãan-zoecere, la laafi sãn yit tũnd ba a Wẽnnaam nengẽ, la bãmb Bi-ribl a Zezi Kirist nengẽ na n paa ne tũndo, sũdã ne nonglema pugẽ.

Bũ d nong taaba

- 4 Mam paama sũ-noog wusgo, mam sãn mik ti fo kamb kũer n kũend sũdã pugẽ, wa sãn zems tũog ning d ba wã sãn kũ tũndã.
- 5 Moasã, Kirya, bũmb ninga mam sãn gvlsd foomã ka tũ-paalg ye, yaa tũog ning tũnd sãn dag n paam hal sungrẽ wã, mam kota foom ti d nong taabã.
- 6 La nonglem yaa ti kũn wa sãn zems Wẽnnaam tũodã. Yaa tũ-kãng pugẽ la yãmb tog n kũene, wa yãmb sãn zãms hal sungrẽ wã.
- 7 Bala, belgdb wusg n kũ dũniyã pugẽ n ka kit kaset t'a Zezi waa ne yĩng ye. Ad yaa yẽ soab la belgdã la Kirist kUSDã.
- 8 Gũus-y y mens n da wa menes tũnd tũumdã biis ye, la ti y na reeg keoor sãn ya kãsenga.
- 9 Ned ning fãa sãn loogd rẽnda, n ka paad Kirist zãmsgã pugẽ ka tar Wẽnnaam ye, la ned ning sãn paad zãmsgã pugẽ tara ba wã la Bi-riblã.
- 10 Ned sã n wa yãmb nengẽ ti ka ne zãms-kãnga, bũ y ra reeg-a y yiri, la y pvus n da pvus-a ti wẽnd na kaoos-a ye.
- 11 Bala, ned ninga sãn pvus-a ti wẽnd na kaoos-a naagda yẽnda a tũum-wẽnsã pugẽ.

A Zã tagsd n dat n ti ges-b lame

- 12 Baa ne mam sãn tar bũmb wusg sãn na gvls yãmbã, mam ka tulg n na n gvls-b ne seb-vãoogo la ne gvls-koom ye. Mam maanda tũeb ti m na n waa yãmb nengẽ, n gom ne yãmb neng ne nenga, ti tũnd sũ-noogã na pid zãnga.
- 13 Fo ba-bi-poakã sãn ya Wẽnnaam nin-tũusdgã kambã pvusda foom.

3 Zã

3 Zã 1

Puusem

- 1 Kãsmã n tumd seb-kãnga ba-bi-nongr a Gayus sën ya ned mam sën nong sɪdã pugẽ wã.
- 2 Mam zo-nongre, mam bõsda Wënd ti fo yelã fãa na kënd sõama, la ti fo yïnga tar laafi wala f sugã yelã sën ya sõma wã.
- 3 Ba-biisã sën wa n kɪs kaset ne sɪd ninga sën be fo pugẽ, la fo sën kënd sɪdã pugẽ to-to wã, mam maana sũ-noog wusgo.
- 4 Bũmb ka kõt maam sũ-noog n yud mam sën na n wum ti b gomd ti mam kambã kända sɪdã pugẽ ye.

B pëgda a Gayus

- 5 Mam zo-nongre, bũmb ning fo sën maand ba-biisã yïngã, fo maanda ne sɪda, baa ne ba-bi-sãamsã.
- 6 Bãmb kɪsa fo nonglema kaset tēedba taoore. Fo sã n sōng-b so-toakã wēngē, wa sën zems Wēnnaam yam ned sën tog n maane na yɪ neere.
- 7 Bala yaa a Zu-soabã yuvrã yïng la b kēng-yã, la b ka reeg baa fi neb nins sën ka puvsd Wēnnaama nengē ye.
- 8 Dē, tōnd tog n deega nin-bãmba-rãmba, ti tōnd tōe n yɪ tumd-n-taas ne bãmba, sɪdã yïnga.

A Diyotɛrf kusgo

- 9 Mam gɪlsa koes bilf n tum a Zezi tēedbã, la a Diyotɛrf sën nong n yɪ taor soab bãmb sukã ka sakd n deeg ye.
- 10 Yaa woto yïng ti mam sã n wa wa, mam na n tēega tum nins yē sën maandã, a sën saad n gomd tōnd yell-wēngã. Ti rē ka sek-a ye. Yē mengã ka reegd ba-biisã ye, la yē gudgda neb nins sën dat n deeg-bã, la a rigd-b n yiisd a Zezi tēedbã suka.

B pëgda a Demetiryus

- 11 M zo-nongre, da maan togs-n-taar ne sën ya wēng ye, maan togs-n-taar ne sën ya neere. Ned ning sën maand neer yaa Wēnnaam neda, la ned ning sën maand wēng ka yã Wēnnaam ye.
- 12 Neba fãa ne sɪdã meng kɪta a Demetiryus kaset sōngo. Tōnd me kɪta yē kaset sōngo, la fo miime ti tōnd kaset yaa sɪda.

Yaolem puusem

- 13 Mam tara bũmb wusg m sën da tōe n gulsē foom, la m ka rat n guls-b ne guls-koom la ne gulsdg ye.

14 Mam maanda tēeb ti sã n yɪ bilfu, m na n yãa foom, la d na n goma ne taab neng ne nenga.

15 Bɪ laafi zĩnd ne foom. F zo-rãmba pɔɔsda foom, pɔɔs d zo-rãmba fãa yembr yembre.

Zuud

Zuud 1

Puusem

¹ Maam a Zuud sēn ya a Zezi Kirist tɔmtɔmda la a Zak ba-biigā n tɔmd seb-kāngā neb nins Wēnnaam sēn boole, ti tōnd nong-b ba a Wēnnaam pugē ti Wēnnaam bīng-b a Zezi Kirist yīngā.

² Bɪ Wēnnaam nimbāan-zoeere la b laafti la b nonglem zīnd ne yāmb wɔsg n paase.

Zāmb karen-saam-dāmb buudo

³ Mam zo-nongse, mam sēn dag n tɔlg ne m sūur fāa n na n gɔls yāmb sēn kēed ne fāagr ning tōnd fāa sēn tarā weengē wā mam mikame ti yaa tɩe ne maam ti m gɔlse, n sagl yāmb ti y zab tēebā zabre, tēeb ning b sēn dag n kō Wēnnaam nebā vugr bal wakat fāa yīngā.

⁴ Bala, raop kēer n soos n kē yāmb sɔka. Bāmb yaa wēn-kusdb sēn tekɔ tōnd Wēnnaamā bark koεgā n maand raglem la b kUSD a Zezi Kirist sēn ya tōnd karen-saamb la d Zu-soab sēn ka to wā. La b gɔlsa sɔgr ning b sēn na n paamā hal daar zāra.

⁵ Yāmb sēn bāng bōn-kāensā fāa vugr bal wakat fāa yīngā, mam dat n tēega yāmb ti Zu-soabā sēn fāag Israyel kambā n yiis Ezipt tēngā n sa wā, b yaool n kitame ti neb nins sēn ka tē-bā sāame.

⁶ La malegs nins sēn ka pa zīig ninga sēn zems ne bāmbā, la b sēn yi n bas b mens zīigā, Wēnnaam balg-b-la bāens n bīng-b lik bida pugē wakat sēn kōn sa yīngā, n gūudē ti ra-kāsengā sēn ya buudā kaoob daarā ta.

⁷ Woto me, Sodom la Gomoor la tēns nins sēn pē bāmbā sēn maan yoob a woto n bao gāag buud sēn ka segdā, b sɔbga bāmb ne bugum sēn ka kiida ti b yɪ mamsg neb a taab yīnga.

⁸ Baa ne rē, nin-kāensa me, rēgemda b yīnsā b magbā pugē, n paogd noor ning Zu-soaba sēn tar ne bāmbā la b tɔvd yīngr pāens rāmbā.

⁹ La baa malek-rāmba naab a Misel sēn dag n kUSD belgdā sēn yetā n wēed nokoeemd ne-a a Moyiis kūuma poorē wā, a ka saag n gom n paog-a ye. A yeelame yaa: Bɪ Zu-soaba sɔbg-fo.

¹⁰ La nin-kāensā yē, b gomdame n tɔvd būmb ning sēn ka mi wā, la būmb nins b yamā sēn kɩd ti b miē wā bala, wa rūmsā sēn ka tar tagsgā sēn maandā, bōn-kāng sāamda bāmb bala.

¹¹ Bāmb na paam toogo, ti bōe, b tūu a Kaē sorā, bāmb kēesa b mens a Balaam tudgrā pugē, yaood yīnga. La bāmb sēn kus wala a Koore wā, b sāamame.

12 Bāmb n wat ne yel yāmb ba-biir nonglem dubā wakatā, n kudemd be n ka zoet yānde, n dit n digda. B yaa wa sawat sēn ka koom ti sobg rikd-ba, n ya wa tus svugr wakat tus sēn ka tar biisi, tus sēn kv̄i n leb n kv̄i, n vigs n gāe.

13 B yaa wa ko-kāseng ko-pēm sēn yikd ne pānga, n yiisd b yānd puudu, b yaa wa ād-saadse, ti Wēnnaam bīng-b lik bida pugē, wakat sēn kōn sa yīnga.

14 A Henok sēn ya yāmb yaab a yopoe soab sēn sung ne a Adama, togsa bāngr goam bāmb yīng me n yeel yaa: Ad Zu-soaba waa ne b nin-sōamy kuvng-kuvngo,

15 n na n bv̄ neba fāa bv̄udo, la b kit ti tv̄um-wēns maandbā yals n logs tv̄um-wēns nins fāa b sēn maanā yelle, la gom-wēns nins yel-wēn maandb sēn ya wēn-kusdbā sēn gom bāmba.

16 Bāmb yaa neb sēn nong yēgōngo, sū-pa-noom-dāmb sēn tūud b yīnsa ratem ti b noyā gomd wilg-m-meng goama, n belsd nebā n dat n paam būmbu.

Saglgo

17 La yāmba m zo-nongdse, tēeg-y būmb nins tōnd Zu-soab a Zezi Kirist tēn-tv̄mbā sēn da pīnd n yeel yāmb ti na n waame wā yelle.

18 B ra yeta yāmb yaa: Wakat sēeb wakate, nin-yaandb n na n zīndi, n kēnd wa Wēnnaam ka ye, n tūud b yīnsā ratem.

19 Ad yaa, bāmb n wat ne welgre, n ya neb sēn v̄i yīngā yīnga, ti Wēnnaam Sug ka b pugē ye.

20 La yāmba, m Zo-nongdse, b̄i y kēng taor ne tē-sōngā y sēn tarā. Pv̄vs-y ne Sug-sōng pānga,

21 la y kel n yals Wēnnaam nonglmā pugē la y gūud tōnd Zu-soab a Zezi Kirist nimbāan-zoerā sēn na n kit ti d paam vum sēn kōn sa wā.

22 Zoe-y neb kēer nimbāanega, neb nins yam sēn yuusdā.

23 Zεεg-y-b n fāag-b n yiis bugmē wā. Zoe-y neb a taabā nimbāanega, nimbāaneg sēn naag ne rabeem, n kisd hal baa fuug ning b yīnsā ratem sēn dēgmā.

24 B̄i soab ning sēn tōe n gū yāmb ti y ka lv̄i, la la b kit ti y puk bāmb ziirā taor ne k̄ideng ti rōadg kaē wā,

25 Wēnnaam b yen taa sēn ya soab ning sēn fāag-a tōndo, d Zu-soab a Zezi Kirist maasem yīngā, soog ziiri, la naam, la pānga la noore, sēn sung ne wakat sēn dag n ka be, la moasā, la zamaan fāa sēn wata. Āmina.

Vēnegre

Vēnegre 1

A Zezi Kirist vēnegre

1 Woto yaa a Zezi Kirist vēnegr Wēnnaam sēn kō bāmb ti b wilg b nonglem yemsā būmb nins sēn tog n zīnd wakat bilf sã n paase. La a Zezi Kirist tuma b malek t'a wilg b tūmtūmd a Zã bõn-kāense.

2 Yaa yēnda n yī kaset soaba, n togs nebã Wēnnaam goama la a Zezi Kirist kasetã, n wilg būmb nins fãa yē sēn yã wã.

3 Bark bee neb nins sēn karemd pīnd-n-bāngr gom-kāensã wã zutu, la neb nins sēn kelgda la b sakd būmb nins sēn gulš ti be a pūgē wã zutu. Bala wakatã kolgame.

Pvusem Wēnnaam neba sēn be tēns a yopoe wã yīnga

4-5 Maam a Zã n tūmd seb kānga wēnd-dot a yopoe wã sēn be Azi Porvēnsã pūgē wã. Bī soab ning sēn be, la sēn dag n be la sēn watã, n paas sus a yopoe wã sēn be bāmb geerã taorã, la a Zezi Kirist sēn ya kaset soab sēn ya turga, la pipi soab Wēnnaam sēn vūvg n bas kūum la dūniyã rīm-dāmba Rīmã ning yāmb zut barka, la b kō-y bāane. Soab ning sēn nonga tōndo, n pek tōnd ne b zumã

6 n yiis d yel-wēna, n maan tōnd ti d lebg soolem maan-kvudb bāmb ba a Wēnnaam yīngã, bāmb n tog ne ziiri la pāng zamaan o zamaane! Āmina!

7 Ade bāmb wata ne sawato. Ninsaal fãa na n yãa bāmba, hal baa ne neb nins sēn dag n kōs bāmbã. La buuda fãa sēn be dūni zugã na n wiisa bāmb yīnga. N-ye! Āmina!

8 Zu-soab a Wēnnaam yetame yaa: Maam yaa Alfa la Omega, soab ning sēn be moasa, la sēn dag n be la sēn wata, soab ning sēn tōeyã fãa wã.

A Zã yãa Ninsaal Bi-ribla vēnegr pūgē

9 Maam a Zã sēn ya yāmb ba-biiga la sēn naag yāmb n paamd namsgo, la sēn naag yāmb n tar pūr ne Wēnnaam soolem, la m naag n maood a Zezi tūudmã pūgē wã, mam dag n bee Patmoos sēn ya tēng koom sēn gūbgi, Wēnnaam goamã la a Zezi kasetã yīnga.

10 Zu-soaba daare, Sug-sōng pida maam, la mam wuma koe-kāseng sēn wēnd baorg koeg m poorē.

11 A da yetame yaa: Gulš būmb nins fo sēn ne wã sebr zug n tum wēnd-dot yopoe wã sēn be Efēese, la Ismirn la Pergam la Tyatur la Sard la Filadelfi ne Laodise.

12 Mam wēnemdame n na n ges ned ning sēn da gomd-a ne maamã. La mam sēn wēnemde, mam yãa sānem fitl-dogends a yopoe,

13 la ned sēn be fitl-dogends a yopoe wã suka, n wēnd Ninsaal Bi-ribla. B rag n yera fuug sēn sig n ta b nao wã, la b ra sēbga b yāoog ne sānem sēbdga.

- 14 B zugã zoobd rag n yaa peels wa pe-kõbdo la wa lamdo. B ninã ra yaa wa bug-witim.
- 15 B naowã ra yaa wa zũud b sãn zug boaag pugẽ t'a mooge, la b koεεgã ra yaa wa ko-kãsemsã burgo.
- 16 Bãmb da zãada ãds a yopoe ne b ritgo. Zabr svug sãn tar noey a yiib sãn dut n da yit bãmb noorẽ wã. La bãmb nengã ra yaa wa wĩntoogo wakat ning a sãn yãgd ne a pãng tekã. Fitl dogends a yopoe (1.12)
- 17 Mam sãn yãnd-bã, mam luv b taoor n ya wa kũum. Bãmb tika maam ne b nug-ritg n yeel yaa: Da maan rabeem ye!
- 18 Mam yaa dëenem la yaoleem soaba, soab ning sãn vɪ. Mam dag n kiime, la ad-ma, mam vume, zamaan o zamaane. Mam tara kũum ne kum-kulg kuvlen-biisi.
- 19 Dẽ wã, guls bũmb nins fo sãn yã, bũmb nins sãn be moasã, la bũmb nins sãn na n yaool n maanã.
- 20 Ad ãds a yopoe wã fo sãn yã mam ritgã ne sãnem fitl-dogends a yopoe wã yel-solemdã võore: ãds a yopoe wã yaa wënd-dot a yopoe sãn be tẽms a yopoe wã gũudba, la sãnem fitl-dogends a yopoe wã yaa wënd-dot a yopoe wã sãn be tẽms a yopoe wã.

Vēnegre 2

Koεεg Efεεs tēedba yīnga

- 1 Guls Efεεs wënd-doogã gũud n yeel-a yaa: Ad bũmb ning a soab sãn zãad ãds a yopoe ne a ritgo, la a kënd sãnem fitl-dogends a yopoe wã sukã sãn yeta:
- 2 "Mam mii tvum nins y sãn maanã, la y sãn tvmd to-to, la m mii y modgrã. Mam miime ti yãmb ka tõe n sak ti nin-wẽns zĩnd ne-y ye. Yãmb maka neb nins sãn yet ti b yaa tẽn-tvmdb n yaool n ka tẽn-tvmdbã n gese, la yãmb mikame ti b yaa zĩrĩ yagdba.
- 3 Yãmb nangda pãnga, yãmb namsa mam yvvrã yīnga, la yãmb ka boog y raood ye.
- 4 La yell ning mam sãn tar ne yãmba, yaa ti yãmb basa y pipi nonglmã.
- 5 Dẽ wã, bɪ y tēeg zīg ning yãmb sãn luv wã. Tek-y yam n kos sugri, la y leb n tvum y pipi tvvma. Sã n ka rẽ, mam na n waa yãmb nengẽ, la m na n yiisa yãmb fitl-doagendgã a zīgẽ, sã n ka ti yãmb teka yam n kos sugri.
- 6 Baoosgo yãmb tara bõn-sõng a yembre: yaa ti yãmb kisa Nikolayit-dãmba tvvma, tvvum nins mam me sãn kisã."
- 7 Bɪ ned ning sãn tar-a tvb kelg bũmb ning Sug-sõng sãn yet wënd-dotã: Mam na n kõo tõaagd fãa noor t'a rɪ vum tugã sãn be Wẽnnaam Paradi pugẽ wã biisi.

Koεεg Ismirn tēedba yīnga

- 8 Guls Ismirn wënd-doogã gũud n yeel-a yaa: Sãn ya-a dëenem la yaoleem soaba, sãn dag n ki-a n leb n vvvgã yetame yaa:

9 "Mam bānga yāmb namsgā ne y naongā, la yāmb yaool n yaa arzogs rāmba, la mam bānga kānegr ning neb nins sēn yet ti b yaa Zuif-rāmb n yaool n ka Zuif-rāmba, la b ya Sutāanā karen-doogā rāmb sēn kānegd yāmbā.

10 Da maan-y rabeem ne namsg ning y sēn na n namsā ye. Gese, Sutāanā na n kēesa yāmb neb kēer bi-bees roogo, sēn na n yl n mak yāmba, la yāmb na n paama namsg rasem piiga. Kel n maan-y neer hal ti ta kūum, la mam na kō yāmb vum maanfo." Maanfo (2.10)

11 Bɪ ned ning sēn tar tvb kelg būmb nins Sug-sōng sēn yet wēnd-dotā. Kūum a yiib soabā ka na n sus ned ning sēn na n paam-a tōogrā ye.

Koεεg Pergam tēedba yīnga

12 Guls Pergam wēnd-doogā gūud n yeel-a yaa: Soab ning sēn zāad-a zabr svug sēn tar noey a yiib sēn ditā yetame yaa:

13 "Mam mii yāmb sēn be zīg ningā: zī-kāng yaa a Sutāan geere. Yāmb talla mam yuvrā, la yāmb ka bas y tēeb ne maam baa wakat ning b sēn kv mam kaset turg soab a Āntipaas yāmb suka, zīg ning a Sutāan sēn be wā.

14 La mam tara yell bilf ne yāmba. Yaa ti neb n be yāmb svkā n tūud a Balaam zāmsgā. Yē ra zāmsa a Balak t'a maan bēdg n kit t'a Israyel yagensā ri wēnd-naands maand nemdo, la b maan yoobo, ti rē lub-ba.

15 Yāmb me tara neb kēer me sēn sakd Nikolayit-dāmba zāmsgo.

16 Dē wā, bɪ y tek yam n kos sugri, sā n ka rē, bilf sā n paase, mam na n waa yāmb nengē, la m na n zaba ne bāmb ne m noorē zabr svugā."

17 Bɪ sēn tar-a tvb kelg būmb nins Sug-sōng sēn yet wēnd-dotā. Mam na n kōo ned ning sēn na n tōogā man sēn solge, la kug-pæelga. Kugrā zugu, yv-paalg n guls be ned baa a yen sēn ka mi, sā n ka ned ning sēn deegd-a kugrā.

Koεεg Tiyatur tēedbā yīnga

18 Guls Tiyatur wēnd-doogā gūud n yeel-a yaa: Ad Wēnnaam Bi-riblā, sēn tar-a nin sēn wēnd bug-witim t'a nao wēnd wa zūudā sēn yeta:

19 "Mam bānga yāmb tvuma la y nonglemā, la y tēebā, la y tvum sōamy wā, la y sū-marā ne y yaoleem tvumā sēn ya wusg n yud y pipi tvumā.

20 La mam tara yell ne yāmba: yaa ti yāmb basa pag a Zezabell t'a zāmsd nebā. A yetame t'a yaa no-rēesa, n zāmsd nebā la a belgd mam tvmtvumbā ti b maand yoobo, la b wābd wēnd-naands maand nemdo.

21 Mam kōo yē weer t'a tek yam n kos sugr a yoobā yīnga, la yē ka rat n kos sugr a yīng ye.

22 Gese, mam na n gāneg-a-la tēnga la to-kāseng puga, yē ne neb nins sēn maand yoob ne yē wā, sā n ka ti b teka yam n bas b tvumā.

- 23 Mam na n kitame ti kuum kv a kambã, la wënd-dotã fãa na n bãngame ti mam yaa soab ning sën feesd tagsd la sũyã, la mam na n yaoo yãmb ned kam fãa wa sën zems a tũmã.
- 24 La yãmb Tiyatur neb a taaba fãa sën ka sakd zãms-kãngã, la sën ka bãng a Svtãan yel-solgsã wa b sën mi n yetã, mam yeta yãmb ti m ka na n zulg yãmb zub a to ye.
- 25 Bũmb ning sën be bala, yaa ti y tall bũmb nins yãmb sën tarã kãenkãe hal ti mam wa.
- 26 Ned ning sën na n tũoge, la ned ning sën na n tall-a mam tũmã hal ti wakat ta, mam na n kũo yẽ noor t'a soog soolem dãmba.
- 27 Yẽ na n zãa naam dasaar sën ya kut n soog-ba, wa b sën wãad tãnd lagdo, wa mam meng sën deeg m ba nengẽ wã.
- 28 La mam na n kũo yẽ yibeoog ãdga.
- 29 Bũ sën tar-a tub kelg bũmb nins Sug-sõng sën togsd mam wënd-dotã.

Vënegre 3

Koεεg Sard tēedbã yīnga

- 1 Guls Sard wënd-doogã gũud n yeel-a yaa: Ad soab ning sën tar Wënaam sus a yopoe la ãds a yopoe wã sën yeta: "Mam bãngã yãmb tũmã. Yãmb yuur yiime ti y vume la y yaool n yaa kuum.
- 2 Maan gũusgu la f kit ti sën be fo pugẽ n nan ka ki wã leb n yēege. Bala, mam mikame ti yãmb tũmã ka zems mam Wënaamã taoor ye.
- 3 Dẽ wã, bũ y tēeg yãmb sën deeg koεεgã la y wum-a to-to wã, tall-y-yã-a la y kos sugri. Yãmb sã n ka gũusi, mam na n waa yãmb nengẽ wa wagdre, la yãmb ka na n bãng sën ya wakat ning la mam na n wa n ling yãmbã ye.
- 4 Baoosgo, yãmb tara neb kēer Sard sën ka rēgem b fut ye. Bãmb na n kēna ne maam ne fu-peelse, bãmb sën zems ti kēn ne maamã yīnga.
- 5 Ned ning sën na n tũogã na n yeelga fu-peels a woto. Mam ka na n yēes yẽ yuurã vum sebrã pugẽ ye, la mam na n boola yẽ yuurã m ba la malegsã taore."
- 6 Bũ ned ning sën tar-a tub kelg bũmb ning Sug-sõng sën togsd wënd-dotã.

Koεεg Filadelfi tēedbã yīnga

- 7 Guls Filadelfi wënd-doogã gũud n yeel-a yaa: Ad bũmb sõmblem soabã, sid soabã, sën tar-a a Daviid kvlen-bilã, soab ning sën pakd ti ned ka tõe n pagã, soab ning sën pagd ti ned ka tõe n pakã sën yeta:
- 8 "Mam bãngã yãmb tũmã. Gese, mam ningã kvleng sën pak yãmb taore ti ned ka tõe n pag-a ye, ti bala yãmb pãngã paodame, la yãmb tallã mam koεεgã, la y ka kus mam yuurã ye.

⁹ Ade, mam na n ninga neb nins sēn ya a Sotāan tūudbā yāmb nugē. Bāmb boonda b mens ti Zuif-rāmba ti yaool n ka sūd ye, bala b yagda zīrī. Gese, mam na n kitame ti b wa n wōgemd yāmb taoore, la b bāng ti mam nonga yāmba.

¹⁰ Yāmb sēn tall mam koεeg ning sēn kit ti yāmb nangd pāng mam pvgē wā yīnga, mam me na n kogla yāmb wakat ning makrā sēn na wa dūniyā tek fāa n mak nebā sēn be a zugā.

¹¹ Mam wata tao-tao. Gād-y būmb nins yāmb sēn tarā kāenkāe, ti ned da reeg yāmb maanfā ye.

¹² Mam na n kitame ti ned ning sēn tōog-a wā lebg ra-luk mam Wēnnaamā roog puga, la yē kōn le yi be ye. Mam na n gulsa mam Wēnnaamā yvure, la m Wēnnaamā tēng sēn ya Zeruzalem paalg sēn yit mam Wēnnaamā nengē arzān n sigdā yvur yē zugu, la m guls mam yv-paalegā yē zugu.”

¹³ Bt ned ning sēn tar kelg būmb nins Sug-sōng sēn yet wēnd-dotā.

Koεeg Laodise tēedbā yīnga

¹⁴ Guls Laodise wēnd-dooḡā gūud n yeel-a yaa: Ad būmb ning sēn ya-a Āmina, la kaset soab sēn ya turga, la sūd soaba, sēn naan-a Wēnnaam bōn-naandsā sēn yeta:

¹⁵ "Mam bānga yāmb tvumā. Yāmb ka maasga la y ka tvulg me ye. Mam nongē la yāmb sēn dag n na n yaē tvulga wall maasga.

¹⁶ Woto, yāmb sēn ya zalzal n ka maasg la y ka tvulgā yīnga, mam na n wuka yāmb m noorē.

¹⁷ Yāmb sēn yet ti yāmb yaa arzēgs rāmba, ti y paama arzēge la yāmb ka le rat baa fut wā yīnga, la yāmb sēn ka mi ti y yaa nimbāan-neba, n be namsg pvgē la y ya naong rāmba la y zoēnse la beelā yīnga,

¹⁸ mam sagenda yāmb ti y ra sānem mam nengē, sēn zug ne bugum, ti y tōe n lebg arzēgs rāmba, la y ra fu-peels mam nengē, ti y tōe n paam n yeelge, n lud y yānd n da y a zaal ye, la y ra nin kaam mam nengē n sōog y ninā ti y tōe n yā.

¹⁹ Mam lengda neb nins fāa mam sēn nonge, la m sūbgd-ba. Dē wā, bt y nang pānga la y tek yam n kos sugri.

²⁰ Ade, mam yasa rig-noorē n kabsdē. Ned sā n wum mam koεegā n pak kvlengā, mam na n kēe yē roogē n dt ne yēnda la yē na n du ne maam.

²¹ Mam na n kitame ti ned ning sēn tōogā zīnd ne maam mam geerā zug wa mam sēn tōoge, n zao ne m ba b geerā zugā.”

²² Bt ned ning sēn tar tvb kelg būmb ning Sug-sōng sēn yet wēnd-dotā.

Vēnegre 4

Wēnnaam paamda waoogr arzān puga

- 1 Dē poore, mam gesame, la haya! Mam yāa kvleng sēn pak arzān puga. La pipi koεeg ning sēn wēnd baorg mam sēn da wvm t'a gomd ne maamā yeela maam yaa: Rv yīngr ka, la mam na n kitame ti fo yā būmb nins sēn ya tle ti wa zīndā.
- 2 Tao-tao bala, Sug-sōng pida maam. La ade, geer n da be arzān puga, la ned n dag n zao geerā zugu.
- 3 Ned ning sēn zao-a geerā zugā dag n wēnda wa kug sēn be yōod n boond ti zaspē la sardoan. La saag-gomtuug sēn wēnd wa kugr sēn boond ti emerood n dag n gūbg geerā.
- 4 La gey pisi la a naas n dag n gilg ge-kāsengā, la kāsē-dāmb pisi la a naas n zao b zutu, n yer fu-peelse, la b n fōg sānem maanf-rāmba.
- 5 Sa-yāgbo, la kelemse, la sa-kelems n yit geerē wā. Futl-dāmb a yopoe n be geerā taoor n wit ne pānga. Bāmb yaa Wēnnaam sus a yopoe wā.
- 6 Geerā taoor daag n gānega būmb sēn pund wa veere, n tud n ya wa kiristalle. La geerā suk ne sēn gūbg geerā fāa, bōn-vus a naas n be be n pid ne nin taoor la poorē.
- 7 Pipi bōn-vugā wēnda wa gūgemde, la yiib soabā wēnda wa nag-bila la tāab soaba neng wēnda wa ninsaal nenga, la naas soaba wēnda wa panantugr sēn yigda.
- 8 Bōn-vus a naasā ned kam fāa tara pigs a yoobe, la b pida ne nin zīiga fāa, la b pugē me. Wīndg la yungo b yetame ti: Sōngo, sōngo, Zu-soab a Wēnnaam sēn Tōeya fāa wā yaa sōngo. Bāmb da beeme la b bee moasa la b watame, n ka basdē ye.
- 9 La wakat ning bōn-vus a naasā sēn na n waoog sēn zao-a geerā zugu, n vi zamaan o zamaana, la b zēk b yvvre, la b pvvs-b barkā,
- 10 kāsē-dāmbā pisi la a naasā na n wōgemda sēn zao-a geerā zugu la b sēn vi zamaan o zamaana taore, n waoogd-ba, la b na n lobda b maanf-rāmba geerā taoor la b yetē:
- 11 Tōnd Zu-soaba la d Wēnnaam, yāmb n zems ti reeg ziiri, la waoogre, la pānga. Bala, yāmb n naan būmb fāa, la yaa yāmb daab yīng la y naan-b ti b beē.

Vēnegre 5

Sebre la pe-bila

- 1 La mam yāa sebr sēn be sēn zao-a geerā zugā nug ritgē. Sebrā pug ne a poorā fāa gulsame, la b sog-a-la ne sogds a yopoe.
- 2 La mam yāa malek sēn tar pāng sēn zēkd a koεeg n sokdē yaa: Ānna n zems ti sok sogdsā la a lak sebrā?
- 3 La ned baa a yen da ka be arzān wall tēng zugu, wall tēnga tēngr sēn dag n tōe n lak sebrā wall a ges-a ye.
- 4 La b sēn ka yā ned baa a ye sēn zems ti lak sebrā wall ti ges-a wā yīnga, mam da yābda wvsgo.

- ⁵ La kãsem-dãmba ned a yen yeela maam yaa: Da yãb ye. Ad Zuda buudã gïgemd sën ya a Daviid yagengã paama tōogre, n na n sok sogds a yopoe wã la a lak sebrã.
- ⁶ La mam yãa pe-bil sën yas yïngr geerã sukã la bõn-vus a naasã ne kãsem-dãmba sukã, la a yaa wa pesg b sën kv. Pe-bilã da tara yul a yopoe la nin a yopoe sën ya Wënnaam sus a yopoe wã b sën tum dũniyã tek fãa wã.
- ⁷ Pe-bilã waa n deega sebrã sën be sën zao-a geerã zugã nug rutgẽ wã.
- ⁸ Pe-bilã sën deeg sebrã, bõn-vus a naasã ne kãsem-dãmbã pisi la a naasã wōgemda bãmb taoore, la bãmb ned kam fãa zãada pëndg la sãnem laag sën pid ne tidar sën tar yũ-noogo, sën ya nin-sōamyã puvsgo.
- ⁹ La bãmb da yunda yun-paalg n yetẽ: Yãmb n zems ti reeg sebrã la y sogs a sogdsã, bala b ra kuv yãmba, la yãmb fãaga neb buud fãa pugẽ, goam buud fãa pugẽ, tẽms fãa pugẽ, soolem fãa pugẽ ne yãmb zum ti b lebg Wënnaam neba.
- ¹⁰ Yãmb kitame ti bãmb lebg soolem la maan-kuvdb tōnd Wënnaamã yïnga, la bãmb na n du naam dũni zugu.
- ¹¹ Mam gesame la m wuma malegs wusg sën gũbg geerã, ne bõn-vusã la kãsem-dãmbã koeese, la bãmb sōorã yaa tus piig naoor tus piiga, la tus naoor tusa.
- ¹² Bãmb da zẽkda b koes n yetẽ: Pe-bil ning b sën dag n kv wã zemsame ti reeg pãntōogo, la arzegse la yam la pãnga, la waoogre, la ziiri la pẽgre.
- ¹³ La mam wuma bõn-nandsã fãa sën be arzãna la sën be tẽng zug la tẽngã tẽngre la ko-kãsenga zugu la bũmb nins fãa sën be be wã sën yet yaa: Sën zao-a geerã zugã la pe-bilã n tog ne pẽgre, la waoogre, la ziiri la pãnga, zamaan o zamaane.
- ¹⁴ La bõn-vus a naasã yeelame yaa: Āmina! La kãsem-dãmbã yïgimdame n waoog-ba.

Vēnegre 6

Sogds a yoobã sogsgo

- ¹ Pe-bilã sën sok soagdɔ a yembr sogds a yopoe wã sukã, mam gesame, la mam wuma bõn-vus a naasã ned a yembr sën gom ne koeg sën wënd wa sa-keleng n yeel yaa: Wa!
- ² Mam gesame, la mam yãa wed-moaag sën ya pœlga. Sën zao-a weefã ra zãada tãpo, la b kōo yẽ maanfo. La a kẽnga wa tōaagda, n na n tōoge.
- ³ Pe-bilã sën sok soagdɔ a yiib soabã, mam wuma bõn-vug a yiib soabã sën yeel yaa: Wa!
- ⁴ La wed-moaag a to kōbg sën ya miuug wa bugum yiime. La b kōo sën da zao-a yẽ wã pãntōog t'a yiis dũni laafi, ti nebã kood taaba. La b kōo yẽ zabr sv-kãsenga.
- ⁵ La bãmb sën sok soagdɔ a tãabẽ soabã, mam wuma bõn-vug a tãabẽ soabã sën yeel yaa: Wa! Mam gesame, la mam yãa wed-moaag sën ya sablga. Sën zao-a yẽnda wã dag n zãada balãns a nugẽ.

- 6 La mam wuma bũmb sēn wēnd wa koeg bõn-vus a naasa svka. A da yetame yaa: bule beel ne wũmbl na n koosa hal deniye. Orz ne wũmbl a tãab na n koosa deniye. La sã n ya kaamã la divē wã, ra sus-b ye.
- 7 Pe-bilã sēn sok soagdg a naas soabã, mam wuma bõn-vug a naas-n-soaba koeg sēn yeel yaa: Wa!
- 8 Mam gesame la mam yãa wed-moaag t'a kõbgã ya kēeg-kēega. Sēn da zao-a yēnda wã yvvr boondame t'a kũum, la kum-kulg ra pvgdã yēnda. La b kõo bãmb pãn-tõog tu b tõog dũniyã ned a yembr neb a naas fãa svk n kv-b ne zabr svvga, la kom, la bãase, la ne dũniyã we-rũmsi.
- 9 Pe-bilã sēn sok soagdg a nu soabã, mam yãa b sēn dag n kv neb nins Wēnnaam koegã poorē la b sēn kis kasetã yĩngã sus sēn be tēn-kugrã tēngre.
- 10 Bãmb zēka b koes ne pãng n yeel yaa: Zu-soben-sõng la sid soaba, yãmb na n gũume hal tu ta dabvr tu y yaool n kao duniyã nebã bvvdõ, la y rok y sũur tõnd zuma raagr yĩnga?
- 11 B kõo bãmb ned kam fãa fu-peelga, la b yeel-b tu b kel n vvvv wakat bilf yesa, hal tu bãmb tvmd-n-taasã ne b ba-biisã b sēn na n kv wa b sēn kv bãmbã sõor pidi.
- 12 Pe-bilã sēn sok soagdg a yoob soabã, mam gesame. Tēn-digimdg kãseng n zĩndi. Wĩndga lebga sableg diga wa bot sēn wvg ne rũm-sableg kõbdo, la kiuugã zãng lebga wa zum,
- 13 la yĩngr ãdsã svvga tēngã zug wa kankang sob-kãseng sēn wē t'a kankam yorge.
- 14 Sa-gãongã looga wa sebr b sēn pili. La tãmsã fãa ne tēns nins koomã sēn gũbgã sersa b zĩisē.
- 15 Dũni rĩm-dãmbã la a nin-kãsemse la a sodaas nanamse la a arzogs rãmba la a pãens rãmba la a yemse, ne burkĩmbã, b fãa soonda tãms bogdē la tãms pĩis svka.
- 16 La b yeta tãmsã ne pĩisã tu b lvv n põd-ba, n solg-b tu b zãag ne sēn zao-a geerã zugã gesgo la ne pe-bilã sũ-puugri.
- 17 Bala, Wēnnaam ne pe-bilã sũ-puugrã ra-kãsengã taame, la ãnna n na n tõog n põse?

Vēnegre 7

Israyel neb 144.000 sēn tar bãna

- 1 Dē poore, mam yãa malegs a naas sēn yas dũniyã kurems a naasã. Bãmb da yõka dũniyã sobd a naasã, sēn na yvl tu b ra wē tēngã wall ko-kãsengã wall tug baa a yembr ye.
- 2 La mam yãa malek a to sēn yi yaang n zēkdē, la yē ra zãada Wēnnaam sēn vı wã bãn-ningdga. Malekã zēka a koeg n kelem n yeel malegs a naasã b sēn da kõ noor tu b maan tēngã ne ko-kãsengã wēngã yaa:

- ³ Da maan-y tēngā wall ko-kāsengā wall tusā būmbu, hal ti tōnd paam n ning d Wēnnaamā tūmtūmbā rīyā bānde.
- ⁴ La mam wuma neb nins b sēn ning bāndā sōore. Yaa neb tus koabg la tus pis-naas la a naase, a Israyel buudā fāa kambā suka.
- ⁵ A Zuda buudā neb b sēn ning bāndā sōor tus piig la a yiibu. A Ruben buudā me yaa neb tus piig la a yiibu. A Gaad buudā me yaa neb tus piig la a yiibu,
- ⁶ a Azæer buudā me yaa neb tus piig la a yiibu, a Neftali buudā me yaa neb tus piig la a yiibu, a Manase buudā me yaa neb tus piig la a yiibu,
- ⁷ a Sūmyō buudā me yaa neb tus piig la a yiibu, a Levi buudā me yaa neb tus piig la a yiibu, a Isakaar buudā me yaa neb tus piig la a yiibu,
- ⁸ a Zabilō me yaa neb tus piig la a yiibu, a Zozef buudā me yaa neb tus piig la a yiibu, a Benzame buudā me yaa neb tus piig la a yiibu.

Neb kuung sēn yer fu-peelse

- ⁹ Dē poore, mam gesame, la mam yāa neb kuung wusg ned sēn ka tōe n sōd n se ye, sēn yi soolem dāmba fāa puse, buud fāa puse, tēns toay-toay fāa puse, la sēn gomd goam buud toor-toore. Bāmb dag yera fu-peelse la b zāad koms vāad b nusē n yas geerā taoore la pe-bila taoore.
- ¹⁰ Bāmb dag n zēkda b koes ne pāng n yetē: Fāagrā bee ne tōnd Wēnnaam sēn zao geerā zugā, la ne pe-bilā.
- ¹¹ La malegsā fāa ra yas n gūbga geerā ne kāsēm-dāmbā la bōn-vus a naasā. Bāmb wōgemdame n fōgen b nens tēng geerā taor n waoog Wēnnaam
- ¹² n yetē yaa: Āmina! Pēgre, la ziiri, la yam la bark puvsgo, la waoogre, la pān-tōogo, la pāng yaa tōnd Wēnnaamā n so zamaan o zamaana! Āmina!
- ¹³ Dē, kāsēm-dāmbā ned a yembr gomame n sok maam yaa: Neb nins sēn yeelg fu-peelsā yaa āna rāmba, la b yita ye?
- ¹⁴ Mam leoka yē yaa: M zu-soaba, yāmb n mi. La a yeela maam yaa: Yaa neb nins sēn yi to-kāsengā pugē wā. Bāmb pegsa b fut pe-bilā zumē ti b lebg peelse.
- ¹⁵ Yaa woto yīng n kit ti b be Wēnnaam geerā taoore, n tūmd Wēnnaam tūmd wīndg la yung bāmb roogā pugē. Ned ning sēn zao-a geerā zugā na n zīnda ne bāmba n gū-ba.
- ¹⁶ Kom kōn le yōk-ba, ko-yūud kōn leb n yōk-ba, la wīntoogo, wall tūvg kōn leb n wē-b ye.
- ¹⁷ Bala, Pe-bilā sēn be geerā sukā na n dilga bāmba, la b tall-b n kēng vum ko-bunds zīisē, la Wēnnaam na n yēesa nintām b ninē.

Vēnegre 8

Soagdg a yopoe soabā sokre

- 1 Pe-bilã sên sok soagdg a yopoe soabã, arzãn pvg yu sidd t' kolg læer pvi-svka.
- 2 Mam yãa malegs a yopoe sên yas Wënnaam taorã, la b kô-b-la bard a yopoe.
- 3 La malek a to n waa n yalsa tèn-kugrã zugê. Yê ra zãada wisd laag sên ya sãnem. B kôo yê tidar wvsg t'a naag ne nin-sôamyã fãa pvvsg n yôog sãnem tèn-kugrã sên be geerã taorã zugu, ti yi maoongo.
- 4 Tidarã bug-zôos naaga ne nin-sôamyã pvvsg n yi malekã nugê n zêk yïngri, Wënnaam taoore.
- 5 Malekã rika wisd laagã n pids-a ne tèn-kugrã zug bugmã n lob-a têngã zugu. Sa-kelemse la kelemse la sa-yãgbo la tèn-digimdg zïndame.

Bard a yopoe peebgo

- 6 La malegs a yopoe wã sên da zãad bard a yopoe wã seglame n na n peeb bardã.
- 7 Pipi malekã peebe baorgo. La sapilem ne bugum sên kalem ne zum zïndame, la b lob-b-la têng zugu. Têngã pvur a yembr tãab svk ru bugum, tug a yembr tãab svk du bugum, la mo-maasã fãa ru bugum. Bardo (8.6)
- 8 Malek a yiib-n-soabã peebe baorgo. La b loba bumb sên wënd wa tãn-kãseng sên dit bugum ko-kãsengã pvga. La ko-kãsengã pvur a yembr tãab svk lebga zum.
- 9 La bôn-naands nins sên dag n be ko-kãsengã pvge n vi wã pvur a yembr tãab svk kiime. La koom kogondã pvur a yembr tãab svk sãamame.
- 10 Malek a tãab-n-soabã peebe baorgo. La ãd-kêeng sên dit bugum wa bug-vleng n yii yïngr n lvi. Yê lvi ko-zoetmã pvur a yembr tãab svk zugu, la ko-bundsã pvur a yembr tãab svk zugu.
- 11 Ad-kãng pvur boondame t'a Zënem. La koomã pvur a yembr tãab svk lebga zënem, la koomã sên lebga zënemã kvv ninsaalb wvsgo.
- 12 Malek a naas-n-soabã peebe baorgo. La wïntoogã pvur a yembr tãab svka, la kiuugã pvur a yembr tãab svka, la ãdsã pvur a yembr tãab svk pãng saame, sên na yulg la pvur a yembre tãab svk lebg lika, ti wïndg vënem pãng boog sên tat pvur a yembr tãab svka, ti yung vënem pãng boog a woto.
- 13 Mam gesame, la m wuma sil-kêeng sên yugd sa-gãnã svka, n zêk a koeeg ne pãng n yetê yaa: Toogo! Toogo! Ninsaalbã sên be têng zugã na n paama toogo, bardã a taabã malegs sên na n peebã koes yïnga.

Vënegre 9

- 1 Malek a nu soaba peebe baorgo. Mam yãa ãdg a yen sên yi saasê n lvi têngã zugu. La b kôo yê bulg sên zulum n ka tar tek kvulen-bila.
- 2 Yê paka bul-zulungã, la bug-zôos sên wënd wa wvn-kãseng bug-zôos yii bulgê wã. La bug-zôosã sên yi bulgê wã soba wïntoogã ne pemsma.

- 3 Suy yii bug-zōosē wā n sāeeg n kē tēngā, la b kōo bāmb pān-tōog sēn ya wa tēng zug namsā sēn tarā.
- 4 La b yeel-b lame ti b ra sus moodā sēn be tēng zugā wall būmb baa a yen sēn ningd vāado wall tug baa a yembr ye, b zab ne neb nins sēn ka tar Wēnnaam bānd b rīyē wā bala.
- 5 B ka kō svyā noor ti b kv nebā ye, la yaa ti nams-b kiis a nu. La namsg ning b sēn namsd nebā wēnda wa nang sēn dūmd ned t'a namsd to-to wā.
- 6 Da-kāense, ninsaalbā na n baoo kūum la b kōn yānd-a ye. Bāmb na n datame n ki, la kūum na n zoe n zāaga ne bāmba.
- 7 Suy kāens wēnda wa wiid sēn seglg zabr yīnga. Būmb n da be b zutē wā n ya wa maanf-rāmba, n wēnd wa sānem, la b nensā ra yaa wa ninsaalb nense.
- 8 Svyā rag n tara zoobd wa pagb zoobdo, la b yēnā dag n wēnda wa gīgemd yēna.
- 9 Bāmb da tara yāad sēn ya wa kut gāntigsi, la b pīgsā burg ra yaa wa terok-rāmb wiid wvsg sēn tat n zoet n dabd zabr zīigē burgo.
- 10 Bāmb dag n tara zvy sēn wēnd nams zvyā, la b tara zv-gōose, la pān-tōog ning bāmb sēn na n tall n nams ninsaalbā kiis a nu wā ra bee bāmb zvyē wā.
- 11 Bāmb tara b naaba, bul-zulung malekā t'a so bāmba. A yvvr ne Hebre yaa "Abadō" la ne Gerk yaa "Apolyō," sēn dat n togs ti sāmnda.
- 12 Pipi toogā loogame. Ad tood a yiib n ket n wat yōwā poore.
- 13 Malek a yoobē soabā peebe baorgo. La mam wvma koeg sēn yi sānem tēn-kugrā sēn be Wēnnaam taorā yul a naasē wā.
- 14 Koegā yeela malek a yoobē soabā sēn da zāad baorga yaa: Baag malegs a naasā b sēn balg kvl-kāseng ning sēn boond ti Efartā zugā.
- 15 La b baaga malegs a naasā sēn da segl n se wakate, la daare, la kiuugu ne yvvdā yīngā, ti b kv ninsaalbā ned a yembr tāab fāa suka.
- 16 La zab-zabdbā sēn ya wed-rvodbā sōor dag n yaa tus kēema kobs-yi. Mam wvma b sōorā.
- 17 Woto, vēnegrā pvge mam yāa wiidā ne neb nins sēn zao-bā. Bāmb da tara gāntigsi, ti b kōbgā ya wa bugum, la wa kugr b sēn boond ti safure la wa kidbri. Wiidā zut dag n wēnda gīgem zutu. Bugum ne bug-zōos la kidbr n dag n yit b noeyē wā.
- 18 To-kāensā a tāabā sēn ya bugmā, la bug-zōosā ne kidbrā sēn da yit wiidā noeyē wā kvv ninsaalbā ned a yembr tāab suka.
- 19 Bala, wiidā pān-tōogā bee b noeyē wā ne b zvyē wā. Bāmb zvyā wēnda wa wiisi. Zvyā tara zutu, la yaa rē la b tar n namsd ninsaalbā.
- 20 La neb a taabā sēn kell ti to-kāensā ka kv wā ka tek yam n kos sugr tvvm nins b nusā sēn tvvā yīng ye. Bāmb ka bas zīn-dāmba ne wēn-naands sēn maan ne sānem la

wanzuri, la zūudu, la kuga, la raadã waoogr ye. Wẽn-naandsã ka tõe n yã wall b wume, wall b kën ye.

21 Bãmb ka kos sugr b nin-kvurã la b bag-bvgrã ne b yoobã la b wagdmã yĩng ye.

Vēnegre 10

Malɛk sēn zāad seb-bil sēn lake

1 Mam yāa malek a to sēn tar pānga, sēn yer sawadgo n yi arzān n sigda, la saag-gomtɔwɔg n da be yē zugē wā. A nengā da yaa wa wĩntoogo, la a naowā da yaa wa bugum.

2 Yē ra zāada seb-bil sēn lake. A tilga a ritg naorã ko-kāsengā zugu, la a tilg a goabg naorã tēngā zugu.

3 A zēka a koɛɛg n tās ne pāng wa gɔgemd sēn kelemde. Malekã sēn kelmã, sa-kelems a yopoe wā gomame ti nebã wume.

4 Sa-kelems a yopoe wā sēn gomã, mam dag n na n gulsame, la mam wuma koɛɛg sēn yi arzān n yeel yaa: ning bũmb nins sa-kelems a yopoe wā sēn togsã soagdgã, la f ra guls-b ye.

5 La malek ning mam sēn da yã t'a yas ko-kāsenga ne tēngā zugã zēka a nug ritg n tees yĩngri,

6 la a wēna ne soab ning sēn vɪ-a zamaan o zamaanã, sēn naan-a yĩngr ne bũmb nins sēn be be wā, la dũniyã ne bũmb nins sēn be be wā la ko-kāsenga ne bũmb nins sēn be a pɔgē wā, n wēn n yeel ti b ka na n leb n kō weer yes ye,

7 la ti daar ning malek a yopoe soabã sēn wat n segl n na n peeb baorgã, wakat kãng la Wẽnnaam yel-solemdã na n paam pidsg wa b sēn dag n togs b tɔmtɔmdbã sēn ya bãmb no-rɛesdbã koe-noogã.

8 La koɛɛg ning sēn yi arzān ti mam wumã leb n goma ne maam n yeel yaa: Kēng n ti reeg seb-bilã sēn lakã, malek ning sēn yas-a ko-kāsengã ne tēngā zugã nugē.

9 Mam kēnga malekã nengē n yeel-a t'a kō maam seb-bilã. La a yeela maam yaa: Reeg-a n vele. A na n pidsa fo pɔgã ne toolem liga, la fo noorē wā, a na n yu noog wa sudo.

10 Mam deega seb-bilã malekã nugē n vele. A yu noog wa sud mam noorē wā, la mam sēn vel-a wā, mam pɔgã pida ne toolem.

11 Dē poore, b yeela maam yaa: Yaa tɔlɛ ti fo leb n togs bãngr goam yes n gom neb wɔsg yelle, la buud wɔsg yelle la goam buud wɔsg yelle la rĩm-dãmb wɔsg yelle.

Vēnegre 11

Kaset dāmb a yiibu

1 B kōo maam tãnwĩig sēn wēnd wa dasaar n yeel maam yaa: Yik n mak Wẽnnaam doogã ne tēn-kugrã, la neb nins sēn be beene n pɔvɔsdē wā.

- 2 La bas Wēnnaam doogã samandã keeng n da mak-a ye, ti bala, b kō-a la bu-zēmsã, la bāmb na n taba tēn-sōngã kiis pis-naas la a yiibu.
- 3 Mam na n kōo m kaset dāmb a yīibã pīnd-n-bāngr goam kūuni, ti b yeelg bot n togs bāngr goamã rasem tusr la kobs-yi la pis-yopoe.
- 4 Yaa bāmb la Oliiv tus a yiibu la fitl-dogends a yīibã sēn yas tēngã Zu-soabã taorã.
- 5 Ned sã n dat n nams-ba, bugum n yit bāmb noorē wã n dit b bæbã. N-ye, ned sã n dat n nams-ba, yaa tile ti kūum a woto kv-a.
- 6 Bāmb tara pān-tōog n tōe n pag yīngr ti saag ka ni dasem nins bāmb sēn pīnd n togsã tek ye, la b tara pān-tōog n tōe n tek ko-rāmbã ti lebg zum, la b kit ti tood buud fãa paam nebã tēng zugu, wakat ninga fãa b sēn date.
- 7 Bāmb sã n wa kīs b kasetã n se, rŭng ning sēn yit bog-zulungē wã na n yika zabr ne bāmba, n tōog-ba, n kv-ba.
- 8 La b kūumã na n paa tēn-kāseng ning b sēn boond sug weengē ti Sodom la Eziptã pugē, vuvugē, zīig ning meng b sēn dag n ka bāmb Zu-soabã da-pik zugã.
- 9 Tēns toay-toay neba, la buud toay-toay neba, la neb sēn gomd goam buud toor-toore, la soolem toay-toay neb na n yãa bāmb kūumã rasem a tãab la pvi-svka, la b kōn sak ti b rik-b n ti mum ye.
- 10 Dūni nebã na n maana sū-noog ne būmb ning sēn paam kaset dāmb a yīibã, la b na n kidmame. Bāmb na n tuma kūun n kō taaba, bala Wēnnaam no-ræesdb a yīib kãens da namsa nebã sēn be tēngã zugã.
- 11 La rasem a tãab la pvi-svkã zugē, vum sug sēn yi Wēnnaam nengē kēe bāmb pvsē la b yikame n yals b nao zutu. Rabeem kāseng yōka neb nins sēn yāt bāmbã.
- 12 No-ræesdb a yīibã wuma koæg sēn yi arzãn n yeel-b yaa: Wa-y yīngr ka! Bāmb kēe sawadgē n zēk n kēng arzãna, la b bæbã yãnda bāmba.
- 13 Wakat kãnga bala, tēn-digimdg sēn ya kāseng zīndame, la tēngã pvrur a yembr piig svk sirgame. Tēn-digimdg kãng kvv neb tus a yopoe, la rabeem yōka neb a taabã, la b kōo arzãn Wēnnaamã waoogre.
- 14 Toog a yīib soabã loogame. Ad keta bilf ti toog a tãab soabã wa.

Baorg a yopoe soaba

- 15 Malek a yopoe soabã peebe baorgo. La koe-kāsems zīnda arzãn n yeel yaa: Dūniyã soolem lebga tōnd Zu-soabã ne bāmb Kiristã n so. Bāmb na n du naam zamaan o zamaana!
- 16 Kāsēm-dāmb pisi la a naasã sēn dag n zao b geyã zut Wēnnaam taorã wōgemdame n fōgen b nens tēng n waoog Wēnnaam n yeele:
- 17 Zu-soab a Wēnnaam sēn Tōeya fãa, sēn be, la sēn dag n be wã, tōnd pvvud-y la barka, yāmb sēn deeg y pān-kāsengã la y sēn zīndig y naamã yīnga.

18 Soolem toay-toayã rãmb ra yika b sũyã, la yãmb sũ-puugrã waame, la wakat taame ti y na n kao neb nins sãn ki wã buudo, la y keo y no-ræesdbã sãn ya yãmb tumtumdbã ne y nin-tũusidsã la neb nins sãn zoet yãmb yvvrã, nin-talse la nin-kãsemse, la y sãam neb nins sãn sãamd tẽngã.

19 B paka Wẽnnaam roogã sãn be arzãna, la b yãa Wẽnnaam kãabg koglgã b roogã pugã. Sa-yãgbo, la koeese, la sa-kelemse la tẽn-digimdg ne sapulem wvsg zĩndame.

Vẽnegre 12

Pag ne bõninna

1 Bõn-bãnd sãn ya kãseng puka arzãna. Yaa pag sãn pil wĩntoog wa fuugu, n tab kiugã ne a nao, la a fõgen maanf sãn maan ne ãds piig la a yiibu.

2 Pagã ra tutame, la a kumda rogem kunkuma, rogmã toog sãn namsd-a yĩnga.

3 Bõn-bãnd a to puka arzãna: Ad yaa bõnin-kãseng sãn ya miuugu, n tar zut a yopoe ne yul piiga, la maanf-rãmb n da fõg a zut a yopoe wã.

4 Yẽ zvvrã rag n kãagda ãdsã sãn be yĩngrã, yembr taab fãa suk n lobd tẽng zugu. Bõninã yik n yalsa pag ning sãn dat n dogã taore, ti pagã sãn dog yee, bi yẽ vel a biigã.

5 Pagã roga bi-ribla, rao sãn na n zã kut dasaar n soog soolem fãa. La b zẽka pagã biig t'a kẽng Wẽnnaam nengẽ, la b geerẽ wã.

6 La pagã zoe n kẽnga weoogẽ, zĩg ninga Wẽnnaam sãn dag n segl a yĩngã, ti b tõe n dulg-a be rasem tusr la kobs yi la pis yoobe.

7 Zab-kãseng zĩnda arzãna. Malegs naab a Misel ne a malegsã zaba ne bõninnã. Bõninnã me ne a malegsã zabame,

8 la b ka tõog ye. La zĩg ka leb n zĩnd arzãn yẽ yĩng ye.

9 B riga bõnin-kãsengã, wag-kvdrã b sãn boond ti rõtã la a Svtãana, soab ning sãn belgd tẽngã zĩg ning fãa neb sãn be wã nebã. B tusa yẽnda ne a malegsã n lob tẽng zugu.

10 Dẽ, mam wvma koe-kãseng arzãn pugẽ sãn yeel yaa: Moasã, fãagre, la pãnga, la tõnd Wẽnnaamã naam la bãmb Kiristã noor waame. Bala, b luba tõnd ba-biisã rõtã, soab ning sãn dag n dõt bãmb Wẽnnaam taor wĩndg la yungã.

11 D ba-biisã tõoga rõtã ne pe-bilã zum pãnga, la ne kasetã bãmb sãn kutã pãnga, la bãmb ka nong b vumã, hal n zoe kũum ye.

12 Yaa woto yĩnga, bi arzãna la yãmb dãmb sãn be beene wã maan sũ-noogo! Toog na n paama tẽngã ne ko-kãsengã. Bala, Svtãana sig n waa yãmb nengẽ ne sũ-puugri, a sãn bãng t'a wakatã sãn ketã ka waoogã yĩnga.

13 Bõninnã sãn yã ti b loba yẽnda tẽng zugã, a babsa pag ning sãn dog-a bi-riblã.

14 La b kōo pagā panantug-kēeng pɔgs a yiib t'a yik n kēng weoogē wā, a zīgē wā, zīg ning b sēn na n dilg-a wakat a yembre, la wakat dāmba, la wakat pvi-svkā, ti waafā ra yā-a ye.

15 La waafā kitame ti koom yi a noorē wā, n ya wa mogr koom ne pɔgl pagā, sēn na yul ti koomā kāag pagā.

16 La tēngā sōnga pagā, n yaag a noor n vel koomā bōninnā sēn yiis a noorē wā.

17 Bōninnā sūr puuga ne pagā, la a kēngame n ti yik zabr ne pagā yagensā sēn kellā, neb nins sēn sakd Wēnnaam tōodā la sēn tall-b a Zezi kasetā.

18 La bōninnā yik n yalsa ko-kāsengā bīisr zugu.

Vēnegre 13

Rūms a yiibu

1 Dē poore, mam yāa rūng sēn yi ko-kāsengē wā n tar yul piiga la zut a yopoe, la maanf-rāmb piig n dag n be a yula zutu, la Wēnnaam tɔvsg yvy n dag n gɔls a zutē wā.

2 Rūngā mam sēn yā wā ra wēndā wa ābga, t'a naowā wēnd wa wɔrs naowā, t'a noorā wēnd wa gɔgemd noore. Bōninnā kōo rūngā a pāngā la a geerā la a pān-tōogā.

3 La mam yāa rūngā zug a yen sēn pogle, n ya wa a na n kiime, la a poglgā sēn da tog n kv-a wā maagame. Neba fāa sēn be tēng zugā yeesame la b tūu rūngā.

4 B wōgemda bōninnā taoore a sēn kō rūngā pān-tōogā yīnga. B wōgemda rūngā taoore, n yeele: Ānnā n wēnd rūngā, la ānna n tōe n zab ne-a?

5 B kōo rūngā noor t'a gom wilg-m-meng goama la Wēnnaam paoogr goama. La b kōo yē pān-tōog t'a tɔm kiis pis-naas la a yiibu.

6 Rūngā yaaga a noor n na n gom n paoog Wēnnaam, n paoog bāmb yuurā la b sek-roogā, la neb nins sēn be arzānā.

7 La b kōo yē noor t'a yik zabr ne Wēnnaam nin-tūusdsā n tōog-ba. B kōo yē pān-tōog t'a tōog buud fāa, la tēng fāa neba, la goam buud fāa neba la soolem fāa.

8 La neba fāa sēn be tēng zugu, ti b yvy ka gɔls vum sebr sēn ya pe-bil ning b sēn kv hal dūni naaneg wakatā sebrā pvgē wā wōgemda rūngā taoore.

9 Ned sā n tar tvb bi a kelge!

10 Ned sā n tog n kē yembdo, a na n kē yembdo. Ned sā n kv ne zabr svuga, yaa tile ti b kv-a ne zabr svuga. Wēnnaam nin-tūusdsā modgr la b tēebā la woto.

11 Dē poore, mam yāa rūng a to sēn yi tēnga pvgē. A ra tara yul a yiib sēn wēnd wa pe-bil yula, la a ra gomda wa bōninnā.

12 Yē da tɔmda ne pipi rūngā pān-tōogā fāa a nifē, la a kitame ti tēngā ne nebā sēn be a zugā wōgemded pipi rūngā sēn da paam sāmpog-kvvdg ti maagā taoore.

- 13 Rũng a yiib-n-soabã maana bãn-kãsemse, hal n kutdê ti bugum yit yĩngr n sigd tẽngã zug nebã nifẽ.
- 14 Ne bãn b sãn kô-a noor t'a maan pipi rũngã taorã, a belga nebã sãn be tẽng zugã, n yeel-b ti b maan rũng ning sãn paam poglg ne zabr sũg n kell n pōsã bõn-naandga.
- 15 B kôo rũng a yiib-n-soabã pãn-tõog t'a kut ti pipi rũngã bõn-naandgã paam suga, sãn na yul la bõn-naandgã gome la a kut ti b kv neb nins fãa sãn kôn wõgemd rũngã bõn-naandgã taorã.
- 16 La a kitame ti neba fãa, nin-tals la nin-kãsemse, arzogs rãmb la naong rãmba, yemse ne burkĩmb reeg bãnd b nug-ritgo wall b rĩyã zutu,
- 17 la ti ned baa a yen ra tõog n da wall a koose, t'a ka tar bãndã, rũngã yvure, wall a yvurã geel-bilã ye.
- 18 Yam la woto. Bı ned ning sãn tar yam geelg rũngã yvur geelg sõore. Bala, yaa ninsaal yvur geelg sõore, la a yvurã geelg sõor yaa 666.

Vēnegre 14

Neb 144.000 yulle

- 1 Mam gesame, la m yãa pe-bilã sãn yik n yas Siyõ tãngã zugu, ti neb tus koabg la tus pis-naas la a naas sãn da tar pe-bilã yvur ne b ba wã yvur sãn guls b rĩyẽ wã be ne bãmba.
- 2 Mam wuma koεeg sãn yi arzãna, n wënd wa ko-kãsems koεega, wa sa-keleng kãseng burgo, la rãamd ninga mam sãn wuma ra wëndã wa pend-wëebd sãn wëed b pendse.
- 3 B yunda yun-paalg geerã taoore, la bõn-vus a naasã ne kãsem-dãmbã taoore. Ned ba a yen ra ka tõe n zãms yullã ye, sã n ka neb 144.000 sãn dag n paam fãagr dũni zugã.
- 4 Yaa neb nins sãn ka rēgem b mens ne pagbã, bala b ka sãam ye. Bãmb na n pvgda pe-bilã n dabd zĩig ninga fãa b sãn dabda. B raa bãmb n yiis neba svka, ti b yı wa dēnem biis Wēnnaam ne pe-bilã yĩnga,
- 5 la zĩrĩ ka tol n zĩnd b noeyẽ ye. Rõadg ka be b zut ye.

Malegs a tãab koeese

- 6 Mam yãa malek a to sãn yıgd n pıvıgd yĩngri: A dag n tara koe-noog sãn paad wakat sãn kôn sa, n na n togs neb nins sãn be tẽng zugã, soolem fãa, buud fãa, goam buud fãa neba, la tẽng fãa neba.
- 7 Yẽ, zẽka a koεeg n yetẽ yaa: Zoe-y Wēnnaam dabeem la y waoog bãmba. Bala wakat taame ti bãmb na n kao buudo. Wõgemd-y soab ning sãn naan-a yĩngr la tẽngã, ko-kãseng ne ko-bundsã taoore.
- 8 Malek a to sãn ya yiib-n-soab pıglame n yetẽ yaa: A lvume! A lvume! Babilon kãsengã sãn kut ti soolem dãmba fãa yũ yẽ yoobã sãn ka koakã divẽ wã lvume.

9 Malek a to sën ya tãab-n-soab pvgla bãmb ne koe-kãseng n yeele: Ned sã n wõgemd rûngã ne a bõn-naandgã taoore, la a sã n deeg bãndã a dīirē wall a nug zugu,

10 yē soab me na n yūu Wēnnaam sū-puugrã divē sën ka pulli ti b kiig bãmb sū-puugr laagē wã. La yē na n paama namsg bugmē la kidbr puga, maleg-sõamy wã ne pe-bilã taoore.

11 Bãmb namsgã bug-zōos zēkda zamaan o zamaane. La wīndg ne yungo, neb nins sën wõgemded rûngã ne a bõn-naandgã taorã, la ned ning sën deeg-a yē yvvrã bãndã ka tol n tar vvvsem ye.

12 Woto yīnga, nin-sõamy wã tog n nanga pãnga, n sakd Wēnnaam tōodã la b tall tēeb ne a Zezi.

13 Mam wuma koεeg sën yi arzãn n yetē: Gvlse: sën sung ne moasã, bark bee kūum nins sën kiid Zu-soaba tūudum pvgē wã zutu. Sug-sõng yetame ti n-ye, ti b tōe n bas b tvvmã n vvvse, bala bãmb tvvmã pvgd-b lame.

Dūniyã tigsgu

14 Mam gesame la m yãa sawad-pēelga, la ned sën wënd wa ninsaal n dag n zao sawadgã zugu. A rag n fõgena a zug sãnem maanfo, la a zãad goeog sën dit a nugē.

15 Malek a to yii wënd-dooogē wã n zēk a koεeg n gom ne sën zao-a sawadgã ne pãng n yeel yaa: Yulumd f goeogã n wvre. Wurb wakat taame, bala, bõn-koadlã sën be tēng zugã bume.

16 La sën zao-a sawadgã zugã yulumda a goeogã tēngã zugu, la b tigma tēng zug bõn-koadlã.

17 Malek a to yii wënd-dooogã sën be arzãnã pvgē. Yē me rag n tara goeog sën dite.

18 Malek a to sën dag n tar pãn-tōog ne bugum yii tēn-kugrē wã, n zēk a koεeg n yeel malek ning sën zãad goeog sën ditã yaa: Yulumd f goeogã sën ditã, n yãgs nasaar-sibã sën be tēng zugã gīna, bala, a sibã bume.

19 Malekã yulumda a goeogã tēngã zugu. A yãgsa nasaar-sibã sën be tēng zugã biisi n lob-b divē wēkr kogl kãsengã sën ya Wēnnaam sū-puugr zīigē wã puga.

20 La b taba koglgã pvgē tēngã kεenga, la zum yii koglgē wã n zoe. A zulmã tata wiid salba, la a zoeeme n ta kilo kobs-tã.

Vēnegre 15

Malegsã ne yaoolem toodo

1 Dē poore, mam yãa bãnd a to arzãn sën ya kãseng n sek gesgo. Yaa malegs a yopoe sën da zãad tood a yopoe, yaoolem dãmbã. Bala yaa ne to-kãens la Wēnnaam sū-puugrã na n pidsi.

- ² La mam yāa būmb sēn ya wa ko-kāseng sēn ya neng-getga, n kalem ne bugum. La mam yāa neb nins sēn tōog rūngā ne a bōn-naandgā la a yuvrā geel-bilā sēn yes yīngri, nen-getgā sēn wēnd ko-kāsengā zugu. Bāmb da zāada Wēnnaam pendse.
- ³ Bāmb yunda Wēnnaam tumtum a Moyiis yullā, la pe-bilā yulle: Zu-soab a Wēnnaam sēn Tōeya fāa, yāmb tumā yaa kāsemse la b bee neere! Soolem dāmba rīma, yāmb tumā zemsame la b yaa sīda.
- ⁴ Zu-soaba, ānna n ka na n zoe yāmba, la a ka na n waoog yāmb yuvrā? Bala, yāmb y yen tāa n welg toore. La soolem dāmba fāa na n waa n wōgemda yāmb taoore, yāmb turlemā sēn pukā yīnga.
- ⁵ Rē poore, mam gesame, la b paka kaset fu-roogā yulgr zīigā arzān puga.
- ⁶ Malegs nins sēn da zād tood a yopoe wā yīi yulgr doogē wā. Bāmb dag n yera lē pēelg fast fut sēn yāgda. La b rag n sēba b yāad ne sānem sēbdse.
- ⁷ Ned a yembr bōn-vus a naasā suk kōo malegs a yopoe wā sānem laas a yopoe sēn pid ne Wēnnaam sēn vi zamaan o zamaanā sū-puugri.
- ⁸ La yulgr doogā pida ne bug-zōose, Wēnnaam ziirā ne b pāngā yīnga, la ned baa a yen da ka tōe n kē yulgr doogē wā ye, hal ti toodā malegs a yopoe wā sēn tarā se.

Vēnegre 16

Wēnnaam sū-puugr laase

- ¹ Mam wuma koe-kāseng sēn yi wēnd-dooḡē wā n yeel malegs a yopoe wā yaa: Kēng-y n ti kiig-y Wēnnaam sū-puugrā sēn be laas a yopoe wā pusā dūniyā zugu.
- ² Pipi soabā kēngame n ti kiig sēn be yē laagē wā dūniyā zugu. La nod-kēngeng sēn ya toaag yōka neb nins sēn dag n tar rūngā gulsem bānde la b wōgemded bōn-naandgā taorā.
- ³ Malek a yiib-n-soaba kiiga sēn be yē laagē wā ko-kāsengā pugē, la a lebga zum wa kūum zum. La bōn-vus nins fāa sēn dag n be ko-kāsengā pugā kiime.
- ⁴ Malek a tāab-n-soabā kiiga sēn be yē laagē wā kvulsā ne ko-bundsā pvse, la b lebga zum.
- ⁵ La mam wuma ko-rāmbā malekā sēn yeel yaa: yāmba, soab ning sēn dag n be, la sēn be moasā, n welg toorā, yāmb sēn kao buvdā a woto wā zemsame.
- ⁶ Bala, bāmb daaga neb nins sēn welg toorā la yāmb no-rēesdbā zum, la yāmb kō-b-la zum ti b yū. Rē segda ne bāmba.
- ⁷ La mam wuma koeg sēn yi tēn-kugrē wā n yeel yaa: Hakuka, Zu-soab a Wēnnaam sēn Tōeya fāa, yāmb buvda kaoob yaa sīda la turga.
- ⁸ Malek a naas-n-soabā kiiga sēn be yē laagē wā wīntoogā zugu. La b kōo wīntoogā pāng t'a yōog ninsaalbā ne bugum,

- 9 la tʊʊl-kāseng yōoga nebã. Bãmb paooga Wẽnnaam ning sën tar-a noor ne to-kãensã yuure, la b ka tek yam n kos sugr n na n kō Wẽnnaam waoogr ye.
- 10 Malek a nu soabã kiiga sën be yē laagē wã rŭngã geerã zugu. La yē soolemã lebga lik bida. Toogã kitame ti ninsaalbã rŭmd b zelma.
- 11 La toodã ne noadã sën tar bãmbã yīnga, b paooga arzãnã Wẽnnaamã, la b ka tek yam n kos sugr b tʊʊm wẽnsã yīng ye. Sũ-puugr laaga (16.1)
- 12 Malek a yoob-n-soabã kiiga sën be yē laagē wã kʊʊl-kāseng ning sën boond ti Efartã zugu. La kʊʊlgã koom kʊʊme ti lebg sor rīm-dãmb nins sën yit yaangã yīnga.
- 13 Mam yãa sɪ-rēgd a tãab sën wënd wa loms sën yit dargō wã noorē la rŭngã noorē la belgr no-rɛɛsã noorē.
- 14 Bãmb yaa suse, zīn-dãmb sën maand bōn-yɛɛsdse, la sën kēngd dũni gill fãa rīm-dãmbã nengē n na n ti tigs-b Wẽnnaam sën tōe fãa ra-kāsenga sën ya zabr daarã yīnga.
- 15 Ad mam wata wa wagre. Bark bee ned ning sën ka gōe la sën yer a futu, sën na yul la a da kën beelle, la ti nebã kōn ya a yãndã zugu.
- 16 B tigma nanamsã zīg a yen sën boond ne Hebre goam ti Harmagedō.
- 17 Malek a yopoe soabã kiiga sën be yē laagē wã pemsma puga. La koe-kāseng yii geerē wã, wënd-doogē wã n yeel yaa: Maaname n sa!
- 18 La sa-yāgb ne koeese, la sa-kelems ne tēn-digimdg sën ya kāseng zīndame, la hal ninsaalb sën be dũni zug teka, tēn-digimdg sën ya kāseng a woto nan ka tol n zīnd ye.
- 19 Tēn-kāsengã welga zīs a tãabo. Soolem toay-toayã tēns lʊʊme, la Wẽnnaam tēega Babilon kāsengã yelle, n na n kit t'a yũ bãmb sũ-puug-kāsengã divē wã sën be laagē wã.
- 20 Koomã sën gūbg tēns ninsã fãa zoeeme, la ned ka leb n yã tãmsã ye.
- 21 La sapilem zislem sën kolg kilo pis-naas yii yīngr n dʊʊg ninsaalbã zutu. La sapilmã toog yīnga, nebã paooga Wẽnnaam. Bala to-kãng talla pãng ti looge.

Vēnegre 17

Pug-yood kāsenga buudo

- 1 Dē poore, malegs a yopoe wã sën da zãad laas a yopoe wã, b ned a yembr waa n goma ne maam n yeele: Wa ti m na n wilga foom pug-yood kāsengã sën zī ko-kãsemsã zutã buudo.
- 2 Yaa ne yēnda la dũniyã rīm-dãmbã maan yoobo, la dũni nebã ra yũu yē yoobã divē ti b nens yilim.
- 3 Malekã rika maam m tagsgã pugē n kēng weoogē. La mam yãa pag sën zao rŭng sën ya miuug mass, n pid ne yʊʊ sën paogd Wẽnnaam, la a tara zut a yopoe ne yul piiga.

- 4 Pagã ra yera fuug sên ya miu-kêega la miuug mass n nags a meng ne sânem la kuga b raab sên ya toogo, la perl dâmba. Pagã ra zâada sânem laag a nugê, la laagã ra pida ne tɔm wêense la ne pagã yoobã rêgdo.
- 5 Yɔɔr n da guls pagã rîrê, yaa yel-solemde: Babilon kâsengã, dūni pɔg-yoaadbã ne tɔm-wêns ma.
- 6 Mam yâame ti neb nins sên welg toore, la a Zezi kaset dâmbã zum yilimd pagã nenga. Mam sên yând-a wã, linga mam wusgo.
- 7 La malek soka mam yaa: Bõe yîng ti ya lingr ne foom? Mam na n togsa foom pagã ne rûng ning sên zit yênda, n tar zut a yopoe ne yul piigã yel-solemdã.
- 8 Rûng ning fo sên yã wã rag n beeme, la a ka leb n beê ye. A na n yii bog-zulungê wã n kêng sãong zîigê. La dūni neb nins yvy sên ka guls vum sebrã pɔgê hal dūni naaneg wêndê wã sã n yã rûngã, a na n yu lingr ne bamba, rûngã sên dag n be, n wa ka leb n beê la a na n leb n pukã yînga.
- 9 Bãngr sên yit ne yam n tog n zînd ka: Zut a yopoe wã yaa tãms a yopoe nins pagã sên zao b zutã.
- 10 Leb n yaa rîm-dâmb a yopoe. Bãmb b nu n lɔi t'a yembr beê, t'a to wã nan ka wa nand ye, la a sã n wa wa, a tog n du naam wakat bilfu.
- 11 Rûng ning sên dag n be, n ka leb n be wã meng yaa rîm a nii soaba. Yê me yaa rîm-dâmb a yopoe wã ned a yembre. La a rabda sãong zîigê.
- 12 Yul piigã fo sên yã wã yaa rîm-dâmb piig sên nan ka reeg soolem ye, la b reegda pân-tôog wa rîm-dâmbã lɛer a yen yîng ne rûngã.
- 13 Bãmb yam yaa a yembre, la b kôta rûngã b pãngã ne b pân-tôogã.
- 14 Bãmb na n zaba ne pe-bilã. La pe-bilã na n tōog-b lame, ti bõe bãmb yaa zu-soben-dâmb Zu-soaba la rîm-dâmba Dîma. La neb nins b sên boolã, neb nins b sên tūusã ne neb nins sên maand sîda, n be ne pe-bilã na n tōog-b lame me.
- 15 Malekã yeela maam yaa: koom nins fo sên yã ti pɔg-yoodrã zî b zutã yaa neba la neb kuvndo, la soolem dâmba la goam buud toay-toay neba.
- 16 Yul piigã fo sên yã wã, n paas rûngã na n kisga pɔg-yoodrã, n dees a futã n bas-a a zaala, la b wãb a nemdã, la b ning-a bugum t'a ri tēma.
- 17 Bala, Wēnaam ninga bãmb sūyã pus ti b maan Wēnaam daabo, la b naag taab yam a yembre, n dik b naamã n kō rûngã hal ti Wēnaam goamã wa paam pidsgu.
- 18 La pagã fo sên yã wã yaa tēn-kâseng ning sên so-a dūniyã rîm-dâmbã.

Vēnegre 18

Babilon louse

- 1 Rê zugê, mam yãa malek a to sên tar pân-kâseng sên yi arzân n sigda, n tar noor sōama la a zîrã kōo dūniyã vēnem.

- 2 Malekã zêka a koεeg ne pāng n yeele: A lɔume! A lɔume! Babilon kāsengã lɔume! Yê lebga zîn-dāmb yiri, la zî-dēgd fāa, la bôn-yıgd rêgd fāa neba sên kis zîiga,
- 3 Soolem dāmba fāa sên yũ Wēnnaam sũ-puugr wa divê yê yoobã yînga, ti dũni rîm-dāmb maan yoob ne yēnda, la ti dũni læbdb tũnug yê nag-teedã pāng n lebg arzogs rāmba.
- 4 La mam wɔma koεeg a to sên yi arzān n yeele: Mam neba, yi-y tēngã pɔga, ti y da wa n naag n maan yel-wēn ning a sên maandã, la ti y da wa n naag yēnda n paam tood nins sên na n paam-a wã ye.
- 5 Bala, yê yel-wēna zamame hal n tãag arzāna, la Wēnnaam tēega a ka-turlem tɔmã yelle.
- 6 Yao-y yēnda wa yê sên yao wã, la y lebs-a a tɔmã naoor a yiibu! Wamd ning pɔgê a sên kiigã, kiig-y-yã a woto naoor a yiib n kō-a.
- 7 Yê sên waoog a meng n kê nagma pɔgê n ta zîig ningã, kut-y t'a toogã ne a sũ-sāoongã ta a boto. Ti bōe, a yeta a sũurê yaa: Mam zîi wa rîm-poaka, mam ka pɔgkōore, la mam kōn tol n paam kũum sũ-sāoong ye.
- 8 Rēnda yîngã, yê toodã na n waa daar a yen pɔgê: bāag sên na n kv-a, sũ-sāoongo, kom, la bugum na n di-a lame. Bala, Zu-soab a Wēnnaam, sên kaood-a yê buvdã yaa pān-kēeng soaba.
- 9 Dũniyã rîm-dāmb nins fāa sên maan yoob ne tēn-kāngã, la b paam te-need ne yê wã sã n wa yã tēngã sên dit bugmã bug-zōose, b na n yābame n wiis a yînga.
- 10 Bāmb sên zoet rabeem ti yê toogã na n wa paam bāmbã yînga, b na n yalsa yug n yeel yaa: Kato! Kato! Tēn-kāsengã, Babilon tēng sên tar pānga! Fo sɔbgr waa wakat a yen pɔgê bala.
- 11 La dũni fāa toandb yābdame n wiisd yê yînga, ned baa a yen sên ka le raad bāmb koosmã yînga:
- 12 Yaa sānem, la wanzuri, la kug sên be yōod wɔsgo, la perl dāmba, la lē peen-sōamyã, la peen-miu-kēese, la peen fulfulle, la peel sên ya miuug-mas, la raog buud fāa sên tar yũ-noogo, la teog buud fāa sên maan ne wob-yēna, la teed buud fāa sên maan ne raad sên be yōod wɔsgo, la sên maan ne zũudu, la kutu, la kug sên boond ti marbre,
- 13 kanell la ra-pegd buud sên tar yũ-noogo, la zē-biis sên kōt yũ-noogo, la tudare, la vāad buud sên boond ti miir, la wisdu, la divê, la kaam, la zom-bāanega, la koodo, la niis ne piisi, la wed-moose, la terok-rāmba, hal baa ninsaalba.
- 14 Fo sên da rat bũmb ning ne f sũur fāa wã loog n basa foom. Bôn-sōamy wã fāa, wall bôn-needã menemame n bas foom, la ned kōn leb n yā-b abada.
- 15 Toandb nins sên tũnug Babilon n lebg arzogs rāmbã sên zoet rabeem ne toog ning sên na n paam tēn-kāngã yîngã, b na n yalsa yuga, n yābe, n maan sũ-sāoongo.

- 16 Bāmb na n yeelame yaa: Kato! Kato! Tēn-kāsengā sēn dag n yer fu-neebe la fu-miu-kēese la fut sēn ya miid mas n nags a meng ne sānem ne kug sēn be yōodo la perl dāmba! Wakat a yen pugē bala, b sāama arzogs wusg a woto.
- 17 Koom kogond zu-soben-dāmba fāa ne neb nins fāa sēn be koom kogondā pusā, la koom kogondā pug tūmtūmbā ne neb nins fāa sēn tolemd ne koom kogondā dag n yasa yuga,
- 18 la b sēn yā bugmā sēn dit tēngā bug-zōosā, b kelname n yeele: Tēn-bug n dag n wēnd tēn-kāsengā?
- 19 Bāmb da yugda b zut tom, n yābda n maand sū-sāoong wa kūum n ki, la b kelemdē n yetē: Kato! Kato! Tēn-kāseng ning sēn dag n tar paoong wusg ti neb nins fāa sēn tar koom kogond ko-kāsengā zugā tūnug be n lebg arzogs rāmbā, wakat a yen pugē bala, a lebga rasempvuga.
- 20 Arzāna, maan sū-noog ne būmb ning sēn paam-a wā. Yāmb me sēn welg toor Wēnnaam yīnga, la tēn-tūmdba la Wēnnaam no-rēesdbā, maan-y sū-noogo. Bala Wēnnaam sēn kao tēngā buvdā, b roka yāmb sūuri.
- 21 Dē, malek sēn tar pāng tebga kugr sēn wēnd neer sēn ya bedr n lob-a ko-kāsengā pugē n yeele: B na n tusa Babilon sēn ya tēn-kāsengā a woto ne pāng n lubi, la ned kōn leb n yānd-a yes ye.
- 22 La ned kōn leb n wum pend-wēedba, la yūumba, la wus ne bar-pēebdbā rāamd fo pugē ye. Ned kōn leb n yā nug-tūmd buud baa a yen soab beene ye, la ned kōn leb n wum neer rāamd beene ye.
- 23 Futl vēnem kōn leb n yāg be ye, la ned kōn le wum pug-paal sid ne a pug-paalā koes beene yes ye. Bala, fo toandbā dag n yaa dūni nin-kāsemse, fo belga soolem dāmba fāa ne f bagrā.
- 24 La b yāa Wēnnaam no-rēesdbā ne nin-sōamyā, la neb nins fāa b sēn kood dūniyā zugā zum fo pugē.

Vēnegre 19

Neb kuung sēn pēgd Wēnnaam arzān pugē

- 1 Rē poore, mam wuma koe-kāseng arzān pugē sēn wēnd neb kuung wusg koes sēn yet yaa: Halleluya! Fāagr la ziir ne pāng yaa tōnd Wēnnaamā n so,
- 2 bāmb bu-kaorā sēn ya sid la turgā yīnga. Wēnnaam kaoo pug-yood kāsengā sēn dag n sāamd dūni ne a yoobā buudo. La Wēnnaam doka n tūmtūmbā sūuri, yē sēn daag bāmb zumā yīnga.
- 3 La b leb n yeela naoor a yiib soab yaa: Halleluya! La yē bug-zōos zēkda zamaan o zamaane.
- 4 Kāsem-dāmbā pisi la a naasā ne bōn-vus a naasā wōgemdame n waoog Wēnnaam sēn zao geerā zugā n yeel ti āmina! Halleluya!

⁵ Koεεg yii geerē wā n yeel yaa: Yāmb fāa sēn ya Wēnnaam tumtumdbā, yāmb dāmb sēn zoet bāmbā, nin-tals la nin-kāsemse, pēg-y tōnd Wēnnaamā.

⁶ La mam wuma koεεg sēn wēnd wa neb kuung wusg koeese, n wēnd wa ko-kāsems koeese, n wēnd wa sa-kelems kāsems koes sēn yet yaa: Halleluya! Bala tōnd Zu-soab a Wēnnaam sēn Tōeya fāa wā zīndiga b naam.

⁷ D maan sū-noog n kɔdme, la d waoog bāmba, bala pe-bilā pug-peeḡrā daar taame, la bāmb pug-paalā segla a meng n sε.

⁸ B kōo pug-paalā lē sōng fuug sēn pund n ka tar rēgd t'a yeelge. Lē sōng fuugā yaa nin-sōamy wā tum sōamyā.

Pe-bilā pug-peeḡr kibsā

⁹ Malekā yeela maam yaa: Gulse: Bark bee neb nins b sēn bool ti b wa pe-bilā pug-peeḡr kibsā zutu! La a yeela maam yaa: Koe-kāngā yaa Wēnnaam meng goama.

¹⁰ La mam wōgemda yē taoor n na n waoog-a, la a yeela maam yaa: Da saag n maan a woto ye! Mam yaa fo tumd-n-taaga la fo ba-biis nins sēn tar a Zezi kasetā tumd-n-taaga. Waoog Wēnnaam! Wēnnaam no-rēesdbā goam yita a Zezi kasetā pugā.

Wed-ruud sēn zao wed-pēelga

¹¹ Dē poore, mam yānda arzān sēn pake, la mam yāa wed-moaag sēn ya pēelga. Ned ning sēn zao-a weefā yuur la a Sɪd-maanda la a Sɪd-sɪda. Bāmb buuda buudā ne turlem la b zabd ne turlem.

¹² Bāmb ninā yaa wa bug-witim. Maanf-rāmb wusg n fōg bāmb zugā. Bāmb tara yuur sēn guls ti ned baa a yen ka mi, sā n ka bāmb mengā bala,

¹³ la b yera fu-taok sēn los zumē. Bāmb yuur la a Wēnd-gomde.

¹⁴ Sodaasā sēn be arzānā dag n zaoo wed-peels n pugd bāmba, n yer lē sōng fut sēn ya peels la yoalgma.

¹⁵ Zabr svug sēn dit n dag yit b noorē wā n na n subg soolem dāmbā. Bāmb na n zāa kut dasaar n dɔlg-ba. Bāmb na n taba būmb nins sēn be Wēnnaam sēn Tōeya fāa wā sū-puugr sēn ya kāsenga divē wēkr koglgā pugē wā.

¹⁶ Bāmb tara yuur sēn guls b fuugā zug la b geerā zugu: rīm-dāmb Rīma, la zu-soben-dāmb Zu-soaba.

¹⁷ Mam yāa malek sēn yas wīntoogā pugē. Yē zēka a koεεg ne pāng n yeel bōn-yɔgdɪ wā fāa sēn yɔgd yīngā yaa: wa-y n tigm-y taab Wēnnaam kibs kāsengā yīnga,

¹⁸ ti y tōe n dt rīm-dāmb nemdo, sodaas nanams nemdo, pāens rāmbā nemdo, wed-moos ne b ruudbā nemdo, neb fāa nemdo, burkīmb la yemse, nin-tals ne nin-kāsemse.

¹⁹ Mam yāa rūngā ne dūni rīm-dāmbā ne b sodaasā sēn tigim taab n na n zab ne soab ning sēn zao-a wed-pēelgā, la ne a sodaasā.

20 La b yōga rŭngã ne zãmb no-rees ning sën dag n maan bôn-yeeds rŭngã taoor n belg neb nins sën deeg rŭngã bãndã la b wōgemded yē bôn-naandgã taorã. B loba bãmb b yiiba fãa vus bugum mogr sën dit kidbr pugē.

21 La vuvug ning sën dag n yit soab ning sën zao wed-moaagã zugã noorē wã kuv neb a taabã. La bôn-yıgdı wã fãa ru bãmb nemdã n tige.

Vēnegre 20

Yuum tusr naam dubo

1 Dē poore, mam yãa malek sën yi arzãn n sigda, n zãad bog zulungã kvulen-biiga la bãng-kãseng a nugē.

2 Malekã yōka dargō wã sën ya wag-kvdrã, la rōatã, la a Svtãan n balg-a yuum tusr yīnga.

3 A lob-a-la bog-zulungã pugē n page, la a sog bokã noor Svtãanã zugē, sën na yl t'a da leb n belg soolem dãmba yesa, hal ti yuum tusrã pidsi. Rē poore, yaa tle ti b lok-a n bas wakat bilf yīnga.

4 Mam yãa naam-geyã. La b kōo neb nins sën zīnd geyã zutã noor ti b bu vuvdo. La mam yãa neb nins b sën fiuus b zut a Zezi kasetã ne Wēnnaam goamã yīngã suse, la neb nins sën dag n ka wōgemd rŭngã wall a bôn-naandgã taore, la b ka reeg bãndã b rīyē wall b nusã zutã suse. Bãmb vuvgame n dt naam ne Kirist yuum tusri.

5 La kũ-rãmb a taabã ka vuvug ye, hal ti yuum tusrã pidsi. Vuvug-kãng yaa dēenem vuvgre.

6 Neb nins sën naag n paam dēenem vuvgrã tara bark la sōmblem. Kūum a yiib soabã ka tar b tvumđ ye. Bãmb na n yu Wēnnaam ne Kiristã maan-kvudba, la b na n du naam ne Kiristã yuum tusri.

7 Yuum tusrã sã n wa pidi, b na n yiisa a Svtãan a bi-bees roogē wã n bas-a,

8 la a na n yiime n belg soolem nins sën be dūniyã kurems a naasã neba, Gaoog ne Magaoog, sën na n yl n tigim bãmb zabr yīnga. Bãmb sōorã yaa wa ko-kãsengã biisri.

9 Bãmb yiime n yedg tēng zugu, la b kēe nin-sōamy wã tãb-sikē wã, la tēn-nongrē wã. La bugum yii arzãn n sig n dt-ba.

10 B loba belgdã, soab ning sën dag n belgd nebã bugum mogr sën dit kidbr puga, zīig ning rŭngã ne belgr no-reesã sën be wã. Bãmb na n namsa wīndg ne yungo, zamaan o zamaane.

Yaolem bu-kaore

11 Dē poore, mam yãa ge-kãseng sën ya pēelga, ne ned ninga sën zao-a geerã zugã. La dūniyã ne saasē zoe bãmb taoor n looge, la zīig ka leb n be bãmb yīng ye.

12 La mam yāa neb nins sēn ki wā, nin-kāsemse, nin-talse ti b yas geerā taoore. La b lagsa seba, la b laka sebr a to sēn ya vum sebre. B buu sēn ki-bā buudo, n zems ne būmb nins sēn guls sebā pūsā, n zems ned fāa tuumd sē yi a soaba.

13 Ko-kāsengā lebsa kūum nins sēn da be be wā, ti kūumā ne kum-kulg lebs kūum nins sēn da be be wā, la b buu bāmb ned kam fāa buud wa sēn zems a tuuma.

14 B loba kūumā ne kum-kulg bugum mogrā puga. Bugum mogrā yaa kūum a yiib soaba.

15 B loba ned ning fāa b sēn ka yā a yuur ti guls vum sebrā pugē wā bugum mogrā puga.

Vēnegre 21

Arzān paalg la dūni paalga

1 Mam yāa yīngr paalga la dūni paalga, bala, dēnem yīngrā ne dēnem tēngā loogame, la ko-kāsengā ka leb n be yes ye.

2 La mam yāa tēn-sōngā, Zeruzalem paalgā sēn yi Wēnnaam nengē n sigda, la a wēnda wa pag sēn nags a meng a sid yīnga.

3 Mam wuma koe-kāseng sēn yi geerē wā n yeele: Ad Wēnnaam yirā bee ninsaalb suka. Wēnnaam na n zīnda ne nebā. Bāmb na n yu Wēnnaam neba, la Wēnnaam mengā na n paa ne bāmba.

4 Wēnnaam na n yēesa nintām fāa sēn be b ninē wā. Kūum kōn le zīnd ye, la sū-sāoong wall yābre, wall toog kōn leb n zīnd ye, bala, dēnem būmba fāa loogame.

5 Ned ning sēn zao geerā yeelame yaa: Ade, mam maanda būmba fāa paalse. La b yeel yaa: Gulse, bala, gom-kāensā yaa vēnega la b yaa sida.

6 Bāmb yeela maam yaa: Maaname! Maam la Alfa la Omega, Sungre la Seebo. Mam na n kōo ned ning ko-yūud sēn tarā vum ko-bundmā zaalem.

7 Ned ning sēn na n tōogā puur na n yu a woto: Mam na n yu Wēnnaam, la yē na n yu mam biiga.

8 La sā n ya ne rabeembā, la ka-tēeb rāmbā, la tuum-dēgd maandbā, la nin-kuudba, la nin-yooadbā, la ti-maandbā, la wēn-naands puusdbā, la zīri yagdbā fāa, bāmb puur na n yu ti kē bugum mogrē wā, zīig ning kidbr sēn dutā. Rē yaa kūum a yiib soabā.

9 Dē poore, malegs a yopoe wā sēn da zāad laas a yopoe sēn pid ne yaolem tood a yopoe wā ned a yembr waa n goma ne maam n yeel yaa: Wa ti m na n wilg-f la pug-paalā, pe-bilā pagā.

10 Malekā rika maam m yamē n kēng tām-kāseng sēn ya luglg zugu. La a wilga maam tēn-sōngā sēn ya Zeruzalemā sēn yi yīngri, Wēnnaam nengē n sigdā.

11 Tēngā da tara Wēnnaam zīrā. Yē rasāndā dag n wēnda wa kugr sēn be yōod wusg neerlem, wa kugr sēn boond ti zaspe n tōnd wa veere.

- 12 A rag n tara lal-kāseng sēn ya zāondgo. A rag n tara zag-noey piig la a yiibu, ti malegs piig la yiib be zag-noeyē wā. Yuy n da guls b zutu: Yaa Israyel buud piig la a yiibā yvya.
- 13 Zag-noey a tāab n be yaanga, t'a tāab be ritgo, t'a tāab be goabga, t'a tāab be nin-taore.
- 14 Tēngā lalg mee yēbgr piig la a yiib zugu, la b guls pe-bilā tēn-tvmdb piig la yiibā yvy yēbg-kāens zutu.
- 15 Malek ning sēn dag n gom-a ne maama dag n tara makdg sēn ya sānem dasaare, n na n mag tēngā ne a zag-noeyā la a lalgā.
- 16 Tēngā ra yaa maoko, t'a woglmā ne a yalmā zem taaba. Malekā maga tēngā ne sānem dasaarā: Yaa kulo tus a yi. A woglmā ne a yalmā la a zāntlemā rag n zema taaba.
- 17 Yē maka lalgā: A yaa kāntus koabg la pis-naas la a naase, ninsaal kāntuga, sēn ya a yembr ne malekā kāntuga.
- 18 Lalga mee ne kugr sēn boond ti zaspe, la tēngā yaa sānem halaal sēn wēnd wa vēr halaale.
- 19 Tēngā lalgā yēbgrā rag n nagsa ne kug buud fāa sēn be yōodo. Pipi yēbgrā yu ne zaspe, la yiib-n-soabā yu ne kugr sēn boond ti safure, la tāab-n-soabā yu ne kugr sēn boond ti kalsedoan, la naas-n-soabā yu ne kugr sēn boond ti emerode,
- 20 la a nu soabā yu ne kugr sēn boond ti sadonigsi, la a yoob soabā yu ne kugr sēn boond ti sardoan, la a yopoe soabā yu ne kugr sēn boond ti kirzolit, la a nii soabā yu ne kugr sēn boond ti beril, la a wε soabā yu ne kugr sēn boond ti topaaze, la piig soabā yu ne kugr sēn boond ti kirzopraaze, la piig la a yen soabā yu ne kugr sēn boond ti hiyasēnte, la piig la a yiib soabā yu ne kugr sēn boond ti ametist.
- 21 Zag-noeyā piig la yiibā yu ne kugr sēn boond ti perle. Zag-noor fāa yaa kug-yende. Tēngā soay yaa sānem halaale, n tōnd wa vēere.
- 22 Mam ka yā wēnd-doog tēngā pvg ye, bala, Zu-soab a Wēnnaam sēn Tōeya fāa wā la pe-bilā me yaa tēngā wēnd-doogo.
- 23 Tēngā ka baood ti wīntoog bi kiuug yāg beene ye, bala, Wēnnaam ziirā kōt-a-la vēenem, la pe-bilā yaa a fitla.
- 24 Soolem dāmbā na n kēna bāmb vēenemē wā, la dūni rīm-dāmbā na n waa ne b zīirā beene.
- 25 Tēngā zag-noey kōn pag wīndg ye, yung ka na n zīnd beene ye.
- 26 B na n talla soolem dāmba ziirā la b waoogrā n wa beene.
- 27 Būmb sēn ya rēgdo, wall ned ning sēn maan wēnga wall a yagd zīrē kōn kē be ye. Yaa neb nins yvy sēn guls pe-bilā vum sebrē wā bal n na n kē.

Vēnegre 22

- 1** Malekā wilga maam vum koomā kvilga, kvilg sēn pund wa vēere, la a yita Wēnnaam ne pe-bilā geerē wā.
- 2** Vum tugā be tēngā svka la kvilgā kurems a yībē wā. A womda naor piig la a yibu, a womda a biisā kiuug fāa. Tugā vāad tar n maagda soolem toay-toayā neb bāase.
- 3** Wēnnaam sēn kāab būmb wēng kōn leb n zīnd be ye. Wēnnaam ne pe-bilā geer na n zīnda tēngā puga. Bāmb tvmtvmbā na n waooga bāmba,
- 4** b na n yāa Wēnnaam nenga, la Wēnnaam yvvrā na n zīnda bāmb dīyē.
- 5** Yung kōn le zīnd ye, la nebā kōn dat fitl vēenem wall wīntoog vēenem ye, bala, Zu-soab a Wēnnaam n na n yu bāmb vēenem. La bāmb na n du naam zamaan o zamaana.

A Zezi waoong kolgame

- 6** Malekā yeela maam yaa: Sāmbg ka be gom-kāens pugē ye, la b yaa sūda. Zu-soabā sēn ya no-rēesdbā sus Wēnnaamā tuma b malek t'a wilg bāmb tvmtvmbā būmb nins sēn tog n zīnd bilf sā n paase.
- 7** La a Zezi yeelame: Gese, bilf sā n paas bala mam na n waame. Bark bee ned ning sēn sakd seb-kāngā bāngr goamā zugu.
- 8** Yaa maam a Zā n wum bōn-kāense la m yā-ba. La mam sēn wum bōn-kāens la m yā-bā, mam wōgemda malek ning sēn da wilgd-b maamā taor n na n waoog-a.
- 9** La a yeela maam yaa: Ra saag n maan a woto ye! Mam yaa fo tvmd-n-taaga, la Wēnnaam no-rēesdbā sēn ya fo ba-biisā tvmd-n-taaga, la neb nins sēn sakd seb-kāngā goamā tvmd-n-taaga. Waoog Wēnnaam!
- 10** Dē poore malekā yeela maam yaa: Da solg seb-kāngā pīnd-n-bāngr goamā ye! Bala, b pidsgā wakat kolgame.
- 11** Bt ned ning sēn ya ka-turlem soab kell n paas a ka-turlemā, ti ned ning sēn ya tvum dēgd soab kell n dēgem a meng n paase, ti ned ning sēn ya turg kell n maan turlem n paase, ti ned ning sēn ya yolgemd kell n yī yolgemd n paase!
- 12** A Zezi yeelame: Gese, bilf bal sā n paase, mam na n waame, la mam zāada keoor n watē n na n keo ned kam fāa wa sēn zems a tvumde.
- 13** Maam la Alfa la Omega, dēenem la yaoolem, Singre la Sēebo.
- 14** Bark bee neb nins sēn pegsd b futu, sēn na n yul la b paam noor ti ri vum tugā biisi la b tū tēngā noey n kē tēngā pugē wā zutu.
- 15** Tvum dēgd maandbā, ninsaan-baasā, ti-ritbā, nin-yoadbā, nin-kvudbā, wēnd-naands pvusdbā, la ned ning fāa sēn nong zīrī la sēn yagd zīri paada yung n ka kē tēngā pugē ye.
- 16** Maam a Zezi n tvum m malek t'a wa n kis yāmb bōn-kāens kaset wēnd-dotā puse. Mam yaa a Daviid ti-tobeng la a yagenga, la yibeoog ād-yāgdga.

- 17 Sug-sōng ne pug-paalã yetame yaa: Wa-y yã! Bɪ ned ning sēn wumd-a yeel ti: Wa-y-yã! Bɪ ko-yũud sēn tar a soab wa, la sēn dat-a bɪ a reeg vum koom zaalem!
- 18 Mam yeta ned ning fãa sēn wumd seb-kānga bāngr goamã ti ned sã n paas bũmb be, Wēnaam na n paasa tood nins b sēn bils seb-kāngã pugē wã yē sɪgrã zugu.
- 19 La ned sã n boog bāngr gom-kāensã sebrã goama, Wēnaam na n deega puur ning yē sēn da na n paam ne vum tugã la tēn-sōngã b sēn bils seb-kāngã pugē wã n bas-a.
- 20 Ned ning sēn kit-a bōn-kāensã kasetã yetame yaa: N-ye, bilf bal sã n paase mam na n waame. Āmina! Zu-soab a Zezi, wa-y-yã!
- 21 Bɪ Zu-soab a Zezi barkã zīnd ne yãmb fãa.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil